МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ

75 НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ»

25 листопада 2021 р.
Київ

УДК 330.3:63(477+100)
К 64

Науково-редакційна колегія:
Діброва А.Д., Негода Ю.В., Жарікова О.Б.

К 64 Концептуальні засади розвитку аграрного сектору економіки України в умовах глобальних викликів: матеріали доповідей 75 Науково-практичної студентської конференції (м. Київ, 25 листопада 2021 р.) / За заг. ред.: Діброва А.Д. – Київ: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2021. 372 с.

У збірнику викладено матеріали доповідей 75 Науково-практичної студентської конференції «Концептуальні засади розвитку аграрного сектору економіки України в умовах глобальних викликів» (25 листопада 2021 року, м. Київ), у яких розглядаються питання присвячені проблемам формуванню та розвитку аграрного сектору економіки України в умовах глобальних викликів. Розглянуті питання фінансових пріоритетів сучасного економічного простору, банківського та страхового забезпечення бізнесу. Досліджено проблеми та перспективи розвитку біржової діяльності в агробізнесі, а також бухгалтерського обліку, оподаткуванню та контролю суб'єктів господарювання.

Відповідальність за вірогідність несуть автори та їх керівники

УДК: 330.3:63(477+100)
© Автори статей, 2021
© НУБіП України, 2021

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

«РОЗВИТОК АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ»

ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ В АГРАРНІЙ СФЕРІ НІМЕЧЧИНИ У ПОРІВНЯННІ З УКРАЇНОЮ
Архинос В. О., Наконечна К. В. 15

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ
Глущенко К. В., Михальчишина Л. Г. 18

РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ
Заїка О.В., Вдовенко Н.М. 20

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ
Зуйкова А. С., Наконечна К. В. 22

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЖАВИ
Колбасинська В. Р., Кірейцева О. В. 24

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ
Коробова Л. І. Варшавська Н. Г. 26

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ
Ліщук В. В., Коробова Н. М. 29

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ
Луцкова Д. М., Кірейцева О. В. 31

ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ У ФРАНЦІЇ
Пилипенко І. О., Наконечна К. В. 33

ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ
Самченко А. І., Речка К. М. 35

ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ДО ПРОЕКТУ ГОСПОДАРСТВА ІНДУСТРІАЛЬНОГО ТИПУ З ВИРОБНИЦТВА ТОВАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ КЛАРІЄВОГО СОМА 37
Татарчук О. М., Вдовенко Н. М.

СЕКЦІЯ 2

«ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ В АГРАРНІЙ СФЕРІ»

ЯКІСТЬ НАСІННЄВОГО МАТЕРІАЛУ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ
Алімурадова С. С., Томашевська О. А. 39

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗБУТУ СОНЯШНИКОВОЇ ОЛІЇ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІ
Бабенко Н. П., Данілочкіна О. В. 41

СУТЬ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА
Белогурова А. Ю., Степасюк Л. М. 43
ХАРАКТЕРИСТИКА CASE-ЗАСОБУ ERWIN PROCESS MODELER ТА СУТЬ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИ РЕІНЖИНІРИНГУ
Борисенко Н. П., Степасюк Л. М. 45
ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПРИБУТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
Гайдай Д. В., Степасюк Л. М. 47
СИСТЕМА ЦІНОУТВОРЕННЯ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ В КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ
Галіцька А. С., Степасюк Л. М. 49
ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА В ПСП «РОСЬ»
Горяк А. В., Чередніченко О. О. 51
ФОРМУВАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ
Ігнатенко І. А., Нагорний В. В. 53
ФОРМУВАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
Кудлай С. І., Ткачук В. А. 56
МОТИВАЦІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ У РОСЛИННИЦТВІ
Кушим Ю. М., Гребеннікова А. А. 58
ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ
Кушнір В. Р., Рубан О. О. 60
ФОРМУВАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ
Лепеха І. І., Нагорний В. В. 62
РОЗВИТОК ДРІБНОТОВАРНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА ТА МАЛИХ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ
Мироненко І. Г., Гуцул Т. А. 64
ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ
Молнар В. В., Степасюк Л. М. 66
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ
Педоряка А. Ю., Мірзоєва Т. В. 67
ВИРОБНИЦТВО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗАКАРПАТТЯ
Плоскіна В. В., Готько Н. М. 70
ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ
Рис І. А., Мартинова І. М. 71

РІВЕНЬ ЖИТТЯ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ПІДВИЩЕННЯ
Співак А. О., Костюк Т. О. 73
СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ
Старинська А. М., Рубан О. О. 75
РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ
Сук А. Г., Гуцул Т. А. 77
РОЗВИТОК БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ ДЛЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ
Чайка Є. А., Чередніченко О. О. 79
ЕКОНОМІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ
Юрченко В. С., Гурська Л. Л. 80
ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ЯК ОСНОВА ОЦІНКИ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СОНЯШНИКУ НА РИНКУ УКРАЇНИ
Янченко Т. П., Ільків Л. А. 82

СЕКЦІЯ 3
«ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ І КОНТРОЛЬ В АКТИВІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ»

ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ ІМПОРТУ ТОВАРІВ
Андрійчук Н. Л., Колеснікова О. М. 85
ВИЗНАЧЕННЯ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ДО ОЦІНКИ АУДИТОРСЬКОГО РИЗИКУ
Баклан А. Ю., Битко Д. К., Гуцаленко Л. В. 87
ЗМІНИ В УМОВАХ РОБОТИ ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ВИПЛАТУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В ПЕРІОД КАРАНТИНУ
Будяк К. І., Гуренко Т. О. 89
АКРЕДИТИВНА ФОРМА РОЗРАХУНКІВ: ОБЛІКОВЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ
Вершута Ю. С., Шевчук К. В. 91
ЄДИНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ВНЕСОК: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ І ПОДАННЯ ЗВІТНОСТІ
Гайдученко Т. М., Калюга Є. В. 93
ДОДАТКОВА ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК ОСНОВНИЙ МОТИВАЦІЙНИЙ ВАЖІЛЬ ПІДВИЩЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ
Дедякіна А. Р., Дерев'янко С. І. 95
ФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО БАЛАНСУ І ВИКОРИСТАННЯ ЙОГО ПОКАЗНИКІВ ЩОДО ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ
Дем'янчук М. І., Гуцаленко Л. В. 97

ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ ТА ЇЇ МІНІМАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ
Калюга О. О., Кузик Н. П. 99
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ
Кочергіна О. В., Куць Т. В. 101
УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТОВІРНОСТІ ДАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ
Куцкір Б. Р., Мельник З. Ю. 103
ОБЛІК ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА
Левченко Д. В., Дерев'янко С. І. 106
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ Е-ЛІКАРНЯНОГО
Лесь Д. С., Талько Т. В. 108
ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ
Мартинюк В. А., Конончук О. М. 110
ВІДОБРАЖЕННЯ ДОХОДІВ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
Малишко Ю. В., Шиш А. М. 112
ПОРЯДОК БЛОКУВАННЯ ПОДАТКОВИХ НАКЛАДНИХ ТА РОЗРАХУНКІВ КОРИГУВАННЯ: ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ
Матвієнко А. С., Шевчук К. В. 114
ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ЄДИНИМ ПОДАТКОМ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ
Мачульська В. С., Лісовська Н. В. 116
ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ КРИЗИ
Мойсієвич А. С., Гнатюк А. А. 118
ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ
Моргунова М. С., Гуцаленко Л. В. 120
ОБЛІК ОРЕНДНИХ ОПЕРАЦІЙ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
Мурга В. В., Дерев'янко С. І. 122
ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ KPI В СИСТЕМУ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ
Мусій А. Л., Куць Т. В. 124
ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ
Наулік Т. В., Конончук О. М. 126
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ.
Ніколенко М. С., Назаренко К. О., Дубініна М. В. 127
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ В ОБЛІКОВІЙ ПОЛІТИЦІ ПІДПРИЄМСТВА
Овчаренко Д. О., Гуцаленко Л. В. 129

ВПЛИВ КАРАНТИННИХ ТА АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ НА ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ
Охай В. О., Кузик Н. П. 131
ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ПАЛИВА
Полякова Т. В., Дерев'янко С. І. 133
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗРАХУНКАМИ З ОПЛАТИ ПРАЦІ
Семенкова А. Є., Куць Т. В. 135
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄДНАНОЇ ЗВІТНОСТІ З ПДФО ТА ЄСВ
Сістук Є. В., Литвиненко В. С. 137
ОБЛІК ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ
Соляр Д. Р., Гуренко Т. О. 138
ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ ТА СПЛАТИ РЕНТНОЇ ПЛАТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ
Тушич В. М., Конончук О. М. 140
ОБЛІК І КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ
Угненко І. І., Колеснікова О. М. 142
ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ
Харкевич С. П., Гнатюк А. А. 143
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНА
Цюк П.О., Куць Т. В. 145
КОРИГУВАННЯ ВАРТОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ПІСЛЯ РОЗРАХУНКУ ЇЇ ФАКТИЧНОЇ СОБІВАРТОСТІ
Шешин В. О., Литвиненко В. С. 147

СЕКЦІЯ 4
«ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ»

ЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМЕТРИКИ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ЕКОНОМІЧНИМИ ДИСЦИПЛІНАМИ
Бабкова Є. Д., Симоненко О. І. 149
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
Бойко К. П., Воляк Л. Р. 150
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА
Байкулова С. Р., Богданюк О. В. 152
АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ВИРОБНИЦТВА ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ В УКРАЇНІ
Белогурова А. Ю., Чухліб А. В. 155

СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ
Бобрик А. А., Макарчук О. Г. 157
ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ЯК ОБ'ЄКТА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО СЕРВІСУ
Бугай А. О., Богданюк О. В. 158
ПРОФЕСІЯ БУХГАЛТЕРА У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ
Жукова Є.В., Воляк Л.Р. 160
ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ МЕТОДІВ СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ
Кобзар Ю. О., Богданюк О. В. 162
РИНОК ПРАЦІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ
Лайпольд К.С., Воляк Л.Р. 164
ОБЛІК ВИТРАТ НА ПОЛІПШЕННЯ ТА РЕМОНТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ
Лисенко К. С., Богданюк О. В. 166
УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ
Лісова А. В., Собченко Т. С. 168
ЕКОНОМІКО-СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ
Мельник Т. І., Макарчук О. Г. 170
АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА СТАНУ Й РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНИХ ФІНАНСІВ ЯК НОВОГО НАПРЯМКУ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ
Павлова А.С., Макарчук О. Г. 172
ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНИХ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА
Побережна В., Симоненко О. І. 173
ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ОЦІНКИ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА
Процишин О. О., Богданюк О. В. 176
ВИКОРИСТАННЯ АВС-АНАЛІЗУ СОБІВАРТОСТІ ТА ЧИСТОГО ДОХОДУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА
Сорокіна К. В., Симоненко О. І. 178
ДОСЛІДЖЕННЯ ВИДІВ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ
Сотникова В. М., Симоненко О. І. 180
ВИКОРИСТАННЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ В АНАЛІЗІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
Червонюк М. А., Симоненко О. І. 182
ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОБЛІКУ І АНАЛІЗІ
Шевчук Д. І., Воляк Л. Р. 184

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ
Шуляк О. В., Воляк Л. Р. 186
СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ УРОЖАЙНОСТІ ПЛОДІВ І ЯГІД В УКРАЇНІ
Яценко А. С.,Чухліб А. В. 188

СЕКЦІЯ 5
«ФІНАНСОВІ ПРІОРИТЕТИ СУЧАСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ»

РОЗРОБКА БІЗНЕС-ПЛАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ТА ОЦІНКА ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ
Бажанюк В. С., Скрипник Г. О. 190
ПОДАТКОВА АМНІСТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ
Вершута Ю. С., Біляк Ю. В. 192
VENTURE CAPITAL AS THE SOURCE OF FINANCING OF INNOVATIVE PROCESSES.
Hudz O. V., Davydenko N. M. 194
ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА
Гуріч А. С., Давиденко Н. М. 196
АНАЛІЗ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ
Денисюк А. П., Тітенко З. М. 199
МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ
Журило М. В., Негода Ю. В. 201
ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ І ШЛЯХИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ
Какама К. Ю., Біляк Ю. В. 203
УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА
Касян А. В., Скрипник Г. О. 205
ЛІЗИНГОВІ ВІДНОСИНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПІДПРИЄМСТВ АПК
Кляцький Д. А., Скрипник Г. О. 207
ВИКОРИСТАННЯ ОФШОРІВ В УКРАЇНІ ДЛЯ МІНІМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ.
Колбасинська В. Р. Мрачковська Н. К. 209
INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE
Kononchuk N. L., Titenko Z. M. 211
УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА
Кравцов А. В., Лемішко О. О. 213
АКТУАЛЬНІСТЬ КОДИФІКАЦІЇ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА
Кривоніс О. Є., Біляк Ю. В. 216
ВПЛИВ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ НА ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА
Ліскович А. В., Біляк Ю. В. 218

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ
Максюта К. С., Мрачковська Н. К. 220
МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ
Манько Х. В., Євенко Т. І. 222
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ
Мельник А. С., Тумас Ю. С. 224
ФОРМУВАННЯ І РОЗПОДІЛ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ
Мойсієвич О. О., Лемішко О. О. 226
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ
Мосур А. С., Скрипник Г. О. 229
ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА
Невгад Б. П., Давиденко Н. М. 231
ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ КАЗНАЧЕЙСТВА
Пижук Р. О., Мрачковська Н. К. 233
ФІНАНСОВІ ПРІОРИТЕТИ СУЧАСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ
Прибищенко А. М., Шевченко Н. Ю. 236
ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ
Роїк В. В., Тітенко З. М. 239
ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
Савчук Ю. І., Лемішко О. О. 241
ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ
Сверединюк А. В., Лемішко О. О. 244
СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ
Скуратівська В. А., Шевченко Н. Ю. 246
АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА
Сокольвак Л. В., Лемішко О. О. 247
ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА
Утка Б. С., Тітенко З. М. 250
ФІНАНСОВИЙ СУПЕРМАРКЕТ ЯК НАЙВИЩА СТАДІЯ ІНТЕГРАЦІЇ БАНКІВСЬКИХ УМОВ ТА СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ
Черкесенко К. І., Жарікова О. Б. 252
КОНЦЕПЦІЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ НА ПІДПРИЄМСТВІ
Шістя А. М., Євенко Т. І. 254

СЕКЦІЯ 6
«БАНКІВСЬКЕ І СТРАХОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІЗНЕСУ»
УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНОЮ БАЗОЮ БАНКУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ
Бабюк І. І., Худолій Л. М. ***256***

ТЕНДЕНЦІЇ ДОВГОСТРОКОВОГО БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ
Бобирець Я. В., Файчук О. В. ***259***
ОСОБЛИВОСТІ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ
Бобрик А. А., Аврамчук Л. А. ***261***
ВПЛИВ COVID-19 НА СТАН УКРАЇНСЬКОГО СТРАХОВОГО РИНКУ
Бовкун А. В., Мамчур Р. М. ***263***
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ
Бондар Н. В., Мамчур Р. М. ***265***
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ МІЖБАНКІВСЬКИХ РОЗРАХУНКІВ
Булига В. В., Муравський О. А. ***266***
«ЗЕЛЕНІ» ФІНАНСИ ЯК ДРАЙВЕР СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИНАМІКИ
Голованьова А. А., Файчук О. В. ***268***
ІСЛАМСЬКИЙ БАНКІНГ: СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА КОКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ
Гребенюк Т. А., Жарікова О. Б. ***270***
ПРОБЛЕМАТИКА УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ БАНКУ
Десятник Н. О., Файчук О. В. ***273***
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОБОТИ БАНКІВ У НАДАННІ КРЕДИТНИХ ПОСЛУГ
Дзюменко О. О., Аврамчук Л. А. ***275***
СТАН КАПІТАЛУ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ДО ТА ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19
Євтушенко А. С., Муравський О. А. ***277***
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ ШЛЯХОМ ПРАВОВОГО РЕГЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ
Жарікова А. Л., Жарікова О. Б. ***278***
СПРИЯННЯ КРЕДИТУВАННЮ ЕКОНОМІКИ ЯК ОДНА ЗІ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ НБУ
Карасюк В. С., Костюк В. А. ***280***
КРЕДИТНИЙ РИЗИК КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ТА МЕТОДИ ЙОГО МІНІМІЗАЦІЇ
Кнап Д. В., Росул Я. І. ***282***
КРЕДИТНА ПОЛІТИКА БАНКІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19
Ковалінська Д. О., Костюк В. А. ***284***
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ
Корнієнко А. В., Жарікова О. Б. ***286***
ПАНДЕМІЯ COVID-19 ЯК ВИКЛИК ДЛЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
Костик К. Ю., Худолій Л. М. ***288***
СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ
Кулик О. В., Жарікова О. Б. ***290***

РОЗВИТОК СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ
Куроченко А. В., Мамчур Р. М. ***292***
НАЙПОШИРЕНІШІ ВИДИ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ
Лазар В. М., Грубінка І. І. ***294***
РОЗВИТОК СИСТЕМИ АГРОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ
Макогонюк Ю. П., Лимар О. Ф. ***295***
FINTECH У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ
Максименко Б. Ю., Файчук О. В. ***297***
УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ В БАНКУ
Михайлова А. В., Костюк В. А. ***299***
ВПЛИВ COVID-19 НА БАНКІВСЬКУ СФЕРУ ТА СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ
Міколенко А. В., Черненька Л. Б. ***301***
НЕОБХІДНІСТЬ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ
Моргун А. С., Аврамчук Л. А. ***303***
ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ОБЛІКУ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ
Мороз Д. І., Костюк В. А. ***306***
ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ
Мочан В. Р., Грубінка І. І. ***307***
ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ КАТЕГОРІЇ «ЛІЗИНГОВІ ОПЕРАЦІЇ»
Омельченко В. В., Муравський О. А. ***309***
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРЕДИТНИХ СПІЛОК В УКРАЇНІ
Павлова А. С., Аврамчук Л. А. ***312***
РОЛЬ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ
Поліщук Я. С., Аврамчук Л. А. ***314***
ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ
Половко О. В., Файчук О. В. ***316***
УПРАВЛІННЯ МЕДИЧНИМ СТРАХУВАННЯМ В УКРАЇНІ
Поцелуйко В. О., Алескерова Ю. В. ***318***
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19
Смалюх М. С., Худолій Л. М. ***320***
ОСНОВИ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ
Собко Д. В., Муравський О. А. ***323***
УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ І ВИТРАТАМИ БАНКУ
Стеренчук М. М., Костюк В. А. ***325***
КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ
Столбова С. В., Пащенко О. В. ***327***
СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ
Ткач Д. Е., Мамчур Р. М. ***330***

ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ НА РИНКУАВТОСТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ
Томашевський В. Ю., Худолій Л. М. ***332***
АНАЛІЗ РІВНЯ ПРОБЛЕМНИХ КРЕДИТІВ В УКРАЇНІ
Храміхіна А. С., Іванова С. М. ***334***
СУЧАСНИЙ СТАН РЕФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
Шевчук Д. В., Муравський О. А. ***335***

СЕКЦІЯ 7
«АГРОБІЗНЕС ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ»

ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕРНЕТ-ТРЕЙДИНГУ НА БІРЖОВОМУ ФОНДОВОМУ РИНКУ ***338***
Алімурадов С. С., Яворська В. О.
РОЗВИТОК МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ
Бобошко І. Р., Нікітченко С. О. ***340***
ВИДИ ФОРВАРДНИХ КОНТРАКТІВ
Бублик О. А., Панкратова Л. Л. ***342***
СТРАТЕГІЇ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
Гнатюк Ю. Ю., Любар Р. П. ***344***
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Грабіна С. М., Солодкий М. О. ***345***
ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ
Гридасов О. Р., Панкратова Л. Л. ***347***
СПЕКУЛЯЦІЯ НА БІРЖОВОМУ РИНКУ
Даниленко В. В., Яворська В. О. ***349***
ОПЦІОНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ НА БІРЖОВОМУ РИНКУ
Іванов О. Є., Яворська В. О. ***351***
ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ НА ОСНОВІ АГРОПРОМИСЛОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
Ільченко Д. О., Нікітченко С. О. ***353***
ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-ТРЕЙДИНГУ, ЯК БІРЖОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ТОРГІВЛІ ДЕРИВАТИВАМИ
Мамєєва Є. І., Солодкий М. О. ***356***
ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ ТА ТЕХНІЧНИЙ АНАЛІЗ НА БІРЖОВОМУ РИНКУ
Мигута О. О., Панкратова Л. Л. ***357***
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО БІРЖОВОГО РИНКУ
Нагурний В. М., Панкратова Л. Л. ***359***
ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ РОЗВАЖАЛЬНИХ ПОСЛУГ
Павський В. П., Маршалок М. С. ***361***

ДЕРИВАТИВИ, ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА АГРАРНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ
Петрикович Є. О., Панкратова Л. Л. ***362***
БІРЖОВА ТОРГІВЛЯ ДЕРИВАТИВАМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
Сергійчук Н. А., Яворська В. О. ***364***
ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТРЕЙДИНГУ В УКРАЇНІ
Чебан Є. С., Солодкий М. О. ***366***
АЛГОРИТМІЧНА ТОРГІВЛЯ НА БІРЖОВОМУ ФОНДОВОМУ РИНКУ
Чирко М. Ю., Яворська В. О. ***368***
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ МЕТОДІВ ПЛАНУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ
Кичкирук В.В., Нікітченко С.О. ***370***

СЕКЦІЯ 1
«РОЗВИТОК АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ»

УДК 339.5:633.1(477)

ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ В АГРАРНІЙ СФЕРІ НІМЕЧЧИНИ У ПОРІВНЯННІ З УКРАЇНОЮ

Архинос В.О., студент
Науковий керівник: Наконечна К.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Аграрні сектори України та Німеччини мають багато спільного, але, водночас, і суттєво відрізняються за рівнем забезпеченості ресурсами, ефективністю, а отже і продуктивністю. У цій брошурі, з метою порівняння, викладено та прокоментовано факти про аграрні сектори України та Німеччини. Водночас, у порівнянні з Німеччиною, у сільському господарстві України є інвестиційні переваги, серед яких: значна частка високопродуктивних ґрунтів; низькі витрати на робочу силу, особливо на кваліфікованих робітників; незначне оподаткування сільськогосподарського виробництва; зручне розташування щодо ринків збуту – Західної та Східної Європи, Близького Сходу та Центральної Азії. Загалом, в Україні сільське господарство відіграє набагато важливішу роль в економіці країни, ніж у Німеччині.

З іншого боку, сільське господарство Німеччини має важливі переваги, пов’язані, насамперед, з високою правовою захищеністю та передбачуваністю, а також політичною підтримкою аграрного сектору з боку ЄС. Також сприятливими, порівняно з Україною, є деякі природні та економічні рамкові умови: насамперед, відносно велика та стабільна кількість опадів, наявність сучасних технологій, а також значна пропозиція висококваліфікованих працівників.

Після підписання Угоди про Асоціацію та Зону вільної торгівлі з ЄС Україна знаходиться на шляху до європейської інтеграції. Це відкриває нові можливості для торгівлі та інвестицій, але і вимагає, серед іншого, як і у багатьох інших галузях економіки, так і в українському аграрному та продовольчому секторах, гармонізації зі стандартами безпечності та якості продукції, які діють у ЄС. У зв’язку з цим, потрібно поступово прямувати до наближення до технологічних та економічних показників виробництва та споживання ЄС. Умовою цього є аграрна політика, метою якої є сталий розвиток аграрного та продовольчого секторів, та яка однаково впливає на інтереси різних суб’єктів аграрного сектору. У будь-якій країні, де в законодавстві можуть превалювати інтереси певних компаній, така політика та процес європейської інтеграції гальмуватиметься.

В Україні 74,8% площі сільськогосподарських земель було приватизовано і роздано членам колишніх колгоспів на початку 90-х років (кожен пай 3-4 га). До сьогодні діє мораторій на вільний продаж сільськогосподарських земель, які знаходяться у приватній власності. В Україні 25,1% [1] сільськогосподарських земель належать державі чи громадам. У Німеччині немає статистики щодо форм

власності на землю, зокрема у зв'язку з відповідальністю за її збір окремих федеральних земель. Припускається, що частка сільськогосподарських земель у державній власності, що включає також землі ТОВ з управління та реалізації земель, які чекають на приватизацію (наразі це близько 126 тис. га), становить 8-10%. У Німеччині уже декілька десятиліть ефективно функціонує ринок сільськогосподарських земель, який лише в окремих випадках регулюється державою.

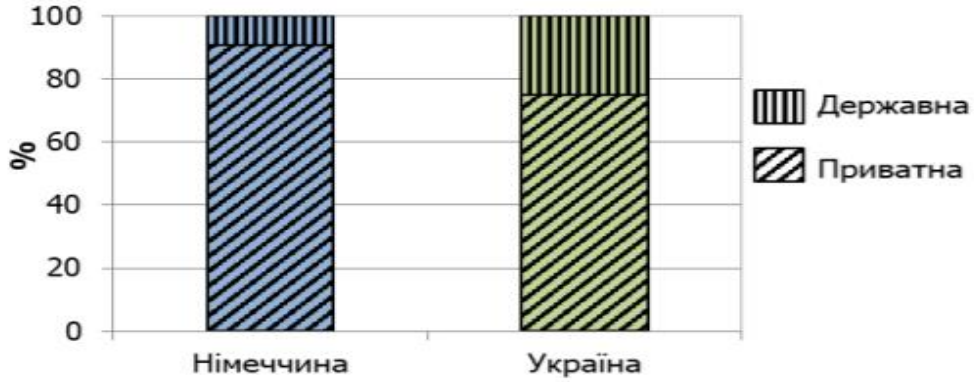

Рис. 1. Структура власності земель сільськогосподарського призначення

У Німеччині:

- держава взагалі не обробляє землі сільськогосподарського призначення з ціллю отримання прибутку (за винятком земель, що підлягають приватизації);
- є досить мало сільськогосподарських підприємств з площею понад 1000 га;
- середня площа одного підприємства складає близько 60 га 1;
- сільськогосподарські підприємства досить рівномірно розподілені навколо середнього показника за їх величиною.

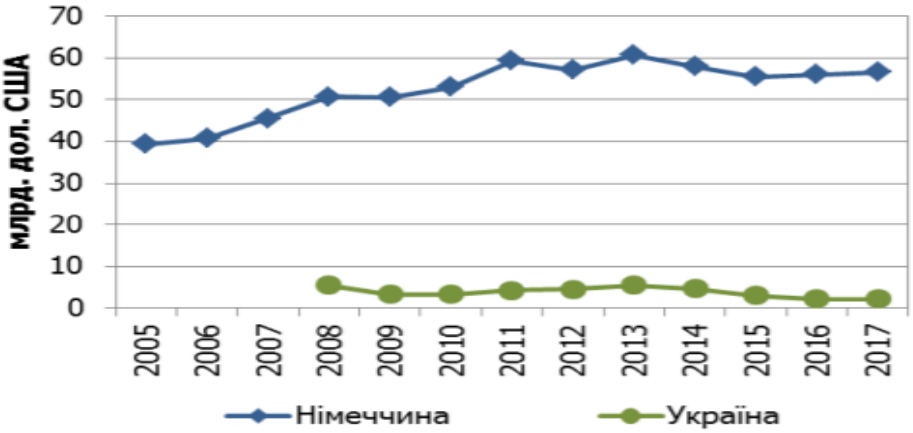

Рис. 2. Кредитування аграрного сектору

Частка кредитів для сільськогосподарських підприємств в загальному обсязі кредитів в Україні є набагато меншою, ніж в Німеччині і в середньому по ЄС. 75% українських аграрних компаній вважають обмежений доступ до кредитів головним бар’єром для збільшення об’ємів аграрного виробництва. 60% підприємств не мають доступу до залучених ресурсів. Близько половини

виробників продають свій урожай негайно після збирання, щоб отримати кошти для поточної діяльності [2].

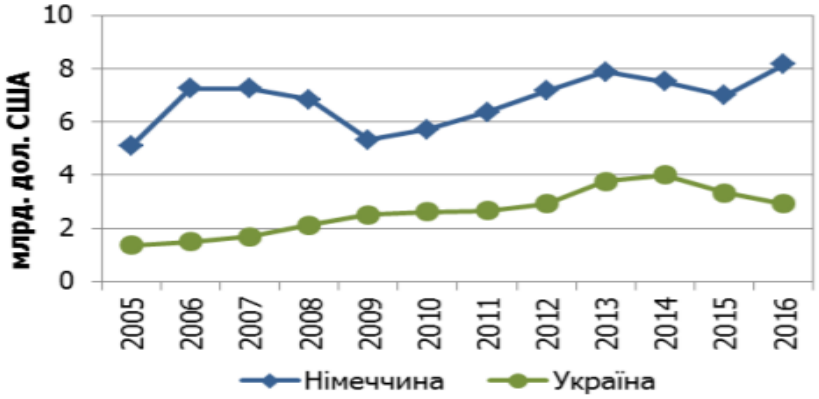

Рис. 3. Прямі іноземні інвестиції в агропромисловий комплекс

Іноземні інвестиції в агропромисловий комплекс України зросли у період з 2005 по 2013 роки до 3,8 млрд. дол. США 1 . На жаль з 2014 року їх ріст був перерваний у зв'язку з вищезгаданими викликами у політичних та економічних рамкових умовах. У 2016 році рівень інвестицій скоротився до 2,9 млрд. дол. США. Глобальна фінансова криза 2008-2009 років, очевидно, мала вплив на обсяг іноземних інвестицій в агропромисловий комплекс Німеччини – у 2009 році він скоротився на 22,2%. Частку іноземних інвестицій в німецький агропромисловий комплекс у розмірі 0,7% від загального об'єму інвестицій [3] слід оцінювати як незначну. Водночас, прямі іноземні інвестиції в агропромисловий комплекс України складають 8,1% від загального обсягу інвестицій.

В Україні 73% валового виробництва займає продукція рослинництва, у той час, як в Німеччині цей показник за 2017 рік становить 51%. Виробництво продукції тваринництва у Німеччині має значно більше значення, ніж в Україні. Основною причиною є, серед іншого, інвестиційні затрати у цих двох галузях виробництва - тваринництво вимагає значно довшого періоду повернення інвестицій. Тому, з урахуванням нестабільної політичної ситуації в Україні, інвестори реагують тут досить стримано.

Список використаних джерел:

1. Міністерство аграрної політики України М., Мельник Ю. Ф., Шандра В. М. Міністерство аграрної політики України. 2010.
2.Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/
3.Офіційний сайт Організація економічного співробітництва та розвитку (OECP) URL : https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/organizaciya-ekonomichnogo-spivrobitnictva-ta-rozvitku

УДК 351.72 : 336.2 : 636.2 (477)

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Глущенко К.В., студент
Науковий керівник: Михальчишина Л.Г., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Тваринництво є традиційною галуззю вітчизняного сільського господарства, яка забезпечує населення незамінними та життєво необхідними у здоровому раціоні продуктами, а промисловість – численними різновидами сировини тваринницького походження. Донині тваринницька галузь сільського господарства хронічно відстає від рослинництва за обсягами виробництва, рентабельністю, експорторієнтованістю, конкурентоспроможністю тощо. Це все зумовлює той факт, що агропротекційне законодавство надає тваринницькій галузі пріоритет у питаннях державної підтримки [1, с. 185].

Незважаючи на неабиякий потенціал України в розвитку тваринництва, а саме: наявність сприятливих природно-кліматичних, земельних, трудових ресурсів тощо, ця галузь сільського господарства перебуває в досить важкому стані. В умовах світової кризи вітчизняне тваринництво потребує ще більш ефективного державного захисту [2, с. 335].

На 1 жовтня 2021 року в усіх категоріях господарств поголів'я великої рогатої худоби становило 3 109,6 тис. голів (на 6,7 % менше порівняно з відповідним періодом 2020 року), поголів'я корів – 1 644,9 тис. голів (-5,9%), поголів'я свиней – 6 068,3 тис. (-1,7%), поголів'я овець та кіз – 1 296,8 тис. голів (-5,3%), поголів'я птиці – 234,0 млн голів (-1,8%), відповідно зменшилось виробництво продукції галузі [3].

Механізм і напрями надання підтримки розвитку тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції визначено постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 р. № 107 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки розвитку тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції» (у редакції постанови Кабінеті Міністрів України від 12.05.2021 № 517).

У травні 2021 року Кабінет міністрів України ухвалив постанову, яка розширює та удосконалює державну підтримку тваринництва і переробки сільськогосподарської продукції у 2021 році. На його реалізацію передбачено 1,15 млрд грн.

Документ встановлює граничний обсяг компенсації для племінних тварин: 50,4 тис. грн за корову; 16 тис. грн за свиню; 17,6 тис. грн за вівцематку, барана, козоматку, козла; 160 грн за бджоломатку; 800 грн за бджолопакет. Дотацію за сперму тварин передбачено в розмірі від 160 грн до 800 грн за одну дозу. Загальний бюджет цього напряму держпідтримки на 2021 рік становить 350 млн грн.

Окрім того, впроваджено виплату дотацій на приріст поголів'я корів власного відтворення в розмірі 30 тис. грн, для компенсації витрат власника

тварини на її вирощування, доки нетель не може давати молоко. Бюджет цього напряму програми держпідтримки на 2021 рік - 100 млн грн [4].

Загалом державна підтримка у 2021 році надається за шістьма напрямами:

спеціальна бюджетна дотація за наявні бджолосім'ї – 240 млн грн;

часткове відшкодування вартості племінних тварин, бджолиних пакетів, генетичного матеріалу та ін. – 350 млн грн;

часткове відшкодування вартості будівництва та/або реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, рибницьких господарств, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції – 350 млн грн;

часткова компенсація вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів, підприємств з переробки сільськогосподарської продукції за рахунок банківських кредитів – 60 млн грн;

спеціальна бюджетна дотація за утримання кізочок, козематок, ярок, вівцематок – 50 млн грн;

спеціальна бюджетна дотація за приріст поголів'я корів власного відтворення – 100 млн грн [5].

Хоча у 2021 році на програму державної підтримки тваринництва передбачено більш суттєві дотації з державного бюджету, ніж попереднього року, однак вони все одно не покривають потреб галузі. Більшість аграріїв пов'язують це з тим, що минулого року була змінена норма про необхідність доведення загальної суми держпідтримки до рівня, не меншого ніж 1% аграрного ВВП. Змінили на не більше ніж 1 % аграрного ВВП. Після скасування спецрежиму ПДВ, прямі субсидії з бюджету стали основним інструментом підтримки сільгоспвиробників в Україні (дозволена в межах СОТ), а держдопомога на рівні 1% аграрного ВВП — єдина, фактично, допомога держави галузі, яка до того ж надавалася не в повному обсязі та із суттєвими затримками. Основні причини, які називають аграрії, коли мова заходить про проблематику отримання дотацій з держбюджету – висока зарегульованість процедур, низька поінформованість фермерів та загальна недовіра до державних інституцій [3].

Список використаних джерел:

1. Григор'єва Х. А. Державна підтримка сільського господарства України: проблеми правового забезпечення: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 596 с.

2. Брик М. М. Сучасний стан та перспективи розвитку галузі тваринництва в Україні. Економічний аналіз. 2018. Том 28. № 4. С. 331-337.

3. Національна програма розвитку тваринництва – Володимир Зеленський збирає пропозиції бізнесу. URL: https://agropolit.com/spetsproekty/926-natsionalna-programa-rozvitku-tvarinnitstva--volodimir-zelenskiy-zbiraye-propozitsiyi-biznesu

4. Мінагрополітики виділило 57,7 млн грн дотації власникам корів за 2021 рік. URL: https://ua.interfax.com.ua/news/economic/772968.html

5. Уряд збільшив фінансування програми підтримки розвитку тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zbilshiv-finansuvannya-programi-pidtrimki-rozvitku-tvarinnictva-ta-pererobki-silskogospodarskoyi-produkciyi

УДК 332.72

РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Заїка О.В., студент
Науковий керівник: Вдовенко Н.М., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Розвиток аграрного сектору безпосередньо залежить від механізму створення умов функціонування, а саме: його рівень інституційного забезпечення, що характеризується кількістю і ефективністю залучених установ. Таким чином, інституції є апріорними в середовищі для розвитку народного господарства та виступають основою для спрямування дії факторів з метою забезпечення оптимальних умов для розвитку аграрного сектору

Існує необхідність державного регулювання аграрного сектору економіки, яке визначається специфікою аграрного сектору та агропродовольчого ринку:
оборотність капіталу в аграрному секторі повільніше;
немонопольному аграрному ринку протистоять олігополістичні структури першої сфери агропромислового комплексу (сільськогосподарське машинобудування,

виробництво добрив і хімікатів, промислове виробництво кормів), які встановлюються таким чином

так звані адміністративні, або прейскурантні ціни. У зв'язку з цим особливо актуальною є проблема паритету цін;
високий ступінь підприємницького ризику, пов'язаний з погодними умовами, фітосанітарними умовами, значним спів

зміни в агропродовольчій ситуації

ринок;
швидко реагувати на зміни неможливо

попит на продукти харчування через велику тривалість виробництва, необхідність значних інвестицій у реконструкцію виробництва;
інтенсивне використання та якісне погіршення земельних ресурсів зумовлює необхідність здійснення широкомасштабних державних заходів щодо докорінного поліпшення земель, підвищення їх родючості, що потребує значних інвестицій;
підтримка розвитку аграрного сектору та сільської місцевості в регіонах із гіршими природно-економічними умовами, соціальний контроль над сільською місцевістю.[1]

Поширеність зовнішніх ефектів, невизначеність, неформальність та високі трансакційні витрати свідчать про те, що вплив ділового регулювання на економічні показники сільського господарства може бути значним. Своєрідний характер сільськогосподарського бізнесу свідчить про унікальні виміри, через які він взаємодіє з регуляторним кліматом. Сюди входять регулювання ринків сировини для сільського господарства, таких як насіння та добрива, а також нормативно-правові акти, які надають можливість малим і віддаленим фермерам отримати доступ до фінансування. Крім того, вони включають якість продукції,

санітарні та фітосанітарні стандарти, а також ліцензії на вантажні перевезення. Серед іншого, нормативні акти в цих сферах відіграють важливу роль у підключенні фермерів до внутрішнього та міжнародного ринків.

У світлі окресленої складності розробка нормативно-правових актів, які можуть переслідувати соціальні цілі, не накладаючи надмірних витрат на фірми або інших небажаних економічних наслідків, є нелегким завданням. Існує визнана потреба в розробці збалансованих правил, які б сприяли добре функціонуванню ринків, водночас забезпечуючи прозорий і надійний захист споживачів. Економічні дослідження є ключовими для спрямування заснованої на фактах політики до більш ефективного регулювання. Це в критичній мірі залежить від наявності даних на рівні фірми, а також від даних про якість та ефективність регуляторної практики.

Розвиток аграрного сектору вважається ключовим пріоритетом для всіх країн, що розвиваються. Економісти та політики присвятили свою увагу вдосконаленню сільськогосподарських технологій, фізичної інфраструктури та освіти. Останнім часом зріс інтерес до ролі таких інститутів, як державне управління та регулювання економічного розвитку. Розглядаючи як аспекти, пов’язані з якістю та ефективністю, та використовуючи нові перехресні дані, ця стаття досліджує взаємозв’язок між неоднорідністю продуктивності сільського господарства країн, їх політикою та регуляторним середовищем.

Список використаних джерел:

Яцух О. О. Фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств: монографія / О. О. Яцух. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2018. 467 с.

Михайловська О.В., Сахно Є.Ю., Ткаленко Н.В. Ресурсно-інформаційне забезпечення видавничо-поліграфічної галузі України: проблеми та перспективи: [монографія]. Київ: КондорВидавництво, 2016. 166 с.

УДК 339.5:633.1(477)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ

Зуйкова А.С., студентка
Науковий керівник: Наконечна К.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Найважливішою складовою агропромислового комплексу є зернова галузь, що визначає основу економічної безпеки країни. Зернове виробництво займає провідне місце в структурі аграрного сектору економіки України. Від рівня ефективності його розвитку залежить добробут населення, гарантування національної продовольчої безпеки, експортні можливості країни. Також Україна є одним з найбільших експортерів зерна в Європі. Для утримання позицій на міжнародній арені з продажу зерна, вітчизняним товаровиробникам необхідно постійно вкладати кошти у підвищення ефективності галузі, запроваджувати інноваційні технології з виробництва конкурентоспроможної продукції. [1]

Український аграрний ринок забезпечує зерновими не лише 40-мільйонну Україну, а й ще 190 країн світу, при цьому залишається тенденція до зростання обсягів виробництва. Серед інших Україна вирізняється потужним потенціалом задля збільшення виробництва, якому сприятиме динамічно зростаючий попит на світових ринках. Якщо у 2001 р. Україна вирощувала 37,71 млн тонн зернових культур, то 2020 р. цей показник досягнув 62,53 млн тонн. І з кожним роком обсяги експортних поставок зерна зростають. [4]

Державою для управління процесами розвитку зернової галузі здійснюється багато заходів. Зокрема розроблено нормативно-правову базу у вигляді Законів України “Про зерно та ринок зерна в Україні”, “Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року”, “Про державну підтримку сільського господарства України”, Указів Президента України “Про невідкладні заходи щодо стимулювання виробництва та розвитку ринку зерна”, комплексної галузевої програми “Розвиток зерновиробництва в Україні до 2015 року” та “Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року”.

Проблеми ринку зерна України плідно досліджували у своїх працях І. Кузнєцова, Ю. Михайлов, Г. Ортіна та інші. На основі їх наукових розробок вирішується широкий спектр питань розвитку ринку зерна та формування національних економічних пріоритетів України з огляду на потенціал цього ринку. Основними проблемами на шляху розвитку ринку зерна України є нерозвиненість логістики, проблеми з наявністю досвідчених фахівців, невикористання потенціалу земельних ресурсів, невизначеність політичної ситуації в країні [2].

На основі виявлених проблем було розроблено пріоритетні заходи, що сприятимуть розвитку ринку зерна в Україні. Першим напрямом є будівництво, реконструкція та модернізація потужностей зі зберігання та переробки зерна, що сприятиме розвитку місцевої транспортної та соціальної інфраструктури, створенню нових робочих місць. Наступним заходом, що сприятиме в подальшому розвитку зернового ринку України є зміцнення репутації України

як гаранта продовольчої безпеки не лише на регіональному, а й на глобальному рівні. Досягнення такої репутації України необхідне для забезпечення глобальних цілей сталого розвитку, слугує основою економічної політики, спрямованої на побудову довгострокових економічних відносин з партнерами.

Ще одним заходом для перспективного розвитку ринку зерна є досягнення прозорості та прогнозованості ринку. Ринкова інформація повинна бути доступна всім категоріям користувачів, бути точною, надійною та здатною забезпечити практичний характер застосування для всіх операторів ринку – сприяти ефективності прийняття та реалізації їхніх виробничих рішень. [2]

Одним з найголовніших заходів, що сприятиме розвитку зернового ринку України є поступове нарощування якості вітчизняного зерна. Трансформація позиціювання України у світі як постачальника найбільш дешевого і переважно фуражного зерна. Поступове поліпшення якості – довгострокова перспектива еволюційного розвитку зернового ринку в реаліях подальшого підвищення вимог до його продукції.

Також розвиток вітчизняного зернового ринку потребує швидкої мінімізації невідповідності темпів розвитку зернового господарства і транспортно-логістичної інфраструктури. Необхідне встановлення чітких і прозорих «правил гри» на ринку, які здатні стимулювати здорову конкуренцію й залучення приватних інвестицій до розбудови об’єктів логістичної та транспортної інфраструктури. Також необхідне посилення державного контролю за тарифами використання залізничної інфраструктури, стимулювання залучення інвестицій в оновлення потужностей зі зберігання і перевалки зерна, автоматизацію транспортно-логістичних процесів, що забезпечить поступове зростання ефективності функціонування вітчизняного ринку зерна. [3]

Таким чином, підбиваючи підсумки, відзначимо, що досягненню Україною лідируючих позицій на світовому зерновому ринку сприятиме комплексна та системна робота щодо підвищення конкурентоспроможності й поліпшення якості вітчизняного зерна, розвиток та активне впровадження принципів зернової логістики, активізація України в міжнародних організаціях (ФАО, Міжнародна зернова рада, Всесвітній комітет продовольчої безпеки), забезпечення прогнозованості, прозорості та простежуваності ринку.

Список використаних джерел:

1.Кузнецова І. Яка ж роль відведена Україні в світовому виробництві та експорті зерна: Зерно і хліб, 2008. С. 3-6.

2.Михайлов Ю. Колапс зернового ринку: навчальний посібник. Економічні науки, 2008. С. 8-10.

3.Ортіна Г. В. Особливості та тенденції зернового ринку України: навчальний посібник, 2007. С. 173-176.

4.Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL : http://www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 2.03.2021).

УДК 330.35

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЖАВИ

Колбасинська В.Р., студентка
Науковий керівник: Кірейцева О.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Вирішальне значення для виявлення напрямів подальшого розвитку суб'єктів підприємницької діяльності, створення умов їх інноваційної переорієнтації має уточнення суті економічної категорії «економічний потенціал підприємства» і дослідження проблем формування, комплексного та ефективного його використання [7].

В економічній літературі стосовно ефективності діяльності підприємств, розвитку регіонів та держави в цілому достатньо часто використовується категорія «потенціал». Потенціал – в широкому розумінні означає засоби, запаси, джерела, які є в наявності та можуть бути використані для досягнення певної мети. В «Економічній енциклопедії» вказується, що потенціал – це наявні в економічного суб'єкта ресурси, їх оптимальна структура та вміння раціонально використати для досягнення поставленої мети [2].

Більшість розглянутих підходів лише ототожнюють ресурси (або резерви) з потенціалом або з його ресурсною складовою, яка доповнюється ще «ринковою» та «результативною» [3]. Це ускладнює практичне використання такої теоретичної побудови. Однак цей ресурс (об'єкт) обов'язково має певні властивості, які можна визначити як його потенціал і який без цього носія просто не існує. Виходячи з усього цього, можна сформулювати наступні поняття для оцінки та діагностики потенціалу.

Вказуючи на значення потенціалу на рівні підприємства «потенціал для досягнення цілей організації в майбутньому є одним з кінцевих продуктів стратегічного управління. Стосовно фірми цей потенціал полягає з боку «входу» – у фінансових, сировинних і людських ресурсах, інформації; а з боку «виходу» – виробленої продукції і послуг, випробуваних з точки зору потенційної прибутковості; з набору правил соціальної поведінки, дотримання яких дозволяє організації постійно добиватися своїх цілей» [1].

Таким чином, узагальнюючи думки різних авторів відносно визначення категорії «потенціал», можна зазначити, що він уявляє собою наявні (реальні) або приховані сукупні можливості, ресурси, запаси або джерела, що використовуються чи можуть бути використані або мобілізовані для досягнення певної мети, рішення певної задачі, виконання цілеспрямованої роботи в якій-небудь галузі, ділянці, сфері. З одного боку, потенціал – це наявні можливості та ресурси, що є в наявності та використовуються або можуть бути використані для досягнення визначної мети. З іншого – це невикористані можливості підвищення ефективності виробництва чи діяльності. Тобто потенціал характеризується двома рівнями: досягнутим (або наявним) та перспективним.

На основі проведеного аналізу уявлень про потенціал ми пропонуємо власне визначення даної категорії. Потенціал підприємства – це здатність підприємства забезпечувати очікуваний результат або вирішувати поставлені завдання в

існуючій системі внутрішніх і зовнішніх обмежень з урахуванням здатності носія до розвитку. З визначення випливає необхідність виділяти окремо носій, як сукупність наявних ресурсів, як матеріальних, так і нематеріальних, та його потенціал, як властивості цієї сукупності.

Будучи основою для прийняття управлінських рішень, економічний потенціал підприємства розглядається науковцями як інтегральний показник, що характеризує розвиток продуктивних сил та виробничих відносин [4]. Його величина залежить від: оптимального поєднання певної кількості та якості окремих видів економічних ресурсів, що залучені у процес виробництва; рівня організації виробництва й праці; ефективності системи менеджменту.

Дослідження показало, що в більшості публікацій категорія «економічний потенціал» вживається на макрорівні або як елемент чи один з видів потенціалу підприємства. Тільки деякі вчені виділяють цю категорію як окремий об'єкт дослідження, який має певну структуру, яким можна управляти, аналізувати та оцінювати. На нашу думку, дане визначення не повною мірою характеризує потенціал, оскільки ресурси складають матеріальний базис формування потенціалу, однак, окрім ресурсів, до потенціалу також відноситься система зв'язків, що формує складну цілісну систему [6].

Таким чином, узагальнюючи результати досліджень згаданих авторів, ми визначаємо економічний потенціал як сукупні можливості суспільства щодо оптимального використання наявних ресурсів у процесі розвитку виробничих відносин з метою задоволення потреб членів суспільства. Отже, економічний потенціал – це складна система, яка починає створюватися на рівні окремих підприємств, домогосподарств, поступово формуючи економічний потенціал галузі, регіону, а також суспільства у цілому .

Тобто, економічний потенціал – це категорія ширша, ніж просто ресурси, резерви або виробнича потужність, це макроекономічна категорія. Потенціал за своєю сутністю орієнтований на цілеспрямоване співвідношення внутрішнього та зовнішнього у своєму об'єкті. Економічний потенціал характеризує можливості виробляти матеріальні блага, надавати послуги, задовольняти економічні потреби суспільства. Ці можливості дають всі наявні ресурси – виробничі, матеріальні, трудові, природні, фінансові, науково-технічні, інформаційні тощо. Тобто економічний потенціал є синтезом ресурсного та виробничого потенціалів. Відповідно до характеристик перелічених ресурсів можна виділити складові економічного потенціалу, які можна розглядати також як окремі види потенціалу [5].

Дослідивши еволюцію поняття «економічний потенціал», нами запропоновано визначати економічний потенціал підприємства як здатність підприємства забезпечити отримання стабільного прибутку на основі задоволення потреб споживачів, за внутрішніх та зовнішніх обмежень з урахуванням можливості розвитку підприємства. Підприємства використовують власний економічний потенціал як інструмент адаптаційного процесу, завдяки якому можливо вчасно відреагувати на негативний вплив середовища [8].

Отже, проведене комплексне дослідження поняття «економічний потенціал підприємства» дає змогу зазначити, що економічний потенціал – це здатність

економічних суб'єктів здійснювати виробничо-економічну діяльність, виробляти продукцію, товари, послуги, задовольняти попит населення, суспільні потреби, забезпечувати розвиток виробництва та споживання. Він залежить від кількості трудових ресурсів, якості їх професійної підготовки, виробничих потужностей підприємств або галузей, ступеня розвитку галузей виробничої сфери, досягнень науки та техніки, ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Ансофф И. Стратегическое управление: Сокр. пер. с англ. / Науч. ред. и авт. предисл. Л.И. Евенко. М.: Экономика, 1989. 519 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: Перун, 2002. – 1440 с.
3. Березін О.В., Плотник О.Д. Економічний потенціал аграрних підприємств: механізми формування та розвитку. Полтава: Інтер Графіка, 2012. 221 с.
4. Козинський С. Проблеми реалізації економічного потенціалу України // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2005. No2. С. 163–170.
5. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. 352 с.
6. Лапін Є.В. Економічний потенціал підприємств промисловості: формування, оцінка, управління // Вісник СумДУ.Серія: Економіка. 2007.No1, Т. 2. С. 63–71.
7. Матковський Р.Б. Економічний потенціал України та шляхи його ефективного використання: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01. К., 2003. 20 с.
8. Осіпов П.В. Методологія управління виробничим потенціалом харчової промисловості: Автореф. дис... докт. екон. наук: 08.07.01. О., 2004. 30 с.

УДК: 339.9:005.332.4:63(4+477)

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Коробова Л.І., студентка
Варшавська Н.Г., кандидат економічних наук
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Важливим аспектом реалізації, визначеного Україною курсу на європейську інтеграцію, є забезпечення відповідності продукції сільськогосподарських виробництв європейським стандартам якості та безпеки і, відповідно, підвищення конкурентоспроможності аграрного комплексу країни на європейському ринку сільськогосподарської продукції.

Процеси інтеграції до європейського економічного співтовариства, наявність потужних конкурентів на європейських ринках та високі вимоги як до якості, так і безпеки продуктів харчування, спонукають до формування комплексу заходів з виокремленням методичного інструментарію забезпечення конкурентоспроможності національного агропромислового комплексу, який безпосередньо пов'язаний з продовольчою безпекою країни. Крім того, важливим є вирішення проблемних питань виходу на європейський ринок галузей з виробництва, збереження, переробки та реалізації

сільськогосподарської продукції, а також галузей, що безпосередньо виготовляють засоби виробництва та обслуговування для агропромислового комплексу в умовах інтеграційних процесів.

Разом з тим, зважаючи на постійне зростання рівня відкритості ринків та зниження ступеня протекціонізму, одним із найбільш важливих факторів, що визначатиме в майбутньому здатність товару, сільськогосподарського виробника, аграрного сектору, країни в цілому протистояти викликам на внутрішньому і на європейському ринках, виступає конкурентоспроможність. Необхідність забезпечення конкурентоспроможності національного агропромислового комплексу на основі визначення конкурентних переваг визначають нагальність наукового пошуку нових методів, форм, інструментів її підвищення, що сприятиме подальшому розвиткові ринкових відносин в Україні та матиме безпосередній вплив на добробут населення.

Підписання Угоди, а також створення в її рамках Зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом є важливими складовими розвитку галузей аграрного сектору, оскільки для України відкриваються перспективи поступового освоєння ринку країн ЄС вітчизняними виробниками, підвищення рівня якості, безпеки, екологічності сільськогосподарської продукції, покращення стану продовольчої безпеки держави. Тому для України постає завдання вироблення механізмів підвищення ефективності використання наявного потенціалу аграрного сектору економіки, його адаптації до нових умов, зокрема з урахуванням можливих ризиків, які виникатимуть внаслідок лібералізації зовнішньоторговельних відносин з європейськими. Нині Україна повинна здійснити ряд заходів для виходу на європейські ринки та досягти зростання експорту до країн, які є важливими ринками для збуту.

Крім отриманих вигод, які через реформування агропромислового комплексу з часовим лагом будуть отримані через 10–20 років, Україна насамперед відчує ряд загроз та недоліків після вступу в ЄС. Насамперед, очевидною є проблема нарощення виробничих потужностей іноземних компаній, що, з однієї сторони, сприятиме працевлаштуванню населення України, а, з іншої, – сприятиме виведенню капіталу за кордон. Ще однією проблемою є трудова еміграція, витік трудових ресурсів, подальша деградація робочої сили в Україні. Складність переходу на європейські умови функціонування агропромислового комплексу вплине на розвиток багатьох галузей агропромислового комплексу. Більш конкурентні товари Європейського Союзу у відношенні до вітчизняної продукції можуть витіснити останні з європейського ринку або ж взагалі не дозволити українським виробникам виходити з такими товарами на ринок Європи.

Вступ України до ЄС заклав фундамент для впровадження змін та реформування аграрного сектору. Аграрний ринок спроможний суттєво змінити умови свого функціонування, законодавство повинне відповідати нормам ЄС, а продукція має бути якісною, відповідати сертифікатам якості Водночас перевага повинна надаватись органічному виробництву та його фінансуванню. Окрім цього, постійним може бути діалог між Україною та ЄС стосовно впроваджених змін. Продукція, що експортується має бути безпечною. Доцільним є введення

квот та спеціальних режимів оподаткування. Поставлені вимоги спонукають до впровадження в Україні законодавчих, інституціональних, технологічних та інших змін.

Таким чином, конкурентоспроможність українських аграрних суб'єктів господарювання залежатиме від відповідності норм українського законодавства нормам Європейського Союзу, системи оподаткування, регуляції ринку, тиску контролюючих органів на діяльність ринку, розвитку сільських територій, державного фінансування та підтримки, інновацій, інформаційних технологій, рівня розвитку органічного виробництва.

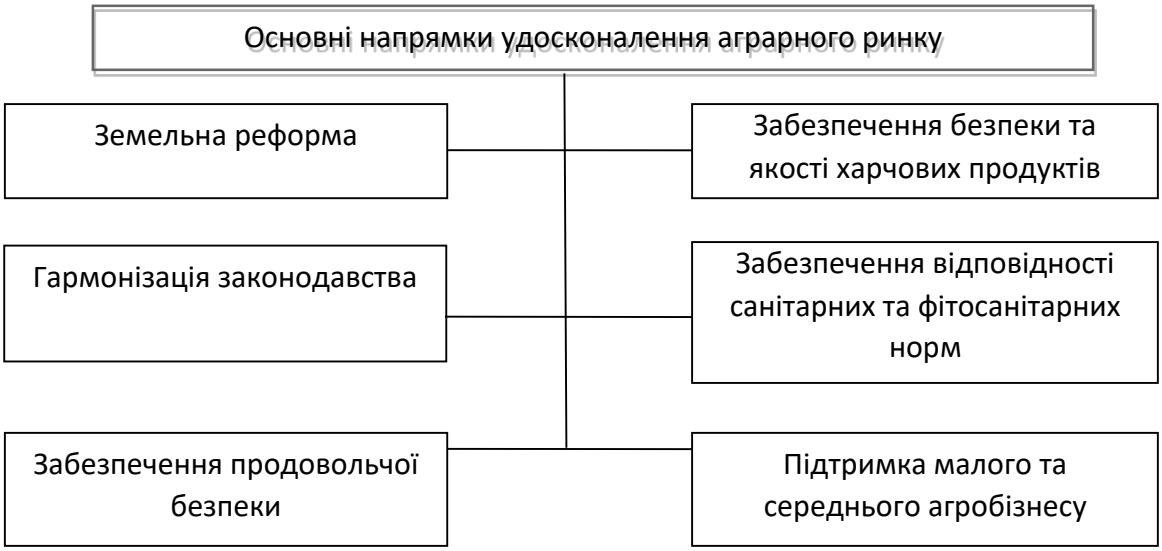

Рис. 1 Складові блоки та напрямки вдосконалення аграрного ринку України в умовах євроінтеграції

Для України важливим є здійснення комплексних заходів, які направлені на підвищення рівня інституційного забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного агропромислового комплексу з метою зниження негативних наслідків коливань економічної кон'юнктури.

Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом надає можливості поліпшення торговельних відносин. Інструментами оптимізації є відкриття аграрного ринку через надання безмитного доступу в рамках квот, стандартів, що діють у ЄС.

Список використаних джерел:

1. Ангел. Є. Дизайн європейської держпідтримки: чи пасує він Україні. Економічна правда. 2019: [electronic resource]: https://www.epravda.com.ua/ columns/2019/06/10/648527/

2. Кваша С. М. Наслідки створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС для аграрного сектору вітчизняної економіки. Формування глобального і регіонального ринків сільськогосподарської сировини та продовольства: [монографія]. К.: ННЦ ІАЕ, 2015. 320 с.

3.Радченко О. П., Шавалюк О. І. Конкурентоспроможність інновацій як сталий розвиток національної економіки України. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2017. Т. 16. Вип. 1. С. 185–198.

УДК 351.823(477)

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

Ліщук В.В., студент
Науковий керівник: Коробова Н.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сільське господарство є надзвичайно важливою галуззю національної економіки. Від його розвитку багато в чому залежить продовольча та фінансова безпека країни, реальна якість життя населення в цілому. Водночас сільське господарство є найменш конкурентоспроможною галуззю національної економіки і його функціонування значною мірою залежить від заходів державної підтримки його розвитку. Необхідність державної підтримки сільськогосподарського виробництва диктується наслідками загальної економічної кризи, диспропорцією цін на сільськогосподарську продукцію та промисловість, недосконалістю фінансово - кредитної системи, зобов'язань при вступі до Світової організації торгівлі, реальним зниженням доходів сільського населення та необхідністю задоволення потреб України. Сьогодні головною метою аграрної трансформації є створення умов для розвитку ефективного, високопродуктивного та конкурентоспроможного агропромислового сектору, що, загалом, сприятиме економічному зростанню та підвищенню добробуту населення країни. Вирішення цього важливого завдання неможливе без ефективного розвитку та регулювання аграрного ринку Інтеграція України у світову спільноту вимагає системного підходу до аналізу сучасних процесів розвитку сільськогосподарського виробництва з метою розробки відповідних регуляторних механізмів, які можуть забезпечити швидку адаптацію галузі до нових економічних умов.

Як свідчить світовий досвід, необхідність державного регулювання аграрного сектору зумовлена низкою об'єктивних причин:

1) продовольча безпека держави багато в чому залежить від стану галузі. Здоров'я нації, її трудовий та інтелектуальний потенціал залежать від кількості та якості продуктів харчування;

2) першочерговим завданням кожної держави є забезпечення добробуту свого народу, що вимагає перетворення аграрного сектору в життєздатну та процвітаючу галузь економіки, адже продовольство – це перша потреба в житті;

3) розвинені країни характеризуються перевищенням пропозиції сільськогосподарської продукції над попитом, що вимагає державного втручання в процес ціноутворення для забезпечення більш-менш стабільних цін і сприятливого торговельного режиму.

Основними ланками державного регулювання сільського господарства в країнах з ринковою економікою є: середньострокове програмування розвитку сільського господарства та продовольчого ринку; регулювання цін, що дозволяє виробникам не тільки відшкодовувати власні виробничі витрати, а й здійснювати розширене відтворення; регулювання обсягів і структури сільськогосподарського виробництва з метою запобігання його

перевиробництву; застосування кредитної форми підтримки для здешевлення процентів та відшкодування (відстрочення) основних платежів; підтримка доходів фермерів з урахуванням залежності сільського господарства від погодних умов та високого рівня ризику, а також тривалого періоду виробничого циклу, що призводить до уповільнення обороту капіталу; податкове регулювання, спрямоване на стимулювання розвитку сільськогосподарських підприємств з урахуванням їх особливостей; економічна підтримка сільськогосподарських підприємств, що працюють у несприятливих кліматичних умовах; регулювання експортно-імпортних операцій щодо сільськогосподарської сировини та продуктів харчування; державне фінансування найважливіших програм розвитку аграрного сектору;

Державна підтримка аграрного сектору

Цілі:

- забезпечення продовольчої безпеки держави;
- комплексний розвиток сільських територій;
- збереження навколишнього середовища;

Завдання:

забезпечення робочими місцями населення сільських територій;
доступність харчових продуктів для усіх верств населення;
створення сприятливих умов для реалізації експортного потенціалу;
раціональне використання сільськогосподарських угідь;
забезпечення якості харчових продуктів

доходів сільськогосподарських товаровиробників	регулювання	ція витрат	ринку	розвитку виробничої структури	нальна політика	мічна політика
Заходи						
Компенсаційні виплати Система страхування Податкове регулювання	Підтримка внутрішніх цін Встановлення квот Встановлення податків на експорт та імпорт продукції	Субсидії на придбання засобів виробництва. Пільгове оподаткування на придбання засобів Субсидії на кредити Субсидування виплат по страхуванню	Прогнозування попиту та пропозиції Митна політика Державне замовлення Застосування товарно-фінансових інтервенцій на продукти Державне фінансування програм. Витрати на зберігання та транспортування продукції Державні інвестиції	Субсидії на будівництво комунальних примішень Субсидії на реалізацію іригаційних проектів Субсидії на меліорацію Сприяння розвитку фермерських господарств Фінансування довгострокової діяльності	Запровадження регіональних програм	Стратегічне планування та прогнозування розвитку аграрного сектору Пільгове оподаткування сільськогосподарських товаровиробників Регулювання інфляції

Рис. 1. Узагальнена схема державної підтримки аграрного сектору

сприяння розвитку виробничої інфраструктури, заснованої на виділенні державних коштів на реалізацію довгострокових заходів щодо забезпечення зростання ефективності виробництва; державна підтримка наукових досліджень щодо створення та впровадження нових екологічно чистих ресурсозберігаючих технологій; кадрове забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Аграрний сектор має ряд особливостей, які впливають на формування системи державного регулювання його розвитку. Глобалізаційні та інтеграційні процеси, що відбуваються у світовій економіці, накладають свої корективи на державне регулювання аграрного сектору національних економік. Метою державного регулювання в умовах глобалізації є гарантування продовольчої безпеки шляхом підвищення ефективності аграрного сектору та його конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках. Сучасні зміни призводять до переосмислення державного регулювання у таких сферах, які не порушують принципів чесної конкуренції.

Список використаних джерел:

1. Ангел. Є. Дизайн європейської держпідтримки: чи пасує він Україні. Економічна правда. 2019: [electronic resource]: https://www.epravda.com.ua/ columns/2019/06/10/648527/
2. Кваша С. М. Наслідки створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС для аграрного сектору вітчизняної економіки. Формування глобального і регіонального ринків сільськогосподарської сировини та продовольства: [монографія]. К.: ННЦ ІАЕ, 2015. 320 с.
3.Радченко О. П., Шавалюк О. І. Конкурентоспроможність інновацій як сталий розвиток національної економіки України. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2017. Т. 16. Вип. 1. С. 185–198.

УДК 352.072.1

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

Луцкова Д. М., студентка
Науковий керівник: Кірейцева О. В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кожен з нас має право на сучасну медицину й освіту, доступні та якісні адміністративні, комунальні, соціальні послуги, гарні дороги, чисті й освітлені вулиці. Але люди можуть впливати на якість цих послуг лише тоді, коли відповідальні за їх надання знаходяться близько. Найближчою до людей владою є органи місцевого самоврядування. Отже саме вони повинні мати широкі повноваження і достатньо коштів, щоб бути спроможними вирішувати усі місцеві питання і нести за це відповідальність. Потреба врахування галузевої і територіальної специфіки публічного управління як здійснення владного впливу в інтересах суспільства в цілому або певної його частини детермінує відмову від абсолютної влади – навіть і цілком демократично одержуваної через виборчі процедури. Для цього в Україні відбувається децентралізація [1].

В Україні процес децентралізації розпочато 2014 року з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади (01.04.2014 р.), Законів «Про співробітництво територіальних громад»

(17.06.2014 р.), «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (05.02.2015 р.) та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації [2].

Мета реформи – формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

Державна підтримка регіонального розвитку та розвитку інфраструктури громад за час реформи зросла у 41,5 разів. За рахунок цієї підтримки в регіонах та громадах реалізовано більше 12 тисяч проектів. Нова законодавча база значно посилила мотивацію до міжмуніципальної консолідації в країні, створила належні правові умови та механізми для формування спроможних територіальних громад сіл, селищ, міст, які об'єднують свої зусилля у вирішенні нагальних проблем. Також вже виправдала себе нова модель фінансового забезпечення місцевих бюджетів, які отримали певну автономію і незалежність від центрального бюджету [3].

Кабінет Міністрів України визначив підтримку реформи децентралізації в Україні одним з пріоритетних завдань, що сприятиме розвитку місцевого самоуправління і економічного розвитку країни в цілому. 2020 рік став ключовим у питанні формування базового рівня місцевого самоврядування: більшість існуючих малочисельних місцевих рад об'єднаються, стануть спроможними перебрати на себе більшість повноважень, належним чином використовувати ресурси і нести відповідальність за свої дії чи бездіяльність перед людьми та державою [4].

Отримані в результаті децентралізації повноваження та ресурси надали органам місцевого самоврядування більше можливостей для розвитку своїх територій. Місцева влада стала зацікавленою в розвитку інвестиційної привабливості своїх територій на благо громади. Переваги реформи багато громад відчули вже сьогодні: в їх містах, селах і селищах почали приводитися до ладу дороги, медичні та освітні заклади – все те, що десятиліттями перебувало у занепаді. Реформа дала поштовх до повноцінного розвитку громад, можливість поліпшити життя у кожному населеному пункті та у країні в цілому і дозволяє громадянам – кожному з нас - самостійно господарювати там, де вони живуть.

Список використаних джерел:

1.Децентралізація [Електронний ресурс] https://decentralization.gov.ua/
2.Децентралізація [Електронний ресурс] https://rdo.in.ua/direction/decentralizaciya
3.Моніторинг процесу децентралізації станом на лютий 2019. Мінрегіон. 2019-02-19. 4Архів оригіналу за 19.02.2019 https://decentralization.gov.ua
5.Кабінет Міністрів України - Децентралізація: новий етап. Основні завдання на період до 2020 року [Електронний ресурс] www.kmu.gov.ua

УДК 339.5:633.1(477)

ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ У ФРАНЦІЇ

Пилипенко І.О., студент
Науковий керівник: Наконечна К.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів та природокористування України

На Францію, як провідного агровиробника Євросоюзу, припадає 16,9% аграрного виробництва ЄС. Об'єм виробництва у сільському господарстві Франції в останні роки становив 73 млрд євро, у той час як в Німеччині - 56 млрд євро, а в Італії - 51 млрд євро. Серед країн ЄС Франція має найбільший фонд земель сільськогосподарського призначення - 27,8 млн га. За даними Євростату, середня ціна за гектар землі у Франції у 2018 році становила 6020 євро за гектар. Зокрема, ціна за гектар землі для вирощування зернових становить 7590 євро та 4950 євро за гектар пасовища. Ціна найкращих сільськогосподарських угідь, таких як Нор-Па-де-Кале і Сантер в регіоні Пікардія, становить понад 25 000 євро за гектар.

У Франції налічується сотні тисяч фермерів з невеликими доходами. Натомість, в останні роки спостерігається тенденція скорочення фермерських господарств.

Фермерське господарство у Франції – важка і не завжди прибуткова справа. За даними Національного інституту статистики та економіки, у 2017 році 444 тисячі людей у Франції займалися самозайнятими сільським та лісовим господарством. Майже п’ята частина з них – 92 000 осіб – мають середньомісячний дохід лише 560 євро та працюють за пільговою системою оподаткування (мікро-ВА). Ще 352 тис. фермерів сплачують податки за звичайною системою, але 19% з них задекларували нульовий дохід або збитки. Середній прибуток французького фермера за місяць складає 1390 євро. Найбільший заробіток мають фермери, які займається виноробством - 2790 євро, вирощуванням овочів, фруктів та квітів - 2500 євро, садівництвом - 2060.

У Франції всі операції з купівлі-продажу землі відбуваються під контролем Товариств земельного упорядкування та сільського господарства (Sociétés d'aménagement foncier et d'établissement rural, SAFER). Ці організації працюють не з метою отримання прибутку, хоча вони є приватними. Вони фактично регулюють користування землі в країні, іноді запобігають угодам купівлі, самостійно купують її, а потім перепродають.

У SAFER є технічний комітет, відповідальний за розгляд документів людей, які планують придбати землю. Рішення приймає Рада директорів SAFER. Угода купівлі-продажу землі супроводжується нотаріусом, який повинен повідомити SAFER про проект договору та запитати у контролюючого органу, чи планується викуп землі.

Регіональний офіс SAFER має два місяці на відповідь. Якщо регулятор вирішить, що володіння землею в руках іншого власника (фермер, місцева громада, національний парк, країна) має більші переваги для Франції, він може застосувати так зване право першої відмови. Це означає, що власник землі зобов’язаний продати її SAFER. Водночас регулятор має публічно пояснити своє

рішення про переваги для купівлі. Окрім того, якщо регулятор вирішить, що ціна землі не відповідає реаліям, її можуть намагатися змінити через суд.

У Франції також дозволено купувати землю іноземцям. Проте влаштована система продажу землі надає переваги орендарям отримувати дохід при її купівлі. Більшість із цих людей – французькі фермери або громадяни ЄС, які тривалий час працюють у країні. Громадяни ЄС мають таке ж право купувати землю, як і громадяни Франції. Але у громадян інших країн менше можливостей купувати.

Франція – це країна, яка спеціально захищає права орендарів відповідно до закону «Statu du fermage», ухваленого в 1946 році. У законі є важливий пункт, який захищає орендарів – якщо власник землі хоче її продати, а земля вже використовується орендарем, то він є першою людиною, яку власник землі має попросити його купити. Якщо орендар не може придбати, він може вимагати продовження оренди, і новий власник повинен погодитися. При цьому ціну землі визначає орендодавець, і орендар не може ставити її під сумнів.

Таким чином, на мою думку в Україні не вистачає такого закону, як французький закон щодо оренди, який би захищав орендарів таким чином, аби вони могли якомога довше використовувати землю.

Список використаних джерел:

1. Ярута М.Ю. Ринок земель сільськогосподарського призначення сучасної Франції у проекції для України / М.Ю. Ярута // Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки» : зб. наук. пр. / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків : ХНАУ, 2019. №3. С. 276-284

2. Бігуненко, О. Г. Міжнародний досвід управління земельними ресурсами: Можливості застосування в Украні. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015, (15), 24–27.

3. Ерман, Г. Країна фермерів: як працює ринок землі у Франції і чи варто Україні переймати її досвід - BBC News Україна. BBC News Україна [онлайн]. 31 березня 2020 [дата звернення 4 листопада 2021]. Режим доступу: https://www.bbc.com/ukrainian/features-51157111.

УДК 332.2.021.8

ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Самченко А.І., студентка
Науковий керівник Речка К.М., к.е.н., доцент
Відокремлений структурний підрозділ «Ірпінський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

Економічне зростання та розвиток сільського господарства в значній мірі залежать від продуктивного й ефективного використання земельних ресурсів. При цьому не менше значення має збереження, а по можливості й поліпшення їхньої родючості. На жаль, більшість агроформувань ринкового спрямування в гонитві за прибутками ведуть виснажливе землеробство, не проявляють належної турботи про збереження, а тим більше підвищення родючості ґрунтів. У науковій економічній літературі практично загальновизнаним є положення про те, що ліквідація державної власності на землю, її приватизація, землекористування в сільськогосподарських підприємствах переважно на орендних засадах супроводжуються стійкою тенденцією до погіршення родючості земель сільськогосподарського призначення [5]. Варто наголосити, що це негативне явище суперечить як інтересам агровиробників (знизить їх прибутковість в майбутньому), так і суспільства (загроза продовольчі безпеці країни). Саме тому на часі дослідження земельної реформи, її результатів передусім у контексті охорони земель і збереження їхньої родючості як основного національного багатства українського народу і основного засобу виробництва в аграрному секторі. У сучасних складних умовах господарювання питання збереження та підвищення родючості ґрунтів є дуже непростим, але вкрай важливим і має бути одним із першочергових напрямів аграрної політики держави.

Земельна реформа в Україні – важлива складова аграрної реформи. Дефініція «реформа» буквально означає змінення, перебудова, удосконалення існуючого стану, перехід його на якісно вищий рівень. За великим рахунком, реформування є тотожним поняттям «розвитку», оскільки воно є умовою останнього. Розвиток може відбуватися спонтанно і свідомо. Реформування – це свідомий процес. Відповідно реформатором є певний суб’єкт (чи їхня спільнота), який свідомо ініціює зміни і керує їхнім здійсненням [2]. Цілком логічно, що результатом будь-якої реформи мають бути позитивні результати, забезпечення розвитку. В іншому разі вона втрачає сенс і свідчить про прорахунки реформаторів, недостатній їх професіоналізм, відсутність логістики тощо. Відносно земельної реформи, то це означає зміни, удосконалення існуючих земельних відносин з метою забезпечити більш продуктивне й раціональне використання земель сільськогосподарського призначення.

Основа земельних відносин, а точніше їхній зміст становить власність на земельні ділянки. Вона приймає різні форми. Найбільш поширені – приватна і державна. Остання була єдиною в колишньому СРСР, в Україні зокрема. У наукових і практичних колах того часу йшлося про те, що державна власність на

землю має незаперечні переваги в порівнянні з приватною [4]. Саме вона є базою функціонування великих агропідприємств, в яких є можливість застосовувати високопродуктивні види сільгосптехніки, прогресивні технології, використовувати науково обґрунтовані сівозміни. Тобто йдеться про переваги великих агрогосподарств, які переважно є несімейного типу.

Ринковий сценарій перебудови сільського господарства, ключовий його момент – інститут приватної власності, не оминув і земельні відносини. Ініціатори кардинального реформування існуючих земельних відносин вказували на той факт, що протягом семи десятиліть на найкращих землях колгоспи і радгоспи не забезпечили на належному рівні продовольчу безпеку, прийнятні темпи економічного зростання і розвитку сільського господарства. Звідси вибір головного напряму земельної реформи – приватизація земель сільськогосподарського призначення.

З огляду на той факт, що й після приватизації земель сільськогосподарського призначення вони залишаються «основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави» (Земельний кодекс України від 25.10.2001), державі має належати провідна роль щодо продуктивного і раціонального використання земельних ресурсів та їх охорони. На жаль, існуюча аграрна політика держави не сприяє збереженню родючості ґрунтів. Якщо не всі, то принаймні більшість науковців вважають, що «сучасна державна політика використання земельних ресурсів в Україні не забезпечує збереження родючості ґрунтів…» [1, с. 16]. Фактично відсутня державна позиція і стратегія збереження землі як безцінного ресурсу, втрата якого загрожує не лише продовольчій безпеці, а й державності як такій. Наслідком цього є неконтрольовані процеси зміни власності, виведення земель із сільськогосподарського обігу, порушення структури сівозмін, гіпертрофоване збільшення питомої ваги таких культур як соняшник, кукурудза, ріпак, які виснажують землю і значно знижують її родючість. І щодо аграрної політики держави в цілому, то однією із причин невідповідності між цілями аграрної реформи і фактичними результати є «…саме відсутність у державі ефективних інституційних механізмів її реалізації. Більшість законодавчих і підзаконних актів, які стосуються реформи, мають декларативний характер, через те що не підкріплені фінансово й організаційно» [3, с. 5].

Список використаних джерел:

1. Амбросов В.Я. Великотоварні підприємства як основа впровадження інновацій / В.Я. Амбросов, Т.Г. Маренич // Економіка АПК. 2007. № 6. С. 15-19.
2. Болгарова Н.К. Розвиток земельних відносин на сучасному етапі / Н.К. Болгарова // Економіка АПК. 2004. № 2. С. 29-33.
3. Гайдуцький П.І. Аграрна реформа: міфи й істина / П.І. Гайдуцький // Економіка АПК. 2003. № 9. С. 3-9.
4. Данкевич А.Є. Світовий досвід оренди земель / А.Є. Данкевич // Економіка АПК. 2007. № 3. С. 138-144.
5. Дацько Л.В. Господарський аспект земельних відносин в Україні / Л.В. Дацько, В.Л. Іскоростенський // Економіка АПК. 2008. № 4. С. 62-66.

УДК 639.217/.3-025.12

ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ДО ПРОЕКТУ ГОСПОДАРСТВА ІНДУСТРІАЛЬНОГО ТИПУ З ВИРОБНИЦТВА ТОВАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ КЛАРІЄВОГО СОМА

Татарчук О.М., магістр
Науковий керівник: Вдовенко Н.М., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Важливими завданнями, що постають при підготовці проекту господарства є економічна складова його функціонування. Чинником, що відображає його ефективність є витрати на виробництво та рентабельність. Основні витрати господарства включають: витрати на матеріальне забезпечення; амортизаційні витрати; оплата праці; інші витрати [1]. Питому вагу у витратах займають матеріальні витрати, тобто витрати на продукцію, що використовується рибним господарством для виробництва риби і рибної продукції. До таких витрат відносяться витрати на корми, рибопосадковий матеріал, закупівля маточного поголів'я, закупівля препаратів для ветеринарних цілей, паливо, запасні інструменти для роботи з рибою та одяг для працівників. Розрахунок потреби в кормах проводять необхідної кількості кормів для годівлі різновікових груп сома та актуальних цін на ці корми. Стартові комбікорми: Aller Futura Ex GR 0,3 mm – 110 грн\кг; Aller Infa Ex Gr0,8 mm – 110 грн\кг; Aller Performa 1,3-1,5 mm – 100 грн\кг. Продукційні комбікорми: Aller Bona Float 3 mm – 88 грн\кг; Aller Bona Float 4,5 mm – 88 грн\кг. Розрахунок загальних витрат на закупівлю кормів для годівлі різновікових груп кларієвого сома: (10 кг *110 грн\кг) + (157 кг *110 грн\кг) + (8024 кг *100 грн\кг) + (104211 кг * 88 грн\кг) + (130000 кг * 88 грн\кг) = 1 100 грн + 17 270 грн + 802 400 грн +9 170 568 грн + 11 440 000 грн = 21 431 338 грн. Розрахунок витрат господарства на разову закупівлю маточного поголів'я проводять з урахуванням необхідної кількості плідників іоптимальної ціни на них – 180 грн за кг: ((38 екз. * 1,5 кг) + (34 екз. * 1,2 кг)) = 17 604 грн. Розрахунок витрат на закупівлю гормонального препарату для стимуляції нересту проводяться з урахуванням його необхідної кількості та актуальної ціни за 1 г – 4290 грн: 0,323 г *4 290 грн\г = 1386 грн. Витрати на енергоносії в себе включають: витрати на електроенергію та паливо для машин.

Розрахунки витрат на електроенергію проводяться на основі споживання електроенергії насосами за умови, що в кожній системі буде по два насоси. Це потрібно на випадок поломки одного з насосів. Потреба в електроенергії для насосів при використанні насосів потужністю 2,2 кВт\год кожний, тривалості вирощування – 182 дні: (2,2 кВт\год*24 год × 182 доби) * 6 од. = 57 658 кВт\сезон. Потреба в електроенергії для освітлення цеху і території господарства, роботи електрообладнання, опалення побутових приміщень умовно складатиме також 2 кВт\год. Тоді загальна потреба в електроенергії складатиме: 2 кВт\год*24 год 182 = 8736 кВт\сезон. Витрати господарства за електроенергію проводяться з врахуванням тарифу – 1,60 грн за кВт: 57 658 кВт\сезон + 8736 кВт\ сезон = 64 210 кВт\сезон. 64 210 *1,68 = 107 873 грн. Розрахунок витрат господарства на паливо-мастильні матеріали в себе включає: витрати для роботи власного транспорту та витрат на закупівлю паливних палет для підігріву води.

Розрахунок витрат на роботу власного автотранспорту проводиться з тим, що проектоване господарство матиме машини в кількості дві машини. Витрати палива даного транспорту на 100 км − 9,5 л, пробіг за сезон − 2 000 км, становитиме: (0,095 л *2 000 км) · 2 = 380 л\сезон. Витрати на пальне для машин, що задіяні на господарстві за умови, що 1 л бензину А-95 коштує 25 грн, становитимуть: 380 л *25 грн\л = 9 500грн. Витрати на купівлю паливних палет для підігріву води за умов на закупівлю дров для підігріву води за умов: потреба дров 25скл.\м на сезон, ціна 1 складометру палет – 600 грн, складатиме: 25 скл.\м * 600 грн\скл.\м = 15 000 грн. Загальні витрати на паливно-мастильні матеріали складатимуть: 9 500 + 15000 грн = 24 500 грн. Загалом витрати підприємства на енергоносії становитимуть: 107 873 грн + 24 500 грн = 132 373 грн.

Список використаних джерел:

1. Вдовенко Н. М. Економіка рибогосподарських підприємств: Підручник. К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. 212 с.

СЕКЦІЯ 2
«ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ В АГРАРНІЙ СФЕРІ»

УДК 330. 121.5 : [006.015.5 : 631.531 : 633.11]

ЯКІСТЬ НАСІННЄВОГО МАТЕРІАЛУ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ

Алімурадова С.С., магістр
Науковий керівник: Томашевська О.А., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Зернові культури являють собою базис аграрного виробництва. Зерно є одним із основних енергетичних джерел забезпечення життєдіяльності людського організму. Серед озимих зернових культур надзвичайно важливе продовольче значення має озима пшениця, зерно якої вирізняється високою поживною цінністю. Важливим чинником забезпечення економічної ефективності виробництва озимої пшениці є підвищення рівня урожайності культури, який суттєво залежить від якості насіннєвого матеріалу.

На рис.1 представлено розподіл виробничих витрат на насіння та урожайності пшениці озимої (використано дані по підприємствах України в обласному розрізі за 2020 р). Рівняння залежності витрат на насіння на урожайність найбільш достовірно описується степеневим рівнянням

$$Y = 0{,}0734x^{0{,}8936}$$

Ступінь зв'язку між фактором та результативною ознакою сильний (R^2 = 0,7135).

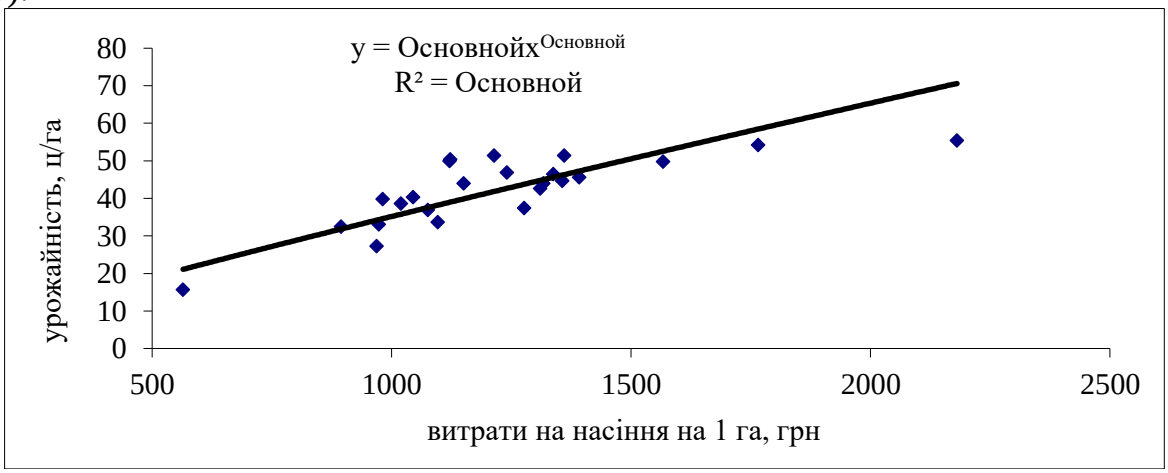

Рис. 1. Гістограма розподілу виробничих витрат на насіння та урожайності пшениці озимої

Кореляційно-регресійна залежність урожайності від факторів має вигляд:

$$Y = 12{,}033 + 0{,}014X_1 + 1{,}5925X_2$$

Отже, можна зробити висновок, зі збільшенням витрат на насіння на 1 грн та частки витрат на насіння у виробничих витратах на 1 в.п. урожайність

пшениці озимої збільшується відповідно на 0,014 та 1,5925 ц/га відносно середніх значень у вибірці.

Одним із провідних насінницьких підприємств України є Державне підприємство «Дослідне господарство «Елітне» Інституту рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН». Спеціалізація господарства – вирощування насіння озимих та ярих сільськогосподарських культур високих репродукцій: пшениці, ячменю, проса, гороху, гречки, сої, соняшнику (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика сортів насіння озимої пшениці ДП ДГ «Елітне»

Сорт	Оригінатор	Різновид	Особливості сорту	Висота рослин	Потенційна урожайність	Ціна, грн/т з ПДВ
Богдана	ІФРГ	безоста	інтенсивний	98-104 см	10 т/га	11000
Запашна	ІР	остиста	інтенсивний	90 см	11,0 т/га	11000
Малинівка	ІФРГ	остиста	інтенсивний	88-92 см	11,1 т/га	11000
Подолянка	ІФРГ	безоста	інтенсивний	95-99 см	6,0-8,7 т/га	11000
Розкішна	ІР	остиста	інтенсивний	95-100 см	7,7-9,5 т/га	11000
Смуглянка	ІФРГ	остиста	інтенсивний	80-85 см	11,5 т/га	11000

Представлений у табл. 1 розрахунок показників економічної ефективності виробництва озимої пшениці показав, що найвищий рівень рентабельності забезпечується використанням вітчизняного насіння, пропонованого ДГ «Елітне» (за ціною 11000 грн/т). Так, зазначений показник складає 61,7 %, що на 18,3 в.п. більше, ніж при використанні імпортного насіння за ціною 976 долл./т. Використання насіннєвого матеріалу власного виробництва (оціненого за собівартістю) має низький рівень прибутковості – 1,2 %.

Таблиця 2

Економічна ефективність виробництва озимої пшениці у Державне підприємство «Дослідне господарство «Елітне» (за умов використання різного насіння)

	Насіння вітчизняне (власного виробництва)	Насіння вітчизняне (Еліта)	Імпортне насіння
Норма висіву на 1 га, насінин	4500	4500	5000
Вага 1000 насінин, г	46	46	50
Норма висіву на 1 га, т	0,207	0,207	0,250
вартість 1 т насіння, грн	3500	10 000	25 376
Вартість насіння на 1 га, грн	725	2070	6344
Виробничі витрати на 1 га, грн	15725	19070	23344
Повні витрати на 1 га, грн	17297	22884	28013
Урожайність, ц/га	35,0	74,0	80,0
Повна собівартість 1 ц, грн	4942,0	3092,4	3501,6
Ціна 1 ц, грн	5000	5000	5000
Рівень рентабельності, %	1,2	61,7	42,8

Таким чином, використання якісного насіннєвого матеріалу чинить суттєвий вплив на формування економічної ефективності виробництва озимої пшениці.

Список використаних джерел:

1.ДП «ДГ «ЕЛІТНЕ» ІР НААН»/ URL: http://elitne.com.ua/ (дата звернення 09.11.2021)

УДК: 657

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗБУТУ СОНЯШНИКОВОЇ ОЛІЇ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІ

Бабенко Н.П., студент
Науковий керівник: Данілочкіна О.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Однією з провідних галузей аграрного сектору України є виготовлення соняшникової олії. На світовому ринку наша країна утримує високі позиції в рейтингу експортерів соняшникової олії протягом декількох років. Галузь стрімко розвивається та приносить значні доходи до бюджету України.

За 2020 рік Україна експортувала 6,9 млн. тонн соняшникової олії, вартістю 5,3 млрд дол., що на 24% перевищила суму виручки 2019 року. [3]

Але, попри всі досягнення даної галузі, залишаються актуальними проблеми з невідповідності продукції належній якості міжнародним та європейським нормам.

Основними імпортерами соняшникової олії в 2020 році є країни Азії та Європи (Рис. 1.1).

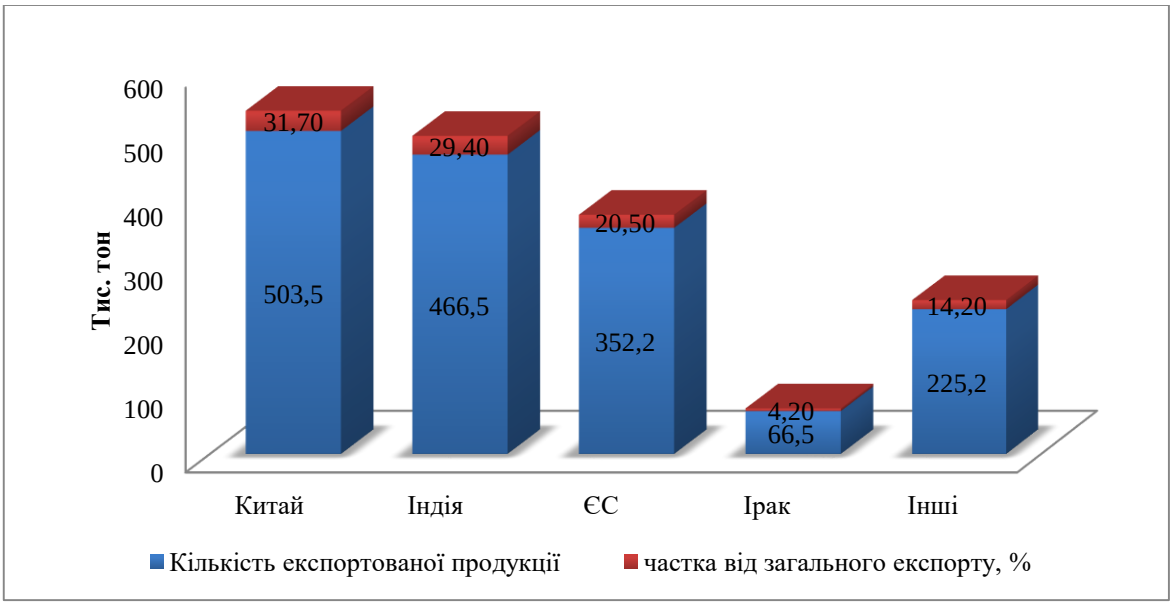

Рис. 1. Країни імпортери соняшникової олії

Джерело: сформовано автором на основі [2].

Серед країн ЄС лідером імпортером залишається Німеччина(18,9%). Значна частка імпорту також припадає на такі країни: Туреччина (14,7%), Бельгія (13%), Нідерланди (10,2%), Білорусь (7,9%), Велика Британія (5,9%) та Франція (5,6%).

Значною новизною в цьому переліку є поява Великої Британії, адже порівнюючи з 2010 роком країна збільшила обсяг закупівель більше ніж в 27 разів, з 4 млн. дол. до 110 млн. дол.[3]

Але незважаючи на високі результати експорту продукції у 2020 році, у другій половині 2021 року спостерігається брак пропозиції на ринку. Істотними

причинами цьому стали відновлення виробництва пальмової олії та відновлення попиту на рослинну олію.

Зовнішній ринок фактично не зацікавлений в закупівлі соняшникової олії старого врожаю. Імпортери не купують соняшникову олію за високою ціною, а надають перевагу олії нового врожаю, вартість якої нижча.

Авторка з онлайн-видання Ірина Рудик назвала такі причини відсутності попиту на соняшникову олію старого врожаю у першій половині 2021 року:

1. Ринок соняшникової олії досить сильно зосереджений на попиті головних імпортерів.

2. Період торгів великими лотами рослинної олії.

3. Кількість залишків соняшникової олії в українських портах.

4. Рекордні посіви соняшнику в країні і очікування великого обвалу олії, починаючи з осені. [4]

Тенденції розвитку експорту соняшникової олії загалом є позитивними, в тому числі дякуючи розвитку співпраці з ЄС. Позитивні зміни також відбулися у торгівлі з країнами Азії. Рівень технологічного обладнання великих агропромислових підприємств за останні роки досить суттєво покращився.

Розвиток зовнішньої торгівлі з ЄС свідчить про посилення економічних зв'язків з Україною, привабливість торгівлі з країнами ЄС та про зміцнення позицій продукції українського походження на європейському ринку.

Проте, існують певні складнощі. Це система квот, яка є часто жорсткою для вітчизняних виробників та уповільнює обсяги нарощування виробництва. [1]

Список використаних джерел:

1. Босак А. О., Мустафаєва Л. А. Поточний стан та перспективи розвитку АПК України: пошук нових ринків збуту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2019. № 24. С. 48–54.

2. ТОП-5 найбільших імпортерів української соняшникової олії. *LANDLORD* : веб-сайт. URL: https://landlord.ua/news/top-5-naibilshykh-importeriv-ukrainskoi-soniashnykovoi-olii/ (дата звернення: 13.11.2021).

3. Україна торік експортувала рекордний обсяг соняшникової олії. *Укрінформ* : веб-сайт. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3196114-ukraina-torik-eksportuvala-rekordnij-obsag-sonasnikovoi-olii.html (дата звернення: 13.11.2021).

4. Ціни і попит: ситуація на ринку соняшникової олії. *Бізнес.Район*: веб-сайт. URL: https://business.rayon.in.ua/blogs/402838-tsini-i-popit-situatsiya-na-rinku-sonyashnikovoi-olii (дата звернення: 13.11.2021).

УДК 331.522.4:334

СУТЬ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Белогурова А.Ю., студентка
Науковий керівник: Степасюк Л.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

На даний час питання щодо людського потенціалу залишається недостатньо розкритим, досі немає чіткого термінологічного визначення цього поняття, а також співвідношення його з іншими суміжними категоріями – «людський капітал», «людські ресурси» та «трудовий потенціал» [3].

Тому ми намагалися здійснити порівняльний аналіз понять «людський капітал», «людські ресурси», «людський потенціал», «трудовий потенціал» стосовно виробничої діяльності підприємства.

Людські ресурси– це «присвоєні» потенціали людей (у різних сферах життя), які стали реальною власністю і є найважливішим видом економічних ресурсів.

Людський потенціал – це певні навички людей, які не залежать від їх використання у виробництві. Говорячи про людський потенціал та людські ресурси не можна сказати, що це одне і теж, оскільки людський потенціал за своєю величиною є більшим**.** Людські ресурси надають можливості для досягнення мети людському потенціалу. Поняття людського потенціалу охоплює такі властивості людини, як потреби та інтереси, рівень життя, рівень здоров'я, загальні та професійні знання, кваліфікацію, мотивацію діяльності, ставлення до праці, ініціативність та підприємливість, способи поведінки.

В економічній літературі досить часто можна побачити ототожнення понять людського з трудовим потенціалом. Трудовий потенціал - це сукупна чисельність економічно активного населення країни, тобто те населення, яке забезпечує пропозицію робочої сили для галузей виробництва та сфери послуг (включаючи зайняте та частину незайнятого в суспільному виробництві населення).

Існують певні відмінності між трудовим та людським потенціалами, наведемо кілька з них [2]:

- носіями трудового потенціалу є лише працездатне населення, а людського- все населення;
- сфера реалізації трудового потенціалу обмежена трудовою діяльністю, а сфера реалізації людського потенціалу- всі види діяльності. До того ж, сфери реалізації людського потенціалу водночас є сферами виробництва трудового потенціалу.

Завдяки цьому людський потенціал є більш об'ємною категорією. Трудовий потенціал входить до цієї об'ємної категорії.

На макрорівні людський потенціал розглядають як складну соціально-економічну систему, на нього впливають різні фактори і заходи. Саме тому стан людського потенціалу характеризується сукупністю показників, які взаємопов'язані та доповнюють одне одного: життєвий потенціал населення; інвестування у формування та нагромадження людського потенціалу; науковий

потенціал суспільства; потенціал зайнятості; освітній потенціал; потенціал здоров'я; культурний потенціал.

На мікрорівні (на підприємстві) трудовий та людський потенціали розглядають як сукупні можливості працездатних, залучених у процес виробництва людей, які здатні забезпечувати відтворення та розвиток підприємства.

Методологічною базою для аналізу процесу відтворення людського потенціалу найчастіше є теорія людського капіталу [1]. Вона зосереджена на розвитку людини, орієнтованого на потреби суспільного виробництва, досліджує вдосконалення людини як фактору виробництва.

Загалом, людський капітал за своєю структурою є одним з елементів людського потенціалу, який реалізується в ринковій економіці. Прикладом можуть слугувати прості речі, які є у кожного: знання, здібності, мотивації. Вони становлять капітал, оскільки їх формування потребує виділення коштів з поточного споживання, які багаторазово буде компенсовано потоком доходів у майбутньому.

Нині людський капітал є головним чинником економічного зростання та забезпечення розвитку людського потенціалу. Людський капітал складається з накопичених протягом життя знань, здібностей, мотивацій. Людина може використовувати ці знання, здібності протягом певного періоду в цілях виробництва, продажу товарів, робіт та послуг.

Людський потенціал має такі властивості як: трудова спроможність людини, яка забезпечує виробничу діяльність організації; професійні та особистісні якості робітника;сукупні можливості людини.

Отже, людський капітал тісно пов'язаний з людиною і включає її трудові навички, знання та вміння, за допомогою яких підприємство формує прибутки. Задля того, щоб потенціал став ефективним капіталом, необхідно його аналізувати та мотивувати з метою подальшого розвитку.

Список використаних джерел:

1. С. І. Архієреєв, Н. Б. Решетняк, В. М. Двінських та ін.; Основи економічної теорії: навчально-методичний посібник для студентів технічних спеціальностей заочної форми навчання. Х. НТУ «ХПІ». 2010

2. Гузенко Г. М. Людський потенціал: сутність та пріоритетні напрямки розвитку в Україні. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Серія «Економіка». 2010. Вип. 10. С. 30–41.

3. І.М. Кравець Управління трудовим потенціалом. Навч. посібник. Хмельницький: ФОП Цюпак А.А., 2015. 424 с

УДК 005.591.6:334

ХАРАКТЕРИСТИКА CASE-ЗАСОБУ ERWIN PROCESS MODELER ТА СУТЬ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИ РЕІНЖИНІРИНГУ

Борисенко Н.П., магістр
Науковий керівник: Степасюк Л.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сучасні підприємства активно розвиваються, ростуть та прагнуть диверсифікувати власне виробництво. В результаті такого росту збільшується кількість бізнес-процесів, що забезпечують діяльність підприємства. Саме тому виникла потреба в їх ефективній організації, а з розвитком інформаційних технологій, з'явилася можливість зробити управління та аналіз робочих процесів більш зручним та швидким [1].

Одним з таких інформаційних засобів є CASE-технології, що являють собою методологію проектування інформаційних систем, що полягає у визначенні методів, засобів моделювання бізнес-процесів, аналізі моделей на всіх етапах розробки. Метою використання CASE-технологій є максимальна автоматизація аналізу наявних систем, проектування на його основі нових більш продуктивних систем та їх реалізація. Вперше такі інформаційні засоби почали розробляти передові програмісти 70-х років XX століття, задля спрощення та покращення якості моделювання. Дослідженням CASE-технологій займалися такі науковці як Горін С.В., Горчинська О.Ю., Панащук С.А., Погорілов О.О та багато інших.

Стандартом, методологією розробки програмного забезпечення для аналізу та проектування є SADT (Structured Analysis and Design Technique). Дана методологія була створена програмістами в кінці 60-х років, як спосіб полегшення створення, розуміння, структурного аналізу різних за складністю систем. Використання даної методології дозволило моделювати об'єкти системи, або її функції, характеризувати зв'язок між її складовими. SADT-моделі поділяються на функціональні, ті що моделюють функції системи, та моделі даних, ті що моделюють об'єкти системи. Прикладом програми за допомогою якої здійснюється моделювання функціональних моделей є CA ERwin Process Modeler [2].

CA ERwin Process Modeler – це пакет програм, CASE-засіб побудови SADT-моделі, що дозволяє будувати систему функцій з необхідною деталізацією, відображаючи взаємозв'язки між об'єктами системи. Модель має вигляд взаємопов'язаних діаграм, які відображають певні підсистеми, або їх компоненти. Починається робота з побудови загального опису системи, який в подальшому на наступних рівнях декомпозиції деталізується. Метою побудови такої графічної моделі є отримання інформації, яка є відповіддю на запитання, поставленні на вихідному етапі проектування.

Головними складниками моделі є діаграми, вони можуть бути: контекстними, дерева вузлів, діаграми декомпозиції, FEO-діаграми. Кожна діаграма включає в собі блоки діяльності, які відображають певний процес, задачу або функцію, та стрілки які являють собою об'єкти, ресурси, що відображають взаємодію блоків та зв'язок між ними.

Між блоками та стрілками є чітко визначені відношення та їх зображення в моделі, тобто з якої сторони зв'язуються об'єкти з процесами. До таких відношень належать: вхід (ліва сторона), управління (верхня сторона), механізм (нижня сторона), вихід (права сторона).

Вхідні стрілки позначають об'єкти, які використовуються та перетворюються в даному процесі. Стрілки управління відображають інформацію, яка контролює процес, тобто це різні інструкції, нормативи, правила, стандарти та інші об'єкти управління. До механізмів відносяться певні фізичні ресурси, що використовуються в процесі, проте не перетворюються. На виході зображуються об'єкти, що стали результатом перетворення входів [3].

Використання Case-засобів, а саме CA ERwin Process Modeler на підприємствах, дозволило значно покращити ефективність проектування бізнес-процесів, пришвидшити та спростити процеси моделювання, а також дозволило проводити реінжиніринг діючих процесів діяльності підприємства.

Реінжиніринг бізнес-процесів – різновид спеціальних інструментів управління, спрямованих на оптимізацію внутрішніх бізнес-процесів, мінімізацію витрат, підвищення якості, результативності та ефективності діяльності комерційної організації [1].

Застосування CA ERwin Process Modeler в реінжинірингу процесу підприємства, полягає в побудові та фінансово-вартісному аналізі моделей AS-IS та TO-BE. Побудова AS-IS моделі передбачає побудову функціональної моделі існуючого бізнес-процесу за допомогою CASE-засобу на основі даних комплексного аналізу діяльності підприємства. Призначенням даної моделі є дослідження стану процесу, його ефективності, аналіз вартості та розробка пропозицій реінжинірингу, на основі яких розробляється модель TO-BE. Дана модель зображує зміни, тобто як має виглядати модель процесу в результаті здійснення його реінжинірингу, зважаючи на розроблені рекомендації та поставлені цілі [3].

Загалом, CA ERwin Process Modeler дозволяє дослідити вплив кожного фактора на певний процес, зв'язок між задачами та виявити на перший погляд не помітні проблеми, що не дозволяють підприємству збільшити ефективність та є причиною додаткових втрат і витрат. Даний пакет програм допомагає скоротити період розробки, дослідження, аналізу моделей та є засобом розробки варіантів реінжинірингу бізнес-процесу.

Список використаних джерел:

1.Чиркова К.С. Моделі, методи та інформаційна технологія вибору варіанта проєктного рішення реінжинірингу спеціалізованих інформаційних систем. Дисертація. Харків. 2021. С.33

2. Загоровський Л.Г. Грибков С.В. Case-технології для інжинірингу бізнес-процесів підприємств. Лабораторний практикум. Київ. 2015. С.8-14.

3. Мінухін С.В., Беседовський О.М, Плоха О.Б. Технології комп'ютерного проектування. Лабораторний практикум з навчальної дисципліни. Харків.2015.

УДК 658.155:631.11

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПРИБУТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Гайдай Д.В. магістр
Науковий керівник: Степасюк Л.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сільське господарство є важливою стратегічною галуззю національної економіки України, яка забезпечує продовольчу безпеку та продовольчу незалежність нашої країни, а також забезпечує можливості працевлаштування більшості сільського населення. При цьому сільське господарство відіграє важливу роль у формуванні ВВП.

Сільське господарство є частиною агропромислового комплексу і включає такі основні галузі: рослинництво, тваринництво та рибальство. Характеристика сільського господарства як галузі полягає в тому, що нестабільність однієї галузі негативно впливає на розвиток іншої.

Сьогодні одним з найактуальніших завдань є розгляд і вивчення факторів, що безпосередньо впливають на прибуток. Будь-яка компанія прагне досягти кінцевого результату. Прибуток - це різниця між ціною реалізації та вартістю продукції (товарів, інжинірингу, послуг), а також різниця між сумою отриманої виручки та вартістю виробництва та реалізації продукції [2].

Для того щоб виявити фактори, що впливають на зростання прибутку підприємства, необхідно спочатку визначити фактори, що впливають на розмір прибутку. Фактори впливу на прибуток сільськогосподарських підприємств поділяються на дві категорії: зовнішні та внутрішні. Зовнішні фактори, що впливають на прибуток сільськогосподарських підприємств, це фактори, які не залежать від діяльності підприємств. Оскільки сільське господарство є специфічною галуззю, то саме природні умови мають найбільший вплив на його прибуток.

Крім того, фактори, що впливають на прибуток, включають державний контроль над цінами, тарифами, ставками податків і добробутом, умовами населення, цінами на виробничі ресурси, конкуренцією та інфляцією. Внутрішні фактори, що впливають на прибуток підприємства, це ті, які безпосередньо залежать від діяльності підприємства. Внутрішні фактори включають випуск і збут, структуру продукції, собівартість, якість, ціну тощо.

Виробничі фактори поділяються на екстенсивний тип (що впливають на прибуток через кількісні зміни-матеріальні та фінансові ресурси, чисельність працівників) та інтенсивний тип, що підвищує продуктивність праці, зменшує матеріаломісткість, збільшує оборотність активів тощо, які впливають на випуск продукції за рахунок передачі якості та прибутку [3]. Основним чинником зростання прибутку сільськогосподарських підприємств є зниження собівартості продукції. Тому можна запропонувати фактори, що впливають на зниження собівартості продукції підприємств аграрної сфери:

- підвищення технологічного рівня виробництва (удосконалення техніки, технології, механізації, автоматизації виробничих процесів, використання нових, більш продуктивних сортів сільськогосподарських культур і порід тварин);

- удосконалення організації виробництва та праці (розвиток спеціалізації виробництва, удосконалення організації праці);

- зміна структури та обсягу продукції (відносне зменшення умовно-постійних витрат, зміна структури виробництва продукції);

- покращення використання природних ресурсів, застосування більш дешевших матеріалів, безвідходні технології виробництва;

- галузеві та інші фактори [4].

Унікальність сільського господарства також полягає в тому, що воно є залежним від такого фактору як родючість ґрунтів. Хоча в Україні 67% земель які є придатними для сільського господарства вкриті родючими чорноземами, з роками земельні ресурси виснажуються та стають менш продуктивними через неправильне їх використання, екологічне забруднення, та виснаження окремими культурами, тому виникає потреба в підвищенні родючості ґрунтів [1].

Отже, отримання прибутку є головним завданням кожного підприємства. В сучасних умовах, питання збільшення прибутку є досить важливим, так як в умовах сьогодення, багато підприємств, особливо сільськогосподарські переживають кризу своєї діяльності. Таким чином, головними факторами збільшення прибутку сільськогосподарського підприємства є: зменшення собівартості продукції; підвищення технологічного рівня виробництва; зміна структури та обсягу продукції; виробництво біопалива; тощо.

Список використаних джерел:

1. Бердар М.М. Фінанси підприємств. Навч. посіб. К. Центр учбової літератури. 2015. 352 с.
2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. 2-ге видання. К. Центр учбової літератури. 2017. 313 с.
3. Петруня Н.В. Фінансові результати як джерело формування активів сільськогосподарських підприємств. Суми: СНАУ. 2017. №1. С. 56 – 59.
4. Романова Т.В., Даровський Є.О. Чинники, що впливають на збільшення прибутку підприємств України в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2015. №4 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3976

УДК338.5:631.11:005.332.4

СИСТЕМА ЦІНОУТВОРЕННЯ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ В КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Галіцька А.С., магістр
Науковий керівник: Степасюк Л.М., к.е.н., доцент
Національний Університет біоресурсів і природокористування України

Сучасна українська економіка має досить динамічний характер, що зумовлює виникнення труднощів в управлінні ціновою політикою сільськогосподарських підприємств. Відомо, що ціна суттєво впливає на ефективність діяльності суб`єктів господарювання, адже саме від неї залежить, чи покриті всі витрати, і який фінансовий результат отримає підприємство. Відсутність дієвої теоретичної та методичної бази для прийняття рішень у сфері цінової політики часто спричиняє виникнення серйозних помилок при встановленні ціни, що призводить до значних збитків. Тому аналіз ціноутворення, його механізм, особливості, методи та фактори впливу є актуальними питаннями в системі розвитку аграрних підприємств.

Процес ціноутворення в сільському господарстві є предметом досліджень багатьох вчених. Слід виділити праці вітчизняних авторів, зокрема М. Артуса [1], Ю. П. Воскобійника [2], Довжика О.О. [3], М. К. Коваленко [4], Є. А. Фірсова [5] та інших.

Проте, не зважаючи на велику кількість праць та досліджень, питання ціноутворення на продукцію сільського господарства потребують детальнішого аналізу та вивчення.

За останні кілька років відбулись помітні зміни в системі формування цін на аграрну продукцію. Нова економічна ситуація вимагає формування закупівельних, гуртових та роздрібних цін на товари.

Слід зауважити, що велике значення у формуванні ціни займає перехід до вільного ціноутворення, однак одночасно він стає однією з основних причин спаду виробництва та економічної кризи в країні. На сьогодні проблемами ціноутворення є:

- збільшення диспаритету цін на сільськогосподарську та промислову продукцію, адже ціни на ресурси промислового походження, потрібні для виробництва аграрної продукції, постійно зростають;
- сезонне коливання цін: під час прибирання врожаїв та одразу після цього ціни значно нижчі, тому що високий попит. Низькі ціни в цей період обумовлені в першу чергу тим, що не всі підприємства мають елеватори для зберігання продукції, тому вимушені збувати її одразу;
- відсутність чіткої державної політики в питаннях державного регулювання ринку зерна та ринкових відносин в цій галузі. Посилення ролі держави в регулюванні зернової стратегії є неминучим і нагальним для економіки країни в цілому;

Аграрний ринок поєднує в собі багато невеликих виробників, що свідчить про відсутність ефекту масштабу, внаслідок чого виробничі витрати зменшуються, а конкурентоспроможність збільшується [8]. Тому увійти на

ринок сільськогосподарської продукції досить легко, адже вхідні бар'єри відсутні. Також полегшує проникнення на ринок відсутність патентів на технології.

Отже, ціноутворення на сільськогосподарську продукцію проявляється в сукупності виробничих відносин. А вони в свою чергу виникають при формуванні цін, враховуючи об’єктивні причини у сільському господарстві: природно-географічні, ресурсні та економічні умови. За таких умов ціна на сільськогосподарську продукцію є вартістю, що формується під впливом попиту та пропозиції.

Основними напрямками вирішення питання ціноутворення в сільському господарстві мають бути: створення мережі сучасних сертифікованих елеваторів, що дасть можливість виробникам зберігати продукцію в належних умовах та реалізувати за сприятливої кон’юнктури ринку; усунення недоліків системи оподаткування сільськогосподарської продукції, зниження податкового навантаження; орієнтир на експорт та доступ до міжнародних ринків, а відповідно зростання конкуренції, впровадження новітніх технологій і як результат підвищення якості вітчизняної продукції; доступність та вигідність умов кредитування та інвестування для виробників аграрної продукції на пільгових засадах; розширення інфраструктури аграрного ринку: навчання кадрів, обмін досвідом, підвищення кваліфікації спеціалістів сільського господарства, кооперації з іншими виробниками первинного сектору економіки, фінансування роботи дослідних установ; забезпечення реалізації єдиної державної політики та стабільної правової системи, що відповідала б міжнародним стандартам.

Список використаних джерел:

1. Артус М.М. Державна політика та фінансовий механізм ціноутворення на сільськогосподарську продукцію: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук. К. 2011. 38 с.
2. Воскобійник Ю.П. Функціонування цінового механізму в сучасних умовах розвитку аграрного ринку. Економіка АПК. 2012. 1. С. 185-187.
3. Довжик О.О. Аналіз особливостей ціноутворення в Україні та еквівалентність міжгалузевого товарообміну. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 15. С. 61-66.
4. Коваленко О.Ю. Цінова конкурентоспроможність та особливості процесу ціноутворення на ринку сільськогосподарської продукції. Інноваційна економіка. 2013. № 3. С. 218–226.
5. Фірсов Е.А. Развитие теории стоимости и ценообразования. Економіка АПК. 2014. № 3. С. 42-49.

УДК 33.330.1

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА В ПСП «РОСЬ»

Горяк А.В., магістрантка
Науковий керівник: Чередніченко О.О., к.т.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Природно-кліматичні умови та родючі землі України сприяють вирощуванню всіх зернових культур і дають змогу отримувати високоякісне продовольче зерно в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу. Виробництво зерна займає важливе місце серед інших галузей рослинництва, адже ця продукція становить основу продовольчої бази і безпеки держави [1].

Основним напрямком діяльності приватного сільськогосподарського підприємства «Рось» є вирощування зернових та зернобобових культур. Підприємство знаходиться в Черкаській області Звенигородському районі с.Петрівка-Попівка. Місце розташування характеризується сприятливими природно-кліматичними умовами для вирощування сільськогосподарських культур. Розглянемо сучасний стан виробництва зерна у досліджуваному с/г підприємстві «Рось» в динаміці протягом 3-х останніх звітних періодів (табл.1).

Економічна ефективність виробництва характеризується системою таких показників, як собівартість продукції, ціна реалізації 1 ц, прибуток на 1 га посівної площі, на 1 ц зерна, рівень рентабельності виробництва зерна. Рівень розвитку виробництва зернового господарства визначається насамперед таким натуральним показником, як динаміка посівних площ, валових зборів та урожайності.

Таблиця 1

Ефективність виробництва зерна в сільськогосподарському підприємстві «Рось»

Показники	2017р.	2018р.	2019р.	2019р. у % до 2017р.
Площа з якої зібрано врожай, га	90	100	205	223
Питома вага зернових у структурі посівних площ, %	10,3	11,45	24,3	236
Урожайність з 1 га, ц	50	55	60	120
Валовий збір, ц	4500	5500	12300	273
Виробнича собівартість виробленої продукції 1ц, тис.грн.	1987,2	2914,7	3990,4	200
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1681,1	1913,5	3184,7	189
Ціна реалізації 1 ц, грн.	550	500	525	105
Прибуток на 1 га, грн.	9844,4	11365	12680	128,8
Прибуток на 1 ц, грн.	169,6	186,3	207	122,5
Рівень рентабельності, %	59,9	38,9	65,1	Х

За досліджуваний період можемо спостерігати значне зростання економічної ефективності виробництва зернових культур у сільськогосподарському підприємстві, про що свідчать наступні вартісні показники.

Прибуток на 1га збільшився у 1,28 разів, а прибуток на 1ц реалізованої продукції – на 22,5%. У ПСП «Рось» спостерігаються наступні показники рентабельності виробництва зерна: 2017 р. – 59,9%, 2018 р. – 38,9% (дещо знизився), 2019 р. – зріс до 65,1%. Це пов'язано насамперед з підвищенням врожайності на 20% і зі зростання прибутку.

Отже, діяльність ПСП «Рось» є прибутковою, про що свідчать високі економічні показники. Але, щоб забезпечити конкурентоспроможність зерна на ринку України необхідно підвищувати економічну ефективність його виробництва.

Основними шляхами підвищення ефективності виробництва зерна є зростання урожайності зернових культур, насамперед за рахунок інтенсифікації галузі, що призводить до зниження собівартості продукції, підвищення цін реалізації та рентабельності її виробництва [2].

Вплив на урожайність можна здійснювати за рахунок: більш ранніх строків сівби, пролонгації періоду дозрівання зерна, роботою із сортами, застосування сівозміни в зерновому господарстві; шляхом збалансування поживних речовин, що вносяться в ґрунт в процесі вирощування зерна, та формування оптимальних доз їх внесення.

Вважаємо, що також доцільно буде запровадити виробництво нішевих зернобобових культур на підприємстві, оскільки вони мають високу рентабельність; урізноманітнюють сівозміни та, як наслідок, покращують фітосанітарний стан на полях і стан ґрунтів, особливо для вирощування бобових культур; диверсифікують виробництво як спосіб зменшити фінансові ризики підприємства на випадок неврожаю основних культур у господарстві [3].

Список використаних джерел:

1 .Аграрний сектор економіки України: сучасний стан та перспективи розвитку (2018) [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.vgolos.zt.ua/ahrarnyy-sektor-ekonomiky-ukrayiny-suchasnyy-stan-ta-perspektyvy-rozvytku/

2. Боднар О.В. Економічна ефективність виробництва зерна / Вісник Сумського національного аграрного університету 2018. №2 [Електронний ресурс] Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/VSnau/FiK/2018_2/47Bodnar.pdf

3. Cherednichenko, Olena, Bal-Prylypko, Larysa. Modern condition and development of the specialized enterprises rape producers // IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. 2019. Vol. 315. Pp. 022018.

УДК 331.522.4:631.11

ФОРМУВАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Ігнатенко І.А., студентка
Науковий керівник: Нагорний В.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Проблема формування раціонального ресурсного потенціалу, ефективне його використання, оптимальне забезпечення виробничими ресурсами всіх сфер АПК належить до гострих проблем як в науковому, так і практичному плані.

Важливою складовою частиною потенціалу сільськогосподарського підприємства є виробничий потенціал, ефективне використання якого дозволяє підприємству суттєво вплинути на власну конкурентоспроможність та рентабельність.

Поняття «трудові ресурси» розглядається як частина працездатного населення, яка володіє фізичними і розумовими здібностями, і знаннями, необхідними для здійснення корисної діяльності. Згідно чинного законодавства України, трудові ресурси – це частина населення країни, яка володіє необхідними фізичним розвитком, знаннями та практичним досвідом для роботи в національному господарстві [1]. В науковому середовищі сформована думка про те, що під трудовими ресурсами слід розуміти частину населення країни, яке за своїм фізичним розвитком, розумовими здібностями і знаннями здатна працювати в народному господарстві. А це означає, що трудові ресурси включають у себе реальних працівників, які зайняті в економіці країни [2].

На нашу думку, виробничий потенціал сільськогосподарських підприємств – це ефективне взаємопов'язане поєднання засобів виробництва та кадрів підприємства для виготовлення продукції або надання послуг за мінімальних ресурсних затрат. При цьому, з метою здійснення цього безперервного та постійно відновлюваного процесу виробничий потенціал сам повинен безперервно і постійно відновлюватись.

В умовах трансформації аграрного сектора трудовий потенціал відіграє вирішальну роль у розвитку аграрних та сільськогосподарських підприємств. Від особливостей формування і ефективності використання трудового потенціалу залежать темпи розвитку економіки, підвищення рівня життя та добробуту населення. А це означає, що основою формування трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств є демографічна база сільських населених пунктів. Зниження народжуваності, з одного боку, та зростання смертності, посилення вимирання осіб похилого віку, жінок, дітей, з іншого, поглиблюють наростання депопуляції в сільській місцевості [4]. Депопуляція, що інтенсивно розвивається вимагає звернути нарешті увагу на село, на його існуючі проблеми. Саме село раніше забезпечувало приріст населення, стабілізуючи демографічну ситуацію, і виступаючи основним джерелом формування людських ресурсів. Забезпечити зростання виробництва конкурентоспроможної продукції можливе на основі ефективного використання трудового потенціалу, який у широкому

розумінні є сукупністю, елементами якої є працездатне населення, що характеризується кількісними і якісними показниками [5].

Наданий момент розвитку національного аграрного сектору постають нові вимоги до забезпеченості і формування трудовим ресурсами в сільськогосподарських підприємств. В умовах створення багатоукладної економіки головну роль в забезпеченні сільськогосподарських підприємств людським капіталом і ефективного їх використання головну роль грає використання соціальних і економічних важелів для мотивації праці. В даних умовах головну роль приділяють факторам які впливають на ефективність ведення СГ виробництвом. Для досягнення високого рівня продуктивності праці стає мотивація. Ця проблема є популярною в сільській місцевості, адже в селі спостерігається скорочення працездатного населення.

На сьогодні в результаті посилення міжнародної конкуренції та відкритої національної економіки забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств стає актуальним питанням. Конкурентоспроможність аграрного виробництва являє комплексне явище та систему, яка охоплює різноманітні чинники досягнення та забезпечення її високого росту. Ефективне управління та достатня кількість трудових ресурсів зумовлює отримання конкурентних преваг підприємством. Трудові ресурси є важливим стратегічним потенціалом, великим резервом підвищення ефективної діяльності підприємства, також визначають головні напрями розвитку у майбутньому.

Основними соціальними та економічними умовами є дисбаланс пропозиції і попиту робочої сили на ринку, низький рівень пенсій та допомоги, заробітної плати, занепад інфраструктури на селі, незадовільне інформаційне забезпечення на рахунок працевлаштування.

Демографічні процеси визначають характер відтворення населення, яке є джерелом поповнення робочої сили. Розвиток цих процесів впливає: забезпечення соціального захисту незайнятого та зайнятого населення країни; зростання доходу населення; отримання вищої та професійно-технічної освіти; покращення умов праці; захист прав та гарантій у сфері трудових відносин; запобігання масового безробіття, забезпечення повної продуктивної зайнятості; посилення регулюючої, стимулюючої та відтворювальної функції заробітної плати.

Якщо в 2002 р. частка сільського населення становила 44,2% від загальної кількості, то в 2012 р. – вже 31,2%, а в 2019 році – 30,59%. (рис 1). Депопуляція сільського населення є характерною ознакою сучасного демографічного стану на селі. Так, демографічні втрати населення в Україні за 2006-2019 р становили 4,3 млн осіб, в т.ч. кількість міського населення зменшилася на 2,4 млн осіб (7,5%), сільського – на 1,9 млн. (12%). Згідно дослідження скорочення сільського населення відбувається за рахунок природного скорочення через дисбаланс народжуваності та смертності, так і міграційних процесів.

Головним чинником суспільного відтворення є економічна активність населення. Структура за станом населення та за віковим складом є умовою формування ефективної зайнятості, адже наявність трудових ресурсів показує демографічний розвиток, а зайнятість-їх кількісне фактичне використання.

На сьогодні, в теперішніх умовах господарювання у аграрному секторі економіки питання формування і ефективного трудового потенціалу набуває більшого значення та потребують перебудови існуючих механізмів активізації потенціалу особистості, суспільної праці та створення дійових стимулів.

На протязі тривалого терміну на аграрному ринку праці спостерігається скорочення кількості трудових ресурсів. Стрімке скорочення кількості працівників спостерігається в регіонах, котрі мають високий рівень на ринку конкуренції. Низький рівень заробітної плати працівникам є причиною конкурентоспроможності. На сьогодні головною причиною яка обмежує рівень заробітної плати працівників в аграрній сфері є рівень ефективності сільського виробництва. В сільському господарстві низький рівень оплати праці призводить до то, що потенційні працівники шукають роботу в інших праці в інших галузях національної економіки або в особистих господарствах. Це можна вважати наслідком низької конкурентоспроможності робочої сили.

Велика кількість потенційних працівників та керівників аграрних підприємств закордоном та на території України, маючи найвищі характеристики (стаж роботи, фах, освіта, вік), не беруть участі в сільському господарстві через низький рівень заробітної плати, тому зменшують можливість формування трудового потенціалу аграрного сектора економіки України.

Проблема формування, дослідження та використання трудових ресурсів сільськогосподарських підприємств в теперішніх умовах господарювання є актуальним питанням. Вона є предметом дослідження для визначення методологічних, аналітичних та теоретичних підходів до вирішення проблем використання та формування трудових ресурсів в сучасних умовах розвитку аграрних підприємств. На нашу думку, економічно-організаційний механізм створення трудового потенціалу та управління ним включає створення соціальних, нормативно-правових, організаційних та економічних засад, на рахунок його відтворення, збереження та розвитку.

Список використаних джерел:

1. Національна економіка[текст]: навч. посіб. / За заг. ред. О.В. Носової. К.: Центр учбової літератури, 2013. 512 с

2. Заяць Т. А. Модернізація соціально-трудових відносин України. Демографія та соціальна економіка. 2013. № 2(20). С. 179-192.

3. Савченко В.Ф. Потенціал національної економі ки України: моногр. / В.Ф. Савченко. Чернігів: ЧДІЕіУ, 2009. 273 с.

4. Райзберг Б.А. Современный экономический сло варь. М.: 2003; Електронний ресурс. Режим доступу: / Б.А. Райзберг // hthttp://www.giabonline.ru/files/ Data/2006/12/7_YAnkevich.pdf

5. Економіка: від А до Я: Понятійно термінол. слов. / О.В. Куроченко, М.А. Копнов, В.П. Сладкевич та ін. — К.: ДП "Видавничий дім "Персонал", 2008. 368 с.

6. І.А. Ажаман, В.С. Дога, О.І. Жидков // Економіка та управління: сучасний стан і перспективи розвитку: матеріали ІІІ Міжнародної науково практичної конференції. — Одеса: ОДАБА, 2017. С. 283-286.

УДК 331.5:339.9:631

ФОРМУВАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Кудлай С.І, студент
Науковий керівник: Ткачук В.А., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Основою системи ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки сьогодні виступає трудовий потенціал, як наслідок питання покращення ефективності його використання все частіше згадується в наукових працях. Відтворення трудового потенціалу аграрного сектору економіки на сьогодні є дуже актуальною проблемою на сьогодні. Загострення демографічної кризи в сільській місцевості, спад народжуваності, висока смертність населення, скорочення тривалості життя, відсутній міграційний приріст, все це є негативними факторами, які впливають на формування та розвиток трудового потенціалу аграрної сфери, а також на його якісні характеристики.

Трудовий потенціал – це інтегральна оцінка кількісних і якісних характеристик економічно активного населення. Трудовий потенціал складається з багатьох компонентів, головними з яких є здоров'я, освіта, професіоналізм, моральність, умотивованість, вміння працювати в колективі, творчий потенціал, активність, організованість, ресурси робочого часу та ін. Розрізняють трудовий потенціал окремої людини, підприємства, території, суспільства.[1. ст. 58]

Під трудовим потенціалом розуміється розвинута в даному суспільстві сукупність демографічних, соціальних та духовних характеристик і якостей працеактивного населення, що реалізовані або можуть бути реалізовані в умовах досягнутого рівня розвитку продуктивних сил, науково-технічного прогресу та системи відносин щодо участі в процесі праці та суспільній діяльності.

За даними Державної служби статистики демографічна ситуація на селі є досить поганою, спостерігається негативна тенденція до скорочення населення (рис.1).Чисельність сільського населення в період з 2011 р. до 2020 р. скоротилася на 11,39 % і станом на 1 січня 2021 року склала 12 628,82 тис. осіб. Також в структурі загального населення, частка сільського населення поступово знижується в 2011 році вона становила 31,23 % від загальной кількості, так станом на 2020 рік його частина знизилася до 30,37 %. За деякими прогнозами вітчизняних вчених втрати сільського населення до 2025 року можуть сягнути 1,7-2 млн осіб у зв'язку зі зниженням потенціалу демографічного відтворення.

Чисельність економічно активного населення сільського населення за даними Держстату в 2020 році становить 5 504,8 тис. ос в минулому 2019 році цей показник становив 5 656,4 тис. ос., а за останні 5 років чисельність економічно активного населення зменшилася на 162,7 тис. ос. Тобто демографічні процеси призводять і до зниження економічно активного населення. Якщо досліджувати економічно активне населення в розрізі вікової структури то можна зробити висновок про те що найбільшу частку займає

працездатне населення у віці 40-49 років – 1 395,8 тис. ос. , а найменшу – у віці 60-70 років – 229 тис. ос.

Рис. 1. Динаміка чисельності сільського населення та його частки в загальній чисельності населення України

Чисельність зайнятого сільського населення (у віці 15 – 70 років) в Україні у 2020 р. порівняно з 2015 р. зменшилася на 202,6 тис. осіб і становила 4 931,6 тис. осіб, у т. ч. чисельність працездатного населення зменшилася на 169,6 тис. осіб і становила 4 702,9 тис. осіб. Рівень зайнятості сільського населення віком 15 – 70 років у 2020 р. порівняно 2015 р. знизився з 55,1 % до 54,1 %, у тому числі працездатного населення підвищився – з 62,4 % до 62 %. Вікова структура зайнятості сільського населення в 2020 році сформувалася наступним чином: найбільшу частку займає населення у віці з 40 до 49 років – 1265,8 тис. ос., а найменшу група населення у віці 60-70 років – 228,7 тис. ос.

При проведенні реформуванні ринку праці та зміни трудових відносин а аграрному секторі, паралельно зростає і рівень безробіття на селі. Так, рівень безробіття сільського населення працездатного віку становив у 2020 р. 10,4 % економічно активного населення зазначеного віку і зріс порівняно з 2017 р. на 0,5 в. п., порівняно з 2015 р. – на 1,0 в. п. В розрізі вікової структури найбільшу частку займає населення віком від 40 до 49 років – 130 тис. ос., найменшу віком від 60 до 70 років – 0,3 тис. ос. (рис. 2.5).

Основними шляхами підвищення ефективності використання трудового потенціалу на кожному підприємстві є:

- Розробка програми діяльності кадрової служби за допомогою якої буде здійснюється оцінка трудових здібностей працівників та буде визначатися напрям їх кар'єрного зростання, а також проводитися відповідно до встановленого напряму їх навчання та забезпечуватися позитивний морально-психологічний клімат в колективі.

- Розробка системи мотивації на підприємствах, яка потрібна для того, щоб сприяти підвищенню зацікавленості працівників в покращені ні не тільки індивідуальної але й колективної роботи.

Отже головним завданням підвищення ефективності використання трудового потенціалу підприємства є створення на ньому потенційного середовища для всіх працівників.

Список використаних джерел:

1.Економіка праці і соціально-трудові відносини: підручник / [О.В. Шкільов, О.Д. Балан, В.А. Ткачук, Є.О. Ланченко, І.П. Гаврилюк, В.А. Ярославський, С.С. Барабан]; за ред. О.В. Шкільова. – К.: ЦП "Компринт", 2015. 750 с.
2.Акулов В.Г. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник / В.Г. Акулов. К. : «Знання», 2012. 390 с.
3.Стат.збірник/Державна служба статистики України: Робоча сила України 2020. 194 с.

УДК 331.101.38:331.2:633

МОТИВАЦІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ У РОСЛИННИЦТВІ

Кушим Ю.М., магістр
Науковий керівник: Гребеннікова А.А., к. е. н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Функціонування економіки України в умовах інтеграції в європейський економічний простір потребує пошуку новітніх підходів до ефективного використання та відтворення трудового потенціалу сільського господарства. Сучасні умови аграрного господарювання, в основу яких поступово закладаються загальноєвропейські цінності, відкривають перспективи створення адаптованої до світових вимог системи мотивації персоналу. Водночас процес реформування аграрного сектора економіки супроводжувався негативними явищами у сфері організації та оплати праці персоналу сільськогосподарських підприємств. Наслідком цього стало поглиблення проблем безробіття трудових ресурсів працездатного віку, зниження вартості робочої сили, втрати їх кваліфікаційного рівня, скорочення сукупних доходів зайнятих аграрному виробництві.

Мета дослідження є вивчення теоретико-методичних основ та виокремлення підходів до організації системи мотивації і оплати праці у сільськогосподарських підприємствах в цілому та в галузі рослинництва зокрема.

В сучасних умовах розвитку світової та вітчизняної економіки досить вагоме значення мають трудові ресурси аграрних підприємств.

Сучасні науковці сходяться на тому, що трудові ресурси – це сукупність певних характеристик працівника для проведення трудової діяльності.

На нашу думку, під трудовими ресурсами слід розуміти сукупність кількісних і якісних трудових характеристик працездатного населення, яке приймає активну участь в суспільній діяльності з метою досягнення ефективних результатів підприємництва.

Мета стратегії мотивації праці працівників - досягнення і закріплення постійних конкурентних переваг підприємства за рахунок розвитку і підтримки високих кількісних і якісних результатів трудової діяльності персоналу, заснованих на їх особистій зацікавленості і творчої ініціативи.

Однією зі складових розвитку трудових ресурсів сільськогосподарських підприємств є мотивація праці. В сучасній науковій літературі не існує єдиного трактування поняття "мотивація", оскільки останнє є складним та багатоаспектним поняттям, що зумовлює множинність підходів до розуміння його сутності.

Основні завдання мотивації праці – формування в кожного співробітника розуміння сутності і значення мотивації в процесі праці; навчання персоналу і керівного складу психологічним основам внутрішньофірмового спілкування; формування в кожного керівника демократичних підходів до керування персоналом з використанням сучасних методів мотивації.

Мотивація працівників того чи іншого трудового колективу, соціальної групи, суб'єктів і об'єктів управління виражається в двох формах: в думках, (так звана вербальна мотивація праці) та в реальній поведінці людей. Відповідно виділяють два види показників оцінки мотивації праці: суб'єктивні та об'єктивні. Оцінка ефективності мотивації праці здійснюється за допомогою переліку суб'єктивних і об'єктивних показників, які відбираються методами експертних оцінок та кореляційного аналізу і характеризують структурні компоненти мотивації праці та кінцеві результати діяльності підприємства, трудову та соціальну діяльність персоналу.

В умовах сьогодення аграрними підприємствами використовується велика кількість методів оцінки задоволеності персоналу, які базуються на проведенні певних методів дослідження (анкетування, фокус-інтерв'ю, тестування тощо).

Таблиця 1

Методики оцінки мотивації персоналу підприємств

Автор	Сутність методики
Л. Верещагін [1]	Методика оцінки задоволеності потреб працівників: на основі виділених А. Маслоу 5 груп потреб здійснюється анкетування персоналу. Для визначення рівня задоволеності здійснюється підрахунок балів за 15 твердженнями і визначається які з потреб задоволені, а які ні.
О. Кулагін [2]	Передбачає виділення двох груп факторів (підтримуючі та мотивуючі) та на основі бальної оцінки по кожному з них розрахунок індексу задоволеності за категоріям персоналу чи підрозділам підприємства.
Е.Пестрикова [3]	Методика рівня задоволеності працівників умовами праці: передбачає виділення 18 факторів мотивації персоналу, кожному з яких присвоєно певний коефіцієнт та розрахунок сумарного загального показника задоволеності (індекс задоволення).

Отже, визначальною умовою ефективного функціонування та розвитку сільськогосподарських підприємств є формування системи мотивації персоналу, яку, на нашу думку, доцільно трактувати як систему внутрішніх та зовнішніх чинників, що сприяють активній трудовій позиції працівників, забезпеченню якісної й продуктивної праці в аграрних господарствах, розкриттю й

використанню потенціалу особистості, створенню умов для реалізації інноваційних, інтелектуальних, культурних, творчих можливостей трудових ресурсів підприємства.

Список використаних джерел:

1. Верещагина Л. А. Психология персонала: потребности, мотивация и ценности. М. Гуманитарный центр, 2016. 212 с.
2. Кулагин О. 40 факторов трудовой мотивации. URL: http://www.e-xecutive.ru// 1607197/index.php? = &TID=16809
3. Пестрикова Е. И. Способы удержания профессионалов в компании. URL: http://www.kadrovik.ru/2698.

УДК 338.432 : 631.115 (477)

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ

Кушнір В.Р., студент
Науковий керівник: Рубан О.О., к.е.н., асистент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Обсяг продукції, що виробляється в аграрній сфері в цілому або окремими господарськими суб’єктами, залежить від виробничого потенціалу, в той час як кількість виробленої продукції забезпечується відповідним рівнем ресурсів, які використовуються.

Реформування аграрного сектору надало можливість господарським суб’єктам самостійно вирішувати проблеми щодо ведення господарської діяльності. У результаті цього значна частина аграрних підприємств почала закуповувати сировину і матеріали, вживану сільськогосподарську техніку з-за кордону. У зв’язку з цим відбулась дестабілізація виробництва в інших галузях економіки, а також це стало одним із факторів, які визначили Україну на світовому ринку, як аграрну країну.

Так як підприємство здатне самостійно визначати кількість і види ресурсів, враховуючи попит та обсяги збуту, тому у ході трансформації аграрних відносин виправданим не завжди ставало виведення окремих земельних чи майнових ресурсів у категорію резервованих, що переважно було спричинено фінансовими проблемами.

В сучасних умовах господарювання присутні нестабільність цін на промислову продукцію, сировину та матеріали, недосконаліть фіскальної політики, неприйнятними кредитними умовами та безвідповідальністю з боку підприємств щодо неефективного використання землі. У зв’язку із цим є нагальна потреба впровадження державою регулюючої функції з надання інституційних, правових і фінансових можливостей задля стимулювання діяльності підприємств для підвищення ефективності використання земельних ресурсів.

Виключно демократичний підхід щодо встановлення напряму виробничої діяльності аграрних підприємств самостійно, а також усунення інститутів

держави від виконання функцій контролю щодо забезпечення ринкових принципів спричинили нестабільність у розвитку аграрної сфери і виробництва її продукції.

Не заперечуючи важливості ролі держави, у процесі діяльності сільськогосподарських об'єктів можливі альтернативні напрями і самостійно прийняті заходи, які спрямовані на підвищення результативності. Одним із таких напрямів є диверсифікація «…розширення номенклатури продукції, яку виробляють окремі фірми та об'єднання» [5]. Посилаючись на О. Зоренко можна сказати, що диверсифікація забезпечує «…отримання економічної вигоди, запобігання банкрутства з урахуванням екологічних та соціальних потреб населення» [7, с.144–147].

Дискусійним постає питання сприйняття диверсифікації як одночасного розвитку різних видів виробництв та послуг, які не пов'язані один з одним. Особливо це простежується в аграрному секторі, коли продукція, галузі тваринництва, може проходити переробку в цьому ж підприємстві. Диверсифікація набуватиме інтеграційної форми за таких умов.

Диверсифікація у аграрному секторі може бути горизонтального або вертикального спрямування в залежності від цілей та видів виробництва. При виборі напряму і форм диверсифікації потрібно зважати на чинники внутрішнього характеру (стан матеріально-технічної бази, рівень налагодженості партнерських зв'язків із постачальницько-обслуговуючими та збутовими підприємствами, забезпеченість трудовими ресурсами тощо) і зовнішнього (територіальне розташування аграрного підприємства, загальний соціально-економічний розвиток регіону, зв'язок, дорожня мережа, наявність заготівельно-збутових організацій і підприємств, розташування промислових підприємств, тощо).

У сучасних умовах присутня тенденція щодо зниження обсягів виробництва продукції та ефективності використання землі в аграрній сфері. Структурні перетворення у даній галузі супроводжуються тиском конкурентних умов та появою нових потреб споживачів, задовольнити які господарські суб'єкти можуть за допомогою диверсифікаційної їх діяльності. На етапах суспільного відтворення зміни повинні супроводжуватися в міру виваженою і суворою, але в той час гнучкою політикою держави, яка спрямована на підвищення ефективності використання ресурсів в діяльності аграрних підприємств.

Список використаних джерел:

1. Богацька Н. М., Румянцев С. М. Диверсифікація діяльності підприємства. URL : http://www.rusnauka.com/4_SWMN_2010/Economics/56841. Doc.htm.
2. Бутенко Н.В. Диверсифікація виробництва: цілі та стратегії реалізації. Економіка АПК. 2003. № 7. С. 109-114.
3. Дереза В. М. Диверсифікація виробництва і капіталу на підприємстві : монографія. Донецьк : НГУ, 2010. 124 с.
4. Державна служба статистики України. URL : http://ukrstat.gov.ua (дата звернення: 20.10.2018).
5. Економічна енциклопедія: у 3 т. Т. 2 / редкол.: Мочерний С. В. (відп. ред.) та ін. Київ: Видавничий центр «Академія», 2001. 848 с.

6. Збарський В.К., Єременко Д.В. Теоретичні засади диверсифікації економічної діяльності фермерських господарств. Економіка АПК. 2016. № 10. С. 17-22.
7. Зоренко О. Диверсифікація аграрного підприємства : сутність, напрями та види. Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету. 2005. № 1. С. 144–147.
8. Лупенко Ю. О., Кропивко М. Ф. Агрохолдинги в Україні та посилення соціальної спрямованості їх діяльності. Економіка АПК. 2013. № 7. С.5-21

УДК 005.95:331.101.262:631.11

ФОРМУВАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Лепеха І.І., студентка
Науковий керівник: Нагорний В.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Галузь сільського господарства відіграє вагому роль у соціально-економічному житті країни, адже, сьогодні, майже 85% споживчого фонду України формується за рахунок продукції цієї галузі. Сучасна світова практика господарської діяльності передбачає від сільськогосподарських підприємств постійного розвитку та удосконалення на засадах впровадження інноваційних досягнень та ефективного використання наявного потенціалу, в тому числі і трудового, дослідженню формування якого варто приділити особливого значення, особливо в умовах перетворень галузі сільського господарства України. На даному етапі розвитку національної економіки та сільського господарства зокрема, трудовий потенціал являється одним із ключових елементів підвищення результативності підприємств, а трудові ресурси відіграють важливу роль у визнанні конкурентоспроможності виробників. У зв’язку з цим залишається актуальним і потребує ґрунтовного наукового дослідження питання визначання сутності трудового потенціалу підприємства.

Різні вчені по різному розуміють поняття «трудовий потенціал». В загальному можна сказати, що це існуючі сьогодні та передбачувані трудові можливості, які визначаються чисельністю, віковою структурою, професійними, кваліфікаційними та іншими характеристиками персоналу підприємства.

З метою уніфікації наукових підходів до трактування структури трудового потенціалу було проведено їх узагальнення, що дало змогу сформувати комплексне бачення структури трудового потенціалу підприємства. До основних складових трудового потенціалу відносять наступні компоненти: інтелектуальну, демографічну, економічну, соціально-біологічну, професійну, історико-культурну, мотиваційну та організаційну.

Аналіз сучасного стану трудового потенціалу загалом галузі сільського господарства відображає динаміку низхідного тренду в більшості досліджуваних показників. Зокрема, спостерігається зменшення чисельності сільського населення, його продуктивності як рослинництві так і у тваринництві, критичним є рівень зайнятості населення у віковій групі 18-40 років (більше 65%). Дослідження ефективності використання робочого часу, продуктивності праці, рівня зайнятості у аграрному виробництві останнім часом набуває все

більшого значення, через те що робоча сила, з одного боку, має вартісну оцінку, економічні й соціальні гарантії праці, а з іншого жорсткі умови трудової діяльності, все це потребує глибоких аналітичних досліджень трудових ресурсів підприємства.

На сучасному етапі соціально-економічного вітчизняного сільського господарства перед сільськогосподарськими підприємствами постає ряд нових вимоги до забезпеченості персоналом, а як наслідок формування трудового потенціалу, адже без наявності здорових, освічених, кваліфікованих, з високою трудовою мотивацією працівників, здатних реалізувати свої інтелектуальні та фізичні здібності для задоволення власних потреб і суспільства в цілому не можливо досягти високого та стабільного економічного розвитку. Головною особливістю є те, що їх працівниками аграрних підприємств, в основному, є жителі відповідних сільських населених пунктів, і саме сільське населення є основою формування трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств, тому, дуже важливим є дослідження демографічних процесів, котрі відбуваються в сільської місцевості.

Щорічно динаміка кількості сільського населення демонструє низхідний тренд, що в першу чергу зумовлено: негативними наслідками адміністративних перетворень сільських адміністративних одиниць у міські; відсутністю рівнопартнерських міжгалузевих взаємовідносин; поганими умовами праці й житловими умовами для жителів села; низьким рівнем доходів; відношенням до сільськогосподарського виробництва як до демографічного та економічного донора. Через неякісну «сільську» освіту сільська молодь обмежена в доступі до отримання престижних спеціальностей, а це, в свою чергу, направляє молодь на низькооплачувані роботи як в міста, так і за кордон. Проблема міграційної активності більшої частини сільського населення прямолінійно впливає на показник старіння, показник кількості розлучень, показник зменшення кількості шлюбів та народжування дітей у сільській місцевості. Молодь – основна група населення сільського населення, яка частіше за все мігрує. Це, в свою чергу, викликає суттєве погіршення демографічної ситуації на селі, збільшується доля мало працездатної та непрацездатної груп, що негативно впливає на професійно-кваліфікаційну характеристику персоналу, що спонукає до уповільнення впровадження нової техніки у виробництво, раціональності її використання та погіршуються форми організації праці.

Формування трудового потенціалу сільськогосподарського підприємства є відповідальним процесом, протягом якого створюються стратегічні можливості його ефективної діяльності за рахунок забезпечення кваліфікованими працівниками, потрібними для довготривалої дії конкурентних переваг.

Список використаних джерел:

1. Давидюк Т. В. (2009) Трудові ресурси, трудовий потенціал, людський капітал: взаємозв’язок категорій. Вісник ЖДТУ. №1. С. 30 – 35.
2. Єрмаков О.Ю, Нагорний В.В. (2015) "Формування економічно стійкого виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств." ЦП" КОМПРИНТ"

3. Ланченко Є. О. (2016) Організаційно-економічні й соціально-трудові аспекти розвитку сільськогосподарських виробничих підприємств. Науковий вісник НУБіП України. Вип. 42. 432 с.
4. Нагорний В.В. (2016) «До питання ефективного використання трудових ресурсів як складової виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств» Економічний вісник університету. Т2. № 29 С. 256-261
5. Уткіна Ю. М., Соломников І. В. (2013) Трудовий потенціал підприємства: сутність, структура, підходи до їх формування. Вісник університету економіки транспорту і промисловості. №41. С. 233 - 227.

УДК 338.432:631.115(477)

РОЗВИТОК ДРІБНОТОВАРНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА ТА МАЛИХ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Мироненко І.Г., студент
Науковий керівник: Гуцул Т.А., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сучасне сільське господарство України функціонує в умовах багатоукладності, яка передбачає можливість ведення підприємницької діяльності різними організаційними формами товаровиробників. Поточна ситуація, що склалася в аграрному секторі вітчизняної економіки, зумовлює виклики, основними з яких є необхідність поліпшення умов ведення бізнесу, проведення якісних перетворень, які б сприяли б підвищенню конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на внутрішньому та зовнішньому ринку, а також забезпечили продовольчу безпеку держави у сфері сільського господарства.

В більшості розвинутих країн світу саме малий аграрний бізнес є основною формою ведення сільського господарства. Оскільки фермерські господарства відповідно до Господарського кодексу України належать до суб'єктів мікропідприємництва, а також на те, що господарства населення засновані на праці осіб, що ведуть спільне господарство для задоволення передусім власних потреб, і які в цілому не є великими товаровиробниками, ці два види сільськогосподарських товаровиробників можна вважати дрібнотоварними.

Ведення підприємницької діяльності в фермерських та особистих селянських господарствах характеризується високим рівнем використання живої праці, саме тут створюються передумови для вторинної зайнятості сільського населення, а в умовах прояву депресивних явищ у суспільно-політичному житті країни вони є основним місцем прикладання праці та виступають як основний стабілізуючий чинник щодо подолання негативних соціальних процесів.

Виробники сільськогосподарської продукції – підприємства, у т.ч. малі фермерські господарства та господарства населення – нині є одними з ключових суб'єктів вирішення наростаючих проблем забезпечення продовольчої безпеки країни та гідного рівня життя населення [1].

Активний розвиток фермерства в Україні розпочався з 90-х років минулого століття. В 1990 році в нашій країні налічувалось лише 82 фермерських господарства. За даними Державної служби статистики України, на початок 2021р. налічується 31851 фермерське господарство, які мають у своєму розпорядженні 4,8 млн га сільськогосподарських угідь. Кількість домогосподарств сягає 4,5 млн. із середньою площею 1,24 га сільськогосподарських угідь на одне домогосподарство [2].

На сьогодні залишаються невирішеними питання дієвої державної підтримки дрібнотоварного виробництва та малих фермерських господарств, що є загрозою стабільному соціально-економічному розвитку сільського господарства, насамперед, щодо визначення перспектив діяльності дрібних товаровиробників.

Потребує невідкладного вирішення питання адаптації дрібних сільськогосподарських товаровиробників до умов роботи в глобалізованому економічному середовищі з урахуванням формування зони вільної торгівлі з державами - членами ЄС, тимчасової окупації Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, а також частини Донецької і Луганської областей. Проблему передбачається розв’язати шляхом [3]:

- розроблення заходів з удосконалення системи оподаткування, запровадження нових інструментів державної підтримки, що базуватимуться на принципах публічності і прозорості використання державних фінансів, підвищення ефективності інтервенційної діяльності державних агентів на ринку аграрної продукції;
- удосконалення системи кредитного забезпечення, а також розвитку державної підтримки страхування аграрних ризиків;
- забезпечення підтримки фермерських господарств, малих і середніх виробників сільськогосподарської продукції та створених ними сільськогосподарських кооперативів;
- сприяння створенню нових потужностей з виробництва та глибокої переробки сільськогосподарської продукції та модернізації існуючих, зокрема у сфері виробництва органічної продукції, садівництва, тваринництва, виноградарства, продукції дитячого харчування тощо;
- здійснення контролю за використанням та охороною земель сільськогосподарського призначення, запровадження економічного стимулювання користувача (власника) землі щодо раціонального використання і охорони земель сільськогосподарського призначення;
- здійснення заходів боротьби з деградацією сільськогосподарських земель та опустелюванням, включаючи проведення моніторингу та агрохімічної паспортизації, консервації малопродуктивних і техногеннозабруднених земель, запровадження енергозберігаючих та енергоощадних технологій, а також сучасних систем живлення, відновлення та розвиток систем меліорації.

Список використаних джерел:
1. Черевко І.В. Формування експортного потенціалу нішевих культур у контексті зрівноваженого розвитку сільських регіонів: теорія, методологія, практика: автореферат. Житомир. 2021. С.1.
2.Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/sg/opsgd/arch_oschd_u.htm
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1437-р Київ. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80?v=617d3c0773158#Text

УДК 502:334

ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Молнар В. В., студент
Науковий керівник: Степасюк Л.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Докорінні зміни в економіці України визначили необхідність створення такого господарського механізму, який дасть змогу підприємствам реалізувати принципи ринкових відносин, сприятиме підвищенню їх конкурентоспроможності, забезпечить динамічний розвиток.

В умовах ринку кожне підприємство є незалежним товаровиробником. Воно може самостійно приймати будь-які рішення у межах чинного законодавства, водночас у своїй діяльності зазнає впливу макроекономічних чинників зовнішнього середовища, є відповідальним за свої дії перед державою, діловими партнерами, кінцевим споживачем своєї продукції. Підприємство є відкритою системою, яка взаємодіє з зовнішнім середовищем і залежить від нього. Його виживання часто залежить від успішності взаємодії з цим середовищем, яке утворюють економічні умови, глобальний ринок, політична діяльність, технологічний поступ та суспільні традиції. З позицій менеджменту взаємозв'язок підприємства з зовнішнім середовищем називають співпрацею із зацікавленими особами, будь-якою групою, на яку впливають політика підприємства та його рішення, від урядових агенцій, конкурентних організацій до працівників, постачальників, покупців та клієнтів.

Під зовнішнім середовищем мають на увазі сукупність усіх чинників, які впливають на діяльність суб'єкта господарювання. Саме воно на сучасному етапі відіграє роль головного джерела невизначеності функціонування підприємства. З іншого боку, різноплановість напрямків діяльності у портфелі суб'єктів господарювання вимагає застосування специфічних методів регулювання їх розвитку. Відповідно, існує об'єктивна необхідність у створенні компенсаційних управлінських механізмів, які б дозволили підприємствам адаптуватися до нових умов господарювання.

В економічній ситуації, що склалася на ринку України, дуже важливим є ретельне вивчення чинників, що впливають на діяльність підприємства. Тип економічного середовища формує спонукальні мотиви і породжує інтерес до

здійснення господарської діяльності, стадія економічного циклу формулює стратегію поведінки підприємства, досконалість законодавчої бази створює правила гри.

Характер економічного середовища, в якому функціонує підприємство, може суттєво впливати на формування стратегій розвитку підприємства та його завдань. Конкурентне динамічне середовище вимагає швидкої адаптації до умов, що постійно змінюються, гнучкості, динамічності та швидкості в процесі прийняття управлінських рішень. Неспроможність адаптуватися до навколишніх обставин, змін, що відбуваються в зовнішньому середовищі, є проблемою номер один для підприємств. Певною мірою проблему швидких змін становить глобалізація бізнесу. Стабільне середовище потребує від підприємства вирішення інших завдань.

Отже, визначальними чинниками зовнішнього середовища, які впливають на ефективність господарювання підприємства, є тип продуктового ринку, а саме, ринку, на якому реалізується продукція підприємства. Монопольні, конкурентні ринки визначають стратегію та цілі діяльності підприємства на певну перспективу.

Список використаних джерел:

1. Афанасьев М. П. Маркетинг: стратегия и тактика фирмы. М. Банки и биржи. 2004.
2. Белявский И. К. Спрос: анализ и управление М. Финансы и статистика. 2003.
3. Володькіна М.В. Економіка промислового підприємства. Навч. Посібник. К. Центр навчальної літератури. 2004.
4. Гаркавенко С.С. Маркетинг: Підручник. К. Лібра. 2004.
5. Гончаров С.М. Маркетинг: Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення. Рівне. НУВГП. 2006.

УДК 338.432:330.15:631.115

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Педоряка А.Ю., студентка
Науковий керівник: Мірзова Т.В., д.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

В умовах сьогодення переважно оцінка економічної ефективності роботи аграрного підприємства ґрунтується на використанні системи взаємопов’язаних показників натурального та вартісного обчислення, з урахуванням її особливостей і впливу різних чинників на процес виробництва [1,5]. Економічна ефективність свідчить не лише про приріст обсягів виробництва, а й про те, якою ціною та якими витратами ресурсів він досягається.

Залежно від економічного змісту та цільового призначення часткових показників ефективності використання окремих виробничих ресурсів при об’єктивному вимірі її рівня виокремлюють: 1) показники абсолютної ефективності виробництва; 2) відносні показники ефективності використання застосовуваних ресурсів; 3) показники ефективності використання спожитих

виробничих ресурсів; 4) показники ефективності додаткових вкладень у виробничі ресурси. [2, 3, 4].

Результати сільськогосподарського виробництва залежать насамперед від наявності і ефективності використання виробничих ресурсів (земельних, трудових, фінансових тощо). У свою чергу важливо постійно визначати ефективність використання тих або інших ресурсів, прикладом чого є інформація табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка забезпеченості ПП «Мар'янівське» Гребінківського району Полтавської області основним капіталом і ефективність його використання

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. у % до 2017 р.
Вартість валової продукції, тис. грн	17794,0	41178,5	19874,2	111,69
Вартість основного капіталу, тис. грн:	33202,3	39722,8	44391,2	133,70
на 1 га с.-г. угідь	49,78	55,06	61,05	122,64
на 1 середньорічного працівника	4150,29	3972,28	4932,35	118,84
Вартість оборотного капіталу, тис. грн	21013,5	29564,2	35313,1	168,04
Капіталовіддача, грн	0,54	1,03	0,45	83,33
Капіталомісткість, грн	1,87	0,96	2,23	119,25
Норма прибутку, %	0,33	0,59	0,25	75,75

**за даними статистичної звітності ПП «Мар'янівське».*

Зокрема, аналізуючи динаміку забезпеченості аграрного підприємства основним капіталом і ефективність його використання виявили, що вартість основного капіталу протягом досліджуваного періоду в підприємстві збільшилася на 33,70%. Можемо припустити, що це є наслідком зростання рівня фінансової незалежності підприємства. До позитивних факторів у діяльності підприємства можна віднести зростання протягом 2017-2019 рр. показників капіталозабезпеченості та капіталоозброєності праці – 22,6 та 18,8% відповідно. Це є свідченням того, що підприємство вкладає кошти в оновлення основного капіталу.

Рівень капіталовіддачі у досліджуваному підприємстві у 2017 році становив 0,54 грн вартості валової продукції на 1 грн вартості основного капіталу, у 2019 − 0,45 грн, тобто зменшився на 16,67%. Цей показник характеризує загальну віддачу від використання основного капіталу, тобто ефективність вкладення коштів в основний капітал у досліджуваному господарстві протягом 2017-2019 рр. дещо знизилася. Рівень капіталомісткості продукції у ПП «Мар'янівське» у 2017 році становив 1,87 грн − це та частина вартості основного виробничого капіталу, що припадає на 1 грн вартості валової продукції, уже в 2018 році цей показник склав 0,96 грн, у 2019 році 2,23, тобто за досліджуваний період капіталомісткість зросла на 19,25%. Таким чином, виявили, що в ПП «Мар'янівське» протягом 2017-2019 рр. капіталовіддача зменшилася, а капіталомісткість суттєво зросла. Це свідчить про те, що ефективність використання основного капіталу зменшилася. За нормальних умов

господарювання капіталовіддача повинна мати тенденцію до збільшення, а капіталомісткість продукції до зменшення.

Дефіцит ресурсів кардинально змінює підхід до ефективного господарювання та зумовлює необхідність розвитку таких понять, як «ефективність» та «ресурсний потенціал». Саме тому потрібно розглядати ефективність не лише як співвідношення результату та витрат на його отримання, а й як ступінь використання ресурсного потенціалу суб'єкта господарювання.

Підсумовуючи все вищесказане, варто підкреслити ще раз, що економічна ефективність представляє собою одну з найважливіших економічних категорій, що характеризують позитивний результат господарської діяльності підприємства. Проте в мінливих умовах ринкової економіки змінюється і трактування визначення «економічна ефективність» та набір характерних критеріїв, які її визначають.

Список використаних джерел:

1. Калінчик М.В., Толкач М.І. Методичні та практичні аспекти економічної оцінки ресурсозберігаючих технологій у сільському господарстві. Економіка АПК. 2013. № 11. С. 86-91.
2. Мельник О.В. Податковий аналіз як інструмент податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 14. С. 207-210.
3. Мельник О.В. Ефективність використання виробничих ресурсів в аграрному секторі України. Економіка та суспільство. 2017. № 9. С. 282-288
4. Мельник О.В., Бурєннікова Н.В., Ярмоленко В. О. Виробничі ресурси видів економічної діяльності України: порівняльна характеристика дієвості на базі складових результативності. Научный взгляд в будущее. Выпуск 6. Том 4. Одесса: Куприенко С.В. 2017. С. 4-13.
5. Мірзоєва Т.В., Герасимчук Н.А. Аналіз економічної ефективності сільськогосподарських підприємств. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія : Економічні науки. 2016. № 5. С. 60-66.

УДК 332.122

ВИРОБНИЦТВО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗАКАРПАТТЯ

Плоскіна В.В., студентка
Науковий керівник: Готько Н.М., к.е.н., викладач-методист
Відокремлений структурний підрозділ «Мукачівський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

Закарпаття - одна з наймолодших областей України. Його площа становить 2,1% території України і є однією з найменших серед областей Західного регіону.

Земельний фонд області становить 1275,3 тис. га, з них 451,3 тис. га (35,4 %) зайняті сільгоспугіддями, з яких 199,7 тис. га – рілля. Більше половини території області займають площі, вкриті лісом (51 %). Область малоземельна: на одного мешканця припадає лише 0,36 га сільгоспугідь, в тому числі 0,16 га ріллі. Майже третина земель області 30,5 % (389,1 тис. га) перебуває в користуванні громадян. У користуванні сільськогосподарських підприємств перебуває 3,5 % (45,2 тис. га) земель, 16,1 % (205,5 тис. га) – землі, не надані у власність та користування, з яких 16,6 % – сільськогосподарські угіддя (34,1 тис. га). У власності фізичних та юридичних осіб перебуває 22,3 % (284,6 тис. га) земель області. У власності громадян перебуває 283,6 тис. га, в тому числі 269,0 тис. га сільськогосподарських угідь, з них 167,6 тис. га ріллі. У власності недержавних сільськогосподарських підприємств перебуває 0,1 тис. га, заклади, установи, організації торгівлі – 0,5 тис. га, промислових підприємств – 0,3 тис.га.

За даними Державної служби статистики України , у Закарпатській області за 2020 рік було вироблено сільськогосподарської продукції на суму 8552,3 млн. грн., з яких 4533,7 млн. складає продукція рослинництва та 4018, 6 млн. – продукція тваринництва.

Найбільша частка рослинницької продукції припадає на картоплю та овочі - 2180,4 млн. грн., зернові складають 1028,4 млн. грн., плодоягідні та виноград – 722,8 млн. грн, технічні культури - 464, 4 млн. грн. Найменше у регіоні вирощено кормових культур на суму 56, 7 млн. грн.

Щодо виробництва продукції тваринництва, то основна частина припадає на вирощування худоби та птиці – 1940,1 млн. грн., виробництво молока та молочних продуктів складає 1514,1млн. грн. (1507,9 млн. грн. – за рахунок господарств населення), яйця курячі - 458,6 млн. грн. та вовна – 3,8 млн. грн.

Найбільш рентабельним за 2020 рік є вирощування овочів відкритого ґрунту, яке складає 69,1%. У порівнянні з 2019 роком його рентабельність збільшилася майже на 80%. Найнижчий рівень рентабельності має вирощування ВРХ на м'ясо.

Слід зауважити, збільшення виробництва продукції сільського господарства відбувається переважно за рахунок особистих селянських господарств (7576,3 млн. грн. з 8552, млн. грн. за 2020р), які виробляють практично на 88,6 % більше продукції, ніж підприємства. Це обумовлено відсутністю державної підтримки, недостатньою інфраструктурою аграрного ринку, низьким рівнем забезпеченості основними засобами.

Виходячи з вище сказаного, можна зробити висновок, що темпи економічного розвитку агросфери області недостатньо високі.

Потрібно приділяти більшу увагу розвитку фермерських господарств, яких в Закарпатській області нараховується 1452. Держава повинна запровадити заходи, які б сприяли збільшенню кількості господарств такого типу.

Підтримку та розвиток аграрного сектору в області можна забезпечити шляхом диверсифікації доходів у сільській місцевості, поліпшення якості аграрної продукції та її маркетингу, дотримання базових стандартів захисту навколишнього природного середовища, навчання новим технологіям.

Список використаних джерел:

1.Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи : монографія / Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2014. 516 с.
2.Статистичний щорічник Закарпаття 2020: Державна служба статистики України; за ред. Г. Д. Гриник. – Ужгород, 2021. -430с.
3.http://www.uz.ukrstat.gov.ua/-офіційний сайт Державної служби статистики України.

УДК 334.012.6

ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Рис І.А., студентка
Науковий керівник: Мартинова І.М., викладач,
завідувач економічного відділення
Відокремлений структурний підрозділ «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

Формування ринкової структури економіки України призвело до появи різноманітних форм сучасних підприємств, які можна класифікувати за різними критеріями, найпоширенішими з яких є форма власності, розмір, сфера діяльності. За розмірами та масштабами виробництва розрізняють: мікропідприємства, малі, середні, великі підприємства. У структурі вітчизняного підприємництва за розміром підприємств частка малих підприємств становила 95,5%, середніх – 4,4% та великих – 0,1% [1]. Критерії класифікації підприємств за розмірами визначає держава. Часто визначається декілька критеріїв. Це пов'язано з тим, що використання тільки одного критерію, наприклад, кількості працівників, не завжди точно відображає розміри підприємства та інші особливості. Якщо, наприклад, підприємство з невеликою кількістю працівників обладнане новою автоматизованою технікою, то воно може бути потужним і випускати велику кількість продукції.

Для підтримки малого бізнесу використовуються методи:

- надання пільг в оподаткуванні;
- надання фінансової підтримки в різних варіантах;

– створення закладів для підготовки та перепідготовки кадрів, передача капіталу в оренду новостворюваним підприємствам; надання пільгових кредитів та інше.

В сучасній економіці малі підприємства є одним з основних інструментів розвитку національної економіки. Вони становлять основу дрібного виробництва, встановлюють темпи зростання економіки, формують структуру та якісну складову внутрішнього валового продукту [2]. У розвинутих країнах частка малих підприємств в загальній кількості підприємств є абсолютно переважаючою. Так, у США серед понад 20 млн підприємств до категорії малих належать до 18 млн, у Великобританії – приблизно 96%, в Італії з 800 тис. промислових підприємств – 99% малі й середні, в Польщі – до 2 млн [3].

В Україні малий бізнес налічує 339374 підприємства, з них 292772 од. – мікропідприємства, або 82,3%. Найбільше підприємств малого бізнесу зосереджено за такими видами діяльності: гуртова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 90823 од.; сільське, лісове та рибне господарство – 44182 од.; промисловість та операції з нерухомістю – 37640 од. та 32230 од. відповідно. Найменше підприємств малого бізнесу здійснюють свою діяльність у сфері освіти – 2035 од. та мистецтва, спорту та розваг – 1963 од.

Середній бізнес в Україні заданими Державної служби статистики налічував 16057 підприємств, чи 4,4 %. Середній бізнес найбільше зосереджений у таких видах економічної діяльності: промисловість – 4691 од.; сільське, лісове та рибне господарство – 2533 од.; гуртова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів – 2714 од., а найменше – у сфері освіти – 54 од.

Середній бізнес в Україні потребує підтримки від вітчизняного уряду. В сучасних умовах розвитку приватний сектор економіки, а особливо індивідуальне підприємництво потребують комплексного захисту. Зокрема, уряду потрібно розробити та впровадити механізм ефективної взаємодії між державою та підприємствами і, особливо, фізичними особами-підприємцями [4].

Отже, класифікація підприємств дозволяє цілеспрямовано підійти до їх вивчення, детальніше проаналізувати їхню діяльність у різних аспектах, а також використовується державою для підтримки дрібних та середніх підприємств, яка виявляється в наданні пільгових кредитів, певних пільг в оподаткуванні тощо.

Список використаних джерел:

1. «Дебет-Кредит» : сайт. URL: https://services.dtkt.ua/catalogues/other_dov/23 (дата звернення 10.11.2021).

2. А.О. Крисак. Сучасні проблеми розвитку малих підприємств в Україні. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/21_2017/5.pdf (дата звернення 10.11.2021).

3.Навчальні матеріали: сайт. Мале та середнє підприємництво. URL: https://pidru4niki.com/1972020242002/menedzhment/male_serednye_pidpriyemnitstvo (дата звернення 10.11.2021).

4.Р. Мірошник. Розвиток малого і середнього бізнесу в Україні: проблеми і перспективи. URL: http://science.lpnu.ua/uk/semi/vsi-vypusky/volume-4-number-1-2020/rozvytok-malogo-i-serednogo-biznesu-v-ukrayini-problemy-i (дата звернення 10.11.2021).

УДК 330.59(1-22)

РІВЕНЬ ЖИТТЯ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ПІДВИЩЕННЯ

Співак А.О., магістр
Науковий керівник: Костюк Т.О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Розглянемо рівень життя сільського населення як рівень задоволення їх матеріальних, духовних та соціальних потреб. Основними показниками, що відображають рівень задоволення даних потреб є: обсяг доходів, структура витрат, забезпеченість житлом та комунальними послугами, об'єктами соціальної інфраструктури та інші.

Середньомісячні загальні доходи одного сільського домогосподарства в Україні у 2020 р. становили 11470 грн. На одного жителя села у середньому припадало 5286 грн, що перевищувало прожитковий мінімум (2078 грн) майже на 61% [1]. Проте з результатів проведених в січні 2021 року опитувань стало відомо, що рівень доходу 3,2% сільськогосподарських домогосподарств не зміг покрити навіть достатнє харчування.

Згідно даних Державної служби статистики в структурі витрат жителів сільських територій України на харчування в 2020 році припадало 49% витрат. Країни, жителі яких витрачають понад третину свого бюджету на харчування, вважаються бідними. Більш детально з структурою сукупних витрат домогосподарств України можна ознайомитись за допомогою рис. 1.

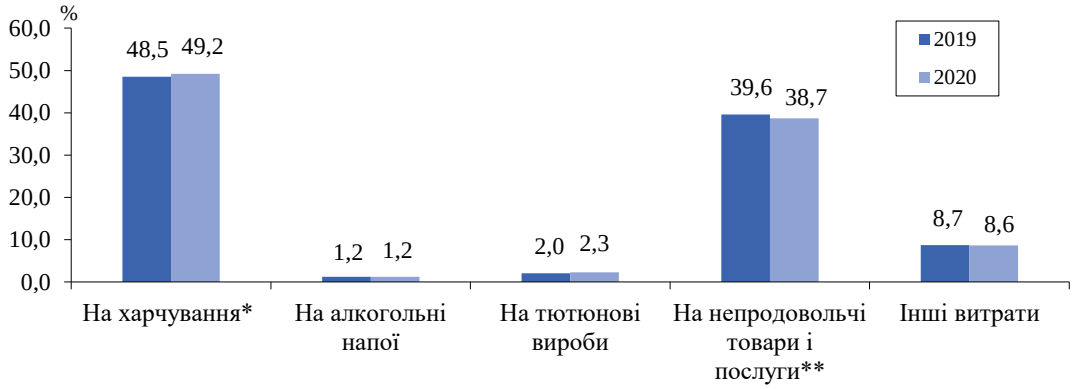

Рис. 1. Структура сукупних витрат домогосподарств

Згідно з даними опитування серед домогосподарств сільської місцевості було виявлено, що значна частка домогосподарств забезпечена житловою площею недостатньою мірою. Житловий простір 27% домогосподарств сільської місцевості нижчий санітарної норми (13,65 м^2 на одну душу населення). У сільській місцевості в 2020 році дуже задоволеними або задоволеними загалом своїми житловими умовами були лише 51% домогосподарств, в 2019 році цей показник становив 46%.

Ми оцінили рівень забезпеченості сільського населення України об'єктами соціальної інфраструктури. На закупівлю непродовольчих товарів і послуг сільські домогосподарства витрачали в 1,3 рази менше, ніж міські

домогосподарства, зокрема, на зв'язок, газ, електроенергію, воду, житло, освіту, культуру і відпочинок – в 1,2-3 рази, на купівлю взуття та одягу, поточне утримання житла, побутову техніку, предмети домашнього вжитку, на охорону здоров'я (медичні послуги і медикаменти), транспорт – на 5-13%. Зростає інтервал в розмірі доходів жителів села та міста, що пояснюється скороченням зайнятості на сільській території швидшими темпами, ніж на міській.

Для більшості сільських жителів України недоступними є соціальні послуги, що пов'язано чи з відсутністю відповідних організацій і установ, що їх надають, чи з низьким рівнем грошових доходів селян та неможливістю їх збільшення. Тож, 52% сільських населених пунктів України не мають на своїй території шкіл, у 34% сіл немає закладів охорони здоров'я, а в 45% сіл відсутні клубні заклади.

Згідно з вищезгаданим можна зробити висновок, що рівень забезпеченості сільського населення об'єктами соціальної інфраструктури є незадовільним. Перш за все, забезпеченість жителів села житлом не відповідає межам санітарних норм. Також виявлено, що доступність великої частини селян до соціальних послуг є утрудненою, а інколи й зовсім неможливою.

Через всесвітню пандемію коронавірусу рівень безробіття в Україні зріс з 8,5% до 9,9%, та, крім того, відбулося падіння реальних доходів українців [2]. На сьогоднішній момент рівень безробіття в сільській місцевості України становить 10,7% [1]. За даними Інституту демографії ім. М.В. Птухи НАНУ, рівень бідності в Україні на даний час перевищує 50% [3]. В країні набуло популярності таке поняття, як бідність зайнятого населення. Жителі села великою мірою залежать від державних виплат (соціальних допомог, пенсій) та особистої тяжкої праці у власних селянських господарствах.

Ми вважаємо, що сучасний розвиток сільських територіальних громад має орієнтуватися на такі напрями: - розвиток малого і середнього бізнесу у сфері сільськогосподарського виробництва; - організація підприємницької діяльності на основі використання і переробки місцевих ресурсів; - розвиток підприємницького бізнесу у сфері послуг (туризм, спорт, відпочинок, готельне господарство та інші); - переробна та харчова промисловість; - реалізація інфраструктурних проєктів, що сприятиме становленню та розвитку підприємництва у сфері послуг, зростанню обсягів залучених інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Демографічна та соціальна статистика [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України . Режим доступу до ресурсу: http://www.ukrstat.gov.ua/.
2. В Україні рівень безробіття зріс майже до 10% – Центр Разумкова [Електронний ресурс] //
3. Мультимедійна платформа іномовлення України. 2021. Режим доступу до ресурсу: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3210897-v-ukraini-riven-bezrobitta-zris-majze-do-10-centr-razumkova.html.
4. Рівень бідності в Україні перевищує 50% - демографи [Електронний ресурс] // Мультимедійна платформа іномовлення України. 2021. Режим доступу до ресурсу: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3179054-riven-bidnosti-v-ukraini-perevisue-50-demografi.html

УДК 316:61.115 5

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Старинська А.М., студентка
Науковий керівник: Рубан О.О., к.е.н., асистент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

На сьогоднішній день Україна на шляху втілення мети стосовно збільшення рівня економічного і соціального життя до рівня визначеного європейськими стандартами і зорієнтованого на цілі сталого розвитку . Українське сільське господарство ще з початку становлення незалежності має такі особливості: відсутність правильної, чіткої стратегії і зменшення фінансування з бюджету для розвитку інфраструктури у фізичному та соціальному плані, підтримання малого бізнесу; формування аграрних холдингів, які практично володіють значними частками багатьох сільськогосподарських підприємств і визначають напрям їх розвитку та погіршення рівня життя на селі, урбанізація, відсутність роботи, старіння населення та зубожіння, погіршення сіл для проживання населення. Саме з цих причин на сьогодні децентралізація управління з розвитком корпоративної соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств, особливо аграрних холдингів, може стати основою до вирішення низки соціальних та економічних проблем.

«Соціальна відповідальність складне багатоаспектне поняття. Його трактують, переважно, як зобов'язання, які добровільно беруть на себе компанії, підприємства, бізнес-групи для вирішення суспільно значущих проблем, як у межах самої бізнес-спільноти, так і за її межами, тобто на виробничому, муніципальному, регіональному, національному та глобальному рівнях» [4, с.10]. З іншої сторони соціальна відповідальність - це політика компанії, відповідно до якої вона враховує інтереси суспільства, усвідомлює вплив власних рішень та дій на стан довкілля, споживачів, управлінців, робітників, постачальників та інших учасників.

Соціальну відповідальність потрібно розглядати як сукупність різних її складових - економічна, демографічна, політична, екологічна, виробнича правова, моральна, , етична та ін. Це різноманітне поняття, що має на увазі врахування вимог як громади в цілому, так і всіх його структурних елементів, проте не можна звести до якогось одного виду.

Соціальна відповідальність сільськогосподарських підприємств – це прийняття за власним бажанням ряду зобов'язань для забезпечення задоволення соціальних потреб як робітників господарства, так і його партнерів та інших членів соціуму загалом.

«Сфери впровадження корпоративної соціальної відповідальності в агрохолдингах: розвиток громад, корпоративне управління, трудові відносини, охорона навколишнього середовища, якість продукції, управління постачальниками і прозорість» [5, с.27].

У першій сфері, розвиток громад, передбачається цілеспрямована допомога сільським мешканцям та благодійні внески, підтримка волонтерських програм, недержавних об`єднань, закупку устаткування для лікарняних пунктів та сільських шкіл , спорудження майданчиків для дітей, технічна допомога в обслуговуванні бібліотек та спортивних полів, організація заходів , будівництво та оновлення доріг,

Стосовно трудових відносин, це збільшення мотивації працівників, підвищення їх робочої кваліфікації, охорона здоров'я та створення нових можливостей для їхнього подальшого розвитку.

Також однією з важливих сфер корпоративної соціально відповідальності є захист довкілля і якості та безпеки продукції. Аграрні підприємства досягають цього шляхом впровадження у власну діяльність різні технологічні інновації, дотримання необхідних встановлених норм, використання альтернативних джерел енергії, також дотримуються міжнародних екологічних стандартів, запроваджують програми, безвідходного виробництва, раціонального та ефективного використання природних ресурсів.

Підсумовуючи вище сказане маємо, що корпоративна соціальна відповідальність для нинішніх українських аграрних підприємствах являється особливо важливою та має на увазі виконання певних суспільно-корисних функцій на шляху до розвитку сіл і в результаті отримання лояльності зі сторони сільських громад, відданість та віддача співробітників, поліпшення репутації підприємства, його фінансових та економічних результатів і ефективне використання ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні: проблеми та шляхи вирішення / О.С. Мороз // Економіка промисловості. 2013. № 4 (64). С.135-143.

2. Shapoval, V. M.(2011), Sotsialna vidpovidalnist biznesu v strukturi upravlinnia ekonomikoiu [Social responsibility of business in the structure of economic management], DVNZ “NHU”, Dnipropetrovsk, Ukraine, p. 357.

3. Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки. Електронний ресурс. [Режим доступу]: http://minagro.gov.ua/node/16015

4. Zinchenko, A.H. and Saprykina, M.A. (2010), Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist 2005-2010: stan ta perspektyvy rozvytku [Corporate Social Responsibility 2005-2010: State and Development Prospects], Farbovanyi lyst, Kyiv, Ukraine, p. 56.

5. Петрушенко Ю.М. Формування інституту позитивної соціальної відповідальності / Ю.М. Петрушенко, О.В. Дудкін // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Вип.37-3. 2009. С.25-31.

6. Звіт з аграрної політики "Корпоративна соціальна відповідальність аграрного бізнесу"/ Др. Тарас Гагалюк, др. Франціска Шафт/ К.: Інституті економічних досліджень та політичних консультацій, 2016. - 63 с.

7. Шаповал В.М. Соціальна відповідальність бізнесу в структурі управління економікою: [монографія] / В.М. Шаповал. Дніпропетровськ: ДВНЗ “НГУ”, 2011. 357 с.

УДК 338.432 (477+100)

РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Сук А.Г., студент
Науковий керівник: Гуцул Т.А., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Активізація процесів глобалізації здійснює значний вплив на внутрішнє життя будь-якої країни. Вона являється невичерпним джерелом соціальних та економічних новацій. Результатами глобалізації стає міжнародне співробітництво, прискорення руху міжнародних потоків інформації, ресурсів, капіталу, товарів, людей; підвищення швидкості міжнародного обміну наукоємними технологіями і знаннями; розвиток світової інфраструктури, яка дає змогу вирішувати самі нагальні проблеми національних держав. Входження до світового економічного простору, посилення процесів глобалізації, лібералізації торгівлі вимагають адаптації до нових та постійно змінних умов, а відповідно – подальшого удосконалення аграрної політики [1].

Економіка України інтегрується до глобальної економічної системи за рахунок активної участі у міжнародній торгівлі. Експорт основних видів сільськогосподарської продукції за останні 10 років значно зріс: зерна - в 3,7 рази (в 2020 році - 52,2 млн. т), яєць - в 2,6 рази (32,2 млн.шт) олії - в 2,2 рази (7,2 млн. тон). На думку експертів, запровадження жорстких обмежень, що пов’язані з COVID-19, негативно вплинули на розвиток світової торгівлі. Однак, умови торгівлі для України покращилися у 2020 році, перш за все, за рахунок підвищення цін на первинний експорт – сільськогосподарські товари, залізну руду та сталь. Ціни на ринках палива залишаються високими, для України це означає підвищену увагу до інвестицій у видобуток нафти та газу, збереження своїх позицій щодо вугілля для власних ТЕС.

Негативний вплив пандемії COVID-19 на вітчизняну економіку відбувався по різних каналах, що й позначилося на різних темпах скорочення ділової активності в різних її секторах. Так, якщо на скорочення ділової активності, наприклад, у сфері розміщення й організації харчування, готельного й туристичного бізнесу вирішальне значення мало пряме впровадження урядом ряду обмежень і заборон, то на економічні результати сільського господарства, не враховуючи, звичайно, несприятливих погодних умов, негативний вплив мали впроваджені свого часу транспортні обмеження, заборона проведення сільськогосподарських ярмарків, де насамперед продавались великі обсяги плодово-овочевої продукції, й деякі інші чинники, пов’язані з пандемією COVID-19. Спад економічної активності у сфері вантажних і пасажирських перевезень був обумовлений скороченням попиту на транспортні послуги, насамперед в межах України, знову-таки через пандемію COVID-19. З іншого боку, спад економічної активності в переробній промисловості був пов’язаний зі скороченням як внутрішнього, так і зовнішнього попиту на продукцію цього сектора вітчизняної економіки через пандемію COVID-19 [2].

Дослідження свідчить про необхідність підвищення уваги до аграрного сектора економіки країни, оскільки вплив фінансової кризи, військових дій, погіршення рівня життя населення поряд з намірами зміни аграрної політики держави ведуть до невизначеності розвитку аграрного сектору економіки в умовах інституційних змін. Без негайного втручання немає високої ймовірності на поліпшення ситуації та збільшення обсягів виробництва. Саме тому питання розвитку аграрного сектору економіки України в умовах інституційних змін та глобалізації є настільки важливими для нашої держави [3] .

Розвиток галузі сільського господарства залишається пріоритетним для українського уряду, перш за все, після підписання Угоди про поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі між Україною та ЄС. З 2017 року наша країна отримала додаткові квоти мед, виноградний сік, овес, пшеницю, ячмінь, кукурудзу, курятину та інші види сільськогосподарської продукції. Це дозволило Україні зайняти третє місце серед найбільших постачальників аграрної продукції до країн Євросоюзу, експортувавши сільськогосподарської продукції на суму понад 7,3 млрд. євро.

Список використаних джерел:

1. Радєва М. М. Україна в глобальній економіці: виклики і можливості. Економіка та держава. 2012. №3. С. 8–11.

2. Кулицький С. Економіка України у 2021 р.: минулорічна спадщина та оцінки перспектив розвитку [Електронний ресурс]: Україна: події, факти, коментарі. 2021. № 1. С. 31–45. URL: https://cutt.ly/2TjELyJ

3. Анисенко О. В., Вакар К.В. Розвиток аграрного сектору економіки України в умовах інституційних змін. Агросвіт. 2018. №9. С. 27–32.

УДК 336.71:334.7(477)

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ ДЛЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Чайка Є.А., магістр
Науковий керівник: Чередніченко О.О., к.т.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Високі темпи інновацій на фінансових ринках і міжнародний розвиток фінансових потоків формують цілісну банківсько-страхову бізнес-архітектуру, особливо сильно останнім часом змінилась банківська справа. Україна обігнала по розвитку інновацій такі країни, як Хорватія, Перу і Філіппіни (Рис.1)

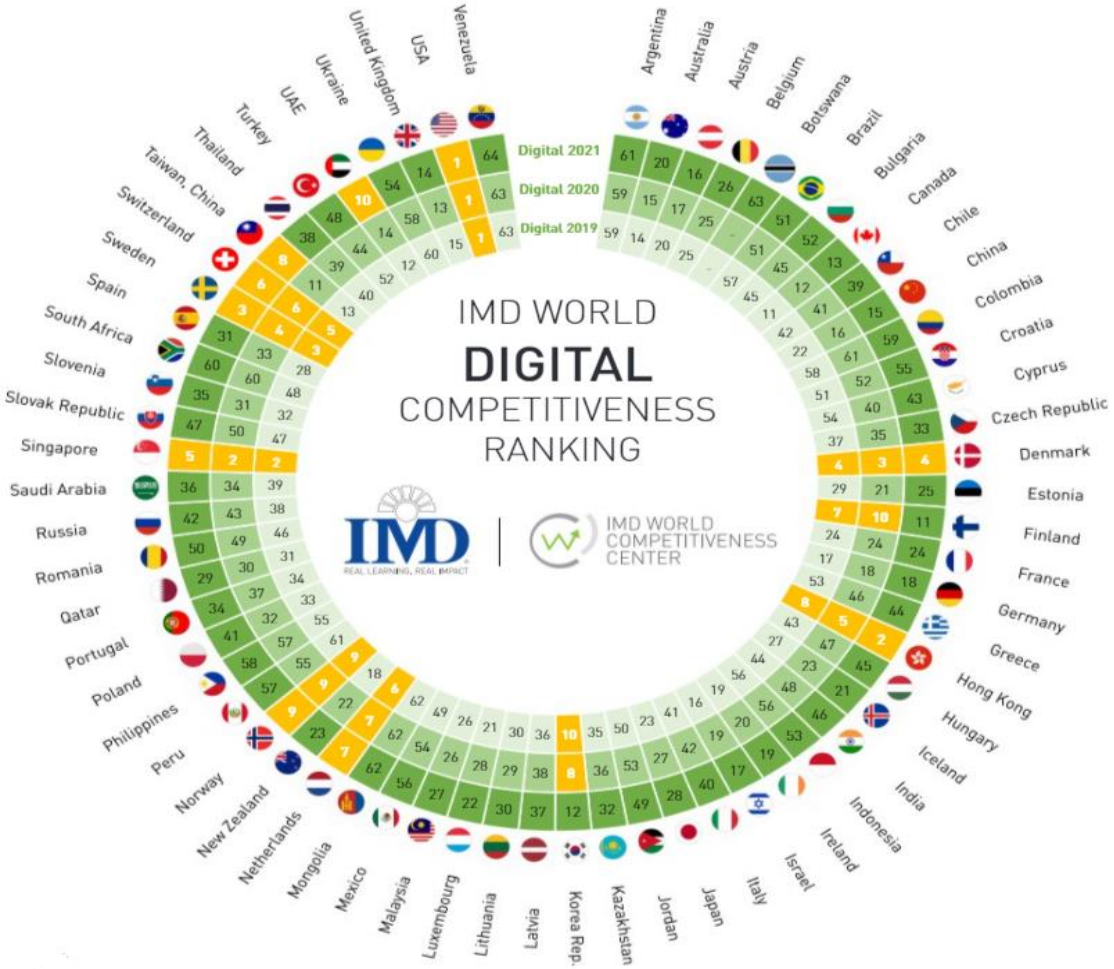

Рис. 1 Індекс діджиталізації (цифровізації) країн світу

Технологічний прогрес і дерегулювання повноважень призвели до появи, як нових можливостей для банківських установ, так і до зростання конкуренції між ними. Банки швидко і креативно відповіли на ці зміни, почавши проникнення в нові сфери діяльності. Розвиток банківського бізнесу уповільнений через відсутність послуг по купівлі акцій, як українських, так і закордонних за допомогою додатку-банківського брокеру. Відсутність послуг по купівлі і зберіганню кріптовалют за допомогою цифрових банків змушує звичайних українців звертатись до ненадійних сервісів, а у випадку підприємств – повністю

блокує цю можливість. Після аналізу світових тенденції в банківській справі зроблений висновок, що об'єднання банківської справи із страховою у процесі розвитку та глобалізації є невідворотним процесом для України, вагомість якого зростає з кожним роком. Припускається, що розвиток консолідованої банківсько-страхової і банківсько-інвестиційної бізнес-архітектури як і раніше продовжуватиметься, оскільки страхові та банківські інституції весь час прагнуть використовувати багатоканальні продажі, а інвестиційні інституції прагнуть залучити більше капіталу. Підтверджує це значна кількість прикладів розвитку консолідації банківсько-страхового і банківсько-інвестиційного бізнесу в усьому світі. Під час прийняття рішення про консолідацію мають безпосередній вплив:

- попит – потреби та преференції клієнтів;
- пропозиція – ситуація в галузі, конкуренція;
- глобалізація;
- законодавча база;

Успіх консолідації банківського, інвестиційного та страхового бізнесу в країнах Західної Європи прогнозує, що разом з подальшим розвитком фінансового ринку в Україні консолідація посилиться. Багато банків України, такі як ПриватБанк і monobank готові до рішучих заходів, щодо цього.

Список використаних джерел:

1.https://www.imd.org/centers/world-competitiveness-center/rankings/world-digital-competitiveness/

УДК 658:005.521

ЕКОНОМІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Юрченко В.С., студентка
Науковий керівник: Гурська Л.Л., викладач економічних дисциплін
Відокремлений структурний підрозділ «Ірпінський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

В сучасному світі жодна сфера життя не може обійтись без прогнозів як основного засобу погляду у майбутнє. Досвід розвинутих країн свідчить про необхідність економічного прогнозування на підприємствах та в організаціях, оскільки ефективність виробничої діяльності залежить від стратегії управління. Уміло розроблена стратегія дозволяє уникати прорахунків і пов'язаних з ними витрат. Це досягається шляхом уміння передбачати майбутнє підприємства з урахуванням стану конкурентного ринку.

Дослідженню методів прогнозування присвячені наукові праці багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених-економістів: Альберта М., Мескона М.Х., Ханка Д.Е., Уічерна Д.У., Андрійчука В.Г., Баканова М.И., Бородіної О.І., Родіонової В.М., Поддєрьогіна А.М., Фісенко М.А. та інших. Їх праці є основою

для розробки і реалізації напрямів і методик моделювання економічної діяльності підприємства на основі ефективних методів прогнозування.

Економічне прогнозування – це процес розробки економічних прогнозів, заснований на наукових методах пізнання економічних явищ і використанні всієї сукупності методів, засобів і способів економічної прогностики [2, с.148].

Прогнозування вважають спорідненим плануванню, проте воно має більш загальний інформаційний характер порівняно із плануванням. Якщо головна функція планування полягає в організації цілісного функціонування певного явища чи об'єкта, то функція прогнозування – у зниженні невизначеності майбутнього, тобто розрахунку ймовірних меж розвитку подій на основі певних поведінкових залежностей в минулому чи теперішньому.

Виробництво продукції в аграрному секторі має властиві лише йому особливості, які необхідно враховувати при здійсненні прогнозування для сільгоспвиробників. Особливостями сільськогосподарського виробництва є:

– сезонність виробництва і залежність від природних умов (температура, вологість, світло);

– виконання робіт у певний період вегетаційного розвитку культури (обробіток ґрунту, посівна, догляд за рослинами, збирання врожаю);

– різна тривалість робочого циклу;

– організація обліку витрат на виробництво продукції не лише по культурах чи окремих групах, а й по окремих процесах і, навіть, видах робіт;

– відтворення в господарствах своїми силами і засобами частини потрібних їм засобів виробництва;

– неоднакова потреба в оборотних коштах протягом року [1, с. 256].

В аграрній сфері господарювання прогноз є активним робочим інструментом управління, відправним пунктом усієї планової та виконавчої діяльності сільгоспвиробників, він визначає оптимальні за часом і найменш ризиковані шляхи реалізації підприємницьких проектів у галузі. Сучасні аграрні підприємства є багатогалузевими. Прикладом національного виробника аграрної сфери, на якому якісно здійснюється економічне прогнозування є фермерське господарство «Фрау Марта» ― один із найбільших в Україні виробник заморожених овочів та фруктів. Земельний банк товариства становить 5,3 тис. га земель с/г угідь. Виробничий цикл сільгоспвиробника включає в себе всі технологічні етапи виготовлення кінцевого продукту: обробку земель, посів, вирощування, збір урожаю, переробку та заморожування. Асортиментний ряд виробника складається із традиційних для галузі групи овочів — морква, кабачок і кукурудза, до яких із часом приєднались інші овочі: горошок, перець, капуста – кольорова та броколі. Вся продукція надходить в торгівельні мережі України та країн СНД. Фермерське господарство ПрАт «Фрау Марта» створило сучасну екологічно чисту сировинну зону, яка охоплює земельну територію в радіусі 60 км від переробного комбінату. Всі сільськогосподарські підприємства регіону, а це більш 6000 га родючої землі, вирощують овочі та фрукти для переробного комплексу, базуючись на передових технологіях, європейському досвіді та найкращому сировинному матеріалі, що дозволяє компанії впевнено утримувати лідируючу позицію в овочевому сегменті на українському ринку [3].

Здійснення надійного економічного прогнозу є ефективним інструментом у плануванні діяльності сільськогосподарського підприємства, завдяки чому можна своєчасно реагувати на зміни та мінімізувати ризики. В багатьох випадках прогнозування економічної діяльності підприємства відбувається в умовах невизначеності або випадковості. Варто пам'ятати, що економічні прогнози не можуть бути абсолютно точними, тому що може відбутися багато подій економічного або соціального характеру, які зумовлять невідповідність між дійсністю і прогнозом. Успіх економічного прогнозування є ймовірним, коли фінансові стратегічні цілі відповідають реальним економічним та фінансовим можливостям сільськогосподарського виробника, а також відповідають глобальним тенденціям.

Список використаних джерел:

1. Економіка аграрних підприємств. Андрійчук В. Г. Підручник. 2-ге вид., доп. і перероблене. / В. Г. Андрійчук. КНЕУ, 2002. 624 с.
2. Планування діяльності підприємства: Навч. посіб. / За заг. ред. В Є. Москалюка. КНЕУ. 2015. 384 с.
3. ПРАТ «ФРАУ МАРТА» URL: : www.fraumarta.com.ua
(дата звернення: 11.11.2021).

УДК 338.43:633.854.78

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ЯК ОСНОВА ОЦІНКИ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СОНЯШНИКУ НА РИНКУ УКРАЇНИ

Янченко Т.П., магістр
Науковий керівник: Ільків Л.А. к.е.н, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

В умовах становлення ринкової економіки та розвитку виробництва соняшнику в Україні важливого значення як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку набуває його конкурентоспроможність. Визначення рівня конкурентоспроможності насіння соняшнику та продуктів його переробки є початковим етапом планування діяльності та розробки стратегії конкурентоспроможності усієї олійної галузі. Зростаюча конкуренція змушує підприємства проводити активну товарну політику, що враховує тенденції ринкового середовища і технологічного прогресу. Підприємства у зв'язку з цим змушені постійно здійснювати інноваційну діяльність, вести комплекс робіт з підготовки та випуску якіснішої продукції [1].

В Україні соняшник є основною культурою для виробництва рослинної олії та високобілкових кормів, а його експорт приносить значний валютний прибуток. Україна займає провідне місць серед соняшникосіючих держав, виробляючи щорічно близько 25% насіння соняшнику у світі. У складі всіх олійних культур він займає біля 70% посівної площі і 85% валового збору. Соняшник в Україні – провідна олійна культура, що забезпечує майже 95 % загального виробництва рослинної олії [2].

При функціонуванні ринку насіння соняшнику та продуктів його переробки діє економічний механізм, що включає три основних чинники: попит, пропозицію та ціни. Успіх вирощування соняшнику залежить, перш за все, від використання високоякісного посівного матеріалу, дотримання оптимальних строків посіву, рівня агротехніки, своєчасного повноцінного підживлення, використання новітніх засобів захисту рослин. За останні роки недостатня кількість опадів та комплекс хвороб були головними чинниками зниження урожайності [3].

Важливою умовою на даний час залишається забезпеченість агропідприємств якісним насіннєвим матеріалом. Широке впровадження у виробництво сучасних високопродуктивних гібридів, що характеризуються високим потенціалом урожайності (понад 50 ц/га), стійкістю проти хвороб і несприятливих погодних умов, високим вмістом олії (49-52%) – одна з умов нарощування валового виробництва насіння соняшнику та підвищення його ефективності [4].

Для успішного продажу продукції на ринку потрібно врахувати умови її доставки на ринок, а також особливості самого ринку. На конкурентоспроможність соняшнику впливають такі фактори як якість продукції, вимоги ринку та організаційні фактори.

Необхідно враховувати також й організаційні фактори, які є не менш важливим критерієм. До них належать гарантії продавця, терміни постачання, умови транспортування, реклама та інші. Проте, основними факторами, які впливають на цінову конкурентоспроможність є середня ціна реалізації та повна собівартість 1 ц досліджуваного виду продукції.

Загалом, цінові гойдалки на ринку соняшнику змушують аграріїв розробляти власні бізнес-стратегії на основі інтенсифікації технологій виробництва та вигідних шляхів реалізації продукції.

Щоб підвищити прибутковість виробництва соняшнику крім звичайного олійного соняшнику доцільно вирощувати високоолеїновий соняшник. Це соняшник з підвищеним вмістом олеїнової кислоти Омега-9 (до 85%) і більш низьким вмістом лінолевої кислоти Омега-6 порівняно з традиційною культурою. Наразі частка високоолеїнового соняшнику в структурі виробництва соняшнику в Україні становить близько 10 %, проте світові тенденції вказують на ширші перспективи розвитку цього напряму в нашій країні [5].

Запропоновані напрями є пріоритетними у забезпеченні конкурентних переваг ефективності виробництва соняшнику, що є наслідком зменшення втрат сировини, підвищення якості кінцевої продукції. Разом з тим, для забезпечення конкурентоспроможності виробництва соняшнику необхідно спрямовувати інноваційні проекти, перш за все, на створення маловідходних технологій переробки олійної сировини, що дасть змогу підвищити економічну ефективність виробництва та збільшити випуск якісних олійно-жирових продуктів. Важливим інноваційним напрямком наукових досліджень у забезпеченні конкурентоспроможності виробництва соняшнику та продуктів його переробки має стати технологія якості для задоволення потреб споживачів у повноцінних збалансованих продуктах. Актуальним є пошук нових джерел

білка, та поліпшення якості харчових продуктів й питання інтенсифікації виробничих процесів, удосконалення, розробки і впровадженням нових технологій, які орієнтовані на задоволення попиту населення різних соціальних груп. Впровадження інноваційних проектів позитивно вплине на зменшення витрат олійно-жирових підприємств у ланцюгу: виробництво сировини – транспортування – зберігання – переробка – споживання – утилізація відходів тощо.

Таким чином, підсумовуючи вищесказане, варто зазначити, що активізація інноваційної діяльності, зокрема реалізація наведених інноваційних напрямів при виробництві соняшнику та продуктів його переробки, сприятиме підвищенню ефективності виробництва та забезпечить високий рівень конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та міжнародному ринках.

Список використаних джерел:

1.Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 16–17 листопада 2017 р. Харків: ФОП Лібуркіна Л. М., 2017. 64 с.

2. Ільків Л.А. Економічні аспекти виробництва соняшнику. Молодий вчений. 2019. №10(74). С. 661-665

3.Український соняшник: все починається з якісного насіння. URL: https://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/1500844

4.Самайчук С.І. Ефективність виробництва соняшнику в сільськогосподарських підприємствах. Агросвіт. 2019. №6. С. 3-9 URL: http://www.agrosvit.info/pdf/6_2019.pdf

5.Високоолеїновий соняшник – тренд сезону-2020! URL: https://www.syngenta.ua/news/sonyashnik/visokooleyinoviy-sonyashnik-trend-sezonu-2020

СЕКЦІЯ 3
«ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ І КОНТРОЛЬ В АКТИВІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ»

УДК 657.6:339.562

ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ ІМПОРТУ ТОВАРІВ

Андрійчук Н.Л., студентка
Науковий керівник: Колеснікова О.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Торгівля є одним з найпоширеніших видів діяльності в Україні. Багато підприємств оптової та роздрібної торгівлі пропонують покупцям різноманітний асортимент товарів, а для цього потрібно спочатку купити цей товар. Також для виробничих підприємств задля нормального та безперебійного процесу виробництва потрібна сировина та матеріали, енергоресурси, основні засоби та інше. Багато з переліченого підприємства імпортують, і тому дуже важливо вести облік куплених товарів за кордоном.

При обліку імпортованих товарів, загалом потрібно керуватися тими ж правилами, що і при купівлі товарів в Україні. Але є декілька нюансів. При здійсненні імпорту потрібно керуватися НП(С)БО 21, відповідно до якого первісна вартість куплених товарів залежить від того, яка подія відбулася першою: отримання товарів чи оплата їх вартості.

Якщо перша подія – отримання товару, то потрібно операції при первісному визнанні відображати у валюті звітності шляхом перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням валютного курсу на дату здійснення операції. За таких обставин кредиторська заборгованість є монетарною, тому за нею мають бути визнані курсові різниці на дату балансу і на дату погашення заборгованості в межах такої операції або за усією статтею. Курсові різниці відображають у доходах та витратах підприємства на субрахунках 714 «Дохід від операційної курсової різниці» та 945 «Втрати від операційної курсової різниці» відповідно. [1]

Якщо перша подія – оплата товару, то суму перерахованого авансу за товари потрібно перерахувати у валюту звітності із застосуванням валютного курсу на дату сплати авансу. За таких обставин виникає дебіторська заборгованість постачальника-нерезидента, яка є немонетарною, тобто курсові різниці розраховувати не потрібно.

Досить часто підприємства перераховують часткові аванси, в такому випадку первісну вартість товарів, що надійшли, визначають за сумою авансових платежів із застосуванням курсів НБУ, виходячи з послідовності платежів, тобто перша партія товару буде оприбуткована за курсом НБУ на дату перерахування першого авансу, друга партія – на дату перерахування другого авансу.

До первісної вартості імпортного товару, окрім суми сплаченої постачальникові, включають і інші витрати, а саме:

- мито;
- оплата послуг митного брокера;

- витрати на сертифікацію імпортного товару;
- витрати на зберігання товарів на митному складі;
- сума сплаченого ПДВ, якщо покупець не платник ПДВ.

Витрати, які не включають до первісної вартості: курсові різниці та витрати, які пов'язані з придбанням іноземної валюти для оплати вартості товарів.

При імпорті товарів потрібно сплатити суму ПДВ. Датою виникнення податкового зобов'язання з ПДВ є дата подання митної декларації для митного оформлення, але сплатити податок потрібно до дня або в день подання митної декларації. Базою оподаткування є контрактна вартість, яка не може бути нижчою митної вартості з урахуванням мита та акцизного податку. При імпорті податкову накладку складати не потрібно. У декларації з ПДВ податкові зобов'язання при імпорті теж не відображають, через те, що сплачують податкові зобов'язання за даними митної декларації, безпосередньо на митниці. Суму сплаченого імпортного ПДВ покупець включає до податкового кредиту з ПДВ на дату сплати імпортних податкових зобов'язань. [2]

Облік імпорту товарів із перерахуванням авансу наведено в табл.1

Таблиця 1

Облік імпорту товарів із перерахуванням авансу

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Перераховано аванс нерезиденту	371/2	312
2	Сплачено суму ввізного мита	377	311
3	Сплачено ввізний ПДВ	377	311
4	Сплачено послуги митного брокера	371/1	311
5	Відображено суму ПК з ПДВ (за наявності зареєстрованої ПН)	644/1 641	644 644/1
6	Оприбутковано товар від нерезидента	281	632
7	Включено до первісної вартості суму ввізного мита, послуги митного брокера	281	377,685
8	Списано суму ПК з ПДВ	644	685
9	Включено до ПК з ПДВ суму сплачену при ввезенні товарів	641	377
10	Здійснено взаємозалік заборгованостей	632	371/2
11	Здійснено залік заборгованості з митним брокером	685	371/1
12	Відображено курсову різницю на дату балансу	945	632
13	Списано курсову різницю на фінансовий результат	791	945

Отже, у випадку перерахування авансу первісна вартість імпортних товарів формується після їх отримання відповідно до курсу НБУ, встановленого на дату здійсненої передоплати. При імпортуванні товарів покупець має нарахувати та сплатити податкові зобов'язання з ПДВ.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 "Вплив змін валютних курсів" Наказ Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. № 193. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text. (дата звернення 10.11.2021).
2. Податковий кодекс України (редакція від 01.08.2021, підстава № 1402-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text. (дата звернення 10.11.2021).

УДК 657.6

ВИЗНАЧЕННЯ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ДО ОЦІНКИ АУДИТОРСЬКОГО РИЗИКУ

Баклан А.Ю., магістр, Битко Д.К. здобувач
Науковий керівник Гуцаленко Л.В., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів та природокористування України

Визначення найбільш оптимального методу оцінки ризиків аудиту є дуже актуальною проблемою. Закордонні компанії мають більш успішний досвід в даному питанні, порівняно з українськими працівниками. Для вітчизняних фахівців досі доволі складно розробити чітку систему, алгоритм оцінки ризиків, який вони зможуть застосовувати як шаблон для кожного аудиту.

Вивченням питання визначення найбільш оптимального методичного підходу до оцінки аудиторського ризику займались такі вчені як Н.І. Дорош, Р.О. Костирко, С.М. Бичкова, Л.Н. Растамханова, Н.М. Ярцева, А.А. Терехова, Л.І. Вороніна.

Інснують різні підходи до визначення та оцінки аудиторського ризику [2].Одним із варіантів оцінки аудиторського ризику є оцінка методом трирівневої шкали [3]. Усі аудиторські ризики відносяться до однієї з груп, а саме або до групи «низького» ризику, що становить від 1 % до 40 %, «середнього» - від 40 % до 70 %, «високого» - від 70 % до 100 %.

Іншим способом є розподіл ризиків не на три, а на чотири групи: низький ризик, середній, високий, максимальний [4]. В даному випадку акцентується увага на ризиках, яким присвоюється статус «максимальний», адже це свідчить про високу ймовірність того, що станеться подія, що негативно вплине на підприємство та становитиме серйозну загрозу його подальшій діяльності.

Н.І. Дорош пропонує проводити оцінку ризиків за допомогою інтуїтивної оцінки реальних явищ та подій, у яких ймовірність більше 0 % та менше 100%. [3]. Однією з основ даного методичного підходу є виключення можливості того, що подія точно може не відбутись, як і того, що подія точно станеться. Даний метод має великий мінус, адже має дуже індивідуальний підхід до оцінки кожного з ризиків, що свідчить про збільшення витрат праці на дану процедуру при проведенні кожного з аудитів. Іншим недоліком є те, що не передбачені чіткі критерії приблизної оцінки ризиків та віднесення їх до таких категорій як «низький ризик», «середній ризик», «високий ризик». Інтуїтивна оцінка виключає можливість застосування чіткого алгоритму визначення та оцінки ризиків за затвердженим переліком критеріїв. Під час проведення аудиту можливе застосування різних підходів щодо оцінки ризиків, неточності, різночитання міжнародних стандартів аудиту. Це є загрозою для аудиторів в майбутньому, адже окрім того, що вони можуть неправильно визначити ризик і надати неправдивий аудиторський висновок, так і не пройти контроль якості надання аудиторських послуг.

При вираженні аудиторського ризику в числах має місце застосування формули його визначення як функції внутрішньогосподарського (властивого) ризику, ризику контролю та ризику невиявлення [1]. Аудиторський ризик не

може мати будь-яке значення, а лише достатньо низьке, щоб аудитор міг надати достатній рівень впевненості щодо того, що фінансова звітність є правдивою в усіх суттєвих аспектах. В зв'язку з цим при використанні даного методу на фірмі уже є приблизно затверджений розмір аудиторського ризику, який може бути присвоєний для конкретного аудиту, а при затвердженому рівні аудиторського ризику рівень ризику невиявлення є обернено пропорційним до оцінки ризику суттєвого викривлення на рівні твердження.

Анкетування є ще одним із відомих способів визначення ризиків на підприємстві. Даний метод полягає в тому, що підприємство розробляє документ, який містить перелік питань, що задаються управлінському персоналу та іншому персоналу, наділеному найвищими повноваженнями. Працівники дають відповіді на питання в анкеті, а аудитор обробляє отриману інформацію. Даний спосіб є ризиковим, якщо крім нього не застосовуються інші методи оцінки ризиків. Для отримання достовірної інформації аудитору необхідно звірити інформацію з анкети з даними, зазначеними у документах підприємства. Оскільки завжди існує ризик шахрайства управлінського персоналу, аудитор повинен постійно використовувати професійний скептицизм для оцінки інформації.

Відповіді, отримані в анкеті, розділяють на три групи. Певним відповідям присвоюється 1 бал, іншим 2 бали, а найбільш важливим 3 бали. Низький рівень ризику встановляється, якщо відповідям у анкеті було присвоєно від 1 до 19 балів, середній – від 20 до 38, високий – від 39 до 57. Максимальна кількість балів щодо кожної категорії може відрізнятись серед різних аудиторів, оскільки вона також залежить від кількості питань в анкеті.

Іншим видом анкети є тест-анкета [1]. Завданням аудитора є розробити список факторів, що можуть впливати на діяльність підприємства та відображення даних його діяльності у звітності. Кожному із факторів присвоюють відповідний бал від 0 до 5. Проводиться оцінка впливу даних факторів на діяльність підприємства, що перевіряється, та підсумовуються бали.

Отже, при виборі методу визначення аудиторського ризику необхідно враховувати можливість забезпечення достовірності інформації та оптимальних затрат часу.

Список використаних джерел:

1. Бычкова С.М. Риски в аудиторской деятельности. М. : Финансы и статистика, 2008. 416 с.
2. Воронина Л.И. Аудиторская деятельность : основы организации: учеб. практическое пособие. М.: Эксмо, 2007. 336 с.
3. Дорош Н.І. Аудит: методологія і організація. К: Т-во «Знання», КОО, 2001. 402с.
4. Костырко Р.О. Совершенствование аудита финансовой отчетности акционерных обществ: монография. Луганск : Изд. СНУ им. В. Даля, 2003. 300 с.

УДК 657

ЗМІНИ В УМОВАХ РОБОТИ ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ВИПЛАТУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В ПЕРІОД КАРАНТИНУ

Будяк К.І., студент
Науковий керівник: Гуренко Т.О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Починаючи з грудня 2019 року всю планету сколихнула інформація про поширення пандемії коронавірусної хвороби (COVID-19). Держави і міжнародні установи починали активно приймати рішення відносно заходів, які дозволять не допустити розповсюдження інфекції далі. Прийняття карантинних заходів впливає на нормальну роботу підприємств та завдає значного удару по економіці, тому саме через це, у всіх країнах світу намагаються будь-яким чином підтримати роботодавців.

З метою забезпечення безперебійності виробництва, наданні послуг постійно ведеться пошук покращення умов праці та збереження рівня заробітної плати. Водночас узгоджуються підстави для збільшення кількості днів без оплати праці в умовах карантину. Отже, згідно з оновленими правилами, угода між працівником і роботодавцем дозволяє відпустки без збереження заробітної плати на таких умовах:

за сімейними обставинами – не більше 15 календарних днів на календарний рік;

у період карантину така відпустка може надаватися протягом усього періоду карантину за бажанням працівника;

за згодою роботодавця – можна взяти відпустку без збереження заробітної плати, але не обмежуючись 15 календарними днями на рік. При цьому працівник у заяві на її надання має посилатися саме на норму ч. 4 ст. 84 КЗпП України та ч. 3 статті 26 Закону України «Про відпустки».

легалізовано роботу вдома – роботодавець може доручити працівникові, виконувати протягом певного періоду роботу, яка визначена трудовим договором та вдома надавати працівнику за його згодою відпустку.

Відповідно, роботодавці також можуть отримати від працівників письмову заяву про те, що вони мають належні умови праці вдома, або що вони можуть йти на роботу та виконувати певні вказівки керівника підприємства.

Загалом, поняття дистанційної роботи (або роботи на дому), останнім часом, стало різновидом основної роботи працівників. Дане робоче місце повинно бути фіксованим (на робочому місці, за місцем проживання працівника або за вибором працівником місця). На цьому виді робіт працівники підпорядковуються так само правилами внутрішнього розпорядку підприємства і виконують роботу в межах, передбачених статтею 60 Кодексу законів про працю. Нормальна тривалість робочого часу працівників не може перевищувати 40 годин на тиждень. Забезпечення оплати праці і виплата заробітної плати повинна виплачуватися у повному розмірі і у строки, визначені чинним трудовим договором. Віддалена робота не ускладнить і не зупинить роботу підприємства. В таких умовах роботу можуть виконувати працівники, які прийняті на роботу,

так і працівники підприємства із стажем. Але є і недоліки. Так, однією з головних відмінностей новоприйнятих працівників від переходу на дистанційну роботу є те, що окрім порядку працевлаштування вони мають ще писати та підписувати трудові договори на дистанційну форму. Працівникам, які вже працюють на підприємстві, для переходу на віддалену роботу потрібно лише видати на підприємство наказ про зміну умов праці. Також, суттєвим недоліком є складність проведення оцінки професійності новоприйнятих працівників та відсутність живого спілкування щодо вирішення нагальних питань.

Існує також поняття гнучкого робочого часу – це робота, що виконується безпосередньо на робочому місці працівника, але допускається розробка особистого графіка роботи для конкретного працівника, але графік повинен відповідати робочому часу щоденного, тижневого, щомісячно тощо. При використанні гнучкого робочого часу необхідно фіксувати час перебування працівника на робочому місці. Системою передбачено, що робочий день за бажанням працівника ділиться на кілька частин. Як і віддалена робота, це не ускладнить розрахунок заробітної плати на підприємстві, а також не вплине на обсяг трудових прав працівників. Індивідуальний графік роботи може бути сформований згідно наказів підприємства тільки за згодою працівника та роботодавця. При необхідності роботодавець може в будь-який час перевести працівників зі змінним режимом роботи на нормальну роботу. Не всі підприємства використовують гнучкий графік роботи, щоб уникнути великої кількості людей у приміщеннях. Такими є сільськогосподарські, промислові підприємства тощо, але частина працівників, як фінансовий відділ, бухгалтерія та інший управлінський персонал можуть працювати відповідно до встановленого в середині підприємства графіка. Роботодавці можуть отримати від працівників письмову заяву про те, що вони мають належні умови праці вдома, або що вони можуть йти на роботу та виконувати певні вказівки роботодавця.

Отже, можна зробити висновок, що працівникам, підрозділи яких перебувають у зупиненому стані (у тому числі на період ізоляції), оплата праці виплачується у співвідношенні не менше двох третин тарифної ставки (окладу), встановленої категорією працівника. Роботодавці зобов`язані дотримуватися вимог законодавства, оскільки дистанційна форма праці не зменшує кількість роботи, яку виконують працівники.

Список використаних джерел:

1. Кодекс законів про працю: затв. Законом № 322-VIII від 10 груд. 1971 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/322-08 (дата звернення: 14.11.2021).
2. Про захист населення від інфекційних хвороб: затв. Законом України від 06 квіт. 2020 р. № 1645-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/1645-14 (дата звернення: 13.11.2021).
3. Про запобігання поширенню на території України корона вірусу COVID-19: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 берез. 2020 р. № 211. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/211-2020-п (дата звернення: 14.11.2021).

УДК 657.1

АКРЕДИТИВНА ФОРМА РОЗРАХУНКІВ: ОБЛІКОВЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ

Вершута Ю.С., студентка
Науковий керівник: Шевчук К.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

У сучасному ринковому середовищі постійно відбувається пошук нових способів взаєморозрахунків, які покращують рух грошових потоків без підвищення ризиків неплатежів. Основною формою платежу, що гарантує продавцеві отримання оплати за товар є акредитив. Акредитиви застосовують у міжнародній господарській і фінансовій діяльності з метою мінімізації ризиків невиконання партнерами своїх обов'язків за договором.

Нормативно-правове забезпечення акредитивної форми розрахунків та особливості їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку підприємств досліджували такі вчені, як О.С. Височан, Н.В. Кудлаєва, В.А. Кулик, О.Д. Онуфрак, С.В. Романенко, В.В. Скоробогатова, В. А. Шпильовий та інші.

Відповідно до Інструкції «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті», акредитив є договором, що містить зобов'язання банку-емітента, за яким цей банк за дорученням клієнта або від свого імені згідно з документами, які відповідають умовам акредитива, зобов'язаний виконати платіж на користь бенефіціара або доручає іншому банку здійснити цей платіж [1].

Застосування акредитивної форми розрахунків в міжнародній практиці регулюється Уніфікованими правилами і звичаями для документарних акредитивів (Uniform Customsand Practice for Documentary Credits) [3], а основним документом, що регулює здійснення розрахунків із використанням акредитива в Україні є Інструкція «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті», затверджена Постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р. № 22.

Акредитивом є окрема угода від основного контракту. На практиці акредитив - це електронне повідомлення, яке банк-емітент надсилає банку бенефіціара. Для відкриття імпортного акредитива покупець подає до банку-емітента заяву про відкриття документарного акредитива. Заява складається в довільній формі, але має містити обов`язкові реквізити, які зазначені Положенні № 514 «Про порядок здійснення банками операцій за акредитивами» [2].

Разом із заявою про відкриття акредитива до банку необхідно подати оригінал та копію основного контракту. На цих документах банк робить позначку про прийняття заяви про відкриття акредитива. Акредитив вважається відкритим із дати відправлення повідомлення про його відкриття [4].

Серед основних видів акредитивів відмітимо: покритий і непокритий акредитив. Крім того, акредитив може бути відкличний або безвідкличний.

При відкритті:

- покритого акредитиву - бронюються грошові кошти платника на окремому рахунку в банку-емітенті або виконуючому банку;

- непокритого акредитиву - банк-емітент гарантує оплату за акредитивом у разі тимчасової відсутності коштів на рахунку платника за рахунок банківського кредиту.

Основу організації бухгалтерського обліку операцій з акредитивами формують два види операцій: укладання угоди з обслуговуючим банком та безпосереднє здійснення операцій.

Оприбуткування товарів, за які розраховуються акредитивом, в бухгалтерському обліку відображають записом: дебет 28 «Товари» кредит 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками». Необхідно відмітити, що оплата вартості товарів із використанням акредитиву (у випадку застосування покритого акредитиву) нічим не відрізняється від оплати з оформленням платіжного доручення. Єдина особливість полягає в тому, що кошти підприємства на відкритому акредитиві слід відображати на субрахунку 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті».

За умови використання непокритого акредитива потреба у відкритті акредитивного рахунку відсутня. У такому випадку оплату вартості товарів відображають із використанням субрахунку 601 «Короткострокові кредити банків у національній валюті». Будуть сформовані наступні бухгалтерські записи: дебет 631 кредит 601 - перераховано банком кошти постачальнику, відображено заборгованість перед банком; дебет 601 кредит 311 погашено заборгованість перед банком за акредитивом.

Акредитивна форма розрахунку прискорює обіг грошових засобів, передбачає банківську угоду, яка реалізується шляхом виконання декількох взаємопов`язаних угод, що здійснюються її учасниками. Вона дає змогу всім сторонам контракту знизити комерційні ризики, так як гарантується оплата та постачання товару. Найефективніше використовується саме під час експортно-імпортних операцій, набувши в цій галузі найбільшого поширення. Акредитив сьогодні є чи не найуніверсальнішим і дієвим інструментом забезпечення платежів у цій сфері.

Основним недоліком акредитиву є його вартість. Акредитивна форма розрахунку є чи не найдорожчою, адже тягне за собою низку витрат у вигляді комісій, зборів, відсотків, тощо. Тому, враховуючи високу цінову вартість, відкривати акредитив на незначні суми - недоцільно.

Список використаних джерел:

1. Про безготівкові розрахунки в національній валюті: Інструкція, затверджена наказом Національного банку України № 22 від 21.01.2004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text (дата звернення 15.10.2021).
2. Про порядок здійснення банками операцій за акредитивами: Постанова, затверджена наказом Національного банку України № 514 від 03.12.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1213-03#Text (дата звернення 03.11.2021).
3. Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів: Правила від 01.01.1993 р. № 500. URL: https://ips.ligazakon.net/document/FIN203 (дата звернення 15.10.2021).
4. Шпильовий В.А. Акредитивна форма розрахунків у практиці зовнішньоекономічної діяльності. Агросвіт. 2015. № 24. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/24_2015/11.pdf (дата звернення 13.11.2021).

УДК 657.1

ЄДИНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ВНЕСОК: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ І ПОДАННЯ ЗВІТНОСТІ

Гайдученко Т.М., студентка
Науковий керівник: Калюга Є.В., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Єдиний соціальний внесок (надалі – ЄСВ) є основним джерелом власних надходжень солідарної системи, яка наразі практично одноосібно намагається справлятися з обов'язками, покладеними на пенсійну систему України, оскільки обов'язкова накопичувальна система з 2004 р. не є введеною в дію, а послугами недержавного пенсійного забезпечення користується вкрай незначна частка населення країни.

Над питаннями нарахування ЄСВ, подання звітності по ЄСВ та сплати ЄСВ працювали такі науковці, як Ільяшенко В.А., Коцупатрий М.М., Макаренко А.П., Машевська А.А., Орлова В.О. Постійні законодавчі зміни у частині ЄСВ, як наслідок необхідного інноваційного вдосконалення національної пенсійної системи, зумовлюють потребу подальших наукових напрацювань у даній сфері.

До січня 2021 р. застосовувалася окрема звітність з ЄСВ, звітним періодом якої було встановлено календарний місяць. Звіти мали подаватися до Державної податкової служби (надалі – ДПС), відповідно до законодавчих норм, на протязі 20 днів (після закінчення звітного місяця). Сплачувався ЄСВ протягом 10 днів після визначеного терміну подання звітів.

Наразі до ДПС направляється звітність, яка має назву Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску (надалі – Податковий розрахунок). Складається дана звітність з форми №1 ДФ і Звіту з ЄСВ. Податковий розрахунок має подаватися органам ДПС протягом 40 днів після закінчення звітного періоду, яким на даний час є квартал.

Існують чотири можливі типи Податкового розрахунку. Тип «Звітний» застосовується, якщо Податковий розрахунок подається вперше. Тип «Звітний новий» має бути використаний у випадку повторного подання Податкового розрахунку з необхідними виправленнями до закінчення терміну подання звітності. У «Звітному новому» відображаються лише виправлені показники. Тип «Уточнюючий» застосовується, якщо Податковий розрахунок подається по закінченні визначеного терміну його подання з метою виправлення неточностей. Тип «Довідковий» подається, якщо потрібно надати інформацію для отримання матеріального забезпечення чи для призначення пенсії [1].

Податковий розрахунок подається у будь-якому випадку, виключенням є лише ситуація, коли на суб'єкті господарювання немає найманих робітників.

Звітність по ЄСВ, після опрацювання та перевірки на відповідність законодавчим вимогам в ДПС, направляється до Пенсійного фонду України, де дані звітності завантажуються до Реєстру застрахованих осіб [2]. Якщо звіти

подаються засобами електронного документообігу через Єдине вікно, то відразу потрапляють до Пенсійного фонду, ДПС та органів статистики.

Застосування Податкового розрахунку має певні недоліки, як для Пенсійного фонду, так і для підприємства. У Пенсійному фонді відмічають значне сповільнення надходження необхідної інформації, що впливає на своєчасне прийняття управлінських рішень та вчасне призначення пенсій; збільшення випадків невчасної сплати ЄСВ, оскільки взаємозалежності між поданням звітності та сплатою ЄСВ більше немає; неможливість кожного місяця аналізувати показники надходжень солідарної системи [1].

Підприємства, при поданні Податкового розрахунку засобами електронного документообігу, теж стикаються з певними незручностями.

У зв'язку з вищезазначеними недоліками, що перешкоджають ефективному функціонуванню Пенсійного фонду України, за власною ініціативою даного органу було розроблено проєкт Закону, що пропонує поміняти податковий період на місячний. Законопроєкт погодив Кабінет Міністрів, при погодженні його Верховною Радою з 2022 р. він набуде чинності.

У зв'язку з частою зміною законодавчих правил щодо ЄСВ бухгалтери повинні постійно підвищувати свої знання. Необхідно не забувати, що працівникам, які, згідно законодавства, є інвалідами, ЄСВ нараховується за ставкою 8,41% від суми заробітної плати. Також варто пам'ятати, що нарахування ЄСВ (якщо це не працівник-інвалід) при сумі заробітної плати, меншої за мінімальну, мають бути як із мінімальної заробітної плати. Потрібно враховувати, що на деякі види доходів ЄСВ не нараховується.

Для зменшення витрат часу (та додаткового подання «Звітного нового» чи «Уточнюючого» Податкового розрахунку) та уникнення передбаченої відповідальності за наявність неточностей у єдиній звітності (у випадку їх виявлення ДПС) облікова інформація щодо ЄСВ має підлягати ретельному контролю зі сторони менеджерів підприємств. При проведенні контрольних заходів обов'язково потрібно перевіряти належність оформлення первинних документів, правильність нарахування ЄСВ, відповідність ставок нарахувань ЄСВ, відповідність облікової інформації та інформації звітності та ін. Контроль за ЄСВ має відбуватися комплексно, що гарантує високу точність даних Податкового розрахунку.

Правильне нарахування ЄСВ та вчасне подання Податкового розрахунку, а також вчасна і у повному обсязі сплата ЄСВ сприяє як безперешкодній діяльності підприємств, так і ефективному функціонуванню Пенсійного фонду, що підвищуватиме дієздатність солідарного рівня системи пенсійного забезпечення України.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Пенсійного фонду України. URL: https://www.pfu.gov.ua/ (дата звернення: 13.11.2021 р.).

2. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08 липня 2010 р. №2464-VI (зі змінами та доповненнями) / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17/sp:info- (дата звернення: 13.11.2021 р.).

УДК 005.32:331.101.3:331.225

ДОДАТКОВА ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК ОСНОВНИЙ МОТИВАЦІЙНИЙ ВАЖІЛЬ ПІДВИЩЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Дедякіна А.Р., студентка
Науковий керівник: Дерев'янко С.І., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Згідно з Постановою КМУ «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19» від 11.03.2020 року [1] та із введенням обмежувальних заходів на період карантину перед роботодавцями постав ряд проблемних питань щодо організації безпечних умов праці для робітників та правильності ведення обліку заробітної плати.

Протиепідимічні заходи, застосовані на підприємствах, зумовлюють необхідність впровадження нових систем мотивації персоналу та знаходження сучасних важелів впливу на удосконалення обліку додаткової заробітної плати.

Мотивація праці являє собою одну із провідних функцій управління. В сучасних умовах керівник в управлінні організацією повинен використовувати методи впливу на своїх підлеглих, що постійно оновлюються і являють собою спосіб розробки нових мотиваційних моделей, які не тільки сприяють удосконаленню управління людськими ресурсами, а й сприяють справедливій оплаті праці, розподілу соціальних благ та плануванню соціальної кар'єри.

Пошук нових систем оплати праці обумовлений тим, що традиційні механізми не в змозі достатньо сприяти збільшенню дієвості господарської діяльності. Системи оплати праці, які використовують в Україні, відзначаються слабкою гнучкістю й недостатньою мотивацією, тому що розмір заробітної плати не пов'язують із якістю та продуктивністю праці. В свою чергу, закордонні системи оплати праці орієнтовані саме на мотивацію працівників.

Матеріальна система мотивації складається із заробітної плати, надбавки, доплат, премій, відпускних, відсотків, компенсацій та інших грошових виплат. Проте, варто застосовувати не лише матеріальну мотивацію, а й моральну, котра в деяких випадках є більш дієвою та раціональною в порівнянні з грошовою винагородою за виконану роботу. На нашу думку, основна моральна мотивація працівника полягає в гідних умовах праці та можливості розширення кругозору, вивчення чогось нового, підвищенні кваліфікації. Зокрема, за підвищення кваліфікації, набуття нових знань та навичок персонал може отримати винагороду у вигляді додаткової заробітної плати. В цьому випадку працівник, задовольняючи свої потреби в освіті, може не тільки отримати нові знання, а й матеріальне заохочення.

Проаналізувавши закордонні системи мотивації персоналу, на нашу думку, для України є доречним поєднання японської та великобританської моделей.

Японська модель, або ж «кайдзен» означає безперервний процес вдосконалення, який здійснюється в тісній взаємодії між працівниками та менеджерами компанії. Філософія даної моделі полягає у вимозі від персоналу особистих зусиль та здобутків. Мотиваційна модель японських компаній відома

також своєю системою пропозицій, під час оцінювання якої сплачуються заохочувальні премії. Якщо ж запропоновані працівником нововведення допоможуть досягнути економічної вигоди, то він отримує винагороду, яка пропорційна сумі збережених коштів. Загалом, дана система впроваджується не для економії від пропозицій, а для зміни ставлення працівників до своєї роботи, а також збільшення зацікавленості до спільної справи.

Підлаштовуючи дану систему під реалії сьогодення в Україні, коли більшість працівників вимушені працювати дистанційно, доречним було б застосовувати доплати персоналу, який застосовує свої методи та засоби отримання інформації, яка необхідна для виконання роботи, підвищення ефективності праці з мінімізацією затраченого часу. В цьому випадку доплати стануть мотиваційним інструментом для персоналу виконувати роботу так само якісно, як і на звичайному робочому місці.

Система мотивації праці в Великобританії схожа на філософію кайдзен. Особливістю великобританської системи є залежність заробітної плати від прибутку організації. Участь в доході компанії, крім фіксованої заробітної плати, також передбачає регулярні виплати певної частки прибутку підприємства.

Проектуючи дану модель під сучасні умови в нашій країні, доплати у вигляді відсотків від прибутку підприємства, стане не тільки матеріальним стимулом для працівників знаходження нових ефективних систем роботи при мінімізації витрат, я й відчувати себе в ролі керівника, втілювати власні амбіції в роботі підприємства задля загальної вигоди.

Отже, питання мотивації праці в Україні вимагає запозичення досвіду провідних країн для застосування додаткової заробітної плати як методу спонукання персоналу до ефективної діяльності. Безумовно, повне відтворення системи мотивації певної країни є недоцільним через індивідуальні, соціальні та ментальні особливості кожної країни. На нашу думку, японська та великобританська системи мотивації персоналу є більш ефективними та можуть слугувати міцним фундаментом для створення в Україні власного мотиваційного важеля підвищення зацікавленості працівників в результатах своєї роботи в умовах пандемії. Обидві системи мають на меті матеріальне зацікавлення працівників саме в кінцевому підсумку роботи компанії.

Якщо ж розглядати довгострокову перспективу даних систем мотивації в Україні, то вони можуть сприяти підвищенню кваліфікаційного рівня робітників, зростанню корпоративного духу на підприємстві, а також допомогти підвищити рівень конкурентоспроможності не тільки окремих галузей, а й економіки країни загалом.

Список використаних джерел:

1. Постанова КМУ від 11.03.2020 №211 Про запобігання поширенню на території України корона вірусу COVID-19. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF#Text

УДК 657.6:005.3

ФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО БАЛАНСУ І ВИКОРИСТАННЯ ЙОГО ПОКАЗНИКІВ ЩОДО ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Дем'янчук М.І., магістр
Науковий керівник: Гуцаленко Л.В., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Баланс, як звітний документ, має неоціненний практичний зміст, аналітична оцінка якого дозволяє спрогнозувати розвиток підприємства та убезпечити управлінський персонал від прийняття неправильних рішень, він є одним із основних джерел інформації про економічну та фінансову діяльність суб'єктів господарювання. Баланс містить інформацію про матеріальні, трудові та фінансові ресурси підприємства та дає можливість оцінити фінансовий стан, а зокрема для показників ліквідності, показників фінансової стійкості та показників майнового стану, також для деяких показників ділової активності та прибутковості підприємства дані необхідно брати безпосередньо з балансу.

Інформація, що наводиться в балансі, повинна бути суттєвою та повністю розкритою. Кулик В. А. [1] зазначає, що вона повинна відповідати якісним характеристикам, зокрема: доречність, зрозумілість, достовірність, надійність, зіставність, публічність, адресність. Разом із тим він виділяє певні обмеження інформації бухгалтерського балансу – це неможливість одночасного досягнення усіх якісних характеристик повною мірою та перевищення ціни інформації над вигодами від її використання чи надання.

Через відставання методології бухгалтерського обліку від реалій економічного, технологічного й інформаційного розвитку бухгалтерський баланс не може об'єктивно відображати вартісно оцінене майно і капітал суб'єктів господарювання. І тому існує потреба вивчення історичних аспектів розвитку бухгалтерського балансу, адже вони дозволяють зрозуміти економічну сутність поняття, проаналізувати досвід попередників та передбачити напрями подальшої еволюції. А також гармонізація фінансової звітності на основі МСФЗ та ефективне державне регулювання сприятимуть задоволенню потреб всіх основних користувачів фінансової звітності.

Вміння читати баланс дозволяє скласти правильну думку про фінансовий стан і виробничу діяльність підприємств, дає можливість проведення аналізу їх господарської діяльності. Читання балансу починають із встановлення зміни валюти балансу за аналізований період. Збільшення валюти балансу оцінюють позитивно, зменшення – негативно. Аналіз (у тому числі і аналіз фінансової звітності) передує управлінським рішенням, обґрунтовує їх і служить для об'єктивної оцінки управління виробництвом і його ефективності. Мета фінансового аналізу інформаційно забезпечувати прийняття рішень, на які істотно впливають фактичні або прогнозні дані про фінансовий стан підприємства. Можна назвати шість основних прийомів аналізу: горизонтальний (часовий), вертикальний (структурний) аналіз, трендовий аналіз, аналіз відносних показників (коефіцієнтів), порівняльний аналіз, факторний аналіз.

Найбільш розповсюдженим є аналіз фінансового стану з використанням коефіцієнтів.

Методи фінансового аналізу – це комплекс науково-методичних інструментів та принципів дослідження фінансового стану підприємства. В економічній теорії та практиці існують різні класифікації методів аналізу. Перший рівень класифікації відокремлює неформалізовані (ґрунтуються на описуванні аналітичних процедур на логічному рівні, а не в жорстоких аналітичних взаємозв'язках та залежностях) та формалізовані (побудовані на жорстко формалізованих аналітичних залежностях між показниками) методи аналізу [2].

Провівши аналіз балансу, можна виділити основні риси, які свідчать про поліпшення фінансового стану підприємства:

- збільшення валюти балансу у звітному періоді; перевищення власного капіталу підприємства над позиковим;
- приблизно однакові темпи приросту дебіторської та кредиторської заборгованості;
- зростання темпів приросту усіх активів над темпами приросту необоротних активів; перевищення частки власних оборотних коштів.

Під час оцінки структури балансу важливо відстежувати різкі зміни у розмірі окремих статей, а також звертати увагу на динаміку статей, що займають найбільшу частку в балансі [3].

Отже, аналіз фінансового стану проводиться для того, щоб оцінити якість господарської діяльності підприємства, надати інформацію для прогнозних розрахунків фінансового стану та забезпечити можливість прийняття зваженого управлінського рішення щодо фінансового стану користувачами звітної інформації – це можуть бути власники підприємств, керівництво, наймані працівники, банки, фірми, які надають кошти, постачальники та покупці, щоб визначити для себе доцільність подальшого співробітництва, держава. І основним джерелом інформації для даного виду аналізу є саме Бухгалтерський баланс, адже саме він містить в собі необхідні дані для показників ліквідності, показників фінансової стійкості та показників майнового стану, також для деяких показників ділової активності та прибутковості підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерський баланс: минуле, сучасне, майбутнє [Текст] : монографія / В. А. Кулик ; Вищ. навч. закл. Укоопспілки "Полтав. ун-т економіки і торгівлі". - Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. 186
2. С.П. Ніколаєва, Сутність, прийоми та методи аналізу фінансового стану підприємств / Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, 2011, вип. 20, ч. І. С.317-324
3. Шурпенкова Р. Баланс як основне джерело інформації для прийняття управлінських рішень / Р. Шурпенкова, І. Демко // Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія : Економіка АПК. 2013. № 20(1). С. 167-173.

УДК 657.1

ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ ТА ЇЇ МІНІМАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ

Калюга О.О., студент
Науковий керівник: Кузик Н.П., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Відповідно до ст.94 Кодекс законів про працю України заробітна плата є винагородою, обчисленою, як правило, у грошовому виразі, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану роботу [2]. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності суб'єкта господарювання і максимальним розміром не обмежується.

З поміж проблем, безпосередньо пов'язаних з відбудовою економіки України, трансформацією на ринкових засадах, винятково важлива роль належить формуванню системи організації заробітної плати. Ситуація, коли зайнятість не формує гідний рівень життя, є загрозливою. Неможливість отримання високої оплати праці призводить до знецінення соціальних цінностей, зневажання гідності людини, зневіри у свої власні сили й загалом формує незадоволеність працею та життям, зумовлює низький рівень продуктивності праці.

З переходом на ринкові умови господарювання, змінюється концепція встановлення розміру та вибору форм і системи оплати праці. Суть її полягає в тому, що максимальний розмір оплати праці не обмежується і він залежить від фінансових можливостей суб'єкта господарювання, а обмежується лише нижній її рівень, який законодавчо регулюється державою . Заробітна плата перестає бути лише задекларованою частиною суспільного продукту, її роль і значення стають набагато більшими і глибшими.

В економічній літературі заробітна плата трактується двояко – вона одночасно виступає як дохід і як витрати виробництва. Тобто з одного боку, заробітна плата є доходом найманого працівника, а з іншого – одним із елементів витрат виробництва. Отже, сутність поняття «заробітна плата» складна, багатовимірна і потребує вивчення з різних позицій: як економічна категорія; винагорода або заробіток, обчислений у грошовому виразі: ціна використання робочої сили; основна частина доходу, який сплачується за реалізацію своєї здатності до праці; елемент витрат виробництв

Сутність заробітної плати розкривається у функціях (відтворювальна, стимулююча, регулююча, соціальна, формування платоспроможного попиту населення), які повинні виконуватися в процесі суспільного відтворення.

Важливе значення має мінімальна і середньомісячна заробітна плата. Проведений її аналіз в Україні свідчить, що її динаміка має тенденцію до зростання (рис.).

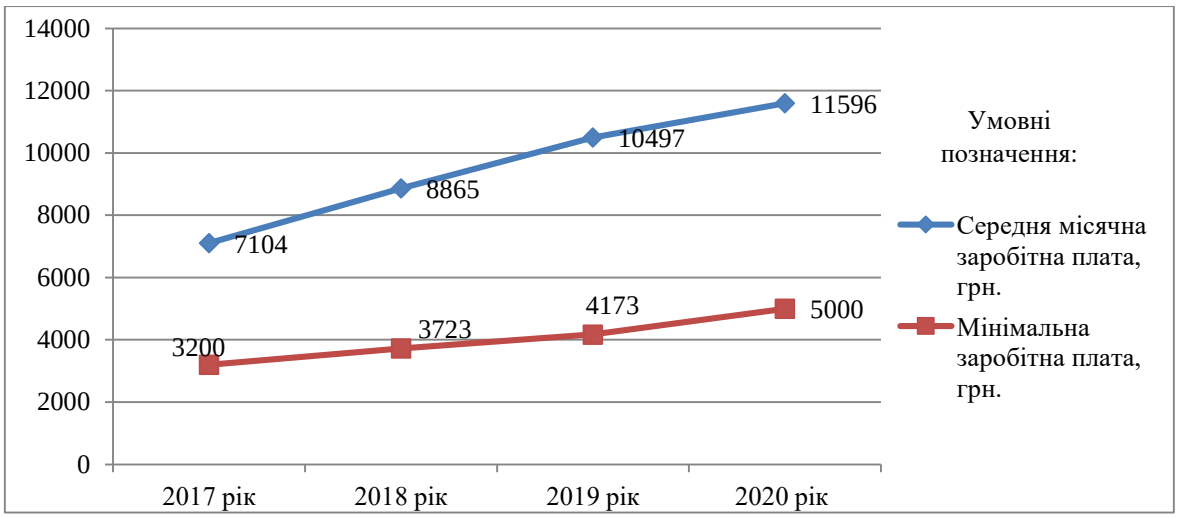

Рис. 1. Середня місячна та мінімальна заробітна плата в Україні за 2017–2020 роки [1,3]

У ході проведеного дослідження встановлено, що за період 2017–2020 років рівень заробітної плати збільшився на 30,41 %, це є позитивною динамікою для покращення життя працездатної особи. До того ж, варто відзначити, що середня місячна заробітна плата в Україні зросла на 47,76 %, проте у порівнянні з провідними країнами світу все ж залишається на низькому рівні.

Мінімальна заробітна плата (відповідно до статті 95 Кодексе законів про працю України)–це встановлений законом мінімальний розмір оплати праці за виконану працівником місячну (годинну) норму праці, встановлюється одночасно в місячному та погодинному розмірах. Розмір мінімальної заробітної плати встановлюється і переглядається та не може бути нижчим від розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб [2]. У 2020 році вперше з 2008 року мінімальна зарплата в Україні у доларовому еквіваленті перевищила "мінімалку" у РФ та Білорусі [4]. Найменша мінімальна заробітна плата в країнах Євросоюзу складала на початку 2020 року 312 євро, а найбільша - 2142 євро.

Отже, мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов'язковою на всій території України для суб’єктів усіх форм власності і господарювання та фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників, за будь-якою системою оплати праці. Заробітна плата підлягає індексації у встановленому законодавством порядку.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України : офіційний веб-сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 10.11.2021).
2. Кодекс законів про працю України : затв. Законом УРСР від 10.12.1971 р. № 322-VIII. 3.Відомості Верховної Ради УРСР. 1971. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08.
4. Мінімальна заробітна плата 2010-2021 роки. URL: https://buhgalter.com.ua/dovidnik/minimalna-zarobitna-plata/minimalna-zarobitna-plata/ (дата звернення: 11.11.2021).
5. Укрінформ: офіційний веб-сайт. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2869125-evrostat-opriludniv-najvisi-ta-najnizci-minimalni-zarplati-v-es.html (дата звернення: 12.11.2021).

УДК 336.531

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кочергіна О.В., магістр
Науковий керівник: Куць Т.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Важливим блоком фінансово-аналітичної роботи підприємства є аналіз майна підприємства. В активі балансу статті розміщено залежно від ступеня їх ліквідності: необоротні та оборотні. Від розміщення засобів підприємства значною мірою залежать результати виробничо-господарської діяльності та фінансовий стан підприємства. Тому аналіз майна починають саме з аналізу їх складу та структури.

Оборотні активи можуть знаходитися у сфері виробництва (запаси, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів) та у сфері обігу (готова продукція на складах і товари, засоби у розрахунках, короткострокові фінансові вкладення, готівка в касі, на рахунках в банку тощо). Від рівня організації оборотних активів буде залежати ритмічність, злагодженість і результативність роботи, економічне становище і прибутковість підприємства, його можливість зміцнення та оновлення матеріально-технічної бази, забезпечення ефективного розширеного відтворення, досягнення конкурентоспроможності та збільшення доходів, вирішення соціально-економічних проблем [2].

Аналіз має вагоме значення і здійснюється на першому етапі системи управління оборотними активами [3]. Він передбачає наступні складові: аналіз динаміки загального обсягу та складу оборотних активів підприємства; аналіз оборотності окремих видів оборотних активів у загальній їх сумі; рентабельності оборотних активів; аналіз основних джерел фінансування. Результати аналізу дозволяють визначити загальний рівень ефективності управління оборотними активами на підприємстві та виявити основні напрямки їх підвищення.

Порівняння оборотності поточних активів за звітний період з оборотністю базисного періоду дозволяє встановити вповільнення або прискорення обороту активів, визначити, як це вплинуло на вивільнення або заморожування їх, розкрити причини вповільнення оборотності, обґрунтувати шляхи її прискорення. Ефективність використання оборотних активів підвищується при скороченні часу знаходження їх у виробничих запасах, скороченні виробничого процесу, прискоренні реалізації продукції, засобів у розрахунках, збільшенні виробництва продукції та прибутку розраховуючи на кожну гривню оборотних активів [1]. Таким чином, наступним кроком аналізу є оцінка зміни в наявності та структурі оборотних активів за найважливішими його складовими.

Для нормальної життєдіяльності підприємства виробничі запаси мають бути оптимальними, тобто підприємство має мати обґрунтовані розрахунки щодо їх потреби; налагоджені постійні канали з постачальниками; раціонально визначенні обсяги продукції на внутрішньогосподарські потреби.

Виробничі потужності підприємства можуть використовуватися недостатньо через брак сировини, то це негативно впливає на фінансові

результати діяльності. Але негативним явищем також є створення надлишкових виробничих запасів (неліквідів), які не можуть бути своєчасно задіяні у виробничому процесі. У результаті на складах нагромаджується надлишкові виробничі запаси, заморожується капітал, уповільнюється його оборотність.

Для аналізу оборотних активів особливе значення має вивчення динаміки складу, структури, причин, строків існування і давності створення дебіторської заборгованості. Традиційно розрізняють нормальну і прострочену заборгованість. Зростання дебіторської заборгованості негативно впливає на фінансовий стан підприємства, окрім випадків розширення діяльності і збільшення кількості покупців, що веде до підвищення сум дебіторів. Але кожне підприємство зацікавлене у скороченні термінів погашення платежів. Прискоренню погашення дебіторської заборгованості сприяють: ознайомлення з фінансовим станом покупця та набуття впевненості у його подальшій платоспроможності; своєчасне оформлення розрахункових документів; застосування попередньої оплати та удосконалення розрахунків. Важливим елементом аналізу є дослідження стану та розміру дебіторської та кредиторської заборгованості у взаємному зв'язку, обґрунтування розрахункового балансу через порівняння даних видів заборгованості.

Збільшення залишків готової продукції (в результаті її не конкурентоспроможності, логістичних проблем, втрачання ринків збуту) може обумовлювати заморожування капіталу, зменшення його обертання, відсутність коштів на поточному рахунку, необхідність отримання додаткових кредитів і поява додаткових фінансових витрат, зростання кредиторської заборгованості перед постачальниками, бюджетом, т.д., поява збитків.

В сучасних умовах на підприємствах повинен бути організований систематичний контроль за використанням наявних у них оборотних активів. Важливим етапом у контролі за використанням власних оборотних активів є систематичне зіставлення фактичної наявності власних джерел їхнього формування із установленою потребою (нормативом). Отже, як надлишок, так і недолік оборотних активів негативно позначаються на діяльності підприємства [2]. Недолік власних джерел формування оборотних активів на підприємствах покривається прибутком, коштами з резервного фонду.

Список використаних джерел:

1. Волошина В. Інформаційні основи обліку та контролю поточних активів підприємств. Серія «Облік і фінанси», № 11(41), 2014, 91

2. Ганін, В., Філатова, М. Контроль та аналіз оборотних активів підприємства та шляхи їх удосконалення. Молодий вчений, 11 (75), 2019, 119-123.

3. Чобіток В., Пятилокотова К. Управління оборотними активами підприємства: теоретичний аспект. Вісник економіки транспорту і промисловості, №41, 2013, 230-234

УДК 657.633

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТОВІРНОСТІ ДАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ

Куцкір Б. Р. студент
Науковий керівник: Мельник З. Ю., к.е.н., викладач
Відокремленого структурного підрозділу
«Мукачівського фахового коледжу Національного університету
біоресурсів і природокористування України»

Щорічна інвентаризація в бюджетних установах проводиться з метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності шляхом їх співставлення з фактичною наявністю майна. Така перевірка потрібна, для того, щоб відобразити результати річної діяльності бюджетної установи.

Інвентаризація — один з найважливіших елементів методу бухгалтерського обліку, яким забезпечуються перевірка і документальне підтвердження достовірності даних бухгалтерського обліку про наявність, стан, оцінку, фінансових та нефінансових активів, капіталу, витрат, доходів, і зобов'язань.

Актуальність даної теми полягає в удосконаленні процесу інвентаризації шляхом виконання послідовних процедур, які забезпечать виявлення недоліків до початку проведення щорічної інвентаризації.

Порядок проведення інвентаризації активів і зобов`язань та оформлення її результатів, документальне підтвердження їх наявності, визначає «Положення про інвентаризацію активів та зобов’язань, затверджене наказом Мінфіну від 02.09.2014 № 879 (далі – Положення № 879) [4].

Відповідальність за організацію інвентаризації, правильне і своєчасне її проведення несе керівник установи.

Отже, перед початком проведення інвентаризації слід зробити наступні кроки:

- 1. Слід перевірити фактичну наявність договорів про повну матеріальну відповідальність, що підписані з працівниками вашої установи, які виконують роботи, безпосередньо пов’язані зі зберіганням, обробленням, продажем (відпуском), перевезенням або застосуванням у процесі виробництва переданих їм цінностей (ст. 135-^{1} КЗпП) [5];
- 2. Потрібно звернути увагу, на те, що договір про повну індивідуальну матеріальну відповідальність можна укладати тільки за двох умов (лист Мінпраці від 27.05.2008 № 146/06/186-88 [7] ;

• Постійна нестача вільного часу, неукомплектованість бухгалтерій та велика навантаженість на її працівників, як наслідок, можуть призвести до того, що зі щойно прийнятим працівником, на якого за наказом керівника покладено матеріальну відповідальність, не уклали договір або договір відсутній за інших підстав, що є неприпустимим.

Такі попередні дії, потрібно враховувати, виконувати та дотримуватись, тому, що інвентаризація проводиться повним складом інвентаризаційної комісії

(робочої інвентаризаційної комісії) та в присутності матеріально відповідальної особи (далі – МВО).

- 3. До початку інвентаризації слід перевірити:
  - наявність і стан технічних паспортів та іншої технічної документації на основні засоби (далі – ОЗ);
  - наявність документів на ОЗ, що здані чи прийняті закладом в оренду, на зберігання, у тимчасове користування.

У разі виявлення розбіжностей і неточностей у бухобліку або техдокументації вносяться відповідні виправлення й уточнення.

Кожна установа має велику кількість ОЗ, їх розміщено в різних кабінетах, на різних поверхах і навіть корпусах та приміщеннях. Бухгалтеру, який веде облік ОЗ, до початку інвентаризації потрібно видати кожній МВО перелік ОЗ, наприклад станом на 1 жовтня 2021 року, для перевірки наявності інвентарних номерів та їх відповідності обліковим даним.

- 4. До початку інвентаризації слід перевірити наявність документації, на підставі якої НА взято на облік.

Нагадаємо, до НА відносяться (п. 3 розд. ІІ Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку нематеріальних активів суб'єктів державного сектору, затверджених наказом Мінфіну від 23.01.2015 № 11) [8].

- 5. Також, важливими в обліку бюджетних установ є Запаси - це активи, яких зазвичай є дуже багато, а отже і перевіряти є що.
  - Насамперед слід перевірити термін придатності харчових продуктів та медикаментів. Цю функцію покладено на постійно діючу комісію, що створюється за наказом керівника, але зайвим ніколи не буде, якщо МВО ще раз перегляне всі терміни придатності, а також і звірить кількість з обліковими даними.
  - Слід перевірити фактичну наявність МШП і звірити з даними оперативного обліку.
- 6. Наступний єтап, потрібно перевірити не лише розрахунки з дебіторами і кредиторами, а й розрахунки з працівниками, з огляду на останні зміни у Порядку обчислення середньої заробітної плати, затвердженому постановою КМУ від 08.02.1995 № 100 [10].
- 7. Якщо в установі наявні залишки вторинної сировини (металобрухт, макулатура та інше), які не планується використовувати в господарській діяльності, потрібно реалізувати їх до кінця року.
  - Слід моніторити нормативно-правову базу, адже Кабмін планує внести зміни до Порядку списання об'єктів державної власності, затвердженого постановою КМУ від 08.11.2007 № 1314 [11]. Однією з таких змін є вимога щодо продажу вторинної сировини на електронних аукціонах в електронній торговій системі «Прозорро. Продажі».
  - У випадку, якщо маса вторсировини менша 500 кг або аукціон не відбувся, установа, як і раніше, матиме змогу реалізувати її без застосування електронної системи.
- 8. Останній крок. Інвентаризацію проводимо вчасно, адже несвоєчасне або неякісне проведення інвентаризації активів і зобов'язань тягнуть за собою

накладення штрафу в розмірі від 8 до 15 НМДГ (від 136 до 255 грн) за перше порушення і від 10 до 20 НМДГ (від 170 до 340 грн) за повторне порушення протягом року (ст. 164-^{2} КУпАП [6]).

• Ці санкції застосовуються до керівника підприємства, оскільки згідно із законодавством саме він є посадовою особою, відповідальною за проведення інвентаризації. Як установлено ст. 234^{-1} КУпАП [6]), накладати такий штраф мають право органи держфінконтролю. На сьогодні це Державна аудиторська служба (див. постанови КМУ від 03.02.2016 № 43 і від 28.10.2015 № 868) [9]).

Такі своєчасні заходи, дадуть змогу виявити та виправити всі недоліки до початку проведення інвентаризації, та у визначений день провести перевірку без затримок .

Список використаних джерел:

1. Активізація кругообороту капіталу: обліково-контрольний аспект: [монографія] / [Камінська Т. Г., Царук Н. Г., Ільчак О. В., Гарапко Н.І., Мельник З. Ю.]. Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2015. 416 с.

2. Антипов В. І. Тіньова економіка та економічна злочинність: світові тенденції, українські реалії та правові засоби контролю (теоретико-методичне узагальнення) / В. І. Антипов. – Вінниця : ДП ДКФ, 2006. 1040 с.

3. Заєць І.В. Господарський контроль як спосіб виявлення та попередження шахрайських дій / І.В. Заєць // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економічні науки. 2011. № 2 (56). Ч. 1. С. 11–23.

4. Законом № 322-VIII від 10.12.71 ВВР, 1971, додаток до № 50, ст. 375. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text.

5.Інструкція Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Мінфіну від 02.09.2014 № 879 , набрало чинності з 01.01.2015: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-16.

6.Кодекс законів про працю Украïн.Затверджується Законом № 322-VIII від 10.12.71 ВВР, 1971, додаток до № 50, ст. 375

7.Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122). [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text.

8. Міністерство праці та соціальної політики України, лист від 27.05.2008 р. N 146/06/186-88. [Електронний ресурс]. Режим доступу:ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN38415.html

9. Наказ МФУ Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору від 23 січня 2015 року N 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#Text

10. Положення Про Державну аудиторську службу України Постанова затверджене КМУ від 03.02.2016 № 43 і від 28.10.2015 № 868. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF#Text

11. Постанова Про затвердження Порядку обчислення середньої заробітної плати від 8 лютого 1995 р. N 100 . [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-95-%D0%BF#Text.

12.Постанова Про затвердження Порядку списання об'єктів державної власностізатвердженого КМУ від 08.11.2007 № 1314. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1314-2007-%D0%BF#Text.

УДК 657.471:633-027.3

ОБЛІК ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Левченко Д.В., студент
Науковий керівник: Дерев'янко С.І., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Важливе місце в аграрному виробництві посідає галузь рослинництва. Для неї характерні особливості, зокрема використання специфічних засобів праці; сезонність сільськогосподарського виробництва, і як наслідок - нерівномірність понесення виробничих витрат; залежність технологічного процесу від природних умов; можливість одночасного виходу декількох основних та побічних видів продукції тощо. Процес виробництва є, з одного боку, процесом виробничого споживання коштів, предметів праці та самої праці, з другого – отримання нової продукції (робіт чи послуг). Основною метою обліку виробництва є своєчасне, повне, достовірне відображення фактичного розміру та складу витрат і контроль за використанням усіх видів виробничих ресурсів, а також обсягу виробленої продукції (наданих робіт чи послуг) у натуральних та грошових вимірниках.

У різний час питання обліку продукції рослинництва цікавили багатьох науковців, проте організація обліку виробництва і виходу продукції рослинництва потребує більш ґрунтовних досліджень.

Облік витрат є надзвичайно важливою ділянкою роботи для бухгалтера, що вимагає від нього глибоких теоретичних та практичних знань, високої концентрації уваги та кваліфікації. Від правильності бухгалтерського обліку виробництва продукції рослинництва залежить не лише обґрунтованість та достовірність показників фінансових результатів діяльності аграрних підприємств, а й ринкова вартість такої продукції на фініші.

До завдань, які виконуються бухгалтером під час обліку витрат можна віднести наступні: 1) організація раціонального документування господарських операцій, під час яких виникають витрати; 2) повний облік витрат на вирощування сільськогосподарських культур; 3) достовірне відображення в обліку виходу продукції рослинництва у розрізі її видів, структурних підрозділів та якісних параметрів; 4) узагальнення інформації щодо виробничих витрат і виходу продукції для визначення фактичної собівартості продукції та інших управлінських цілей. За умови виконання вищевказаних завдань відповідальною особою та проведення оперативного контролю витрат, моніторингу різниці між їх фактичним та плановим рівнем можна гарантувати достовірність облікової та фінансової звітності.

Зупинимось на деяких особливостях обліку виробництва і виходу продукції рослинництва на основних етапах: перший етап - спостереження (документування та інвентаризація); другий етап - вимірювання (оцінка і калькулювання); третій етап - групування і систематизація (відображення на рахунках); четвертий етап - узагальнення і систематизація (баланс і звітність).

Як відомо, початкове спостереження можливе безпосередньо у момент здійснення тієї чи іншої господарської операції. Особливістю виробничого

процесу у рослинництві є те, що господарські операції часто здійснюються у виробничих підрозділах, тому деякі первинні документи оформляються водіями, комбайнерами, бригадирами, робітниками току (вагарям, завідувачем току), а згодом передаються до бухгалтерії, де інформація з них узагальнюється та систематизується у певних зведених документах (відомостях, журналах, реєстрах тощо). Особливості документального оформлення та перелік первинних документів, які використовує сільськогосподарське підприємство, необхідно висвітлювати в обліковій політиці.

Інвентаризація покликана забезпечити контроль за збереженням і використанням майна підприємства шляхом порівняння та перевірки даних бухгалтерського обліку та фактичної наявності об'єктів обліку. Підприємства аграрного сектору керуються Методичними рекомендаціями з інвентаризації на сільськогосподарських підприємствах [1].

Для цілей планування та контролю за калькулюванням собівартості операційні витрати доцільно класифікувати не лише за економічними елементами, а й за центрами відповідальності і об'єктами обліку, планування та калькулювання. Особливого значення це набуває для великих підприємств. Для сільськогосподарських підприємств характерне використання індивідуального переліку статей витрат, що може відрізнятися в залежності від специфіки виробництва певних видів продукції. Калькулювання продукції рослинництва відбувається в кінці року, що обумовлено специфікою галузі. Порядок визначення собівартості у рослинництві регламентовано п. 6.2 Методрекомендацій №132 [2]. При цьому розподіл накопичених витрат і закриття відповідних рахунків їх обліку здійснюється у певній послідовності. Зауважимо, що калькулювання собівартості у рослинництві не передбачає поділ загальновиробничих витрат на постійні та змінні. В свою чергу останні поділяють на пропорційні (визначаються обсягом одержаного врожаю/продукції) і непропорційні (залежать від обсягу виконаних робіт).

Дослідивши особливість розподілу загальновиробничих витрат під час калькулювання собівартості продукції рослинництва, можна запропонувати сільськогосподарським виробникам розмежовувати інформацію про всі загальновиробничі витрати шляхом відкриття окремих субрахунків до рахунку 91, а аналітичний облік вести за місцями виникнення витрат, центрами відповідальності та статтями витрат. Це дозволить усунути недоліки під час розподілу загальновиробничих витрат і забезпечить достовірність показника фактичної собівартості продукції.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації з інвентаризації на сільськогосподарських підприємствах: Лист Міністерства аграрної політики України від 04.12.2003 р. №37-27-12/14023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1402555$03

2. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: Наказ Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001 р. №132. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555$01

УДК 657.1

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ Е-ЛІКАРНЯНОГО

Лесь Д.С., студентка
Науковий керівник: Талько Т.В., викладач
Відокремлений структурний підрозділ «Ірпінський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

Нещодавно діджиталізація торкнулася і листків непрацездатності. Реалізували це законотворці шляхом запровадження електронних лікарняних.

Електронний лист непрацездатності – документ в електронному форматі, що засвідчує тимчасову втрату працездатності людини та зберігається в електронному реєстрі листків непрацездатності, що адмініструється Пенсійним фондом України. Саме він і слугує в подальшому підставою для нарахування страхових виплат працівникам.

Перехідний період на електронні лікарняні діяв в Україні з 4 червня по 31 серпня. В цей період листки непрацездатності формувалися у звичній для всіх паперовій формі, так і в електронній формі. Та з 1 жовтня 2021 року всі заклади охорони здоров'я формують електронні листки тимчасової непрацездатності.

Основну відмінність електронного лікарняного від звичайного паперового можна помітити уже з назви – він складається в електронній формі та може бути роздрукований за бажанням роботодавця.

Однією із зручностей даного нововведення є можливість перевірки медичного висновку у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю у Порталі «Дія». Там містититься: номер запису в електронному Реєстрі листків непрацездатності, тип медичного висновку, категорія медичного висновку, дата і час формування медичного висновку, відомості про назву суб'єкта господарювання з Реєстру суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я в електронній системі охорони здоров'я, посилання на запис про який зазначене в медичному висновку, період дії медичного висновку (дата початку періоду дії, дата завершення періоду дії).

У Реєстрі електронних інформаційних ресурсів працівник може переглянути дату відкриття та закриття листка непрацездатності, причину непрацездатності а також реєстраційний номер листка непрацездатності. А роботодавець бачить реєстраційний номер листка непрацездатності, дату відкриття та закриття листка непрацездатності, ПІБ застрахованої особи та реєстраційний номер облікової картки платника податків застрахованої особи [1].

Ще однією відмінністю електронних лікарняних від паперових є оновлені коди причини непрацездатності. Так травми та захворювання невиробничого характеру, які раніше були поділені на 2 різні коди, зараз мають спільний код «1 – Тимчасова непрацездатність внаслідок захворювання або травми, що не пов'язані з нещасним випадком на виробництві». Позитивним, з точки зору морально-етичних принципів, є те, що ні роботодавець, ні Пенсійний фонд не дізнаються про діагноз працівника, якщо це не загрожує здоров'ю інших працівників. У електронному лікарняному буде відображена тільки та інформація, яка необхідна для нарахування та виплати, а також період та

причина тимчасової непрацездатності затверджена лікарем який виписував лікарняний у електронній формі.

Введення електронних листків тимчасової непрацездатності, майже нічого не змінить для оплати лікарняних з точки зору роботодавців. Їхній порядок дій буде майже таким самим:

1. Роботодавець отримує сповіщення про відкриття е-лікарняного в кабінеті страхувальника на вебпорталі електронних послуг Пенсійного фонду України.

2. Виникає підстава для призначення матеріального забезпечення за е-лікарняним у разі закриття такого е-лікарняного (а у разі вагітності та пологів – при відкритті е-лікарняного).

3. Кадрова служба перевіряє страховий стаж працівника, щодо якого отримано е-лікарняний, та надає інформацію про страховий стаж і кількість днів, які підлягають оплаті і кількість днів, які підлягають оплаті за рахунок роботодавця та Фонду.

4. Комісія (уповноважений) із соцстраху оформляє рішення про призначення або відмову у призначенні матзабезпечення та передає його до бухгалтерії.

5. Бухгалтерія нараховує лікарняні (декретні) на підставі е-лікарняного (чи його паперової роздруківки) та рішення комісії (уповноваженого) із соцстрахування.

6. Бухгалтерія протягом 5 робочих днів оформлює заяву-розрахунок та подає до відділення Фонду соцстраху за місцем обліку.

7. Після отримання фінансування на спец рахунок і виплати сум лікарняних (декретних) протягом місяця потрібно подати до відділення Фонду соцстраху Повідомлення про виплату коштів застрахованій особі.

Також введення системи електронних лікарняних дозволить зекономити бюджетні кошти, адже зменшиться ризики корупції через видачу необґрунтованих лікарняних.

Та все ж таки паперові листки непрацездатності будуть існувати та видаватися у деяких випадках, а саме під час вагітності і пологів, та тимчасовій непрацездатності внаслідок психічного розладу або через захворювання ВІЛ. Зміни відбудуться тільки в умовах надання допомоги по тимчасовій непрацездатності, а також в тривалості її виплати. А саме, не оплачуватимуться лікарняні в період простою, окрім тих випадків коли непрацездатність настала до простою, та за медичним висновком необґрунтованої втрати працездатності. Щодо тривалості виплати, то замість перших 5 днів оплати тимчасової непрацездатності планується, що роботодавець оплачуватиме перші 10 дні, а 11 день уже за рахунок Фонду [2].

Також зміни відбудуться у розмірі допомоги. Застрахованим особам, які мають страховий стаж до 5 років допомога складатиме 50% середньої заробітної плати (доходу); від 5 до 10 років – 60%; від 10 до 15 років – 70%; від 15 до 20 – 80%; та понад 20 років – 100%.

Отже, введення електронних лікарняних значно спростить процес оформлення тимчасової непрацездатності, для працівників та дозволить зекономити час, який є найбільш дорого вартісним у сучасному світі.

Список використаних джерел:

1. Оформлення і оплата електронних лікарняних на підприємстві [Електронний ресурс]. 2021. Режим доступу до ресурсу: https://buh.ligazakon.net/aktualno/9892_oformlennya--oplataelektronnikh-lkarnyanikh-na-pdprimstv.
2. Лікарняні хочуть виплачувати по-новому: перші 10 днів за рахунок роботодавця [Електронний ресурс]. 2021. Режим доступу до ресурсу: https://biz.ligazakon.net/news/202613_lkarnyan-khochut-viplachuvati-ponovomu-persh-10-dnv-za-rakhunok-robotodavtsya.

УДК 336.221

ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Мартинюк В.А., студентка
Науковий керівник: Конончук О.М.
Відокремлений структурний підрозділ «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

2020 рік увесь світ запам'ятає надовго. Ми тривалий час глибоко аналізуватимемо, що було зроблено, а що ні. Однак мало хто у світі був готовий до стрімкого розповсюдження коронавірусної інфекції. Кожна держава світу намагається впоратися з лихом майже самотужки [3].

Саме тому цікавим буде зафіксувати, яких саме заходів вжила влада України щодо оподаткування сільськогосподарських підприємств в умовах пандемії.

Використовуючи у своїй діяльності загальну систему оподаткування обліку і звітності сільськогосподарські товаровиробники сплачують всі без винятку податки і збори, визначені Податковим кодексом України. Такий режим оподаткування не сприяє державній підтримці та створенню особливих пільгових умов для товаровиробників. При цьому основними податками, що сплачуються, є податок на прибуток підприємства, податок на додану вартість, плата за землю, податок на доходи фізичних осіб [5].

Окрім того підприємства аграрного сектору можуть бути платниками і інших податків, за умови наявності у них об’єктів оподаткування. Вагомим недоліком цієї системи оподаткування є значне податкове навантаження. Аграрний сектор є одним з базових в економіці та стратегічно важливих для національної безпеки. Відповідно, всі засоби державного регулювання мають сприяти його ефективному функціонуванню [4].

В останні роки в Україні відбулися зміни в оподаткуванні сільськогосподарських підприємств податком на додану вартість, які вагомим чином вплинули на результати їх діяльності і фінансовий стан [1].

Розглянемо основні новації законодавства, що почали діяти з 1 березня 2021 року, а також проаналізуємо певні результати такого вектору державної політики

щодо аграрного сектору. Було прийнято Закон "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість з операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції" від 17.12.2020 р. № 1115&IX.

Вже трохи більше року планету охопила загроза – хвороба COVID-19. Це захворювання перевернуло світ з ніг на голову, змушуючи людей жити по іншому та адаптуватись до нових умов. Розуміючи складне положення аграрних підприємств, податкова служба повинна була переосмислити свою роботу та знайти розв'язання проблеми, «граючи за правилами» COVID-19 [2].

Розглянемо більш детально, що змінилось і як ці зміни вплинули на аграрний сектор за час карантину. Найбільше постраждали малі аграрні підприємства-одноосібники, котрі не мали додаткових фінансових ресурсів. У більш виграшній ситуації опинились агрохолдинги. У перші два місяці карантину держава звільнила агровиробників від податку на землю та від орендної плати за землі сільськогосподарського призначення державної власності. Якщо аграрій пізніше сплачував податок, штрафних санкцій щодо нього не застосовували. Також було знижено ставку ПДВ від 20 до 14 % [6].

За час пандемії усі податки підприємства сплачували із застосуванням мережі Інтернет, створюючи електронний кабінет, куди заносили всі свої дані. По-перше, це було дуже зручно і швидко, по-друге, багато людей не скупчувалось в одному місці, що зменшувало шанси захворіти. Не дивлячись на нелегкий стан нашої країни в умовах пандемії, держава намагається піклуватись про підприємців, полегшуючи умови їх роботи.

Зниження ПДВ для сільськогосподарських підприємств — це спроба пом'якшити систему оподаткування для агробізнесу. На скільки ефективними будуть такі регуляторні заходи на сьогодні поки що сказати важко. Дослідження надходження податків на рахунки ДПС від галузі "Сільське, лісове та рибне господарство" до та після запровадження пільгової ставки 14 % показало, що надходження до бюджету знизилися у квітні 2021 року після запровадження пільгової ставки. Але для ґрунтовних висновків існуючих даних поки що недостатньо.

Список використаних джерел:

1. Богданова. О.О. (2011), "Some aspects of the taxation of agricultural enterprises", *Ekonomika*, vol. 3, pp. 144.

2. Західна консалтингова група «Податки для чайників». URL: https://zkg.ua (дата останнього доступу: 25.02.2021 р.)

3. Зельдіна О., Грушко В. «Податкові стимули як складник справедливого оподаткування». Господарське право і процес. 2017. 10 випуск. URL: https://inlnk.ru/rYl3X (дата останнього доступу: 25.02.2021 р.).

4. Karpenko, S.P. (2014), "European experience and Ukrainian realities", Efficient economy, vol. 12, available at: http://www.eco&nomy.nayka.com.ua/?op=1&z=3650 (Accessed 30.08.2021).

5. Навальнєв О. Оподаткування агробізнесу: останні новели. Юридична газета онлайн. 2018. №43-44 (645-646). URL: http://surl.li/omfr (дата останнього доступу: 25.02.2021 р.).

6. Податковий кодекс України:Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість з операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції" від 17.12.2020 р. Ст.96, №12

УДК 657.37

ВІДОБРАЖЕННЯ ДОХОДІВ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Малишко Ю.В., студент
Науковий керівник: Шиш А.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Від достовірності інформації, що відображена у фінансовій звітності, у значній мірі залежить ефективність прийнятих управлінських рішень на підприємстві. Окрім того, обов'язок складання фінансової звітності на підставі даних бухгалтерського обліку для підприємств закріплений у законодавстві України, зокрема статтею 11 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV [1].

Фінансова звітність досліджуваного підприємства - ТОВ «Агрофірма-Надія», складається автоматизовано, за допомогою програми бухгалтерського обліку «1С Підприємство», на основі оборотно-сальдового балансу. Автоматизоване складання форм фінансової звітності суттєво спрощує обліковий процес на підприємстві, окрім того, це дозволяє мінімізувати кількість помилок у порівнянні з ручним складанням звітності. Складанню річної фінансової звітності передують інвентаризація активів і зобов’язань та закриття облікових регістрів.

ТОВ «Агрофірма-Надія» належить до середніх підприємств, у зв’язку з чим складає фінансову звітність за національними стандартами відповідно до НП(С)БО 1 [2]. Методичною основою складання фінансової звітності є Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності від 28 березня 2013 року № 433 [3], де визначається порядок розкриття інформації за статтями форм фінансової звітності.

Головним документом із фінансової звітності, в якому відображаються доходи і фінансові результати є Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), який є частиною як квартальної, так і річної звітності тих підприємств, які повинні подавати фінансову звітність згідно з вимогами НП(С)БО 1.

Звіт складають наростаючим підсумком з початку звітного року. Його показники зазначають у тисячах гривень без десяткового знаку, крім розділу IV Звіту, грошові показники якого наводять у гривнях з копійками.

В розділі I «Фінансові результати» відображають чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), який записують по рядку 2000; дохід від участі в капіталі - по рядку 2200; інші фінансові доходи - по рядку 2220; інші доходи - по рядку 2240.

В розділі II «Сукупний дохід» частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств відображається по рядку 2415; інший сукупний дохід - по рядку 2445; інший сукупний дохід до оподаткування - по рядку 2450; інший сукупний дохід після оподаткування - по рядку 2460; сукупний дохід - по рядку 2465.

Порядок відображення доходів наведено на рис. 1.

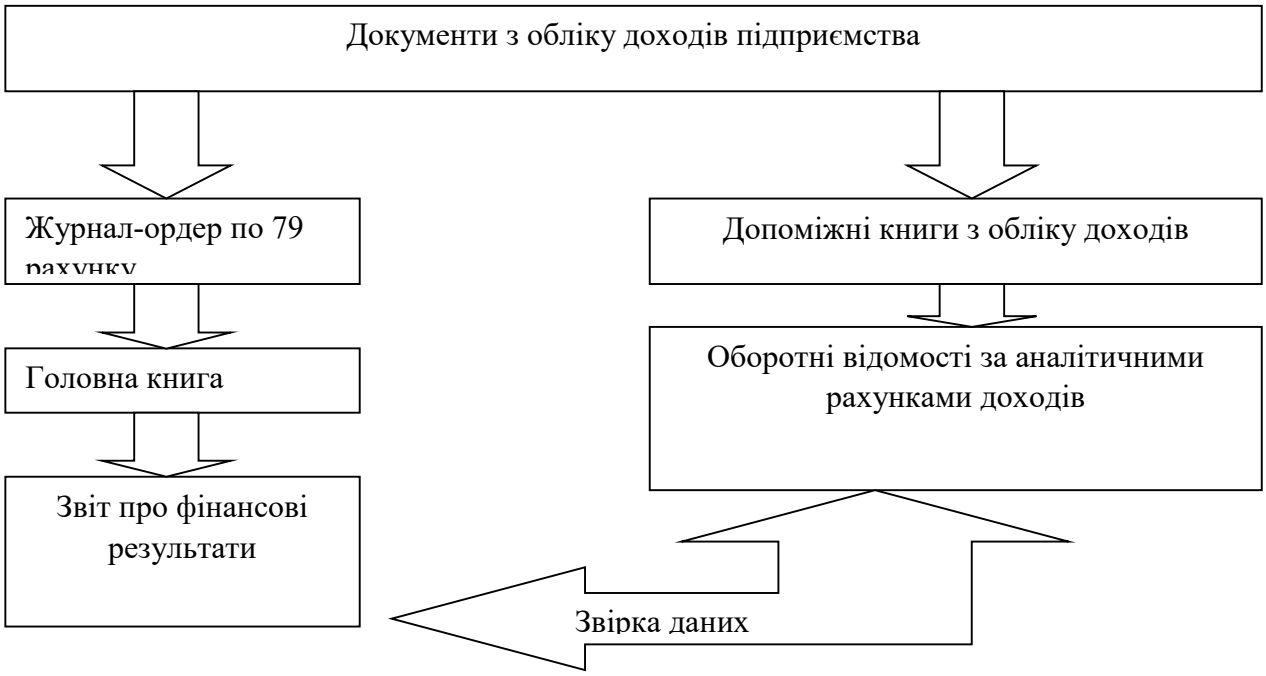

Рис. 1 Порядок відображення доходів у фінансовій звітності

Доходи і витрати визначають згідно з П(С)БО та відображають у Звіті у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження та сплати грошей.

Отже, як і в Звіті про фінансові результати, так і в бухгалтерському обліку виділяють статті, що дають можливість визначити фінансовий результат від звичайної діяльності та надзвичайних подій, а також у складі звичайної діяльності - від основної та іншої діяльності (фінансової та інвестиційної). Така класифікація доходів і витрат має важливе значення для об'єктивної оцінки діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07 лют. 2013 р. №73. URL:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.
3. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : Наказ Міністерства фінансів України від 28 бер. 2013р. №433. URL:http://dtkt.com.ua/show/2cid010035.html.

УДК 336.226.322

ПОРЯДОК БЛОКУВАННЯ ПОДАТКОВИХ НАКЛАДНИХ ТА РОЗРАХУНКІВ КОРИГУВАННЯ: ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Матвієнко А.С., студентка
Науковий керівник: Шевчук К.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Інформаційні технології охоплюють все більше процесів бухгалтерського обліку та подання податкової звітності. З можливістю електронної реєстрації податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН) Державною податковою службою була розроблена система автоматизованого моніторингу податкових накладних (ПН) та розрахунків коригування до них (РК).

Досить часто зупинка реєстрації податкових накладних відбувається і за реальними господарськими операціями. Це зумовлене тим, що критерії ризиковості господарської операції визначаються автоматизованою системою, яка не завжди враховує особливості виробничої діяльності певних підприємств. В практичній діяльності, досить часто призупиняється реєстрація податкових накладним підприємствам, які надають послуги. Оскільки в них в структурі придбання – товари, а в структурі постачання – послуги, тобто спрацьовує так званий ризик «пересорту» або підміна товарних позицій.

Система моніторингу покликана виявляти податкові накладні та розрахунки коригування, за якими є: 1) ризик щодо порушення податкового законодавства і/або 2) можлива наявність фіктивних операцій для отримання податкового кредиту з ПДВ.

Основним документом, що регулює блокування податкових накладних та розрахунків коригування є «Порядок зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних» № 1165 затверджений постановою Кабміну України від 11 грудня 2019 р.

Кожна податкова накладна та розрахунки коригування проходять етапи перевірки щодо алгоритму блокування/розблокування податкових накладних (СМКОР).

На підготовчому етапі здійснюються перевірки щодо дотримання формату, заповнення усіх обов’язкових реквізитів, правильний формат та чинність електронного підпису, реєстрація осіб платниками ПДВ, перевірка достатності реєстраційного ліміту тощо. Якщо на цьому етапі системою будуть виявлені порушення, то така ПН/РК не приймається.

Якщо попередня перевірка відбулася успішно, податкова накладна/РК переходять до першого етапу перевірки - на ознаки безумовної реєстрації (п. 3 Порядку № 1165). Якщо ПН/РК відповідають хоча б одній умові безумовної реєстрації, вони одразу реєструються, якщо ні – то переходять до наступного етапу перевірки.

З переліку ознак безумовної реєстрації, наведених в п.3 Порядку № 1165, можна зробити висновок, що перший етап перевірки пройдуть без блокування податкові накладні:

•на неплатника ПДВ чи за певними внутрішніми операціям (умовне постачання, компенсуючі накладні тощо), оскільки такі ПН не дають нікому права на податковий кредит;

•які мають замалий обсяг постачання (<500 тис. грн) і по жодному з контрагентів не мають постачання на суму більшу 50 тис. грн [1].

На другому етапі здійснюється перевірка критеріїв ризиковості платника ПДВ (Додаток 1 Порядку №1165). Якщо система визначить відповідність хоча б одному з критеріїв ризиковості, то ПН/РК будуть заблоковані.

На третьому етапі моніторингу здійснюється перевірка на позитивну історію платника ПДВ (Додаток 2 Порядку № 1165). Якщо ПН/РК відповідають хоча б одному показнику, то такі ПН/РК реєструються, якщо ні, переходять на четвертий етап перевірки - перевірка ризиковості здійснення операцій (Додаток 3 Порядку №1165), і, відповідно, реєструються чи блокуються системою.

У випадку, якщо ПН/РК заблокувалися системою моніторингу платнику податку надсилається протягом операційного дня відповідна квитанція (п. 10 Порядку № 1165). Квитанція має пояснювати, які саме критерії ризиковості, а також містити пропозиції ДПС щодо надання пояснень та копій документів, достатніх для розблокування ПН/РК.

Після отримання Квитанції про блокування ПН/РК платнику податку необхідно направити письмові пояснення та копії документів в електронній формі до контролюючого органу протягом 365 календарних днів, що настають за датою виникнення податкового зобов'язання, відображеного у ПН/ РК. У поясненні має бути максимум інформації як щодо самого суб'єкта підприємницької діяльності, так і щодо безпосередньої операції із постачання товару/послуги.

Створена Державною податковою службою Регіональна комісія розглядає отримані від платника податку документи та протягом п'яти робочих днів надсилає рішення в електронному вигляді. При незадовільному рішенні платник податку має право протягом 10 робочих днів з наступного дня після набрання чинності рішення оскаржити його в адміністративному порядку - направити скаргу в електронному вигляді з поясненнями та копіями документів до комісії центрального рівня.

Якщо комісія центрального рівня не задовольняє скаргу, платник податку має право оскаржити рішення в судовому порядку.

Отже, з наведених вище даних можна зробити висновок, що наразі в Україні відбувається розширення електронного адміністрування ПДВ. Окрім реєстрації ПН та РК, в електронному вигляді забезпечена і повна процедура моніторингу ПН/РК: від перевірки, блокування до надання пояснень для розблокування.

Список використаних джерел:

1. Порядок зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних: Постанова № 1165 від 11 грудня 2019 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1165-2019-%D0%BF#Text (дата звернення 02.11.2021).

2. Реєстрація ПН/РК. Що робити, якщо реєстрацію ПН/РК зупинено? Інформаційний лист Державної податкової служби України № 5 від 27.08.2020 р. URL: https://www.tax.gov.ua/broshuri-ta-listivki/410035.html (дата звернення 12.11.2021).

УДК:336.22

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ЄДИНИМ ПОДАТКОМ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

Мачульська В.С., студентка
Науковий керівник: Лісовська Н.В., викладач
Відокремлений структурний підрозділ «Ірпінський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

Спрощена система оподаткування (єдиний податок) приваблює багатьох платників простішими, ніж на загальній системі, правилами податкового обліку та меншим ризиком різних перевірок і санкцій.

Єдиний податок можна назвати альтернативним способом оподаткування. У тому випадку, коли платник податків вважає, що загальний порядок оподаткування не вигідний для його підприємства, у нього є можливість перейти на спрощену систему обліку та звітності [1].

З кожним початком нового року настає термін підтвердження статусу платника єдиного податку четвертої групи для юридичних осіб, сільськогосподарських товаровиробників, які незалежно від організаційно-правової форми займаються виробництвом сільськогосподарської продукції або розведенням, вирощуванням та виловом риби у внутрішніх водоймах тощо, тобто, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків.

Податковим кодексом України (далі ПКУ) визначено, що для щорічного підтвердження статусу платника єдиного податку сільськогосподарські товаровиробники мають подати контролюючим органам за своїм місцезнаходженням та/або за місцем розташування земельних ділянок до 20 лютого пакет документів, визначений пп. 298.8.1 ПКУ, а саме: загальну податкову декларацію щодо всієї площі земельних ділянок, звітну податкову декларацію окремо щодо кожної земельної ділянки, розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва та відомості про наявність земельних ділянок [2].

Однак слід пам’ятати, що реєстрація платником єдиного податку є безстроковою та може бути анульована шляхом виключення з реєстру платників єдиного податку за рішенням контролюючого органу у разі, якщо частка сільськогосподарського товаровиробництва платника єдиного податку четвертої групи у податковому (звітному) році становить менш як 75%.

Згідно пп. 298.8.8 ПКУ, сільськогосподарський товаровиробник повторно може бути включений до четвертої групи платників єдиного податку не раніше, ніж через два календарні роки після його переходу на застосування ставки єдиного податку, визначеної для платників єдиного податку іншої групи, або анулювання його попередньої реєстрації платником єдиного податку четвертої групи [2].

Наголошуємо, що у 2021 році відбулося об’єднання звітності з єдиного податку та єдиного соціального внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування (далі ЄСВ). Тобто, оновлено форму податкової декларації

з єдиного податку ФОП-фізичної соби та платника єдиного податку четвертої групи.

У новій декларації передбачений додаток № 2, у якому фермерам потрібно буде заповнити відомості про нараховані суми доходу та ЄСВ, які раніше вказували у звіті з ЄСВ за формою Д5. Уперше нову звітність потрібно було подати за І квартал 2021 року, протягом 40 днів після закінчення звітного кварталу, до 11 травня 2021 року. А подавати щомісячні Д4 із січня 2021 року вже не потрібно [3].

Сплачують сільськогосподарські товаровиробники єдиний податок, як і раніше, щокварталу на відповідний рахунок місцевого бюджету за місцем розташування земельної ділянки протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, у таких розмірах:

- у І кварталі — 10% від розміру річної суми податку;
- у ІІ кварталі — 10% від розміру річної суми податку;
- у ІІІ кварталі — 50% від розміру річної суми податку;
- у IV кварталі — 30% від розміру річної суми податку.

Таким чином, статус платника єдиного податку четвертої групи діє протягом одного року. Тож подавши декларацію у строк, зазначений вище, сільгосппідприємство «резервує» для себе цю систему оподаткування на один рік. Якщо наступного року воно знову бажатиме стати платником цього податку, потрібно буде знову подавати відповідну декларацію. І так щороку. Якщо сільгосппідприємство не подасть відповідному контролюючому органу таку декларацію, воно автоматично стає платником податку на прибуток [1].

Список використаних джерел:

1. Ірина Петрусенко. Платники єдиного податку – юридичні особи: особливості перебування на спрощеній системі. // Бухгалтер і закон [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bz.ligazakon.ua/

2. Податковий Кодекс України від 24.12.2015 р. № 2755-17 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

3. Наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2020 № 752 "Про внесення змін до наказу Міністерства фінансів України від 19 червня 2015 року № 578" [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/nakazi/75400.

УДК 336.22

ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ КРИЗИ

Мойсієвич А.С., студентка
Науковий керівник: Гнатюк А.А., к.е.н., доцент
Відокремлений структурний підрозділ «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

Актуальним напрямом розвитку сучасної України, особливо в умовах кризи є вирішення проблем функціонування та державної підтримки підприємництва. Запровадження заходів подолання коронавірусної хвороби в Україні у 2020 р. зумовило необхідність внесення змін до чинного законодавства. Зміни було внесені і до податкового законодавства, адже карантинні обмеження щодо здійснення окремих видів господарської діяльності суттєво вплинули на економічний стан суб'єктів господарювання [2].

Систему нормативного регулювання фінансового обліку підприємства можна представити Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)». Зокрема були встановлені такі особливості оподаткування суб'єктів господарювання:

– звільнення від сплати податку на додану вартість операцій із ввезення на територію України певних лікарських засобів, необхідних для подолання коронавірусної хвороби;

– звільнення суб'єктів господарювання від плати за землю на певний період;

– збільшення граничних розмірів доходів платників єдиного податку, які дозволяли їм перебувати на спрощеній системі оподаткування;

– установлення ставки акцизного податку у розмірі 0 гривень за певними видами операцій на визначений період;

– продовження строку погашення податкових векселів.

– установлення на певний період відстрочення на проведення перевірок суб'єктів господарювання та застосування штрафних санкцій [1].

Пандемія здійснила негативний вплив на рівень безробіття у всьому світі, навіть країни з провідною економікою не змогли стримати ріст цього показника. В цьому випадку економіка України не стала винятком, оскільки, також постраждала від наслідків пандемії.

Законодавці вирішили, щоб зберегти колектив, на підприємстві під час карантину можна:

– надати працівникам, виключно за їх згоди, відпустку власним коштом на період карантину;

– оголосити простій, при цьому працівникам виплачується зарплата у розмірі 2/3 від окладу без виконання ними своїх посадових функцій;

– встановити працівникам неповний робочий час, гнучкий робочий час чи дистанційну форму роботи;

– зупинити або скоротити виробництво.

Ввели визначення дистанційної роботи та гнучкого режиму трудового часу. Наразі, у більшості країн фіскальне реагування на пандемію набуває форми надання різних пільг чи стимулів для підтримки бізнесу, які передбачають повне або тимчасове звільнення від сплати певних податків.

Однак є певні обмеження наприклад, у Польщі з цією метою запроваджується така вимога: бенефіціанті власники компаній, що отримують державну допомогу, повинні мати статус податкових резидентів Польщі протягом щонайменше двох останніх років. Аналогічні обмеження запропоновані в Данії: державну допомогу не зможуть отримати компанії, головні офіси яких розташовані в «податкових раях»[3].

Варто зазначити, що стимули потрібно надавати на чітко визначений час, що дасть можливість запустити виробництво та розв'язувати інші проблеми, пов'язані з виходом з кризи. Для розв'язування економічних проблем, які існують в Україні сьогодні, доцільно передбачити диференційовану систему податкових стимулів, до яких можна віднести податкові кредити, диференційовані ставки з податку на прибуток, ПДВ залежно від галузей економіки, пільги в разі реінвестування прибутку, преференції для малих міст, депресивних регіонів, та приграничних областей з яких найбільше жителів від'їжджає на заробітки за кордон [4].

Пропозиції щодо подальшого дослідження питань законодавчо нормативного забезпечення обліку пов'язані із тим, що в умовах пандемії впроваджуються та застосовуються нові закони, виникає потреба у рішенні цілого комплексу питань з методології та організації формування та розкриття обліково-аналітичної інформації. Отже, для здійснення обліку в Україні представлена достатня кількість законів проте, існує ряд невідповідностей, що потребують вирішення з метою недопущення перекручень та неточностей облікової інформації.

Список використаних джерел.

1. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20#Text (дата звернення: 09.11.2021).

2. Єфремов А. О. Правові особливості оподаткування суб'єктів господарювання в умовах COVID-19. *Актуальні питання діяльності суб'єктів господарювання в умовах пандемії COVID-19* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Харків : ХНУВС. 2021. С 48-50

3. Як зміняться правила міжнародного оподаткування через пандемію. *Економічна правда*. URL: https://www.epravda.com.ua/columns/2020/05/4/660114/ (дата звернення: 10.11.2021).

4. Заходи стимулювання бізнесу в умовах пандемії. *НДІ фіскальної політики*. URL: https://www.ndifp.com/1479/ (дата звернення: 10.11.2021).

УДК: 657

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Моргунова М. С., студентка
Науковий кепівник: Гуцаленко Л. В., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Важливою умовою функціонування суб'єкта господарювання є наявність основних засобів на підприємстві. Для забезпечення об’єктивної вартості валюти балансу та аналізу результатів фінансово-господарської діяльності господарюючих суб’єктів особливе значення має достовірна оцінка основних засобів. Концептуальне забезпечення їх оцінки, сприяє виконанню принципу об’єктивності у формуванні фінансової звітності підприємства.

Вагомий внесок у розроблення методологічних підходів та теоретичних основ щодо оцінювання основних засобів зробили, як вітчизняні так зарубіжні вчені-економісти, серед них: Бутинець Ф. Ф., Галасюк В. В., Голов С. Ф., Гончар Р. В., Гуцаленко Л. В., Єфіменко Т. І., Касич А. О., Метьюс М. Р., Семйон В. С., Соколов Я. В., Сопко В. В., Фрідман Дж.

Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» виокремлено такі види оцінки об’єктів основних засобів, як: первісна, залишкова, справедлива, переоцінена, ліквідаційна, а також оцінка вартості, яка амортизується.

Застосування кожного з видів оцінки залежить від конкретних операцій, моменту оцінювання, джерела надходження та порядку оприбуткування.[1] Однією з основних умов достовірного обліку та оцінювання основних засобів є застосування принципів єдиного грошового вимірнику та історичної (фактичної) собівартості. [2]

В Україні не існує єдиного універсального методу оцінювання, який би не мав недоліків та зміг би повністю задовольняти всіх користувачів фінансової звітності.

Перелік діючих видів оцінювання основних засобів, передбачених у Податковому кодексі України, НП(С)БО 7 «Основні засоби» та Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів зображено у рис. 1

Рис. 1. Види оцінки основних засобів та їх характеристика

Джерело: Сформовано автором на підставі [1]

Узагальнюючи вище викладене, можна дійти висновку, що вибір методу оцінювання основних засобів передбачає ґрунтовне вивчення цілей оцінювання в бухгалтерському та управлінському обліку, що спрямовані на досягнення фінансових результатів діяльності господарюючих суб'єктів.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Національного Положення (Стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92. URL: http://zakon.rada.gov.ua (дата звернення 09.11.2021 р.);
2. Семйон В. С. Оцінка основних засобів в українській та угорській обліковій практиці.// Вісник ВХНУ, 2010, №4 с.96-100.

УДК 657.31:658.91:006.3

ОБЛІК ОРЕНДНИХ ОПЕРАЦІЙ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Мурга В.В., студент
Науковий керівник: Дерев'янко С.І., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сучасний етап економічного розвитку характеризується постійною нестабільністю через вплив кризи та ставить підприємства перед проблемою пошуку фінансових ресурсів для забезпечення сталого розвитку та реалізації стратегічних ініціатив. Це особливо актуально в контексті досліджень щодо придбання нового обладнання та впровадження нових технологій. Одним із пріоритетних шляхів оновлення та заміни необоротних активів на більш сучасні аналоги є оренда. Методику обліку оренди та розкриття інформації щодо оренди активів у звітності підприємства орендодавця та орендаря визначають П(С)БО 14 «Оренда», МСБО 17 та МСФЗ 16.

Виходячи із даних стандартів, фінансова оренда – це оренда, що передбачає передавання орендарю всіх ризиків та вигод, пов'язаних з правом користування та володіння активом. До складу операцій з операційної оренди відносяться всі інші види операцій, що не можуть бути віднесені до фінансової. Отже, при побудові дієвої методики орендних операцій слід враховувати особливості розуміння їх сутності з економічної та юридичної точок зору. [1] [3]

Одним із напрямів критики базових положень бухгалтерського обліку орендних операцій, наведених у національному та міжнародному стандартах, є система рахунків для обліку орендних операцій. Виходячи з чинної моделі обліку орендних операцій, реалізованої в національних облікових стандартах, для їх облікового відображення використовуються наступні групи рахунків (табл.1).

Для більш точного відображення операцій з оренди майна необхідно удосконалити організацію бухгалтерського обліку орендних операцій по рахунках, наведені у таблиці 1. На думку окремих науковців, для чіткого відображення операцій з орендованими активами необхідно використовувати додатковий рахунок 185 «Необоротні матеріальні активи в оренді». Вважається, що його запровадження дозволить отримувати своєчасну та чітку інформацію по активам, взятих на умовах операційної оренди, що в свою чергу, ймовірно, позитивно вплине на якість прийнятих управлінських рішень. Проте слід зауважити, що відповідно до чинного законодавства, передача в оренду можлива як матеріальних, так і нематеріальних активів. Виходячи з цього, можемо зробити висновок, що дане твердження потребує коригувань щодо відображення орендованих нематеріальних активів.[2]

Також серед науковців існує пропозиція щодо вдосконалення аналітичного обліку орендованих активів за рахунок використання додаткових субрахунків. Таким чином, для покращення організації обліку орендованих активів необхідно вести їх облік на позабалансовому рахунку 01 «Орендовані необоротні активи» за принципом чинного плану рахунків у контексті 10, 11 і 15 рахунків. Крім того,

для отримання чіткої інформації пропонується ведення обліку за кожним орендованим об’єктом і напрямом його використання. [2]

Таблиця 1

Облік орендних операцій

В орендодавця	В орендаря
р. 181 «Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду» для обліку дебіторської заборгованості за орендованими активами	р. 01 «Орендовані необоротні активи» для обліку орендованих необоротних активів, переданих в операційну оренду
р. 713 «Дохід від операційної оренди активів» для відображення орендних платежів від операційної оренди активів	р. 531 «Зобов’язання з фінансової оренди» для обліку зобов’язань за фінансовою орендою
р. 732 «Відсотки одержані» для обліку винагороди за здані у фінансову оренду необоротні активи	окремі аналітичні рахунки до рахунків необоротних активів або окремі субрахунки до них для відображення об’єктів, що були отримані у фінансову оренду
окремі аналітичні рахунки до рахунків необоротних активів або окремі субрахунки	

Одним з перспективних напрямків розвитку системи бухгалтерського обліку операцій з оренди є їх вдосконалення з урахуванням змін, пов’язаних із введенням у національну систему бухгалтерського обліку основних положень МСФЗ 16 «Оренда». Порівнюючи даний стандарт із П(С)БО 14 «Оренда», бачимо, що порядок відображення операційної і фінансової оренд однаковий. При чому, облік орендованих активів здійснюється за принципом фінансової. Зважаючи на дану пропозицію, необхідно правильно організувати відображення достовірної інформації щодо об’єктів, взятих у операційну оренду, та передбачити відповідні аналітичні розрізи в контексті операцій із оперативної та фінансової оренди. [1] [3]

Отже, для створення ефективної методики відображення в обліку орендних операцій необхідно враховувати їх економічну та юридичну суть. Встановлені положення щодо обліку операцій з оренди відповідно до національних та міжнародних стандартів піддаються критиці з боку науковців. Проведення додаткових досліджень щодо вдосконалення методології обліку операцій з оренди дозволить отримувати достовірну інформацію для ефективного управління орендними відносинами на вітчизняних підприємствах. На нашу думку, одним із перспективних напрямів розвитку порядку обліку орендних операцій є покращення теоретичних і методологічних аспектів у національних положеннях, враховуючи сформовані засади міжнародних стандартів.

Список використаних джерел:

1. Головченко Н. В. Удосконалення методики бухгалтерського обліку орендних операцій. Сталий розвиток економіки. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. 2011. № 1. С. 226–230

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Оренда». URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_018

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» від 28.07.2000 р. № 181. URL: http://dtkt.com.ua/show/2cid010269.html

УДК 657:331.2

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ KPI В СИСТЕМУ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ

Мусій А.Л., магістр
Науковий керівник: Куць Т.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Системою Key Performance Indicators (KPI) в Західних країнах користуються більше 50 років, а в Україні та країнах СНД біля 15 років. У таких країнах як Франція, США, Німеччина, Японія, Корея, Гонконг система Key Performance Indicators виступає не лише концепцією, а є національною ідеєю і основою роботи більшості компаній цих країн. Це стало вагомим фактором зростання економіки цих країн.

У своїй сутності KPI являє собою систему показників, при використанні якої керівники можуть оцінити ефективність діяльності співробітників, і при цьому, KPI повинні бути прив’язані до загальних індикаторів бізнесу таких як, рентабельність, капіталізація, рівень доходності, тощо.

Цілі KPI різні, але головна з них – створення ситуацію на підприємстві, в якій співробітники з різних підрозділів могли б діяти спільно, без суперечностей, не заважаючи один одному. Діяльність одного співробітника не повинна заважати роботі іншого або сповільнювати її, та всі співробітники повинні прагнути до єдиної мети і ефективно працювати, отримуючи за це бонуси.

Система показників KPI є схожою на систему BSC (Balanced Scorecard - Збалансованою системою показників), яка була розроблена Робертом Капланом і Девідом Нортоном, але відмінністю є те, що вони не застосовували саме термін KPI. Але використовували поняття «заходи», «вимірювач», або «міра» [1]. Дві системи – KPI та BSC тісно пов'язані між собою, оскільки система BSC наділена перспективою бізнес-процесів, де присутні пов'язані з ними цілі. Щоб виміряти, наскільки ці цілі досягнуті, фахівці користуються показниками бізнес-процесів а саме KPI.

При правильному наборі показників та їх ефективному застосуванні система KPI надає підприємству сукупність переваг. Однією з основних переваг виступає мотивація співробітників і якщо, якщо в організації діє система KPI, ефективність роботи персоналу збільшується в середньому на 15 - 25% [2].

Вагомою перевагою можна вважати трансляцію пріоритетів і завдань підприємства своїм співробітникам. Це пов’язано з тим що часто висококваліфіковані фахівці з великим досвідом не усвідомлюють, які конкретно дії слід виконувати, щоб досягти поставлених цілей. А в умовах KPI, всі співробітники точно знатимуть, що їм потрібно робити і які завдання є пріоритетними для підприємства на даний час.

Ще однією з переваг можна вважати постійний моніторинг ефективності роботи підприємства і в умовах правильної системи KPI стає значно простіше систематично контролювати всі процеси, та відслідковувати збої та вирішувати проблеми, що виникають.

Також до переваг впровадження KPI можна віднести залучення і утримання професійних фахівців. Якщо на підприємстві введені KPI, це виступає вагомим фактором соціальної справедливості при розрахунку заробітної плати. Фахівці, що працюють більш старанно і ефективно, отримують більше. Як результат утримуються цінні кадри, що є для підприємства добрим знаком. Стандартна мотиваційна формула заробітної плати складається з фіксованої частини, тобто окладу та змінної частини. Як наслідок оптимальне використання фонду оплати праці.

Якщо в основі системи оплати лежить KPI, організація може переводити істотний відсоток виплат співробітникам в змінну частину заробітної плати, яка залежить від результатів діяльності. Таким чином, фонд оплати праці стає лише джерелом витрат, а стає засобом підвищення ефективності діяльності і мотивації персоналу. Якщо система KPI підприємства вибудувана грамотно, то всі фахівці розуміють, як взаємопов'язані між собою їх особисті обов'язки та стратегічні цілі фірми.

Крім переваг, які може отримати підприємство від впровадження KPI, цій системи присутній і ряд недоліків, основним із яких є коректність інтерпретація підсумків оцінки ефективності. Однак некоректної інтерпретації можна уникнути, якщо на самому початку при розробці системи уважно сформувати критерії, за якими в подальшому буде вестися оцінка KPI та провадження перегляду або коригування показників через певний проміжок часу.

Ще до недоліків KPI, можна віднести велику витратність, в плані, часу, фінансових і трудових ресурсів, тому що цього вимагає детальне опрацювання всіх показників системи. Це пов’язано з необхідністю донесення до всіх співробітників інформації про нові завдання, зміну умов роботи, оцінку KPI персоналу. У бізнес-сфері інтереси співробітників і підприємства дуже часто не збігаються, але тут керівництво повинно впливати на персонал. В умовах KPI управлінську систему показників слід інтегрувати і з системою показників стимулювання фахівців.

При розробці KPI в обов'язковому порядку слід продумувати, звідки взяти той чи інший індикатор. Місцем їх розташування можуть бути CRM, системи оперативного або виробничого обліку. Також слід враховувати зв'язок цих показників з системою фінансового управління. І, звичайно, не слід користуватися KPI, якщо ви не знаєте, звідки береться той чи інший індикатор ефективності та існуючі для його розрахунку формули.

Розуміння позитивних та негативних моментів впровадження KPI на підприємстві, може виступати запорукою успішного впровадження інструментів KPI та українських підприємствах та призвести до зростання національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Kaplan R. S. The Balanced Scorecard – Measures then drive Performance: Harvard Business Review, 1992. V. 70, N 1, P. 71-79.
2. Клочков А. К. KPI и мотивация персонала. Полный сборник практических инструментов. Москва: Эксмо, 2010. 160 с.
3. Williams S. The Profit Impact of Business Intelligence. Morgan Kaufmann, 2010. 240 pages.

УДК 336.221

ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Наулік Т.В., студентка
Науковий керівник: Конончук О.М.
Відокремлений структурний підрозділ «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

Податок на додану вартість – непрямий податок, що належить до категорії універсальних акцизів, тобто характеризується широкою базою та єдиною ставкою оподаткування. Він сплачується на кожній стадії просування товару від виробника до споживача і включається в ціни товарів.

Україна – велика країна світу і входить до числа 12 країн, що мають найбільше землекористування.[1] Наша держава після європейської частини Росії має найбільшу в Європі площу сільськогосподарських угідь: 19960,2 тис. га [2]. Тому найбільше підприємств зайняті саме в аграрній сфері. Отже, в нашій країні часто вносяться зміни до Податкового кодексу, щодо оподаткування сільськогосподарських підприємств.

1 липня 2021 року Верховною Радою прийнято Закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість при оподаткуванні операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції» (законопроект № 5425-д).

Закон спрямований на усунення ризиків підвищення цін на харчові продукти та сприяння стабільності цінової ситуації на відповідних товарних ринках, а також створення рівних і справедливих умов оподаткування податком на додану вартість для сільськогосподарських виробників і підприємств переробної галузі.

Законом відновлено ставку податку на додану вартість 20 % при оподаткуванні операцій з постачання на митній території України та ввезення на митну територію України сільськогосподарської продукції, що класифікується за такими кодами згідно з УКТ ЗЕД: 0102 (велика рогата худоба, жива); 0103 (свині, живі); 010410 (вівці живі); 0401 (в частині молока незбираного); 1002 (жито); 1004 (овес); 1204 00 (насіння льону, подрібнене або неподрібнене); 1207 (насіння та плоди інших олійних культур, подрібнені або неподрібнені); 1212 91 (цукрові буряки).[3]

Окрім того, прийняли рішення залишити ставку податку на додану вартість 14 % по операціях з постачання: 1001 (пшениця суміш пшениці та жита (меслин); 1003 (ячмінь); 1005 (кукурудза); 1201 (соєві боби, подрібнені або неподрібнені); 1205 (насіння свиріпи або ріпаку, подрібнене або неподрібнене); 1206 00 (насіння соняшнику, подрібнене або неподрібнене).[3]

Для забезпечення подальшого розвитку аграрного сектору України, влада повинна і надалі реформувати систему оподаткування для того, щоб підприємства могли розвиватися в більш сприятливому середовищі та ставати конкурентоспроможними гравцями на світовій бізнес-арені.

Список використаних джерел:
1.О. І. Мельник. Вплив структури землезабезпеченості в аграрному секторі економіки України на конкурентноспроможність сільгоспвиробників. – Режим доступу - http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/melnyk-4.pdf
2.http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/sg/ksgp/ksgp_u/ksgp_11_2017u.htm
http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100025550-utochneno-yaki-vidi-produktsiyi-s-kh-tovarovirobnikiv-opodatkovuyutsya-pdv-za-stavkoyu-20-a-yaki-14-priynyato-vidpovidniy-zakon

УДК 657.1

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ

Ніколенко М.С., Назаренко К.О., студентки
Науковий керівник: Дубініна М.В., д.е.н., професор
Миколаївський національний аграрний університет

Сучасні економічні відносини формують простір для дій об'єктивних законів, тому необхідний відповідний методичний інструментарій, що дозволить правильно оцінювати фінансові процеси, що відбуваються, і на цій основі приймати оптимальні управлінські рішення. Процеси, що відбуваються в умовах конкурентного ринку, передбачають надання юридичних прав власникам підприємств у визначенні політики виплат працівникам, проте сучасна специфіка економіки зумовлює необхідність посилення заходів державного регулювання у сфері господарської діяльності економічних суб'єктів та відображення її результатів в обліковій системі. Тому на сьогоднішній день важливо удосконалювати систему обліку та внутрішнього контролю розрахунків за виплатами працівникам.

Метою обліку є генерування інформації для зовнішніх та внутрішніх користувачів про розміщення та споживання коштів на утримання та мотивування діяльності працівників для прийняття релевантних управлінських рішень.

Вивчення призначення обліку витрат на винагороди працівників дозволяє нам оглядати його з двох позицій. Перше положення – це генерування та інтерпретація інформаційної маси, наданої різними системами для прийняття рішень щодо витрачання фінансових ресурсів на стимулювання діяльності співробітників, а отже, і вибудовування політики та практики винагороди. Друге положення – це забезпечення формування, переробки, узагальнення та контролю інформації про кошти, орієнтовані на покриття трудового вкладу працівників [1].

Щодо об'єкта дослідження – розрахунків за виплатами працівникам, фінансовий облік загалом та система МСФЗ, як найбільш повно характеризує основні засади системи сучасного фінансового обліку, формує інформацію про витрати на винагороди персоналу та забезпечує нею не лише зовнішніх користувачів, а й внутрішніх користувачів. У рамках управлінського обліку генерується інформація про витрати на трудові винагороди працівників, що надається для менеджменту підприємства всіх рівнів. Відповідно до цього підходу система управлінського обліку та аналізу витрат на винагороди

працівників включає облік та аналіз витрат на трудові винагороди, що істотно розширює сферу дії обліку та аналізу з метою вироблення управлінських рішень.

Нині у вітчизняній та зарубіжній практиці накопичено позитивний досвід розвитку та вдосконалення системи інформаційного та методичного забезпечення обліку розрахунків за виплатами працівникам [2].

Зазначимо, що у сучасних дослідженнях, присвячених проблемам розвитку бухгалтерського обліку, недостатня увага приділяється питанням обліку та аналізу з метою управління витратами на винагороди працівників. Якщо і розглядаються питання трудової винагороди працівників, то акцент, в основному, робиться на прямих витратах праці, що не дає можливість сформувати цілісне уявлення про витрати на винагороди персоналу та виробити комплексну інформаційну систему про розміщення та використання коштів на винагороди, що задовольняє потреби підприємства та працівників. Водночас, система розподілу та споживання коштів на винагороди працівникам співвідноситься із завданнями підприємства та цінністю, яку співробітники представляють для економічного суб'єкта [3].

Витрати на винагороди за робочий час класифікуються витрати на постійну або фіксовану частину винагороди і змінну частину винагороди. Витрати на постійну частину винагороди – це витрати, понесені підприємством відповідно до встановлених відрядних розцінок, тарифних ставок та штатних окладів, що не підлягають регулярному перегляду. До витрат на змінну частину винагороди відносяться витрати стимулюючого та компенсуючого характеру.

Оскільки управлінська інформація про витрати на сумарні винагороди працівників, їх склад та структура, ефективність їх розподілу становить значний інтерес для менеджменту підприємства з позиції виявлення потенційно небезпечних стимулів до ризикованих стратегій щодо винагороди працівників, розміщення коштів у непрямих видах винагороди, виявлення оперативних відступів від політики винагороди, і, отже, прийняття релевантних управлінських рішень, які відповідають ключовим запитам управлінської системи.

Список використаних джерел:

1. Каткова Н., Маслова К. Особливості обліку оплати праці в сучасних умовах та шляхи його удосконалення. Економіка та суспільство. 2017. № 8. С. 762–767.
2. Попова В., Колотило Ю. Облік оплати праці: проблеми та напрями удосконалення облікового забезпечення управління персоналом. Молодий вчений. 2019. № 10. С. 714–721.
3. Яременко Л. М. Механізм формування фонду оплати праці та напрями його удосконалення. Агросвіт. 2020. № 2. С. 53–60.

УДК 657

НЕОБОРОТНІ АКТИВИ В ОБЛІКОВІЙ ПОЛІТИЦІ ПІДПРИЄМСТВА

Овчаренко Д.О., магістр
Науковий керівник: Гуцаленко Л.В., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Облікова політика, як елемент організації бухгалтерського обліку, втілюється у визначенні методологічної складової бухгалтерської системи підприємства. З прийняттям Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність підприємства" [3] в Україні було прийнято низку нормативно правових актів, що визначають особливості формування облікової політики господарюючих суб'єктів, та означено їх можливості виокремлювати внутрішніми регламентами підходи (в межах діючого законодавства) щодо облікового відображення господарських операцій, які забезпечуватимуть достовірність інформації про наявне майно та результати діяльності у фінансовій звітності.

Формування облікової політики повинно здійснюватися підприємством самостійно, для цього рекомендується враховувати вимоги національних норм (стандартів) бухгалтерського обліку, власну практику ведення бухгалтерського обліку та потреби компанії в ефективному управлінні власними активами.

Необоротні активи – це матеріальні, нематеріальні та фінансові ресурси, призначені для реалізації чи використання протягом терміну, що більший за дванадцять місяців з дати балансу чи операційний цикл [4].

Господарюючі суб'єкти в при формуванні облікової політки необоротних активів виокремлюють наступні критерії (табл. 1).

Таблиця 1

Елементи облікової політики щодо необоротних активів

Критерії, що реалізуються обліковою політикою	Альтернативні варіанти
Розмежування необоротних активів за кожною класифікаційною групою	Наводиться розмежування необоротних активів за кожною класифікаційною групою, необхідне для потреб аналітичного обліку
Номенклатура центрів відповідальності	Наводиться перелік центрів відповідальності, що формується на підприємстві
Метод нарахування амортизації	Зазначається вибраний метод нарахування амортизації
Періодичність подання управлінської звітності	Вказуються форми внутрішньої звітності, необхідної для управління, періодичність її подання

Джерело: [1]

При формуванні облікової політики необхідно враховувати вимоги національних норм (стандартів) бухгалтерського обліку, власну практику ведення бухгалтерського обліку та потреби компанії для ефективного управління власними активами.

Методи, принципи та процедури обліку необоротних активів - основних засобів, нематеріальних активів та фінансових інвестицій - встановлені відповідними стандартами - НП (С) БО 7 "Основні засоби", НП (С) БО 32 "

Інвестиційна власність ", НП (С)) БО 8" Нематеріальні активи " та НП (С) БО 12" Фінансові інвестиції ".

Для забезпечення достовірності облікового відображення змін з необоротними активами Бірюк О. Г. пропонує в обліковій політиці виокремлювати наступні напрямки відображення інформації (табл. 2) [2].

Таблиця 2

Напрямки відображення інформації в обліковій політиці необоротних активів

№ з/п	Складові облікової політики необоротних активів	Характеристика
1	Вартісні критерії основних засобів та малоцінних необоротних матеріальних активів	Термін "основні засоби" містить положення про термін корисного використання основних засобів, але не встановлює критерії витрат для розмежування основних засобів та малоцінних необоротних матеріальних активів. Відповідно до нормативно-правових актів вартісною межею між даними активами є 25000 гривень.
2	Збільшення первісної вартості об'єктів основних засобів за рахунок витрат на капітальний ремонт	Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що приводить до збільшення майбутніх економічних вигід, первісно очікуваних від використання об'єкта.
3	Строк корисного використання та ліквідаційну вартість об'єктів основних засобів	Це очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи використовуватимуться підприємством або з їх використанням буде виготовлений (виконаний) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг).
4	Метод нарахування амортизації основних засобів	Методи амортизації основних засобів, вибираються підприємством самостійно з урахуванням очікуваного методу отримання економічної вигоди від його використання. Методи амортизації цих активів наведені в НП(С)БО 7, а саме: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискорене зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий метод. Амортизаційні відрахування можуть розраховуватися з урахуванням мінімально допустимого строку корисного використання.
5	Нарахування зносу малоцінних необоротних матеріальних активів	Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів та бібліотечних фондів може нараховуватися прямолінійним та виробничим методами в перший місяць використання об'єкта в розмірі 50 відсотків його амортизованої вартості, а решта 50 відсотків амортизованої вартості в місяці їх вилучення з активів (списання) через невідповідність визнанню активу або в перший місяць використання об'єкта на 100 відсотків його вартості
6	Переоцінка основних засобів	Суб'єкт господарювання може здійснити переоцінку об'єкта основних засобів, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу.
7	Критерії розмежування інвестиційної та операційної нерухомості, особливості обліку інвестиційної нерухомості*	Для кожного підприємства важливо розрізняти види основних засобів, які призначені для перепродажу або здачі в оренду, та основні засоби, призначені для використання.

**пропозиції авторів*

До даного переліку необхідно внести доповнення щодо критеріїв розмежування інвестиційної та операційної нерухомості та особливостей обліку інвестиційної нерухомості, оскільки господарюючим суб'єктам важливо розрізняти види основних засобів, які призначені для перепродажу або здачі в оренду, та виокремлювати основні засоби що призначені для внутрішнього використання.

Список використаних джерел:

1. Бірюк О.Г. Формування облікової політики щодо основних засобів. Реформування обліку, звітності та аудиту в системі АПК України: Тези доп. ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф.: 29-30 листопада 2007 р. К.: «Юр-Агро-Веста», 2007. С. 126-132.Гаврилюк В.М., Лузан Ю.Я.
2. Облікова політика підприємства: навч. посіб. К.: Видавництво «Юр-Агро-Веста», 2015. 328 с.
3.Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV зі змінами. URL: https://vk24.ua/regulations_and_jurisprudence/zakoni/zakon-ukraini-pro-buhgalterskii-oblik-ta-finansovu-zvitnist-v-ukraini-vid-16-lipna-1999-roku-no-996 (Дата посилання 30.10.2021 р.)
4.Моссаковський В. Б. Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні: Монографія. Київ : «Інтерпрес ЛТД», 2016. 326 с.

УДК 657.226.12

ВПЛИВ КАРАНТИННИХ ТА АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ НА ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Охай В.О., студентка
Науковий керівник: Кузик Н.П., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Податок на доходи фізичних осіб (далі ПДФО) – це податок, який сплачується з доходу фізичної особи. Він входить до основної групи податків, які наповнюють бюджет нашої країни. Відомо, що обсяги такого податку прямо залежать від тих змін, що відбуваються в економіці, а ого адміністрування по-особливому реагує на карантинні та антикризові заходи, які вже стали буденними явищами в кожній країні світу, в тому числі і в Україні. На відміну від податків, які все ж мають фіксовану суму (наприклад, фіксованими є плата за нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, єдиний податок для ФОП 1 та 2 груп та інші податки), розрахунки з ПДФО доволі швидко проявились через на стрімкий спад в економіці, спричинений пандемією COVID-19 та запровадженням карантинних заходів.

Чимало держав світу запровадили антикризові заходи щодо оподаткування доходів фізичних осіб. Під час пандемії COVID-19 було запроваджено різні послаблення щодо ПДФО, а саме були використані наступні типи заходів [1]. Зокрема: відстрочка подання декларації про доходи фізичних осіб; відстрочка сплати податку на доходи фізичних осіб; зменшення ставок оподаткування (для тих галузей, які найбільше постраждали від карантинних заходів); податкові канікули; відтермінування податкових перевірок; відміна штрафів та пені за несвоєчасне подання декларацій та несвоєчасну сплату податку [1]. В Україні,

згідно зі змінами, запровадженими під час карантину, було подовжено терміни подання декларації та сплати податку на доходи фізичних осіб [1]. Зокрема, у минулому році фізичні особи, які зобов'язані подати податкову декларацію про майновий стан та доходи за звітний рік, повинні були здійснити це до 1 липня 2020 року, а не до 1 травня, як це було передбачено Податковим кодексом України (далі – ПКУ) [2]. Також фізичні особи була зобов'язані самостійно до 1 жовтня 2020 року сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену в поданими ними річними деклараціями про майновий стан і доходи за 2019 рік (на відміну від 1 серпня року, що наставав за звітним роком, як це передбачалося раніше) [1, 2]. Також були запроваджені зміни щодо податкової знижки для витрат на окремі медичні товари.

У деяких країнах в залежності від виду доходів та видів діяльності платників податків, пропонувались додатково пільги для тих сфер діяльності, що найбільше постраждали від карантину. Наприклад, це сфери туризму, розважальні заклади, магазини одягу і т.д., але деякі сфери навпаки збільшили свої обсяги (послуги доставки, аптеки, виробники продовольчих засобів, ІТ-сфера та інші), тому надання пільг та відстрочок повинні бути особливо обґрунтованими та виваженими, враховуючи при цьому, реалії та обставини, що склались у більшості платників податків. Деякі держави розглядають можливість запровадження класифікації за ознакою приналежності до галузей, тих суб'єктів господарювання, які найбільше або найменше постраждали від карантинних заходів, спричинені пандемією [1]. За кордоном тим галузям, які найбільше постраждали, була надана відстрочка сплати ПДФО на 3-6 і більше місяців, також були зменшені ставки ПДФО та запроваджені податкові канікули [1]. Наприклад, в окремих країнах Європейського Союзу зусилля були спрямовані на надання прямих субсидій постраждалим галузям, а також надані були державні гарантії та кредити компаніям за вигідними умовами.

В Україні серед антикризових законопроектів було зареєстровано Проект Закону про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо встановлення принципу «4-7» на період карантину для працюючого населення №3302 від 03.04.2020 та надані пропозиції щодо зміни порядку оподаткування ПДФО, а саме було передбачено, що на період карантину не будуть оподатковувати перші 4000 грн доходу працівника у разі отримання ним заробітної плати, що є меншою ніж 7000 грн. У такому разі, на думку авторів законопроекту, за рахунок звільнення від ПДФО, працівник одержить кошти, які компенсують йому купівлю масок, рукавичок та засобів дезінфекції під час карантину [3]. Пропозиції в Законопроекті №3302 були недостатньо обґрунтованими на той час та потребували доопрацювання. Ми погоджуємось з думкою про те, що оскільки показники господарської діяльності відрізняються, доречним все ж є напрацювання диференційованих антикризових податкових заходів [1]. Однак, такий підхід в оподаткуванні є непростим завданням для країни і, відповідно, вимагає додаткових досліджень, перегляду вимог чинного законодавства та процесу адміністрування податків [1].

Під час розробки пропозицій щодо будь-яких змін строків, ставок чи пільг при розрахунках з ПДФО, нами рекомендується комплексно вирішувати питання

по відношенню до платників податку на доходи фізичних осіб, застосовуючи диференційні підходи із врахуванням обсягів їх господарської діяльності із проекцією на приналежність до галузей, які найбільше стали вразливими і відреагували на запровадження антикризових та карантинних заходів. До того ж, доцільно врахувати існуючий позитивний досвід зарубіжних країн з цих питань.

Список використаних джерел:

1. Яроцька Т.Р. Податок на доходи фізичних осіб: вітчизняні та іноземні антикризові заходи під час пандемії COVID-19. НДІ фіскальної політики. *Наука оптимальних податкових рішень*. 2020. URL: https://www.ndifp.com/1507/ (дата звернення: 08.11.2021)
2. Податковий кодекс України. Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 09.11.2021)
3 .Проект Закону про внесення змін до розділу XX Перехідні положення Податкового кодексу України щодо встановлення принципу "4-7" на період карантину для працюючого населення №3302 від 03.04.2020 URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=68528 (дата звернення: 10.11.2021)

УДК 657:665.75

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ПАЛИВА

Полякова Т.В., студентка
Науковий керівник: Дерев'янко С.І., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Облік запасів, у тому числі палива, регулюється Положенням (Стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», в якому зазначено, що «запаси – це активи, що утримуються компанією для перепродажу, у виробництві для перепродажу продукту або в процесі виробництва і для управління виробництвом» [2].

Темою обліку палива в різний час цікавилися економісти М. Головін, А. Базилюк, М. Ковенко, Г. Бикова, О. Бондаренко, М. Корінько, Ф. Бутинець, О. Вітковська, Л. Мігунова, О. Волошина, І. Голошевич, Р. Грачова, М. Зіньковський, Ю. Ковтарьова, О. Короп, Н. Кохтенко, С. Лук'янцова, О. Малишкін, В. Семенова, Г. Синиця, О. Снісар, Г. Титаренко, Ю. Клиженко та ін.

Паливно-мастильні матеріали - це бензин, дизельне паливо, дизельне паливо і тракторні масла, стиснений і зріджений газ, а також інші технічні та спеціальні рідини, які використовуються в експлуатації транспортних засобів. Слід зазначити, що термін «паливно-мастильні матеріали» (ПММ) юридично не закріплений в нормативних актах [3].

Паливно-мастильні матеріали списуються за фактичною вартістю палива, яке було витрачено при експлуатації автомобіля, але при цьому враховуючи норми витрат.

Списання, як правило, відбувається на підставі подорожніх листів, за якими визначають: кількість палива в баку (у балоні) автомобіля на початок зміни (рейсу) за даними вимірювальних приладів; кількість заправленого палива протягом зміни (рейсу); залишок палива на кінець зміни (рейсу). Якщо фактична витрата ПММ перевищує нормативну, то до складу витрат звітного періоду слід включати вартість фактично витрачених ПММ у межах установлених норм. Для

обліку додаткового споживання палива у кожному окремому випадку оформляють внутрішні документи: акти про проведення техоглядів, регулювальних робіт, приладження деталей двигунів і автомобілів після ремонту і т. п.; матеріальні звіти щодо використання запчастин, матеріалів і ПММ при виконанні ремонтних і регулювальних робіт [1].

Метою контролю списання палива є визначення достовірності первинних даних, їх наявності та транспортування палива; повнота, своєчасність включення даних до первинних документів, регістрів бухгалтерського обліку; правильність виставлення рахунків за паливо відповідно до прийнятих правил бухгалтерського обліку; достовірність подання бухгалтерської звітності суб'єкта господарювання.

На субрахунку 203 «Паливо» обліковують наявність і рух палива, у тому числі оплачені талони на нафтопродукти й газ.

У ході внутрішнього контролю проводиться безперервна або вибіркова інвентаризація ПММ та перевіряється їх відповідність даним бухгалтерського обліку для кожного складу, а за потреби і для відповідальних осіб.

Інвентаризація є важливим етапом перевірки пального. При перевірці процесу інвентаризації підприємства аудитор збирає дані про те, чи правильно проведена інвентаризація підприємства та як результати відображені в бухгалтерському обліку.

На підставі актів інвентаризації залишків та звітів про рух палива технік з обліку ПММ складає звіт про витрати палива за місяць, в якому відображає рух палива за видами, фактичні витрати палива за видами, фактичні витрати палива та результат (економія або перевитрати) проти встановлених норм. Перевитрати палива водіями за рішенням керівника підприємства відносять до відшкодування матеріально відповідальною особою або на витрати діяльності.

Аналітичний облік ПММ ведуть за кожним субрахунком за їхніми видами (марками), місцями зберігання й матеріально відповідальними особами [3].

Потрібно відзначити, що запаси є одним із найважливіших чинників забезпечення стійкості і безперервної діяльності підприємства для отримання максимально можливого прибутку. Стан і ефективність використання запасів — як найзначнішої частини оборотного капіталу — є одним з основних умов успішної діяльності підприємства, розвитку і реалізації його конкурентних переваг.

Проаналізував всі аспекти обліку та контролю запасів, зокрема палива, прийшли до висновку, що для раціонального його використання потрібно змінити способи списання. При запровадженні на підприємстві системи контролю транспорту GPS/GPRS немає необхідності застосовувати старі методи. Нова система дає змогу виконувати облікові завдання значно точніше та швидше, підвищуючи тим самим їх ефективність.

Список використаних джерел:

1. Наказ «Про затвердження Норм витрат палива і мастильних матеріалів на автомобільному транспорті» №43

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99
3. Снісар О.О. Поняття паливно-мастильних матеріалів: обліковий аспект / О.О. Снісар [зб. тез Десятої Всеукраїнської наукової Internet-конференції студентів і молодих вчених, присвяченої видатним вченим у галузі бухгалтерського обліку, фінансового аналізу та контролю, докторам екон. наук, проф. І.В. Малишеву, П.П. Німчинову]. Житомир: ЖДТУ, 2012. С. 191–192.

УДК 657:331.2

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗРАХУНКАМИ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Семенкова А.Є., магістр
Науковий керівник: Куць Т.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Обліково-аналітичне забезпечення управління розрахунками з оплати праці є важливою та складною ділянкою роботи, яка займає одне з центральних місць у всій системі обліку на підприємстві, оскільки потребують точних і оперативних даних, у яких відбивається зміна чисельності робітників, витрати робочого часу, категорії робітників. Заробітна плата перебуває в центрі уваги різних заінтересованих сторін – найманих працівників, власників, пенсійного фонду, податкових органів, профспілок, державних структур. Статутною юридичною формою регулювання трудових відносин, у т.ч. в області оплати праці працівників, стає колективний договір підприємства, у якому фіксуються всі умови оплати праці, що входять до компетенції підприємства. Основним нормативно-правовим документом, який визначає економічні, правові та організаційні засади оплати праці працівників, які перебувають у трудових відносинах, на підставі трудового договору з підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності та господарювання, а також з окремими громадянами та сфери державного і договірного регулювання оплати праці і спрямований на забезпечення відтворювальної і стимулюючої функцій заробітної плати є Закон України "Про оплату праці" №108/95 - ВР від 24.03.1995 року. Законом визначено, що заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.

В сучасних умовах суттєво зростає актуальність питань удосконалення методологічних засад обліку та аналізу праці та її оплати при ускладнені умов господарської діяльності, посиленні конкуренції в усіх сферах господарювання, запроваджені сучасних інформаційних технологій в обліковий процес.

Заробітна плата складається із основної заробітної плати, додаткової заробітної плати, а також інших заохочувальних та компенсаційних виплат. Основна заробітна плата – це винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадові обов'язки). Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для службовців. Облік заробітної плати в системі рахунків – це синтетичний облік нарахування і розподілу

заробітної плати, визначення належної суми працюючим і віднесення нарахованої оплати праці на відповідні рахунки витрат за статтями і об'єктами калькулювання. Рахунок № 66 "Розрахунки за виплатами працівникам" призначений для обліку розрахунків за всіма видами оплати праці: заробітної плати, премій, виконання громадських обов'язків та ін. Для обліку розрахунків по оплаті праці використовують два субрахунки: 661 "Розрахунки за заробітною платою"; 662 «Розрахунки з депонентами». В кредиті субрахунку № 661 "Розрахунки за заробітною платою" відображаються: нарахована заробітна плата робітникам основного виробництва, виробництва напівфабрикатів, допоміжних виробництв; нарахована заробітна плата робітникам за обслуговування і ремонт обладнання цехів основного виробництва; нарахована заробітна плата службовцям та обслуговуючому персоналу; нарахована заробітна плата спеціалістам; нарахована плата працівникам житлово-комунального господарства; нарахована заробітна плата за впровадження нової техніки, технології, за виконаний ремонт основних засобів; суми нарахованої допомоги з тимчасової непрацездатності; суми премій, нараховані за рахунок коштів Фонду економічного стимулювання або Фонду спеціального призначення; оплата праці за рахунок коштів Резерву наступних витрат і платежів та інші.

В кредиті субрахунку № 662 "Розрахунки з депонентами" відображаються суми своєчасно не виданої заробітної плати, премій, допомоги тощо працівникам підприємства. В дебеті субрахунку № 661 "Розрахунки за заробітною платою" відображаються виплачена заробітна плата, депонована заробітна плата, відрахований податок на доходи з фізичних осіб із 22 заробітної плати працівників та службовців на користь державного бюджету, відраховані аліменти та інші відрахування згідно з виконавчими листами.

Різниця між нарахованою сумою заробітної плати і утриманнями складає суму до видачі на руки для кожного робітника. Видача зарплати проводиться по платіжних відомостях у встановлені на підприємстві дні місяця на протязі 3 днів, рахуючи отримання грошей в банку. По закінченню цього строку касир перевіряє, підсумовує видану зарплату, а проти тих, що не отримали її проставляє штамп «депоновано». На депоновані суми касир складає реєстр невиданої зарплати, які здаються в банк на розрахунковий рахунок.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 19. 07. 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступ// zakon.rada.gov

2. Закон України «Про оплату праці» зі змінами і доповненнями. . [Електронний ресурс]. – //kodeksy.com.ua/pro_oplatu_pratsi.htm

3. Інструкція по статистиці заробітної плати, затверджена наказом Міністерства статистики України від 13. 01. 2004 р. [Електронний ресурс] - //search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG8713

4. Буряк П.Ю., Карлінський Б.А., Григор'єва М.І. Економіка праці й соціально-трудові відносини: Навч. посібник. - Київ: Центр навчальної літератури, 2004, 479 с.

УДК 657

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄДНАНОЇ ЗВІТНОСТІ З ПДФО ТА ЄСВ

Сістук Є.В., студентка
Науковий керівник: Литвиненко В.С., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Як відомо, податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) займає значну дохідну частину в державному бюджеті. За 2020 рік податкові надходження з ПДФО зайняли 2 місце з усіх надходжень до бюджету, а станом на 30.09.2021 також тримаються на цьому місці з 73% виконання річного плану [2]. Тому контроль за адмініструванням даного податку є надзвичайно важливим.

До 2021 року роботодавці подавали податковий розрахунок 1ДФ з ПДФО щоквартально та звіт Д4 з єдиного соціального внеску (ЄСВ) щомісячно. З 2021 року відповідно до Закону України від 19.09.2019 № 116-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо подання єдиної звітності з єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування і податку на доходи фізичних осіб» [4] запроваджена об'єднана звітність з ПДФО та ЄСВ, що має назву «Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску». У цьому розрахунку заповнюються дані про податок на доходи фізичних осіб, військовий збір та єдиний соціальний внесок. Цей звіт складається з основної частини податкового розрахунку та шести додатків.

Податковий розрахунок заповнюється щоквартально та подається в період 40 днів після закінчення звітного періоду. Дані по сумам з ЄСВ подаються з розбивкою по кожному місяцю. Тим самим спостерігаємо, що нові впровадження не полегшують роботу бухгалтера, так як обсяг заповнення звітності не зменшився, а навпаки – збільшився. Для прикладу, у додатку 4 по ПДФО і ВЗ розбивка даних стала щомісячною, а раніше була щоквартальною.

Даний податковий розрахунок подається роботодавцями вже третій раз. За весь час звітність постійно змінюють, що також додає складності при її заповненні. Останні оновлення починаються для звітування за 3-й квартал, де змінилась форма податкового розрахунку.

Для більшості юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців в комерційній сфері, алгоритм заповнення звітності є однаковим. В основному заповнюються дані по заголовному, проміжному блоці та розділу 1 зведеної інформації по ЄСВ основної частини податкового розрахунку, додатки Д1, 4ДФ та Д5 [3].

Податковий розрахунок можна подавати в паперовому та електронному вигляді. Зручним є те, що програмні продукти з бухгалтерії швидко підлаштовуються під нові зміни. Для прикладу можна взяти програму «M.E.Doc», де всі роз'яснення щодо змін оперативно публікуються на їхньому сайті та You Tube-каналі, що значно полегшує роботу бухгалтера.

Отже, реформування адміністрування податків, зазвичай, є позитивним фактором, так як покращує процес контролю за справлянням податків до

бюджету з боку контролюючих органів та полегшує процес звітування платників податків. Безумовно, об'єднана звітність з ПДФО і ЄСВ є новим впровадженням та потребує доопрацювань. На сьогоднішній день вона збільшила роботу бухгалтерів в плані звітування, але за допомогою бухгалтерських програм, які підлаштовуються під зміни, працювати стає трішки легше.

Список використаних джерел:

1. Бойчук А.Б. Уніфікована звітність з податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску: спрощення умов для ведення бізнесу чи додаткове ускладнення? *Облік і фінанси. Сер. Фінанси та оподаткування.* 2020. Вип. 3(89). С. 48-54.
2. Доходи. Ціна де ржави. URL: http://old.cost.ua/budget/revenue/ (дата звернення: 30.10.2021).
3.Об'єднаний звіт з ЄСВ та ПДФО/ВЗ. Головбух. URL: https://www.golovbukh.ua/article/8607-obdnannya-sv-ta-pdfo-dina-zvtnst-2021 (дата звернення: 30.10.2021).
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо подання єдиної звітності з єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування і податку на доходи фізичних осіб: Закон України від 19.09.2019 р. № 116-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-20#Text (дата звернення: 30.10.2021).

УДК 657

ОБЛІК ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Соляр Д.Р., студент
Науковий керівник: Гуренко Т.О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України,

У сучасних умовах господарювання одним із найважливіших показників, що характеризує ефективність фінансової діяльності підприємства є фінансовий результат, тобто прибуток чи збиток. Основною метою діяльності підприємства в умовах глобальних економічних перетворень є одержання максимального прибутку за мінімальних витрат. Тема обліку фінансових результатів є завжди актуальною та предметом суперечок для багатьох науковців у сфері бухгалтерії й управління підприємством (табл. 1).

Таблиця 1

Трактування терміна «фінансові результати» з точки зору наукової думки

Науковці	Фінансові результати – це
Бутинець Ф.Ф. [1]	Зіставлення доходу та витрат підприємства, зображених у звіті. Прибуток або збиток організації.
Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. [2]	Різниця між доходами та витратами підприємства чи його окремого підрозділу за певний час. Приріст чи зменшення вартості власного капіталу підприємства внаслідок діяльності у звітному періоді.
Лондар С.Л, Тимошенко О.В. [3]	Приріст чи зменшення вартості власного капіталу підприємства, що утворюється в процесі його підприємницької діяльності за звітний період
Мочерний С.В. [4]	Грошова форма підсумків господарської діяльності організації або її підрозділів, виражена в прибутках або збитках
Пушкар М.С [5]	Прибуток або збиток, отриманий в результаті господарської діяльності
Чебанова М.С., Василенко С.С. [6]	Прибуток або збиток, одержаний від діяльності підприємства

На нашу думку, найбільш доречним є трактування, що фінансовий результат – це різниця між сумою доходів та сумою витрат підприємства, отриманими в результаті господарської діяльності. У Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 наведено визначення доходів і витрат, при цьому зазначено, що доходи і витрати відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження і сплати грошей [7]. Проте на сьогодні у поточному законодавстві є відсутнім визначення саме фінансового результату, що потребує уточнення у подальшому.

Механізм розподілу прибутку має бути побудований так, щоб цілком сприяти підвищенню ефективності виробництва, стимулювати розвиток нових форм господарювання. Виділимо такі шляхи підвищення ефективності використання прибутку: визначення пріоритетного напряму використання прибутку; капіталізація коштів, що дозволяє акумулювати наявні ресурси та спрямувати їх на подальший розвиток бізнесу; оптимізація розміру коштів, спрямованих на матеріальне заохочення працівників, що сприятиме підвищенню продуктивності праці і, як наслідок, розміру прибутку в майбутні періоди, а також соціального розвитку підприємства; розрахунок оптимального розміру резервного капіталу, скерування коштів на забезпечення його збільшення; ведення бізнесу таким чином, що прибуток не буде спрямований на виплату штрафних санкцій; складання детального плану використання та розподілу прибутку підприємства з визначеними датами та конкретним кошторисом; проведення чіткого контролю над виконанням поставлених завдань у плані використання та розподілу прибутку; проведення економічної роботи щодо аналізу динаміки та чинників отриманих прибутків у базовому періоді, виявлення резервів, що сприятимуть максимізації прибутку, а також планування формування, розподілу та використання прибутку на наступні періоди [5].

Таким чином, можна стверджувати, що фінансовий результат є досить складним питанням, що включає в себе багато аспектів. Фінансовий результат у формі прибутку стає головною метою діяльності підприємства на ринку та одним із ключових показників, з яким асоціюють та оцінюють ефективність його діяльності. Інформація про фінансовий результат відображається у фінансових звітах підприємства та є загальнодоступною інформацією для визначення рівня ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства, а також головним джерелом інформації для потенційних партнерів.

Для покращення та підвищення ефективності обліку фінансових результатів доцільним вважаємо закріпити на законодавчому рівні сутність такого поняття, як «фінансові результати», уточнити перелік показників, які характеризують фінансові результати підприємства. Також розробити спеціальні регістри – аналітичні відомості про фінансові результати для узагальнення облікової інформації з метою задоволення інформаційних потреб різних користувачів. Прикладом такого регістру може бути книга для узагальнення облікової інформації про фінансові результати.

Отже, виходячи із вищевикладеного, можна зробити висновок, що проблеми обліку фінансових результатів на сьогодні є недостатньо вирішеними та потребують удосконалення.

Список використаних джерел:
1. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз. Житомир: Рута, 2003. 680 с.
2. Загородній А.Г. Фінансово економічний словник К: Знання, 2007. 1072 с
3 .Лондар С.Л., Тимошенко.О.В. Фінанси: навч. посібник для ВНЗ. Вінниця: Нова Книга, 2009. 384 с.
4. Мочерний С.В., Симоненко В.К., Секретарюк В.В., Устенко. А.А. Основы экономической теории. К: Общество «Знання», 2000. 607 с.
5. Пушкар М.С. Фінансовий облік: підручник. Тернопіль: Карт-бланш, 2002.628 с
6. Чебанова М.С., Василенко С.С. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Київ: Академія, 2002. 671 с.
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фін. України від 07 лют. 2013 № 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/z0336-13 (дата звернення: 11.11.2021)
8. Вужинська О.І., Блонська В.І. Вдосконалення формування та використання прибутку підприємства. *Науковий вісник*. 2017. Вип. 18.1. С. 122 – 128.

УДК 336.221

ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ ТА СПЛАТИ РЕНТНОЇ ПЛАТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Тушич В.М., студентка
Науковий керівник: Конончук О.М.
Відокремлений структурний підрозділ «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

Сільськогосподарські товаровиробники, які обирають загальну систему оподаткування, зобов’язані сплачувати такі податки: податок на прибуток, податок на додану вартість, податок на майно (земельний податок), рентну плату за спеціальне використання води.

Подеколи сільгоспвиробники – підприємства та фізичні особи-підприємці використовують воду, наприклад, для поливу сільгоспугідь. Для цього забирають її із водних об’єктів або добувають з-під землі. У такому разі та в інших ситуаціях сільгоспвиробники можуть стати платниками рентної плати за спеціальне використання води.

Сільгоспвиробник може належати до платників у таких поширених ситуаціях:

- забирає воду зі ставка і використовує для поливу;
- забирає воду зі свердловини і використовує для поливу;
- забирає воду зі свердловини і використовує як для власних потреб, так і передає населенню, іншим суб’єктам господарювання;
- займається рибництвом і використовує воду для рибництва [2].

За спеціальне використання поверхневих вод ставки рентної плати наведені в пп. 255.5.1 ПКУ і залежать від басейну річок чи інших водних об’єктів. Встановлені в гривнях за 100 кубічних метрів використаної води.

За умови використання води з:

•лиманів – використовується ставка за спеціальне використання поверхневих вод відповідно до показника «Інші водні об’єкти», зазначена у пп. 255.5.1 ПКУ (див. п. 255.8 ПКУ);

•каналів – ставки рентної плати, встановлені за спеціальне використання води водного об’єкта, з якого забирається вода в канал (п. 255.9 ПКУ);

•змішаних джерел водопостачання – ставки, встановлені для джерел, з яких формуються змішані джерела (п. 255.10 ПКУ) [2].

Об’єктом оподаткування є обсяг видобутої підземної води (відповідно до пп. 252.3 ПКУ). Але не належать до об’єкта оподаткування прісні підземні води завглибшки до 20 м (пп. 252.4.1 ПК). Очевидно, що в разі добування прісної питної води зі свердловини до 20 м рентна плата за надра не сплачується.

Рентна плата обчислюється виходячи з фактичних обсягів використаної води водних об’єктів, встановлених у дозволі на спеціальне водокористування, лімітів використання води, ставок рентної плати та коефіцієнтів.

Водокористувачі, які використовують воду із змішаного джерела, обчислюють рентну плату, враховуючи обсяги води в тому співвідношенні, у якому формується таке змішане джерело, що зазначається, зокрема, в дозволах ставок рентної плати та коефіцієнтів [1].

Водокористувачі, які використовують воду з каналів, обчислюють рентну плату виходячи з фактичних обсягів використаної води, встановлених лімітів використання води, ставок рентної плати, встановлених для водного об’єкта, з якого забирається вода в канал, та коефіцієнтів [1].

Рентна плата за спеціальне використання води для потреб рибництва обчислюється виходячи з фактичних обсягів води, необхідної для поповнення водних об’єктів під час розведення риби та інших водних живих ресурсів та ставок рентної плати [1].

Обсяг фактично використаної води обчислюється водокористувачами самостійно на підставі даних первинного обліку згідно з показаннями вимірювальних приладів .Обсяг фактично використаної води на державних системах у зрошувальному землеробстві визначають органи водного господарства .

У разі перевищення водокористувачами встановленого річного ліміту використання води рентна плата обчислюється і сплачується у п’ятикратному розмірі виходячи з фактичних обсягів використаної води понад встановлений ліміт використання води, ставок рентної плати та коефіцієнтів.

Отже, сільськогосподарські підприємства сплачують рентну плату за спеціальне використання води за даними, які залежать від застосування та використання у виробництві водопостачання.

Список використаних джерел:

1. Спеціальне використання води: як обчислюється рентна плата?: URL http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100017852-spetsialne-vikoristannya-vodi-yak-obchislyuyetsya-rentna-plata (дата звернення 10.11.2021).

2. Рентна плата за спец водокористування: URL http: //agro-business.com.ua/agro/pytannia-bukhhalterii/item/16303-rentna-plata-za-spetsvodokorystuvannia.html (дата звернення 10.11.2021).

УДК 657.471

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ

Угненко І.І., студентка
Науковий керівник: Колеснікова О.М., к.е.н, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ефективне управління дебіторською заборгованістю є важливим завданням керівництва в умовах функціонування підприємства у зовнішньому та внутрішньому середовищі. У фінансово-господарській діяльності підприємства особливе місце займає дебіторська заборгованість, а саме розрахунки з підзвітними особами.

Видача грошових коштів підзвітній особі супроводжується певними правилами та обмеженнями, яких необхідно дотримуватися як підприємству, так і працівникові.

При видачі коштів під звіт на господарські потреби підприємства потрібно орієнтуватися на п. 19 Положення № 148, де визначені конкретні строки повернення підзвітних сум. Відповідно кошти під звіт слід видати так, щоб у працівника була можливість зробити закупівлю товарів (робіт, послуг) і своєчасно відзвітувати за здійснені витрати на господарські потреби.[2]

Після завершення відрядження або виконання доручення в інтересах підприємства працівник зобов'язаний:

- відзвітувати про використання виданих на відрядження або під звіт грошових коштів; заповнити та подати Звіт про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт з оригіналами документів, що підтверджують понесені витрати;
- повернути суму надміру не витрачених у відрядженні коштів.

За наявності надміру витрачених (тобто не підтверджених документально) коштів, отриманих на відрядження та/або на виконання окремих цивільно-правових дій (у тому числі у відрядженні), працівник зобов'язаний повернути їх до каси або перерахувати на банківський рахунок підприємства, що видало кошти, до або під час подання Звіту, про що свідчить п.п. 170.9.2 ПКУ.[1]

У сучасних умовах розвитку економічних відносин, внутрішній контроль перетворюється у важливу функцію управління підприємством. За таких умов створена система внутрішнього контролю розрахунків з підзвітними особами повинна відповідати запитам сьогодення, дотримуватися чітких організаційно-методологічних принципів.

Контроль за розрахунками із підзвітними особами являє собою систему спостережень, зіставлення, перевірки і аналіз у функціонування керованого об'єкта з метою оцінки обґрунтованості і ефективності прийнятих рішень, наявності відхилень.

Дотримання правил передбачають послідовність, точність та повноту заповнення первинних документів, отримання і видачу готівки підзвітною особою, заповнення облікових регістрів, контроль за проведенням розрахунків, відображення у звітності, а також на рахунках у бухгалтерському і податковому

обліку. Це дозволяє значно підвищити надійність проведення операцій на даній ділянці та знизити витрати.

Основними напрямами контролю розрахунків з підзвітними особами є:

– перевірка наявності та правильності оформлення первинних документів;

– перевірка арифметичної точності звітів про використані кошти видані під звіт;

– перевірка відповідності звіту про використані кошти і документів відображених у ньому;

– перевірка відповідності отриманих сум їх використання і повернення.

Ключовим недоліком є проблема саме дисципліни розрахунків з підзвітними особами, адже прийнятий ПКУ, пом'якшив відношення до звітного періоду за підзвітними сумами на відрядження з 3 календарних днів до 5 банківських днів. Тому і по сьогоднішній день облікова практика виносить таке питання, як «строки звітування за понесеними витратами, оплаченими за власні кошти працівника», що були виконані в період відрядження по службовому дорученню. Адже, як показує практика, працівники користуються тим, що підзвітної суми як такої немає, тому і строків немає. Як наслідок - вчасно не звітують.

Отже, порядок обліку розрахунку з підзвітними особами та їх документальний контроль дозволить працівникам не робити помилки при звітуванні і при проведені відрядження, дотримуючись норм їх компенсації, і в той же час забезпечуючи надійність обліку та звітності підприємств з цього питання.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України: пункт 170.9 стаття 170 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1797-VIII від 21.12.2016
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n4113
2. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні затверджене Постановою НБУ України від 29.12.2017 № 148: пункт 19. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text

УДК 334.012.64

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Харкевич С.П., студентка
Науковий керівник: Гнатюк А.А., к.е.н., доцент
Відокремлений структурний підрозділ «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

Мале підприємство є невід'ємним елементом сучасної ринкової системи господарювання, без якого неможливий подальший соціально-економічний розвиток. Малі підприємництва як найуразливіший сектор економіки, не отримує належної підтримки та захисту зі сторони держави тому спостерігається зниження зацікавленості підприємців працювати у прозорих умовах, що

призводить до зростання частки тіньового сектору та фіскальних втрат бюджету, зниження інвестиційної активності, сповільнення інноваційного розвитку.

Відповідно до норм Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», малими підприємствами визнаються підприємства, «показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв: балансова вартість активів – до 4 мільйонів євро; чистий дохід від реалізації продукції – до 8 мільйонів євро; середня кількість працівників – до 50 осіб» [1].

Податкова система передбачає для малих підприємців два шляхи ведення сплати податків: загальна система оподаткування та спрощена система оподаткування. Якщо суб'єкт господарювання обирає загальну систему оподаткування, то на нього чекає сплата податків, відповідно до переліку поданого в ст. 9-10 ПКУ. Така система має ряд недоліків для платників, зокрема: значна кількість обов'язкових платежів.

Використовуючи спрощену систему оподаткування малі підприємства можуть застосовувати спрощений план рахунків, вести облік без застосування плану рахунків та подвійного запису, використовувати облікові регістри для малих підприємств, НП(С)БО чи МСФЗ, складати спрощений фінансовий звіт. Завдяки своїй простоті та зрозумілості, мінімізації адміністрування, звільнення фонду оплати праці від нарахування внесків до фондів соціального страхування, ця система набула популярності серед підприємців і швидко поширилась.

Більшість малих підприємств є платниками єдиного податку, що забезпечує зменшення податкового навантаження та часу на ведення громіздкого податкового обліку. Єдиний податок має численні переваги: одна податкова ставка незалежно від суми доходу; у цій формі доходи, отримані з різних джерел, не поєднуються, що означає, що дохід, оподатковуваний за лінійною основою, не вплине на збільшення ставки податку на прибуток, що оподатковується за податковою шкалою; метод розрахунку податку простіший, оскільки не потрібно пам'ятати про податкову шкалу та суму, яка зменшує податок; можливість вирахування з податку на прибуток понесених витрат [2].

Отже, спрощена система оподаткування є оптимальним способом стягнення податків з малих підприємств, оскільки загальна система оподаткування є надто складною й обтяжливою. Для вибору оптимальної форми оподаткування і зменшення фіскального тиску малим підприємствам постійно необхідно переглядати фінансові показники та коригувати свою податкову політику за допомогою облікових механізмів. Для ефективного розвитку малого підприємництва необхідні запровадження відповідних фінансових заохочень та гнучких механізмів регулювання ринку праці.

Список використаних джерел:

1.Фінансова звітність платників податку на прибуток. Які форми подавати в залежності від категорії підприємств? // Єдиний портал Державної фіскальної служби України. 2021. UR: http://zp.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/print-354055.html. (дата звернення: 10.11.21)

2.Оподаткування малих підприємств: зарубіжний досвід. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. URL: http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2020/45-2020/32.pdf.

УДК: 631: 338.43

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНА

Цюк П.О., магістр
Науковий керівник: Куць Т.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

За економічною сутністю витрати підприємства являють собою сукупність затрат живої та уречевленої праці на здійснення поточної торговельно-виробничої діяльності підприємства; а за натурально-речовим складом - спожиту частину матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Витрати – це грошова форма витрачених за певний період задіяних чинників виробництва, необхідних для здійснення підприємництвом своєї виробничої і реалізаційної діяльності.

Облік витрат на вирощування зерна сільськогосподарські підприємства ведуть на рахунку 23 «Виробництво». За дебетом цього рахунку обліковують витрати на біологічні перетворення. За кредитом відображають вартість продукції, отриманої від урожаю при її первісному визнанні за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу, або за фактичною собівартістю.

Оскільки фінансовий результат це різниця між доходами й витратами то витрати займають одне з ключових місць у господарській діяльності. Для забезпечення інформаційних потреб менеджменту синтетичний облік витрат і вихід сільськогосподарської продукції здійснюють на активному, калькуляційному рахунку 23 «Виробництво», до якого ведуть субрахунки:

1 «Рослинництво»,

2 «Тваринництво»,

3 «Допоміжні виробництва»,

4 «Підсобні (промислові) виробництва» тощо.

За дебетом рахунка 23 відображають прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також виробничі накладні витрати та втрати від браку продукції, за кредитом – суми фактичної виробничої собівартості завершеної виробництвом продукції, виконаних робіт та послуг.

Субрахунок 231 активний на початок року, активно-пасивний протягом року. На дебеті субрахунку 231 «Рослинництво» обліковують: витрати минулого року під урожай поточного року (незавершене виробництво на початок звітного року); витрати поточного року під урожай поточного року; витрати поточного року під урожай майбутнього року (незавершене виробництво на кінець звітного року). Аналітичний облік на рахунку 23 здійснюють за встановленими об’єктами обліку витрат, зокрема видами виробництв, за статтями витрат і видами або групами продукції, що виробляється. Витрати на виробництво продукції рослинництва у плануванні та обліку групуються за статтями, які господарство визначає самостійно і затверджує наказом про облікову політику. Відповідно до НП(С)БО фактична собівартість включає виробничі витрати: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати і загальновиробничі витрати.

Витрати в рослинництві, у т.ч., пов’язані з виробництвом продукції зернових культур, обліковують за статтями, перелік яких наданий в Методичних рекомендаціях з планування, обліку і калькування собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств.

Перед калькулюванням собівартості виробництва зерна, за даними аналітичного обліку затрат зерновиробництва встановлюють загальну суму витрат і обсяг продукції основної і побічної, отриманої від зернових культур. Витрати на обробіток площ, на яких повністю загинув урожай унаслідок стихійного лиха, списуються як надзвичайні втрати. Собівартість соломи визначається, виходячи із розрахунково-нормативних витрат на збирання, транспортування, скиртування та інші роботи, пов’язані із заготівлею побічної чи основної продукції. При складанні звітної калькуляції із загальної суми витрат на вирощування зернових культур виключається вартість побічної продукції.

Витрати на вирощування і збирання зернових культур становлять собівартість зерна, зерновідходів та соломи. Загальна сума витрат (без вартості соломи) розподіляється між зерном і зерновідходами. Об’єктами обчислення собівартості продукції зернових культур є зерно, зерновідходи і солома. Витрати на вирощування й збирання зернових культур становлять собівартість зерна, зернових відходів і соломи. Загальну суму витрат (за вирахуванням вартості соломи) розподіляють на зерно і зернові відходи пропорційно до питомої ваги повноцінного зерна, що міститься в зернових відходах. Собівартість 1 ц зерна і зернових відходів визначають діленням витрат вирощування зернових культур на відповідну фізичну масу зерна і зернових відходів після очищення і сушіння.

Основними завданнями аналізу витрат на виробництво зерна є:

1) систематичний контроль за здійсненням витрат на проведення робіт;

2) визначення рівня виконання завдань по зниженню витрат на виробництво продукції;

3) виявлення причин перевитрат коштів та резервів зниження собівартості продукції;

4) розробка системи заходів по зниженню собівартості продукції.

Джерелами даних для аналізу є відповідні розділи річного звіту: «Виробництво і реалізація сільськогосподарської продукції», «Витрати на основне виробництво» та дані соціально-економічних планів розвитку підприємства, аналітичного обліку, нормативно-довідкова література тощо Собівартість одиниці продукції рослинництва можна розрахувати тільки по завершенні технологічного циклу, що найчастіше буває в кінці року.

Аналіз собівартості виробництва зерна дозволяє конкретизувати та виявити ті сфери діяльності, по яких підприємство допустило перевитрату коштів чи забезпечило економію витрат. Одночасно в процесі такого аналізу з’ясовують резерви і шляхи зниження собівартості продукції.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 19. 07. 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступ// zakon.rada.gov

2. Закон України «Про оплату праці» зі змінами і доповненнями. . [Електронний ресурс]. – //kodeksy.com.ua/pro_oplatu_pratsi.htm

УДК 657

КОРИГУВАННЯ ВАРТОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ПІСЛЯ РОЗРАХУНКУ ЇЇ ФАКТИЧНОЇ СОБІВАРТОСТІ

Шешин В.О., студент
Науковий керівник: Литвиненко В.С., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Правильний розрахунок вартості виготовленої сільськогосподарської продукції та її подальше коригування в обліку є важливим завдання бухгалтерської служби підприємства. Коригування вартості продукції залежить від прийнятого на підприємстві способу оцінки вирощеної продукції. Це два способи:

- оцінка за виробничою собівартістю;
- оцінка за справедливою вартістю.

Якщо підприємство оцінює готову продукцію за виробничою собівартістю, то протягом року її оцінюють за плановою собівартістю, а в кінці року визначається фактична її собівартість і проводиться коригування [2].

Проводити таке коригування потрібно, користуючись одним із способів виправлення помилок:

- або методом «червоне сторно», коли виявиться, що планова собівартість є більшою за фактичну;
- або додатковими проводками, коли планова собівартість є меншою, ніж фактична.

Коригування полягає у визначенні і списанні різниці між фактичною і плановою собівартістю, тобто дооцінці або уцінці оприбуткованої продукції, яка до кінця року може уже бути використана повністю або частково.

Розрахунок коригування здійснюється у Відомості на списання калькуляційних різниць, в якій визначається ця різниця, і на основі якої складається кореспонденція рахунків на її списання:

- списано калькуляційна різниця по реалізованій продукції: дебет рахунка 90 кредит рахунка 231
- списано калькуляційна різниця по продукції, згодований основному стаду ВРХ: дебет рахунка 232 кредит рахунка 231;
- списано калькуляційна різниця по продукції, що витрачена на посів: дебет рахунка 231 кредит рахунка 231;
- списано калькуляційна різниця по продукції, що залишилась невикористаною: дебет рахунка 27 кредит рахунка 231;

Після розноски цих операцій по рахунках, аналітичний рахунок закривається, тому що кредит рахунка відкоригувався і сума його відповідатиме дебету рахунка.

Готова продукція сільськогосподарського виробництва може оцінюватись за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу.

Відповідно до пункту 6 Методичних рекомендацій № 1315 підприємство може самостійно визначити методику аналізу джерел інформації з метою встановлення справедливої вартості продукції [1].

Витрати на місці продажу включають лише частину витрат на збут, безпосередньо пов'язаний з продажем сільськогосподарської продукції на ринку: комісійні продавцям, непрямі податки, сплачені за продаж цих активів. Отже, сільськогосподарська продукція повинна вимірюватися за первісним визнанням за цінами продажу, без ПДВ та витрат на реалізацію.

Встановлена справедлива вартість продукції повинна фіксуватися в первинних документах, а саме у бухгалтерській довідці, форма якого повинна містити всі необхідні реквізити, перелічені у ст. 9 Закону про бухгалтерський облік та фінансову звітність [4].

При оцінюванні продукції за справедливою вартістю кореспонденція рахунків по господарських операціях з обліку рослинництва матиме особливості.

Облік витрат по вирощуванню ведеться аналогічно, на дебет рахунку 231 "Рослинництво" відносяться фактичні витрати по вирощуванню, на кредит - вихід продукції тільки в оцінці за справедливою вартістю.

Після відображення на рахунках отриманого врожаю сільськогосподарської продукції в оцінці її за справедливою вартістю визначається різниця між дебетом і кредитом рахунку 231 і відносяться на витрати чи доходи. Якщо справедлива вартість вирощеної продукції вище фактичних витрат, то різниця означатиме дохід і його відносять в кредит рахунку 710 і дебет рахунку 231 [3].

Якщо справедлива вартість вирощеної продукції нижче фактичних витрат , то різниця означатиме втрати і їх відносять дебет рахунку 940 і кредит рахунку 231. Після рознесення цих операцій на рахунку 231 залишок буде відсутній.

В кінці року здійснюється коригування доходів чи витрат, тому що до завершення року на рахунку 231 можуть бути ще відображені витрати по вирощуванню. Ці суми також відносять на рахунки 710 чи 940 в аналогічному порядку.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, затверджені наказом Мінфіну від 29.12.06 р. № 1315. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1315201-06.

2. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: Наказ Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001р. № 132. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: Наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05.

4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р., № 996-XIУ. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14.

СЕКЦІЯ 4
«ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ»

УДК: 322.12:655.3

ЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМЕТРИКИ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ЕКОНОМІЧНИМИ ДИСЦИПЛІНАМИ

Бабкова Є.Д., студентка
Науковий керівник: Симоненко О.І., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Економічна теорія вивчає причинно-наслідкові відносини між явищами і процесами на якісному рівні. Однак існуючі явища і процеси пов'язані між собою, і знаходження залежності і взаємозв'язків між ними шляхом створення математичних моделей і наступного їхнього кількісного опису дозволяє глибше зрозуміти існуючі закономірності

Термін "економетрика" (у деяких джерелах "економетрія") означає "вимірювання в економіці", тобто ця дисципліна дає можливість студентам і науковцям кількісно описувати і аналізувати економічні процеси і явища у сучасних реаліях розвитку аграрного виробництва.[1]. Вміст тлумачення надзвичайно широке і не відображає особливостей цієї галузі знань. З іншого боку, через необхідність застосування математико-статистичних методів інколи економетриці дають вужче тлумачення, а саме розглядають її лише як певний набір математико-статистичних засобів, які кількісно досліджують взаємозв'язки певних рядів статистичних даних. Тому точнішим є таке визначення: Економетрика — це самостійна наукова дисципліна, яка об'єднує сукупність теоретичних і метологічних аспектів моделювання на основі знань, що набули студенти з таких нормативних дисциплін як вища математика, економічна теорія, теорія ймовірності та математична статистики, статистика, інформатика, дає алгоритми побудови і дослідження економетричних моделей для прийняття ефективних управлінських рішень.[1].

Стосовно даного визначення слід мати на увазі, що завдання економічної теорії в межах економетрики полягають не лише в тому, щоб виявляти закони та зв'язки, які об'єктивно існують в економіці, а й описувати їх математичними методами. Економічна статистика акумулює всю інформацію про економічні процеси, що відбуваються в реальній економіці, та уособлює практичний досвід, який має підтвердити чи спростувати відповідні економічні теорії.[2]. Під математико-статистичним інструментарієм розуміють не всю математичну статистику, а лише окремі її розділи: лінійні моделі регресійного аналізу, аналіз часових рядів, побудову та аналіз систем одночасних рівнянь, перевірку статистичних гіпотез.

Саме "приземлення" економічної теорії на базу конкретної економічної статистики та отримання за допомогою відповідних математичних методів кількісних взаємозв'язків між економічними показниками є сутністю

економетрики. [3]. Зазначені в такий спосіб ключові моменти у визначенні економетрики забезпечують її розмежування з такими дисциплінами, як математична економіка, описова економічна статистика та математична статистика.

Математична економіка — це математично сформульована економічна теорія, що вивчає зв'язки між економічними змінними на загальному (некількісному) рівні. Вона набуває змісту як економетрика, коли символічно подані в рівняннях коефіцієнти замінюють конкретними числовими оцінками, отриманими на базі відповідних статистичних даних (даних описової статистики) методами математичної статистики.[3]. Математичне моделювання одержало широке поширення у різних огалузях знань: механіці, фізиці, медицині, біології, хімії, у тому числі й в економіці. Розрізняють детерміністичне і стохастичне моделювання. Якщо у відношенні величин, аналізованих детерміністичними моделями, передбачається їхня стабільність, а випадкові відхилення не враховують, відносячи їх тільки на рахунок помилок спостережень і вимірів, тоді в основі стохастичних моделей лежить випадковий характер величин, оцінюваний імовірнісними методами.

Отже, економетрика — це прикладна економіко-математична дисципліна, яка вивчає методи кількісного вимірювання взаємозв'язків між економічними показниками та напрямки їх застосування в економічних дослідженнях і практичній економічній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Економетрія. Навчальний посібник. Віктор Мороз, Марія Диха. Видавництво - Центр навчальної літератури, 2019-206 ст.
2. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: …С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. 864 с.
3.Пітер Кенеді : Путівник по эконометрике. Книга 2/ Кенеді Пітер. Видавництво "Справа". Перекладач Носко Володимир Петрович. 2017 - 512.

УДК 665.9

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Бойко К.П., студентка
Науковий керівник: Воляк Л.Р., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

У сучасному світі розвиток інформатизації тісно пов’язаний із використанням цифрових комунікаційних технологій та різних платформ, для яких мобільні пристрої, гаджети та Інтернет є базою. Саме ті сектори економіки, які засновані на інформаційних та комунікативних технологіях, називаються «цифрова економіка».

Виокремлюють два основні підходи до визначення місця й ролі цифровізації у світовому виробництві. Перший підхід говорить про те, що сучасний етап впровадження інформаційно-технологічних досягнень є еволюційним, другий же стверджує, що революційним.

У відповідності до другого підходу, цифрова економіка розглядається як основа Четвертої промислової революції, адже чітко простежується зміна базової технології та є ознаки зміни техніко-економічної парадигми. Сучасний етап промислової революції тісно пов'язаний із розвитком комунікативних Інтернет-технологій, які суттєво змінили технологію бізнес-процесів й отримали назву «цифровізації». Отже, завдяки цьому, основою третьої хвилі глобалізації та Четвертої промислової революції стала цифрова економіка.

Наявність вимоги до одного інформаційного простору стає дуже важливою ознакою цифрової епохи. На сьогоднішній день розвиток бухгалтерського обліку має втілити результати сучасних цифрових технологій, фундаментальної та прикладної науки. У цифрову епоху економіки, порівнянні з попередніми, змінюється збір, зберігання, опис, обробка даних, стає логічним поєднанням сучасного наукового розвитку в рамках бухгалтерської інформаційної системи.

Сьогоднішні виклики від бухгалтера вимагають:

1. Базового усвідомлення що таке інформаційно-комунікаційні технології;
2. Наявності цифрових вмінь.

У методології бухгалтерського обліку використання технологічних ІТ-інновацій змінює:

- форму його організації,
- покращує рівень професійних компетенцій та відповідальності кадрів,
- виводить систему інформаційного забезпечення на новий рівень прозорості, безпеки, оперативності, релевантності;
- поліпшує документообіг, збір, угрупування та впорядкування інформаційних потоків;
- надає швидкий доступ та видає інформацію;
- зменшує інтервал між отриманням інформації та її введенням у базу даних ;
- зменшує ризик появи помилок в обліку та в процесах прийняття рішень, що дозволяє підприємству уникати перекручення інформації в бухгалтерському обліку;
- інтеграція всіх рівнів обліку для створення одної інформаційної бази;
- автоматично формує звіти;
- забезпечує ефективний оперативний контроль.

Поряд із цим, застосування сучасних інформаційних технологій у системі бухгалтерського обліку не вирішує проблем верифікації даних, забезпечення їх повноти, точності й актуальності. Окремо варто наголосити на загостренні проблеми гарантування безпечності інформації від третіх осіб.

Отже, цифрові технології є пріоритетом у розвитку бухгалтерського обліку, що дозволяє йому перейти на новий рівень функціонування, комунікації зі стейкхолдерами і прийняття управлінських рішень. Основними перевагами впровадження таких технологій є оптимізація та економія витрат підприємства, забезпечення вищої швидкості роботи обліковою інформацією в режимі реального часу, транспарентність операцій, зростання рівня довіри з боку

клієнтів, а також простий і зрозумілий інтерфейс та збільшення обсягів збереження облікових, податкових звітних даних.

Однак, разом з тим існують ризики, що похибок при побудові алгоритмів; прорахунки в рішеннях щодо масштабів впровадження таких технологій; втрата даних, порушення їх цілісності; зниження рівня захисту й конфіденційності інформації, операцій; тощо. На даний час новітні цифрові технології у практику діяльності українських підприємств впроваджуються порівняно повільним темпами. З огляду на це доцільним є пошук ефективних інструментів і методів аналізу й мінімізації ризиків, проведення ІТ-аудиту, страхування ризиків, пов'язаних із цифровізацією бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел:

1. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. К.: Центр Разумкова, 2020. 274 с.
2. Четвертая промышленная революция. Целевые ориентиры развития промышленных технологий и инноваций. Информационный документ. Всемирный экономический форум, январь 2019 г. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Четвертая_промышленная%20революция.pdf.
3. Шендригоренко М. Т., Лядська В. В. Проблеми та перспективи розвитку обліку в умовах цифрової економіки. Економіка та суспільство, 2020, Вип. 22. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020- 22-47.
4. Шишкова Н. Л. Перспективи ІТ-модернізації бухгалтерського обліку: актуалізація теорії і практики. Economics Bulletin, 2019, № 3(67). URL: https://doi.org/10.33271/ev/67.146.
5. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах України. Статистичний бюлетень. К.: Держ. служба статистики Укр., 2017. 48 с.

УДК 657:334

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

Байкулова С.Р., студентка
Науковий керівник: Богданюк О.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Суб'єкти малого підприємництва є однією з важливих сфер ринкових відносин, без якої неможливий розвиток сучасної економіки України. Суб'єкти малого підприємництва, будучи необхідним елементом конкурентного середовища, залучають трудові та фінансові ресурси населення, що наповнюють ринок різними послугами та товарами, створюють нові робочі місця, в першу чергу, для середнього класу, який становить істотну частину економічно активного населення, тим самим благотворно впливаючи на соціальні чинники країни загалом.

Питання розвитку обліку на підприємствах малого бізнесу перебувають у колі інтересів таких науковців як: Бабіч В. В., Гура Н. О., Довбуш А., Стасюкова К. В., Пчелянська Г. Б., Ткачук А. В. та інші.

Можна дати наступне визначення малому підприємству: це іманентний елемент системи економічних відносин в економіці ринкового типу, який забезпечує її інноваційну активність і підтримує конкурентне середовище. В

залежності від того, який вид діяльності і яку стратегію поведінки вибирає підприємство на ринку, в економіці західних країн виділяють такі види малих підприємств: комутанти, патієнти, експлеренти [1].

Неналежний стан ведення обліку, обмеженість його інформаційного навантаження та зосередження на податкових питаннях обумовлено об'єктивними причинами. Особливо це чітко прослідковується для ФОП які обрали спрощену систему оподаткування, обліку та звітування. Так, зокрема, якщо це ФОП 1 групи єдиного податку то зважаючи на досить обмежене коло діяльності, контрагентів, відсутність найманих працівників, їх облік є досить примітивним та в більшості випадів передбачає правильність обчислення податку, ведення регістрів з накопичення доходів (книгу обліку доходів), формування декларації. Проте навіть вони повинні мати первинні документи, що підтверджують їх рух товарів.

Однією із особливостей набуття статусу «малого підприємства» для юридичної особи є так звана спрощена система подання фінансової звітності. Відповідно до П(с)БО 25, такі суб'єкти, подають звітність у складі Балансу та Звіту про фінансові результати за встановленими відповідно формами № 1-м і № 2-м [2]. Ще однією принциповою особливістю облікової системи малого підприємства є можливість використання спеціального Спрощеного плану рахунків (Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва), передбаченого Наказом Міністерства фінансів України № 186 від 19.04.2001. Такий план рахунків не є обов'язковим для застосування малими підприємствами, та має ряд проблем щодо його застосування

Щодо особливостей організації системи бухгалтерського обліку, то варто зазначити, що вона на малих підприємствах залежить від наявності таких варіацій: – вибір системи оподаткування (згідно із законодавством підприємства, незалежно від розмірів та форм господарювання, можуть обирати як загальну систему оподаткування, так і спрощену систему, якщо відповідатимуть відповідним критеріям); – вибір форми організації бухгалтерського обліку (відповідно до законодавства існує чотири варіанти вибору суб'єктів ведення бухгалтерського обліку, кожен з яких може бути обраний власником); – вибір системи бухгалтерського обліку (залежно від обсягів здійснюваної діяльності та вимог законодавства, суб'єкти малого підприємництва можуть обирати загальну, спрощену та просту форми бухгалтерського обліку та складати на цій основі загальну, спрощену або просту фінансову звітність); – використання плану рахунків (мають право на вибір як загального, так і спрощеного плану рахунків бухгалтерського обліку, в залежності від форми організації та обраної системи оподаткування); – можливість ведення бухгалтерського обліку без використання плану рахунків та принципу подвійного запису (є характерним для суб'єктів мікропідприємництва [3, с. 156]

Важливим напрямом організації економічної роботи суб'єктів малого підприємництва є оцінювання їхнього фінансового стану за інформацією Балансу і Звіту про фінансові результати.

Важливим напрямом організації економічної роботи суб’єктів малого підприємництва є оцінювання їхнього фінансового стану за інформацією Балансу і Звіту про фінансові результати.

Отже, аналіз структури форм балансу, які можуть бути вибрані суб’єктами малого підприємництва, дає можливість зазначити, що перші два розділи активу «Необоротні активи» та «Оборотні активи» наявні, виняток становить третій розділ «Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття», який відсутній у звіті мікропідприємств, і, крім того, у НПСБО відсутні згадки про те, де мікропідприємствам слід відображати такі активи у разі наявності [2].

Виникає і необхідність не тільки нових підходів до формування облікової інформації, яка б дала можливість в будь-який час оцінити результативність діяльності підприємницьких структур, але і додержання певних принципів її організації.

Економіка потребує розвитку суб'єктів малого підприємництва. При цьому важливу роль має можливість суб'єктів малого підприємництва обирати систему оподаткування, бухгалтерського обліку та звітності. Один із напрямів підтримки суб'єктів малого підприємництва – це державна податкова політика, яка націлена на мінімізацію та оптимізацію оподаткування цих категорій суб'єктів господарювання На сьогодні суб'єктам малого підприємництва, згідно із законодавством, пропонуються кілька систем оподаткування.

Список використаних джерел:

1. Белова І.М, Семенишена Н.М., Мельничук О. Генезис становлення облікової системи малих підприємств в Україні. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2019. № 1-2. С. 26–48.

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 25 лютого 2000 р. № 39. [Електронний ресурс]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік : підручник. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 480 с.

3. Охрамович О.Р. Теоретичні і практичні аспекти формування облікової політики підприємств в сучасних умовах господарювання. Актуальні проблеми економіки. 2013. № 5(143). С. 190–194.

УДК: 311.1:633.4

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ВИРОБНИЦТВА ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ В УКРАЇНІ

Белогурова А.Ю., студентка
Науковий керівник: Чухліб А. В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Буряківництво – стратегічна галузь аграрного сектору економіки України, що забезпечує цукрову промисловість сировиною, впливає на формування ринку цукру, продовольче забезпечення країни.

Цукровий буряк - одна з головних технічних сільськогосподарських культур, що має широкий спектр використання. На відміну від цукрової тростини, містить більшу кількість сахарози (16-20%), вважається кращою сировиною для виробництва цукру. Крім того, з цукрового буряка отримують побічні продукти – жом та мелясу, які є сировиною для виробництва альтернативного палива – біоетанолу. Цукровий буряк має високу кормову цінність – 100 кг коренеплодів містять 26 корм. од., 1,2 кг перетравного протеїну, 0,5 кг кальцію та 0,5 кг фосфору. Гичка цукрових буряків використовується на зелений корм і для виготовлення силосу.

Природно-кліматичні та ґрунтові ресурси України сприятливі для вирощування цукрових буряків, виробництва продукції цукробурякового підкомплексу. Проте, упродовж останніх років спостерігається значний спад виробництва цукрових буряків.

В 2020 р. порівняно з 2006 р. посівні площі під цукровими буряками зменшилися на 73%, порівняно з 2016 р. – на 24,8%. Урожайність цукрових буряків знизилась з 481,5 ц/га у 2016 р. до 416,2 ц/га у 2020 р. Як результат, валовий збір цукрових буряків зменшився в 2020 р. порівняно з 2006 р. на 59,2%, у порівнянні з 2016 р. - на 34,7%.

Аналітична оцінка тенденцій і перспектив розвитку буряківництва в України, прогнозування обсягів виробництва цукрових буряків та обґрунтування концепції розвитку галузі, здійснюється із застосуванням як простих методів аналізу динаміки, так і побудови трендових моделей.

Для побудови кількісної моделі, що виражає загальну тенденцію зміни виробництва цукрових буряків в динаміці, використано метод аналітичного вирівнювання динамічного ряду (табл. 1). Вибір типу функції ґрунтується на теоретичному аналізі сутності виробництва цукрових буряків, характері його динаміки.

Рівняння лінійного тренду матиме вигляд:

Y

Тобто, середнє щорічне зменшення виробництва цукрових буряків протягом 2006-2020 р.р. становить 465,6 тис. т. Точкова оцінка прогнозу виробництва цукрових буряків складає Y_{2021}=10468,7 тис. т.

$$Y_t = 14193,5 - 465,6t \quad (1)$$

Для побудови інтервальної оцінки прогнозу необхідно визначити довірчі межі для прогнозного значення виробництва цукрових буряків зі встановленим

рівнем ймовірності.

Таблиця 1

Виявлення тенденції виробництва цукрових буряків в Україні

Рік	Виробництво, тис. т	Метод аналітичного вирівнювання за прямою			
		t	t^2	yt	Yt
2006	22420,7	-7	49	-156944,9	17 452,6
2007	16977,7	-6	36	-101866,2	16 987,0
2008	13437,7	-5	25	-67188,5	16 521,4
2009	10067,5	-4	16	-40270,0	16 055,8
2010	13749,2	-3	9	-41247,6	15 590,2
2011	18740,5	-2	4	-37481,0	15 124,6
2012	18438,9	-1	1	-18438,9	14 659,0
2013	10789,4	0	0	0,0	14 193,5
2014	15734,1	1	1	15734,1	13 727,9
2018	13967,7	5	25	69838,5	11 865,5
2019	10204,5	6	36	61227,0	11 399,9
2020	9150,2	7	49	64051,4	10 934,3
Σ	212901,8	0	280	-130364,2	212 901,8

Джерело: побудовано авторами на основі власних розрахунків

Стандартна похибка прогнозу виробництва цукрових буряків становитиме:

$$\sigma_p = \sigma_\varepsilon \times \sqrt{\frac{n+1}{n} + \frac{3\times(n+2\nu-1)^2}{n\times(n^2-1)}} = 3037{,}26x\sqrt{\frac{15+1}{15} + \frac{3x(15+2x2-1)^2}{15(15^2-1)}} = 3536{,}8$$

Залишкове середньоквадратичне відхилення: тис. т (2)

$$\sigma_\varepsilon = \sqrt{\frac{\sum(Y_t - y_t)^2}{n}} = \sqrt{\frac{119924603}{15-3}} = 3037{,}26$$

Довірчі межі для прогнозу обсягів виробництва цукрових буряків: тис. т (3)

t

$$Y_{2021} = Y_t \pm t\sigma_\varepsilon = 10468{,}7 \pm 6258{,}7$$

Систематичне застосування методів статистичного аналізу дає можливість виявити ключові тенденції і перспективи розвитку галузі буряківництва, провести науково обґрунтовані прогнози індикаторів виробництва цукробурякого підкомплексу, обгрунтувати стратегію його розвитку.

Список використаних джерел:

1. Коденська М.Ю. Тенденції розвитку і напрями активізації інвестування цукробурякового виробництва. *Економіка АПК.* 2014. № 2. С. 74-77.

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua

УДК 330.332.54

СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

Бобрик А.А., студентка
Науковий керівник: Макарчук О.Г., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Впродовж останніх років зростали вітчизняні та іноземні інвестиції в АПК, однак частка інвестицій в аграрний сектор залишається невисокою. Галузь сільського господарства є одним з найголовніших джерел надходжень в державний бюджет та зростання ВВП України. Американські та європейські країни в аграрному секторі передбачають підвищити свої інвестиції у наступні роки, не дивлячись на політичну ситуацію. Інвесторів захоплює значний потенціал сільського господарства країни, але вони мають перешкоди в процесі вкладання коштів, до того ж спад економіки та нестабільної політичної ситуації [1]. Ухвалення закону про ринок землі, що має на меті продаж українських земель сільськогосподарського призначення, викликає підвищений інтерес до дослідження інвестицій в українську землю.

АПК є стратегічною галуззю економіки України. Його частка в структурі валового внутрішнього продукту за 2018 р. становить близько 13%, за 2019 р. – 9% , а за 2020 р. - 9,3% Необхідними передумовами для забезпечення сталого розвитку є залучення інвестицій, підтримка та захист на державному рівні. Отже, виникає необхідність активізації інвестиційної діяльності в галузь сільського господарства [2].

Досліджуючи інвестиційну активність у сільське господарство, можна зробити висновок, що з 2014 р. у аграрну сферу України було інвестовано 320,4 млрд. грн, у середньому за рік капітальні інвестиції становили 45,7 млрд. грн.

Такий річний обсяг інвестицій у національній валюті є значно більшим, ніж у попередні роки (2009–2013 рр.). Інвестиційне зростання позитивно вплинуло на вартість основних засобів у сільському господарстві, яка за 2014–2018 рр. збільшилася на 232,2 млрд. грн. (або у 2,4 рази).

Однак, виключенням із тенденції зростання обсягів інвестування в сільському господарстві став 2020 р., коли річний обсяг інвестицій зменшився порівняно з попереднім роком на 54,7 %.

Ці показники свідчать про те, що в 2020 р. в агропродовольчому секторі української економіки сталася інвестиційна криза, яка схожа на кризу у 2009 р., коли показники зменшилися більше аніж на половину. На рис. 2 представлено динаміку капітальних інвестицій за період 2014-2020 рр.

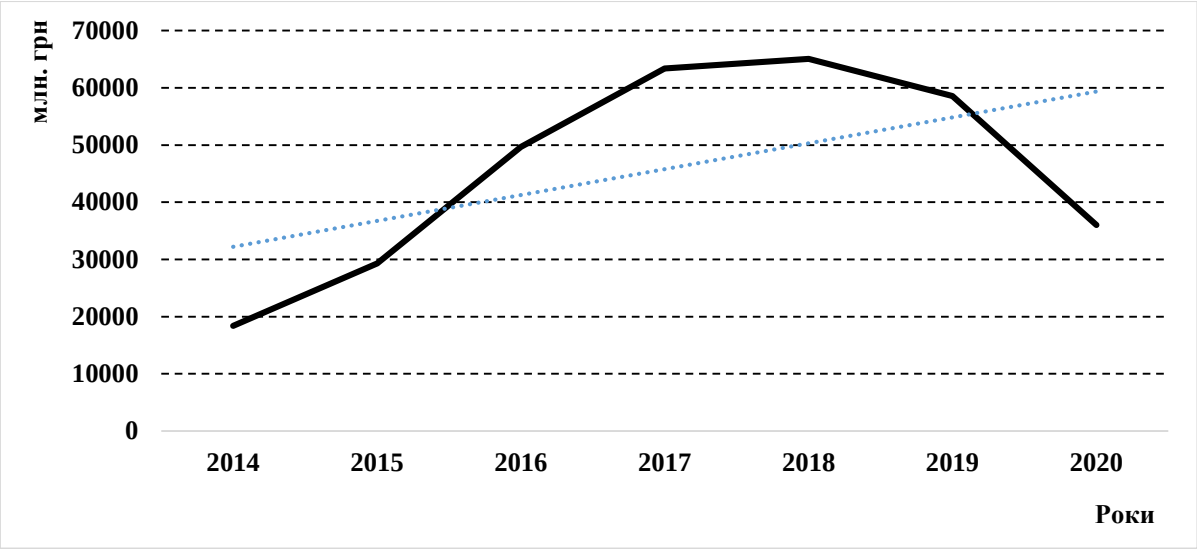

Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій

Джерело: побудовано за даними Державної служби статистики України

Отже, для того, щоб досягнути цілі – активізації інвестиційної діяльності аграрної галузі, необхідні наявні передумови, зокрема зменшення ставки оподаткування, доступність отримання кредиту, збільшення рівня державної підтримки, середній рівень захищеності інвестицій та прав інвесторів, а також покращення нормативної бази у даному напрямку.

Список використаних джерел:

1. Інвестиційна політика в аграрному секторі України: проблеми та заходи щодо їх вирішення. Проект «Аграрна політика для людського розвитку». [Електронний ресурс] / Під редакцією Б. Супіханова. Режим доступу: http://www.undp.org.ua/agro/pub/ua/P2003_01_043_03.pdf

2 .Статистична інформація Державної служби статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/.

УДК 685.171

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ЯК ОБ'ЄКТА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО СЕРВІСУ

Бугай А.О., студентка

Науковий керівник: Богданюк О.В. к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів та природокористування України

З метою забезпечення безперебійного процесу виробництва й реалізації продукції підприємства мають мати у власному розпорядженні й користуванні оборотні активи, без яких неможливо розпочати власний бізнес. Відомо, що навіть найменша підприємницька справа потребує наявності стартового капіталу, адже функціонування того, або ж іншого підприємства, незалежно від виду його економічної діяльності, залежить від ефективного формування джерел оборотних активів, а також подальшого їх ефективного використання. Отже, здійснюючи виробничо-господарську діяльність будь-яке підприємство повинно

мати відповідний стартовий капітал, який направлений на формування й використання оборотних активів.

Однак, для початку слід визначити, в чому ж полягає економічна суть самого поняття “оборотні активи” як об’єкта обліково-аналітичного сервісу. Оскільки досить часто зустрічається в наукових джерелах терміни, котрі на перший погляд є ідентичними, а саме: “оборотні кошти”, “оборотні активи”, “оборотні засоби”. Тлумачення економічної сутності оборотних активів як самостійної економічної категорії повинно розкривати їхній економічний зміст, а також ту роль, котру вони мають виконують в виробничому процесі.

Аналіз літературних джерел з питань обліково-аналітичного сервісу управління оборотними активами засвідчує, що у вітчизняній нормативній документації повністю відсутнє розмежування самого поняття оборотний капітал й оборотні активи (кошти). Зокрема, П(С)БО 2 зазначає, що “оборотні активи – це грошові кошти й їхні еквіваленти, котрі не обмежені щодо їх використання, а також й інші активи, котрі призначені задля реалізації або ж їх споживання напротязі їх повного операційного циклу, чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу” [12]. Критично оцінивши поняття “оборотні активи”, які розглядаються в різних літературних джерелах, можливо виділити кілька важливих підходів економістів щодо трактування економічної сутності даного поняття: по-перше, - це сукупність оборотних засобів та засобів обігу; по-друге, оборотні засоби підприємств, що зображуються у активі бухгалтерського балансу; по-третє, грошові кошти, а також їхні еквіваленти, й інші активи, котрі використовують на протязі одного операційного циклу; по-четверте, сукупність майнових цінностей, котрі обслуговують поточну господарську діяльність підприємства і повністю споживаються протягом одного операційного циклу; по-п’яте, засоби підприємств, котрі повною мірою переносять власну вартість на вартість новоствореної продукції. Більшість науковців підтримують перше трактування оборотних активів, за яким оборотні активи визначають, як сукупність оборотних засобів та засобів обігу; грошових коштів, а також їх еквівалентів та інших активів, котрі використовують у одному операційному циклі.

Однак, в літературі зустрічаються й інші трактування сутності оборотних активів, основні з них поділяються на два визначення. Перше визначення: «оборотні активи – відповідно, є грошові ресурси, котрі вкладено у оборотні виробничі засоби та засоби обігу задля забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації виготовленої продукції» [8, С. 198]. Інше визначення, «оборотні активи – це є активи, котрі протягом одного виробничого циклу або ж одного календарного року можуть бути перетворені на гроші» [4, С. 147]. Певна кількість авторів дають таке ж саме визначення самого терміну «оборотний капітал». Дехто із науковців вважає, що оборотний капітал – це є кошти, котрі вкладено в оборотні активи підприємства і які використовуються або ж призначаються для використання у виробництві. Все це підтверджує ідентичність самих понять – оборотні кошти й оборотні активи.

Азрилиян А.Н. [2], А.Г. Загородній [9], В.І. Ждан [13], Ф.Ф. Бутинець [5], Н.М. Грабова [7], К.Р. Гордієнко [6], Н.В. Чебанова [14] та інші науковці під

визначенням оборотні активи трактують грошові кошти й їхні еквіваленти, котрі не обмежені в власному використанні, відповідно, також й інші активи, котрі призначені задля продажу або ж їх споживання напротязі одного операційного циклу, чи напротязі дванадцяти місяців починаючи із дати балансу.

Критично оцінюючи викладені вище тлумачення економічної сутності оборотних активів, ми представляємо власне бачення визначення цього поняття. Таким чином, оборотні активи - це сукупність усієї вартості майна будь -яких підприємств, що обслуговують існуючий економічний процес, а також повністю використовуються протягом одного операційного (комерційного та виробничого) циклу.

Список використаних джерел:

1. Пеняк Ю.С. Формування та ефективність використання оборотних засобів сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04/ Ю.С. 2.Пеняк; 2. Харк. нац. аграр. ун_т ім. В.В. Докучаєва. Х., 2010. 20 с.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" від 07.02.2013 № 73 Мінфін України: Офіційний вісник України. Офіц. вид. К., 2013. № 19. С. 97.
4. Соляник Л.Г. Оборотні засоби промислового підприємства: оптимізація управління: монографія. Дніпропетровськ: Вид_во НГУ, 2009. 239 с.

УДК 657:330.004

ПРОФЕСІЯ БУХГАЛТЕРА У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Жукова Є.В., студентка
Науковий керівник: Воляк Л.Р., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Під час реформування вищої освіти в Україні у контексті інтеграції до європейського освітнього простору і пристосування навчально-виховного процесу до вимог Болонського процесу в вищих навчальних закладах відбуваються зміни у суті підготовки фахівців різних напрямів навчання. На сьогоднішній день проблемою формування системи підготовки фахівців з обліку і оподаткування у закладах вищої освіти України є актуальною та необхідною. Українські науковці вивчають та аналізують якісну та кількісну складову сутністю підготовки фахівців з даного напрямку. Також актуальним є питання підготовки бухгалтерів, щоб вони могли бути конкурентоспроможними на європейському ринку праці, що вимагає не лише організованого навчального процесу відповідно до вимог Болонського процесу, але й адаптацію змісту навчання до європейських стандартів.

Основна мета підготовки майбутніх фахівців з обліку і оподаткування є формування їхніх професійних навиків у сфері обліку, оподаткування, аналізу і аудиту в діяльності підприємств та організації або фінансування органів. Особливим постає питання про реформування професійної підготовки для фахівців облікової сфери .Тобто підготовка фахівців облікової сфери виконанням Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до

законодавства ЄС. Тобто це коли відбувається поступова адаптація національної облікової системи до стандартів бухгалтерського обліку на міжнародному рівні.

Освітня діяльність усіх навчальних закладів як економічного так і інших спрямувань полягає у підготовці та випуску конкурентоспроможних фахівців з бухгалтерського обліку і оподаткування, які набули знань та потрібних навичок відповідно до міжнародних критеріїв та стандартів освіти. Специфічним в організації цього процесу є ускладнення в зв'язку з постійними змінами чинного законодавства. Зовнішні та внутрішні фактори викликають нестабільність у системі професійної підготовки фахівців цієї галузі. Професійні бухгалтери повинні надавати свої послуги відповідно до технічних, професійних, освітніх стандартів, на основі яких відбувається процес узгодження принципів складання типових навчальних планів підготовки фахівців з обліку та аудиту, а також відповідних методик і правил організації проведення навчання і підвищення кваліфікації [1].

Щоб забезпечити високий рівень ефективності процесу стандартизації бухгалтерської освіти, необхідно орієнтуватися на освітні стандарти ООН та постійно уточнювати перелік дисциплін, які входять у навчальний план з підготовки бакалаврів та магістрів з урахуванням аналізу навчальних планів провідних університетів в світі.

Одним з напрямків удосконалення науководослідного компонента є активізація міждисциплінарних зв'язків обліково-аналітичного блоку,тобто розглядають обліково-аналітичні категорії як базу для інших економічних дисциплін [3].

Сучасна система підготовки фахівців із обліку й оподаткування у закладах вищої та середньої професійної освіти не зовсім відповідає вимогам часу. Тому що, не завжди випускники можуть знайти собі роботу .В основному це через організаційні чинники, або через тих, що вимагають покращення змісту підготовки облікових кадрів.

Отже, необхідно формувати інноваційні інструменти для підвищення рівня професійної підготовки фахівців із обліку та оподаткування, які передбачають реалізацію матеріальних і нематеріальних інтересів та одержання відповідних стимулів для постійного, динамічного, суттєвого розвитку фахової підготовки та здобуття відповідних професійних знань і навичок.

Список використаних джерел:

1.Кончаковський Є.О., Гелей І.В. Проблеми підготовки фахівців з напряму облік і аудит у контексті євроінтеграції. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/13323/1/%D0%93%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B9%20%D0%86.%D0%92..PDF

2. Аудиторська діяльність: основні проблеми та їх вирішення. Сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні: глобальні виклики – управлінські рішення. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/3515/1/3729_IR.pdf.

3. Саюн А.О., Хотькіна О.Р. Проблеми підготовки фахівців з обліку, аналізу та аудиту. 2013. URL: https://ofp.cibs.ubs.edu.ua/files/1301/13saopot.pdf

УДК 336.325.611.2

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ МЕТОДІВ СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Кобзар Ю.О. студентка
Науковий керівник: Богданюк О.В. к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів та природокористування України

Звіт про рух грошових коштів показує розгорнуто всі надходження та витрачання грошових коштів та їх еквівалентів за певний період, які виникають внаслідок операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Результатом заповнення звіту є формування показників чистого руху грошових коштів відповідно за видами діяльності підприємства і в цілому за звітний період.

Метою даної роботи є висвітлення переваг та недоліків методів складання Звіту про рух грошових коштів.

Питанням складання Звіту про рух грошових коштів присвячено праці вітчизняних науковців, зокрема: Атамас О.П., Шубіна С.В., Босих А.Ю., Курило Г.М., Теслюк В.М., Дегтяренко А.В, Корягін М.В., Височан О.С.

Відповідно до Н(П)СБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» підприємство повинно складати Звіт про рух грошових коштів у частині подання грошових потоків з операційної діяльності [2], використовуючи:

- прямий метод (форма №3), відповідно до якого розкривається інформація про основні класи валових надходжень та валових виплат;
- непрямий метод (форма № 3-н), відповідно до якого чистий прибуток коригується з урахуванням впливу негрошових операцій, відкладених (або нарахованих) сум по минулим (або майбутнім) надходженнями грошових коштів з операційної діяльності, а також статей доходу (або витрати), пов’язаних із потоками грошових коштів з інвестиційної або фінансової діяльності[2].

Прямий метод звіту про рух грошових коштів - це один із способів отримання фактичної інформації про рух грошових коштів із сегментів операцій компанії та використання замість облікових значень нарахування. Прямий метод складання звіту про рух грошових коштів базується на безпосередньому використанні даних із регістрів бухгалтерського обліку щодо дебетових або кредитових оборотів коштів за рахунками 30 «Готівка» і 31 «Рахунки в банках» за звітний період у кореспонденції з рахунками бухгалтерського обліку активів або зобов’язань.

Якщо підприємство обирає складання Звіту про рух грошових коштів за формою 3-н, то насправді за непрямим методом у звіті визначають тільки ту частину, яка пов’язана з операційною діяльністю. Показники руху коштів від інвестиційної та фінансової діяльності визначають за прямим методом: окремо відображають усі надходження, які потім зменшують на суму витрачань та інших платежів. Тобто, та частина, яка стосується руху коштів внаслідок інвестиційної та фінансової діяльності, в обох формах (за прямим та непрямим методом) є ідентичною (рядки 3200-3395). Сумарні показники (рядки 3400- 3415) у формах звітності за прямим та непрямим методами також обчислюють однаково[2].

Обидва наведені методи мають велику кількість переваг і недоліків, що зумовлює використання їх у різних ситуаціях на підприємстві .

Так, однозначними плюсами прямого методу є те, що він дає можливість для широкого планування грошового потоку. Також він надає підприємству можливість оцінити, наскільки є підприємство ліквідним в умовах інфляції на основі аналізу грошових коштів. Варто також зазначити, що завдяки прямому методу з'являється можливість від слідкувати напрями використання грошових коштів.

З іншого боку він не відображає взаємозв'язок отриманого у періоді фінансового результату і величини коштів за звітний період, охоплює не всі ресурси підприємства, а тільки грошові і дуже обмежено показує фінансовий стан підприємства, так як не відображає суму отриманого прибутку.

До переваг непрямого методу можна віднести, наприклад, те, що таким чином заповнений звіт дає можливість зрозуміти, як рух грошових коштів впливає на формування прибутку, що є позитивним фактором для фінансового аналізу на підприємстві. Також розрахунки за допомогою непрямого методу можуть показати співвідношення руху грошових коштів і господарської діяльності підприємства в цілому, вони розкривають взаємозв'язок між звітом про фінансові результати і звітом про рух грошових коштів.

З іншого боку, складання звіту є дуже трудомістким. Також є необхідним залучення внутрішніх даних бухгалтерського обліку. Така форма заповнення звіту про рух грошових коштів потребує також високого рівня комп'ютеризації, так як вона доцільна лише за інтенсивного використання табличних процесорів.

Отже, непрямий метод є більш докладним і доцільним для аналізу, так як він дає можливість аналізувати фінансові результати підприємства, використовуючи звіт про рух грошових коштів, проте цей метод доцільний лише тоді, коли підприємство добре оснащене програмним забезпеченням.

Список використаних джерел:

Боярова О. А. Проблемні аспекти формування звіту про рух грошових коштів за Н(П)СБО 1. зб. тез та доповідей І Міжнародної наук.-практ. інтернет-конференції. Зростання ролі бухгалтерського обліку в сучасній економіці.К. : ТОВ «Всеукраїнський інститут права і оцінки», 2013.С. 111-119.

Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.

УДК 331.5

РИНОК ПРАЦІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Лайпольд К.С., студентка
Науковий керівник: Воляк Л.Р., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ринок праці в Україні функціонує в умовах зниження народжуваності, скорочення і старіння населення, що формує стан робочої сили. Наступним ключовим трендом на ринку праці є зростання варіативності зайнятості. До традиційної зайнятості все більше додається фрилансінг, часткова зайнятість, дистанційна робота тощо. Дедалі частіше роботодавцям вигідніше винаймати робітників за тимчасовим контрактом, ніж на постійну роботу. Потребується все більше робітників на неповну зайнятість і все менше – на повний робочий день. Водночас, зростає запит на різні формати дистанційної та віддаленої співпраці і все менше необхідна постійна фізична присутність робітників на робочому місці. Пандемія COVID-19 прискорила багато з цих процесів. Відповідно перед роботодавцями та працівниками постала проблема адаптація до нових умов господарювання. Іншою загрозою стало зростання безробіття та скорочення підприємницької діяльності. За даними торгово-промислової палати, на кінець 2020 р. в Україні призупинили свою діяльність близько 700 тис. підприємств, установ та організацій, що забезпечували роботою понад 3,5 млн осіб [1].

Для врегулювання нестабільності праці на законодавчому рівні було прийнято ряд законодавчих ініціатив та доповнень до існуючих. Зокрема:

1. Закон України «Про відпустки» доповнили пунктами [2]:

- термін перебування у відпустці без збереження заробітної плати на період карантину не включається у загальний термін відпустки;
- матері або іншій особі для догляду за дитиною віком до 14 років на період оголошення карантину на відповідній території працівник може отримати оплачувану відпустку.

2. Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» №530-IX [3] в період встановлення карантину або обмежень роботодавець повинен доручити працівнику виконувати роботу в домашніх умовах. Підприємству на період карантину необхідно прийняти положення про дистанційну роботу. Обов'язково під час дистанційної роботи не повинні змінюватись інші умови праці щоб забезпечити дотримання прав працівників та уникнути відповідальності за порушення законодавства України про зміну істотних умов праці.

3. Прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення правового регулювання дистанційної, надомної роботи та роботи із застосуванням гнучкого режиму робочого часу» 1213-IX від 04.02.2021 р. [4], який вводить категорію «гнучкий режим робочого часу» - форма організації праці, за якою допускається встановлення іншого режиму роботи, ніж визначений правилами внутрішнього трудового розпорядку, за умови дотримання встановленої денної, тижневої чи

іншої, встановленої на певний обліковий період (тиждень, місяць, квартал, рік тощо), норми тривалості робочого часу. Тобто працівники можуть працювати як за фіксованим робочим часом, так і з змінним, протягом якого працівник на власний розсуд визначає періоди роботи в межах встановленої норми тривалості робочого часу.

Іншою категорією, яка узаконюється даним законом є «надомна робота», яка передбачає виконання робочих обов'язків за місцем проживання працівника або в інших визначених ним приміщеннях.

Введене також поняття «дистанційна робота» - форма організації праці, за якої робота виконується працівником поза робочими приміщеннями чи територією власника або уповноваженого ним органу, в будь-якому місці за вибором працівника та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [4].

Зазнав змін ринок праці і в затребуваності спеціалістів різних професій. За інформацією кадрових агентств України – кількість претендентів, які подали свої резюме, зросла на 60%, в той час кількість пропонованих робочих місць продовжує знижуватися. При цьому, найсильніший удар припав на малий бізнес – тут 35% підприємців-роботодавців заявили або про вже закритий бізнес, або про наміри зробити це найближчим часом [5].

Дефіцит вакансій посилився за всіма видами економічної діяльності, відповідно підвищилась кількість претендентів на 1 вакансію. У січні-лютому 2021 р. кількість безробітних перевищує кількість вакансій в сільському господарстві – в 7,6 раза, в переробній промисловості – в 2,7 раза, в оптовій та роздрібній торгівлі – в 4,5 раза, в сфері фінансів та страхової діяльності – в 11,9 раза, в державному управлінні – в 3,9 раза [6], тобто саме ці види економічної діяльності стали найбільш уразливими.

Отже, внаслідок Covid19 ринок праці зазнав шалених трансформаційних змін. Головними векторами розвитку стали процеси діджиталізації та використання цифрових технологій, на підставі яких буде забезпечуватися можливість виконання роботи у віддаленому доступі.

Список використаних джерел:

1. Торгово-промислова палата. URL: https://ucci.org.ua/
2. Закон України «Про відпустки». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-20#Text
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення правового регулювання дистанційної, надомної роботи та роботи із застосуванням гнучкого режиму робочого часу» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1213-20#Text
5. Як пандемія COVID19 за лічені тижні радикально змінила ринок праці в світі. Укрінформ. 2021. URL: https://www.ukrinform.ru/rubric$society/3104413$kak$pandemia$covid19$izmenila$rynok$truda$v$ukraine.html
6. Робоча сила України. Статистичний збірник Державної служби статистики України, 2019. URL: http:// www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/07/ zb_r_s_2019.pdf

УДК 657.47 : 631.3-049.32

ОБЛІК ВИТРАТ НА ПОЛІПШЕННЯ ТА РЕМОНТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Лисенко К.С., студентка
Науковий керівник: Богданюк О.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Матеріальні довгострокові активи, вартість яких відноситься на витрати протягом тривалого терміну їх корисного використання є основними засобами підприємства. Підприємство самостійна визначає способи корисного використання окремих об’єктів та строки їх служби.

Поліпшення основних засобів відбувається в результаті: модернізації; модифікації; добудови; дообладнання; реконструкції. Витрати, пов’язані з поліпшенням основних засобів, являють собою за економічним змістом капітальні інвестиції і призводять до збільшення первісної вартості основних засобів. Облік виробництва повинен забезпечити одержання достовірних даних про досягнутий його рівень, які необхідні для управління, контролю за додержанням норм виробничого споживання засобів і предметів праці та живої праці з метою обчислення собівартості продукції та оцінки діяльності підприємства.

Основні нормативно-правові документи, що регулюють дане питання, це : П(С)БО 7 «Основні засоби; Методичні рекомендації з обліку основних засобів від 30.09.2003 року № 561; Податковий кодекс України.

Згідно П(С)БО 7 п.14 «Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов’язаних з поліпшенням об’єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що приводить до збільшення майбутніх економічних вигід, первісно очікуваних від використання об’єкта».

З метою раціональної організації синтетичного й аналітичного обліку названих витрат доцільно всі витрати, пов’язані з поліпшенням об'єктів основних засобів, відносити на рахунок 15 «Капітальні інвестиції». Для цього до даного рахунку необхідно відкрити додатковий субрахунок 156 «Витрати на поліпшення об'єктів основних засобів». Поліпшення основних засобів ідентифікували, як поточний і капітальний ремонт, реконструкція, модернізація, технічне переозброєння та інші види робіт.

Ремонти основних засобів класифікуються за видами ремонтів та способами їх проведення:

а) за видами поділяються на: поточні; середні; капітальні;

б) за засобом здійснення ремонти поділяються на: ремонти, що виконуються господарським способом; ремонти, що виконуються підрядним способом; ремонти, що виконуються змішаним способом.

В Методичних рекомендаціях № 561 визначено, що витрати на ремонт, що здійснюються для підтримання об’єкта в робочому стані та одержання первинно визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання, включаються до витрат періоду, в якому такі витрати понесені. А відповідно витрати на ремонт, що здійснюються з метою збільшення майбутніх

економічних вигод, первинно очікуваних від використання об'єкта, збільшують первісну вартість основних засобів на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням цих активів. Крім того, витрати на капітальний ремонт теж можуть включатися до витрат періоду, якщо ці витрати понесені з метою одержання первинно визначеної суми майбутніх економічних вигід від експлуатації об’єкта основних засобів

Відповідно до податкового кодексу України п. 12 ст.146, платник податку має право, суму витрат, що пов'язані з ремонтом та поліпшенням об'єктів основних засобів, в тому числі орендованих або отриманих в концесію, у розмірі, що не перевищує 10 відсотків сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів на початок такого звітного року віднести до валових витрат того звітного податкового періоду, в якому такі поліпшення або ремонт були здійснені.

Отже, за податковими законами витрати на ремонт та поліпшення основних засобів в межах 10% ліміту відносяться на валові витрати в період їх виникнення, а витрати понад ліміт збільшують первісну вартість основних засобів. Тобто, платник податків, навіть не очікуючи закінчення ремонту(поліпшення), має право лімітні витрати віднести до складу виробничих, загальновиробничих, адміністративних, витрат на збут та інших операційних витрат. Але при ремонті (поліпшенні) виробничих та загальновиробничих основних засобів такі лімітні витрати прямо або шляхом розподілу загальновиробничих витрат формують собівартість реалізованих товарів, а адміністративних основних засобів – адміністративні витрати.

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: навч. посіб. Миколаїв: МДАУ, 2010. 439 с.
2. Городянська Л. В. Відтворення основних засобів на підприємствах України: теорія і практика обліку та аналізу : монографія. К.: КНЕУ, 2008. 224 с.
3. Податковий кодекс України від 23.05.2020 №466 – IX зі змінами та доповненнями .URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17
4. П(С)БО №7 «Основні засоби» 27.04.2000 р. № 92. Зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00
5. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів від 30.09.2003 р. №561: метод. рекомендації зі змінами та доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03

УДК 331.5:631.1

УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Лісова А.В., магістр
Науковий керівник: Собченко Т.С., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

В сучасних умовах аграрним товаровиробникам часто доводиться пристосовуватися до складних умов та витримувати велику конкуренцію, нестабільне політичне становище в країні та світі. Початок пандемії був черговим викликом, із яким зіштовхнулися й аграрії, тому виникла потреба переосмислити управління трудовими ресурсами, адже саме на них найбільше вплинули зміни.

У 2020 році Бюро Міжнародної організації ці із діяльності роботодавців створило «Посібник роботодавця з управління робочими місцями під час COVID-19». Однією із основних порад було по можливості перевести працівників на віддалену роботу [1], проте в аграрному секторі це може бути доцільним лише для адміністративних працівників та керівництва. Основна ж робота, яка виконується безпосередньо на виробництві не може бути призупинена чи перенесена.

Із таблиці 1 видно, що за досліджувані 2015-2020 роки у 2019 році спостерігалася найбільша зайнятість населення в аграрному секторі, а вже в 2020 році став помітним вплив пандемії. Оскільки аграрний сектор забезпечує продовольчу безпеку країни, то нині є дуже важливим створення правильної системи управління трудовими ресурсами, яка буде ефективною в сучасних умовах.

Таблиця 1

Зайняте населення за видами економічної діяльності

Показник/рік	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	2870,6	2866,5	2860,7	2937,6	3010,4	2721,2
Зайняте населення у віці 15–70 років, усього	16443,2	16276,9	16156,4	16360,9	16578,3	15915,3

[2]

Натомість, внаслідок поширення коронавірусної хвороби повернулося близько 400-500 тис. заробітчан [3] Це може сприяти відсутності дефіциту робочої сили, яка постійно спостерігається в аграрному секторі.

За таких умов, основними завданнями для керівників аграрних господарств є:

- зменшення ризику захворювання працівників;
- забезпечення колективу основними засобами індивідуального захисту;
- переведення можливих груп працівників на дистанційну роботу та постійний контроль за ними;
- забезпечення достатньої кількості працівників;

- створення додаткової тимчасової групи працівників, які могли б працювати при захворюванні основних працівників;
- соціальна допомога звільненим робітникам.

Дані поради допоможуть аграріям забезпечити стабільне безперервне виробництво продукції.

Раніше під управлінням трудовими ресурсами мали на увазі
- оцінку кандидатів;
- підбір кадрів;
- створення умов для адаптації нових працівників;
- збір та аналіз результатів трудової діяльності;
- підвищення кваліфікації та вмотивованості.

Проте в умовах пандемії до цього списку можна додати:
- скринінг стану здоров'я працівників;
- надання можливості колективу вакцинуватися;
- дотримання санітарно-епідеміологічних умов серед колективу;
- інформування працівник щодо можливостей профілактики та вакцинування;
- зміна етики трудового колективу (заборона рукостискань тощо).

Ефективне управління трудовими ресурсами із швидкими реакціями на зовнішні зміни є ключовим на шляху до збереження успіху аграрного підприємства. За сучасних умов важливим є не лише організація робочого процесу та його контроль, а і забезпечення безпечних умов праці із постійною адаптацією до існуючих вимог дотримання епідеміологічних норм та інформування працівників.

Список використаних джерел:

1. Федерація роботодавців України. Посібник роботодавця з управління робочими місцями під час COVID-19. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---lab_admin/documents/publication/wcms_745603.pdf
2.Робоча сила України. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/07/zb_r_s_2020.pdf
3. Трудова міграція: скільки українців працювали за кордоном в 2019-2021 роках URL: https://www.slovoidilo.ua/2021/03/18/infografika/suspilstvo/trudova-mihracziya-skilky-ukayinczіv-pracyuvaly-kordonom-2019-2021-rokax
4. Власенко О.С., Чарикова Ю.В. Мотивація персоналу в умовах кризи. *Економіка та управління підприємствами.* 2017. Випуск 17. С. 224-229.

УДК 311.42:658.115:665

ЕКОНОМІКО-СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Мельник Т.І, студентка
Науковий керівник: Макарчук О.Г., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

У сучасних умовах виробництво олійно-жирової продукції є одним з перспективних видів аграрного бізнесу України. Країна є найбільшим світовим експортером соняшникової олії. Так, у 2019/20 МР було вироблено 7 млн. т соняшникової олії, з яких 6,4 млн. т було експортовано (90%) (табл. 1). При цьому найбільшими імпортерами української соняшникової олії у 2019 р. були країни ЄС – 31% від загального експорту.

Таблиця 1

Баланс соняшникової олії в Україні, тис.т

Маркетинговий рік	2000/2001	2005/2006	2010/2011	2015/2016	2019/2020
Початкові запаси	12	293	144	344	40
Виробництво	970	1925	3335	5010	7055
Імпорт	0	0	1	1	0
Загальне постачання	982	2218	3480	5355	7095
Експорт	550	1514	2652	4500	6350
Внутрішнє споживання	417	417	530	550	545
Загальний попит	967	1931	3182	5050	6895
Кінцеві запаси	15	287	298	305	200

Джерело: [1].

Нині олійно-жировий комплекс України є єдиним сектором аграрного виробництва, де завдяки запровадженню економічних заходів регулювання ринку встановлено баланс економічних інтересів держави, сільськогосподарської та переробної сфер виробництва і внутрішнього споживача [4].

Реалізація зовнішньоекономічної діяльності підприємств олійно-жирового комплексу передбачає відповідне організаційно-економічне забезпечення, де основна роль належить державі, яка зобов'язана створити відповідне правове поле як для забезпечення продовольчої безпеки, так і для нарощення експортного потенціалу країни.

Розвиток олійно-жирового комплексу України почався з прийняттям Закону України №1033-XIV «Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур» в 1999р., в якому було встановлено експортне мито на насіння соняшнику в розмірі 23%. У подальшому з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України» у 2001 р. експортне мито було зменшено до 17 %. А з 2008 р. після набуття Україною членства у СОТ набрав чинності Закон України від 07.07.2005 р. 2773-IV «Про внесення змін до Закону України «Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур», який передбачав щорічне зменшення діючої 17% ставки

мита на 1% (до 10% у кінцевому періоді, яка діє на сьогоднішній день), як одна з умов СОТ [3] .

Такі заходи дозволили переорієнтувати структуру експорту олійно-жирового комплексу від сировинної до готової продовольчої продукції та зробити Україну світовим лідером з виробництва та експорту соняшникової олії.

З 2009 р. Україна є лідером серед країн експортерів соняшникової олії. За підсумком 2017/2018 МР частка України у світовому виробництві соняшникової олії становила 55,1%. Більше 95% виробленої олії спрямовується на зовнішній ринок. За період 2013-2018 рр. об'єм експорту олії зріс в 1,8 рази (до 5988 тис. т), у тому числі соняшникової – 1,8 рази (до 5757,3 тис т) [2].

Згідно розрахунків OECD-FAO передбачається зростання світового споживання рослинних олій до 2026 року ще на 18.1 % або на 33,7 млн. т. Отже, експортний потенціал продукції олійно-жирової галузі і надалі зростатиме [5].

Перспективним для українського олійно-жирового комплексу є виробництво високоолеїнової сирої соняшникової олії. На світовому ринку відмічається недостатня кількість пропозицій, досить високий попит імпортерів та зростання премій на цю продукцію. Саме тому розвиток виробництва високоолеїнової олії може покращити стратегію розвитку олійно-жирової галузі держави [6] .

Підсумовуючи, варто відмітити, що тенденції розвитку олійно-жирового комплексу України демонструють досить глибоку інтеграцію у світовий торговельний простір, що дає можливість нашій державі впливати на світову ринкову кон'юнктуру у цьому сегменті та нарощувати експортний потенціал рослинних олій.

Список використаних джерел:

1.FAS-USDA (2020) "Report: Oilseeds and Products Annual", Режим доступу:https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=Oilseeds%20and%20Products%20Annual_Kyiv_Ukraine_04-15-2020

2.Асоціація «Укроліяпром»: офіційний сайт. Режим доступу: http://www.ukroilprom.org.ua

3.Казанджі А. В. Тенденції та перспективи розвитку експортної діяльності олійно-жирового підкомплексу України // Глобальні та національні проблеми економіки, 2017, №19. Режим доступу: http://global-national.in.ua/archive/19-2017/34.pdf

4.Слободян Н.Г., Субота М.В. Стан та перспективи олійно-жирової промисловості України. Формування ринкових відносин в Україні, 2015, № 10, С. 131-134. Режим доступу: URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2013_10_31

5.Офіційне видання «АПК-информ». Режим доступу: URL: http://www.apk-inform.com /ru/exclusive/ topic/1023853.

6.Щерба З.В. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ РИНКУ СОНЯШНИКОВОЇ ОЛІЇ. Збірник наукових праць IX Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. Режим доступу: http://www.vtei.com.ua/doc/2020/23042020konf/14_94.pdf

УДК 330.1:658

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА СТАНУ Й РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНИХ ФІНАНСІВ ЯК НОВОГО НАПРЯМКУ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Павлова А.С., студентка
Науковий керівник: Макарчук О.Г., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Одним із основних питань концепції сталого розвитку є фінансування відповідних проєктів, тому в нинішніх умовах поруч із трьома основними елементами, зокрема, економічними, екологічними та соціологічними, можна відокремити і фінансовий. “Зелена економіка” дала початок “зеленим фінансам”. На сьогоднішній день чіткого розуміння та трактування немає [1].

«Зелені» фінанси опоплюють фінансові механізми відновлюваних джерел енергії; фінансові установи, що спеціалізуються на «зелених» інвестиціях, надають фінансування чи хеджування таких інвестицій. З цього погляду зелене фінансування включає «зелені інвестиції» та «зміна інвестиційного клімату» і включає як державне, так і приватне фінансування, а також ефективне управління екологічними ризиками у всій фінансовій системі [2].

Зелені фінансові продукти слід розділити на чотири основні групи:

1) роздрібне фінансування ("зелена іпотека", "зелені" кредити на купівлю житла, "зелені" кредити на будівництво комерційної нерухомості, "зелені" кредитні картки, "зелені" автокредити);

2) корпоративне / інвестиційне фінансування (фінансування «зелених проектів», «зелених» венчурних підприємств та приватного капіталу, технологічний лізинг та вуглецеве фінансування);

3) управління активами (фіскальний або казначейський фонд, екологічний фонд та низьковуглецевий фонд, зелені облігації, фонд стихійних лих);

4) страхування (автострахування, вуглецеве страхування, страхування від катастроф, зелене страхування).

Прогрес зеленого зростання в технологіях та інноваціях можна спостерігати за допомогою:

1) рівня витрат на наукові та науково-технічні дослідження, які в Україні сьогодні не можуть забезпечити інноваційно-інвестиційну складову економічного зростання;

2) впровадження підприємствами інновацій, кількість яких з кожним роком поступово зростає;

3) динаміки розвитку технологій, пов'язаних із «зеленим» зростанням [4].

Таким чином, акцент на зеленому фінансуванні в Україні особливо актуальний для малих та середніх підприємств, оскільки вони починають бачити потенційну економію витрат та енергії за рахунок проектів боротьби зі зміною клімату. Також на державному рівні можуть використовуватись методи «зеленого» фінансування, а саме «зелені» облігації, які підходять для залучення великих кредитів на розвиток екологічних проектів.

Агропромисловий сектор є найперспективнішим з точки зору «озеленення» України. Це один з небагатьох секторів в Україні, який орієнтований на ринок. Його діяльність уже реформована з урахуванням вимог ринку ЄС, куди експортується значна частина української продукції. Українським компаніям без змін неможливо рухатися вперед, і, отже, потрібно внести «зелені зміни» у свої компанії [3].

Шлях до створення «зеленої економіки» набуває дедалі більшої актуалізації, проте досягнення поставленої цілі неможливе без чіткого усвідомлення наявних проблем і вироблення стратегій їх подолання. Широке використання інструментів екологічного інвестування може дати певний позитивний ефект, але треба враховувати їх підвищену вартість у порівнянні з традиційними інвестиційними інструментами. Це стосується таких елементів «зелених» фінансів, як «зелений» тариф, «зелені облігації», «теплі» кредити тощо, які також доцільно розглядати як структурні елементи екологічного інвестування [5].

Список використаних джерел:

1. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. Режим доступу: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf
2. Гацька Л. П. Тенденції екологізації фінансової системи, можливості для країн, що розвиваються. Режим доступу: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgibin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?
3. Гурський М.М. Механізм регулювання зеленого курсу в аграрному секторі україни. Режим доступу: https://doi.org/10.32838/TNU-2663-6468/2021.2/017
4. Добровольська О.В. "Зелені фінанси" як складова парадигми сталого розвитку / О. В. Добровольська // Бізнес Інформ. - 2018. - № 5 - С. 287-294. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_5_44 .
5. Карлін М.І., & Івашко О.А. (2020). ЗЕЛЕНІ ФІНАНСИ ЯК НОВИЙ НАПРЯМ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ. Економічний форум, 1(3), 97-104. https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2020-3-15

УДК 519.2

ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНИХ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Побережна В., студентка
Науковий керівник: Симоненко О.І., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Наданому сучасному етапі економічного розвитку нашої країни в умовах реальної самостійності суб'єктів господарювання все більшого значення набуває реалізація принципів самоокупності та самофінансування. Прибуток є одним із найважливіших критеріїв успішної роботи підприємства, який характеризує остаточний результат усіх видів діяльності і є формою приросту активів його власників.

У сучасних економічних умовах, які супроводжуються економічною кризою слід велику увагу приділяти прогнозуванню фінансових результатів підприємства. З метою нейтралізації ризику неприбутковості та покращення

фінансової діяльності, прибуток підприємства потребує постійного аналізу та прогнозування. Тому досить актуальним є питання щодо визначення і застосування прогнозної моделі на рівні підприємства.

Економетрична модель – це функція, що встановлює зв'язок між економічними показниками, причому одні показники розглядаються як залежні змінні, а інші – як незалежні.Економетричні методи використовуються для прогнозування поведінки об'єкта (наприклад, моделі прогнозування прибутку підприємства), дозволяють встановити кількісні пропорції, співвідношення між різними параметрами об'єкта дослідження (наприклад, факторами, що впливають на прибуток підприємства).

У процесі економетричного аналізу прибутку важливо визначити за рахунок яких факторів він зростає чи знижується. На величину прибутку впливає сукупність багатьох факторів, найважливішими з яких є: дохід від реалізації продукції; собівартість реалізованої продукції; витрати на оплату праці; адміністративні витрати; витрати на збут; відношення обсягу виробництва на величину прибутку.

Прогнозування показників діяльності підприємства здійснюється на основі часових рядів. Однак кризові явища, що мали місце у 2014-2019 рр негативно вплинули на тенденції зміни показників, в першу чергу прибутку. Досить поширеним підходом до прогнозування зміни значень часового ряду за таких умов є використання показників динаміки. Доцільність їх застосування зумовлена такими чинниками: вони мають достатньо простий алгоритм дослідження; не вимагають важких з технічної точки зору розрахунків; застосовуються в умовах , коли має місце відносно невеликий обсяг вихідних даних. Найбільшого використання набуло прогнозування за допомогою середнього приросту та середнього темпу зростання. Серед недоліків наведених методів варто відзначити те, що при розрахунку відповідних середніх показників, а, отже, і прогнозних значень, приймають участь лише крайні значення часового ряду. Середні значення ряду на процес прогнозування впливу не мають. Тому для їх застосування кількість рівнів динамічного ряду не перевищує чотирьохп'яти, коли динамікою середини ряду взагалі кажучи можна знехтувати

Іншим поширеним підходом до прогнозування є використання трендових моделей. Основна мета їх створення полягає у тому, щоб на їх основі зробити прогноз про розвиток досліджуваного процесу на майбутній проміжок часу. Прогнозування на основі часового ряду економічних показників відноситься до одновимірним методів прогнозування, що базуються на екстраполяції, тобто продовження на майбутнє тенденції, що спостерігалася в минулому. При такому підході передбачається, що прогнозований показник формується під впливом великої кількості факторів, виділити які або неможливо, або щодо яких відсутня інформація. У цьому випадку хід зміни даного показника пов'язують не з чинниками, а з плином часу, що проявляється в утворенні одновимірних часових рядів. Перевагою трендових моделей є простота розрахунків. Вони застосовуються для прогнозування попиту, динаміка якого характеризується монотонним зростанням або зниженням. Надійність прогнозів при цьому

залежить від стійкості тенденції зміни попиту, яка може порушуватися в умовах кризового розвитку економіки.

Ще одним підходом до прогнозування є використання інструментарію регресійного аналізу. Його головним завданням є визначення впливу факторів на результативний показник (в абсолютних показниках). Передусім для цього необхідно підібрати та обґрунтувати рівняння зв'язку, що відповідає характеру аналітичної стохастичної залежності між досліджуваними ознаками. Рівняння регресії показує як в середньому змінюється результативна ознака (Y) під впливом зміни факторних ознак (Xi). Метод регресійного аналізу вважається найдосконалішим з усіх використовуваних нині нормативнопараметричних методів. Його доцільно застосовувати для обґрунтування проектних, прогнозних чи очікуваних показників. Для цього необхідно підставити в одержане рівняння регресії проектні значення факторів.

Одним із шляхів розв'язання задач економічного прогнозування є використання кількісних методів аналізу та моделювання взаємозв'язків між економічними показниками, серед яких вирізняється регресійний аналіз на основі виробничих функцій. Використання виробничих функцій дозволяє вирішувати цілий ряд дослідницьких задач, серед яких визначення зміни залежного показника від зміни одного або декількох факторів, а також визначення тісноти зв'язку як між факторними ознаками, так і між ними та залежним від них показником. Досвід практичного використання виробничих функцій свідчить про те, що удосконалення на їх основі аналізу, прогнозування, планування та управління виробництвом забезпечує підвищення його економічної ефективності.

Список використаних джерел:

1. Мельник Т.Ю. Формування інформаційних ресурсів управлінського обліку для контролювання фінансових результатів підприємства / Т.Ю. Мельник // Молодий вчений. 2015. № 8 (23), Ч. 2. С. 63–68.

2. Інтернет ресурс: https://studfile.net/preview/5374666/page:6/

3. Погріщук Б.В. Основи економічного прогнозування: навч. посіб.: ТОВ «Новий колір», 2006. 248 с.

УДК 657

ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ОЦІНКИ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Процишин О.О., студентка
Науковий керівник: Богданюк О.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

У процесі створення успішного підприємства перед його керівником стоїть низка питань, у тому числі питання грамотного формування запасів та управління ними. Основним завданням управління запасами є інвестування в них коштів таким чином, щоб досягати стратегічних цілей бізнесу.

Матеріально-виробничі запаси є одним із основних складових оборотних активів організації. В якості матеріально-виробничих запасів приймаються активи:

– які використовуються як сировина, матеріали під час виробництва продукції, призначеної для продажу (виконання робіт, надання послуг);
– які призначені для продажу;
– які використовуються для управлінських потреб організації [4].

Матеріальні запаси – це продукція виробничо-технічного призначення, вироби народного споживання, що знаходяться на різних стадіях виробництва та обігу та інші товари, які очікують вступу у процес виробничого чи особистого споживання [5].

У широкому значенні матеріально-виробничі запаси становлять класифікацію із трьох видів:

1. Виробничі запаси.
2. Незавершене виробництво.
3. Готова продукція.

До виробничих запасів відносяться сировина та матеріали, покупні напівфабрикати та комплектуючі вироби, конструкції та деталі, паливо, тара та тарні матеріали, відходи, запасні частини та інші матеріали.

Коли сировина перетворюється на кінцевий виріб з подальшим рухом цього виробу до кінцевого споживача, створюється два основних види запасів: незавершене виробництво та готова продукція.

Виходячи з цього, виробничі запаси – це такі запаси, що у компаніях всіх галузей сфери матеріального виробництва та призначені для виробничого споживання [4].

Національні стандарти бухгалтерського обліку передбачають ряд методів оцінки, які можна використовувати для відображення певних видів запасів у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Слід переглянути детальніше ці методи та проаналізувати доцільність їх використання на підприємствах.

Сьогодні існує 5 методів оцінки запасів: метод ідентифікованої вартості, метод середньозваженої собівартості, метод FIFO, метод стандартних витрат та метод роздрібної ціни [2].

Найточнішим методом є метод ідентифікованої собівартості. За цим методом запаси можна списати за вартістю придбання. Цей метод

використовується, коли запаси купуються для подальшого продажу на замовлення (наприклад, літакобудування) або для є незамінними іншими товарами (автомобілі, ювелірні вироби, нерухомість). Для використання цього методу необхідно встановити ціну (істотну собівартість) для кожної одиниці.

Для компаній, які використовують велику кількість продукції, найбільш зручним є метод середньозваженої собівартості. Цей метод слід застосовувати в умовах нестабільності та інфляції [1, с. 23]. Особливість методу FIFO полягає в тому, що запаси списуються в хронологічному порядку, беруться першими запаси, які першими надійшли, цей метод використовують для запобігання псування запасів.

Оцінка запасів за нормативними витратами – це застосування встановленої підприємством собівартості одиниці продукції (робіт, послуг) з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, робочої сили, виробничих потужностей та поточних цін. Норми витрат і цін у нормативно-правовій базі регулярно переглядаються та оновлюються, щоб гарантувати, що нормативні витрати максимально наближаються до реальних витрат. Метод ціни продажу використовується роздрібними торговцями, в ньому використовується середній відсоток торгової націнки на товар. При цьому вартість реалізованих товарів визначається як різниця між роздрібною вартістю реалізованих товарів і величиною торгових націнок на них [3, с. 117].

Використання запропонованої методики оцінки при списанні товарно-матеріальних цінностей дозволить менеджерам додатково надавати інформацію, важливу при формуванні та аналізі цінової політики окремих товарів, а також для загальної оцінки фінансових результатів менеджменту [2]

Кожен метод має свої переваги та недоліки, згідно з П(С)БО 9 кожне підприємство обирає один із методів, але вкрай важливо вибрати той метод, який дасть змогу правильно оцінити результати діяльності підприємства. Оскільки обрання найбільш підходящого методу оцінки запасів для кожного підприємства залежить від великої кількості факторів, що впливають на діяльність кожного окремого підприємства та результатів цієї діяльності, не можна точно стверджувати, що існує певний метод, який вартий того, щоб всі підприємства йому надавали перевагу [2].

Можна зробити висновок про те, що запаси становлять істотну частку у складі оборотних активів підприємства та їх надлишок або дефіцит може призвести до недосягнення фірмою її стратегічних цілей, погіршення фінансового стану, тому вони вимагають ретельного контролю, який здійснюється згідно з прийнятою в компанії системі управління запасами. Також варто відзначити, що існує безліч класифікацій товарно-матеріальних запасів на сьогоднішній день.

Класифікація запасів залежить від того, у рамках якої науки вони розглядаються, від того, до якої галузевої діяльності належить підприємство, є виробником або посередником у продажу товарів, від призначення запасу у виробництві, від часу виникнення запасу, а також інших факторів.

Список використаних джерел:
1.Гуренко Т. Економічна сутність та оцінка запасів. Бухгалтерія в сільському господарстві. 2011. № 2. С. 22-27.
2.Ковтуненко Ю. В., Васалатій Т. М. Аналіз методів оцінки запасів при їх вибутті. URL: https://economics.net.ua/files/science/oblik/2015/47.pdf
3.Козак В. Г. Економічна сутність способів і видів оцінок у бухгалтерському обліку: їх мета та функції. Економіка АПК. 2007, № 2. С. 115-122.
4.Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_021
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996 – XIV. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14.

УДК 338.43

ВИКОРИСТАННЯ АВС-АНАЛІЗУ СОБІВАРТОСТІ ТА ЧИСТОГО ДОХОДУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Сорокіна К.В., магістр
Науковий керівник: Симоненко О.І., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

При проведенні аналізу ефективності виробництва, неможливо оминути досвід зарубіжних країн, які застосовують передові методики для оцінки конкурентоспроможності та результатів діяльності підприємств.

Пропонуємо розглянути застосування методу управління витратами, в основі якого лежить метод АВС-аналізу (Activity Based Costing).

Метод АВС – це система обліку і аналізу витрат за видами діяльності організації способом процесного (пооперaційного) визначення і обліку витрат. В основі методу АВС лежить припущення, що продукцію підприємство виготовляє в результаті виконання певної сукупності бізнес-процесів, кожен з яких потребує певних витрат. Цей метод спрямований на виявлення найбільш продуктивних видів діяльності, доцільність здійснення яких є економічно виправданою [2].

Аналіз собівартості в розрізі продукції, яку вирощує підприємство за допомогою АВС методу дає нові можливості для обґрунтування управлінських рішень щодо ціноутворення, збільшення прибутку, зміни структури виробництва тощо.

Для проведення такого дослідження використовувались дані українського сільськогосподарського підприємства основним видом діяльності якого є вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. Розподілимо вирощувану продукцію рослинництва в 2020 році на три категорії (категорія «А», категорія «В», категорія «С») за розміром собівартості та чистим доходом від реалізації продукції рослинництва (табл. 1).

Як зазначає Л.В. Балабанова, продукції класу «А» необхідно приділяти особливу увагу та постійно проводити щоденний її моніторинг. Це не стосується продукції класів «В» та «С», коли кожного дня проводити аналіз недоцільно [1].

Таблиця 1

АВС-аналіз продукції підприємства

Вид продукції	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	Частка собівартості,	Категорія	Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	Частка доходу,	Категорія
Кукурудза на зерно			A			A
Соя			A			A
Ріпак			C			C
Ячмінь			C			C
Соняшник			C			C
Льон			C			C
Продукція переробки сої:			x			x
Шрот соєвий кормовий			B			B
Олія соєва гідратована			C			C
Оболонка соєва, гранульована			C			C
Лецитин соєвий			C			C
Всього			x			x

На основі проведеного АВС-аналізу реалізованої продукції підприємства в році, нами було згруповано продукцію за категоріями «А», «В», «С» таким чином:

- категорія «А» – кукурудза на зерно, соя;
- категорія «В» – шрот соєвий кормовий;
- категорія «С» – ріпак, ячмінь, соняшник, льон, олія соєва, оболонка соєва та соєвий лецитин.

У 2020 році обсяги реалізації кукурудзи від загального обсягу склали 42%. У грошовому виразі це складає 121 958 тис. грн. У 2020 році обсяги реалізації сої від загального обсягу склали 29%. В грошовому виразі це 84 418 тис. грн.

Підприємство здійснює переробку сої за давальницькими договорами з найбільшим маслоекстракційним заводом Хмельницької області. У загальній структурі готова продукція займає 21% що в грошовому виразі складає 59 740 тис. грн. , де найбільшу частку займає соєвий шрот.

Аналіз таблиці свідчить про те, що валова рентабельність соняшнику, льону, соєвого шроту та соєвої оболонки в 2020 році була від'ємною, що негативно позначилось на результатах діяльності підприємства.

Аналіз витрат на виробництво продукції полягає у детальній оцінці можливостей ефективного використання виробничих ресурсів, що потребують постійного аналізу витрат з метою їх оптимізації. АВС-аналіз дав змогу виявити

потенціал для поліпшення результатів виробничої діяльності, які на нашу думку полягають в тому, що досліджуваному підприємству варто відмовитись від виробництва соняшнику та льону; удосконалити політику щодо ціноутворення та переглянути структуру витрат в напрямку раціональнішого використання ресурсів на вирощування сої. Щодо продукції переробки сої підприємству слід направляти соєві боби на переробку виключно для отримання соєвого шроту та олії. Решта видів продукції необхідна для дотримання сівозмін.

Список використаних джерел:

1. Балабанова Л.В. Стратегічне маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств /Л.В. Балабанова, В.В. Холод. К. : ПРОФЕСІОНАЛ, 2006. 443 с.
2. Дзюба О. Д. АВС-метод аналізу витрат торговельного підприємства: теорія та практика застосування. Київський національний торговельно-економічний університет - Наукова конференція. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://intkonf.org/dzyuba-o-d-avs-metod-analizu-vitrattorgovelnogo-pidpriemstva-teoriya-ta-praktika-zastosuvannya/.

УДК 519.2

ДОСЛІДЖЕННЯ ВИДІВ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Сотникова В.М., студентка
Науковий керівник: Симоненко О.І., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Усі явища, що існують у природі та суспільстві, перебувають у взаємозалежності і взаємозумовленості. Продуктивність праці залежить від розвитку і впровадження у виробництво досягнень науково-технічного прогресу, введення в дію основних засобів - від обсягу інвестицій в основний капітал, трудомісткість цукру - від потужності цукрових заводів, урожайність сільськогосподарських культур - від обсягу та інтенсивності агротехнічних заходів.

За ступенем залежності одного явища від іншого розрізняють два види зв'язку: функціональний і стохастичний (випадковий).

Функціональним називають такий зв'язок, при якому кожному значенню факторної ознаки x (незалежної змінної), що характеризує певне явище, в усіх випадках відповідає одне значення результативної ознаки y (залежна змінна). Функціональна залежність виявляється у кожному окремому випадку абсолютно точно і виражається за допомогою аналітичних формул. Знаючи x, можна в кожному окремому випадку точно визначити значення y. У соціально-економічних явищах до функціонального типу належать зв'язки між показниками - адитивні $(y = x_1 + x_2)$ або мультиплікативні$(y = x_1 \cdot x_2; y = x_1/x_2)$, а також залежність середніх величин від структури сукупності.

На відміну від функціонального, у стохастичному зв'язку кожному значенню ознаки x відповідає певна множина значень ознаки y, які утворюють так званий умовний розподіл. Якщо умовні розподіли замінюють одним параметром – середнім значення $\bar{y}_i$ то такий зв' язок називають кореляційним.

Отже, кореляційний зв'язок є різновидом стохастичного і виявляється у зміні середніх умовних розподілів. Кореляційний аналіз — це метод визначення та кількісної оцінки взаємозалежностей між статистичними ознаками, що характеризують окремі соціально-економічні явища та процеси.

При кореляційному зв'язку немає суворої відповідності між значеннями залежних ознак: кожному певному значенню аргументу (факторної ознаки) відповідає кілька різних значень функції (результативної ознаки) [1]. Такий, наприклад, зв'язок між потужністю цукрових заводів і трудомісткістю виробництва цукру. При однакових значеннях потужності заводів затрати праці на виробництво 1 тони цукру будуть різні, тому що трудомісткість цукру залежить не тільки від потужності заводів, а й від багатьох інших факторів: технічного стану та рівня використання виробничого обладнання, якості і своєчасності переробки сировини, кваліфікації робочої сили тощо. Зв'язок між потужністю заводів і трудомісткістю цукру виявиться лише тоді, коли взяти достатню кількість спостережень і порівняти середні значення факторної та результативної ознак. Такий зв'язок існує між дозами унесених добрив і урожайністю сільськогосподарських культур. При тих самих дозах добрив урожайність на різних ділянках буде неоднакова, тому що урожайність залежить не тільки від добрив, а й від багатьох інших факторів: сорту, своєчасності і якості виконання агротехнічних заходів, кількості опадів, температури тощо. Зв'язок між добривами і урожайністю виявиться лише тоді, коли узяти достатню кількість спостережень і порівняти середні значення факторної та результативної ознак.

На відміну від функціонального зв'язку кореляційний зв'язок виявляється не в кожному окремому випадку, а при великій кількості спостережень під час порівняння середніх значень взаємозалежних ознак. Він грунтується на законі великих чисел, який виявляється у масовому процесі як тенденція до зростання чи зменшення результативної ознаки залежно від відповідної зміни факторної ознаки. З математичного погляду кореляційна залежність - це функціональне співвідношення тільки між середніми значеннями досліджуваних ознак.

За напрямом зв'язок між корелюючими величинами може бути прямим та оберненим. При прямому зв'язку зміна факторної ознаки зумовлює зміну результативної ознаки в тому самому напрямі (наприклад зв'язок між внесенням добрив та урожайністю сільськогосподарських культур, рівнем годівлі та продуктивністю тварин, рівнем механізації виробничих процесів та продуктивністю праці).

Якщо із збільшенням факторної ознаки результативна ознака зменшується, тоді спостерігається обернений зв'язок.

За формою зв'язку розрізняють прямолінійні та криволінійні кореляційні залежності. Прямолінійний кореляційний зв'язок характеризується рівномірним зростанням або зменшенням результативної ознаки під впливом відповідної зміни факторної ознаки. Аналітично його визначають за рівнянням прямої лінії.

При криволінійному кореляційному зв'язку однаковим змінам середніх значень факторної ознаки відповідають різні зміни середніх значень

результативної ознаки. Аналітично криволінійний зв'язок визначають за рівнянням кривої лінії.

За допомогою кореляційного аналізу розв'язують такі завдання: виявляють наявність та вибір форми зв'язку результативної ознаки з одним або комплексом факторів; кількісно оцінюють зміни залежної величини від факторів, що впливають на неї; встановлюють тісноту зв'язку результативного показника з одним фактором чи їх комплексом; аналізують загальний обсяг варіації залежної величини та визначають вплив окремих факторів у цьому варіюванні; статистично оцінюють вибіркові показники кореляційного зв'язку.

Список використанних джерел:

1.Горкавий В.К. Статистика: підручник /В.К. Горкавий. К.: Вища освіта, 2009. 512 с.

УДК 658:005.511

ВИКОРИСТАННЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ В АНАЛІЗІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Червонюк М.А., студент
Науковий керівник: Симоненко О.І., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ряди динаміки широко використовуються для аналізу змін економічних явищ і процесів за певний період часу.

Рівні динамічного ряду можуть бути виражені абсолютними, відносними і середніми величинами. Рівні ряду динаміки характеризують величину статистичного показника на певний момент і за відповідний період часу. У зв'язку з цим розрізняють моментні та інтервальні ряди динаміки, які дають змогу проаналізувати особливості розвитку економічного явища[1].

Важливу роль в економічному аналізі відіграють так звані графічні методи, характерною особливістю яких є їх наочність, що значно спрощує процес наближення результатів економічного аналізу до широкого кола працівників. Для правильного відображення досліджуваних процесів і явищ необхідно дотримуватися прийомів і методів передачі. Дуже важливо правильно вибрати тип графіка, його обсяг і оформлення. Графіки, які використовуються в економічному аналізі, можна розділити на дві групи: ілюстративні; розрахункові (аналітичні).

Ілюстративні графіки використовуються для порівняння результатів економічного аналізу, отриманих за допомогою інших аналітичних прийомів, а також для ілюстрації найважливіших результатів аналізу при прийнятті управлінських рішень, для ілюстрації доповідей та повідомлень на нарадах, конференціях, зборах.

Графіки — це великомасштабні зображення певних показників за допомогою геометричних об’єктів або умовних художніх фігур. Завдяки добре розробленим графікам матеріал дослідження стає дохідливим і зрозумілим.

Основними формами графіків, які використовуються в економічному аналізі, є діаграми. Діаграми (за формою) бувають стовпчикові, смугові, кругові, квадратні, лінійні, фігурні.

Існують діаграми порівняння, структурні, динамічні, графіки зв'язку, графіки контролю. Порівняльні діаграми показують співвідношення різних об'єктів до певного показника. Найпростішими діаграмами для порівняння розмірів показників є стовпчикові та смугові. Для їх побудови користуються прямокутною системою координат. Основа (однакового розміру) стовпців для всіх об'єктів розташована на осі абсциз. Висота кожного стовпчика повинна відповідати розміру індикатора, який нанесений у відповідному масштабі на осі ординат.

Смугові діаграми розміщують по горизонталі: основу смуг розміщують на осі ординат, а масштаб - на осі абсцис.

Іноді діаграми порівняння роблять у вигляді квадратів або кіл, площа яких пропорційна розміру відповідних показників.

Особливим різновидом є фігурні діаграми коли пропорції предметів відображаються у вигляді умовних художніх фігур. Якщо все зроблено добре, вони відразу привертають увагу, роблячи інформацію зрозумілішою.

Структурні (секторні) діаграми дають змогу визначити склад досліджуваних показників, частку окремих частин у загальному розмірі показника.

Діаграма динаміки призначена для показу зміни явищ за відповідні проміжки часу. Для цього можна використовувати стовпчасті, кругові, квадратні, фігурні та інші діаграми. Але найбільш часто використовуються лінійні графіки. Динаміка на такому графіку подається у вигляді лінії, що характеризує безперервність процесу. Для побудови лінійних графіків користуються прямокутною системою координат: на осі абсцис відкладають періоди, а на осі ординат - рівень показників за відповідні проміжки часу, виходячи з вибраного масштабу.

Лінійні графіки також широко використовуються для вивчення зв'язків між показниками. На осі абсцис відкладаються значення факторного показника (х), а на осі ординат - значення результативного показника (у) у відповідному масштабі. Лінійні графіки в наочній і дохідливій формі відображають напрямок і форму зв'язку.

Графіки контролю широко використовуються в економічному аналізі для вивчення звітів про хід виконання плану або відповідності. У цьому випадку на графіку буде два рядки: плановий і фактичний рівень показників за певний період часу.

Графічні засоби можуть використовуватися і для розв'язування методичних задач економічного аналізу і особливо для складання різноманітних схем, які чітко відображають внутрішню структуру предмета дослідження, послідовність виконання технологічних операцій, зв'язок між продуктивністю та факторними показниками.

Ефективність використання графічних методів в економічному аналізі залежить від виконання вимог до складання графіків, особливо від вибору

розмірів графіків, а отже, від ступеня відображення досліджуваних величин залежно від призначення цього графіка. Друга важлива вимога – дотримання пропорцій. Не менш важливою є композиція самого графіка, тобто характер розміщення матеріалу, який має бути представлений. Важливо не перевантажувати графік кількістю даних, виділяючи найважливіші[2].

Список використаних джерел:
1. Мармоза А.Т. Практикум із статистики., Київ: Кондор, 2009. 512с.
2. Горкавий В.К. Статистика: підручник [2-ге вид., перероб. і допов.]. К., 2009. 512с.

УДК 332.1:338.43

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОБЛІКУ І АНАЛІЗІ

Шевчук Д. І., студентка
Науковий керівник: Воляк Л.Р., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

В еру цифрових технологій відбувається цифровізація систем інформаційного забезпечення. Бухгалтерський облік, з його функціоналом збору, обробки та надання інформації, відіграє значну роль в цій системі.

Фахівці з обліку завжди використовували передові технології для того, щоб робити свою справу більш точно, швидко та ефективно. Шумерські книжки замінили глиняні таблички, а їх, в свою чергу змінили комп'ютери. Завдяки використанню інструментів для обробки тексту та спеціальних бухгалтерських програм, бухгалтери більше не змушені використовувати тільки ручки, папір і калькулятори, щоб збалансувати і перевірити дані. Важче було робити все самому та перераховувати все по декілька разів, щоб інформація була правильною. Завдяки цифровізації робота бухгалтерів перейшла в іншу площину. Технології значно підвищили рівень та якість роботи бухгалтера, зменшивши значний відсоток помилок і незручностей у цій сфері. Більшість компаній використовують спеціальні програмні продукти, які дають можливість вести облік та здійснювати аналіз точніше.

В компаніях все частіше виникає потреба в наявності кваліфікаційних навичок для використання комп'ютерних технологій. Використання технологій для бухгалтерського обліку дозволило підприємствам більш ефективно та результативно виконувати функції бухгалтерського обліку, скоротивши витрати та час на різні види операцій [1].

Значущим нововведенням у бухгалтерському обліку є використання хмарних технологій. Це не тільки зберігання, а й обробка різної інформації віддалено, тобто на серверах мережі Інтернет. Доступ до програм через хмару забезпечує вільний потік інформації, незалежно від того, де знаходиться користувач і який пристрій він використовуєте. Хмара також дає внутрішнім і зовнішнім користувачам можливість доступу до даних про діяльність підприємства, полегшуючи спільну роботу й обмін інформацією.

Завдяки використанню локальних та глобальних комп'ютерних мереж для великої кількості компаній стає доцільним використання комп'ютерних програм для ведення обліку та проведення аналітичних процедур. Яскравим прикладом є такі глобальні цифрові гіганти, як Google, Amazon, Apple, Uber і багато інших. Використання інформаційних технологій дало можливість компаніям просуватися до безпаперових офісів. Електронний обмін даними та електронний переказ коштів дали компаніям змогу більш ефективно застосовувати систему виробництва та зберігати гроші.

Відчутні конкурентні переваги компаніям може забезпечити використання технології роботи з великими даними (Big Data). Інформаційна система бухгалтерського обліку в цілому не відповідає критеріям Big Data. Однак для неї є актуальними такі принципи роботи з ними, як: горизонтальна масштабованість (диференціація та деталізація даних про об'єкти обліку веде до збільшення кількості обчислювальних вузлів, за якими розподіляються ці дані, при чому обробка має відбуватись без погіршення продуктивності); відмовостійкість (число обчислювальних вузлів в інформаційній системі окремого підприємства незрівнянно обмежена у порівнянні з кластерами у Big Data, та ймовірність виходу з ладу обчислювальної техніки існує, що вимагає застосування превентивні заходи); локальність даних (як і у Big Data, облікові дані розподілені між чисельними обчислювальними вузлами, фізично знаходяться на одному сервері, а обробляються на іншому).

Тому слід розглянути підходи і технології роботи з Big Data на предмет їх застосування у сфері бухгалтерського і, зокрема, управлінського обліку. Наприклад, методи аналізу великих даних від Міжнародної консалтингової компанії McKinsey, що спеціалізується на розв'язанні задач стратегічного управління: методи классу Data Mining; змішання та інтеграція даних; імітаційне моделювання; візуалізація аналітичних даних та інші [2].

Отже, використання новітніх технологій відіграє ключову роль у переході на наступну фазу цифровізації економіки, яка отримала назву «Індустрія 4.0». Цифровізація бухгалтерського обліку є необхідним етапом в розвитку економіки. Перспективи розвитку та впровадження у бухгалтерський облік хмарних технологій та Big Data відповідає вимогам сьогодення, які продиктовані розвитком інформаційних технологій та веде до автоматизації окремих сфер професійної діяльності бухгалтерів і ставить завдання здобуття ними нових вмінь і навичок, постійного вдосконалення.

Список використаних джерел:

1.Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених. URL: http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9915/1

2.Король С.Я., Клочко А.О. Цифрові технології в обліку й аудиті. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/1_2020/31.pdf

УДК 332.1:338.43

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Шуляк О.В., студент
Науковий керівник: Воляк Л.Р., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

В Україні загальне питання сталого розвитку досить активно розглядається у зв'язку з глобальними тенденціями, однак менше уваги приділяється його вивченню на сільськогосподарських територіях. Історично склалося, що екологічна ситуація в українських селах є кращою ніж у містах або закордонних сільських поселеннях і в зв'язку з цим вважається, що стан даних територій є екологічно стабільним. Однак, поняття сталого розвитку окрім екологічної компоненти включає також соціальну і економічну. За даними складовими ситуація у сільських територіях не є стабільною, а швидше свідчить про занепад. Тому питання сталого розвитку сільської місцевості є надзвичайно важливим і потребує детальних досліджень.

Проблемами сталого розвитку сільського господарства займались вчені-економісти Білорус О.Г., Юрчишин В.В. Мацейко Ю.О., Онищенко О.М., Корсак Л.М., Данилишин Б.М., тощо. Однак, до цих пір відсутні єдині підходи до визначення категорії «сталий розвиток сільських територій» та його оцінки.

Академік В.П. Кухар, вважає, що сталий розвиток – це розвиток, що самопідтримується, це ідеологія розумної і обґрунтованої діяльності людини, що живе у злагоді з природою, та створює умови для кращого життя собі і наступним поколінням. Він вважає, що соціально-економічний розвиток та охорона навколишнього середовища взаємопов'язані і неподільні [1].

Академік О. Невелєв визначає сталий розвиток як економічно, соціально та екологічно збалансований розвиток певних територій і розташованих на них міських та сільських поселень, спрямований на узгоджене формування і функціонування складових цього розвитку на основі раціонального використання всіх видів ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інформаційних тощо) [2].

Професор В. Барановський ставить питання про коректність перекладу терміну «sustainable development» як сталого розвитку. Він вважає точнішим у даному разі був би термін збалансований розвиток, такий що має збалансовану динамічну рівновагу між компонентами інтегрованої геосистеми «природа-суспільство» [3].

Якщо розглядати взаємозв'язки між виробництвом і населенням, з одного боку, і природним середовищем – з іншого, то можна також використати вислів «гармонійний розвиток». Цей вислів походить від відомого постулату про необхідність жити в «гармонії з природою». Таким чином сталий (гармонійний, збалансований) розвиток – це розвиток, що забезпечує певний тип рівноваги, тобто баланс між соціально-економічними та природними його складовими [3].

В проєкті Стратегії сталого розвитку України до 2030 р. пропонується таке визначення – розвиток, який дає змогу задовольнити потреби теперішніх

поколінь і залишає можливість майбутнім поколінням задовольнити їхні потреби. Це збалансований розвиток країни і регіонів, при якому економічне зростання, матеріальне виробництво і споживання, а також інші види діяльності суспільства відбуваються в межах, які визначаються здатністю екосистем відновлюватися, поглинати забруднення та підтримувати життєдіяльність теперішнього і майбутніх поколінь [4].

Отже, узагальнюючи точки зору вчених вважаємо, що поняття сталого розвитку сільських територій опирається на здатність території відновлюватися до початкового стану, після втручання у неї людей, а також набувати більш якісних характеристик, які будуть впливати на якість життя людей які проживають на цих територіях з одночасним економічним розвитком даних територій.

Відповідно діагностика стану сільських територій повинна включати екологічну складову (оцінка природно-ресурсного потенціалу території, аналіз структури землекористування, оцінка якісного стану ґрунту, визначення екологічної ефективності), соціальну складову (оцінка складу і структури населення регіону, аналіз зайнятості, соціальної рівноваги, визначення впливу факторів на безробіття, моніторинг соціальної інфраструктури, оцінка соціальних тенденцій регіону) та економічну складову (аналіз виробничо-ресурсного потенціалу, продовольчої безпеки, дослідження виробничої, ринкової, управлінської інфраструктури та економічну ефективність виробництва). Наступним етапом є узагальнення результатів аналізу та інтегральна оцінка сталого розвитку сільських територій. На основі даної оцінки є можливим обґрунтування та розробка індивідуальної траєкторії розвитку сільських громад.

Для переходу на сталий розвиток сільським громадам потрібно розробити та реалізувати регіональні та місцеві програми щодо соціально-економічного розвитку сільських територій, в першу чергу направлені на підвищення зайнятості і доходів сільського населення, розвиток місцевого самоврядування, підтримка розвитку підприємництва на селах.

Список використаних джерел:

1. Кухар В.П. Проблеми України – перехід до сталого розвитку. URL: https://www.medved.kiev.ua/arhiv_mg/stat_98/98_3_1.html.
2. Невелєв О. Сталий розвиток як об’єктивна необхідність. Територія. Сталий розвиток. 2003. № 1.
3. Барановський В. Стратегічні аспекти та пріоритети сталого (збалансованого, гармонійного) розвитку.Територія. Сталий розвиток. 2004. № 2.
4. Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року. URL: https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A.

УДК: 311:338.432:634

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ УРОЖАЙНОСТІ ПЛОДІВ І ЯГІД В УКРАЇНІ

Ященко А. С., студентка
Науковий керівник: Чухліб А. В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Вирощування плодово-ягідних культур є перспективним напрямом виробництва продукції сільського господарства в Україні. Плоди і ягоди – джерело біологічно активних речовин, вітамінів, мікро- і макроелементів. Ягоди відносяться до групи найбільш корисних продуктів харчування, попит на які постійно зростає. В 1 кг плодів і ягід міститься, в середньому, 440ккал (2 120 кДж), що становить близько 15% повноцінної добової норми споживання [1]. Україна належить до основних світових виробників малини і смородини.

Обсяг виробництва плодів і ягід в Україні в 2020 р. становить 2023,9 тис. т, що на 81,6% більше порівняно з 2006 р. Урожайність плодово-ягідних культур зросла в 2,3 рази і в 2020 р. склала 105,6 ц/га. Площа насаджень плодових і ягідних культур у плодоносному віці скоротилась на 23% і становила 191 тис. га.

Для побудови кількісної моделі, що виражає загальну зміну урожайності плодово-ягідних культур у часі, використано метод аналітичного вирівнювання ряду динаміки. У випадках, коли рівні динамічного ряду змінюються в арифметичній прогресії або наближаються до неї, здійснюють вирівнювання ряду динаміки за прямою:

$$Yt = a0 + a1t \qquad (1)$$

Параметри a_0 і a_1 визначають способом найменших квадратів, розв'язавши систему рівнянь:

$$\begin{cases} na0 + a1\sum t = \sum y \\ a0\sum t + a1\sum t2 = \sum yt \end{cases} \qquad (2)$$

За розрахунковими даними табл. 1 побудовано рівняння лінійного тренду:

$$Yt = 89,67 + 4,53t \qquad (3)$$

Середнє щорічне підвищення урожайності плодів і ягід протягом 2006-2020 р.р. становить 4,53 ц/га. Вирівняний динамічний ряд урожайності плодово-ягідних культур, абстрагований від випадкових коливань, характеризується систематичним зростанням.

Загальна дисперсія, що показує коливання урожайності плодів і ягід як за рахунок агротехніки, так і за рахунок метеорологічних умов, середнє квадратичне відхилення і коефіцієнт варіації становлять:

$$\sigma^2 = \frac{\sum\left(y - \bar{y}\right)^2}{n} = \frac{19639,28}{15} = 1309,29 \qquad (4)$$

$$\sigma^2 = \sqrt{\sigma^2} = 36,18 \qquad (5)$$

$$v = \frac{\sigma}{y} x100\% = 42{,}57\% \quad (6)$$

Варіація емпіричного ряду врожайності плодів і ягід є великою, по роках вона становить 42,57%, або 36,18 ц/га.

Таблиця 1

Виявлення тенденції врожайності плодово-ягідних культур в Україні

Рік	Урожайність, ц/га	t	t^2	yt	Y_t	$(y-\bar{y})^2$	$(y-Y_t)^2$
2006	45,0	-7	49	-315	58,03	1995,41	169,78
2007	61,7	-6	36	-370,2	62,55	782,32	0,72
2008	64,4	-5	25	-322	67,07	638,57	7,13
2009	70,7	-4	16	-282,8	71,59	359,86	0,79
2010	78,2	-3	9	-234,6	76,11	131,56	4,37
2011	84,9	-2	4	-169,8	80,63	22,75	18,23
2012	89,9	-1	1	-89,9	85,15	0,05	22,56
2013	103,5	0	0	0	89,67	191,27	191,27
2014	95,2	1	1	95,2	94,19	30,58	1,02
2015	104,5	2	4	209	98,71	219,93	33,52
2016	101,9	3	9	305,7	103,23	149,57	1,77
2017	103,1	4	16	412,4	107,75	180,36	21,62
2018	128,4	5	25	642	112,27	1500,01	260,18
2019	108,1	6	36	648,6	116,79	339,66	75,52
2020	105,6	7	49	739,2	121,31	253,76	246,65
∑	1345,1	0	280	1267,8	1345,1	19639,28	1055,13

Джерело: побудовано авторами на основі власних розрахунків

Залишкова дисперсія, що відображає варіацію урожайності плодово-ягідних культур за рахунок метеорологічних умов, становить:

$$\sigma^2_{зал} = \frac{\sum (y - Y_t)^2}{n} = \frac{1055{,}13}{15} = 70{,}34 \quad (7)$$

Факторна дисперсія дорівнює:

$$\delta^2 = \sigma^2 - \sigma^2_{зал} = 1238{,}95 \quad (8)$$

Факторна дисперсія показує варіацію урожайності плодових і ягідних культур за аналізований період за рахунок рівня агротехніки.

Відповідно, коефіцієнт детермінації становить:

$$D = (\delta^2 \div \sigma^2) \times 100\% = 94{,}6\% \quad (9)$$

Отже, за період 2006-2020 років варіація урожайності плодів і ягід зумовлена впливом рівня агротехніки вирощування культур на 94,6%.

Список використаних джерел:

1. Матвійчук Н.П., Мудрак Р.П. Стан галузі садівництва України та визначення перспективних напрямів її функціонування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип 13. С.140-144.

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua

СЕКЦІЯ 5
«ФІНАНСОВІ ПРІОРИТЕТИ СУЧАСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ»

УДК 658.012

РОЗРОБКА БІЗНЕС-ПЛАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ТА ОЦІНКА ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ

Бажанюк В.С., магістр
Науковий керівник: Скрипник Г.О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Бізнес-план є головним інструментом для відбиття підприємницької ідеї. Бізнес-план – це стандартний документ, у якому детально обґрунтовуються концепція призначеного для реалізації реального інвестиційного проекту і наводяться основні його технічні, економічні, фінансові та соціальні характеристики. Він описує основні аспекти майбутнього проекту, аналізує всі проблеми, на які проект може натрапити, а також визначає способи їх вирішення. Таким чином, бізнес-план інвестиційного проекту дає можливість з'ясувати життєздатність проекту за умов ринкової конкуренції, містить орієнтири подальшого розвитку підприємства, а також є підставою для отримання фінансової підтримки від зовнішніх інвесторів [1, с. 213].

В економічній літературі дослідженню теоретичних та методологічних аспектів бізнес-планування було присвячено роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме Попов В.М., Безпепкін І.В., Ляпунов С.І., Васильців Т.Г., Качмарик Я.Д., Блонська В.І., Лупак Р.Л., Барроу П., Черняк В.З., Чичун В.А., Шифрин В.А., Шудра В.Ф., Яременко О.Л., Денисенко М.П, Романова О.М., Барінов В., Горбунов В., Розенберга Б., Шапіро А.

Інвестиційний проект – це комплекс заходів, які здійснює інвестор з метою реалізації стратегії економічного розвитку підприємства і які передбачають отримання прибутку в майбутньому [1,с.203].

Оцінка ефективності інвестиційних проектів є одним з найвідповідальніших етапів. Від того, наскільки об'єктивно проведена ця оцінка, залежать строки повернення вкладеного капіталу, варіанти альтернативного його використання, додатковий потік операційного прибутку підприємства в майбутньому періоді

Здійснимо аналіз показників фінансово-господарської діяльності, що характеризують інвестиційну привабливість підприємства на основі даних ТОВ «Сігнет-Центр» за 2019-2020 рр.

Відповідно до критеріїв оцінювання «Методики оцінювання фінансово-економічного стану суб’єктів господарювання» ми маємо висновок, що незважаючи на зміни в показниках в гіршу сторону за 2020 рік по відношенню до 2019 року, ТОВ «Сігнет-Центр» має стійке фінансово-господарське положення [2].

Таблиця 1

Показники фінансово-господарської діяльності «Сігнет-Центр» за 2019-2020 рр.

№ з/п	Показники	2019 рік	2020 рік	Відхилення (+/-)
1	Коефіцієнт поточної ліквідності	1,44	1,08	- 0,36
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,25	0,38	- 1,87
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,03	0,11	+0,08
4	Коефіцієнт фінансової стійкості	2,36	2,21	- 0,15
5	Коефіцієнт фінансової автономії	0,54	0,45	- 0,09
6	Рентабельність сукупного капіталу	0,1	- 0,1	- 0,2

Оцінка ефективності інвестиційних проектів здійснюється статистичними та динамічними методами та розраховуються показники (PP, ARR, NPV, IRR, PI, DPP) [1,с.216].

За допомогою здійснення розрахунків всіх показників у нас є можливість дати експрес-оцінку привабливості інвестиційного проекту, який планують реалізувати на підприємстві, отримані результати та загальні критерії для здійснення оцінки відображено в таблиці 2.

Таблиця 2

Експрес-оцінка привабливості проекту ТОВ «Сігнет-Центр»

Показник	Отримані результати	Критерій вибору
Період окупності інвестиційного проекту, роки	3,41	PP → min
Рентабельність інвестиційного проекту, %	67,54	ARR > 0
Чиста приведена вартість, тис. грн.	732,71	NPV > 0
Внутрішня норма рентабельності, %	32	IRR > WACC
Індекс прибутковості, %	122,12	PI > 1
Дисконтований термін окупності, роки	4	DPP → min

З отриманих результатів ми бачимо, що проект є привабливим, прибутковим, термін повернення початкових інвестицій орієнтовно 3,5 років. Найкращий показних окупності – до одного року, але враховуючи що ми запроваджуємо проект на довгі роки з перспективою на майбутнє, і що у підприємства окрім даного проекту вже є сфера діяльності та активний рух коштів, даний проект є привабливим.

Якщо будуть запропоновані проекти з терміном окупності до 2-х років, або взагалі до одного року, то відповідно при оцінці всіх проектів, найбільш привабливим буде проект, у якого термін окупності менший. Це в принципі логічно, оскільки кожний хто вкладає кошти, бажає як найшвидше їх повернути та почати отримувати чистий прибуток.

Отже, перед тим як реалізовувати будь-який проект, необхідно здійснити оцінку інвестиційної привабливості підприємства та оцінку ефективності проекту, після чого відобразити та узагальнити всю інформацію з результатами в Бізнес-плані.

Список використаних джерел:
1.Скрипник Г.О. Інвестування. Посібник.2-ге вид. доп. і перероб. К:. ЦП «Компринт», 2018 350 с.
2.ДП «АРТЕМСІЛЬ» Методики оцінювання фінансово-економічного стану суб'єктів господарювання. URL: http://www.artyomsalt.com/wp-content/uploads/2020/01

УДК 336.221.4

ПОДАТКОВА АМНІСТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ

Вершута Ю.С., студентка
Науковий керівник: Біляк Ю.В. к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

У сучасному світі з проблемою тінізації економічних процесів стикаються майже всі країни світу. Поширення тіньової економіки призводить до різкого зниження ефективності державної політики, утруднення, а подекуди й до неможливості регулювання економіки ринковими методами із застосуванням інструментів грошово-кредитної та податкової політики, розшарування населення, підриву довіри до влади та гальмування реформ. Тому проблема тінізації економіки є надзвичайно актуальною і дослідженню цього явища приділяється дуже велика увага.[1]

Верховна Рада прийняла і Президент підписав Закон №1539-IX, який запускає так звану податкову амністію. Цілей у податкової амністії декілька. Перша - привернути повернення грошових коштів до бюджету України. І друга - дати можливість населенню обнулитися перед наступним етапом контролю доходів через непрямі методи. Це цілі, які озвучені представниками державної влади.[2]

Бізнесмени та інші заможні українці розглядають можливості запропонованої податкової амністії більше з метою фіксування обсягу своїх активів на даний конкретний момент з тим, щоб рухатися далі в процесі інвестування або накопичення. У світлі глобальної прозорості і боротьби з ухиленням від оподаткування, податкова індульгенція виглядає вельми привабливим документом для співробітництва з банками та фінансово-інвестиційними компаніями.

Декларaційна кампанія стартує 1 вересня 2021 і дійсна до 1 вересня 2022 року. У цей період громадяни України та іноземці, які на момент отримання активу були податковими резидентами, платниками податків в Україні можуть подати спеціальну податкову декларацію. Цією можливості позбавлені діючі або раніше призначені держслужбовці, депутати, члени їх сімей та всі, хто з 1 січня 2005 потрапляє під вимоги декларувати доходи в рамках антикорупційного законодавства. Також «амністією» не зможуть скористатися малолітні, неповнолітні діти, особи з обмеженою дієздатністю і підсанкційні громадяни.

Не зможуть скористатися амністією і платники податків, щодо яких уже розпочато досудове розслідування в рамках кримінального провадження щодо ухилення від оподаткування та ЄСВ (ст. 212, 212-1 Кримінального кодексу України), підробки документів податкової або фінансової звітності, митних

декларацій, податкових накладних або первинної документації (ст. 366 КК України), службової недбалості щодо податкового, митного, валютного чи іншого законодавства (ст. 367 КК України); або вже відкрито судове провадження по «економічним» статтям 209, 258-5, 306, 368-3, 368-4, 368, 368-5, 369, 369-2 Кримінального кодексу.

Не можуть амністуватися і активи декларанта, які знаходяться або мають джерело походження в РФ.

Амністії підлягають доходи і активи, які були придбані в будь-який період до 1 січня 2021 року на кошти, які раніше не задекларовані відповідно до податкового або валютного законодавства. З урахуванням строків давності у кримінальних злочинів період накопичення активів повинен покривати останні 15 років.

Грошові кошти, в гривні або іноземній валюті, повинні бути розміщені на рахунках в українських або іноземних банках. Готівкові кошти можуть бути задекларовані тільки після переведення в безготівкову форму. Таким чином, задекларувати «на майбутнє» не уявляється можливим - декларант повинен підтвердити фактичну наявність декларованих коштів.

Грошові кошти можна розмістити на спеціальному банківському рахунку в українському банку. Ставка збору в цьому випадку складе - 5%. Якщо кошти залишаться на рахунках за кордоном або на інших рахунках декларанта - ставка збору становитиме 9% (або 7%, якщо декларація подана до 1 березня 2022 року). [3]

Таким чином, головною метою впровадження податковою амністії є «висвітлення» статків тих підприємців, які нелегально чи напівлегально вели свою діяльність та ухилялися від сплати податків, збагачення державного бюджету. Вирішення питання тінізації економіки в Україні є одним з першочергових, найбільших перешкод розвитку конкурентоспроможності країни, зростання соціальних стандартів життя населення. Вона є відображенням активної криміналізації економічних процесів, високої корумпованості органів державної влади та низької правової і податкової культури юридичних та фізичних осіб.

Список використаних джерел:

1. Цвігун Т.В. Нечипорук О.І. ТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ: ПРИЧИНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК. URL: http://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/37.pdf

2. ЗАКОН УКРАЇНИ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової культури громадян шляхом запровадження одноразового (спеціального) добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету». URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t211539?an=1

3. Лана Голян. ЩО ПОТРІБНО ЗНАТИ ПРО ПОДАТКОВУ АМНІСТІЮ В УКРАЇНІ: КЛЮЧОВІ ПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ. URL: https://biz.ligazakon.net/analitycs/205829_shcho-potrbno-znati-pro-podatkovu-amnstyu-v-ukran-klyuchov-pitannya--vdpovd

UDK:330.341.1

VENTURE CAPITAL AS THE SOURCE OF FINANCING OF INNOVATIVE PROCESSES

Hudz O.V., Student
Davydenko N.M., Professor, Head of Department of Finance
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Under contemporary conditions priority area of development of Ukrainian economy is an acceleration of innovative activity. Effective organization and operation of national innovative system requires some significant number of investments. And considerable role in this process is taken by venture financing.

Venture capital is a risky capital in the form of direct investments and is given by investors for financing of high-tech and knowledge-intensive activity of small companies. Venture capital that is associated with the wide range of risks is the most adapted form of investments to innovative activity.

Its biggest advantage of venture capital is that there is no need of any mortgage and no need to pay interest to investors. One of the most important functions is sponsorship of small innovative enterprises on the first stages of its life cycle.

Innovative enterprise is the company, whose more than 70% of products are innovative products.

Venture investments are long-term (5-7 years) investments to equity of new or already operating small innovative companies. Such activity is associated with high level of risk. Thus, venture capitalists choose investment objects precisely and conduct several venture investments at one moment. Thereby, typical strategy of venture fund is to invest in companies of quickly developing branches of industry and are able to rise parallelly with market, but also gives an opportunity to move out investments before this potential is exhausted [1].

Innovative companies with the considerable risk of unpredictability also give an opportunity of excess profits. Venture investments are an instrument to receive a share of the company's equity. However, venture investors do not follow an idea to receive controlling stake of the company unlike strategic investor.

There are different sources of venture capital: corporate venture capital; foreign investors; banks; insurance companies; state structures; free financial resources of pension and charitable funds. Investors can make their investments in different ways. First, they can distribute funds among a small number of different projects. Second, venture capitalists can co-finance large promising projects. Third, a venture fund can be created on behalf of which venture investments are made. Then the fund's money is distributed among the projects selected after the examination, which significantly reduces the risk of losing capital.

Over the past five years, venture capital has grown exponentially, indicating a high level of demand for new ideas, solutions, and products. According to the ranking compiled by the IESE Business School (Spain) for 2015, of the 120 countries, the most attractive for Private Equity and Venture Capital are the United States, the United Kingdom and Canada. They are consistently in the top positions of the ranking, along with Singapore (4th place), Japan (5th place), Hong Kong (6th place), Germany (7th

place) and other developed countries in Western Europe and Asia. In turn, Ukraine is in 78th place in the ranking, along with Ghana and Botswana, although in 2014 our country was on the 74th position, and in 2013 - on the 73rd. However, Ukraine is higher than many CIS and Central European countries (Serbia, Armenia, Montenegro, Belarus, Moldova, etc.) [2].

Negative socio-economic and political trends have affected the current state of the venture capital industry in Ukraine, where activity has declined slightly. Reducing the number of profitable sectors of the domestic economy is a major problem for direct investment. Investors are looking for objects with relatively low prices, in sectors where our country has a global competitive advantage. The most interesting are the segment of information and communication technologies, infrastructure, and the agro-industrial sector. Today, international investors are willing to invest more venture capital in ready-made businesses in later rounds, when the success of the business idea is obvious, while reducing the total number of transactions. Therefore, it is important for companies wishing to obtain venture financing to prove their viability [3].

When evaluating entrepreneurial innovative projects, the first place belongs to the criterion that reflects the level of qualification and practical experience of the company's management staff. Much attention is also paid to the future rate of return on investors, as well as the presence in the innovation of a market niche with high growth potential.

Today, the development of the venture industry in Ukraine is constrained by a weak legal framework, insufficient development of the stock market, non-transparency of financial activities of companies, lack of guarantees for investors.

Based on the experience of venture business leaders in the United States and Western Europe, we can identify the following basic conditions necessary for the development of the national venture innovation industry: the availability of scientific and technical potential in the field of competitive commercial technologies; the presence of demand for industrial innovations; availability of domestic capital and a developed national financial system; the possibility of accumulating significant funds of different groups of investors; development and high liquidity of the stock market, which allows to implement financial technologies of exit from investments; active participation of the state in the development of the venture industry, especially at the stage of its formation. The role of the state is primarily to create legal and economic conditions for the formation of a venture system

The growing trend of state activity in this issue is associated with the awareness of the role and importance of venture capital in the development of the most promising knowledge-intensive industries that ensure the country's international competitiveness. State support for the venture financing system should be aimed primarily at combining science, production and the market and establishing a strong relationship between them through the use of state funds as a catalyst for innovation processes.

Literature:

1. James Chen Private equity & venture capital [Електронний ресурс] / James Chen // Investopedia. 2020. Режим доступу до ресурсу: https://www.investopedia.com/terms/v/venturecapital.asp#citation-1.

2. NVCA Year Book [Електронний ресурс]. 2020. Режим доступу до ресурсу: https://nvca.org/wp-content/uploads/2020/03/NVCA-2020-Yearbook.pdf.
3. Guide on private equity and venture capital for enterpreneurs [Електронний ресурс] // EVCA. 2007. Режим доступу до ресурсу:

УДК 336.658.14.316.422

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Гуріч А.С., студентка
Науковий керівник: Давиденко Н.М., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Інновації являються головним фактором економічного розвитку, саме тому сучасна світова економіка спрямована на інноваційний розвиток. Впровадження інноваційних напрямків розвитку на підприємстві є одним з головних факторів впливу на конкурентоспроможність продукції, забезпечує ефективність використання виробничих ресурсів, збільшує рівень пристосованості підприємства до факторів зовнішнього середовища, розкриває нові можливості стосовно виходу продукції на нові ринки. [1]

Відповідно до ЗУ «Про інноваційну діяльність», інновації - новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери. Інноваційна діяльність - діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг. [3]

Важливу роль в інноваційному розвитку підприємств відіграє його фінансування. Чим більше буде розвинений механізм фінансування інноваційного розвитку у країні загалом та на окремих підприємствах, тим більше буде можливостей у підприємств для розвитку інновацій. В багатьох підприємствах саме через недостатнє фінансування немає можливості реалізовувати інвестиційні проекти. Коли підприємство своїми власними силами впроваджує інновації – це дуже добре, проте є недоліки. Власний капітал має обмежений обсяг залучення, а тому малі та середні підприємства без додаткового інвестування та підтримки держави не спроможні конкурувати з великими компаніями. Також новостворені підприємства постійно стикаються з складнощами при залученні додаткового, позичкового капіталу.

Вибір джерела фінансування проводиться кожним підприємством індивідуально залежно від його цілей, напрямків розвитку та стану підприємства. Основним джерелом фінансування інноваційної підприємницької діяльності наразі є власні кошти підприємства (статутний капітал, доходи від реалізації, нерозподілений прибуток, амортизація, резервний капітал, додаткова емісія

акцій). На другому місці стоять залучені кошти підприємства (кредити банків, страхові виплати, державне фінансування, інвестиційне фінансування, комерційний кредит, міжгосподарське фінансування). Додатковим джерелом фінансування являються альтернативні джерела (франчайзинг, форфейтинг, лізинг, бізнес-ангели, бізнес інкубатори, венчурні фонди).

Франчайзинг є найбільш повною фінансовою схемою залучення інвестиційних ресурсів до інноваційної діяльності. Він передбачає примноження інновацій завдяки залученню великого капіталу. Окрім фінансових коштів за договором франшизи інноваторові можуть передаватися технології, ноу-хау, торговельний знак, імідж фірми тощо. Франчайзинг поєднує в собі переваги і кредиту, і лізингу.

Форфейтинг – це фінансова операція, що перетворює комерційний кредит у банківський. Якщо в інвестора відсутні достатні кошти для інновацій, він може використовуватися для акумулювання фінансових коштів в реалізації інноваційного проекту. Терміни погашення векселів, які при цьому підписує інвестор, рівномірно розподілені в часі, що дає можливість отримати відстрочку з платежів і гарантії банку стосовно їх забезпечення.

Лізинг являє собою довгострокову оренду машин та обладнання. Дає змогу зменшити розмір початкових інвестицій під час диверсифікації виробництва, крім того, нове обладнання може використовуватися для випуску різних товарів, особливо якщо в лізинг береться комплект техніки, який може бути носієм не лише стабільної, а й плідної технології.

Бізнес-ангели – інвестори, що вкладають власні кошти в інноваційні перспективні проекти проекти з метою не лише отримання прибутку в майбутньому, а й задля впровадження інновацій у різні сфери життя, виробництва, охорони здоров’я, соціальну сферу та ін.

Бізнес-інкубатор – це структура чи організація, що створює максимально комфортні умови та надає все необхідне для розвитку малих підприємств, інноваційних фірм.

Венчурні фонди – спеціалізуються на фінансуванні росту молодих фірм. Найчастіше венчурний капітал вкладається в невеликі інноваційні компанії, які орієнтуються на розробку та виведення на ринок наукоємної високотехнологічної продукції. Венчурні фонди користуються попитом через недоступність банківського кредитування та отримання фінансів на фондовому ринку підприємств, що знаходяться на стадії заснування та перших років існування. [2]

Інноваційне підприємство в Україні потребує державної підтримки. Надважливою частиною є державне фінансування інноваційної діяльності. Найефективнішим важелем державного регулювання інноваційної діяльності є створення особливого податкового та митного режиму. Прямим методом впливу держави є фінансування інноваційних проектів та їх державна підтримка у вигляді надання гарантій. Проте в умовах кризи та бюджетного дефіциту норми фінансування на наукову та інноваційну діяльність не виконуються, тобто фінансування практично відсутнє і розраховувати на нього підприємства не можуть.

На державному рівні виділяють нормативно-правове, організаційне та економічне регулювання інноваційних процесів. Правове регулювання спрямоване на створення та оптимізацію законодавчої бази регулювання інноваційної діяльності підприємств. Організаційне регулювання спрямоване на розвиток інноваційної інфраструктури, сприяння розвитку кадрового та наукового потенціалу, інформаційну підтримку інноваційних проектів. Економічне регулювання спрямоване на розвиток ринкової економіки, підвищення підприємницької активності, стимулювання конкуренції, використання податкової та амортизаційної політики для створення сприятливих умов ведення бізнесу.

Актуальним на сьогодні залишається питання збільшення частки додаткових та альтернативних джерел фінансування інноваційного розвитку підприємства. Підвищення ролі держави, а також створення державою необхідного сприятливого середовища для розвитку інноваційної діяльності підприємств. Необхідно створити ефективний фінансовий механізм підтримки та стимулювання інноваційного підприємництва. Формувати інноваційну культуру нації, заохочувати розвиток наукової та інноваційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) – № 3. – 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4034
2. Електронне наукове фахове видання «Економіка та суспільство» – № 9. – 2017. – С 448-453 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://elibrary.donnuet.edu.ua/624/1/1%20Kolodyazna_article_2017.pdf
3. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 16.10.2012 № 5460-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40.
4. Науковий журнал «Причорноморські економічні студії» – 2020. – № 50-1. – С 211-216 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bses.in.ua/journals/2020/50_1_2020/39.pdf
5. Пальчевич Г.Т. Джерела фінансового забезпечення інноваційної діяльності та механізми їх залучення / Г.Т. Пальчевич // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2012. – № 18. – С 23-28

УДК 336.228.32

АНАЛІЗ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Денисюк А.П., студентка
Науковий керівник: Тітенко З.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Податкова системи та податкове навантаження є одними з визначальними факторами, що впливають на економічний розвиток країни. Економічне процвітання нашої держави не можливий без побудови ефективної та справедливої податкової системи. Для визначення шляхів її удосконалення першочергово потрібно провести детальний аналіз її сучасного стану. Першочергово потребує аналіз податкове навантаження, яке існує в країні. Визначається воно співвідношенням розміру податків до ВВП [3].

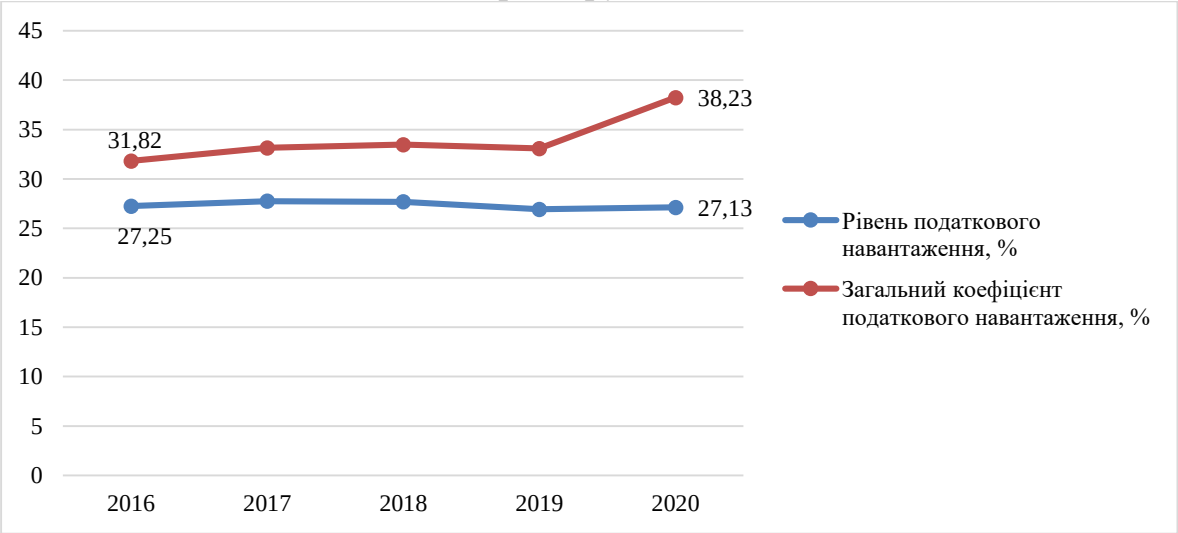

Рис. 1 Динаміка податкового навантаження України у 2016-2020 рр.
Джерело: Розраховано автором на основі[1,2]

Розрахувавши показники та обґрунтувавши результати, можемо побачити, що рівень податкового навантаження в Україні постійно змінювався (рис.1). Якщо за базу аналізу брати 2016 р., то в наступних роках спостерігається зростання податкового навантаження. Так, можемо побачити, що рівень податкового навантаження досяг свого піку у 2017 році, склавши 27,76%, коли у 2016 році цей показник складав 27,25%. У 2019 році цей показник досяг свого мінімуму – 26,93%.

Загальний коефіцієнт податкового навантаження мінімальне значення мав у 2016 році, складаючи 31,82%, а максимальне значення мав у 2020 році, маючи показник 38,23%.

Варто доповнити, що міжнародні практики проводять розрахунки рівня податкового навантаження по кожному виду податку, що дозволить визначити саме ті види податків, які здійснюють найбільше податкове навантаження. У таблиці 1 проведемо розрахунки податкового навантаження в Україні та проаналізуємо його.

Таблиця 1

Показники вимірювання податкового навантаження в Україні за 2016-2020 рр.

Показник	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
Податок на додану вартість, млрд. грн.	235	313	375	378	401
Податок на доходи фізичних осіб, млрд. грн.	138	186	230	275	295
Податок на прибуток підприємства, млрд. грн	60	73	107	117	119
Акцизний податок, млрд. грн.	90	114	127	130	147
Податкове навантаження з ПДВ, %	9,85	10,49	10,53	9,51	9,57
Податкове навантаження з ПДФО, %	5,79	6,24	6,46	6,92	7,04
Податкове навантаження з ПП, %	2,52	2,45	3,01	2,94	2,84
Податкове навантаження з акцизу, %	3,77	3,82	3,57	3,27	3,51

Джерело: Розраховано автором на основі[1,2]

Розрахувавши показники та обґрунтувавши результати, можемо побачити, тенденції зростання податкового навантаження з ПДВ та ПП у період 2016-2018 рр., наступного року незначне зменшення і потім знову збільшення. Тобто динаміка цього показника має синусоїдну тенденцію. Тенденція податкового навантаження з ПДФО за весь період проведення досліджень має тенденцію до зростання. Найбільший податкове навантаження в залежності від виду оподаткування має податок на додану вартість, яку сплачують покупці продукції чи послуг. Оскільки податок на додану вартість автоматично закладений уже в ціну продукції. Також значний рівень податкового навантаження має податок з доходів фізичних осіб. Найменший рівень податкового навантаження має податок на прибуток підприємств та акцизний податок.

Таки чином, можна підсумувати, що існує чіткий зв’язок між обсягами податкових надходжень та ВВП і доходами Зведеного бюджету. Збільшення податкових надходжень сприяє зростанню інших двох важливих макроекономічних показників. Питома ваги першого складає близько 80 % у Зведеному бюджеті України. Тому ефективна система оподаткування має вирішальне значення для економіки України.

Список використаної літератури:

1. Валовий внутрішній продукт (у фактичних цінах). URL:http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2003/vvp/vvp_kv/vvp_kv_u/arh_vvp_kv.html
2. Доходи зведеного бюджету. URL:https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/
3. Зайцев О.В. Податковий менеджмент: підручник. Суми: СумДУ, 2017, 412 с.

УДК 336.2

МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Журило М.В., студентка
Науковий керівник: Негода Ю.В., д.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Період існування незалежної української держави з позиції періодизації розвитку системи місцевого самоврядування та місцевих бюджетів доцільно поділити на чотири окремі етапи.

Першим етапом розвитку місцевих бюджетів – було формування бюджетної системи України на «фундаменті», закладеному у період функціонування адміністративно-командної економіки, а відтак перейняття «рис» та особливостей формування бюджетів Радянського Союзу. Особливостями першого етапу є: окремо від державного бюджету сформовано місцеві бюджети; сформовано інститут місцевого самоврядування в Україні; закріплено право органів місцевого самоврядування на відповідні фінансові ресурси.

Щодо другого та третього етапів, саме у цей період виникла потреба забезпечення фінансової спроможності територіальних громад, проте системних кроків у цьому напрямі зроблено не було, окрім розширення переліку доходів місцевих бюджетів та встановлення порядку реалізації програмно-цільового методу бюджетування за рахунок внесення змін до Бюджетного кодексу у 2010 році. Особливостями другого та третього етапів є: розподіл джерел доходів між різними рівнями місцевих бюджетів; доходи і видатки місцевих бюджетів поділено на два кошики; затверджено формульний підхід до поділу міжбюджетних трансфертів; закріплено право здійснювати запозичення та кредитування; запроваджено казначейське обслуговування місцевих бюджетів; уточнено структуру загального та спеціального фондів; реформовано систему місцевих податків і зборів; сформовано механізм середньо-строкового бюджетного планування та прогнозування.

Четвертий етап розвитку місцевих бюджетів триває і станом на сьогодні та передбачає рух у напрямі адміністративно-фінансової децентралізації. Особливістю четвертого етапу є: розпочато реформу місцевого самоврядування та територіальної організації влади; запущено процес формування достатніх фінансово-організаційних умов розвитку територіальних громад; запровадження систему вирівнювання податкоспроможності територій [1].

Зважаючи на динамічність розвитку місцевих фінансів як елемента фінансової системи держави, доцільним є провести дослідження зміни та особливостей трактування поняття «місцеві бюджети». Вітчизняні науковці по-різному підходять до трактування поняття «місцеві бюджети» (табл. 1.).

Таблиця 1

Визначення поняття "місцеві бюджети"

Автор	Визначення
В. Кравченко [2]	місцеві бюджети посідають провідне місце в системі місцевих фінансів. Їх визначають: як систему грошово-економічних відносин; як матеріальний фонд; як правову категорію; за територіальною ознакою.
І. Єфремова [3]	місцеві бюджети – це економічна категорія, яка виражає сферу економічних відносин суспільства, пов'язаних із формуванням, розподілом і використанням централізованих грошових коштів, що знаходяться у розпорядженні місцевих органів влади і призначені для соціально-економічного розвитку певних регіонів країни.
О. Василик [4]	місцеві бюджети – це фонди фінансових ресурсів, призначені для реалізації завдань і функцій, що покладаються на органи місцевого самоврядування.
О. Кириленко [5]	місцеві бюджети є фінансовим планом розвитку певної території, в якому відображаються найважливіші завдання місцевої влади та очікувані результати діяльності.
Ю. Негода [6]	бюджет як поліфункціональний інститут регулювання розширеного суспільного відтворення на загальнодержавному і місцевих рівнях засобами й інструментами цілеспрямованого регулювання розподільчих і перерозподільчих відносин у процесі формування фінансової забезпеченості органів державної влади та місцевого самоврядування відповідно з їх суспільно-правовими повноваженнями
О. Ніколаєва, А. Маглаперідзе [7]	місцевий бюджет як невід'ємний елемент бюджетної системи країни окреслює економічні відносини між територіальною громадою, суб'єктами господарювання та фізичними особами, спрямовані на формування фонду грошових коштів та фінансування місцевих і громадських потреб, підвищення соціально-економічного розвитку територій та поліпшення добробуту територіальної громади.

Отже, в тезах розглянуто періодизацію розвитку системи місцевих бюджетів в умовах незалежності України. Зазначено основні підходять до трактування поняття «місцеві бюджети».

Список використаних джерел:

1. Плукар Л. А. Місцеві бюджети в умовах децентралізації: теоретичні аспекти. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент», випуск 4 (82), 2019. С. 160-165.
2. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України. К.: Т-во «Знання», 2009. 386 с.
3. Єфремова І.І. Місцеві бюджети та бюджети місцевого самоврядування: проблеми правового визначення. *Форум права*. 2009. № 1. С. 157–161
4. Василик О.Д. Бюджетна система України: підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 544 с.
5. Кириленко О.П. Місцеві бюджети України (Історія, теорія, практика). К.: НІОС, 2008. 384с.
6. Негода Ю.В. Удосконалення міжбюджетених відносин в умовах дефіциту доходів місцевих бюджетів : автореф. дис. … канд. екон. наук : 08.00.08. Київ, 2014. 20 с.
7. Ніколаєва О. М. Маглаперідзе А. С. Місцеві фінанси: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2013. 354 с.

УДК 336.221.4

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ І ШЛЯХИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Какама К.Ю.студент
Науковий керівник: Біляк Ю.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Податки є основним джерелом існування держави і виконання нею своїх функцій. Сукупність діючих у державі податків і податкових платежів утворює податкову систему. Сукупність форм і методів стягнення частини доходу юридичних і фізичних осіб у дохід бюджету утворює систему оподаткування. Податкова система будь-якої країни має будуватися виходячи з її соціально-економічного становища. І для того щоб ця система забезпечила отримання позитивних результатів, потрібне її наукове обґрунтування, що включає системність, встановлення визначальної основи системи оподаткування, а також формування правової бази і вихідних принципів. Визначальною основою податкової системи є обсяг витрат бюджету. Види податків та їх обсяг у державі встановлюються з метою покриття витрат. Збалансування обсягу податків і податкових платежів, що надходять у бюджет, з обсягом бюджетних витрат держави — основне завдання державних фінансових органів. Правовою основою податкової системи є відносини власності. Форма власності (державна або приватна) визначає право держави на доходи. При державній власності все майно підприємств і доходи, що створюються ними, належать державі. Держава вирішує, яку частку доходів підприємств централізувати в бюджет та інші централізовані фонди, а яку залишити трудовим колективам. Що ж до приватних і колективних підприємств, то держава може централізувати в бюджет лише частину доходів, що необхідна для задоволення загальнодержавних потреб.

Основними ж принципами функціонування податкової системи мають бути одноразове оподаткування одного й того самого об'єкта; рівність суми сплаченого податку вартості отриманих від держави благ та послуг; цільове призначення кожного виду податку, тобто його спрямованість на покриття конкретних видів витрат бюджету; застосування нових податків повинно відбуватися лише для покриття нових витрат держави, а не дефіциту бюджету; вони мають бути простими і зрозумілими для платників податків, умов оподаткування; стягнення податків у зручний для платника час і зрозумілим для нього методом оподаткування; звітування уряду про використання податків. Основними критеріями системи оподаткування мають бути її економічна ефективність і соціальна спрямованість. У цьому зв'язку податки мають забезпечувати, з одного боку, стійку і в потрібному обсязі фінансову базу держави, а з іншого — залишати суб'єктам господарювання достатньо коштів для власного розвитку і підвищення матеріальної зацікавленості працівників у результатах праці.

Загалом існуюча в Україні система оподаткування досить складна, важкодоступна і мало зрозуміла для платників податків. Види податків, їх платники, об'єкт оподаткування, ставка, порядок розрахунку і сплати

встановлюються державою і місцевими органами влади. Нині в Україні існує понад 10 видів податків і податкових платежів, а з урахуванням різноманітних зборів і обов'язкових платежів їх налічується понад 30. В основу існуючої класифікації системи податків і податкових платежів покладені такі ознаки: форма оподаткування; економічний зміст об'єкта оподаткування; рівень державних структур, які встановлюють податки; напрямок використання.

Прямими є податки, які встановлюються безпосередньо на доходи та майно платників і сплачуються ними з власних надходжень грошових коштів. До них належать податки на прибуток, транспортні засоби, землю, прибутковий податок з доходів громадян та ін. Ці податки встановлюються безпосередньо на дохід або майно платника і їх розмір залежить від обсягу об'єкта оподаткування. Що більший об'єкт оподаткування, то більша при однаковій ставці сума податку, і навпаки.

За економічним змістом об'єкта оподаткування розрізняють податки на дохід, споживання і майно. Залежно від рівня державних структур, які встановлюють податки, вони поділяються на загальнодержавні та місцеві.

Загальними є податки, які не мають цільового призначення і використовуються державою на загальнодержавні заходи (утримання органів управління, оборону країни та ін.). До них належать податок на прибуток, ПДВ, прибутковий податок з доходів громадян, акцизний збір та ін.

Цільові (спеціальні) податки встановлюються для фінансування спеціальних заходів. Так, податок на землю використовується для фінансування витрат, пов'язаних з раціональним використанням та охороною земель, підвищенням їх родючості, введенням державного земельного кадастру, землевпорядкуванням та ін.

Джерела створення ренти різноманітні. Наприклад, у добувних галузях рента створюється на підприємствах, що розташовані в більш сприятливих умовах виробництва (менша глибина покладу і більша товща шару, більш близьке розташування споживачів та ін.), тобто уможливлюють добування дешевшої продукції порівняно з аналогічними підприємствами, які перебувають у гірших умовах. Рента, яку суб'єкт господарювання отримує як дохід, вноситься ним у бюджет у вигляді відповідного платежу.

Процент — це дохід на вкладений капітал або інвестовані ресурси (кошти виробництва та ін.). Цей дохід можуть отримувати як юридичні, так і фізичні особи. Таким чином, він може бути джерелом сплати як прямих, так і непрямих податків.

Список використаних джерел:

1.Податковий кодекс України. URL:http://sfs.gov.ua/nk. (дата звернення 04.03.2020р.).
2. Балабанов И. Т. Основы финансового менеджмента. М.: Финансы и статистика, 1997.
3.Белолипецкий В. Г. Финансы фирмы. М., 1998.
4.Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. К.: Ника-Центр, Эльга, 1999

УДК 658.153

УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Касян А.В., магістр
Науковий керівник: Скрипник Г.О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування

В сучасних умовах господарювання вітчизняні підприємства України все частіше стикаються з проблемами зниження рівня їх ліквідності та втрати платоспроможності. Однією із необхідних умов функціонування підприємства в економічному середовищі є підтримка ліквідності та платоспроможності як індикаторів здатності виконувати суб'єктами господарювання зобов'язань в повному обсязі і у встановлені строки. Формування ефективних напрямів підвищення рівня ліквідності та відновлення платоспроможності підприємства потребує ґрунтовного аналізу причин їх втрати. Отже, дослідження питань ефективного управління ліквідністю та платоспроможністю вітчизняних підприємств є актуальними в сучасних умовах розвитку економіки, оскільки вони впливають на забезпечення стабільного розвитку підприємств у довгостроковій перспективі.

Для покращення фінансового стану, підвищення ліквідності та платоспроможності, підприємству необхідно, враховуючи специфіку галузі та конкретні умови діяльності, розробити та здійснити комплекс заходів основним серед яких є, безумовно, досягнення прибутковості. Адже, можливості оптимізації оборотного капіталу, скорочення капітальних вкладень, збільшення відстрочки платежів та інші рано чи пізно вичерпаються. І лише стабільно зростаючий та достатньо високий рівень рентабельності надає підприємству реальні можливості по зміцненню свого фінансового становища та впевненого розвитку.

Однією із складових сучасної практики управління корпоративними фінансами є управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства. Основною метою управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства є забезпечення оптимального рівня його ліквідності та платоспроможності з метою стабілізації та подальшого ефективного розвитку діяльності суб'єкта господарювання.

Забезпечення визначеної мети можливо шляхом вирішення наступних завдань:

– проведення діагностики рівня ліквідності і платоспроможності;

– аналіз впливу дії факторів як зовнішнього так і внутрішнього середовища на ліквідність та платоспроможність підприємства;

– управління активами щодо термінів погашення;

– управління вартістю фінансових ресурсів, що використовуються для забезпечення ліквідності та платоспроможності;

– здійснення прогнозування потреби у ліквідних коштах [1].

Система управління ліквідністю та платоспроможністю має бути інтегрована у загальний фінансовий менеджмент суб'єкта господарювання,

оскільки прийняття управлінських рішень у будь-якому напрямку діяльності впливає на ефективність функціонування підприємства.

Визначення ефективності управління ліквідністю та платоспроможністю вітчизняних підприємств здійснимо на основі ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» в динаміці наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз ліквідності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2018 - 2020 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Абсолютний приріст 2020 до 2018 року
Коефіцієнт покриття	2,18	1,19	1,31	-0,87
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,66	0,85	0,92	-0,74
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,75	0,29	0,33	-0,42
Чистий оборотний капітал (тис. грн.)	3958,0	1306,0	2123,1	-1834,9
Частка оборотних активів в загальній їх сумі, %	42,0	30,8	27,4	-14,6
Частка власних оборотних коштів в загальній їх сумі, %	34,0	24,6	25,2	-8,8
Відношення ліквідних і неліквідних активів	7,25	5,82	5,59	-1,66

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» [2]

Аналіз ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод свідчить про достатність грошових коштів для негайного погашення заборгованості, відсутні прострочені платежі, достатня кількість оборотних активів. До 2018 ріку підприємство пережило великий підйом, а у період з 2017 по 2020 рік воно не втримало позицій і знизили показники. В більшості випадків на кінець 2020 року показники в тенденції зниження досягли позначок менших за нормативне значення. Це дає підстави для керівництва переглянути виробничу і фінансову політику підприємства. Необхідно збільшити чистий оборотний капітал та частку власних оборотних активів в загальній їх сумі.

З огляду на вищенаведене ми можемо заначити, що управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств є важливою складовою фінансового менеджменту суб'єктів господарювання. Впровадження ефективного управління ліквідністю та платоспроможністю є основою для забезпечення подальшого розвитку підприємств, що в свою чергу вплине на їх інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність.

Список використаних джерел:

1.Старостенко Г. Г. Управління ліквідністю малого підприємства: теоретичний аспект. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Випуск 16. С. 98 - 104.

2.Фінансова звітність ПрАТ «Новоград-Волинський хлібозавод» за 2018-2020 рр. URL: http://nvhlib.com.ua/ua/forshareholders/reports (дата звернення 06.11.2021 р.)

УДК 336.77:338.43

ЛІЗИНГОВІ ВІДНОСИНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Кляцький Д.А., магістр
Науковий керівник: Скрипник Г.О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування

Для ефективного функціонування агропромислового комплексу України нагальним є розвиток економічного потенціалу виробництва сільськогосподарської продукції, орієнтованої на забезпечення продовольчої безпеки держави та її економічну незалежність. Це можливе тільки за умови технічного оновлення аграрних підприємств та зміцнення виробничої спроможності всього сільського господарства. Основна ж проблема ефективного функціонування більшості аграрних підприємств полягає у відсутності достатніх фінансових ресурсів, що не дозволяє їм придбати сучасну сільськогосподарську техніку.

Розвитку лізингових відносин, як умови матеріально-технічного забезпечення аграрних підприємств присвячені праці В.Г. Андрійчука, О.І. Баєва, М.П. Бондаренка, Ю.С. Гринчук, М.Я. Дем'яненка, В.В. Іванишина, П.А. Лайка, О.В. Олійника, Г.Є. Павлової, В.Я. Плаксієнка, В.К. Терещенка, Г.В. Черевка та інших.

Фінансовий лізинг є перспективним напрямом та відкриває нові можливості для суб'єктів господарювання і фізичних осіб. Перш за все, за допомогою лізингу можна профінансувати оновлення основних фондів, також він забезпечує низку додаткових послуг для своїх клієнтів.

Щоб забезпечити його подальший розвиток, ринок лізингу потребує реформування та вдосконалення, зокрема через оновлення моделі регулювання.

З 1 липня 2020 року Національний банк здійснює державне регулювання та нагляд за діяльністю, у тому числі з надання небанківським фінансовими установами послуг лізингу. Головною метою Національного банку є розвиток ринку фінансового лізингу на засадах прозорості та дотримання прав і інтересів клієнтів через упровадження ризик-орієнтованого підходу в регулюванні та нагляді [1].

Послуги фінансового лізингу є одним із чинників зростання конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, покращення якості їхніх послуг, підвищення ефективності виробництва, як наслідок – зміцнення позицій на вітчизняному ринку та підвищення шансів для виходу на міжнародний. Адже у розвинених країнах через лізинг здійснюється майже третина інвестицій в основні засоби, тоді як в Україні цей показник в останні роки коливається в межах 3-4%.

За даними Українського об'єднання лізингодавців кількість сільськогосподарської техніки, що фінансують для агровиробників лізингові компанії – члени Асоціації, склала 5641 одиниць на кінець третього кварталу 2021 року. З таким результатом парк агротехніки лізингових компанії зріс на 18,2% порівняно з аналогічним періодом минулого року, і на 17% з початку поточного року [2] .

Найбільше техніки фінансує компанія ОТП Лізинг (з часткою 51% від кількості техніки, що надають всі члени Асоціації). Також вагомі частки мають Кредобанк (15%), Альфа-Лізинг (11%) і УЛФ Фінанс (7%).

За три квартали 2021 року члени Асоціації передали в лізинг 1767 одиниці сільськогосподарської техніки. Приріст ринку склав 3,6% до аналогічного періоду попереднього року [2].

Трійкою лідерів за цим показником стали ОТП Лізинг (58% від усіх реєстрацій за період), Альфа-Лізинг (17%), та Адванс Лізинг (8%). Їх сукупна частка склала 83%.

Трактори залишаються найпоширенішим видом агротехніки для надання в лізинг, їх частка на ринку склала 35%. Найпопулярнішими марками тракторів для лізингу в зазначеному періоді стали: John Deere (із часткою 31%), Беларусь (19%), New Holland (16%) і Case (13%).

Поза тракторами, ще по 11% від кількості техніки, профінансованої в лізинг агровиробникам за період, припало на сіялки, комбайни і на техніку для обробки ґрунту. Інші види техніки мали частку меншу за 10%.

Система державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників і їх виробничої діяльності на основі лізингу потребує розподілу функцій та відповідальності на засадах програмно-цільового підходу й розмежування за рівнями управління економікою та подальшого вдосконалення нормативно-правового забезпечення агролізингу. В Україні відсутня державна підтримка та державні програми, які б стимулювали використання лізингу як джерела оновлення матеріально-технічної бази агарного підприємств. Для залучення в Україну іноземних інвестицій необхідні такі найголовніші чинники: політична стабільність; прозора та чітко прописана нормативно-правова база; низький рівень корупції.

Однак, поточна криза, викликана пандемією COVID-19, не дозволяє очікувати глобальних змін в цьому напрямку в поточному 2021 році.

На підставі проведеного дослідження можна стверджувати, що за державної підтримки фінансовий лізинг в Україні може стати дієвим інноваційним інструментом модернізації економіки країни. Він виступає альтернативною формою фінансування, в якій поєднуються орендні відносини, елементи кредитування і фінансування. Це напрямок для поштовху розвитку малого та середнього бізнесу, оновленню основних фондів та матеріальної бази підприємств, індустріалізації підприємств.

Список використаних джерел:

1.Біла книга «Майбутнє регулювання небанківського лізингу». Офіційний сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-nebankivskogo-lizingu (дата звернення 05.11.2021 р.)

2.Огляд ринку лізингу України від Українського об'єднання лізингодавців. URL: http://uul.com.ua/2020/oglyad-rynku-lizyngu-ukrayiny-vid-ukrayinskogo-ob-yednannya-lizyngodavtsiv/ (дата звернення 07.11.2021 р.)

УДК 657

ВИКОРИСТАННЯ ОФШОРІВ В УКРАЇНІ ДЛЯ МІНІМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ

Колбасинська В.Р., студентка
Науковий керівник: Мрачковська Н.К., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

На сьогоднішній день у більшості великих і середніх бізнес-груп є свої підконтрольні офшорні і оншорні компанії, приватні інвестиційні фонди, кептингові страхові компанії і офшорні банки. За допомогою офшорного бізнесу власники компаній мінімізують пряме і непряме податкове навантаження на бізнес через використання офшорів в експортно-імпортних операціях, у давальницьких схемах, постачанні нематеріальних активів, надання внутрішніх кредитів, операції з нерухомістю, цінними паперами та їх похідними, виплати роялті за ліцензіями і гонорарів за сервісні послуги, виплати орендної або лізингової плати, виплат страхових платежів за кептинговим страхування і через інші схеми податкового планування з нерезидентами.

Крім податкової оптимізації, досягаються також і інші цілі: наприклад, структуруються схеми захисту активів, досягається максимальна конфіденційність бенефіціара, розробляються схеми уникнення законодавства через використання принципів міжнародного приватного права, структуруються холдинги і групи компаній, розміщуються акції нерезидентних компаній на міжнародних фондових біржах через механізми IPO і SPO.

Такі переваги використання нерезидентів з точки зору українського законодавства цілком легітимні. Адже саме по собі ведення бізнесу через офшорні зони не є кримінальним правопорушенням. Навпаки, володіння корпоративними правами офшорної компанії або заняття посади директора такої компанії є правом будь-якого резидента України.

Не секрет, що вітчизняні бізнесмени активно використовують в цілях податкового планування структури, зареєстровані в класичних офшорних і низькоподаткових юрисдикціях. [2]

До характерних рис класичних офшорів відносять країни або окремі території країн, в яких компанії-резиденти звільнені від корпоративного податку з доходів; мають додаткові державні заохочення створення компаній в цих зонах; сплачують річне спеціальне мито; зобов’язані наймати ліцензованого агента в даній офшорній зоні, при цьому обов’язок ведення бухгалтерського та податкового обліку відсутній. [3]

Офшорна зона є однією з різновидів економічних зон, що створюють сприятливі валютно-фінансові та фіскальні режими з високим рівнем банківської та комерційної таємниці, лояльним державним регулюванням. [1]

Офшорний бізнес може існувати в таких сферах діяльності, як банківська справа, страхування, торгівля, будівництво, інвестиційна діяльність, лізинг, робота на ринку цінних паперів, транспортні послуги тощо. На територіях офшорних юрисдикцій більшість економічних суб’єктів використовують можливість пом’якшити податковий тягар через: торгівельні та бартерні операції

за посередництва офшорної фірми, операції з борговими зобов'язаннями, операції з цінними паперами. [1]

Найбільш простою і популярною сферою використання офшорних компаній є сфера міжнародної торгівлі. Здійснення експортно-імпортних операцій через підконтрольні офшорні компанії мають дві важливі переваги для українських підприємств порівняно з прямою міжнародною торгівлею.

Ідея полягає в штучному перенесення торгової прибутку від експортно-імпортної операції з українського підприємства в офшорну компанію з класичної офшорної зони. Ця мета досягається просто - необхідно поставити між продавцем і покупцем таку собі компанію «прокладку» - офшорного посередника, на якому і буде осідати 90 - 95% всього доходу.

Торгова виручка офшорної компанії складається з маржі між регульованою та ринковою ціною на товари.

Реалізація схеми трансфертного ціноутворення з українськими компаніями і формула розрахунку регульованою ціни залежить від типу схем:

- експортну схему (український виробник або трейдер експортує товари за кордон через пов'язану офшорну компанію);

- імпортну схему (український імпортер закуповує іноземні товари через пов'язану офшорну компанію);

- експортно-імпортна схема транснаціональної корпорації (дочірня компанія транснаціональної корпорації в Україні імпортує товари через пов'язану офшорну компанію, яка в свою чергу купила цей товар у іншого дочірнього підприємства. [2]

Отже, офшорний бізнес сьогдні являється не тільки зоною оптимізації оподаткування, але і місцем де концентруються тіньові капітали. Саме тому необхідно світовій спільноті запроваджувати механізми виявлення кримінальних капіталів.

Список використаних джерел:

1. Шереметинська О.В. Економічний простір: збірник навч. праць К: ПДАБА, 2016. 58 с.
2. Маринчук С.Г. Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку країни: збірник матер. конференції К: «Ноулідж», 2011. 309 с.
3. Мединська Т.В. Теорія і практика управління в умовах суспільних викликів і трансформацій: збірник матер. Конференції К: Львівський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2019. 82 с.

UDK: 330.322:631.1

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE

Kononchuk N.L. Student
Titenko Z.M., PhD, Associate Professor
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

In modern economic conditions, the issue of attracting domestic and foreign investment, as well as their rational use becomes especially relevant. The current state of market transformations in Ukraine requires such conditions that would guarantee economic security to investors and would ensure the innovative development of the domestic economy. Significant investment resources are needed for the efficient functioning of agricultural enterprises and the production of competitive products, which will make it possible to resolve the issue of updating the material and technical base.

The most important task of modern innovation policy of agricultural enterprises is to increase their investment attractiveness and build for these purposes, a holistic system of financial security, which should be based on large-scale attraction and efficient use of financial resources from various sources. Investment attractiveness of enterprises is an integral characteristic from the standpoint of prospects for their development, expanding production and marketing parameters, strengthening the market position, efficiency of assets and their liquidity, solvency and financial stability, business activity, which in general can ensure an appropriate level of competitiveness. project management market.

The problem of increasing investment attractiveness is especially acute in the agricultural sector of Ukraine, which lags significantly behind in technical and technological development, has a number of features that necessitate the acceleration of investment processes: unsatisfactory condition of material and technical base, its inconsistency with scientific and technological progress, instability agri-food products, financial problems of enterprises, low profitability and return on investment. Therefore, the problems of determining the investment attractiveness of agricultural enterprises in Ukraine are now quite relevant, strategic in light of the need for future economic breakthrough of the agricultural economy and its entry into a fundamentally new trajectory of development.

The process of formation of investment resources takes place continuously in the form of income from the main production activity, from the receipt of borrowed funds and from non-production activities. Specifically determined amounts of funds that will be directed to the development of the enterprise as investment resources, largely depend on the cost of their involvement, structure and size of capital of the enterprise and are determined by strategic planning of the company [1, p.27].

The dynamics of capital investment in agriculture in Ukraine indicates a sharp decline in their volume, especially over the past two years. It should be noted that in comparison with 2016 volumes of capital investments practically didn't change and in 2020 made 50189 million UAH. However, there was a very positive trend in 2018-

2019, in particular in 2019 their volume was 65059 million UAH, which is almost 30% more than in 2016, but since 2019 there has been a negative trend to reduce the target.

It should be noted that the investment attractiveness of agricultural enterprises is influenced by external and internal factors, which should be considered as driving forces that ensure the creation of competitive advantages for a particular enterprise in the struggle for limited investment resources [2, p. 81].

The factors of the external environment that have a significant impact on the investment attractiveness of enterprises include economic, political, scientific, technical and environmental. However, it should be understood that despite the significant role of external factors and the feasibility of taking them into account when assessing the investment attractiveness of agricultural enterprises, their impact should not be overestimated. As practice shows, the financial stability and investment attractiveness of a particular enterprise play a significant role for investors, despite the characteristics of external factors.

Therefore, in the process of research, considerable attention should be paid to internal factors. These include financial and economic, production and technical, organizational and informational.

Stimulating investment processes in agriculture is one of the priority tasks, which requires solving a number of problems at all levels of management. The investment strategy of Ukraine's development should be systematically directed to agricultural production, the productive functioning of which will ensure the country's food security, public health, effective development of processing industries, machine building for the agro-industrial complex, and others.

Thus, stimulating investment processes in agriculture is one of the priority tasks, which requires solving a number of problems at all levels of management. The investment strategy of Ukraine's development should be systematically directed to agricultural production, the productive functioning of which will ensure the country's food security, public health, effective development of processing industries, etc.

Literature:

1. Denis VO International investment attractiveness of the enterprise. World economy and international economic relations. 2017. №5. pp. 23-29.
2. Kisil MI Investment support for the development of agriculture in Ukraine in the strategic perspective. Bulletin of Agricultural Science. 2018. № 1. pp. 78–82.

УДК 330.142.26

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Кравцов А.В., студент
Науковий керівник: Лемішко О.О., д.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Оборотні активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу [1].

Оборотні кошти є грошовими коштами, авансованими в оборотні виробничі фонди та фонди обігу, які можуть бути обернуті в гроші протягом одного виробничого циклу [3].

Оборотні активи включають до свого складу матеріальні ресурси та кошти, та їх організація та ефективне застосування забезпечує фінансову стійкість підприємства.

В основу розрахунків ефективності застосування оборотних засобів закладено визначення їх величини, якою володіє підприємство. Загальний обсяг оборотних коштів, що перебуває у віданні суб'єкта господарювання, визначається на певну дату.

Проблеми раціонального використання оборотних засобів займають важливе місце у системі заходів, направлених на підвищення ефективності роботи підприємства і зміцнення його фінансового стану. Питання покращення застосування оборотних коштів стало надзвичайно актуальним в умовах формування сучасних ринкових відносин. Інтереси підприємств за наявних умов економіки потребують повної відповідальності за результати своєї виробничо-фінансової діяльності. З огляду на те, що фінансовий стан підприємств перебуває в прямій залежності від стану оборотних активів та передбачає порівняння витрат з результатами господарської діяльності, а також покриття витрат власними коштами, підприємства зацікавлені у раціональній організації оборотних засобів – організації їх руху з найменшою сумою для отримання найбільшого економічного ефекту [2].

За умови, що величина оборотних коштів нижча за норму, або інакше, має негативну величину, і, згідно з чим, величина поточних фінансових потреб не відповідає рекомендованим значенням, то для збільшення оборотних коштів необхідне виконання таких правил.

1. Збільшити частку довгострокових позик. За невеликої кількості довгострокових кредитів у структурі пасиву можливо одержати додаткові довгострокові кредити. Перевагою є нижча ставка відсотків, ніж у короткострокового кредиту, бо сума повернення розтягнута на довший строк.
2. Знизити іммобілізацію коштів у необоротні активи, за умови, що це відбуватиметься не на шкоду виробництву. За умови збереження активної частини основних засобів можливо позбутися великої кількості довгострокових фінансових вкладень, коли вони не відіграють важливої ролі для підприємства.
3. Збільшувати власний капітал збільшенням статутного капіталу, зниженням дивідендів та збільшуючи нерозподілений прибуток та резерви

завдяки підняттю рентабельності за допомогою контролю витрат та агресивної комерційної політики.

4. Зменшити дебіторську заборгованість. Зниження тривалості відстрочок платежів є доволі ризикованим, постійно є загроза втратити частину клієнтури, і цього слід уникати. Інструментами в роботі зі зниження дебіторської заборгованості є облік векселів, факторинг та спонтанне фінансування.

5. Необхідно провести ретельне вивчення свого ринку, і потім схвалювати рішення про скорочення тривалості відстрочок. Здійснюючи оцінку наявних відстрочок, варто з'ясувати, чи переважає приріст обороту над збитками цих термінів. Необхідно так само знизити питому вагу сумнівних клієнтів, періодично нагадуючи дебіторам про час розрахунку, проводячи селективну політику щодо боржників.

6. Збільшити величину кредиторської заборгованості, переважно шляхом подовження строків розрахунку з постачальниками великих партій сировини, матеріалів, товарів.

На закінчення, слід зазначити, що управління оборотними активами дуже працемісткий процес і потребує серйозного підходу, для ефективної діяльності підприємства необхідно проводити грамотну політику і грамотно проектувати розвиток підприємства.

Статистику оборотних активів підприємств України за видами діяльності подано в табл. 1.

Таблиця 1

Показники оборотних активів підприємств України за видами економічної діяльності станом на 1 січня – 31 грудня 2020 р., тис. грн.

	Оборотні активи		
	На 01.01.2020	На 31.12.2020	Приріст
Усього	**6 640 282 371,6**	**7 360 593 624,4**	**10,85%**
Сільське, лісове та рибне господарство	640 995 155,7	711 123 574,2	10,94%
Промисловість	1 883 722 459,2	2 160 687 604,4	14,7%
Будівництво	394 884 586,2	428 635 147,3	8,55%
Оптова та роздрібна торгівля	2 149 443 576,7	2 310 387 299,0	7,49%
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	252 287 602,2	322 595 066,6	27,87%
Тимчасове розміщення й організація харчування	4 916 944,3	6 845 558,5	39,22%
Інформація та телекомунікації	70 912 912,9	94 696 454,7	33,54%
Фінансова та страхова діяльність	321 796 569,7	390 413 303,1	21,32%
Операції з нерухомим майном	333 618 511,8	356 057 897,0	6,73%
Професійна, наукова та технічна діяльність	435 779 549,4	376 796 341,6	-13,54%
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	108 250 781,0	128 529 735,5	18,73%
Освіта	2 399 564,5	2 807 415,3	17 %
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	15 819 579,1	43 482 738,5	174,87%
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	8 250 930,6	10 100 809,1	22,42%
Надання інших видів послуг	3 910 916,7	4 477 123,7	14,48%

Джерело: розраховано і сформовано автором на основі [4].

Найбільша частка оборотних активів належить оптовій та роздрібній торгівлі, що пояснюється великою часткою дебіторської заборгованості покупців та грошових коштів на рахунках в банках та касі. Приріст цього показника становив 7,49%. Незначно меншим обсягом поточних активів володіє промисловість та виробництво, пов'язані з необхідністю формування значних виробничих запасів, здебільшого сировини та матеріалів. За 2020 рік відбулося збільшення на 14,7%. На третьому місці знаходиться сільське, лісове та рибне господарство, що володіє значними поточними біологічними активами та запасами кормів, насіння, засобів захисту рослин та тварин. Темп приросту обсягів оборотних активів цієї сфери склав 10,94%.

Найбільший темп приросту відмічається в підприємствах охорони здоров'я та надання соціальної допомоги – 174,87%. Насамперед це обумовлено «коронакризовою» ситуацією в Україні, збільшенням важливості закладів медичної допомоги та соціального захисту населення, а також зростанням цін на медичні послуги.

Єдина сфера, що втратила частину оборотних засобів, була професійна та наукова діяльність – -13,54%, яка в 2020 році недоотримувала фінансування від держави у зв'язку з пріоритетністю сфери охорони здоров'я.

Інші розглянуті галузі також збільшували обсяги оборотних засобів. Їх темпи збільшення знаходилися в межах 6 – 40%. Це вважається закономірністю на основі показників минулих років і в цілому позитивною тенденцією для фінансового стану підприємств України. [4]

Отже, збільшення обсягів оборотних активів є позитивним наслідком діяльності підприємства, яке потребує кваліфікованого управління та раціонального використання, що стає можливим за виконання набору правил. В основному вони зводяться до збільшення довгострокових залучень та власного капіталу, зменшення і моніторингу дебіторської заборгованості, збільшення кредиторської заборгованості та нормування виробничих запасів.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» – Ред. від 10.08.2021 р.
2. Безрукова Т.Л. Шанин И.И. Управление оборотными активами. Журнал «Успехи современного естествознания» – 2015 – №1 – с. 102-105
3. Корчагина А. С., Кутепов А. В., Клочкова М. С. Управление предприятием в условиях дефицита оборотных средств. Финансовое оздоровление предприятия. – Научная книга, Москва. 2014, 55 с.
4. Державна служба статистики України. Оборотні активи підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2013-2020) URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/fin_new/pbp_ek_vsmm_2013_2020_ue.xlsx

УДК 336.221.4

АКТУАЛЬНІСТЬ КОДИФІКАЦІЇ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Кривоніс О. Є., студентка
Науковий керівник: Біляк Ю. В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Стабільна та зрозуміла система оподаткування є необхідним елементом економічного розвитку держави. На жаль, в Україні стабільність в оподаткуванні поки що залишається лише мрією. В Україні існує ряд законодавчих актів, що регулюють сферу оподаткування, які були прийняті в різний час та до яких вносилась велика кількість змін. Крім того, положення нормативно-правових актів, що визначають порядок оподаткування з конкретного виду податку, не завжди узгоджуються з положеннями інших нормативно-правових актів, це призводить до наявності колізійних норм і, як наслідок, - до виникнення спорів між суб'єктами податкових правовідносин.

Проект Податкового кодексу України мас стати першим в Україні кодифікованим законодавчим актом, який буде спрямований на комплексне регулювання питань, пов'язаних з оподаткуванням. Проект Податкового кодексу України розроблено з метою прийняття єдиного в Україні законодавчого акта, який об'єднає у собі узгоджені норми, пов'язані з нарахуванням та сплатою податків, зборів (обов'язкових платежів) у державі. Проектом Податкового кодексу України визначатимуться правові основи побудови та функціонування податкової системи, її структура та елементи.

Податковий кодекс має замінити більше двадцяти законодавчих актів, серед яких Закони України "Про систему оподаткування", "Про податок на додану вартість44, "Про оподаткування прибутку підприємств", "Про податок з доходів фізичних осіб", "Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами" та низки інших.

Основною метою розробки проекту Податкового кодексу України стала необхідність систематизації та узагальнення нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері оподаткування. Необхідність розробки проекту виникла з огляду на те, що чинні нормативно-правові акти з низань оподаткування були прийняті в різний час, різними суб'єктами владних повноважень, що призвело до неузгодженості їх правових норм або навіть прогалин у законодавстві з питань оподаткування.

Прийняття вказаного акта повинно забезпечити адаптацію фінансового законодавства України до принципів та директив Європейського Союзу (ЄС), а у сфері тарифно-митного законодавства - до стандартів Світової організації торгівлі (СОТ) з урахуванням

інтересів внутрішніх системних ринків на перехідному етапі. Крім того, введення його в дію забезпечить уніфікацію правил оподаткування з міжнародними стандартами обліку та скасування дискримінаційних норм щодо окремих сфер або видів діяльності.

Податковий кодекс України як єдиний консолідований нормативно-правовий акт надасть можливість запобігти штучній податковій збитковості суб'єктів господарювання, створення єдиних справедливих підходів та прозорих правил нарахування і сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), забезпечить сталість податкового законодавства у державі. Прийняття Податкового кодексу України забезпечить встановлення єдиного механізму реалізації державою податкової політики, визначить єдині засади, правила та норми з питань оподаткування як для платників податків, так і органів державної влади, забезпечить уникнення колізійних норм, прогалин у законодавстві та різного тлумачення норм, які регулюють відносини у сфері оподаткування.

Податковий кодекс України має стати першим в Україні законодавчим актом, який буде спрямований на комплексне регулювання питань, пов'язаних з оподаткуванням. Це питання пропонується вирішити шляхом включення до Податкового кодексу всіх податків і зборів (обов'язкових платежів), які складають систему оподаткування України і підлягають справлянню на території України. Прийняття Податкового кодексу України забезпечить уніфікацію та спрощення законодавства України з питань оподаткування і не потребує додаткових витрат з бюджету.

З урахуванням політичної ситуації в країні Податковий кодекс навряд чи є першочерговою турботою депутатів. Однак слід наголосити, що прийняття Податкового кодексу сприятиме розвитку підприємництва в Україні за рахунок спрощення податкового законодавства. Створення прозорих правил ведення господарської діяльності та оподаткування, а також забезпечення єдиних справедливих підходів до всіх суб'єктів податкових правовідносин сприятиме укріпленню партнерських відносин між громадянами, суб'єктами підприємництва та державою. Це має призвести до збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів, зростання прибутків підприємств та доходів громадян.

Список використаних джерел:

1.А.Ю. Якушіна «Адміністрування акцизного податку в Україні:вітчизняні реалії та напрями вдосконалення» /А.Ю. Якушіна : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/1435/1/Jakushkina%20A.Ju._FOzm_52.pdf

УДК 336.221.4

ВПЛИВ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ НА ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Ліскович А. В., студентка
Науковий керівник: Біляк Ю. В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сьогодні українські підприємства вимушені функціонувати в складних умовах швидких змін, непередбачуваності, відсутності чітких орієнтирів розвитку. У такій ситуації стійкість підприємств до внутрішніх і зовнішніх чинників навколишнього середовища стає одним із визначальних факторів їхнього економічного розвитку й стабільності. Рівень податкового навантаження – один із найбільш вагомих зовнішніх чинників, що впливає на діяльність підприємств, а тому й потребує детального вивчення в умовах реформування фінансової системи країни.

Велика увага приділяється непрямому оподаткуванню, що пов'язано з його фіскальним значенням. Непрямі податки, зокрема акцизи, являються основним джерелом надходження коштів до державного бюджету країни та є впливовим інструментом регулювання економіки в галузі фінансів. Аналізуючи стан податкової системи України на 31.03.2018, слід зазначити, що вагома частка податкових надходжень до зведеного бюджету України припадала на акцизний податок – 19%.

Доцільність розгляду даної теми обумовлена і тим, що, виконуючи свою регулюючу функцію, акцизне оподаткування значною мірою впливає на ефективність діяльності підприємств.

Акцизний податок – надбавка, що включається у ціну окремих високорентабельних товарів і послуг. Акцизний податок за формою оподаткування є непрямим, за економічним змістом об'єкта – є податком на споживання, за методом нарахування – окладний, його сплачують переважно юридичні особи.

Якщо для держави він є важливим інструментом фіскальної політики, то для підприємства він може створювати складнощі у процесі здійснення фінансово-господарської діяльності.

Найбільш негативний вплив на фінансовий стан суб'єктів господарювання справляє сплата акцизного податку на імпортовані товари. Суб'єкти господарювання зобов'язані сплатити акциз під час перетину митного кордону за рахунок своїх оборотних коштів. Відшкодування цих коштів відбудеться тільки після реалізації товарів. Отже, має місце іммобілізація оборотних коштів суб'єктів господарювання на сплату акцизного податку. Період іммобілізації залежить від часу між сплатою акцизного податку і реалізацією товарів, що імпортуються. Слід звернути увагу, що за імпорту підакцизних товарів не дозволяється використовувати векселі для розрахунків з бюджетом. Відтак відсутня будь-яка можливість відстрочки сплати акцизного податку.

Негативний вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств акцизний податок (як і інші непрямі податки) матиме місце тоді, коли

встановлення непрямих податків буде тягнути за собою підвищення цін, обмежуватиме обсяг виробництва і реалізації товарів, призводитиме до нагромадження нереалізованих товарів.

Акцизний податок має опосередкований вплив на фінансово-господарську діяльність підприємства, оскільки безпосередньо входить до вартості основної частини продукції підприємства й відшкодовується її покупцями. Вплив акцизу на діяльність підприємств проявляється у наступному:

1) загальне підвищення цін;
2) обмеження купівельної спроможності споживачів;
3) обмеження обсягу виробництва та реалізації продукції;
4) нагромадження нереалізованих товарів;
5) тимчасове відволікання оборотних коштів;
6) збільшення витрат на виробництво продукції;
7) зменшення прибутку.

На фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання справляють вплив пільги, надані щодо акцизного податку:

1. Акцизний податок не стягується за реалізації підакцизних товарів на експорт за іноземну валюту. Ця пільга підвищує конкурентоспроможність відповідних товарів на зарубіжних ринках, сприяє збільшенню надходжень валютних ресурсів.

2. Не обкладаються акцизним податком обороти з реалізації підакцизних товарів для виробництва інших підакцизних товарів. У цьому випадку виключається можливість подвійного оподаткування.

3. Не підлягає обкладанню акцизним податком реалізація легкових автомобілів спеціального призначення.

Ці пільги мають важливе значення для розвитку національного виробництва. На жаль, вони використовуються ще дуже обмежено. Це свідчить про недостатність регулювальної функції акцизного податку.

Отже, вплив акцизного податку на фінансово-господарську діяльність підприємств є досить значним, так як він впливає на рівень цін, а натомість і на попит, а також впливає на формування обсягів реалізації та виробництва товарів (робіт, послуг). Чинний в Україні механізм стягнення акцизного податку потребує удосконалення в напрямку мінімізації його впливу на фінансово-господарську діяльність підприємств, оскільки за певного рівня цін і сукупного платоспроможного попиту цей податок впливає на формування обсягів реалізації товарів (робіт, послуг), а, відповідно, й обсягів їх виробництва.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України : [Електронний ресурс] Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

2.Акцизний збір : [Електронний ресурс] . Режим доступу: http://www.vuzlib.su/fp_l/8.htm

3.А.Ю. Якушіна «Адміністрування акцизного податку в Україні:вітчизняні реалії та напрями вдосконалення» /А.Ю. Якушіна : [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/1435/1/Jakushkina%20A.Ju._FOzm_52.pdf

УДК 336.143:331.13

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Максюта К.С., студентка
Науковий керівник: Мрачковська Н.К., к.е.н, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Вагомим інструментом державного впливу на соціально-економічний розвиток регіонів є бюджетна політика, дієвість якої визначається, з одного боку, рівнем економічного розвитку країни, а з іншого – станом державних фінансів. У сучасних умовах без ефективної бюджетної політики неможливо подолати наслідки фінансової кризи, забезпечити реалізацію програм довгострокового розвитку країни, зростання добробуту населення, покращення діяльності суб'єктів господарювання.

Бюджетна політика – це політика, спрямована на оптимізацію та раціоналізацію формування доходів і використання державних фінансових ресурсів, підвищення ефективності державних інвестицій у економіку, узгодження загальнодержавних і місцевих інтересів у сфері міжбюджетних відносин, регулювання державного боргу та забезпечення соціальної справедливості при перерозподілі національного доходу [2].

Під бюджетною політикою соціально-економічного розвитку регіонів будемо розуміти визначені органами державної влади та місцевого самоврядування напрями діяльності, що пов'язані із мобілізацією, перерозподілом та ефективним використанням бюджетних ресурсів, орієнтовані на досягнення стратегічних і тактичних цілей розвитку регіонів, забезпечення фінансової та соціальної стабільності з дотриманням загальнодержавних стандартів та максимальним врахуванням регіональних інтересів.

Бюджетна політика соціально-економічного розвитку регіону реалізується через механізми (реагують на розв'язання стратегічних та тактичних завдань), функціональна структура яких, в тому числі, визначається рівнем розвитку фінансових відносин "держава-регіони".

Механізм бюджетної політики доцільно детермінувати на: механізми формування доходів, розподілу та використання ресурсів, механізми регулювання міжбюджетних відносин та механізми управління місцевими запозиченнями.

Серед ключових завдань механізмів бюджетної політики соціально-економічного розвитку регіонів доцільно виокремити:

– формування та підтримка ефективно діючої системи управління бюджетними ресурсами на всіх етапах бюджетного процесу;

– визначення пріоритетних напрямків витрачання бюджетних ресурсів;

– організація процесів регулювання та стимулювання розширеного відтворення економічної системи регіону бюджетними методами;

– підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів як результат дієвості бюджетної політики;

– підвищення фінансової спроможності органів місцевого самоврядування;

– зменшення диспропорцій в ресурсній базі місцевих бюджетів;

– розмежування повноважень між державним та місцевими бюджетами на засадах збалансування загальнодержавних і регіональних інтересів;

– систематизація видаткових повноважень місцевих бюджетів тощо [1].

Ефективне формування бюджетної політики на регіональному рівні передбачає існування низки принципів(об'єктивності, гласності, обов'язковості, композиції, еквівалентності, результативності), які покликані сприяти комплексному та системному її розвитку.

Пріоритети бюджетної політики соціально-економічного розвитку регіонів виражаються в економічно обґрунтованих цілях і завданнях, здатних вирішувати найболючіші соціально-економічні проблеми. На рис. 1. представлено пріоритетні напрямами нової бюджетної політики соціально-економічного розвитку регіонів [3].

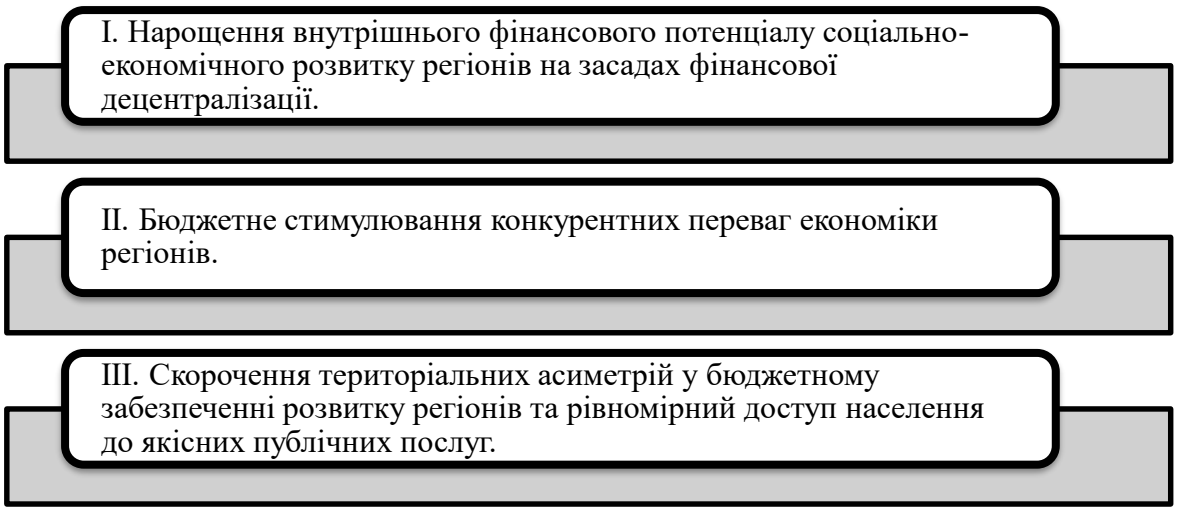

Рис. 1. Пріоритетні напрями бюджетної політики соціально-економічного розвитку регіонів

Отже, практична реалізація цих пріоритетів сприятиме удосконаленню регіональної бюджетної політики, підвищенню її ефективності та досягненню перспективних завдань соціально-економічного розвитку держави та її регіонів. Нажаль, бюджетна політика в існуючих українських реаліях, не виокремлюється ефективним формуванням та раціональним використанням фінансових ресурсів, фінансовою стійкістю місцевих бюджетів та достовірним бюджетним прогнозуванням.

Список використаних джерел:

1. Возняк Г. Бюджетна політика соціально-економічного розвитку регіонів України в умовах фінансової децентралізації : дис. докт. екон. наук : 08.00.08. Київ, 2017. 575 с.

2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text

3. Нова регіональна політика для нової України: Аналітична доповідь. К., Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 76 с.

УДК 336.64

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

Манько Х. В., студентка
Науковий керівник: Євенко Т.І., к.е.н, старший викладач
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кредиторська заборгованість та методи управління нею являються питанням, яке буде актуальне якщо не завжди, то ще досить тривалий час, оскільки здійснення господарської діяльності підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, тісно повязане з кредитами. Нині прослідковується чітка тенденція зростання кредиторської заборгованості та її питомої ваги в структурі пасивів. Частково це повязано з тим, що дебіторська заборгованість підприємств також зростає, тому, в свою чергу, вилучення з обігу чималих сум коштів вимагає від підприємств збільшувати власну кредиторську заборгованість. Це призводить до збільшення витрат підприємства, що є прямим шляхом до зменшення його прибутковості або ж зростання збитковості. Можемо зробити висновок, що управління кредиторською заборгованістю є однією з самих актуальних тем для великої кількості українських підприємств, а відтак - потрібно знаходити нові та вдосконалювати старі методи управління нею. Це призведе до поліпшення результатів діяльності підприємств та допоможе позбутися значних проблем.

Кредиторська заборгованість - це заборгованість підприємства іншим юридисним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях і щодо якої в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк [4].

Розрізняють нормальну кредиторську заборгованість, яка регламентована за термінами відповідними нормат. актами, договорами та іншими документами, і прострочену, тобто з порушенням строків платіж, зобов'язань. Кредиторська може виникати під час розрахунків за поставлену продукцію (виконані роботи, надані послуги) або через несвоєчасне виконання підприємством, організацією або установою своїх платіж, зобов'язань. Кредиторська заборгованість являється лише одним з джерел тимчасово залучених (позичкових) коштів підприємства [4].

Основні принципи управління кредиторською заборгованістю:

- правильність вибору форми заборгованості для того, щоб мінімізувати відсоткові виплати на покупку матеріальних цінностей;
- встановлення найбільш зручної форми банківського чи комерційного кредиту та його строку;
- недопущення утворення простроченої заборгованості [1].

Процес управління кредиторською заборгованістю підприємства може бути проведено за допомогою двох основних варіантів [2]:

- оптимізації кредиторської заборгованості;
- мінімізації кредиторської заборгованості.

Ще одним методом управління кредиторською заборгованістю мають бути так звані “преактивні методи”, тобто повинні бути механізми реакції не тільки

на вже досягнені обсяги заборгованості, тобто «реактивні методи», а й такі, що передують загрозливій ситуації [3].

У разі ефективного управління кредиторською заборгованістю підприємства буде можливість ліквідувати негативні наслідки її наявності. Необхідно здійснювати прогноз загального розміру заборгованості відповідно до цілей та показників діяльності підприємства. Постійний контроль над кредиторською заборгованістю допоможе підвищити роботу фінансового сектору підприємства, а саме аналітичного обліку, для отримання точних строків надання та погашення кредитів. Важливим кроком, про який не варто забувати, є пошук причин, що спонукали плачевний стан кредиторської заборгованості. На цьому етапі необхідно не тільки виявити такі невідповідності та причини, а й розробити комплекс заходів, що допоможе довести борги до оптимальних параметрів, що були заплановані. Для більш позитивних наслідків відносин кредиторської заборгованості, які б задовольняли цілям фінансової стабільності, необхідно максимізувати прибутковість підприємства шляхом залучення іноземного капіталу та створення стратегічної ланки використання позикового капіталу та збільшення конкурентоспроможності [2].

Отже, управління кредиторською заборгованістю є вельми важливим для будь-якого підприємства, адже навіть за умов стабільної економіки правильні методи управління дозволять усунути ряд проблем та збільшити прибуток підприємств або ж хоча б зменшити збитки. А з врахуванням умов затяжної фінансової кризи це питання набуває особливого статусу та актуальності.

Список використаних джерел:

1. Дячук О.В. Місце кредиторської заборгованості в системі управління підприємством / О.В. Дячук, В.В. Новодворська // Економічні науки. Облік і фінанси. 2013. Вип. 10(3). С. 243-251.
2. Костюник Е.В., Сторожук В.В. Управление дебиторской и кредиторской задолженностью на предприятиях. Стаття - http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_27/3/28.pdf
3. Рудыка В.И., Чемчикаленко Р.А., Крупко К.С. Управление дебиторской и кредиторской задолженностью на предприятий Управление дебиторской и кредиторской задолженностью на предприятий - 2018 - http://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/88.pdf
4. Шемшученко Ю.С. , Кредиторська заборгованість // Юридична енциклопедія ред.кол. - Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана – 2001. https://leksika.com.ua/19960611/legal/kreditorska_zaborgovanist
https://leksika.com.ua/19960611/legal/kreditorska_zaborgovanist

УДК 347.73

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ

Мельник А.С., студент
Науковий керівник: Тумас Ю.С., викладач економічних дисциплін
Відокремлений структурний підрозділ «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

Попри те що криптовалюти функціонують в світі більше десяти років, в Україні вони не були офіційно визнаними: ні чіткого визначення, що це таке, ні правил функціонування та обігу, ні регулювання цифрової валюти в країні до цього часу немає. Поки що все існує напівлегально, у сірій зоні, коли де-факто криптовалюта є і на ній українці непогано заробляють, але де-юре її немає - вона не заборонена, але й офіційно не дозволена в Україні. За заявою НБУ у 2017 році, біткоїн - це «грошовий сурогат, який не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це суперечить нормам українського законодавства». Через це міжнародні біржі не можуть заходити в Україну. З жодної операції з віртуальними активами не платяться податки, хоч за даними віцепрем'єра, міністра цифрової трансформації Михайла Федорова, нині щоденний обіг віртуальних активів в Україні становить один мільярд гривень[1].

Проте, Верховна Рада України ухвалила на засіданні в середу, 8 вересня, законопроєкт №3637 «Про віртуальні активи» в другому читанні. Цей нормативний акт підтримали 276 народних депутатів.

Законом визначено поняття «віртуальний актив», згідно з яким, «віртуальний актив - нематеріальне благо, що є об’єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав» [2].

Даний закон є рамковим, тож сам по собі не створює механізмів, які впровадять зміни. Він надасть криптовалюті правовий статус, але ще потрібно буде ухвалити низку нормативно-правових актів, які уточнять, як саме все це працюватиме. Учасники ринку зможуть відкривати рахунки в банках та інших фінустановах для операцій з криптовалютою. Раніше відкрити такі рахунки в українському банку було неможливо. Також в Україні офіційно зможуть працювати криптовалютні біржі та інші профільні компанії. Вони будуть зобов’язані зареєструватися й регулярно подавати звіти в державні органи. А ще розкрити, хто є їхніми власниками. Регулювати цей ринок буде Міністерство цифрової трансформації [3].

Влада сподівається, що легалізація ринку криптовалют дозволить залучити іноземні інвестиції та розвинути цю галузь. І, звісно, офіційна діяльність ринку вже приноситиме податки в бюджет. Крім цього, регулювання ринку криптоактивів має допомогти боротися з фінансуванням тероризму та «відмиванням» грошей.

заплатити будь-якою криптовалютою за товар чи послугу в Україні поки що не вийде. І коли цей закон запрацює, єдиним платіжним засобом все одно

залишиться гривня. Але може статися, що з розвитком ринку змога розрахуватися криптовалютою за допомогою посередників таки з'явиться. На думку заступника міністра цифрової трансформації, це може бути така ж схема, як і з валютними картками — ними можна розплатитись, хоч ані долар, ані євро, ані інші валюти, відповідно до закону, не є платіжним засобом. Проте під час оплати відбувається миттєва конвертація валют[3].

Самого процесу «видобутку» криптовалюти базовий закон не зачіпає, тож майнінг залишається в тому правовому статусі, яким й був, тобто не визначеним. Цей процес правоохоронці нерідко називають «незаконним» і розповідають про «викриття нелегальних майнінгових ферм». Проте аргументація про незаконність часто доволі сумнівна, адже майнінг - це, власне кажучи, процес математичних обчислень, які закон не забороняє. Проте коли йдеться про незаконні під'єднання майнерів до електромереж, претензії правоохоронців, очевидно, мають підстави. Разом із цим законодавчо врегулювати процедуру майнінгу в Мінцифри не планують. Вважають, що вона й так законна за замовчуванням, тому додаткових нормативно-правових актів не потрібно[4].

Врегулювання ринку криптовалюти є дуже важливим в Україні, адже як підрахувала аналітична компанія Chainalysis, Україна перебуває на 4-му місці в рейтингу використання криптоактивів. Зокрема, в нашій країні найбільший обсяг операцій з віртуальними активами серед учасників ринку у світі, а за підсумками минулого року ми входимо до топ-10 країн з найбільшим заробітком на Bitcoin [5].

Список використаних джерел:

1. Сааков В. Верховна Рада легалізувала віртуальні активи. Інтернет-портал. DW: Made for minds. 08 вересня 2021. URL: https://www.dw.com/uk/verkhovna-rada-lehalizuvala-virtualni-aktyvy/a-59123150
2. Прийнято Закон "Про віртуальні активи". Офіційний сайт Верховної ради України. URL: https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/213503.html
3. Калашник П. З Bitcoin по хліб? В Україні (майже) легалізували криптовалюту - що зміниться. Інтернет-телеканал. Hromadske. 11 вересня 2021. URL: https://hromadske.ua/posts/z-bitkoyinom-po-hlib-v-ukrayini-majzhe-legalizuvali-kriptovalyutu-sho-zminitsya
4. Мінцифри: «В Україні можна буде легально розраховуватись криптовалютами». Мінфін. 06 серпня 2021. URL: https://minfin.com.ua/ua/currency/articles/oleksandr-bornyakov-virtualni-aktivi-mozhut-povnistyu-zaminiti-deyaki-nacionalni-valyuti/
5. Україна на 4-й сходинці рейтингу глобального індексу використання криптоактивів. Офіційний сайт Кабінету міністрів України. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-na-4-j-shodinci-rejtingu-globalnogo-indeksu-vikoristannya-kriptoaktiviv

УДК 336.671.1

ФОРМУВАННЯ І РОЗПОДІЛ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Мойсієвич О.О., студентка
Науковий керівник: Лемішко О.О, д.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Підприємство здійснює виробничу, дослідницьку та комерційну діяльність з метою отримання відповідного результату. Прибуток – це та частина додаткової вартості продукту, що реалізується підприємством, яка залишається після покриття витрат виробництва [1].

Процес формування чистого прибутку включає такі етапи:

Перш за все формування валового прибутку. Фінансовий результат від господарської діяльності, що включає прибуток від основної діяльності, який в свою чергу об'єднує в собі адміністративні витрати та витрати на збут й інші вирахування з доходу, формують валовий прибуток підприємства.

Другий етап – формування операційного прибутку. Він розраховується як валовий прибуток за мінусом адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат і плюс різниця між іншими операційними доходами та іншими операційними витратами.

Наступним кроком у формуванні кінцевого фінансового результату підприємства є прибуток від звичайної діяльності до оподаткування. Цей прибуток визначається як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків).

Далі розраховується чистий прибуток, як різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податку на прибуток підприємства.

Під розподілом прибутку розуміють направлення прибутку в бюджет і використання на підприємстві та за його межами. Законодавчо розподіл прибутку регулюється в тій його частині, яка надходить до бюджетів різних рівнів у вигляді податків та інших обов'язкових платежів [2].

Принципи розподілу прибутку можна сформулювати так:

- ✓ прибуток, отриманий підприємством у результаті здійснення виробничо-господарської та фінансової діяльності, розподіляється між державою і підприємством як господарюючим суб'єктом;
- ✓ прибуток для держави надходить у відповідні бюджети у вигляді податків, обов'язкових платежів;
- ✓ прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, насамперед направляється на заощадження, забезпечення його подальшого розвитку, і тільки в іншій частині – на потреби споживання [5].

Результати фінансової діяльності підприємства виражаються як в абсолютних показниках (прибуток), так і у відносних (рентабельність).

Під рентабельністю розуміють прибутковість підприємства. Показники рентабельності описують фінансові результати й ефективність діяльності підприємства і є важливими характеристиками формування прибутку.

Основні показники рентабельності можна об'єднати в такі групи:

1. Рентабельність продукції, продажів (показники оцінки ефективності управління)

2. Рентабельність вкладень [3].

Таблиця 1

Показники рентабельності продукції на прикладі АТ «Укртелеком»

Показники	Розрахунок	2019 р.	2020 р.	Відхилення
1	2	3	4	5
Рентабельність всієї реалізованої продукції	$\frac{\text{р. 2090, 2095}}{\text{р. 2050}}$	0,503	0,490	-0,013
Загальна рентабельність продажів	$\frac{\text{р. 2090, 2095}}{\text{р. 2000}}$	0,335	0,329	-0,006
Рентабельність продажів по чистому прибутку	$\frac{\text{р. 2350, 2355}}{\text{р. 2000}}$	0,097	0,062	-0,035

Джерело: розраховано і сформовано автором на основі [4]

На основі розрахунків можна зробити наступні висновки: показник загальної рентабельності за 2020 р. впав з 33,5% в 2019 р. до 32,9% в 2020 р. Показник рентабельності продажів по чистому прибутку також впав в 2020 р. з 9,7% до 6,2%. Це говорить про те, що попит на продукцію дещо впав. Показник рентабельності всієї реалізованої продукції знизився і склав до 2020р. 49%. Це означає, що в 2020 р. кожна гривня реалізації стала приносити на 1,3 копійки менше прибутку від реалізації.

Рентабельність вкладень підприємства – це наступний показник рентабельності, який показує ефективність використання всього майна підприємства. Отримані значення показників рентабельності вкладень у 2019-2020 році по АТ «Укртелеком» показані в таблиці 2.

Таблиця 2

Показники рентабельності вкладень АТ «Укртелеком»

Показники	Розрахунок	2019 р.	2020 р.	Відхилення
1	2	3	4	5
Загальна рентабельність вкладень	$\frac{\text{р. 2090,2095}}{\text{А}_{ср}}$	0,102	0,095	-0,007
Рентабельність вкладень по чистому прибутку	$\frac{\text{р. 2350,2355}}{\text{А}_{ср}}$	0,029	0,018	-0,012
Рентабельність власних коштів	$\frac{\text{р. 2350,2355}}{\text{ВК}_{ср}}$	0,042	0,025	-0,017
Рентабельність перманентного капіталу	$\frac{\text{р. 2350,2355}}{\text{ВК}_{ср} + \text{ДЗ}_{ср}}$	0,035	0,021	-0,015

Джерело: розраховано і сформовано автором на основі [4]

На основі даних таблиці 2 можна зробити висновок про те, що за 2020 р. всі показники АТ «Укртелеком» впали в порівнянні з 2019 р. Загальна рентабельність вкладень в 2020 р. впала з 10,2% в 2019 р. до 9,5% в 2020 р., зменшилася на 0,7%. Значення даного показника невелике для даного підприємства, що свідчить про недостатньо ефективне використання активів підприємства в 2019-2020 рр. Рентабельність вкладень по чистому прибутку

протягом 2019-2020 рр. зменшилася на 1,2% з 2,9% до 1,8%. Зменшення цього показника означає зниження отриманого чистого прибутку на 1,2 копійки на 1 грн активів підприємства. Рентабельність власного капіталу та перменентного капіталу також знизилися протягом аналізованого року – з 4,2 до 2,5% і з 3,5 до 2,1% відповідно, що означає зменшення чистого прибутку, що припадає на 1 грн власних коштів і перманентного капіталу, на 1,7 і 1,5 копійок відповідно.

Отже, всі показники рентабельності продукції і вкладень впали в 2020 р. в порівнянні з 2019 р., що означає зменшення прибутковості АТ «Укртелеком» за останній рік. Це є негативною тенденцією і потребує оптимізації процесу реалізації продукції підприємства.

Пропонуємо наступні шляхи збільшення прибутку АТ «Укртелеком»:

1. Збільшення рівня цін при незмінній витратній частини. В даному випадку можна піти декількома шляхами. По-перше, збільшити ціну на продукцію. По-друге, збільшити різницю між вартістю і ціною товару. По-третє, збільшити обсяг продажів. При збільшенні ціни до 250 грн за послуги «Інтернет + ТБ» (приріст на 25%) прибуток складе 2 595 102 тис. грн.

2. Зменшення витратної частини при незмінному значенні прибутку. Зниження собівартості товару за рахунок зменшення адміністративних витрат шляхом застосування математичного моделювання.

3. Зменшення собівартості зі збільшенням цін. Даний спосіб можливий в умовах масового виробництва. Зростання обсягу виробництва є основним принципом збільшення прибутку.

Список використаних джерел:

1. Свирида О.В., Марковська Н.В. Особливості обліку формування та використання прибутку підприємств. Економіка та управління: сучасний стан та перспективи розвитку. 2018. с. 455-458.
2. Податковий кодекс України, №2755-VI. Редакція від 01.08.2021.
3. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018.
4. Фінансова звітність АТ «Укртелеком» [Електронний ресурс].– Режим доступу: https://ukrtelecom.ua/about/accounting/finansova-zvitnist/
5. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств [текст] навч. посіб. /М. Д. Бедринець, Л. П. Довгань. – К. : Центр учбової літератури, 2018. – 292 с.

УДК 330.322

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Мосур А. С., студентка
Науковий керівник: Скрипник Г. О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

На сучасному етапі розвитку світового господарства важливим та актуальним питанням сьогодення є розвиток інвестиційної діяльності, залучення та використання іноземних інвестицій.

Для економіки України дуже важливим є залучення іноземних інвестицій як одного з найефективніших механізмів діяльності та розвитку вітчизняних підприємств аграрного сектору. Як показує світовий досвід, країни, які отримують значні іноземні інвестиції, мають суттєві результати від їх використання [1].

Згідно із Законом України «Про режим іноземного інвестування» [2], під іноземними інвестиціями в Україні розуміють усі види цінностей, що вкладаються безпосередньо іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності згідно з чинним законодавством України.

Сьогодні Україна не здобула серйозних досягнень у забезпеченні національної конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості. До основних проблем, які гальмують розвиток інвестицій в Україні, можна віднести:

– високий рівень корупції;

– недосконаліть відповідної законодавчої бази;

– недостатнє державне фінансування вітчизняних наукових закладів;

– недосконаліть методичного забезпечення підготовки інвестиційних проектів;

– дефіцит досвідчених і кваліфікованих фахівців в управлінні проектами;

– відсутність практичного досвіду і слабо розвинена інфраструктура венчурних інвестицій в Україні [3].

Низький обсяг інвестицій сьогодні означає природне обмеження економічного зростання як мінімум на перспективу 3-5 років. Інвестиції лежать в основі зростання продуктивності економіки, який, в свою чергу, може послужити основою для зростання доходів і споживання.

Зменшення річного обсягу капітальних інвестицій у сільське господарство зумовлено додатковими негативними інвестиційними чинниками, що виникли в останні роки:

-недостатньо виважені зміни в секторальному управлінні,

-несприятливі природно-кліматичні умови (теплі періоди року),

-пандемія Covid-19,

-посилення інших інвестиційних ризиків і ризиків збереження капіталу,

-відмова агроінвесторів від реалізації своїх інвестиційних проектів у зв'язку з очікуваннями на купівлю земельних ділянок сільськогосподарського призначення,

-погіршення фінансового стану держави,

-припинення діяльності значної кількості суб’єктів малого бізнесу,

-уповільнення інвестиційної діяльності в секторах економіки, пов’язаних із сільським, лісовим, рибним господарствами [4].

Сучасні аграрні підприємства вимагають значних капітальних вкладень. Питання пошуку й залучення в їх господарський комплекс фінансово-матеріальних ресурсів набувають особливої актуальності, внаслідок необхідності оновлення діючих виробничих потужностей та основних фондів, вирішення завдань впровадження новітніх технологій, освоєння нових конкурентоспроможних видів продукції, нарощування потенціалу та створення нових робочих місць.

Також є перешкодою на шляху як іноземного, так і вітчизняного інвестування в економіку України брак комерційної інформації про ринок України, її регіони і конкретні аграрні підприємства, транспортні та телекомунікаційні системи, правову базу. Особливо це стосується малих і середніх іноземних компаній і фірм. Іноземні ж інвестори природно зацікавлені в новому плацдармі для одержання прибутку за рахунок великого внутрішнього ринку України, її природних багатств, кваліфікованої і дешевої робочої сили, досягнень вітчизняної науки і техніки.

У розвинутих країнах світу вільних інвестиційних ніш практично немає, тоді як у сільському господарстві нашої країні вони є, причому в усіх регіонах. У цьому на сьогодні наша перевага.

Отже, іноземне інвестування посідає особливе місце в структурі зовнішньоекономічних пріоритетів розвитку сільського господарства України. Розширити можливості нашої країни по залученню іноземного капіталу здатне правильне розуміння мотивів і інтересів іноземних інвесторів і відповідно побудована система регулювання, здатна об'єднати інтереси іноземних інвесторів із національними економічними інтересами держави.

Сільське господарство України не повинне орієнтуватися лише на іноземні джерела інвестування, які не можуть відігравати ролі головного важеля економічного зростання, але за умови їх обґрунтованого й раціонального використання навіть незначні надходження сприятимуть пожвавленню виробництва, підвищенню його ефективності. Також важливо забезпечити певний баланс між обсягами внутрішнього і зовнішнього фінансування національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Лупенко Ю.О., Дем'яненко М.Я., Кісіль М.І. Стратегічні напрями інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства України на період до 2020 року. К.: ННЦ ІАЕ, 2012. 66 с.

2. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.96 ВВР, 1996, № 19, ст. 81. URL: http:// https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 02.11.2021).

3. Гаврилюк О.В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України. *Фінанси України.* 2013. №2. с. 68-81.

4. Капітальні інвестиції у сільське господарство у 2020 році / AgroPolit. URL: https://agropolit.com/news/18935-kapitalni-investitsiyi-u-silske-gospodarstvo-u-2020-rotsi-skladut-blizko-36-mlrd-grn

УДК 336.64

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Невгад Б.П., студент
Науковий керівник: Давиденко Н.М. д.е.н, професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Досвід зарубіжних країн показує, що важливою умовою сучасної економіки є співіснування і співпраця підприємств. Оцінка фінансового стану на будь-якому підприємстві є одним з важливих елементів у системі управління і прийняття різноманітних господарських рішень. Вона становить інтерес для інвесторів, кредиторів, постачальників матеріально-технічних ресурсів, державних органів управління і виробничих менеджерів [1, с.1]. Дослідження нормативів, що описують фінансовий стан, їх функції в керуванні підприємством спричинена низкою мотивів, а саме значним рівнем нестабільності економічного становища, перемінністю ринкової економіки та інституцій державного регулювання вітчизняної економічної діяльності, скерованістю різноманітних фінансових служб, які безпосередньо позначаються на конкретному фінансовому стані підприємств.

Окремим структурним елементом, який пояснює підприємству визначальне призначення у веденні своєї діяльності є фінансовий стан. Адже принципи до його сприйняття створюють основи для описування важливих якостей та аргументування систематичних критеріїв для фінансового аналізу.
Фінансовий стан є тією вихідною категорією, яка розкриває сутність аналізу фінансового стану та його роль у процесі здійснення фінансово-господарської діяльності [2, с.1]. Фінансовий стан підприємства – це сутнісна характеристика діяльності підприємства у певний період, що визначає реальну та потенційну можливість підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності та здатність якісно проводити її в майбутньому [3, с.3].

Іншими словами, фінансовий стан визначає результат діяльності суб’єкта господарювання та здатність суб’єктів господарювання вести активну господарську діяльність. Фінансовий стан характеризує показники, які вказують на наявність і розпорядження грошовими коштами на підприємстві.
Здатність підприємства своєчасно здійснювати платежі та фінансувати діяльність на принципах розширеного відтворення свідчить про його задовільний стан [4, с.183].

Основними завданнями аналізу фінансового стану є:

– аналіз ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;

– аналіз стану і динаміки ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;

– аналіз рентабельності підприємства та кількісна оцінка його конкурентоспроможності;

– аналіз стану підприємства на фінансовому ринку;

– пошук резервів підвищення рентабельності виробництва [3, с.3].

За міжнародними та національними стандартами передбачено складання звітності за елементами: активи, капітал, зобов'язання, доходи і витрати. Згідно з міжнародними стандартами фінансова звітність підприємства містить: баланс, звіт про прибутки та збитки, звіт про зміни у власному капіталі, звіт про рух грошових коштів, облікову політику та примітки, тоді, як в Україні вона складається з балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал та приміток до звітності. За даними рис. 1 проаналізовано склад та структуру активів у динаміці за останні три роки. У складі активів необоротні активи займуть меншу частку порівняно до оборотних активів.

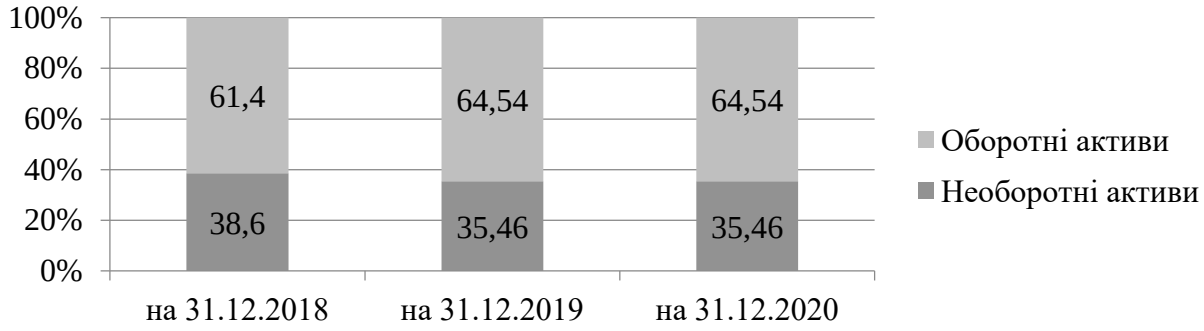

Рис. 1. Динаміка структури активів підприємств в Україні у 2020 році

Джерело: розраховано автором

Найбільшу питому вагу у майні підприємств займають оборотні активи – 61,4%, 64,54% та 64,54% за роками аналізу. Цю структуру активів можна охарактеризувати як «легку», що свідчить про незначні витрати та високу чутливість до змін виручки. У складі необоротних активів найбільшу частку мають основні засоби (38,6%, 35,46%, 35,46%).

За даними рис. 2 проаналізовано склад та структуру пасивів у динаміці за останні три роки. У складі пасивів залучений капітал займає меншу частку порівняно до власного капіталу.

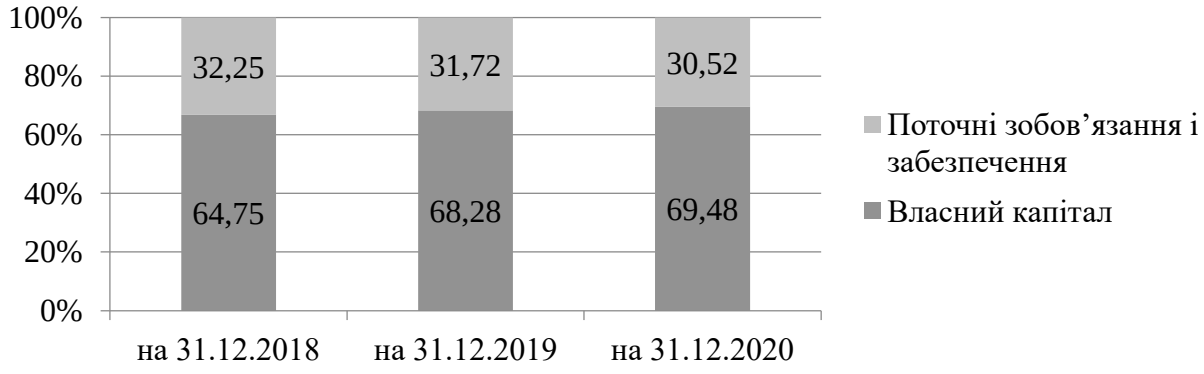

Рис. 2. Динаміка структури пасивів підприємств в Україні у 2018-2020 рр., %

Джерело: розраховано автором

Найбільшу питому вагу у капіталі підприємств займає власний капітал – 64,75%, 68,28% та 69,48% за роками аналізу. Цю структуру активів можна охарактеризувати як задовільну, що свідчить про незалежність підприємства від позикових коштів. Поточні зобов'язання і забезпечення складають відповідно 32,25%, 31,72% та 30,52% за роками аналізу.

Отже, щоб фінансовий стан підприємства був на стабільному рівні, господарський процес повинен бути зорієнтований на отримання максимального прибутку, цілеспрямованого використання грошових коштів, розширення виробничого процесу і дотримання допустимої пропорції між власними та позиченими коштами суб'єктів господарювання. Для покращення фінансового стану будь-якому підприємству потрібно прийняти конкретні рішення щодо нарощення грошових коштів, модернізації виробничого циклу, акумуляції резервів, просування реклами, ефективності використання отриманого доходу та погашення позикових зобов'язань за рахунок власного капіталу.

Список використаних джерел:

1.Денисенко М.П., Зазимко О.В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств,2015. [Електронний ресурс] -Режим доступу: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2015/10.pdf
2. Деркач О. В., Кавтиш О.П. Проблеми аналізу фінансового стану підприємств.2013. [Електронний ресурс] -Режим доступу
http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1982
3. Мішура В. Б., Спіцин В. Є. Економічна сутність, аналіз та оцінка фінансового стану підприємства, 2017. [Електронний ресурс]-Режим доступу: http://www.dgma.donetsk.ua/science_public/science_vesnik/%E2%84%963(24%D0%95)_2017/article/19.pdf
4. Петрук О.М., Александрова М.М., Виговська Н.Г., Кірейцев Г.Г., Маслова С.О., Дячек С.М. Фінанси підприємств: Навчальний посібник: Курс лекцій/За ред. д.е.н., проф. Г.Г. Кірейцева.- Київ: ЦУЛ,2002. с. 183.

УДК 336

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ КАЗНАЧЕЙСТВА

Пижук Р.О., магістр
Науковий керівник: Мрачковська Н.К., к.е.н, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Історія зародження, становлення і розвитку казначейства надзвичайно багата і тривала. Термін «казначейство» походить від поняття «казна», яке в перекладі з тюркської означає сукупність фінансових ресурсів держави. Казначейство в перекладі з англійської означає скарб, цінність. Поняття «казначейство» ввійшло в практику фінансових відносин України з тих пір, як у 1995 році керівництвом вже незалежної країни було прийнято рішення виділити всі бюджетні кошти з банківських установ, а для їх зберігання створити таку структуру, як казначейство

Сутність поняття «казначейське виконання бюджетів» як економічної і фінансової категорії розкривають такі ознаки: казначейство є касиром всіх розпорядників та одержувачів бюджетних коштів; казначейством застосовується система особових рахунків бюджетних установ; здійснюється доведення бюджетних коштів з єдиного рахунку бюджету безпосередньо до кінцевих бюджетоотримувачів; здійснюється формування відповідних умов для реалізації заходів щодо підвищення ефективності, оперативності і якості контролю витрачання бюджетних коштів.

Варто зазначити, що історично казначейство виконувало кілька функцій:

Рис. 1. Функції казначейства [1]

Казначейська система України розвивалася розвивалася досить тривалий період. З утворенням Державного казначейства відбувся перерозподіл функціональних повноважень щодо касового виконання бюджету між головними учасниками бюджетного процесу: органами казначейства, банківськими установами і фінансовими органами з подальшим їх зосередженням у казначейській системі. Ще деякий час має місце змішана система касового виконання бюджету за доходами та видатками. І лише з входженням Державного казначейства в систему електронних платежів Національного банку України починає повнофункціональна працювати казначейська система касового виконання бюджету [2].

Основні етапи становлення та розвитку казначейської системи України зображені на рис. 2.

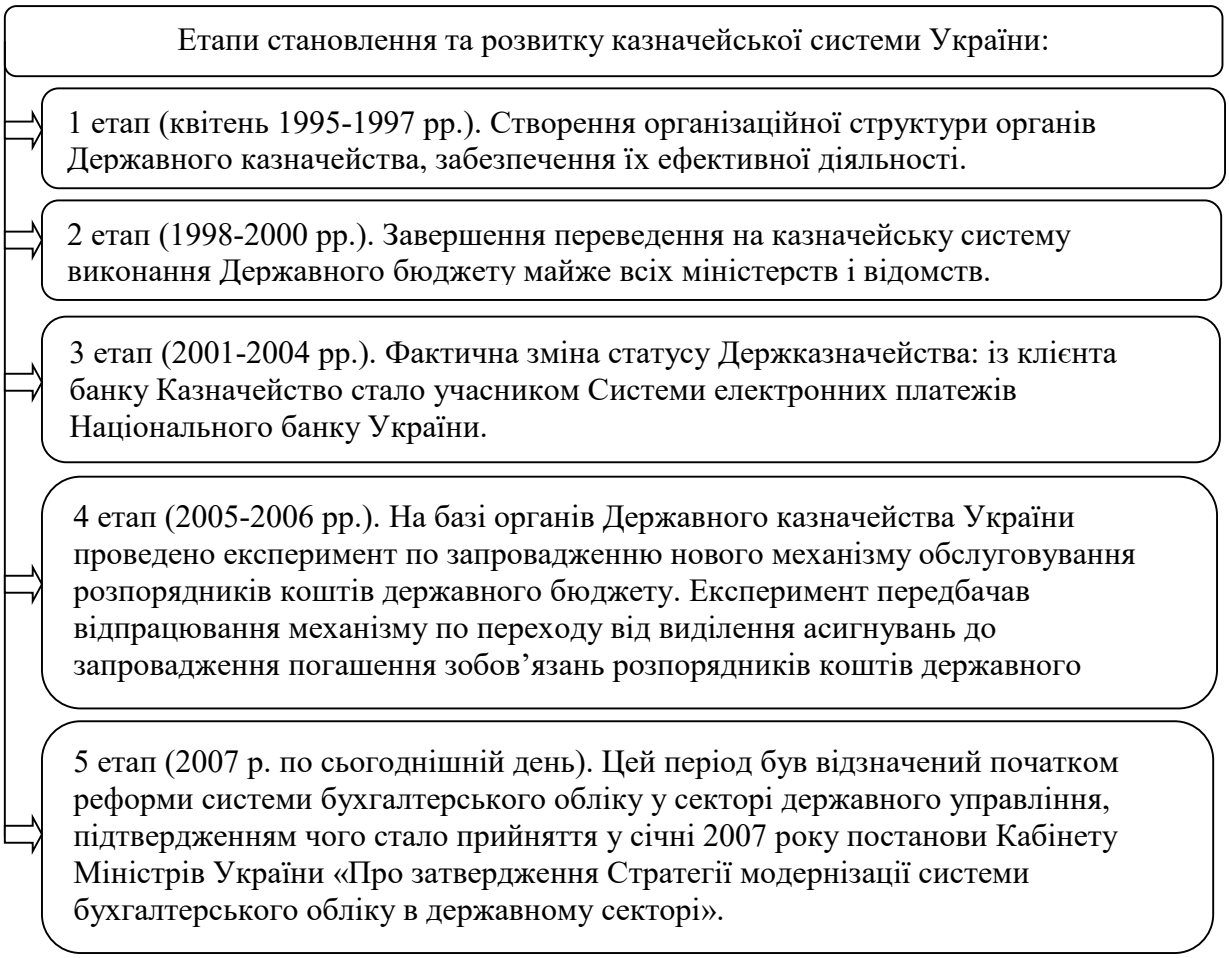

Рис. 2. Становлення та розвиток системи Державного казначейства України [2]

Таким чином, казначейська система є дієвим інструментом, що забезпечує функціонування бюджетної системи держави за допомогою ефективного касового виконання бюджету.

Список використаних джерел:

1**.** Суханова А. В. Основні передумови створення казначейської системи виконання бюджетів в Україні. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2018. № 1. С. 221-238.

2. Рогоза Н. В. Переваги та недоліки казначейської системи виконання місцевих бюджетів. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/32610782.pdf (дата звернення: 14.10.2021)

УДК 33. 336

ФІНАНСОВІ ПРІОРИТЕТИ СУЧАСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Прибищенко А. М., студент
Науковий керівник: Шевченко Н.Ю., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Глобалізація охоплює усі сфери життєдіяльності людей. Її поширення призводить до збільшення відкритості, усуваючи технологічні та політичні бар'єри між країнами на шляху переміщення капіталів, робочої сили, товарів та послуг.

Фінансова глобалізація – основна, найбільш динамічна складова загального глобалізаційного процесу, що охопила сучасний світ. Безперечно, фінансова глобалізація збільшилась за рахунок економічної інтеграції, яка бурхливо розвивалася в ІІ половині ХХ століття. Хоча ряд аспектів фінансової глобалізації є результатом розвитку безпосередньо фінансової сфери. Так само як й зростання міжнародного руху капіталу, виникнення нових фінансових інструментів, створення колективних валют та багато іншого.

Головними рисами глобалізації міжнародної фінансової сфери є: прогрес в інформаційних технологіях, процеси лібералізації міжнародної фінансової сфери, уніфікація роботи на фінансових ринках, зростання обсягів інвестицій фізичних осіб, фінансові інновації, сучасний розвиток теорії портфельного інвестування. Слід зазначити, що нові умови постіндустріальної економіки створюють відповідні умови для формування елементів міжнародної валютно-фінансової системи.

По-перше, валютна система традиційно сприймалася як система, ядром якої були і залишаються міждержавні відносини. Вся еволюція світової валютної системи, її характеристики зводяться до того, як держави вибудовували міждержавні грошові потоки, формували валютні курси, забезпечували стійкість платіжних балансів. І сучасні проблеми функціонування світової валютної системи концентруються навколо питань державної валютної політики та міждержавних валютно-фінансових відносин. З іншого боку, сьогодні основними учасниками валютних операцій є приватні учасники світових ринків – (компанії, біржі, банки). Вони здійснюють всі основні валютні операції, продаючи і купуючи валюту при здійсненні ЗЕД та інвестиційних капіталовкладень. Масштаби цих приватних операцій набагато перевершують державні. Діяльність численних, відносно автономних від держави, приватних учасників спирається на відповідну, відносно автономну незалежну інституційно-організаційну інфраструктуру, яка включає в себе мережу фондових бірж та розрахунково-клірингову систему. Рівень якості клірингової організації визначає величину транзакційних витрат та конкурентоспроможність біржі [1, с. 37].

В рамках приватних міжнародних валютно-фінансових відносин використовуються свої власні форми та методи роботи, валютно-фінансові інструменти. Така діяльність, безумовно, підкоряється нормам міждержавних

валютних відносин, але її масштаби та інтенсивність безпосередньо позначається на державній валютній політиці. Сьогодні доводиться говорити про зміну взаємозв'язку між державною та приватною валютною політикою. Приватні учасники глобального фінансового ринку створили свою інфраструктуру і держава не має до цього відношення. Виходить, що валютна система – це вже не тільки і не стільки міждержавні відносини, скільки міжнародні приватні та міждержавні валютні відносини, де держави змушені адаптуватися до ситуації, яка формується приватними інтересами, тобто приватними інвесторами.

В сучасних непередбачуваних умовах глобалізованого світу у фінансовому просторі відбуваються різноманітні фінансові процеси, які складно прогнозувати. Як свідчать реалії другого десятиліття XXI ст., фінансова практика випереджає теоретичні розробки. Проте суть фінансових потоків, які формуються у світовому, зокрема і в національному фінансовому просторі, полягає у тому, що вони є реальними, а не віртуальними, а отже, мають таку природу, яку можна виявити, дослідити та обґрунтувати.

Всі фінансові проблеми, які виникали протягом століть людської цивілізації, знаходили своє теоретичне обґрунтування та відповідну реалізацію. Саме тому вітчизняні фінансові потоки, які нині мають непередбачувану сутність, повинні бути належним чином досліджені та віднайти конкретне вирішення [2, с. 11-12].

Виходячи з теоретичного підходу, що ґрунтується на визначенні одиниці економічного простору, слід розрізняти:

1) Одиничний (індивідуальний) економічний простір – відображає передовсім внутрішні економічні процеси та взаємозв'язки в середині просторової (інституційної) одиниці. Одиничні простори як клітини біологічного організму можуть мати різну будову, об'єм та щільність зв'язків, відображаючи різноманіття економічної природи.

2) Локальний (регіональний, кластерний) економічний простір – відображає сукупність одиничних просторів у їх взаємозв'язку, що перебувають під впливом соціально-економічних чи інституційних полюсів (центрів тяжіння). Регіони та кластери можуть бути як національними (внутрішніми), так і транскордонними.

3) Національний економічний простір – об'єднує різні за масштабом та функціональним призначенням одиничні та локальні економічні простори (в тому числі транскордонні), територіальна організація яких залучає простір у процес життєдіяльності країни, формуючи своєрідні регіональні простори й обумовлюючи особливості та специфіку просторового розвитку, спільну організацію і координацію економічної діяльності на певній території. Основою національного економічного простору виступає інституційна монополія держави, котра забезпечує загальнонаціональне законодавство, єдину грошово-кредитну систему, національну енергетичну, транспортну та інші системи. Разом з тим, національний економічний простір країни в сучасних умовах глобалізації світової економіки зазнає дедалі більшого впливу ззовні, що може мати як безпосередні вигоди, так і сильні загрози.

4) Глобальний економічний простір – уособлює економічний простір людства, в якому переплітаються індивідуальні, локальні та національні простори [3, с. 240].

Глобалізація сприяє зростанню відкритості національної економіки, її втягуванню у світовий економічний простір. У свою чергу, зростаюча відкритість справляє неабиякий вплив на усі соціально-економічні процеси, причому цей вплив є досить суперечливим, що стосується також і просторової динаміки економічної системи.

Досвід ринкової трансформації останніх двох десятиріч свідчить про суттєво різні результати цього процесу в окремих групах країн, а також про те, що на ефективність ринкової трансформації найсуттєвіший вплив справляла та продовжує справляти інституційна складова. Внаслідок цього саме методологія інституціоналізму є найбільш придатною та прийнятною для дослідження процесу формування ринкової економіки в окремих країнах та їхнього входження у світову економіку.

Суттєвим є також те, що у багатьох країнах, в тому числі в Україні, на сьогодні ринкові перетворення виявились фактично заблокованими (а отже, залишаються невизначеними подальші перспективи реформ). В умовах зростаючого (і далеко не завжди позитивного) впливу глобалізації на внутрішній соціально-економічний розвиток таке блокування ставить під загрозу саме існування держави і потребує вжиття енергійних заходів щодо взяття під належний контроль та нейтралізації відповідних негативних тенденцій. Але при цьому суттєва різниця в результатах ринкових перетворень поки що не знайшла свого задовільного теоретичного пояснення [4, с. 18].

Аналіз існуючих наукових підходів виявив вузькі місця теоретичного та методологічного характеру, що перешкоджають створенню цілісної теорії просторового розвитку економіки.

Список використаних джерел:

1. Глобальна інституціоналізація світового економічного простору / О. В. Царенко // Вісник Академії митної служби України. Серія : Державне управління. 2010. № 2. С. 35-40.

2. Теорія економічного простору: інституційний підхід / О. В. Кухар // Економічний простір. 2018. № 131. С. 5-14

3Динаміка світового економічного простору та міжнародні транспортні коридори / В. М. Соболєв, М. В. Олійник // Вісник економіки транспорту і промисловості. 2010. № 30. С. 240-241.

4 . Формування фіскального простору економічних реформ / Т. І. Єфименко // Фінанси України. 2011. № 4. С. 3-23.

УДК 336.226.322

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Роїк В.В., студентка
Науковий керівник: Тітенко З.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Податок на додану вартість використовують більш ніж у 40 країнах світу як основний непрямий податок на споживання. Податок на додану вартість першочергово є фіскальним інструментом держави щодо наповнення державного бюджету, регулювання ринкових цін, пільгових режимів тощо. Характерною рисою сплати ПДВ до бюджету в Україні є те, що не вся нарахована сума, виходячи з оборотів з реалізації, сплачується до бюджету, а лише різниця між нарахованою сумою і сумою ПДВ, яка оплачена конкретним платником при купівлі сировини, матеріалів, товарів.

Додана вартість як об'єкт оподаткування ПДВ – це вартість, створена в окремій господарській одиниці. Вона може бути визначена двома способами:

- як сума окремих елементів: заробітної плати, прибутку, відсотків тощо;
- як різниця між вартістю реалізованої продукції та вартістю сировини, матеріалів, послуг виробничого характеру тощо, придбаних інших суб'єктів [1].

Сьогодні процес нарахування та сплати податку на додану вартість стає все більш прозорим, автоматизованим та зрозумілим. Платники податку мають можливість взаємного контролю через співвідношення податкових зобов'язань та податкового кредиту без участі держави. Єдиний реєстр податкових накладних та розрахунків коригувань виступає уніфікованою базою даних, що дозволяє отримувати платникам необхідну інформацію та контролювати процес реєстрації своїх зобов'язань .

Проте важливим аспектом аналізу є вплив ПДВ на господарську діяльність підприємств, а саме на їх фінансовий стан, грошові потоки . В контексті цього впливу дуже важливим є розгляд переваг та недоліків ПДВ.

Широке його застосування пов'язане з низкою переваг, які стимулюють як державу, так і платника, а саме:

- відсутність подвійного оподаткування і кумулятивного ефекту;
- рівність умов щодо сплати як виробниками так і продавцями;
- ритмічне надходження коштів до бюджету держави;
- стримує кризу перевиробництва і прискорює витіснення з ринку слабких підприємств;
- включає механізми взаємної перевірки платниками податкових зобов'язань;
- дає можливість стримувати невиправданий ріст цін.
- податкові пільги, перш за все це знижені ставки ПДВ, операції звільнені від оподаткування та ті, що не є об'єктом для оподаткування. Такі винятки знижують рівень податкового тягаря у певних напрямках діяльності та сприяють більш активному розвитку, є заохочувальним інструментом для підприємств. Хоча пільгами користується обмежене число підприємств, проте цей інструмент є важливим, як спосіб заохочення у стратегічно важливих для держави галузях[].

Незважаючи на досить значну кількість переваг, проте даний податок має і суттєві недоліки, зокрема:

- складний механізм нарахування і сплати;
- ускладнює процес розвитку виробництва;
- стримує інфляцію при застосуванні високих ставок;
- негативно впливає на високотехнічні і наукоємкі виробництва;
- наявна можливість ухилення в умовах недосконалого бухгалтерського обліку;
- потребує підготовки персоналу податкової служби.

Не зважаючи на те, що ПДВ є важливим джерелом наповнення бюджету, проте з іншого боку і дуже суттєвим механізмом впливу на бізнес. В багатьох аспектах держава виконує лише контрольну та фіскальну службу з метою максимального наповнення бюджету. Значною проблемою є забюрократизованість державного апарату і недобросовісність впливу на підприємства шляхом зняття податкового кредиту, донарахування зобов'язань. В Україні процес стягнення та нарахування ПДВ працює в багатьох аспектах в односторонньому порядку. Так, наприклад, нарахування ПДВ при імпортних операціях здійснюється автоматизовано, а для отримання відшкодування по експортних операціях варто прикласти значних зусиль тощо.

Отже,існуюча система адміністрування ПДВ має низку переваг , але разом із тим є суттєво недосконалою і має бути значним чином реформована. Передусім варто відзначити, що ПДВ у існуючій формі негативно впливає не тільки на підприємство, а й на державу. Ефективність справляння податку податку на додану вартість знижується через те, що надмірний податковий тягар зумовлює велику кількість ухилень від оподаткування, вищий рівень податкових стягнень стримує економічну активність підприємств. Відповідно держава має провадити економічні реформи всього податкового сектору загалом і ПДВ зокрема задля усунення існуючих проблем і налагодження автоматизованої системи, яка може задовольнити інтереси як держави, так і платників податків.

Список використаних джерел:

1. Ткачик Ф.П. Актуальні аспекти справляння податку на додану вартість в Україні. Економіка та митно-правові відносини. 2019. Вип. 9-10. С.41-48
2. Томнюк Т.Л. Концептуальні підходи до визначення сутності прямих та непрямих податків. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2019. Вип.1 (73). С. 183-195.

УДК 658.14/.17

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Савчук Ю.І., студентка
Науковий керівник: Лемішко О.О, д.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Фінансова стійкість є одним із необхідних показників фінансово-економічної діяльності підприємства в умовах ринкової економіки та відіграє істотну роль щодо забезпечення розширеного відтворення і прибутковості підприємства на майбутній період діяльності.

Фінансова стійкість являється комплексною категорією, що вивчає ресурсний потенціал, фінансовий стан підприємства, можливість протистояти впливу різних ризиків і здатність забезпечити ефективну діяльність при збереженні платоспроможності. Фінансова стійкість показує, наскільки фінансові ресурси, при яких підприємство, легко користуючись коштами, дозволяє шляхом правильного їх використання створити все необхідне для безперервної роботи виробництва і подальшої реалізації продукції (робіт, послуг), а також витрати з його збільшення та оновлення.

Аналіз фінансової стійкості може вирішити питання: чи підприємство є самостійним з фінансової точки зору і чи стійке фінансове становище підприємства. Для визначення фінансового становища організації є чотири типи фінансової стійкості, загальну характеристику яких наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Типи фінансової стійкості підприємства

Тип	Джерела утворення запасів	Характеристика фінансової стійкості
Абсолютна стійкість	Власні оборотні кошти	Для забезпечення запасів і затрат достатньо власних обігових коштів. Платоспроможність підприємства гарантована
Нормальна стійкість	Власні оборотні кошти плюс довгострокові кредити і позики	Для забезпечення запасів і затрат необхідні власні обігові кошти, а також довгострокові кредити і позики. Платоспроможність підприємства гарантована
Нестійкий стан	Власні оборотні кошти плюс кредити і позики	Для забезпечення запасів і затрат крім власних обігових коштів і довгострокових кредитів і позик залучаються короткострокові кредити і позики. Платоспроможність підприємства порушена, але її можна відновити
Кризове фінансове становище	Власні оборотні кошти плюс кредити і позики	Для забезпечення запасів і затрат не вистачає ні власних джерел, ні довго- та короткострокових позик. Підприємству загрожує банкрутство

Джерело: сформовано автором на основі [3]

Аналіз фінансової стійкості проводиться також на основі розрахунку низки коефіцієнтів, які показують стан складу та структури засобів організації і правильність їх використання. До цих показників належать:

1) коефіцієнт співвідношення позикових власних коштів (U1);
2) коефіцієнт забезпеченості власними джерелами фінансування (U2);
3) коефіцієнт незалежності (U3);
4) коефіцієнт фінансування (U4);
5) коефіцієнт фінансової стійкості (U5).

Результати розрахунків коефіцієнтів фінансової стійкості на прикладі ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості

Назва показника	Формула	Нормальне обмеження	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення		
Коефіцієнт капіталізації (плече фінансового важеля) U1	$\frac{ДЗ + ПЗ}{ВК}$	≤1,5	0,806	0,577	0,586	-0,229	0,009	-0,22
Коефіцієнт забезпеченості власними джерелами фінансування U2	$\frac{ВК - НА}{ОА}$	Нижня межа 0,1 Оптимальне ≥0,5	-4,032	-2,54	-2,472	1,492	0,068	1,56
Коефіцієнт фінансової незалежності U3	$\frac{ВК}{Валюта}$	≥0,4-0,6	0,554	0,634	0,631	0,08	-0,003	0,077
Коефіцієнт фінансування U4	$\frac{ВК}{ДЗ + ПЗ}$	≥0,7 Оптимальне 1,5	1,241	1,733	1,707	0,492	-0,026	0,466
Коефіцієнт фінансової стійкості U5	$\frac{ВК + ДЗ}{Валюта}$	≥0,6-0,9	0,584	0,651	0,65	0,067	-0,001	0,066

Джерело: розраховано і сформовано автором на основі [5]

Майже всі значення фінансових коефіцієнтів на 2018 рік відповідали оптимальним значенням. Це свідчило про достатньо стійке фінансове становище та фінансову незалежність організації. На кінець 2019 року всі показники помітно змінилися в більшу сторону, деякі з них стали відповідати своїм оптимальним значенням і досягли пікових (коефіцієнти U1, U3, U4, U5). У 2020 році значення багатьох коефіцієнтів незначно знизилися, хоча і не впали нижче нормативних значень.

Коефіцієнт капіталізації U1 за аналізований період не перевищував нормативу, при цьому зменшившись на 0,22 за два роки. Це означає зменшення частки залученого капіталу, що зміцнює фінансову стійкість підприємства.

Серед усіх коефіцієнтів виділяється U2, який є меншим нижньої межі нормативу (що означає недостатність власного оборотного капіталу протягом 2018-2020 рр.), однак його зростання у динаміці є позитивною тенденцією.

Коефіцієнт фінансової незалежності U3 за 2018-2019 роки знаходився в оптимальному діапазоні. Це характеризує збільшення частки власного капіталу в усіх джерелах майна компанії, що значно зміцнює фінансовий стан фірми.

Збільшення коефіцієнта U4 обумовлене як зростанням власного капіталу, так і зменшенням зобов'язань, що в сукупності позитивно впливає на стійкість фінансового становища організації.

Коефіцієнт стійкості за досліджуваний період зріс на 0,066 та перейшов у 2019 році нормативну межу, що означає зміцнення фінансового становища ПрАТ за рахунок збільшення частки перманентного капіталу в пасивах балансу.

Таким чином, для підвищення фінансової стійкості підприємству необхідно оптимізувати структуру капіталу за рахунок отримання додаткового доходу від надання в оренду невикористаного приміщення складу, а також пропонуємо використовувати короткострокове банківське кредитування для оптимізації фінансово-економічної діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Кравчук О. М. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посіб. / О. М. Кравчук, В. П. Лещук. К.: Центр учбової літератури, 2009. 508 с.
2. Мелень О. В. Фінансова стійкість підприємства як показник його інвестиційної привабливості / О. В. Мелень, О. М. Кириєнко // Економіка і суспільство. 2016. № 5. С. 231–235.
3. Павленко О. П. Економічна сутність фінансової стійкості підприємств: фактори впливу, оцінка та джерела фінансування / О. П. Павленко, І. В. Семиліт // Молодий вчений. - 2016. - № 7. - С. 113-116.
4. Стригуль Л. С. Теоретико-методичне забезпечення визначення фінансової стійкості підприємств різних організаційно-правових форм в умовах мінливого середовища / Л. С. Стригуль //Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 6(3). С. 64-67.
5. Фінансова звітність ПрАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» [Електронний ресурс].– Режим доступу: https://www.roshen.com/ua/uk/

УДК 366.64

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Свередюк А.В., студентка
Науковий керівник: Лемішко О.О, д.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Фінансове планування відображає одну з найважливіших сторін організації виробництва – управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. Його необхідність викликана тим, що потрібно передбачити конкретні грошові кошти, без наявності яких неможливе неперервне функціонування підприємства, оскільки їх необхідно витрачати для придбання сировини, матеріалів, інших цінностей, сплати податків, відрахувань до спеціальних фондів, виконання фінансових зобов'язань перед постачальниками, членами трудового колективу.

Партін Г.О і Завгородній А.Г. стверджують, що "... фінансове планування - це розроблення системи фінансових планів за окремими напрямами фінансової діяльності підприємства, які забезпечують реалізацію його фінансової стратегії у плановому періоді" [3, с.323]. Дане визначення, на наший погляд, більш розкриває сутність поточного або оперативного фінансового планування, оскільки забезпечує реалізацію фінансової стратегії, що здійснюється у поточному періоді. Фахівці з теорії фінансів розглядають фінансове планування як процес розроблення і затвердження фінансових планів як засобу збалансування фінансових потреб і можливостей. Фінансовий план того чи іншого суб'єкта відображає його фінансову діяльність, тобто процес формування доходів і здійснення витрат [2, с.132]

Основними стадіями фінансового планування є : аналіз надходжень і витрат фінансових ресурсів по їх видам і в цілому за попередній зворотній період; складання проекту фінансового плану на наступний період(рік); розгляд та затвердження фінансових планів; виконання фінансових планів.

Аранчій зауважує фінансове прогнозування – це обґрунтування показників фінансових планів, передбачення фінансового становища на певний часовий період [1, ст. 248].

Процес фінансового планування	
I етап	Аналіз фінансової ситуації
II етап	Розробка загальної фінансової стратегії підприємства
III етап	Складання поточних фінансових планів
IV етап	Коригування , ув'язування і конкретизація фінансового плану
V етап	Розробка оперативних фінансових планів
VI етап	Аналіз і контроль виконання фінансових планів

Рис.1 Процес фінансового планування

Джерело: Сформовано на основі джерела [1, ст. 248]

Для реалізації виробничих та комерційних завдань, які потребують вкладання коштів, необхідною є розробка фінансового плану на підприємстві.

Тож, для того, щоб перевірити джерела надходження коштів та їх наявність для подальшого розвитку складають план, в якому сформульовано систему доходів та видатків. Фінансовий план дозволить підприємству прогнозувати та аналізувати свою діяльність . [5, ст. 169]

Фінансове планування є необхідним для фінансового забезпечення розширення кругообороту виробничих фондів, досягнення високої рентабельності виробничо – господарської діяльності, створення умов, які забезпечили б платоспроможність та фінансову стійкість підприємства. Проаналізуємо фінансове планування на КП «КИЇВТЕПЛОЕНЕРГО».

Таблиця 1

Фактичні і планові показники діяльності КП «КИЇВТЕПЛОЕНЕРГО»

Показники	Фактичний 2020 рік , усього тис.грн	Плановий 2021 рік, усього тис.грн	Відхилення, тис.грн + / -
І. Фінансові результати			
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів,робіт,послуг)	19 366 764	20 662 049	1 295 285
Податок на додану вартість	3 277 794	3 443 675	165 881
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів,робіт,послуг)	16 138 970	17 218 374	1 079 404
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт,послуг)	16 781 605	18 091 980	1 310 375
Валовий : прибуток	-	-	-
Збиток	642 635	873 606	230 971
Інші операційні доходи	59 682	545 552	485 870
Адміністративні витрати	218 314	292 004	73 690
Витрати на збут	8 320	6 789	-1 531
Інші операційні витрати	38 410	162 834	124 424
Фінансові результати від операційної діяльності : прибуток	-	-	-
Збиток	847 997	805 286	-42 711
Інші доходи	848 020	898 131	50 111
Фінансові результати від звичайної діяльності : прибуток	-	-	-
Збиток	160 957	105 183	-55 774
Чистий : прибуток	-	-	-
Збиток	160 957	105 183	-55 574
ІІ. Елементи операційних витрат (усього)	17 046 649	18 569 212	1 522 563
ІІІ. Капітальні інвестиції протягом року	1 525 663	3 301 384	1 775 721

Джерело: розраховано і сформовано автором на основі [4]

На основі вищенаведених показників за 2020 – 2021 рік робимо висновок , що згідно фінансового плану на 2021 рік КП «КИЇВТЕПЛОЕНЕРГО» збиток зменшиться на 55 574 тис.грн. Означене планується за рахунок : збільшення доходу від реалізації продукції (товарів,робіт,послуг) на 1 295 285 тис.грн , збільшення інших доходів на 50 111 тис.грн . Незважаючи на заплановане

збільшення собівартості реалізованої продукції на 1 310 375 тис.грн у кінцевому підсумку підприємство планується скоротити збиток підприємства . Також планується на 2022 рік подальше зменшення збитку підприємства та поступове нарощення прибутковості .

Пропонуємо для стабілізації фінансового стану КП «КИЇВТЕПЛОЕНЕРГО» скоротити адміністративні витрати та інші операційні витрати. Також позитивним для діяльності підприємства є динаміка до нарощення капітальних інвестицій : за планом 2021 року на 1 775 721 тис.грн (щодо 2020 року). Таким чином фінаносове планування є важливою складовою управління фінансовою діяльністю підприємства і дозволяє не тільки узагальнити і проаналізувати наявну фінансову інформацію , а і врахувати фактори позитивного і негативного впливу на фінансовий стан , а також розробити можливі варіанти розвитку покращення(погіршення) фінансового стану та фінансових показників . У кінцевому підсумку на основі фінансового планування визначаються шляхи найбільш ефективних напрямів діяльності підприємства .

Список використаних джерел:

1. Аранчій В.І., Томілін О.О., Дорогань-Писаренко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. РВВ ПДАУ. 2021. 248 с.
2. Партій Г.О. Фінанси підприємства: навч. посіб. / Г. О. Партій, А. Г. Загородній. Л. : ЛБІНБУ, 2003. 132 с.
3. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємства: навч. посіб. / Р.А. Слав'юк. К.: ЦУЛ, 2002. 323 с.
4. Фінансова звітність КП «КИЇВТЕПЛОЕНЕРГО» [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://kte.kmda.gov.ua/wp-content/uploads/2020/01
5. Величко В.В. Економіка підприємства. Навчальний посібник. Харків: ХНАМГ, 2012. 169 с.

УДК 33.336

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Скуратівська В.А., студент
Наукоий керівник: Шевченко Н.Ю., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Фінансова система має забезпечувати ефективний рух фінансових ресурсів від тих, хто має їх занадто багато, до тих, хто її потребує. Якщо не буде ефективної фінансової системи, то неможливе нормальне функціонування економіки, і економічний розвиток держави в цілому. Всі ми з вами користуємось продуктами та послугами фінансової системи, також отримуємо заробітну плату, розраховуємось банківськими картками, купуємо товари, платимо послуги та податки , кладемо гроші на депозити чи беремо кредити. У державах тоталітарного типу державна фінансова система є на багато спрощеною і дещо примітивною. Не всі її ланки сильно розвинені. У державах із ринковою економікою ці системи досягають своєї завершеності, але у розрізі деяких держав можуть сильно відрізнятися. У державах із перехідною економікою, фінансові системи характеризуються тим, що окремі їхні ланки перебувають на стадії формування. Це стосується спочатку фінансового ринку, державного

боргу, страхових та резервних фондів. Фінансові системи окремих держав можуть відрізнятися за своєю структурою, але у них є загальна ознака – це різноманітні фонди фінансових ресурсів, які відрізняються за методами мобілізації та напрямками використання, але вони тісно пов'язані між собою, мають прямий і зворотній вплив на економічні й соціальні процеси в державі, а також на формування и використання фондів фінансових ресурсів у розрізі окремих ланок. Можна вважати, що кожна ланка фінансової системи є самостійним її елементом, але ця самостійність відносна всередині єдиного цілісного [2]. Сама важливіша роль належить фінансам на рівні господарських структур. Це створення й використання фондів фінансових ресурсів, які спрямовані на підвищення ефективності господарської діяльності, тобто це одержання високої норми прибутку на вкладений капітал. Досягнення визначеної мети імовірне при залученні фондів фінансових ресурсів на впровадження новітніх технологій, кращому використанні основних фондів через застосування методів прискореної амортизації, забезпечення великих резервів для підтримки зростання ефективності виробництва та підвищення якості продукції та її конкурентоспроможності. Звісно, це підвищення якості продукції потребує додаткових затрат фінансових ресурсів, але вони дають значний виробничий ефект і швидко скуповуються [1].

Список використаних джерел:

1.Фінансова система // Банківська енциклопедія / С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова. Київ : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. 504 с. (Інституційні засади розвитку банківської системи України).
2.Фінансова система //Фармацевтична енциклопедія// Фінансова система України //Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998-2004. ISBN 966-749-200-1.

УДК 330.146

АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Сокольвак Л.В., студентка
Науковий керівник: Лемішко О.О, д.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

У сучасних умовах господарювання актуальним є питання забезпечення конкурентоспроможності та економічного зростання підприємств. Наявність достатнього забезпечення фінансовими ресурсами є основою функціонування підприємств. Відсутність достатнього обсягу фінансових ресурсів викликає зниження фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємств.

Під фінансовими ресурсами розуміють надходження, які акумулюються підприємством за рахунок власного і позикового капіталу до грошових фондів з метою забезпечення розширеного відтворення шляхом трансформації їх в інші види ресурсів [1].

Відповідно, до джерел формування фінансових ресурсів підприємства виокремлюють: власні фінансові ресурси; позичені фінансові ресурси;

залучені фінансові ресурси . Власні фінансові ресурси – це грошові кошти, які належать засновникам та учасникам підприємства на правах власності та використовуються для формування його активів.

Категорію «залучені фінансові ресурси» не можна ототожнювати з поняттям «позичені фінансові ресурси», незважаючи на їх спільну особливість – грошові кошти, які не належать підприємству. Адже позичені фінансові ресурси – це грошові кошти, які не належать підприємству й тимчасово використовуються в фінансово-господарській діяльності підприємства на умовах терміновості, зворотності та платності, натомість залучені фінансові ресурси – це грошові кошти, які не належать підприємству, але внаслідок діючої системи розрахунків тимчасово знаходяться в його обороті, як правило, на безоплатній основні [4]

Фінансову основу підприємства складає власний капітал, але продуктивна фінансова діяльність підприємства не існує без постійного залучення позикових коштів. Вони дають змогу значно розширити обсяг господарської діяльності підприємства, забезпечити результативніше використання власного капіталу, та підійняти ринкову вартість підприємства. Тому, використання комбінованих джерел фінансування значно підвищує результативність діяльності підприємства. Але не слід значно перевищувати частку позикових коштів над власним каптіталом, адже це негативно впливає на фінансову стійкість підприємства .

Аналіз капіталу підприємства має на меті: пошук напрямів підвищення використання капіталу підприємства для забезпечення фінансової стійкості.

Завданнями аналізу капіталу підприємства є:

- ознайомлення з процесом оптимізації структури капіталу та розробка алгоритму оптимізації;

- схарактеризування переваг та недоліків власних та позичених джерел капіталу підприємства;

- виявити доступні джерела фінансування, оцінити раціональні способи їх мобілізації;

Аналіз капіталу підприємства здійснюється завдяки аналізу складу капіталу і його структури та джерел формування. Інформація для аналізу капіталу підприємства береться з балансу підприємства (форма No 1), а також з приміток до фінансової звітності(форма No 5)

У результаті аналізу структури джерел капіталу слід показати, за рахунок якого капіталу функціонує підприємство – власного чи позикового.

Велике значення для самостійності і незалежності підприємства має власний
капітал. Якщо частка власного капіталу більша для кредиторів та інвесторів це краще, оскільки в них є впевненість щодо повернення своїх вкладень. Чим більша частка власного капіталу і менша - позикового, тим менший фінансовий ризик [3].

Від того, наскільки оптимальне співвідношення власного і позикового капіталу, багато в чому залежить фінансове становище підприємства.

Перевага короткострокового капіталу у структурі позикового капіталу є негативним фактором , що характеризує погіршення структури балансу й підвищенням ризику втрати фінансової стійкості.

Перевага довгострокового капіталу у структурі позикового капіталу є позитивним фактором , що характеризує формування більш стійкої структури балансу й зменшенням ризику втрати фінансової стійкості [5].

На підставі балансу проводимо аналіз джерел формування капіталу підприємства АТ "Укрпошта " (Табл.1.) за 2019-2020 роки.

Таблиця 1

Аналіз джерел формування капіталу АТ «Укрпошта»

Показники	Обсяг, тис.грн		Відхилення,тис.грн 2020-2019(+ -)
	2019	2020	
Основний та оборотний капітал			
Необоротні активи	3 571	3 630	+59
Оборотні активи	4 336	6 180	+1884
Джерела формування капіталу			
Власний капітал	2 551	2 586	+35
Позиковий капітал, у т.ч.:	5 354	7 322	+1 968
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	404	611	+207
Поточні зобов'язання і забезпечення	4 950	6 711	+1 761

Джерело: побудовано за даними [2]

Проаналізувавши джерела формування капіталу, ми можемо зробити висновки, що величина капіталу в період 2019-2020рр. має тенденцію до зростання, але нарощення власного капіталу є несуттєвим, щодо зобов'язань підприємства, що є негативною тенденцією. Протягом періоду 2019-2020рр. позиковий капітал збільшився на 1 671 тис. грн. при тому, що власний капітал майже не змінився. Це означає, що основну частку капіталу підприємства АТ "Укрпошта" становить позиковий капітал. Тобто, фінансовий ризик кредиторів і інвесторів підвищено, у підприємства недостатня фінансова стійкість.

Отже, важливе місце у фінансовому управлінні належить аналізу джерел формування капіталу підприємства. Проведення аналізу джерел формування капіталу підприємства дає змогу зробити висновки, щодо ефективності функціонування підприємства, та вчасно приймати відповідні рішення, щодо уникнення або зменшення можливих втрат .

У наведеному в цій роботі аналізі джерел формування капіталу виявлено конкретні негативні тенденції, що існують на підприємстві. Пропонуємо оптимізувати структуру капіталу АТ «Укрпошта» у напрямі збільшення власного капіталу, що позитивне вплине на забезпечення фінансової стійкості АТ «Укрпошта».

Список використаних джерел:

1.Матвеєва Н.В. Напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємств / Н.В. Матвеєва, П.К. Первухін // Наука й економіка. 2016. Вип. 2. С. 17-21.
2.Офіційний веб-сайт АТ «Укрпошта» 2019-2020 https://www.ukrposhta.ua/ua/richni-zvity
3.Ткаченко І.П. Фінансовий аналіз навч. посібник. Кам'янське, ДДТУ, 2019 р. 70 с.

4.Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 36-37 с.
5.Школьник І.О. Фінансовий аналіз : навчальний посібник ; за ред. І.О. Школьник та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 97 с.

УДК 338.515.001.7

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Утка Б.С., студент
Науковий керівник: Тітенко З.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

В умовах ринкової економіки прибуток є найважливішим критерієм успішної роботи підприємств, який характеризує остаточний результат усіх видів діяльності і джерелом приросту активів їх власників. В той же час, з кожним роком стан формування фінансових результатів вітчизняних підприємств погіршується. В сучасних умовах перед будь-яким підприємством постає завдання отримати максимальний прибуток від своєї діяльності, проте, такий ефект можливий лише у результаті правильного розподілу, формування та управління результатом своєї діяльності.

Посилення ролі прибутку обумовлене діючою системою його розподілу, відповідно до якої підвищується зацікавленість підприємств у збільшенні не тільки загальної суми прибутку, а й особливо тієї частини, яка залишається в розпорядженні підприємства і використовується в якості головного джерела коштів, що спрямовуються на виробничий і соціальний розвиток , а також на матеріальне заохочення працівників відповідно до якості витраченої праці [8].

Аналіз стимулюючої ролі прибутку показує, що в окремих господарюючих суб'єктах переважає прагнення отримати високий прибуток з метою збільшення фонду оплати праці у збиток для виробничого і соціального розвитку колективу. У ряді випадків зростання прибутку обумовлене необґрунтованим підвищенням цін на продукцію.

Саме тому прибуток повинен відігравати одну з головних ролей в стимулюванні підвищення ефективності виробництва, зміцнення матеріальної зацікавленості працівників у досягненні високих результатів діяльності свого підприємства.

На процес формування прибутку мають вплив фактори зовнішнього і внутрішнього характеру. Дію зовнішніх факторів підприємство не в змозі змінити, оскільки вони є незалежними.

До внутрішніх факторів, завдяки яким можна здійснювати збільшення прибутку відносяться такі: збільшення об’ємів виробництва та реалізації продукції підприємства. За високої питомої ваги постійних витрат у складі собівартості продукції збільшення обсягів продажів приведе до зростання прибутку за рахунок того, що відбудеться зниження частки постійних витрат, що припадають на одиницю виготовленої продукції; зниження собівартості. Зниження витрат без негативного впливу на якість продукції може досягатись завдяки більшій керованості й контролю в секторі витрат; підвищення цін. Під

час періоду зростання темпів інфляції нарощення прибутку можна забезпечити завдяки ціновому чиннику; оновлення асортименту продукції – випуск та створення таких видів продукції, які користуються найбільшим попитом серед населення, особливо у період кризи [17].

На сьогоднішній день питання підвищення прибутковості підприємств є досить актуальним. Прибуток являється потужним важелем розвитку, основним джерелом примноження власних фінансових ресурсів, тому питання розробки ефективної політики управління розподілом прибутку є головним завданням для кожного підприємства. В реаліях ринкової економіки для того, щоб існував попит на продукцію, виготовлену даним підприємством, потрібно ретельно стежити за фінансовим станом компанії, організовувати процес виробництва з дотриманням вимог техніки безпеки та трудового законодавства, проводити постійний нагляд над техніко-економічними показниками діяльності суб'єкта господарювання.

Отже, підвищення прибутковості є основною метою діяльності підприємства, який забезпечує можливість збільшення масштабів діяльності суб'єкта господарювання.

Для збільшення ефективності роботи кожне підприємство повинно: враховувати всі внутрішні та зовнішні фактори впливу на прибуток та обрати таку стратегію управління прибутком, яка б дозволила максимізувати рентабельність підприємства за наявних у нього фінансових ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Ногіна С.В. Шляхи вдосконалення формування та розподілу прибутку. Економічний аналіз. 2011. № 2. Вип. 8. С. 283–286.
2. Романова Т.В., Даровський Є.О. Чинники, що впливають на збільшення прибутку підприємств україни в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2015.
№ 4. С. 140-149.

УДК: 334.754

ФІНАНСОВИЙ СУПЕРМАРКЕТ ЯК НАЙВИЩА СТАДІЯ ІНТЕГРАЦІЇ БАНКІВСЬКИХ УМОВ ТА СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Черкесенко К.І., студентка
Науковий керівник: Жарікова О.Б., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Процес глобалізації фінансових ринків у світовій економіці трансформував відносини між банками та страховими компаніями. За даними НБУ кредитний ризик залишається основним для банківського сектору України [4, ст. 1]. В умовах зміни економіки ефективним методом мінімізації кредитного ризику банку може стати страхування кредитного ризику, а також виникнення поняття «банкострахування» [1, ст. 55].

Банкострахування – це термін, що описує відносини з питань інтеграційних процесів між банківськими установами та страховими компаніями з приводу питань спільної діяльності для розширення клієнтської бази та збільшення обсягів отримання прибутку.

Аналіз показує, що банківське страхування в Україні має значні перспективи розвитку, що зумовлено зацікавленістю банків у додаткових джерелах комісійних доходів та бажанням страховика збільшити продажі страхових продуктів. Організація співробітництва на основі угоди між банками та страховими компаніями, яке може мати як разовий, так і постійний характер (рис.1).

Рис 1. Рівні співробітництва банківських та страхових компаній

Процес розвитку інтеграції у діяльності фінансових посередників приводить до необхідності організації нових інституцій у перспективі. Наслідком об’єднання ринкових позицій банків та страхових компаній є концентрація фінансового капіталу та створення нових фінансових структур: фінансових альянсів та холдингів, фінансових супермаркетів та ін.

Фінансовий супермаркет - це універсальний фінансовий посередник, який здатний надати клієнтам повний спектр послуг на одному місці або за допомогою мережі Інтернет. Основними компонентами портфелю фінансового

супермаркету, які мають високий попит на ринку, є банківська справа, страхування та інвестиції (рис 2) [3].

Рис 2. Модель фінансового супермаркету

Перспективною формою вдосконалення синергії банків і страхових компанії в Україні є модель розгалуженої архітектури, що передбачає встановлення зв'язків одного банку з комплексом страхових компаній відповідно до їх продуктів [2, ст 17].

Можемо зробити висновок, що фінансовий супермаркет відіграє важливу роль професійного учасника фінансового ринку, який може запропонувати комплексне вирішення проблем, що відповідає специфіці бізнесу корпоративних клієнтів або складних питань приватних осіб. Запропонована модель забезпечує розміщення як власних, так і залучених грошових коштів всіх учасників, які входять у його склад, що обумовлено значною інституційною важливістю такого типу посередника у інвестуванні економіки країни.

Список використаних джерел:

1. Волкова В.В., Волкова Н.І. Банкострахування як сучасний метод мінімізації кредитного ризику банку УДК [336.71]+[368], Електронний журнал «Фінанси, облік, банки» № 1 (21), 2016
2. Гайдукевич Т.Б. Функціонування та взаємодія банківських та небанківських фінансових інститутів в Україні// Тернопільський національний економічний університет// Тернопіль. 2017.
3. М.В. Новикова, М.С. Свиридович, УДК 339. 372. 5: 339. 92: 339. 732: 368. 032. 7 (045), Фінансовий супермаркет як форма інтеграції банків і страхових компаній. Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. 2014. №38
4. НБУ: кредитний ризик - основний для банків у 2021-му, процентна маржа буде знижуватися [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://finbalance.com.ua/news/nbu-kreditniy-rizik---osnovniy-dlya-bankiv-u-2021-rotsi-protsentna-marzha-bude-znizhuvatisya

УДК 65.050

КОНЦЕПЦІЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Шістя А.М., студентка
Науковий керівник: Євенко Т.І., к.е.н, старший викладач
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Найважливішою проблемою ринкової економіки в Україні є антикризове управління, адже одним з факторів сучасної української економіки є неплатоспроможність більшості підприємств. В умовах пандемії багато підприємств перебувають у стані кризи і є потенційними банкрутами. Висока собівартість та дефіцит продукції українського виробництва та зменшення потреби на неї стали головними первопричинами фінансової кризи переважної більшості українських підприємств. В умовах ринкової економіки підприємці повинні постійно адаптуватися до змін попиту. Але через недосконале законодавство, відсутність належного теоретико-методичного забезпечення санації, дефіцит кваліфікованого фінансового менеджменту, брак державної фінансової підтримки виробничих структур та з інших об'єктивних і суб'єктивних причин багато з потенційно життєздатних підприємств, у тому числі таких, що належать до пріоритетних галузей народного господарства України, стають потенційними банкрутами.

Фінансова криза - це різке погіршення стану фінансового ринку внаслідок реалізації накопичених ризиків під впливом внутрішніх і зовнішніх економічних та політичних чинників, що спричиняє порушення його функціонування, зниження цінових показників, погіршення ліквідності й якості фінансових інструментів, банкрутство учасників [2].

Фактори, які можуть викликати фінансову кризу на підприємстві:

До зовнішніх факторів належать: спад в економіці в цілому, інфляція, нестабільність господарського та податкового законодавства, а також фінансового та валютного ринків, посилення конкуренції в галузі, криза окремої галузі, політична нестабільність у країні чи в країнах - постачальниках сировини.

До внутрішніх факторів належать: брак чітко визначеної стратегії в розвитку підприємства, низький рівень організаційної структури, менеджменту, маркетингу та втрата ринків збуту, незадовільне використання виробничих ресурсів, утримання зайвих робочих місць [4]. В системі антикризового управління важливе значення має розробка комплексу заходів щодо аналізу фінансового стану та попередження кризи підприємства.

Санація - це комплекс послідовних взаємопов'язаних заходів фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційного, соціального характеру, спрямованих на виведення суб'єкта господарювання з кризи і відновлення або досягнення ним прибутковості та конкурентоспроможності [2]. Діагностика кризи розвитку підприємства є комплексним економічним дослідженням, яке має власну логіку та структуру. Діагностування кризи розвитку підприємства передбачає проведення наступних етапів роботи:

– створення інформаційної бази дослідження;

– діагностика кризового стану та загрози банкрутства підприємства;

– прогнозування наслідків виникнення ситуації банкруцтва підприємства;

– дослідження та оцінка потенціалу виживання підприємства [1].

Особливий інтерес у вирішенні задач прогнозування банкрутства викликають дослідження Є. Альтмана, який запропонував п’яти факторну модель, що включає показники ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності та ринкової активності, формула (1):

$$Z = 1{,}2X_1 + 1{,}4X_2 + 3{,}3X_3 + 0{,}6X_4 + 1{,}0X_5, \quad (1)$$

де, X_1 - частка оборотних коштів в активах;

X_2 - рентабельність активів, визначена по нерозподіленому прибутку;

X_3 - рентабельність активів, визначена по балансовому прибутку;

X_4 - коефіцієнт покриття по ринковій вартості власного капіталу;

X_5 - коефіцієнт віддачі всіх активів.

Слід зазначити, що при застосуванні моделі Е. Альтмана можливі два типи помилок прогнозу:

- прогнозується збереження платоспроможності підприємства, а в дійсності відбувається банкрутство;

- прогнозується банкрутство, а підприємство зберігає платоспроможність.

Р.Таффлер запропонував оцінити загрозу банкрутства підприємства відповідно до такого критерію формула (2):

$$Z = 0{,}53X_1 + 0{,}13X_2 + 0{,}18X_3 + 0{,}16X_4, \quad (2)$$

де X_1 - операційний прибуток;

X_2 - оборотні активи;

X_3 - поточні зобов'язання;

X_4 - виручка від реалізації.

При значенні $Z > 0{,}3$ критерій відображає такий стан, при якому у підприємства непогані довгострокові перспективи, а якщо значення $Z < 0{,}2$, то йому загрожує банкрутство [3]. Найбільш адаптованими до вітчизняних підприємств моделями визначення ймовірності банкрутства є також моделі: Р. Сайфулліна і Г. Кадикова, модель PAS-коефіцієнта, модель Спрінгейта та модель Ліса.Наприкінці слід додати, що ефективність антикризового фінансового управління підприємством прямо залежить від вибору відповідної стратегії, за допомогою якої його керівництво має реальну можливість створити режим стійкого і стабільного функціонування підприємства, що дозволяє передбачати, попереджати і переборювати кризові ситуації.

Список використаних джерел:

1. Ковальов А. Підприємство у фінансовій кризі // Фінансова консультація. 2006. №9. с. 18 - 23.

2. Ковальов В.В. Система попередження валютного і фінансового криз в умовах глобалізується економіки: «Світова економіка» / В.В. Ковальов. Москва, 2007. 23 с.

3. Модельний інструментарій прогнозування кризи на підприємстві 2021 URL:https://pidru4niki.com/1299101064668/finansi/modelniy_instrumentariy_prognozuvannya_ki

4. Фінансова криза на підприємстві 2021 URL: https://pidru4niki.com/15950210/finansi/finansova_kriza_pidpriyemstvi

СЕКЦІЯ 6
«БАНКІВСЬКЕ І СТРАХОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІЗНЕСУ»

УДК 336

УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНОЮ БАЗОЮ БАНКУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Бабюк І.І., студент
Науковий керівник: Худолій Л.М., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Важливою умовою для ефективної діяльності та функціонування банківської системи будь-якої країни є наявність у неї достатніх джерел ресурсів. Банківська система акумулює тимчасово вільні ресурси фізичних та юридичних осіб та скеровує їх на потреби суб'єктів господарської діяльності, формування відповідних резервів та підтримки власної ліквідності, рентабельності та фінансової стійкості системи.

Метою даного дослідження було виявлення проблем управління ресурсною базою комерційних банків України та обґрунтування перспективних напрямів збільшення ресурсної бази банківських установ.

Одним із головних завдань, що виникають перед банківськими установами, є залучення та підтримка на достатньому рівні банківських ресурсів, так як від цього залежить їх можливість ефективно виконувати банківські операції та надавати банківські послуги, а також стабільність та ефективність банківської системи загалом.

Станом на 2021 року сукупний обсяг активів банківської системи України становив 1822,8млрд грн. Кредитна активність банків впродовж 2015-2020 рр. знижувалась. При цьому протягом даного періоду обсяг кредитного портфеля скоротився на 46,1 млрд грн або на 4,57 % та станом на1 січня 2021 року склав 963,7млрд грн (*рис. 1*).

Рис. 1. Активи банків України за 2015-2021 рр. (млн грн)

За останні роки в структурі ресурсів банків відбулись наступні зміни. З 2015

по 2021 рр. спостерігаються тенденції до зростання зобов'язань, вкладень фізичних та юридичних осіб в банки. Протягом 2015-2020 рр. обсяг зобов'язань банків зросли на 568, 4 млрд грн. Упродовж даного періоду кошти суб'єктів господарювання зросли на 327,9 млрд грн або на 102,94 %.

За аналізований період, також спостерігається поступове зростання вкладів фізичних осіб: так на 2016 рік їх сума становила 402,1 млрд грн, а на 2021рік – 682,0 млрд грн, тобто відбулось збільшення на 279,9 млрд грн,або на 69,6 % (*рис. 2*).Це свідчить про певне зростання довіри до банків, а також про відсутність альтернативи вкладень в інші інструменти, ніж банківські депозити.

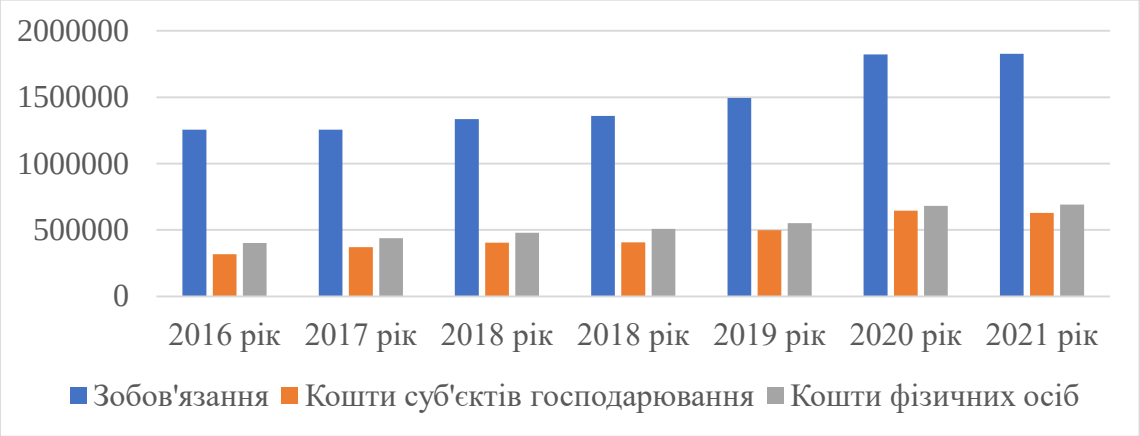

Рис. 2. Зобов'язання банків України 2015-2021 рр. (млн грн)

Отже, вклади як юридичних, так і фізичних осіб в Україні є одним з основних джерел формування ресурсної бази банківських установ та мають позитивну тенденцію їх формування.

За аналізовані 2015-2020 рр. капітал банків України збільшився на 107 млрд грн або на 103,1 %, що значно покращило стан банківського сектору.Капітал банків за 2 місяці 2021 року збільшився на 3001 млн грн або на 1,42 %.Питома вага капіталу в пасивах банків на 2021 рік становила 11,56 % (*рис. 3*).

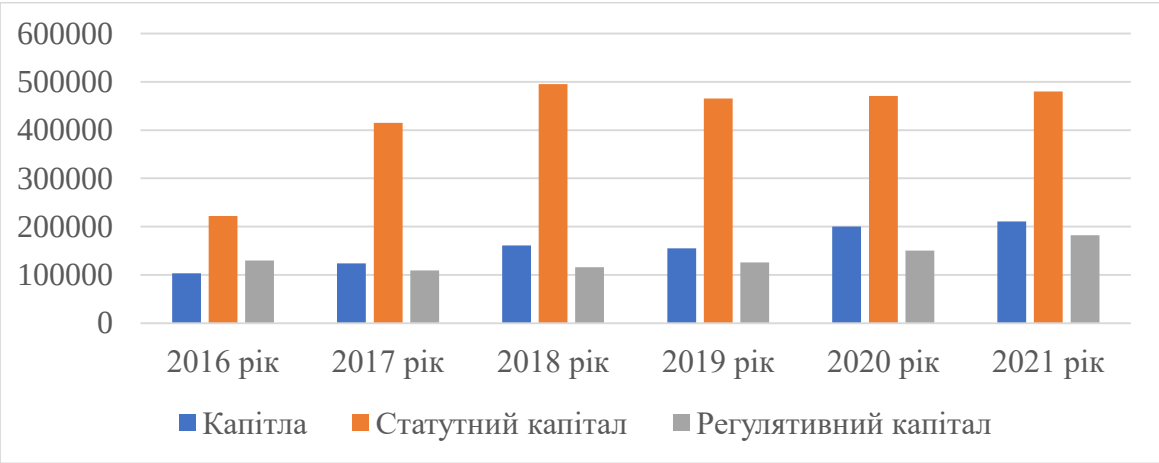

Рис. 3. Власний капітал банків України 2015-2021 рр. (млн грн)

У 2017 році статутний капітал досягнув найбільшого значення за останні роки та становив 495,4 млрд грн. Протягом 2015-2021 рр. він збільшився на

257,8млрд грн або на 116,02 %, що значно підвищило капіталізацію банківського сектору України.

Таким чином, обов'язковою умовою для економічного зростання та стабільного розвитку банківської системи України та економіки в цілому є нарощення необхідної маси ресурсів та капіталу.

Висновки. Варто виділити такі основні економічні та організаційні аспекти зростання ресурсної бази українських банків: залучення більшої кількості вкладників за рахунок привабливих ставок, цікавих банківських продуктів, стимулювання розвитку низки сучасних додаткових банківських послуг клієнтам з використанням WEB-банкінгу та Mobile-банкінгу та підвищення якості обслуговування своїх клієнтів. Важливим є підвищення стабільності банківської системи в цілому і її банків, нарощення їх власного капіталу, як елемента цієї стабільності; удосконалення системи банківського моніторингу. Паралельно банкам необхідно дбати про те, щоби розвивалося кредитування, як операції що приносять банку прибутки і які забезпечують своєчасне повернення вкладникам їх вкладів з відсотками; не допускати зайвої ліквідності в банківській системі.

Список використаних джерел:

1. Савлук М.І. Банківські операції / М.І. Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкін. Київ: КНЕУ, 2002. 276 с.
2. Алексеєнко М.Д. Капітал банку: питання теорії і практики: монографія. Київ: КНЕУ, 2002. 276 с.
3. Словник банківських термінів. Банківська справа : Термінологічний словник / А.Г. Загородній, О.М. Сліпушко, Г.Л. Вознюк, В.С. Смовженко. Київ : Аконіт, 2000. 605 с.
4. Офіційний сайт Національного банку України. URL: http://www.bank.gov.ua.
5. Проблеми та перспективи розвитку економічної науки і освіти в умовах європейської інтеграції : колективна монографія / За ред. С. Башева, І. Садовська. Луцьк: Редакційно-видавничий відділ Луцького НТУ, 2015. 543 с.

УДК 336.71/.77(477)

ТЕНДЕНЦІЇ ДОВГОСТРОКОВОГО БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Бобирець Я.В., студентка
Науковий керівник: Файчук О.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ключову роль у розвитку економіки України відіграє сільськогосподарське виробництво. Цей сектор економіки виробляє до 12% загальної доданої вартості. Близько 45% усього державного експорту відбувається за рахунок сільськогосподарської продукції.

Об'єктивним фактором, що створює необхідність використання кредитних ресурсів в аграрному секторі України є нерівномірність руху оборотних коштів агроформувань через великий розрив між потребою в оборотних фондах та їх доступністю.

В умовах вище фінансово-економічної кризи в Україні зростає значення фінансової стійкості підприємств аграрної галузі. Таке значення, з одного боку, обумовлюється необхідністю додаткового фінансового вливання та розширеного процесу відтворення і, поряд з тим, стимулювання до підвищення ефективності функціонування даних підприємств, тоді як з іншого боку пояснюється створенням умов, необхідних для безперервного руху фінансових ресурсів у процесі виробництва [1].

Проаналізуємо тенденцію кредитування сільськогосподарського сектору національної економіки. Наступним кроком наведемо динаміку зміни кредитування агроформувань України.

Таблиця 1

Динаміка обсягів кредитного забезпечення аграрної галузі України, 2018-2021 рр.

станом на початок січня періоду

Показник	2018	2019	2020	2021
Видано кредитів нефінансовим корпораціям у розрізі видів економічної діяльності, Усього млн грн	829932	859740	744648	724157
Видано кредитів сільському господарству - Усього, млн грн,	59706	67675	61600	61486
Питома вага кредитів сільському господарству у кредитному портфелі БСУ, %	7,19	7,87	8,27	8,49

Джерело: складено автором на основі [2]

Протягом останніх років в динаміці кредитування аграрного сектору спостерігається відносна стабільність з формуванням періодичного зростання. Станом на 1 січня 2021 р. обсяг наданих кредитів в галузі сільського господарства досяг близько 62 млрд грн. При цьому протягом декількох останніх років спостерігається збільшення частки сільського господарства в загальному

кредитному портфелі банківської системи України. Це зумовлено стагнацією інших галузей економіки в період пандемії COVID-19.

Для вивчення тенденції довгострокових кредитів сільськогосподарським підприємствам важливо оцінити вищезазначені кредитні відносини в господарському комплексі з точки зору періоду та сфери господарювання. На рисунку 1.1 показана обсяг банківських кредитів суб'єктів господарювання за строками.

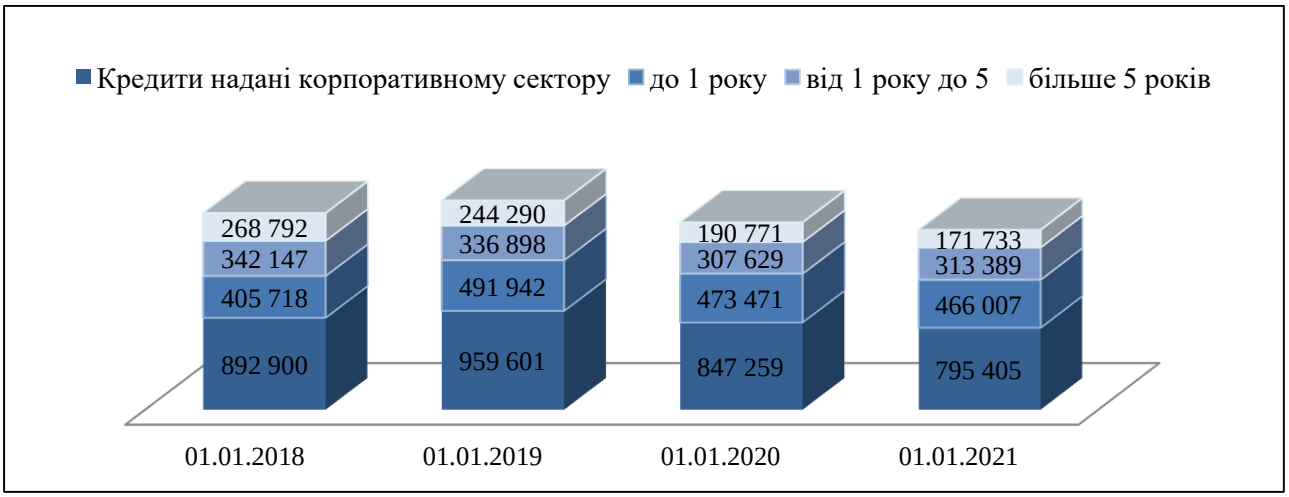

Рис. 1. Обсяг банківського кредитування корпоративному сектору за терміновістю

Джерело: складено автором на основі [2]

Вітчизняна практика ведення кредитного бізнесу банками склалася так, що категорія «середньостроковий банківський кредит» не достатньо підтверджений в економіці нашої країни. Довгостроковими вважаються позики, якими користується юридична особа більше одного року.

Згідно з дослідженням ринку банківського кредиту, дуже важливою особливістю сучасного банківського кредиту є збільшення його частки в загальному обсязі довгострокових кредитів (на початок 2021 року частка довгострокових банківських кредитів склала 20% від загального обсягу кредитів корпоративному сектору). Але таке зростання орієнтоване на споживачів, а не на інвестиції. Основною метою довгострокового фінансування було збільшення поточного фінансування виробничої діяльності. Орієнтація кредитних ресурсів на споживача не сприяє розвитку економіки.

Таким чином, структура банківських кредитів національної економіки не є надійною, але довгострокові кредити залишаються переважаючими. Основною тенденцією, що характеризує весь досліджуваний період, є наявність стабільної частки таких позик. За весь період дослідження їх питома вага становила майже 52% від загальної кількості.

Список використаних джерел:

1. Андрос С. В. Банківське кредитування інвестиційних проектів у реаліях фінансового ринку [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/108721/103669

2 .Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] : Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/index.htm

УДК: 336.77:332.2

ОСОБЛИВОСТІ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Бобрик А.А.,студентка
Науковий керівник: Аврамчук Л.А., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування

Іпотечне кредитування є одним із найважливіших факторів економічного стимулювання та стабільного розвитку економіки, інструментом організації всіх можливих ресурсів для подолання негативних явищ, за рахунок нього здійснюється інвестування певного сфери економіки. Світовий досвід показує, що використання іпотеки є ефективним інструментом вирішення соціально-економічних завдань. Тому розвиток системи іпотечних відносин в Україні є першочерговим напрямом.

Тема є актуальною та важливою для розвитку фінансової системи країни, для розквіту банківських корпорацій, для будівництва України, а також для підвищення благ громадян країни. Про це свідчить зацікавленість провідних фахівців, що ретельно досліджують теоретичні і практичні аспекти розвитку іпотечного кредитування в Україні.

Питанням формування, активізації, регулювання та функціонування ринку іпотечного кредитування присвячено праці багатьох науковців та практиків в сфері фінансів та кредитування. Серед вітчизняних дослідників, що досліджують особливості функціонування іпотеки варто відмітити таких як: В. Валентина, О. Євтуха, М. Дем'яненко, Т. Ковальчук, В. Кравченко, С. Кучок, В. Лагутіна, Б. Луців, І. Лютого, А. Мороза, О. Онищенка, К. Паливода, А. Пересаду, В. Поляченко, І. Пучковську, В. Радченка, П. Саблука, М. Савлука, С. Юргелевич, С. Юрій, а також дослідників Ю. Агєєва, Н. Журкіна, М. Логінова, В. Кудрявцева, О. Кудрявцева, О. Лаврушина.

Розглянемо стан надання іпотечних кредитів фізичним особам за різний період.

Таблиця 1

Іпотечні кредити, надані фізичним особам банками України у розрізі строків у 2014−2020 рр., млн. грн. [1]

Період	Всього, млн. грн
2014	72 156
2015	60 215
2016	60 265
2017	38 601
2018	42 308
2019	26 616
2020	52 100

Аналізуючи дану таблицю, можна зробити висновок, що у 2020 році обсяги іпотечного кредитування зросли на третину до 3,8 млрд грн.. Це на 36% більше порівняно з 2019 роком. Іпотека має велике значення для функціонування, підвищення стабільності та ефективності банківської системи країни. [3]

Стан сучасної економічної наукової літератури свідчить про те, що іпотека розглядається частіше у формі житлового кредитування, аніж

промислового. Проте промислове іпотечне кредитування дає можливість покращити виробництво, що приводить до підвищення якості та конкурентоспроможності продукції і до збільшення економічного потенціалу країни.

Сьогодні потреба в забезпеченні населення власним житлом постає досить гостро. Згідно зі статистичними даними на початок 2021 року понад 6 мільйонів українців мали статус соціально незахищених, 54% із 41,59 мільйонів осіб наразі мешкають у перенаселених квартирах і будинках, а 70% раніше збудованих житлових приміщень є взагалі застарілими.

Протягом 2020 року відсоткова ставка за новими іпотечними кредитами знизилася. Згідно з даними банків у грудні 2020 року середня ставка іпотечного кредиту на вторинному ринку становила 14%, порівнюючи з груднем 2019 року зменшилася 3,4%, на первинному – 16,9%, у грудні 2019 року – 21,5%.

Якщо розглядати по Україні, то найбільше іпотечних кредитів у 2020 році видано в місті Києві – 1,5 тис. договорів на загальну суму 1,4 млрд грн (37% від загальної суми). Після міста Києва найбільше іпотечних договорів у 2020 році укладено в Київській області – 646 договорів на загальну суму 605 млн грн (16% від загальної суми), у Харківській області – 617 договорів на загальну суму майже 296 млн грн (8% від загальної суми), у Львівській області – 345 договорів на загальну суму 240 млн грн та в Дніпропетровській області – 388 договорів на загальну суму 192,6 млн грн. [2]

Для успішного розвитку іпотечного ринку в Україні винятково важливою є державна підтримка, зокрема підвищення реальних доходів населенн, створити механізм, який буде сприяти страхуванню ризиків, у тому числі шляхом надання державних гарантій за іпотечними цінними паперами.

Отже, ключовими умовами для залучення кредитних ресурсів у сферу іпотечного кредитування є створення в країні сприятливої економічної та політичної ситуації, розроблення необхідної законодавчо-нормативної бази та підвищення рівня добробуту населення.

Список використаних джерел:

1.Грошово-кредитна статистика НБУ [Електронний ресурс]. Режим доступа: 2.https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms.
3.https://bank.gov.ua/ua/news/all/u-2020-rotsi-obsyagi-ipotechnogo-kredituvannya-zrosli-na-tretinu-do-38-mlrd-grn--rezultati-opituvan-bankiv
4. Копошинська Н.В. Становлення іпотеки в Україні / Н.В. Копошинська // Фінанси України. 2004. № 5. С. 54-55.

УДК 368.041

ВПЛИВ COVID-19 НА СТАН УКРАЇНСЬКОГО СТРАХОВОГО РИНКУ

Бовкун А.В., студентка
Мамчур Р.М., кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Пандемія завдала певного удару світовій економіці. Також вона вплинула і на ринок страхування. Потрібно проаналізувати вплив та наслідки пандемії з метою адаптації страхових компаній до зазначених змін. Також необхідно визначити нові шляхи та методи функціонування страхових компаній, оскільки страхування – це важливий елемент фінансових послуг і від нього залежить економіка країни.

Україні слід скористатись цим шансом, щоб перейти на новий рівень як культури населення, так і розвитку страхування як фінансової послуги. Слід підкреслити, що в умовах пандемії створились не тільки загрози для функціонування компаній, але і нові можливості для їх розвитку.

Через впровадження карантинних обмежень, попит на страхування майна дещо зменшився. Зокрема, знизився попит на страхування будинків та приміщень. Це в цілому передбачувано, тому що люди сидять вдома і не планують додаткові витрати в даний кризовий період. Але є і позитивні моменти, зокрема для сфери автострахування. Обсяг валових страхових премій саме з автострахування, включаючи ринок «ОСЦПВ», «Зеленої карти» та «КАСКО» вже в першому кварталі зріс на 10,2% до 1,63 млрд. грн. Відповідно частка страхових премій разом з валовими страховими виплатами із страхування цивільно-правової відповідальності усіх власників наземного транспорту (ОСЦПВ) у автострахуванні становить 36,6% і 38,3%. При одночасному спаді реєстрації транспортних засобів. Так, за січень-квітень на українському ринку зареєстрували 23,9 тис. нових автівок, що на 5% менше, ніж у січні-квітні минулого року. Це відображено у табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка премій з автострахування, 1 квартал 2019-2020 рр.

Вид страхування	1 квартал 2019 р.	1 квартал 2020 р.	Темпи приросту, %
КАСКО	1732,3	1830,9	5,7
ОСЦПВ	1102,5	1294,2	17,4
Зеленакарта	524,4	407,5	-22,3

Джерело: розроблено автором за матеріалами [2, 3, 4, 5, 6]

Проте, при детальному розгляді потрібно відмітити, що пандемія негативно вплинула на купівлю автомобілів, а це означає що і на страхування нових автомобілів. У квітні 2020р. скоротилася вдвічі реєстрація нових легкових автомобілів, якщо порівнювати з квітнем 2019р. За даними асоціації «Укравтопром» – ця різниця становить приблизно 3,7 тис. од.

Продажі за ці 4 місяці зменшилися на 6% до 23,8 тис. од., а продажі в квітні впали на 48% – до квітня 2019р.; на 42% до березня 2020р. – до 3,6 тис. од.

Слід зазначити, що преміум-бренди досить гарно перенесли карантин, хоч у квітні 2020р. у більшості був спад продажів, але в меншому розмірі, аніж у більшості доступних автомобільних марок. Можна прослідкувати цей тренд і серед німецьких брендів, таких як Land Rover, Volvo та Porsche.

Аналіз ситуації свідчить про те, що через COVID-19 і достатньо складну економічну ситуацію в першому півріччі 2020 р. ринок автострахування впав на 20-30% у відношенні до 2019 р. [1].

Ще складніша ситуація зі страхуванням життя. Страхові компанії почали по-різному будувати свою політику у відношенні до COVID-19. Одні страховики створюють окремі програми для страхування від COVID-19, а деякі зі страховиків, особливо беручи до уваги початок пандемії, розглядали захворювання від цього вірусу як виняток при здійсненні виплат. Переглянувши пропозиції страхових компаній для індивідуальних клієнтів запропоновано захист COVID-19 такими компаніями, як: «ТАС», «ARX» (раніше – «АХА Страхування»), «Універсальна», «ІНГО», «Оберіг», «АСКА-Життя», «ВУСО», «Країна» та «Провідна» [1].

Список використаних джерел:

1.COVID-19. Як пандемія змінила ринок страхування. URL : https://nv.ua/ukr/biz/experts/covid-i-strahoviy-biznes-v-ukrajini-tendenciji-ta-prognoz-novini- ukrajini-50116198.html
2.Офіційний сайт СК «ТАС». URL : http://www.tas.ua/ru/business/1/9
3.Офіційний сайт СК «ARX». URL: https://arx.com.ua/ru?gclid=4.CjwKCAiAm7OMBhAQEiwArvGi3LgUT4t_U26P5n8JqGgbfJ6QJAW6AFbHp0twZE7PRCMqo2yxd18qThoC3UYQAvD_BwE
5.Офіційний сайт СК «ІНГО». URL : https://online.ingo.ua/?gclid=6.CjwKCAiAm7OMBhAQEiwArvGi3OF1Tx5AWuJk49E6B40xrs0MgwChK2IFuusWPu0Ugn37AIY6I-B3GxoCyScQAvD_BwE
7.Офіційний сайт СК «USI». URL : https://usi.net.ua/strahuvannya/covid-19

УДК:336

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Бондар Н.В., студентка
Науковий керівник: Мамчур Р.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

З посиленням інтеграційних та глобалізаційних процесів відбувається монополізація і концентрація капіталу. На міжнародному ринку страхування спостерігається великий вплив світових економічних процесів. Страхування можна розглядати як діяльність, що приносить прибуток і є джерелом поповнення державного бюджету. Рівень розвитку страхового ринку є одним із основних показників ефективності функціонування бізнес-середовища [1, 2, с. 43]. Поширення страхового бізнесу допомагає створенню нових робочих місць, активізації упровадження інновацій, а також створює фундамент для стійкості економіки, пом'якшує наслідки глобальних ризиків [3, с.15].

Український страховий бізнес характеризується конкуренцією у сфері страхування ризиків, тоді як сфера страхування життя характеризується високим ступенем монополізму. Для аналізу сучасного стану страхового бізнесу необхідно простежити сучасні тенденції на міжнародному страховому ринку. Насамперед, це характеризується посиленням зв'язків і взаємодій, прискореною глобальною інтеграцією, глобалізацією страхового ринку. Як наслідок, існує тенденція до того, що декілька страхових компаній мають велику кількість страхових послуг та премій.

Зменшення кількості страхових компаній досить притаманна сучасному страховому ринку України (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка кількості страхових компаній на страховому ринку України та його галузевої структури протягом 2010-2020 років

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Кількість страхових компаній, од	456	442	414	407	382	361	310	294	281	233	210
В т.ч. life	67	64	62	62	57	49	39	33	30	23	20
В т.ч. non-life	389	378	352	345	325	312	271	261	251	210	190
Частка life страховиків, %	14,69	14,48	14,98	15,23	14,92	13,57	12,58	11,22	10,68	9,87	9,52
Частка non-life страховиків, %	85,31	85,52	85,02	84,77	85,08	86,43	87,42	88,78	89,32	90,13	90,48
Частка страхування життя, %	3,93	5,93	8,41	8,64	8,07	7,35	7,84	6,71	7,91,	8,72	11,10
Частка ризикових видів страхування, %	96,07	94,07	91,59	91,36	91,93	92,65	92,16	93,29	92,09	91,28	88,90

Існують різні структурні перетворення, які призводять до злиття, поглинання або ліквідації компаній. Страховий ринок зазнав впливу економічної кризи 2008-2009 років, що призвело до нестабільності на фінансовому ринку. Цьому сприяла системна банківська криза 2014-2016 років, оскільки банківські депозитні рахунки були джерелом страхових резервів, що перешкоджало

страховим компаніям виконувати свої зобов'язання [24]. Однією з особливостей українського страхового ринку є те, що він закритий і не має ознак вільної конкуренції, кожна страхова компанія є монополістом у своїй окремій закритій сфері.

Підсумовуючи результати дослідження, можна зробити висновок, що український страховий ринок знаходиться на стадії становлення. За короткий час, коли він сформувався, він уже зіткнувся з деякими проблемами, але це не зупинило його розвитку. Враховуючи те, що страховий бізнес займає друге місце на ринку небанківських фінансових послуг, це робить його перспективним і прибутковим напрямком діяльності. Страховий ринок України займає нижчі позиції, порівняно із високорозвиненими країнами Європи, США, Китаю, Японії, проте має великий страховий потенціал для свого розвитку.

Отже, сучасний страховий бізнес має перспективи для конкурентного розвитку. Для цього має бути взаємодія усіх суб'єктів страхового ринку. Завдяки спільним зусиллям український страховий бізнес може вийти на світовий рівень розвитку.

Список використаних джерел:

1. Сова О.Ю. Проблеми та перспективи розвитку страхового бізнесу в Україні. *Наука й економіка*. 2019. № 1 (37). с. 42-48.
2. Тенденції розвитку міжнародного страхового ринку. URL: https://pidruchniki.com/1499031244260/finansi/tendentsiyi_rozvitku_mizhnarodnogo_strahovogo_rinku
3. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України. URL: https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-irozvytok-strakhovoho-rynku-Ukrainy.html
4. Insurance TOP. Рейтинг страхових компаній. № 4(64). 2018. URL: https://forinsurer.com/files/file00645.pdf

УДК 336.222

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ МІЖБАНКІВСЬКИХ РОЗРАХУНКІВ

Булига В.В., студент
Науковий керівник: Муравський О.А., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Що стосується інформаційних систем, то «безпека» - це здатність протистояти втраті власника або інформаційної системи, що може трапитись при різних впливах на неї. Перш за все, це доступність ресурсів, надійність системи проти помилок передачі даних і технічних проблем. Нині термін доволі збільшився та тепер це також означає безпеку програм, файлів та обладнання від спроб отримати несанкціонований доступ до інформації, обману і зловживання.

Безпека платіжних систем є однією з передумов національної економічної безпеки. Безпека платіжної системи та національна економічна безпека співвідносяться між собою в системі вищого порядку, тобто в системі національної безпеки. Порушення роботи платіжних систем можуть завдати шкоди самій системі, загрожувати економічній системі країни і в кінцевому підсумку негативно вплинути на загальну ситуацію.

Система має належним чином реалізувати доступ до інформації щодо проведення платежу та дати можливість дізнатися про податки. Для цього потрібно ідентифікувати одержувача та платника, а сума платежу та інші перевірки не можуть бути змінені на жодній сторінці. Користувачі повинні бути захищені від несанкціонованого доступу.

Створити ряд заходів щодо інформаційної безпеки є дуже складним завданням. Щоб запобігти «надмірному захисту» автоматизованих банківських систем і мати можливість впроваджувати ефективні заходи захисту інформації, потрібно виокремити загрози та втрати, які вони несуть. [1]

Основними типами загроз для платіжних систем є:

-Несанкціонований доступ до системи, несанкціонована зміна або знищення інформації.

- Ненавмисна зміна або знищення інформації.

- Недоставка або неправильна доставка інформації.

-Затримка обслуговування.

Загрози компрометації системи включають усі види несанкціонованого доступу, включаючи санкції за підроблений доступ, неправильне використання пароля та вірусні атаки. Підтримка обслуговування може призвести до втрат капіталу, і за рахунок капіталу люди втрачають довіру до своїх платіжних систем.

Загрози безпеці, такі як зловживання привілеями, є поширеними. Зазвичай це робиться за допомогою стандартного програмного забезпечення, що працює у безкоштовному режимі.

Усі види вірусних атак становлять серйозну загрозу.

Враховуючи основні загрози для платежів, легко визначити найбільш уразливі місця у системі. Наприклад, найуразливішим є персонал, який утримує платіжну систему та її користувачів, потім- прикладне програмне забезпечення та загальне програмне забезпечення на всіх етапах, включаючи операційне середовище та комунікаційні мережі. [2]

На етапі розробки система захисту формується як єдиний комплекс для протидії. Вони включають заходи:

- Юридичні: відповідальність за документи, які порушують закони, постанови та інші правила роботи з управління, а також правила оплати, які обробляються, зберігаються в системі.

- Морально-етичні: правила поведінки учасників та обслуговуючого персоналу.

- Адміністративно-управлінські: організаційні заходи, такі як функціональні процеси, системи обробки платіжної інформації, використання ресурсів і діяльність співробітників.

- Фізичного захисту: охорона техніки, приміщень.

- Технічні (апаратно-програмні та програмні) засоби захисту. Вони можуть бути незалежними або комбінованими з іншими методами для забезпечення ідентифікації та аутентифікації користувачів, розподілу доступу та інших функцій захисту.

Система захисту СЕП НБУ розроблялась за технологіями та моделями обліку. Під час роботи СЕП вона безперервно аналізувалася та вдосконалювалася. СЕП також повинна мати повноваження та відповідати всім вимогам безпеки НБУ. [3]

Враховуючи завдання безпеки СЕП Банку, служби захисту інформації поділяються на два рівні: національні банки та регіональні розрахункові палати, за допомогою яких виконуються міжрегіональні та внутрішньорегіональні платежі. [3]

Система безпеки багаторівнева. Вона складається з високоцінного облікового запису, засобів надання зашифрованої інформації з різними рівнями доступу до інформації, а також набір технологій СЕП та технічного управління платежами. Управління забезпечується програмним забезпеченням усіх рівнів і це, у свою чергу, дозволяє співробітникам РРП і ЦРП, які обчислюють учасників, відстежувати послідовність платежів протягом та кінці дня.

Список використаних джерел:

1. Глобальні та національні проблеми економіки / Перспективи використання безготівкових розрахунків в Україні, Кошонько О.В, Капустяк Ю.І.
2.Організація і функціонування систем міжбанківських розрахунків в Україні, О.В. Васюренко, С.В. Гадецька, К.О. Волохата, С.О. Шамов, Т.С. Молодоря, І.Ю. Шамрай / 3.https://works.doklad.ru/view/Ytfwo9tOvDs/all.html
4. Звіт про відповідальність Системи електронних платежів Національного банку України міжнародним стандартам оверсайта 2020 рік // Інформація щодо відповідності СЕП кожному принципу, установленому міжнародними стандартами оверсайта с. 10-26.

УДК 330.1:658

«ЗЕЛЕНІ» ФІНАНСИ ЯК ДРАЙВЕР СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИНАМІКИ

Голованьова А.А., студентка
Науковий керівник: Файчук О.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

В умовах стрімкого розвитку суспільства та прагнення до максимізації його можливостей призвело до збільшення глобальних ризиків екології та до погіршення природного потенціалу планети. Внаслідок цього утворюється низка завдань перед людством – вирішення яких є питанням майбутнього нашої планети. На порядку денному G20 стоїть питання стійкого та збалансованого зростання світової економіки. Забруднення навколишнього середовища, виснаження природних ресурсів та ефекти зміни клімату накладають відчутні економічні стреси та несуть значні фінансові витрати. Внаслідок антропогенного тиску на світову ресурсну систему, природний капітал скоротився у 116 із 140 країн, у тому числі відбулося погіршення природних ресурсів, таких як прісної води та орних земель. Приблизно чотири мільйони людей вмирають щороку передчасно через вплив забруднення повітря, і стихійні лиха витісняють десятки мільйонів людей щорічно [1]. Фінансування екологічно стійкого зростання потребує значних обсягів інвестицій. Насамперед мова йде про «зелене»

фінансування глобальних проектів. Однак, досі не склалося загальновизнаного визначення поняття «зелені» фінанси.

Широке трактування "зелених" фінансів, охоплює фінансові механізми стимулювання (субсидування) відновлюваної енергетики; фінансові інститути, що спеціалізуються на "зелених" інвестиціях, забезпечують фінансування або хеджування таких інвестицій. З цієї позиції "зелені" фінанси включають в себе "екологічно відповідальні інвестиції" та "зміну інвестиційного клімату" й передбачають як державне, так і приватне фінансування, а також ефективне управління екологічними ризиками у всій фінансовій системі. «Зелені» фінанси у вузькому значенні – це сукупність фінансових продуктів і послуг (таких як "зелені" кредити, кредитні карти або «зелені» облігації), розробка, виробництво і використання яких спрямовано на зниження екологічних і кліматичних ризиків розвитку[2].

За останні роки уряди багатьох країн, почали включати конкретні механізми стимулювання розвитку «зеленої» економіки у свої довгострокові стратегії або розробили окремі стратегії «зеленого» зростання. Однією з перших країн серед країн-членів Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), яка започаткувала трансформацію своєї економіки на засадах зеленого зростання та впровадження нових підходів до системи планування, спрямованих на зміцнення взаємозв’язків між економікою і природним середовищем, стала Південна Корея.

15 серпня 2008 року Президент Республіки Корея Лі Мен Бак наголосив, що «низьковуглецеве зелене зростання» стане тим новим Баченням розвитку, яке буде вести країну шляхом зростання у наступні 60 років. Уряд презентував згадане бачення як інноваційний підхід у політиці, що передбачає зміну парадигми розвитку від «кількісного до якісного зростання», за якого ключовими факторами виробництва стають нові ідеї, трансформаційні інновації, фундаментально нові технології.

Стратегічними цілями зеленого зростання були визначені: адаптація до змін клімату та забезпечення енергетичної незалежності; створення нових підвалин для економічного зростання; покращення якості життя та зміцнення конкурентоздатності країни. Стратегія визначала зелене зростання як орієнтовану на дію парадигму, яка одночасно сприяє економічному зростанню і збереженню навколишнього середовища в рамках концепції сталого розвитку, спрямованої на розвиток відновлюваних джерел енергії та екологічно чистих технологій, створення нових робочих місць. [3].

Потрібно зазначити, що ЄС уже протягом багатьох років здійснює політику сприяння екологізації економіки, зокрема шляхом реалізації відповідних програм у таких секторах, як управління природними ресурсами, стале сільське господарство, розвиток відновлювальної енергетики, а також інтеграція екологічних питань у розвиток приватного сектору. [4].

Отже, розглянувши "зелені" фінанси з різних аспектів, ми розуміємо, що вони є майбутнім фінансових та економічних взаємовідносин у світі, оскільки саме вони потрібні для організації виробничого суспільства, у якого буде майбутнє. В умовах погіршення якості природного, виробничого та людського капіталів, які власне становлять матеріальну базу фінансового капіталу, та

поглиблення розриву між ними суттєво зростуть ризики нових масштабних фінансових криз. Саме тому необхідно створити нову інноваційну фінансову систему з урахуванням сучасних глобальних викликів забезпечення сталого розвитку світової економіки.

Список використаних джерел:

1.G20 Leaders' Communique [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.consilium. europa.eu/en/press/press-releases/2016/09/05-g20- leaders-communique/

Стаття Тенденції екологізації фінансової системи, можливості для країн, що розвиваються / Гацька Л. П. / [Електронний ресурс] // - Режим доступу: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgibin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe? I21DBN=LINK&P21DBN=UJR&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=A P_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=PSPE_prit_20 17_5_30

3.У напрямі зеленого зростання: досвід Республіки Корея. URL: http://www.me.gov.ua/Documents/ Detail?lang=uk-UA&id=b04a94ed-ef0e-4c30-a470-780e5296 efe0&title=UNapriamiZelenogoZrostanniaosvidRespublikiKoreia.

4.Стаття Міжнародний досвід застосування стимулюючих механізмів розвитку «зеленої» економіки Дима В.В. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : https://doi.org/ 10.32838/2663-6468/2019.6/08

УДК 336.7

ІСЛАМСЬКИЙ БАНКІНГ: СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА КОКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ

Гребенюк Т.А., студентка
Науковий керівник : Жарікова О.Б. к.е.н., доцент.
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ісламський банкінг- банківська діяльність, відповідна принципам шаріату, і її практичне застосування через розбудову ісламської економіки. [1]. Центральна ідея ісламського банкінгу полягає у тому, що гроші не можуть зростати лише тому, що були видані у вигляді позики. Кредитор може розраховувати на дохід тільки в тому разі, якщо гроші вкладаються в реальний сектор економіки і створюють додану вартість. Актуальність теми дослідження є важливою і з того погляду, що ісламський банкінг виявився більш стабільним ті підтвердив свою здатність майже безперебійно працювати під час глобальної фінансової кризи. Більше того, ісламське фінансування активно розвивається не тільки в мусульманських, а й у немусульманських країнах, зокрема у Великобританії, Франції, Швейцарії. Фундаментальні особливості ісламської економіки та фінансів орієнтують діяльність економічних суб'єктів на важливі соціальні цілі, а не лише на забезпечення добробуту своєї сім'ї, стимулюють розвиток торгівлі та надання різних фінансових послуг, водночас істотно обмежують можливості недобросовісної торгівлі й торгівлі уявними фінансовими активами, запобігають лихварству, необґрунтованому зростанню боргового навантаження, прив'язують фінансові зобов'язання до реального економічного ефекту та реальних активів. Завдяки цьому ісламські принципи економіки, фінансів та банківської справи за їх практичного втілення дають змогу

створювати більш фінансово стабільні господарюючі суб'єкти, які, своєю чергою, сприятливо впливають на розвиток національної економіки.[4].

Ісламську банківську систему становлять:

1) повноцінні ісламські банки;

2) «ісламські вікна» (допоміжні банківські підрозділи) звичайних банків.[3].

Ісламський банкінг базується на п'яти основних положеннях:

1.Заборона процентної ставки.

2.Принцип розподілу ризиків.

3.Заборона спекулятивної діяльності.

4.Неприпустимість фінансування заборонених видів бізнесу (виробництво зброї, алкоголю, тютюну та інше).

5.Принцип підтримки активів. [2]

Ісламський банкінг є конкурентоспроможним в умовах ринкової економіки і буде продовжувати зростати високими темпами. Основна частина світових активів (77%) в ісламському банківському бізнесі розташована на Близькому Сході і в Північній Африці; за ними йдуть Азія (18%), Європа (3,73%) і країни Африки на південь від Сахари (1%) (рис. 1).

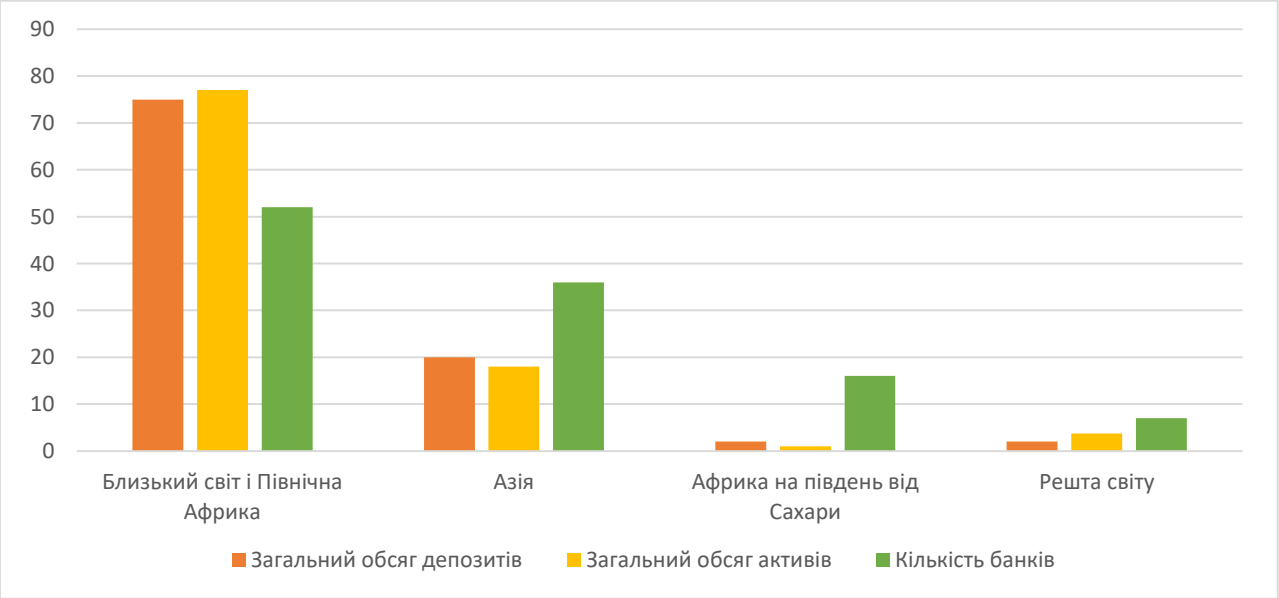

Рис. 1 Регіональний розподіл показників роботи ісламських банків у світі, %

Ісламські банки фінансують різні сектори економіки. Світова статистика свідчить про те, що більше чверті фінансування забезпечує придбання споживчих товарів довгострокового користування (рис. 2).

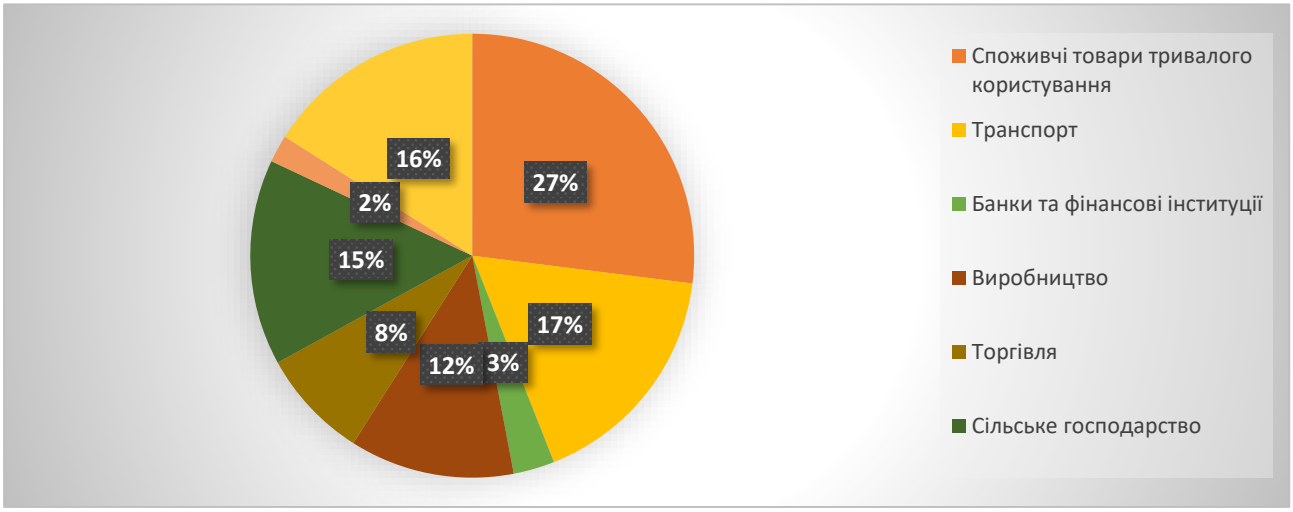

Рис.2 Фінансування ісламськими банками різних секторів економіки[5]

Фінансування нерухомості та будівництва, виробництва і торгівлі налічує 16%, 12% і 8% .Усі ці сектори є двигунами економічного розвитку та необхідною умовою для загального процвітання.

Центральна ідея ісламського банкінгу полягає у тому, що гроші не можуть зростати лише тому, що були видані у вигляді позики. Кредитор може розраховувати на дохід тільки в тому разі, якщо гроші вкладаються в реальний сектор економіки і створюють додану вартість. Ця унікальна характеристика є дуже привабливою для багатьох економік, оскільки виступає запорукою стабільності, надійності та успішного соціально-економічного розвитку країни.

Отже, стрімке збільшення темпів зростання ісламських банківських активів за останні десятиліття зумовлене підвищенням рівня інформованості та попиту, а також полегшенням доступу до ісламських банківських послуг. Ісламські фінансові продукти все ще становлять невелику частку глобального банківського сектору. Перспективною перевагою ісламського банкінгу є залучення ісламських фінансових інструментів традиційними банками.

Список використаних джерел:

1.https://ru.wikipedia.org/wiki/Исламский_банкинг
2.Джобст А. Економіка ісламських фінансів та сек'юритизації. Робочий документ МВФ. 2007. No 4. P. 120–127.
3.Звіт про стабільність ісламських фінансових послуг за 2016 рік. Куала-Лумпур: Рада з ісламських фінансових послуг, 2016. 164 p
4.Ісламський банкінг: перспективи розвитку.Банкір. 2015.No 3-4 (53/54). С. 65-68.
5.Ісламські фінанси: каталізатор спільного процвітання? Глобальний звіт про ісламські фінанси 2016. Джидда: ісламські дослідження та навчання.

УДК 336.71.0003.8

ПРОБЛЕМАТИКА УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ БАНКУ

Десятник Н.О. студентка
Науковий керівник: Файчук О.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Причиною виникнення банкрутства вітчизняних комерційних банків є недостатня якість щодо управління їх фінансово-економічною діяльністю. У системі управління фінансами банківської установи, управління прибутком і рентабельністю займає одне з ключових позицій, адже ці показники відображають ефективність фінансово-економічної діяльності комерційних банків, так як сума отриманого нею прибутку демонструє якість та ефективність управління її активними і пасивними операціями. Саме тому, дослідження прибутковості, його складових, а також факторів, що впливають на нього, і є одним із фундаментальних завдань управління фінансово-економічною діяльністю банку [2]. У діяльності фінансового сектора економіки банки мають безпосередній вплив. Банки дають змогу регулювати грошовий обіг, а також можуть виступати посередниками в процесі акумуляції і перерозподілі грошових коштів, в результаті цього банкам необхідно постійно здійснювати моніторинг щодо оптимізації структури доходів і збільшення ліквідності.

Наразі сьогоденні умови, пов’язані з, карантинними обмеженнями негативно впливають на фінансовий стан та прибутковість банків. Загальне зниження бізнес-активності під час карантину та падіння попиту на кредити й банківські послуги, а також збільшення неплатежів за кредитами негативно позначаються на процентних та комісійних доходах банків. Тому важливо покращувати ефективність діяльності, розробляти та вдосконалювати теоретико-методичні аспекти забезпечення фінансової стійкості за рахунок більш ефективного використання банківських інструментів та послуг [4].

Одним із ключових елементів стійкості виступає прибуток, який показує фінансові результати діяльності банку, проте він не завжди дає достатньо об’єктивні відомості про рівень ефективності фінансово-економічної діяльності банку, про можливість розміщених або інвестованих ним ресурсів приносити дохід. Тому ефективність фінансово-економічної роботи банку краще характеризують показники рентабельності чи прибутковості, які визначаються шляхом відношення прибутку до джерел його отримання, а економічна суть цих відносних показників в тому, що вони формують прибуток, отриманий з кожної гривні вкладених банком коштів [3]. Управління прибутковістю банківської діяльності здійснюється на етапах формування, розподілу та використання банківського прибутку.

Варто виділити такі типи стратегій управління прибутковістю, як: агресивна стратегія, захисна та диверсифікаційна. Реалізацією стратегічних і тактичних задач управління прибутковістю необхідно здійснювати через ефективно функціонуючий механізм управління прибутковістю [1].

Сучасні банки зіштовхуються з низкою проблем управління прибутковістю (рис. 1).

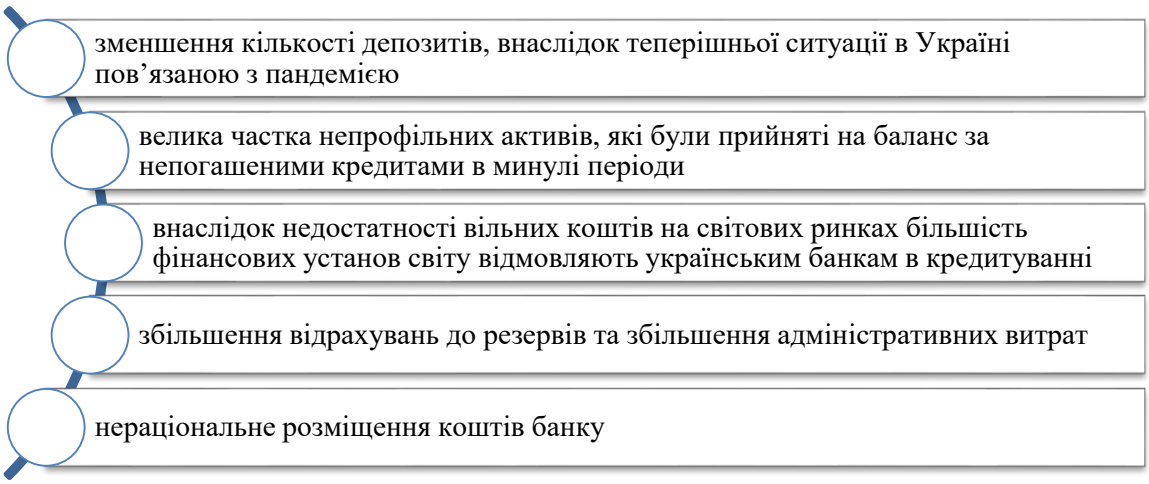

Рис.1. Проблеми управління прибутковістю комерційного банку
Джерело: складено автором на основі [1]

Механізм управління прибутковістю банківської установи включає систему методів та інструментів, що пов'язані із формуванням, розподілом та використанням прибутку установи, і здійснюється з метою покращення результатів прибутковості та підвищення ефективності банківської діяльності Управління прибутковістю банківських установ виступає елементом, що забезпечує зростання кінцевих результатів діяльності, збільшення рентабельності та капіталізації установ банківського сектору економіки.

Прибутковість банків є ключовий якісний показник фінансової діяльності комерційних банків, крім того він виступає важливою основою майбутнього функціонування комерційних банків та формування рейтингів на вітчизняному банківському ринку. Головне завдання банківського менеджменту – уникнути падіння прибутковості. Це неминуче впливає як на показник достатності капіталу, так і на рівень конкурентоспроможності банків на ринку [4]. Управління прибутковістю банківської установи є фактором, що забезпечує зростання кінцевого результату та покращує прибутковість і капіталізацію закладу в банківському секторі економіки. Тому головною метою управління прибутками комерційних банків є забезпечення та підтримання максимального добробуту засновників та учасників банків у теперішньому та майбутньому періодах.

Список використаних джерел:

1.Бідник Н. Б. Стратегія управління прибутком підприємства / Н.Б.Бідник // Економіка України. 2009. № 7. С. 97–99.
2. Добровольська О.В. Теоретико-методичні засади управління прибутковістю комерційного банку / О.В. Добровольська, М.О. Сабадин // Науковий вісник Харківського державного університету. Серія економічні науки. – 2017. – №23 (Ч.3). С. 111-114
3.Крепак, О. О. Механізм управління прибутковістю банку / О.О. Крепак // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет. 2016. Том 26. № 1. С. 72-75.
4. Офіційний сайт НБУ. Прибутковість банків у 2020 році залишається нижчою, ніж 2019 року // [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://cutt.ly/BTkFWiC

УДК 336 .77.01

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОБОТИ БАНКІВ У НАДАННІ КРЕДИТНИХ ПОСЛУГ

Дзюменко О.О., студентка
Науковий керівник: Аврамчук Л.А., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування

У період глобалізації, активної міжнародної діяльності, розвиту наукових технологій, збільшення кількості банків із іноземним капіталом доцільним є детальне вивчення міжнародного досвіду надання кредитних послуг.

Перша деталь, на яку звертаєш увагу при досліджені діяльності іноземних банківських та пара банківських установ – це кількість операцій, які вони пропонують своїм клієнтам. В Україні комерційні банки виконують приблизно 50 основних операцій, тоді як у розвинених країнах, наприклад у Великобританії близько100, Сполучених Штатах Америки біля 150, а в Японії понад 300 [1].

Щодо кредитних спілок, то за кордоном їх діяльність не обмежується лише здійсненням депозитної діяльності й наданням кредиту. Вони виконують операції щодо надання іпотеки; купівлі, продажу й розміщення цінних паперів; створенням та випуском депозитних та кредитних карток; навіть перерахування заробітної плати. За кордоном у кожній країні існує невелика кількість установ, але вони задовольняють всі потреби клієнта, тому їх ресурси є дуже великі. Для прикладу у Німеччині існує безліч малих й лише 3 великих універсальних комерційних банки, а саме: Дойчебанк, Дрезднербанк та Коммерцбанк, і саме вони видають приблизно 40% всіх кредитів та мають більше 50% активів усіх банківських установ. А ось в нашій країні є дуже багато універсальних комерційних банків та інститутів, це є позитивним моментом, адже на ринку існує конкуренція, проте обсяг активів у них порівняно із закордонними компаніями є незначним [1,2].

У закордонних кредитних спілках також існують програми, які досліджують можливість неповернення позикових коштів, розглянемо найпопулярніші. Першою та одною із найстаріших систем оцінки є BAZEL. Даної методики мають дотримуватися всі кредитні спілки Європейського Союзу. Застосування заходів BAZEL сприяє покращенню якості структури капіталу спілки та утворенню великих резервів завдяки збільшенню капіталу акціонерів для покриття ризикових та непрацюючих кредитів. Суть програми полягає у виключенні деяких пунктів, що є мало ліквідні із капіталу, адже ними буде неможливо закрити витрати, які утворилися через проблемну позику.

Ще одна популярна програма мінімізації ризиковості позики для кредитних спілок називається CAMEL. ЇЇ зміст – це дослідженні 5 основних показників діяльності спілки, на основі яких можна дійти висновку чи може спеціалізований інститут видати даний кредит, чи не буде він занадто ризикованим для кредитної спілки на теперішньому етапі [3].

Якщо ж після використання програм, що вивчають ймовірність неповернення позики було прийнято рішення видати кредит і він перетворився на непрацюючий, іноземні установи використовують заходи, які усувають дані

позики. Найефективнішим є метод реструктуризації, яким і скористалися банківські установи України та значно знизили рівень NPLs у останні роки.

Завдяки неухильному дотриманні та використанні зазначених процесів, рівень проблемних кредитів в іноземних банківських установах та кредитних спілках ніколи не перевищує позначки 20%. Для того щоб інститути України могли взяти на озброєння зазначені методики необхідно удосконалити законодавство у даній сфері та акумулювати кошти для утворення установ, які будуть систематично збирати необхідну інформацію про стан підприємств та їх кредитну діяльність [4].

Як вже зазначалося раніше проценти за позику в іноземних країнах є значно нижчими, ніж у нашій державі, але крім того вони пропонують потенційним клієнтам велику кількість програм із гнучким способом повернення кредитній установі коштів. Одним із найвідоміших являється метод Balloon loan, згідно якого позичальник віддає взяті гроші незначними сумами на початку і під час закриття кредитного договору віддає значно більші обсяги готівки.

Також поширеним гнучким способом повернення позики у банківських установах є дуже малий відсоток за користування взятими грошима на перших періодах, а потім моментальне, дуже різке зростання процента. Кредитні договори з такими умовами повернення коштів зазвичай беруть нещодавно створені юридичні особи для власного розвитку.

Отже, спеціалізованим установам України необхідно запозичити або створити велику кількість нових продуктів та збільшити обсяг власних активів. А якщо брати до уваги кредитну діяльність, то для її процвітання банкам та парабанкам потрібно запозичити методи, що допомагають знизити ризиковість кредитного договору ще до його укладання та зменшити кількість вже існуючих непрацюючих позик.

Щоб розвинути кредитний ринок України потрібно перш за все переглянути законодавство, створити нові кредитні продукти, ввести інновації, а головне стати повністю клієнтоорієнтованими.

Список використаних джерел:

1.Шірінска Е. Б. Операції комерційних банків: національний і зарубіжний досвід. *Фінанси і статистика*. 2018. С 407 .

2.Прийдун Л. Оцінка зарубіжного досвіду мінімізації рівня проблемної заборгованості у кредитних операціях банків. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє.* 2011. № 16. С. 201 – 209.

3.Осадець О. М. Швець Н. Р. Застовування зарубіжного досвіду в діяльності кредитних спілок України. *International scientific conference from the Baltic to the Blak sea: the formation of modern economic area* . 2017. 164-166 С.

4. Колісник М. Кобилецька О. Проблеми та перспективи функціонування бюро кредитних історій України. *Науковий вісник НЛТУ України.* 2019. № 19.2. С. 208 –219.

УДК 336.7

СТАН КАПІТАЛУ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ДО ТА ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19

Євтушенко А.С. студентка
Муравський О. А., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

На сучасному етапі розвитку банки України стикаються зі значними загрозами операційного середовища. Вони насамперед обумовлені наслідками пандемії коронавірусної інфекції COVID-19, яка спричинила економічну рецесію, погіршення показників державних фінансів, економічного стану економічних агентів, зниження реальних доходів населення та зростання безробіття. Це негативно впливає на рівень прибутковості діяльності, у тому числі через слабкі перспективи кредитування та постійні структурні проблеми. Попри те, що наразі резерви капіталу банків України є достатніми для покриття неочікуваних втрат, подальша невизначеність операційного середовища через пандемію коронавірусної інфекції COVID-19 можуть спричинити дефіцит капіталу, особливо в тих банках, які мають ризиковий профіль бізнес-моделі та низькі стандарти управління ризиками, зокрема кредитним.

Капітал банку складається із статутного капіталу та резервних фондів. Внаслідок втрат минулих років, спричинених діяльністю власників до націоналізації, банк має накопичений дефіцит, який покривається за рахунок внесків до статутного капіталу, здійснених державою у 2017 році (Фонд гарантування вкладів перерахував 29 438 млн. грн. у зобов'язання, у т.ч. 10 934 млн коштів клієнтів, 10 721 випущених єврооблігацій та 7 783 млн грн субординованого боргу та затверджено зміни до статуту щодо збільшення статутного капіталу до 50 695 млн грн або 181,05 млн акцій).

Відповідно до стратегії розвитку банк займає «консервативну позицію щодо капіталу (CAR на рівні 14%) та формує консервативний кредитний портфель з адекватним значенням ризику». Ефективність політики управління капіталом банку після націоналізації підтверджує динаміка нормативів та додаткових показників, наведених у таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка достатності капіталу АТ КБ «ПриватБанк» у 2015-2020 рр. (станом на початок року) [1]

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Економічні нормативи достатності капіталу						
Регулятивний капітал, млрд. грн	25552	11562	17569	19556	19224	35257
Коефіцієнт достатності регулятивного капіталу, %	10,7	1,55	10,43	17,46	14,15	28,09
Коефіцієнт достатності основного капіталу, %	...	...	...	...	7,13	14,06

Додаткові показники достатності капіталу						
Індекс надійності, %	11,81	-0,43	10,78	12,6	21,01	16,52
Фінансовий важіль	8,47	0	9,28	7,96	4,96	6,05
Показник власної участі в активах, %	10,56	-0,43	100,00	11,16	17,36	14,18
Мультиплікатор капіталу	9,47	-23,63	1,00	8,96	5,76	7,05

За результатами розрахунків ми виявили, що достатність капіталу була найгіршою у 2017 році, коли була визнана реальна вартість кредитного портфеля та застави банку. Після націоналізації значення всіх аналізованих показників достатності капіталу значно покращилися. Це позитивно впливає на рівень фінансової безпеки. Контроль за дотриманням нормативів достатності капіталу, встановлених НБУ, здійснюється через щомісячні звіти.

Список використаних джерел:

1. Кузнєцов Д.В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКУ: Кваліфікаційна робота бакалавра. Суми, 2021. 75 с.
2. ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКІВ: ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ОЦІНКИ. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2421/1/2563_IR.pdf

УДК 336.34.7

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ ШЛЯХОМ ПРАВОВОГО РЕГЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Жарікова А.Л., студентка
Науковий керівник: Жарікова О.Б. к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Банківська таємниця, як особливий вид конфіденційної інформації, полягає в додержанні та збереженні інформації, яку банки та їх службовці одержують у процесі здійснення банківської діяльності стосовно економічної, підприємницької та іншої діяльності їх клієнтів. При визначенні банківської таємниці принципового значення набуває питання правової класифікації інформації, яка є об'єктом, банківських правовідносин:

- конфіденційна інформація;
- інформація яка може бути оприлюднена;
- внутрішньобанківська інформація - інформація яка збирається і використовується всередині банківської системи. Згідно закону, банк має право надавати інформацію, що становить банківську таємницю іншим банкам, в обсягах, необхідних для надання кредитів, банківських гарантій.

Банківська таємниця передбачає обов'язок банку зберігати в таємниці інформацію, яку він отримав у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третіми особами при наданні послуг, розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту. Необхідність чіткого

правового регулювання інституту банківської таємниці обумовлено перш за все тим, що предмет банківської діяльності передбачає одержання, збереження та використання інформації, яка має фінансово-економічну, матеріальну, особисту та іншу цінність для клієнта. При цьому, режим банківської таємниці не зводиться до виключно договірних відносин між; банком, та клієнтом

Як зазначає О.М. Олейник, банківська таємниця являє собою компроміс приватних інтересів і потреб банку та клієнта, з публічною необхідністю забезпечення прозорості чи відкритості банківської діяльності. Йдеться про інформацію, яка забезпечує стабільність економічних, грошово-кредитних відносин, відносин, пов'язаних із наповненням доходної частини бюджетів тощо. Правове забезпечення банківської таємниці знайшло своє закріплення у Законі України "Про банки і банківську діяльність". Крім того, питання про надання та використання інформації, одержаної в результаті здійснення банківської діяльності, регулюються нормативно-правовими актами Національного банку України, спільними актами центральних органів державного управління.

Необхідно зазначити, що сьогодні питання банківської таємниці, в правовому аспекті є дещо конфліктним і до кінця не узгодженим. Йдеться про обов'язки банків надавати інформацію правоохоронним органам про ідентифікацію осіб, які здійснюють значні та/або сумнівні операції тощо. Такі положення закріплено в законах України "Про банки і банківську діяльність"; "Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг"; Постановою Кабінету Міністрів України та Національного банку про затвердження Положення про Сорок рекомендацій групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF). Збереження банківської таємниці завжди було однією з фундаментальних засад банківської діяльності.

Відповідно до ст. 8 ЗУ «Про доступ до публічної інформації», банківська таємниця за правовим режимом належить до одного з різновидів інформації з обмеженим доступом – таємної інформації.

Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю. Порядок доступу до таємної інформації регулюється ЗУ «Про доступ до публічної інформації» та спеціальними законами. Щодо банківської таємниці таким законом є ЗУ «Про банки і банківську діяльність».

Інформацією є будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. Суб'єкт відносин у сфері інформації може вимагати усунення порушень його права та відшкодування майнової і моральної шкоди, завданої такими правопорушеннями (ст. 200 Цивільного кодексу України). Інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація (ст. 21 Закону України "Про інформацію"). Інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку, є банківською таємницею (ст. 60 Закону України "Про Банки і банківську діяльність").

При цьому в банківських установах, поряд із банківською таємницею, відбувається обіг інших видів інформації з обмеженим доступом, зокрема конфіденційної інформації про особу (персональних даних), комерційної таємниці, державної таємниці. Оскільки всі ці види інформації різні за своєю природою (змістом і правовим режимом), то можна говорити про те, що в процесі банківської діяльності і встановлення відносин між клієнтом і банком відбувається певний «перехід» інформації від одного виду інформації з обмеженим доступом до іншого з більш «жорстким» режимом охорони.

Задля належного забезпечення режиму збереження державної таємниці в банках, які здійснюють її оброблення, Національним банком України (НБУ) розроблене Положення про порядок здійснення Національним банком України наглядових функцій щодо банків, діяльність яких пов'язана з державною таємницею (Постанова НБУ № 538 від 28.12.2002).

Список використаних джерел:

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III.
2. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV.
3. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI.
4. Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: Закон України від 28.11.2002 № 249-IV.
5. Андриевская И.С. Прозрачность банковской системы и конкуренция: межстрановой анализ. Вопросы экономики. 2014. № 9. С. 96–112.

УДК 330:336.37

СПРИЯННЯ КРЕДИТУВАННЮ ЕКОНОМІКИ ЯК ОДНА ЗІ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ НБУ

Карасюк В.С., студентка
Науковий керівник: Костюк В.А., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Економічний розвиток країни в умовах обмеженості фінансових ресурсів, політичної та економічної нестабільності прямо залежить від ефективності функціонування банківської системи, оскільки обсяг вільних ресурсів, який належить саме банківському сектору, здатний забезпечити стабільний розвиток реального сектора економіки України.

Кредитна діяльність банків відіграє важливу роль у забезпечення процесів відтворення в економіці, сприяє заснуванню нових суб'єктів господарювання та забезпечує соціально – економічний розвиток і економічне зростання в країні. За таких обставин розвиток банківського кредитування має не тільки виконувати основну роль у процесі перерозподілу капіталу, а й бути ключовим елементом економічного зростання та розвитку національної економіки.

Саме тому на даному етапі становлення банківської системи України одним із основних завдань стоїть використання кредитного потенціалу країни для сприяння банківського кредитування сектора економіки. Таким чином, питання щодо сприяння кредитування економки банками та оцінка його впливу

на процес забезпечення стабільного економічного зростання набуває особливої актуальності.

Основними чинниками, що створюють проблеми кредитування економіки в Україні та пов'язані з нестабільністю банківської системи можна вважати: зниження довіри до банківської системи; підвищення відсоткових ставок по кредитах; укрупнення банків шляхом зменшення кількості малих банків; зниження кредитних рейтингів банків тощо [1]. Саме ці проблеми призводять до дефіциту власних ресурсів банку, рівня капіталізації, що спричиняє зростання відсоткових ставок за кредитами та зростання конкуренції між банками. Тому кредитування економіки стає проблемним.

Задля вирішення цих проблем Національним банком України була розроблена «Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року». Однією з цілей напряму сприяння відновленню та розвитку економіки є сприяння кредитуванню економіки. Для відновлення кредитування планується здійснення таких стратегічних ініціатив [2]:

1. Сприяння розвитку іпотечного кредитування.

Основна мета створити систему іпотечного кредитування, що буде формувати ефективні ринкові механізми залучення довгострокових фінансових ресурсів у фінансово-кредитні сфері та забезпечувати функціонування на цій базі ринку довгострокового іпотечного кредитування із використанням сучасної ринкової інфраструктури та фінансових інструментів, що дадуть можливість поступово знижувати вартість іпотечних кредитів для населення та суб'єктів господарювання і збільшувати строки кредитування.

Задля зменшення перешкод для іпотечного кредитування пропонуються наступні дії:

- підготувати законодавчі зміни щодо іпотеки для посилення захисту прав кредиторів, врегулювання питання іпотечного кредитування під заставу об'єктів незавершеного будівництва;
- підготувати законодавчі зміни щодо обмеження ризиків інвесторів на первинному ринку нерухомості;
- трансформувати Державну іпотечну установу (ДІУ) в іпотечну агенцію для стимулювання вторинного іпотечного ринку

2. Стимулювання розвитку ринку небанківського кредитування за рахунок:

- врегулювання питання щодо правових підстав та порядку залучення активів від юридичних та фізичних осіб з метою подальшого здійснення кредитування за рахунок таких коштів;
- розробки пропозиції щодо розширення на законодавчому рівні переліку послуг, що можуть надаватися кредитними спілками своїм членам;
- диференціації регуляторних вимог до фінансових компаній, що здійснюють мікрокредитування та кредитних спілок, які здійснюють залучення внесків членів кредитної спілки чи фінансової компанії на депозитні рахунки;

3. Розвиток сталого фінансування;
4. Підтримка та розвиток експортерів та пріоритетних галузей економіки.

Про досягнення цілей даної стратегії будуть свідчити наступні дані [2]:

Показник виконання стратегічної цілі	Значення показника на кінець	
	2020 року	2024 року
Обсяг чистих банківських кредитів суб'єктам господарювання та фізичним особам до ВВП, %	13,9 %	22 %
Частка валових іпотечних кредитів домашнім господарствам у загальному кредитному портфелі резидентів, %	3,2 %	Більше 10 %
Кредитний портфель МСП (що не належать до груп юридичних осіб під спільним контролем або груп пов'язаних контрагентів), % до ВВП	2,3 %	3%
Рівень проникнення небанківського кредитування, % до ВВП	1,9 %	Не менше 3 %

Отже, вплив кредитної діяльності на реальний сектор економіки країни є беззаперечним. Сьогодні спостерігається зменшення частки кредитів, наданих фізичним особам, у загальному обсязі кредитування та збільшення частки кредитів наданих суб'єктам господарювання. Тому у сучасних умовах нагальною потребою є дотримання стратегії НБУ щодо сприяння кредитуванню економіки.

Список використаних джерел:

1.Ковзун Л.І. Основні проблеми банківського кредитування в Україні та шляхи їх вирішення. Управління розвитком. 2013. № 19. Ст. 140-142.
2.Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/ua/about/strategy

УДК 336.71

КРЕДИТНИЙ РИЗИК КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ТА МЕТОДИ ЙОГО МІНІМІЗАЦІЇ

Кнап Д.В., студент
Науковий керівник: Росул Я.І., викладач вищої категорії
Відокремлений структурний підрозділ «Мукачівський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

Банківська система держави, як і інші сфери економічної діяльності України, перебувають в умовах, які суттєво відрізняються від умов у переважній більшості розвинутих країн своєю складністю. Це зумовлено дією різноманітних факторів: затяжною економічною кризою, відсутністю стабільних господарських зв'язків.

Кредитний ризик визначається науковцями як внутрішній ризик в основній діяльності банку. Його суть полягає у вірогідності збитків від непогашення позичальником основної суми боргу та процентів за кредитом.

Кредитні ризики є основними ризиками, що виникають у процесі операційної діяльності банківських установ, поява яких спричинена допущеними помилками під час оцінки кредитоспроможності позичальника, несвоєчасним виявленням проблемних кредитів.

Мінімізація кредитного ризику дає змогу не лише запобігти можливим

втратам банку від кредитної діяльності, а й не допустити виникнення серйозних проблем із ліквідністю та платоспроможністю.

У банківській справі присутність ризику є цілком нормальним явищем. Щоб отримати суттєвий прибуток, необхідно йти на обґрунтований ризик. Найдохіднішою статтею банківського бізнесу й вагомою часткою активів банку є надання кредитів, то від кредитних ризиків банківські установи найбільше потерпають.

Для захисту своїх інтересів, зменшення рівнів кредитних ризиків у процесі активної діяльності комерційний банк керується як нормативними положеннями, показниками ризику, встановленими інструктивними документами, так і власними критеріями оцінки ймовірних ризиків, методами та заходами щодо їх зниження, які відображаються у кредитній політиці банків.

Для розвитку методів оцінки кредитного ризику було здійснено:

– розширення обсягів банківського кредитування та зростання кількості позичальників;

– поява нових складних моделей оцінки кредитного ризику, які дали змогу моделювати вплив численних факторів на дефолт позичальників, а також визначати кореляційні зв’язки між ними;

– збільшення втрат унаслідок настання ризиків за позабалансовими операціями банків, особливо за операціями з похідними фінансовими інструментами.

Для зниження кредитних ризиків комерційні банки використовують різноманітні прийоми та заходи захисту від кредитного ризику, а саме: диверсифікацію, лімітування, страхування, розподіл ризиків (рис. 1).

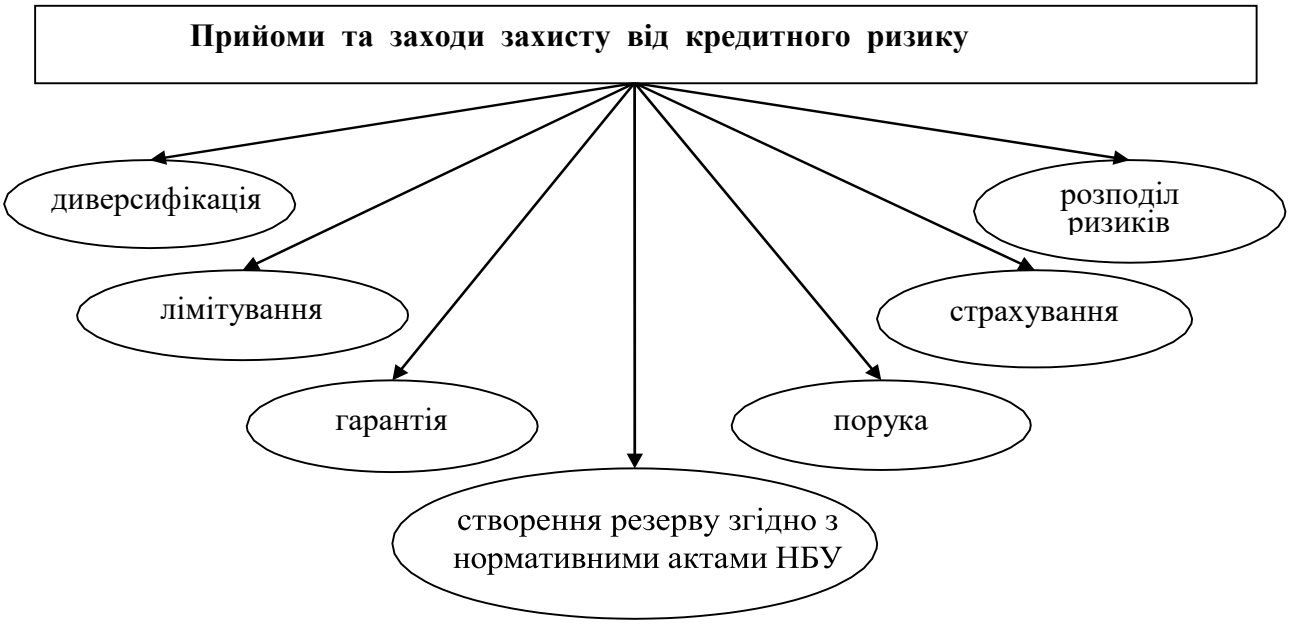

Рис. 1. Прийоми та заходи захисту від кредитного ризику

Дієвим заходом захисту від кредитного ризику є аналіз кредитоспроможності позичальників, який дає змогу вчасно реагувати на зміни фінансового стану клієнта

та приймати рішення щодо доцільності видачі кредитів. Кредитоспроможність позичальника – це його здатність повністю і своєчасно розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями.

Одним із найефективніших методів протидії можливому впливу кредитних ризиків є створення резервів під проблемну заборгованість. Цей метод є доволі непопулярним, оскільки фінансові ресурси, що можуть бути використані банками для нарощування обсягів активних операцій, перебувають у вигляді резервів і не приносять прибутку.

Кредитні ризики несуть у собі найбільшу небезпеку для комерційних банків у контексті забезпечення та збереження їх фінансової стійкості. Потрібно продовжувати роботу з мінімізації кредитного ризику як на рівні комерційних банків, так і на законодавчому рівні.

Список використаних джерел:

1. Кредитний ризик комерційного банку : [навч. посіб.] / За ред. В.В. Вітлінського. К. : Знання, КОО, 2000. 251 с.
2. Петрук О.М. Банківська справа : [навч. посіб.] / О.М. Петрук. К. : Кондор, 2004. 461 с.
3. Демчик І. Управління кредитним ризиком / І. Демчик // Банківський менеджмент. 2008. № 8. С. 5.
4. Криклій О.А. Управління кредитним ризиком банку : [монографія] / О.А. Криклій, Н.Г. Маслак.Суми : УАБС НБУ, 2008. 86 с.
5.Кузнєцов І.О. Кредитний ризик: суть, виникнення та методи усунення / І.О. Кузнєцов // Інноваційна економіка. 2008. № 1. С. 85–86.

УДК 33:336

КРЕДИТНА ПОЛІТИКА БАНКІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Ковалінська Д.О., студент
Науковий керівник: Костюк В. А., к.е.н., оцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кредитування є важливим джерелом прибутку банку та важливою складовою відносин з клієнтами. Задля забезпечення ефективної кредитної діяльності банки розробляють власну внутрішню кредитну політику. Вона дає можливість керувати, регулювати та правильно організовувати взаємовідносини між банком і його клієнтами щодо руху грошових коштів [1]

Пандемія COVID-19 впливає на кредитну діяльність наступних ризиків:

- зниження доходів потенційних клієнтів банку обмежує їх можливості обслуговувати кредити, також присутня невизначеність щодо відновлення доходів громадян і суб’єктів господарювання в найближчому майбутньому; [2]
- зниження кредитоспроможності позичальників і зростання кредитного ризику, відповідно, призводять до підвищення процентних ставок по кредитах, що як правило знижує попит на них;
- банки зміцнюють стандарти кредитування, і знижують ліміти по кредитних продуктах;

- обмеження мобільності позичальників, яке є перешкодою для отримання кредиту особливо для тих, хто не використовує дистанційне банківське обслуговування;
- дефіцит капіталу в банків для нарощування обсягів кредитування.

Усі вище зазначені чинники формують умови для обмеження кредитної активності [3].

Отже, у процесі дослідження встановлено, що кредитування економіки в умовах пандемії зазнало надзвичайних змін і набуло особливої актуальності.

Кризові явища, викликані COVID-19 та пов’язаними з пандемією і карантинними заходами призвели до зростання рівня неповернення кредитів та негативно вплинули на якість кредитних портфелів фінансових установ. Оскільки, банківський сектор – це найважливіший елемент економіки країни, його основним завданням зараз є ефективний перерозподіл фінансових ресурсів між населенням, суб'єктами господарювання та державою щодо залучення грошових ресурсів вкладників, який виступає підґрунтям соціальної стабільності в суспільстві. Пандемія є каталізатором використання нових кредитних банківських продуктів, а також нових способів взаємодії клієнтів з банками. За допомогою кредитування банк забезпечує якісний перерозподіл коштів в суспільстві та бере участь в соціально-економічному розвитку суспільства. [4]

Розробка кредитної політики створює передумови для ефективної кредитної діяльності банку, а також зменшує можливість прийняття нераціональних рішень та помилок в діяльності. Роль кредитної політики полягає у визначенні пріоритетних напрямків розвитку і вдосконалення банківської діяльності в процесі акумуляції та інвестування кредитних ресурсів в підвищенні їх ефективності.

Список використаних джерел:

1. Балянт Г. Р., Галіцейська Ю. М. Теоретичні та практичні аспекти розроблення та реалізації кредитної політики банків. Вісник Мукачівського державного університету. 2017. Вип. 11. С. 401-406.
2. Назлуханян С. С. Банківське кредитування малого бізнесу в Україні: проблеми та перспективи розвитку. Соціально-гуманітарний вісник. 2019. Вип. 25. С. 238–239
3. Маринчак Л., Масик І. Особливості функціонування банківських установ в Україні в період пандемії. Науковий вісник ІФНТУНГ. Серія : Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості. 2020. No 1(21). С. 174–183
4. Бержанір І. А. Банківське кредитування: сучасний стан та перспективи розвитку. Modern economics. 2020. No 20. С. 26–30.

УДК 336.774.3

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Корнієнко А.В. студент
Науковий керівник: Жарікова О.Б. к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Одним із найважливіших завдань управління кредитною діяльністю комерційного банку є формування, аналіз та оптимізація структури кредитного портфеля банку. За визначенням Національного банку України, кредитний портфель – це сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначеної банком кредитної політики [2]. Кредитний портфель комерційного банку є одним із найризикованіших напрямків, і найвагоміших компонентів структури відсоткових доходів. Головна мета управління кредитним портфелем комерційного банку полягає в забезпеченні максимальної доходності за певного рівня ризику. Доходність і ризик є основними параметрами, що характеризують якість кредитного портфелю банку [5].

Головна мета управління кредитним портфелем комерційного банку полягає у забезпеченні максимальної доходності за певного рівня ризику. Доходність і ризик є основними параметрами, що характеризують якість кредитного портфеля банку [1].

Вивченню організації системи управління кредитним портфелем у комерційному банку приділяли увагу такі українські вчені, як В. Базилевич, О. Корольов, І. Ткаченко, О. Устинко та інші. Серед зарубіжних дослідників, які внесли вклад в розробку даної проблеми, варто відзначити М. Грубера, А. Гроппелі, Е. Елтона, У. Шарпа та інші. Проте, попри достатньо велику кількість публікацій, такий важливий аспект банківської діяльності, як кредитування має постійно перебувати під контролем в сучасних нестабільних умовах розвитку держави. Також кредитний аналіз є основою управління якістю активів, адже кредити займають найбільшу частку в їхній структурі, та якістю кредитної діяльності, що проводиться з метою оцінки фінансового стану в країні. Обсяг і структура кредитного портфеля банку визначаються такими чинниками, як: офіційна кредитна політика банку; правила регулювання банківської діяльності; величина капіталу банку; досвід і кваліфікація менеджерів; рівень дохідності різних напрямів розміщення коштів. Банківські установи зацікавлені змінювати структуру кредитного портфеля з метою отримання найбільш сприятливих значень його основних показників – дохідності, ризику та ліквідності. Якість всього кредитного портфеля в цілому визначає ефективність кредитної діяльності, тому для її успішної реалізації, а саме забезпечення повернення наданих позичок та підвищення дохідності кредитних операцій, банки мають впроваджувати ефективну та гнучку систему управління кредитним портфелем.

Одним з основних напрямів підвищення ефективності кредитного портфеля банку є результативне управління ним, яке передбачає збалансування та мінімізацію ризику усього портфеля та контроль структури кредитного

ризику, що притаманний тим чи іншим ринкам, клієнтам, позичковим інструментам, кредитам та умовам діяльності [4].

Процес управління кредитним портфелем включає реалізацію таких послідовних етапів:

- вибір кредитної політики;
- аналіз ринку кредитів;
- формування кредитного портфеля;
- аналіз кредитного портфеля;
- оцінка ефективності кредитного портфеля.

За даними НБУ створено рейтинг з 10 банків з найбільшим розподілом кредитів, наданих фізичним та юридичним особам, за класами боржника станом на 01.10.2021 р., які наведені на рис. 1.

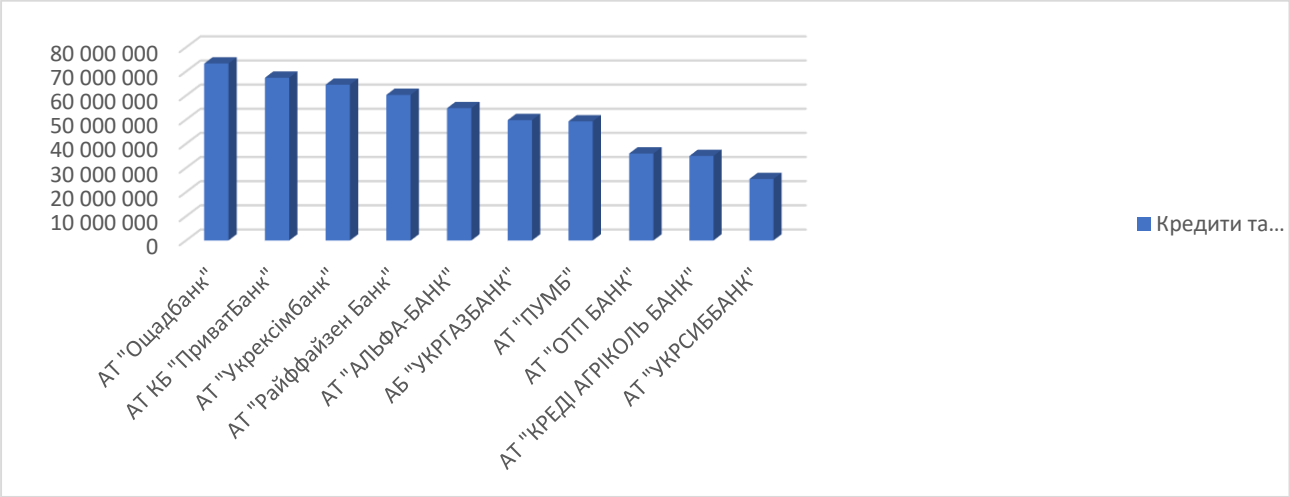

Рис. 1. Кредити та заборгованість клієнтів 10 комерційних банків України

Джерело: побудовано авторами на основі [3].

Основними стратегічними завданнями покращення стану кредитного портфеля комерційних банків України є:

1) підвищення рівня доходу в поточному періоді та мінімізація рівня ризиків;

2)здійснення моніторингу стану та структури кредитного портфеля за результатами аналізу динаміки здійснення кредитних операцій;

3) формування комплексу методів управління портфельним кредитним ризиком;

4) спонукання керівництва кредитного відділу до розвитку персоналу та покращення системи стимулювання.

Аналізуючи проблеми банківського кредитування в Україні, можна сказати, що банківська система України потребує значного реформування та удосконалення кредитної політики.

Ефективна кредитна політика, постійний моніторинг структури кредитного портфеля, дії керівництва з управління ризиками повинні призвести до зростання обсягів кредитування, вдосконалення системи управління якістю кредитного портфеля.

Список використаних джерел:
1. Дзюблюк О. Механізм забезпечення якості кредитного портфеля й управління кредитним ризиком банку в період кризових явищ в економіці / О. Дзюблюк. – Журнал Європейської економіки. Т. 9 (№ 1). 2010 С. 108–124.
2 .Кредитний ризик і ефективність діяльності банку: монографія / О.В. Дзюблюк, Л.М. Прийдун. – Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2015. 295 с.
3. Офіційний сайт НБУ: Показники банківської системи. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1
4. Сєрик Ю. В. Управління кредитним портфелем банку / Ю. В. Сєрик // Економіка і управління. – 2012. – № 4. – С.70-75.
5. Тептя О.В. Організація системи управління кредитним потрфелем у комерційному банку / О.В. Тептя // Вісник Хмельницького національного університету. Серія "Економічні науки". 2010. № 5. Т. 2. С. 141 – 144.

УДК 336.4

ПАНДЕМІЯ COVID-19 ЯК ВИКЛИК ДЛЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Костик К. Ю., студенка
Науковий керівник: Худолій Л.М., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Соціально-економічне життя в Україні зазнало значного негативного впливу глобальної пандемії COVID-19, звузивши джерела фінансування соціальної підтримки населення та галузей економіки. З'явилася об'єктивна потреба в економічному регулюванні процесів відновлення економіки і споживчого попиту населення.

Ключовим моментом в розвитку пандемії стали локдауни, як обмежувальні заходи, що негативно впливають на економічну активність підприємств і населення. В свою чергу, економічні проблеми відбиваються на економічних показниках розвитку країни, а саме: падінні ВВП, зростанні безробіття, зменшенні прибутків підприємств, неповерненні кредитів позичальниками, скороченні попиту і недонаповненні бюджетів тощо. Відповідно, і фінансовий ринок, відреагував значним падінням вартості усіх можливих класів активів.

Доцільно розглянути детальніше деякі із макроекономічних показників, щоби описати стан економіки і фінансової системи в період карантину у світлі останніх подій.

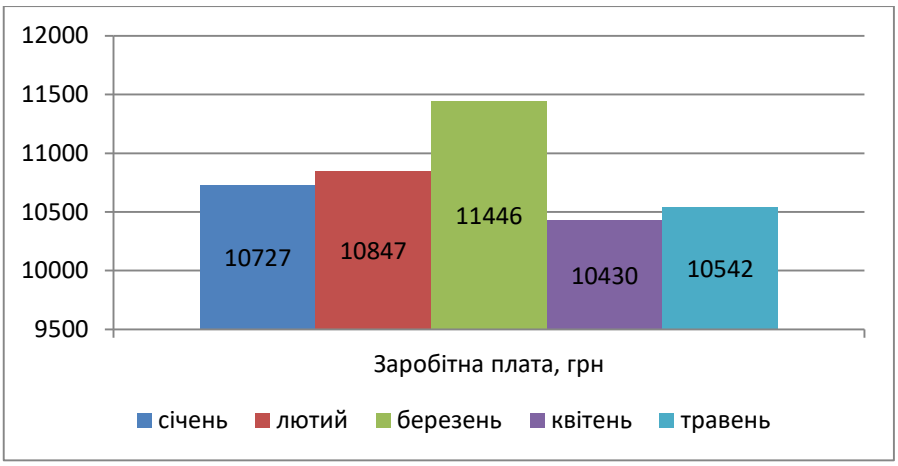

Рис. 1. Динаміка середньої заробітної плати в Україні у 2020 р.

На рисунку 1 можна спостерігати динаміку середньої заробітної плати за період із січня по травень 2020 року (коли пандемія почала активно поширюватися). Із графіка видно, що в період запровадження жорстких обмежень рівень заробітної плати стрімко впав. Відповідно знизились і надходження до бюджетів усіх рівнів

Якщо говорити про рівень інфляції, то даний показник також мав тенденцію до зниження, правда повільнішого (рис. 2).

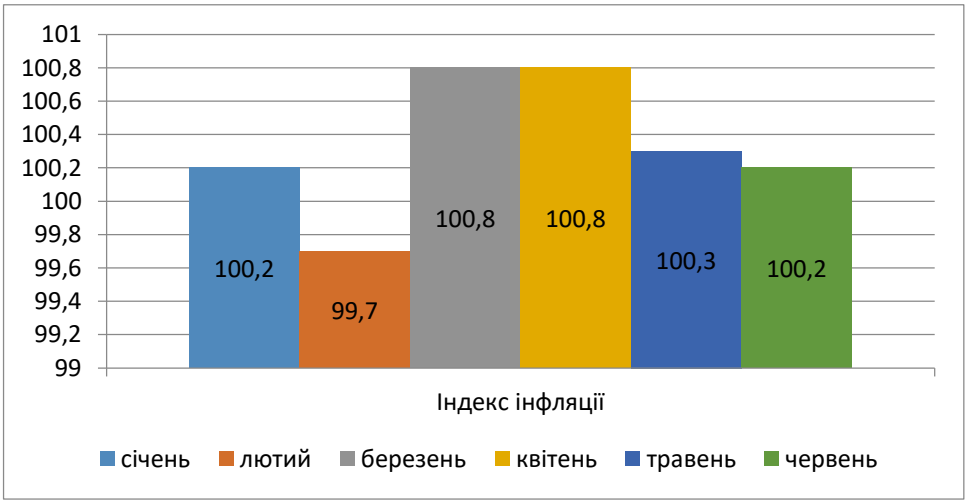

Рис. 2. Динаміка зміни індексу інфляції (у % до попереднього місяця)

Зменшення рівня середньої заробітної плати в умовах інфляції, безперечно, є негативною ситуацією, що і стало першопричиною зменшення обсягу платоспроможного попиту населення і погіршення фінансового стану підприємств, орієнтованих на внутрішній ринок.

З початком карантинних обмежень у березні 2020 року курс долара США до гривні зазнав стрімкого зростання, що спричинило ірраціональні очікування учасників фінансового ринку.

В цих складних умовах стала потрібною дієва державна підтримка бізнесу, особливо малого, і доречною стала підтримка найменш забезпечених верств

населення. Механізми такої підтримки розроблялись не тільки в нашій країні, але майже в усіх країнах світу для зняття напруги у суспільстві.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що криза, яка була викликана поширенням COVID-19, виявила слабкі місця економічного розвитку не тільки України, а й усього світу. Вона досить швидко набула нових вимірів та викликала необхідність розвитку антикризового управління та оперативного реагування на негативні наслідки кризи.

Список використаних джерел:

1. Національний банк України. (2020). Офіційний курс гривні щодо іноземних валют. URL: https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerate-chart?cn%5B%5D=USD&startDate=12.03.2020&endDate=18.07.2020
2. Мінфін. (2020). Індекс інфляції. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/
3. Мінфін. (2020). Середня заробітна плата. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average/
4. Горбулін В.П. Національна безпека України: фокус пріоритетів в умовах пандемії В.П.Горбулін, Ю.Г.Даник // Вісник Національної академії наук України. – 2020.

УДК 336.774

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Кулик О.В., студент
Науковий керівник: Жарікова О.Б. к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Необхідною умовою стабільного функціонування всієї банківської системи та забезпечення економічного зростання в сучасних умовах є розвиток банківського кредитування. Оскільки в Україні більшість населення не спроможна купувати товари тривалого використання за рахунок власних доходів, а українські банки опинилися в умовах жорсткої конкуренції як з боку іноземних, так і вітчизняних банків, найактуальнішою потребою постає вироблення принципів розширення сфери і вдосконалення механізмів кредитування, в тому числі споживчого. [1]

За даними НБУ можна побачити тенденцію до зменшення діючих банків, на кінець 2018 року їх кількість становила 77 одиниць, а це в 4 рази менше ніж минулого року. Два банки завершили етап об’єднання з іншими, ВТБ-банк став банкрутом, а інший став фінансовою компанією.

За чистими активами та депозитами населення показано, що відсоток ринку державних фінансових установ залишився таким самим – 54.7% і 63,4%. Відбулося зростання частки чистих активів Приватбанку завдяки тому, що населення почало більше користуватися кредитом. За останні кілька років є незмінним рівень концентрації в секторі (91% чистих активів приходиться на 20 банків).[1]

Відбувається збільшення чистих активів банку за четвертий квартал на 1.1% за рахунок збільшення кредитного портфеля. Не залишились без

скорочення і міжбанківські кредити і були замінені купівлею депозитних сертифікатів Національного Банку України. Темпи зростання іпотечного кредитування в гривні стали значними. Найбільшим по видачі кредитів став Приватбанк. Дані процеси зумовлені низькою базою порівняння за рахунок резервування портфелю, яке формувалося до націоналізації.

Нарощення корпоративного гривневого кредитування припинилося зі сторони банків: у 2017 році на 12,7% збільшились гривневі кредити, а у 2016р. – на 1,5% зменшились. На 6% збільшились чисті валютні кредити бізнесу. Аграрні і торгові компанії та організації з альтернативної енергетики стали в більшості основними позичальниками у валюті. [1]

За 4 квартал 2018 року на 52,8% зменшилась частка непрацюючих кредитів та поліпшився кредитний портфель. Швидкий розвиток роздрібного кредитування і став основним фактором. На 14,8% і 6,8% зросли гривневі кошти громадян і субєктів господарювання у 2018 році. Відбулося збільшення гривневих депозитів населення на 3.9% за рахунок інфляційних і курсових очікувань.

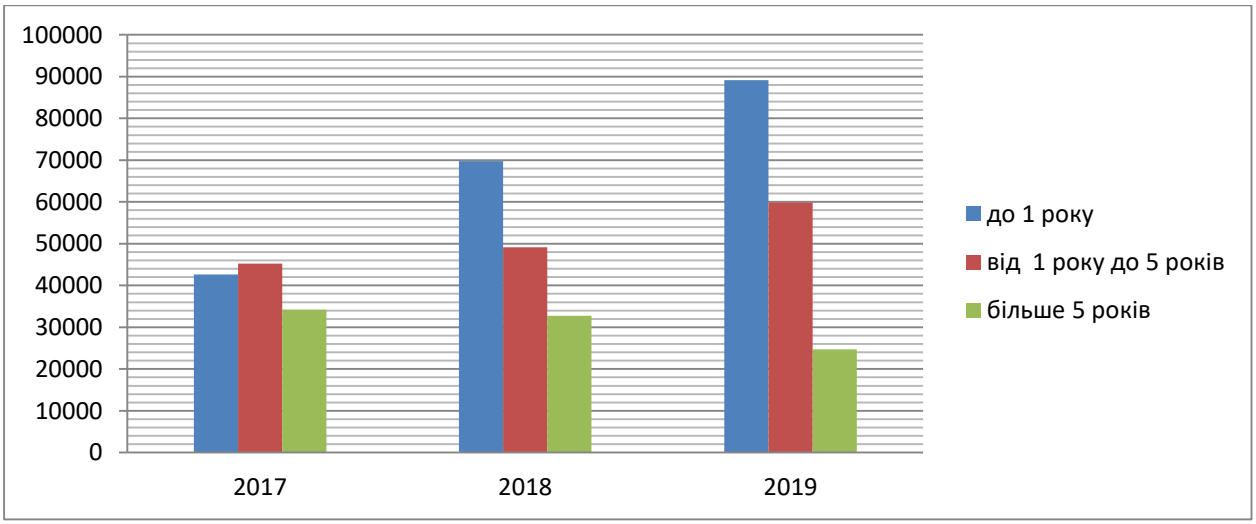

Рис 1. Обсяг споживчих кредитів за 2017-2019 рр.

За досліджуваний період спостерігалося збільшення споживчих кредитів до 1 року. У 2019 обсяг короткострокових кредитів зріз на 16,4 % порівняно з 2017 роком. Розглянемо динаміку кредитування фізичних осіб в Україні у розрізі валют. На протязі між 2017 та 2019 рр. частка кредитів фізичних осіб у національній валюті збільшилась на 14.7%. В іноземній валюті частка не збільшилась. Отже, за ці роки можна побачити зменшення обсягів кредиту фізичних осіб.

Щоб збільшити рівень життя у населення застосовують споживчий кредит. Вони можуть задовольнити власні життєві потреби, з рахунок кредиту.
Населення яке стикається з малим доходом, хочуть збільшити за рахунок споживчої позики свій рівень споживання. У громадян, у яких є своє житло, більш стійкі до придбання споживчих товарів та послуг.

Достатній рівень споживання та забезпечення житлово-побутовими умовами населення, призводить до збільшення тривалості життя, поліпшення здоров'я громадян. А це у свою чергу підвищує працездатність населення.[1]

Отже, позика дає можливість населенню робити більш дорогі покупки, платити за певні послуги, ніж нинішні доходи і заощадження. Підприємства змушені приділяти більшу увагу до якості своїх товарів, що народ споживає найчастіше. Підприємства, які надають продукцію та товари разового або сезонного використання, користі і задоволення у населення більше, на предмети споживання, витрати на їх купівлю одночасно зменшились.

Список використаних джерел:

1.Офіційний сайт НБУ: Показники банківської системи. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1

УДК 368(477)

РОЗВИТОК СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Куроченко А.В., студент
Науковий керівник: Мамчур Р.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Страхова галузь забезпечує ефективну систему захисту майнових прав та інтересів усіх осіб і компаній, сприяє економічній безпеці країни та регулює національну економіку. З моменту здобуття Україною незалежності економічні та соціальні перетворення, що відбуваються в процесі розбудови держави, вимагали побудови надійної системи страхування, яка є надійним захистом юридичних та фізичних осіб від матеріальних збитків, завданих через форс-мажорні обставини [2].

Система страхування впливає на економічну стабільність, зміцнення фінансової системи, здійснення інвестиційних процесів і вирішення соціальних проблем. Страхування надає надійні гарантії повернення порушених майнових прав та інтересів у випадках збитків, завданих пожежею, стихійним лихом, техногенними аваріями, дорожньо-транспортними пригодами та іншими несподіваними ситуаціями [1].

В умовах посилення глобалізаційних та інтеграційних процесів у світі розвиток комп'ютерних та інформаційних страхових технологій є незамінним механізмом забезпечення циклічності відтворювального процесу, гарантування соціальної стабільності, безпеки та довіри в майбутнє.

Існування страхування як виду бізнесу дозволяє задовольнити різноманітні потреби суспільства, що проявляється через надання гарантій, кредитів, здійснення інвестицій в економіку держави тощо. Поширення та зростання ролі страхового бізнесу сприяє створенню нових робочих місць, активізації упровадження інновацій, а також створює фундамент для стійкості економіки, пом'якшує наслідки глобальних ризиків [3].

Таблиця 1

Активи страхових компаній

Показники	1 кв. 2020	2 кв. 2020	3 кв. 2020	4 кв. 2020	Зміни
Активи млн., грн	65115	61888	61617	64925	1,7 %
Кількість компаній	225	215	215	210	-23

Активи страхових компаній збільшуються не зважаючи на те, що кількість страхових компаній з кожним роком стає все менше.

Таблиця 2

Кількість договорів страхування, укладених протягом звітного періоду, тис. одиниць

Роки	2018	2019	2020	Темпи росту у %	
				2018/ 2019	2019/ 2020
Кількість договорів, крім договорів з обов'язкового страхування від нещасних випадків на транспорті	70658,2	77495,0	80271,1	9,7	3,6

Кількість договорів [5-7], які уклали страхові компаній також має тенденцію на збільшення. Це свідчить про те, що страхові компанії які залишаються на рику страхування зміцнюють свої позиції та залишаються конкурентоспроможні, що дає змогу бути гарантом для різних суб'єктів господарювання.

Отже, страхування є важливим фактором стимулювання економіки, господарської активності окремих суб'єктів, оскільки створює для всіх учасників рівні права, можливість отримати вигоду, бажання ризикувати, надає впевненості у розвитку підприємницької діяльності, створює нові стимули зростання продуктивності праці та забезпечення економічного розвитку [4].

Список використаних джерел:

1.Бунін С.В. Сучасний стан і тенденції світового ринку страхових послуг . Вісник 2.Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 2017.
3. Хелферт З. Техника финансового. Аудит, ЮНИТИ, 1996.
4. Шолойко А.С. Страховий ринок України: підходи до його класифікації та періодизації. Вісник АПСВТ, 2014.
5.Філософія бізнесу. Бізнес як вид економічної діяльності. URL: https://pidruchniki.com/87615/finansi/filosofiya_biznesu#gads_btm
6. Підсумки страхового ринку України за 2018 р. Insurance Top. 2019. №1(65). URL: https://forinsurer.com/insurancetop_65
7.Підсумки страхового ринку України за 2019 р. Insurance Top. 2020. №1(69). URL: https://forinsurer.com/insurancetop_69
8. Підсумки страхового ринку України за 2020 р. Insurance Top. 2021. №1(77). URL: https://forinsurer.com/insurancetop_77

УДК 368.911.1 292

НАЙПОШИРЕНІШІ ВИДИ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Лазар В.М., студентка
Науковий керівник: Грубінка І.І., к.е.н., викладач
Відокремлений структурний підрозділ «Мукачівський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

Страхування – це вид відносин між страховими компаніями та фізичними і юридичними особами щодо захисту майнових прав останніх в разі настання певних обставин (страхових випадків), при цьому клієнти сплачують страхові внески.

Перше страхування у світі з'явилось як явище ще в Стародавньому Єгипті під час будівництва пірамід, де були організовані перші каси взаємодопомоги серед робітників. Робітники вносили в таку касу певний відсоток від зарплати, але мали гарантію того, що при настанні нещасного випадку та отриманні травми, отримають допомогу – певну грошову суму. [2]

Наразі в Україні працює майже три сотні страхових компаній, кожна з яких пропонує чимало варіантів страхування населення. Ризик існує скрізь: коли ви їдете на автомобілі, коли ви подорожуєте іншою країною, коли ви переходите дорогу на зелене світло, і навіть коли ви влаштували генеральне прибирання вдома. Тому вкрай важливо убезпечити себе від можливих ризиків, особливо у фінансовому плані. Душевну рівновагу у цьому плані нам забезпечує страхування. [1]

На сьогодні в Україні існує понад 60 видів страхування. Серед них тридцять вісім видів обов'язкового страхування, і двадцять два види страхування. [2]

Основні види страхування в Україні:

- страхування майна. Щоб звести до мінімуму ризики знищення або нанесення шкоди майну, варто його застрахувати. Найчастіше українці страхують об'єкти нерухомості: будинок, квартиру, дачу, гараж, комерційне приміщення, земельні ділянки.

- страхування відповідальності. Страхування відповідальності забезпечує застрахованій особі захист від претензій, пов'язаних з травмами інших людей, пошкодженням їхнього майна тощо. Навмисні збитки та договірні зобов'язання, як правило, сюди не входять. Основні види страхування відповідальності : відповідальність роботодавця та компенсація працівникам, страхова відповідальність за товар; страхування від відшкодування; особиста відповідальність; комерційна і загальна відповідальність.

- особисте страхування. Воно передбачає убезпечення родинного добробуту та захист сімейних доходів від можливих ризиків. Громадяни України мають змогу укласти договори про страхування, які передбачають: передчасну смерть, втрату працездатності, лікування та реабілітаційні заходи, нещасний випадок, довічні страхові виплати, інвалідність. У разі настання однієї з таких ситуацій у житті застрахованої людини страхувальник зобов'язаний виплатити грошову

компенсацію. А у випадку передчасної смерті виплату отримують члени родини застрахованого. [1]

- автострахування. До нього входять: обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності (ОСЦПВ, ОСАГО, Автоцивілка), КАСКО, добровільне страхування цивільно-правової відповідальності (ДСЦПВ), зелена карта, страхування від нещасних випадків на транспорті (для водіїв і пасажирів), страхування відповідальності перевізника, в тому числі небезпечних вантажів.

- добровільне медичне страхування. Передбачає приватні та корпоративні програми страхування. Програма ДМС може включати першу медичну допомогу, виклик швидкої, діагностування, лікування, забезпечення ліками. Також можна додати вакцинацію, послуги стоматолога, масажиста, лікування особливо тяжких хвороб, фізіотерапевтичні маніпуляції тощо.

- фінансове страхування. Має попит серед компаній та фізичних осіб, які оформляють кредити, депозити чи проводять будь-які інші фінансові операції. Страхування необхідно для складання фінансових угод, проведенні великих грошових виплат. Даний вид страхування може забезпечити від втрати доходів або прибутку, наприклад якщо Ваш контрагент фінансової операції не виконав вчасно свої зобов'язання за договором.

Видів страхування більш ніж достатньо. Обирайте вид страхування, який Вам необхідно, ретельно перевіривши надійність страхової компанії та реально оцінивши настання тих чи інших ризиків. [2]

Список використаних джерел:

1.Сайт Мінфін [Електронний ресурс] URL: https://www.myvin.com.ua/news/5027-3-osnovnykh-vydy-strakhuvannia-v-ukraini-pro-iaki-povynen-znaty-kozhen (дата звернення: 11.09.2021)
2.Сайт Поліс груп [Електронний ресурс] URL: https://polis-group.com.ua/vydy-strahuvannya-shho-mayut-najbilshyj-popyt-v-ukrayini/(дата звернення: 11.09.2021)

УДК 368.5

РОЗВИТОК СИСТЕМИ АГРОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Макогонюк Ю.П., студентка
Науковий керівник: Лимар О.Ф., старший викладач
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Аграрне співтовариство частіше стало повертатися до питання про необхідність розвитку системи агрострахування в Україні з державною підтримкою, що є ефективним інструментом у багатьох країнах світу.

Обсяги аграрного страхування в 2020 році, за даними окремих страхових компаній, в порівнянні з минулим роком були менші. Пов'язано це як зі змінами клімату, які все більше відчуваються на всій території України так і через наслідки пандемії Covid-19, що вплинуло на продажі сількогосподарської продукції [1].

За даними журналу Insurance Top за 12 місяців 2020 року по ТОП 10 страхових компаній України на ринку страхування сільськогосподарської

продукції рівень страхових виплат склав – 200,87%, відповідно сума страхових платежів становила 175153,5 тис. грн, сума страхових виплат – 351836 тис. грн [2].

Агрострахування це специфічний вид страхування, що вимагає певного підходу з точки зору розробки страхових продуктів, які представляють собою не просто заключення договіру, а формування пакету документів, який включає важливу для агровиробника методику розрахунку збитків, чим істотно відрізняється від інших видів страхування.

Відсутність бажання аграріїв свідомо страхуватися, питання систематичності, і проблема тут не тільки в страхових компаніях.

Ключовим фактором впливу на активнівність аграріїв щодо страхування є погодні умови. В Україні з 2010 року не було масштабних погодно-кліматичних катаклізмів, тому дана тема перестає бути цікавою для страхувальників, так як істотних збитків через погоду не було досить тривалий час. Наступний фактор – це відсутність культури агрострахування в Україні, як і культури страхування в цілому.

Коло клієнтів, які цікавляться даним видом страхування досить обмежене, наприклад це компанії з іноземними інвестиціями, які розуміються на управлінні ризиками, або впровадження обов'язкового страхування фермерів при умові отримання кредиту.

У прийнятті рішення агровиробником страхуватися або не страхуватися, питання полягає не в ціні, в цінності. Якщо у страхувальника немає потреби в управлінні своїми ризиками, він не заплатить навіть за найкращий страховий продукт, що коштує близько 1% (наприклад, від вартості майбутнього врожаю). А якщо потреба є, і фермер бачить цінність в цьому, він прораховує, що, заплативши за страховий продукт 5% або навіть 7%, він у разі настання страхового випадку отримає в рази більше і зможе, як мінімум, розрахуватися за своїми зобов'язаннями і бути готовим до початку наступного сезону [1].

Зацікавити сількогосподарських виробників більше захищати свій бізнес від ризиків за допомогою агрострахування можливо лише через стандартизацію страхових продуктів.

Системний підхід в агрострахуванні дає можливість державі управляти навантаженням на бюджет, особливо в роки, коли багато агровиробників можуть постраждати від впливу стихії. Компенсуючи частину страхової премії, держава передає частину ризиків на приватний сектор, який за багатьма параметрами більш ефективний в питанні аналізу обсягів і виплати збитків. Виникає так зване державно-приватне партнерство – де є чітка роль держави і приватного сектору.

У всіх країнах, де є система агрострахування з державною підтримкою у вигляді субсидій на компенсацію частини премії, що робить агрострахування більш доступним для агровиробника. Одночасно з цим однією з основ систем агрострахування є стандартні страхові продукти, які держава розробляє або затверджує і включає в програму субсидування. Це здійснюється в першу чергу для того, щоб гарантувати якість страхування і гарантувати отримання виплати в разі збитку [1].

Законом України № 1601-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» визначено механізм надання державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам для страхування сільськогосподарської продукції [3].

Відповідно до Програми державної підтримки АПК на 2021 рік передбачено фінасування з державного бюджету на рівні 240 млн. грн страхування сільськогосподарської продукції та в наданні сільськогосподарським товаровиробникам грошових коштів у вигляді відшкодування до 60% вартості страхового платежу (страхової премії) [4].

Отже, розвиток агрострахування це процес тривалий і потребує вирішення питань стратегічно, зі зваженим підходом. Державна підтримка агровиробників не повинна обмежуватись лише субсидіями та страховими продуктами, вона також повинна включати освітні програми популяризації агрострахування для агровиробників, захист їх інтересів та акумуляцію даних для удосконалення державних програм та прийняття нових рішень.

Список використаних джерел:

1. Агрострахування з держпідтримкою в Україні. УЗА: чи є світло в кінці тунелю… URL: https://uga.ua/meanings/agrostrahuvannya-z-derzhpidtrimkoyu-v-ukrayini-chi-ye-svitlo-v-kintsi-tunelyu/
2. Підсумки страхового ринку: 12 місяців 2020. Insurance Top. Журнал про страхування та іншуртех №1(77) 2021. URL: https://forinsurer.com/insurancetop_77.
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. Закон України №1601-IX від 01.07.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1601-20#Text.
4. Програми держпідтримки АПК на 2021 рік: тваринництво, кредитування, садівництво, фермерство, сільгосптехніка, зрошення, посуха. Гаряча агрополітика від 22.03.2021. URL: https://agropolit.com/spetsproekty/865-programi-derjpidtrimki-apk-na-2021-rik-tvarinnitstvo-kredituvannya-sadivnitstvo-fermerstvo-silgosptehnika-zroshennya-posuha

УДК 336.7:339.72

FINTECH У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Максименко Б.Ю.,студент
Науковий керівник: Файчук О.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ключовим та стратегічним напрямком розвитку вітчизняних банківських послуг є впровадження Fintech. Вітчизняна економіка прагне максимально інтегруватися у міжнародний фінансовий простір, в результаті чого приймає активну участь у сучасних трендах пов’язаних з впровадженням інноваційних продуктів у банківському секторі. Fintech є основою для всіх онлайн-транзакцій, переказів грошей, кредитування, платежів та залученню фінансових ресурсів фізичних та юридичних осіб, тощо.

Fintech в загальному розумінні – інноваційні технології, які використовуються фінансовими інститутами, банківськими установами, органами державного управління, торговельними організаціями для задоволення

потреб споживачів фінансових, банківських та адміністративних послуг, в умовах розвитку економіки споживання.

Починаючи з 2014 року, кількість комерційних банків суттєво скоротилися (зі 180 до 71 банку), це свідчить, про те, що банківським установам варто активніше боротися за свого клієнта, шукати нові джерела фінансування Fintech, адже капіталізації банків не вистачає, щоб повністю покривати їх витрати.

Згідно доповіді компанії Deloitte на Всесвітньому економічному форумі (WEB), сучасні споживачі очікують простого онлайн-доступу до фінансових послуг, швидкого схвалення кредитів та безкоштовних платежів для фізичних осіб – всіх тих нововведень, які зробили Fintech популярним. ApplePay, GooglePay та GoogleWallet – типові приклади "фінтеху". Загалом, виділяють 7 основних напрямів Fintech: цифровий банкінг, краудфандинг, страхування, інвестиційний менеджмент, кредитування, системоутворюючі для фінансової інфраструктури технології та найбільш поширені сьогодні – платіжні послуги [1].

Метою поглиблення співпраці банків з Fintech є досягнення довгострокових цілей розвитку пов’язаних з упровадженням інноваційних методів роботи, нових банківських продуктів і послуг з метою збільшення та розширення клієнтської бази і підвищення конкурентоспроможності банку. Результатом співпраці з Fintech-компаніями є нові продукти і послуги з новими якостями: інноваційні програми і проєкти; нові інтелектуальні продукти; сучасне технологічне обладнання та процеси; нові підходи до формування ринку сучасних банківських продуктів та послуг.

Найбільш масовий сегмент Fintech-інструментів на вітчизняному ринку, становлять платежі та перекази, організовані через різноманітні системи, це займає понад 31% від всього використання Fintech. А також у світі ця категорія займає понад 22%. Серед Fintech-компаній вже з’явилися свої «Єдинороги» – компанії вартістю більше ніж 1 млрд дол США. Основними напрямками, в яких стрімко розвивають свій бізнес, такі стартапи, як: платежі – Ant Financial, Stripe, Mozido, Klarna, Transferwise; кредитування – SoFi, Kabbage, Lufax, Prosper, Funding Circle.

Якщо залучитися досвідом Європи та Сінгапуру, то, регулятори створюють Fintech тоді, коли центральний банк сам пропонує щось зробити, а Fintech-компанії, в свою чергу, підхоплюють ідею і починають розроблення продуктів. Тобто регулятор сам піклується про кінцевого споживача фінансових послуг і створює всі необхідні умови для розвитку ринку та індустрії завдяки колаборації з його активними гравцями. Fintech-стратегія цих країн відображає зріз проблем, які обговорюються та залишаються актуальними на поточний час.

Розглядаючи особливості формування FinTech-середовища в Україні, то слід відмітити, що створення підтримувалося НБУ після прийняття комплексної програми розвитку банківського сектору. У даній програмі було представлено ряд привабливих ініціатив: курс на безготівкову економіку у 2020-2025 році; зберігання документів в електронному форматі; віддалена ідентифікація особи; підпис касових документів; електронне візування сканкопій; можливість

використання системи «Bank ID» в контексті застосування додатку «Дія». Поряд із цим НБУ реалізовує створення проєкту «Сприяння розвитку Fintech в Україні», основою якої є низка стартапів – необанкінг, діджитал-кредитування, платежі через спеціальні системи (без банківських відділень), страхування на відстані та багато інших [2]. Вітчизняні комерційні банки, такі як «ПриватБанк», «Monobank», «ПУМБ», «Альфа банк», «ОТП банк» та інші, активно впроваджують Fintech у свою діяльність, тим самим займають ключові позиції на ринку банківських послуг.

Можна зробити висновок, що протягом тривалого часу, обговорюється низка проблем які відображаються в національній Fintech-стратегії. Найактуальніші з них: забезпечення ефективної роботи платіжних систем, активізації кредитування та всього спектру банківських послуг. Займати перші позиції на ринку банківських послуг, будуть виключно ті банки, які впроваджують Fintech і залучають у цей напрямок найбільше інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Національний банк та IFC за підтримки Швейцарської Конфедерації та Великої Британії спільно працюватимуть над підвищенням фінансової інклюзії в Україні. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ta-ifc-za-pidtrimki-shveytsarskoyi-konfederatsiyi-ta-velikoyibritaniyi-spilno-pratsyuvatimut-nad-pidvischennyam-finansovoyi-inklyuziyi-v-ukrayini
2. Стратегія фінансового сектору України до 2025 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу https://mof.gov.ua/storage/files/ Strategija_ financovogo_sectoru_ua.pdf
3. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року // Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/fintech2025
4..Усі фінтех-компанії України, починаючи з 1991 року. URL: https://senior.ua/articles/us-fntehkompan-ukrani-pochinayuchi-z-1991-roku.
5..ФінТех в Україні: звіт Проекту USAID «Трансформація фінансового сектору» та інноваційного парку UNIT.City. URL: http://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech_in_ Ukraine_2018_ua.pdf.

УДК336.717.18

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ В БАНКУ

Михайлова А.В., магістр
Науковий керівник: Костюк В. А., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Управління прибутком – це багатогранний та дуже складний процес для банківської установи, що потребує..від нього ретельного опрацювання цього питання як у..стратегічному та тактичному аспектах, так і у..бюджетних щорічних..планах.

Прибуток є одним із найважливіших індикаторів банківської діяльності, що дає можливість оцінити якість роботи банку, його стабільність. Так як основними принципами діяльності комерційного банку є прибутковість господарювання та забезпечення відповідної..маржі для формування прибутку, тому банк повинен здійснювати таку діяльність, яка б забезпечувала найвищий рівень прибутковості. Прибуток необхідний для створення адекватних резервних фондів, стимулювання персоналу і керівництва до розширення та вдосконалення

операцій, скорочення витрат і підвищення якості послуг, що надаються і, зрештою, для успішного збільшення капіталу, який дає змогу поліпшити якість послуг та розширити обсяги банківської діяльності.

Прибуток є надзвичайно важливим не лише для власників та працівників банку, але він відіграє величезну роль і для держави в цілому.

З огляду на те, що..прибуток банку дорівнює сумі, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати, можна сказати, що доходи і витрати банку є основними визначальними показниками, що безпосередньо впливають на обсяг прибутку. Процес формування прибутку банку характеризується в розрізі доходів і витрат, які виділяються..відповідно до..видів діяльності, що їх проводить банк.

Крім вищезазначеного, на можливість банків формувати прибуток впливає такий зовнішній..фактор, як відсутність правової бази, що сприяє зменшенню ризиків..банківської діяльності, зменшенню витрат, збільшенню доходів та набору банківського..інструментарію.

Прогнозний розмір прибутку..банку залежить від багатьох чинників і визначається пріоритетами..банків у таких напрямах діяльності:

- забезпечення такого обсягу банківських..продуктів і послуг, які відповідають потребам клієнтів і забезпечують отримання оптимально необхідного прибутку;
- розробка цінової політики і стратегії – повинна бути орієнтована на коротко та..довгострокові цілі установи. В контексті розробки стратегій управління прибутковістю банків цінова..політика є вагомим..фактором залучення і запозичення..фінансових ресурсів, встановлення..ціноутворення за наданими послугами..корпоративним і роздрібним клієнтам;
- реалізація стратегічних позицій..банку на ринку продуктової політики, що дозволить утримувати..конкурентоспроможні позиції на
- ринку банківських..послуг та впровадити..новітні банківські продукти для клієнтів.

Отже, можна..зробити висновок, що на формування прибутку банку здійснюють вплив ряд чинників, які можна поділити на внутрішні і зовнішні. Тобто прибутковість банку, з одного..боку, визначається організацією роботи з управління активами і..пасивами, ефективністю використання банківських ресурсів, стратегічною політикою розвитку банку, а з іншого – економічними умовами господарювання, державним..регулюванням, грошово-кредитною політикою та ін. Для ефективного формування прибутку необхідно значну увагу приділяти цим факторам, проводити аналіз їх впливу на величину отримуваного прибутку.

Список використаних джерел:

1.Банківська система /навч.посіб./ (Л.І. Катан, Н.І.Демчук, В.Г. Бабенко-Левада, Т.О. Журавльова); за ред. І.М. Мазур. Дніпро: Пороги, 2017. 444 с.

2.Рибалка О. О. Управління прибутком банку /О. Рибалка // Сучасні аспекти фінансового управління економічними процесами: матеріали Всеукраїнської науково–методичної конференції (5-8 вересня 2019 року)/ Севастопольський національний..технічний університет. Севастополь, 2019. С. 280 – 283.

УДК 336.71

ПЛИВ COVID-19 НА БАНКІВСЬКУ СФЕРУ ТА СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Міколенко А.В., студентка
Науковий керівник: Черненька Л.Б., викладач
Відокремлений структурний підрозділ «Ірпінський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

Пандемія коронавірусу, яка охопила світ у 2020 році, докорінно змінила життя українців. Вона спричинила ряд негативних економічних наслідків, а саме: підвищення рівня безробіття через закриття кордонів та скорочення робочих місць, підвищення рівня інфляції, девальваційні очікування громадян, збереження низької активності банків у кредитуванні реального сектору економіки, стрімке поширення COVID-19 та неспроможність медичної системи зупинити пандемію в Україні.

Метою роботи є мало вагомий вплив на фінансовий сектор України, зокрема банківську сферу та страхування стрімкого поширення COVID-19 в Україні.

Банки увійшли в період Коронакризи 2020 року без помітних дисбалансів, достатньо капіталізованими та високоліквідними. У період розгортання кризи більшість банків швидко перейшла на дистанційне обслуговування, що дозволило не обмежувати доступність банківських сервісів незважаючи на тимчасове зменшення кількості відкритих відділень. Причому зміни торкнулися банківської сфери, страхування, істотно вплинули на доходи, і навіть такі речі, як спосіб життя, дозвілля і спілкування.

Спричинені пандемією економічні перекоси не призвели до проблем в українській банківській системі, які б могли бути причиною для виведення банківських установ з ринку. Водночас варто відзначити, що у другому кварталі 2020 року прибуток українських банків упав більш ніж удвічі порівняно з першим кварталом — до 7,7 млрд грн. Це також у 2,4 раза менше порівняно з II кварталом 2019 року. Якщо взяти результати півріччя, то прибуток банків за перше півріччя 2020 року був на 23,4% меншим за аналогічний період 2019 року. Кількість збиткових банків зросла з 6 у 2019 до 23 у II кварталі 2020 року.

На початку 2020 року достатність капіталу істотно перевищувала мінімальний рівень, надлишок якого банки тепер можуть використати для поглинання збитків від непрацюючих кредитів та для подальшого кредитування. Фінансові установи стали більш ефективними та прибутковими, тож, урешті, самі генерують капітал. Структура фондування також сприятлива – понад 90% зобов'язань залучено на внутрішньому ринку. Тобто залежність банків від ситуації на міжнародних ринках капіталу знизилась. Ліквідність фінансових установ висока як у гривні, так і в іноземних валютах.

Під час карантину розпочалися помітні відпливи коштів фізичних осіб. Така реакція клієнтів є типовою в умовах невизначеності і спостерігалася під час двох попередніх криз. Банки не мають труднощів із поверненням коштів вкладникам у повному обсязі на першу вимогу завдяки високій ліквідності. Невизначеність від запровадження карантинних обмежень та розгортання кризи призвели до

зниження частки строкових депозитів. Тож найближчим часом помітніше зростатиме обсяг коштів на поточних рахунках, у тому числі за рахунок зарплатних та соціальних проектів. Частка строкових вкладів збільшуватиметься тільки у 2021 – 2022 роках через поліпшення економічних очікувань. Водночас негативні наслідки поточної кризи можуть датися взнаки протягом найближчого року. Ключові загрози, які постають перед сектором, – зниження попиту на банківські послуги та погіршення якості обслуговування кредитів.

Криза також впливає на діяльність страховиків як безпосередньо, через ризики андерррайтингу, включно зі зростанням смертності й захворюваності, так і через проблеми на ринку, наприклад зниження цін на акції, підвищення кредитних спредів, масове зниження рейтингів і низькі відсоткові ставки. Страховики реагують на кризу COVID-19 за багатьма напрямами, починаючи з питань, пов'язаних з працівниками й безперервністю бізнесу, і закінчуючи обслуговуванням клієнтів, і загальними економічними перспективами. Запит на онлайн-сервіси значно зріс, оскільки багато хто з клієнтів просто боїться зайвий раз приїжджати до офісу. При цьому офіси страхових компаній продовжують працювати, хоча й не в повноцінному режимі. За останні два-три роки страховий ринок України дуже просунувся в онлайні. Багато в чому цьому сприяв запуск електронного ОСЦВ. Сайти багатьох страхових компаній працюють у режимі вебмагазинів – продають страхові продукти онлайн або забезпечують їхню доставку. Кількість укладених в Україні договорів обов'язкового страхування цивільно правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) в електронній формі у січні-червні 2021 року склало понад 1,3 мільйона штук. Крім того, є страхові агрегатори, на яких можна вибрати кращу пропозицію і також придбати страховку онлайн. З'явилося й багато онлайн-сервісів для врегулювання збитків, дистанційної оплати платежів тощо.

Ті компанії, які інвестували в онлайн останніми роками, зараз, під час кризи, почали повноцінно працювати у віддаленому режимі. Але впровадження якісних онлайн-сервісів вимагає значних інвестицій, тому далеко не всі страховики можуть їх собі дозволити. Допоміжним чинником для розвитку українського ринку страхування може стати продаж такої послуги, як страховий поліс для покриття витрат на лікування COVID-19. Такі страхові полісі стали обов’язковими при виїзді за кордон і користуються популярністю. Очікується, що в 2021 році світові обсяги страхових внесків знову будуть на рівні, як і до кризи COVID-19.

Список використаних джерел:

1. Звіт про фінансову стабільність. Київ: Національний банк України, 2020. 49 с. URL: https://bank.gov.ua/ua/stability/report.
2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://www.bank.gov.ua.
3. Фесенко Н. В., Яремченко Л. М. Стан та перспективи функціонування страхового ринку України в умовах глобалізації. Економіка та держава. № 8/2019. С. 28-34.
4.https://www.unian.ua/insurance/strahuvannya-kilkist-elektronnih-dogovoriv-oscpv-zrosla-v-3-2-raza-noviniukrajini-ta-svitu-11067842.html 19.

УДК 336.717.3

НЕОБХІДНІСТЬ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Моргун А.С., студентка
Науковий керівник: Аврамчук Л.А., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

На сьогодні в Україні ефективність функціонування банків насамперед залежить від стабільності і достатності їх ресурсної бази. Останнім часом, унаслідок розширення обсягів активних операцій, перед банками постає гостра потреба у пошуку нових джерел для формування власного ресурсного потенціалу, а також нових методів і механізмів, що забезпечують стабілізацію процесу управління ресурсної бази та депозитного залучення коштів, які гарантували б максимальну віддачу від використовуваних ресурсів у процесі досягнення банком поставлених цілей. Тому проблема формування банками ресурсної бази та ефективного управління депозитним портфелем банків є досить актуальною.

Насамперед, депозитний портфель – одна з важливих складових ресурсної бази банківських установ. Під депозитним портфелем розуміють сукупність грошових коштів на депозитних рахунках клієнтів, залучених на договірній основі банком. Від ефективності управління депозитним портфелем залежать найважливіші показники діяльності банківської установи: прибутковість та ліквідність, що безпосередньо впливає на стабільність банку і його здатність до проведення активних операцій.

Стабільність функціонування банківських установ залежить від розробки науково-обґрунтованої банківської стратегії, включаючи планування депозитної політики. Це в основному пов’язано з тим, що основу ресурсної бази банку становлять залучені кошти у процесі здійснення депозитної діяльності, а складові ресурсної бази банку становлять його депозитний портфель.

Основна мета депозитної політики – залучення більших об’ємів депозитних коштів за найменшою ціною. Аналіз депозитних залучень засобів у розрізі валют, термінів залучення і секторів економіки відображає сучасний стан депозитної політики банків України [2].

На сьогодні українські банки шукають оптимальний варіант для формування банківських ресурсів. З точки зору стабільності ресурсної бази та діяльності банку в цілому необхідно, щоб більша частина його ресурсів складалася із строкових вкладів. На жаль, в контексті нестабільної економіки в Україні рівень недовіри вкладників щодо формування строкових вкладів зростає. Хоча, на думку вітчизняних експертів, значний потенціал грошових коштів знаходиться «на руках» населення, він становить значну частину грошового обігу і може бути розміщеним в комерційних банках України [3].

Кількість діючих банків з кожним роком зменшується через виражену економічну та політичну нестабільність в країні. Станом на 01.01.2015 р. в Україні налічувалося 163 банків – це було найбільшим значенням за останні сім років, адже до кінця 2015 р. їх число скоротилося до 117 одиниць та продовжувало знижуватись, а вже станом на 01.01.2021 р. кількість банків за даними НБУ

становила 74 одиниці, включаючи 33 банки з іноземним капіталом. Таким чином, в Україні кількість діючих банків за останні сім років скоротилася в 2,2 рази.

На підставі даних НБУ було проведено аналіз динаміки та структури депозитного портфеля банків України за 2018-2020 рр., який показано в табл. 1.

Таблиця 1

Депозитний портфель комерційних банків України за 2018-2020 рр. [4]

Період	2018	2019	2020
Динаміка депозитного портфелю за суб'єктами			
Кошти фізичних осіб, млн. грн.	508 869	552 592	681 892
Зміна, %	6,4	8,6	23,4
Кошти юридичних осіб, млн. грн.	406 166	498 156	646 491
Зміна, %	0,5	22,6	29,8
Динаміка депозитного портфелю за валютою вкладу			
У національній валюті, млн. грн.	529 635	626 744	816 604
Зміна, %	9,9	18,3	30,3
В іноземній валюті, млн. грн.	385 400	424 005	511 779
Зміна, %	-3,7	10	20,7
Динаміка депозитного портфелю за строковістю			
Поточні, млн. грн.	477 061	610 894	841 366
Зміна, %	6,3	28,1	37,8
Строкові, млн. грн.	437 974	439 854	487 017
Зміна, %	1,0	0,4	10,7

Виходячи з результатів аналізу, коливання в змінах кожного показника спостерігалися протягом усього періоду. Цікавою ситуацією є зниження депозитів в іноземній валюті в 2018 р. на 3,75%. Це пов'язано зі значним падінням ставок по депозитах в іноземній валюті. Станом на 01.01.2021 р. валютна структура сукупного депозитного портфелю на 61,5% складалась з гривневих вкладів і на 38,5% складали депозити в іноземній валюті. Така структура практично не змінювалась і в попередні роки. У структурі депозитного портфеля юридичних та фізичних осіб кошти фізичних та юридичних осіб протягом всього періоду в основному представлені в гривневих вкладах, передумовою цього стало значне падіння ставок по депозитах в іноземній валюті.

Забезпечення конкурентоспроможності банку на ринку банківських послуг та його ефективності щодо залучення додаткових грошових коштів багато в чому залежать від впровадження нових депозитних продуктів. Варто зазначити, що впровадження та розширення інновацій в банківських послугах повинні бути взаємопов'язані із постійним вдосконаленням традиційних напрямів з обслуговування клієнтів. Враховуючи це, слід запропонувати реалізацію логістичної схеми управління депозитними ресурсами в процесі впровадження заходів щодо системи стимулювання залучення коштів клієнтів (рис. 1). За логістичним підходом керуючий вплив здійснюється з боку єдиної логістичної системи управління до окремих стадій банківської діяльності [5].

Використання банками логістичного підходу щодо організації управління депозитними ресурсами надає такі основні переваги:

- створення передумов задля підвищення ефективності банківської діяльності за рахунок управління на всіх етапах від залучення до розміщення залучених ресурсів та сприймання логістикою фінансових та інформаційних потокових процесів у взаємозв'язку,

- сприяння визначенню необхідного та достатнього розміру капіталу задля підтримки достатнього рівня ліквідності та оптимального рівня регулятивного капіталу [5].

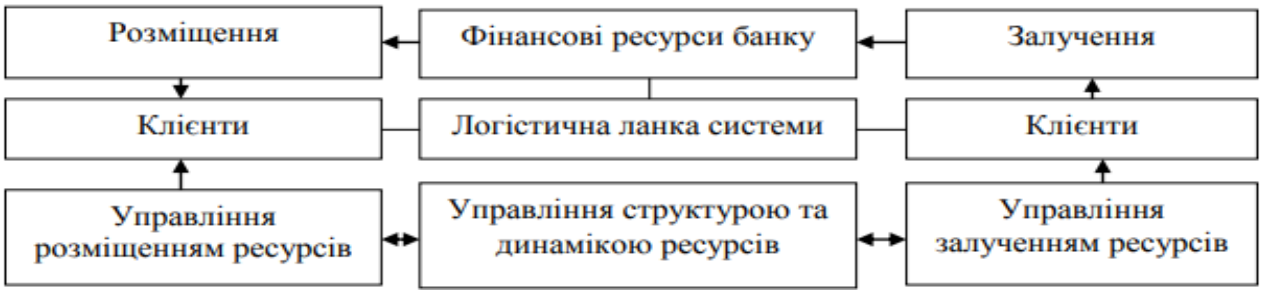

Рис. 1. Логістичний підхід щодо управління залученими депозитними ресурсами банку [5]

Отже, результатами впровадження даного підходу з управління залученими депозитними ресурсами банку є підвищення ефективності діючої банківської депозитної політики. Крім того, необхідна чітка послідовність дій з приводу розробки та функціонування її, які ґрунтуються згідно принципів економічної доцільності та узгодженості тактичних та стратегічних цілей щодо управління загальними ресурсами банку.

Таким чином, основою управління та формування достатнього обсягу і структури депозитного портфеля є впровадження ефективної депозитної політики, що є дуже важливою на сучасному етапі розвитку для банківських установ, оскільки сприяє удосконаленню банківської діяльності у процесі залучення коштів в якості інвестиційних ресурсів. Результати проведеного дослідження показують позитивну динаміку організації депозитної діяльності комерційних банків. Обсяг депозитного портфелю банків протягом останніх років збільшувався, що є результатом поступового відновлення довіри клієнтів-вкладників до діяльності банківської системи України. Проте, негативний вплив зовнішніх факторів призвів до звуження широкого спектру депозитних програм за останні роки, а також зниження депозитних ставок, що може негативно вплинути при формуванні ресурсної бази банків в майбутньому. Дана ситуація вимагає подальшої розробки та удосконалення фінансових механізмів для формування оптимального розміру депозитного портфелю при здійсненні кредитно-інвестиційної діяльності.

Список використаних джерел:

1.Грабар Ж. В. Особливості формування депозитного портфелю банківських установ. *Науковий огляд*.

2.Єпіфанов А. О., Маслак А. О., Сало І. В.Операції комерційних банків. Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. 523 с.

3.Росола У. В., Кузьма Н. М. Оцінка сучасного стану депозитного ринку України. Науковий вісник Мукачівського державного університету. 2018. № 1(9). С. 174-180.

4.Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/ (дата звернення: 03.11.2021).

5. Волкова Н.І. Удосконалення управління залученими депозитними ресурсами банку. *Економіка і організація управління.* 2016. № 1 (21). С. 53-59.

УДК 33.336

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ОБЛІКУ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ

Мороз Д.І., студент
Науковий керівник: Костюк В.А., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

В Україні факторинг має усі передумови для розвитку. На умовах відстрочення платежу укладається 65% торговельних контрактів у світі. Головний чинник розвитку факторингу – зростання дебіторської заборгованості та попиту на отримання грошей до настання строку платежу. Офіційні статистичні дані стверджують, що питома вага дебіторської заборгованості в структурі оборотних активів суб'єктів господарювання всіх разом узятих форм власності в Україні на кінець 2020 року складала 69,8%, а це, в свою чергу, понад як у три рази перевищує запаси товарно-матеріальних цінностей, частка яких становила лише 21,2%. При цьому заборгованість між підприємствами України становить 95,6% загального обсягу дебіторської заборгованості, з яких 97,8% є простроченими боргами.

Тому, можна вважати, що існують об'єктивні передумови широкомасштабного використання факторингу у вітчизняній господарській практиці.

Якщо аналізувати нормативну базу проведення будь-якої з факторингових операцій, то неважко помітити, що у вітчизняному законодавстві, питання поступки права вимоги боргу розглядаються певним чином непослідовно. Це стосується, по-перше, певного ігнорування причин як продажу, так і купівлі права вимоги боргу. Поступка (або ж продаж) права вимоги боргу переважно є наслідком нагальної потреби цедента у грошових коштах, в результаті чого первісно передбачуваний строк погашення такої дебіторської заборгованості стає неприйнятним. При цьому продавець, як правило, готовий поступитися частиною суми боргу як плати цесіонарію за очікування погашення та можливий ризик неоплати заборгованості. Для покупця такого права вимоги боргу мотивацією є отримання доходу в результаті придбання заборгованості за ціною, що, звичайно, є нижчою від ціни її погашення. Різниця між вартістю заборгованості під час стягнення та купівлі іншими словами називається дисконтом, який поєднує в собі відсоток за кредит, що надається продавцю, та комісію за надані послуги. Є ще одна причина купівлі права вимоги боргу – збереження реальної вартості фінансових активів – це є менш типовим випадком мотивації фінансових установ, проте все ж, зустрічається на практиці нерідко.

Досить дивним є той факт, що у Законі «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» загалом зазначається про те, що такі операції можуть здійснюватися з метою отримання прибутку. При цьому, дисконт в даній операції як джерело такого прибутку для фінансової установи не розглядається. Закон «Про банки та банківську діяльність» концентрує увагу на ризиковості факторингу, при цьому уникаючи чіткого декларування дисконту як плати за ризик. В Законі про ПДВ йдеться про «попередню або наступну

компенсацію», тобто відшкодування. Але, як відомо, відшкодування буває повним або частковим, а от якраз даний аспект проблеми в Законі залишився не розкритим.

Слід зазначити, що передача права вимоги боргу не призводить до зміни податкових зобов'язань сторін за основним договором купівлі-продажу товарів, робіт або послуг, результатом виконання якого стало виникнення дебіторської заборгованості боржника. Такої ж думки дотримуються і податківці.

Підсумовуючи все вищесказане, можна зробити наступні висновки:

1) факторингом визнається операція відступлення першим кредитором права вимоги боргу за товари/послуги в грошовій формі на користь фінансової установи;

2) заборгованість, не оформлена у вигляді боргового цінного паперу, по суті, є зобов'язанням, а не об'єктом права власності, отже при здійсненні уступки права вимоги боргу така операція не розглядається як продаж товару;

3) дисконт за дебіторською заборгованістю є платою за послугу факторингу фінансовій установі, що дає всі підстави віднести його на валові витрати першого кредитора в податковому обліку та фінансові витрати в бухгалтерському.

Формування та законодавче закріплення єдиних підходів до визначення, порядку обліку та оподаткування факторингових операцій сприятиме активізації використання факторингу як ефективного інструменту прискорення оборотності капіталу суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Розпорядження від 26.03.2019 р. N 467 Про внесення ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ІНВЕСТИЦІЇ.ЛАЙФ.ФАКТОРИНГ" до Державного реєстру фінансових установ

2. 25.05.2021 № 18-рд Про розвиток факторингу та торговельного фінансування в Україні.

УДК 336.717.22

ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ

Мочан В.Р., студентка

Науковий керівник: Грубінка І.І., к.е.н., викладач

Відокремлений структурний підрозділ «Мукачівський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

Депозитні операції — це операції банків із залучення грошових коштів юридичних і фізичних осіб за договором банківського вкладу. Визначення таких договорів дає ст. 1058 ЦКУ. Так, за договором банківського вкладу одна сторона (банк) приймає грошову суму (вклад), що надійшла від іншої сторони (вкладника) або для неї, і зобов'язується повернути вкладникові суму вкладу, а також виплатити проценти на неї або дохід в іншій формі на умовах і в порядку, встановлених договором.

- Залежно від умов договору банківського вкладу депозити бувають:

1)на вимогу — банк зобов’язаний видати вклад або його частину на першу вимогу вкладника. Умова договору банківського вкладу на вимогу про відмову від права на одержання вкладу на першу вимогу є нікчемною;

2)строкові — банк зобов’язаний видати вклад і нараховані проценти за цим вкладом після закінчення визначеного сторонами договору строку. Строкові депозити бувають короткострокові (на строк не більше 12 місяців включно) і довгострокові (на строк понад 12 місяців);

3) на інших умовах повернення депозиту — такі вклади (депозити) є умовними. Наприклад, за домовленістю сторін можна передбачити, що банк повертає вклад при настанні певних обставин.

- Грошові кошти, внесені на депозит, «працюють» і приносять прибуток у вигляді процентів за вкладом. Їх банк нараховує на суму вкладу в розмірі, встановленому договором.

- Виплату процентів за вкладами (депозитами) провадять в строки, встановлені в договорі. Якщо ж договір банківського вкладу строки і порядок виплати процентів не встановлює, то їх виплачують вкладникові на його вимогу після закінчення кожного кварталу окремо від суми вкладу. При цьому невитребувані в цей строк проценти збільшують суму вкладу, на яку нараховуються проценти. А в разі повернення вкладу виплачуються усі нараховані до цього моменту проценти.

- Принципи організації депозитних операцій:

1) депозитні операції здійснюються таким чином, щоб сприяти отриманню банківського прибутку або створювати умови для отримання прибутку в майбутньому;

2) у процесі організації забезпечується різноманітність суб'єктів депозитних операцій та поєднання різних форм депозитів;

3) у процесі здійснення банківських операцій забезпечується взаємозв'язок і взаємоузгодження між депозитними і кредитними операціями за термінами і сумами;

4) особлива увага в процесі організації депозитних операцій приділяється строковим депозитам, які сприяють підтримці ліквідності балансу банку;

5) у процесі організації депозитних операцій з метою забезпечення ліквідності діяльності банку щодо залучених коштів юридичних та фізичних осіб формуються обов'язкові резерви згідно з чинним законодавством;

6) прагнення розширення спектра банківських послуг, підвищення якості й культури обслуговування клієнтів, що має сприяти залученню депозитів.

У банківській практиці депозити класифікують:

За категоріями депонентів: депозити суб'єктів господарської діяльності; депозити фізичних осіб; депозити банків.

За способом оформлення: іменні депозити; депозити на пред'явника.

За строками використання: депозити до запитання; депозити на визначений термін (строкові); ощадні вклади.

Список використаних джерел:
1. Сайт UA [Електронний ресурс] URL: https://buklib.net/books/32077/ (дата звернення: 11.09.2021)
2.Сайт Науково-виробничий журнал - Держава та регіони [Електронний ресурс]URL https://www.google.com/amp/s/i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/december/issue-101/article-41416.amp (дата звернення: 11.09.2021)

УДК 330.332

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ КАТЕГОРІЇ «ЛІЗИНГОВІ ОПЕРАЦІЇ»

Омельченко В.В., магістр
Науковий керівник: Муравський О.А., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

У вітчизняній економічній кон'юнктурі лізинг є порівняно новою сферою підприємницької діяльності, активне впровадження якого може стати потужним імпульсом технічного переозброєння виробництва та в цілому структурної перебудови економіки. Для того, щоб визначити місце, роль і значимість лізингових відносин в економічній системі вітчизняного господарства, необхідно встановити їх сутність. Визначення сутності лізингових відносин опирається не тільки на багаторічний зарубіжний досвід лізингового бізнесу, але і на історію розвитку лізингу, тому, розкриваючи економічну суть поняття лізингових відносин, необхідно врахувати обидва ці чинники.

Термін «лізинг» (англ. leasing) означає «оренда». При оренді вступають в договірні відносини орендодавець і орендар з приводу здачі майна у тимчасове володіння та користування за певну плату. Використання терміну «лізинг» пов'язано з необхідністю виділення особливого виду оренди – фінансової. Так, наприклад, автори Закону України «Про фінансовий лізинг» визначають фінансовий лізинг як вид цивільно-правових відносин, що виникають з договору лізингу, за яким лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов і передати її у користування лізингоодержувачу на визначений строк не менше одного року за встановлену плату (лізингові платежі) [1].

На думку вчених – економістів Д.І.Василенко та Р.М Капроні, загальновживаним визначенням лізингу є наступне: «лізинг – це комплекс майнових відносин, в яких одна сторона (лізингодавець) надає майно в користування іншій стороні (лізингоодержувачу) на визначений термін і за певну плату». Згідно з Економічною енциклопедією [2, С.184] , лізинг − це довготермінова оренда (від 6 місяців до кількох років) машин, обладнання, транспортних засобів, виробничих споруд тощо на умовах поворотності, терміновості й платності і на підставі відповідного договору між орендодавцем і орендарем, що передбачає можливість їх наступного викупу орендарем.

Однак більш повним і ґрунтовним визначення терміну «лізинг» було сформульовано економічною наукою в Конвенції про міжнародний 8 фінансовий лізинг УНІДРУА, яка була прийнята 28 травня 1988 в Оттаві, де наведено таке його визначення: Лізинг операція, при якій одна сторона (орендодавець):

а) укладає на умовах іншої сторони (орендаря) договір (контракт на поставку) з третьою стороною (постачальником), відповідно до якого орендодавець закуповує обладнання або засоби виробництва на умовах, затверджених лізингоодержувачем;

б) укладає контракт (договір оренди, лізингова угода) з лізингоодержувачем, надаючи лізингоодержувачеві право користування обладнанням за умови виплати орендної плати [3].

Лізинговий бізнес як вид підприємницької діяльності відомий за кордоном на протязі багатьох років. Проте сама ідея лізингу з'явилася задовго до нашої ери в стародавній державі Шумер. Історики стверджують, що ще Аристотель у своєму трактаті «Риторика» зазначав, що «Багатство полягає в користуванні, а не в праві власності». У цьому висловленні полягає основна ідея лізингу: щоб одержати прибуток, зовсім не обов'язково мати устаткування або інше майно у власності, досить лише мати право його використати та отримувати прибуток [4].

Лізингові операції за своїм економічним змістом являються активними операціями, а за своїми організаційними формами можуть бути віднесені до посередницьких. Лізинг – вид підприємницької діяльності, направленої на інвестування тимчасово вільних або залучених фінансових засобів, коли по договору фінансової оренди одна особа зобов'язується придбати у власність обумовлене договором майно у певного продавця і надати це майно іншій особі за плату в тимчасове користування для підприємницьких цілей.

Важливим питанням в контексті розвитку теорії даного питання є визначення функцій лізингу та лізингових операцій. Основні функції лізингу наведенні на рис. 1.

Треба зазначити, що лізинг являє собою складне та багатогранне явище. У ньому поєднуються операції купівлі-продажу, оренди, кредиту та інвестування. Надаючи на певний строк елементи основного капіталу, їх власник у певний термін отримує їх назад (як правило, у тій же натурально-речовій формі) із виплатою комісійних: тобто є наявними принципи строковості та повернення, а також платності.

Список використаних джерел

1.Барташук К.А. Фінансовий лізинг як джерело фінансування розвитку підприємств України. Економіка та держава. Київ, 2015. № 3. С. 142- 147.
2.Економічна енциклопедія / Відповідальний редактор С. В. Мочерний. - Київ: Видавничий центр "Академія". - Т. 1, 2000. - 863 с.; Т. 2, 2001. - 847 с.; Т. 3, 2002. - 952 с.
3.Посібник з лізингу / Д. Е. Богодухов, С. П. Кисіль, Ю. М. Луців та ін.; за ред. Л. Я. Снігір. Київ : Поліграф плюс, 2009. 388 с.
4.Смірнова О.О. Лізинговий бізнес в Україні: сучасний стан і можливості застосування іноземного досвіду. Фінанси, облік і аудит. 2014. Вип. 1. С. 128–140.

УДК 336.732.2

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРЕДИТНИХ СПІЛОК В УКРАЇНІ

Павлова А.С., студентка
Науковий керівник: Аврамчук Л.А. доцент
Національний університет біоресурсів і природокористуванняя

Кредитні спілки являють собою фінансові установи, винятковим видом діяльності яких є надання фінансових послуг, передбачених Законом України “Про кредитні спілки”. Діяльність кредитної спілки грунтується на конкретних основних принципах: добровільного вступу та свободи виходу з кредитної спілки; рівноправності членів кредитної спілки; самоврядування; гласності [1].

Першозасновника кредитних спілок у світі можна вважати німця Фрідріха Вільгельма Райффайзен, який розпочав свою кредитно-кооперативну діяльність у 1879-му році. Його діяльність давала фінансову допомогу селянам та фермерам, яких викоритовували вищі чини суспільства на той час. В Україні вперше ощадно-позичкове товариство з’явилося в 1871 році, започатківцем якого був Григорій Ґалаган у селі Сокиринця, нині Чернігівська область. Йому було довірено дослідити положення селян, які потерпіли від неврожаю, та допомогти хлібом й коштами найбільш потерпілим селянам. Це й дало початок ощадо-позичковому товаристві.

Станом на 1 липня 2021 року на небанківському фінансовому ринку працює 1 872 компаній, зокрема 308 кредитних спілок, тенденції зміни кількості кредитних спілок за останні 7 років можна побачити на діаграмі, що зазначена на рис. 1. За спостереженням НБУ, на ринку кредитних спілок 53 установи (17% ринку) не дотримувалися нормативів. Водночас тут ситуація зворотна: найбільша кількість спілок з високим рівнем ризику саме серед великих установ.

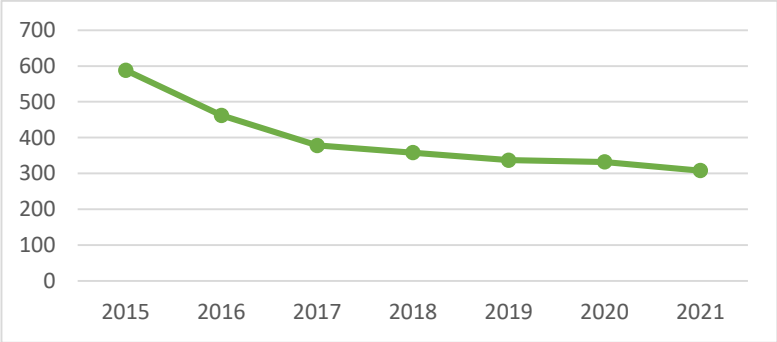

Рис. 1. Тенденція зміни кількості кредитних спілок в Україні [2]

Щодо ресурсів кредитних спілок можна віднести три види фінансування: власні, залучені, запозичені кошти. До власних коштів спілок можна віднести пайові, цільові на початкові (вступні) внески. Тобто кошти, що формують за рахунок відносин кредитних спілок та її членів.

До залучених та запозичених коштів можна віднести кошти, що мобілізовані кредитною спілкою. Але є різниця між запозиченими та залученими. Вона полягає в тому, що запозичені кошти завжди будуть кредитними.

Більшу частину коштів кредитних спілок складає кошти населення. Зовнішнє фінансування є спеціалізованим, воно передбачає фінансування певного напрямку, який, можливо, занадто ризиковано або незвично фінансувати за рахунок депозитів населення.

Кредитні спілки можуть отримувати додаткове фінансування від різних донорів, проєктів, ОКСів. Наразі ОКСами НАКСУ і ВАКС укладені договори про фінансування з Фонду ліквідності USAID і Всесвітньої фундації кредитних спілок. У рамках цих договорів Всесвітня фундація, відгалужений благодійний підрозділ Всесвітньої ради кредитних спілок (WOCCU) виділила додаткові кошти на агрокредитування. І ОКСи надають кошти своїм членам. Додаткове фінансування можуть надавати і серйозні інфраструктурні донори. Треба зважити на те, що для інфраструктури інвестиція розміром у 1 млн дол. не є значною сумою.

За умов економічної нестабільності, причиною виникнення якої стала пандемія COVID-19, люди стали побоюватись отримувати кредити. Наслідком цього стало зменшення попиту саме на кредитні послуги. Але в той же час, спостерігається готовність людей до вкладання коштів. Це означає, що рівень довіри до кредитних спілок буде залишатися достатньо високим. Відродження попиту на кредитні ресурси. Очікується, що така тенденція збережеться надалі, і це надасть позитивного поштовху для розвитку кредитних спілок. За рахунок цього, станом на 2021 рік, кредитні спілки складають 16,45% від загальної кількості небанківських фінансових установ в Україні [3].

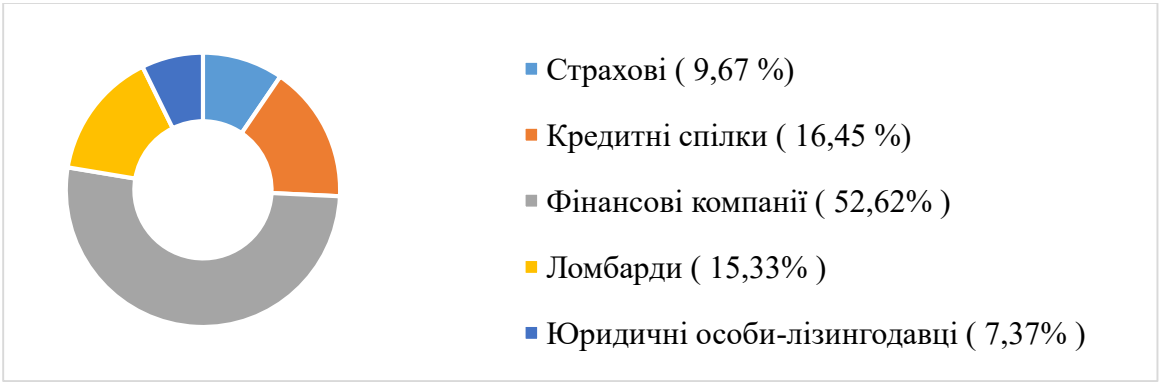

Рис.2 Структура небанківського фінансового ринку [2]

Отже, тенденція кредитних спілок в Україні на небанківському фінансовому ринку на сьогоднішній день показує майже стабільний результат. Також існує подальша перспектива в розвитку кредитних спілок, оскільки їхніх послуг потребують суб'єкти фінансового ринку.

Список використаних джерел:

1.Закон України "Про кредитні спілки" від 20.12.2001 № 2908-III (Редакція станом на 01.07.2021) Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2908-14#Text

2.Financial club. Режим доступу: https://finclub.net/ua/reviews-ua/shcho-vidbuvaietsia-na-rynku-nebankivskykh-finustanov-v-epokhu-splitu.html

3.Укрінформ .Режим доступу: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3291441-kreditni-spilki-mozut-dolucitisa-do-fondu-garantuvanna-vkladiv.html

УДК 336.7

РОЛЬ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ

Поліщук Я.С., студентка
Науковий керівник: Аврамчук Л.А., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

В умовах фінансової та економічної нестабільності в Україні, існування високого ступеня ризику неповернення кредитних ресурсів, суттєвого рівня впливу зовнішніх чинників на діяльність банків, посилення ролі та розробка ефективної кредитної політики має важливе значення.

Кредитна політика банку дає можливість забезпечувати управління кредитною діяльністю банку, ефективне використання його кредитного потенціалу, формування оптимального кредитного портфеля. Метою кредитної політики банку є максимальне задоволення потреб клієнтів у позикових засобах. Великі торговельно-виробничі структури зі стабільним фінансовим становищем, що гарантують повернення позики, отримують переваги при виконанні заявок на позику.

Кредитна політика повинна охоплювати наступні напрями кредитної діяльності: організацію кредитного процесу; управління кредитними операціями; здійснення контролю по виданим кредитам; проведення аналізу; формування резервів за операціями по кредитам під можливі втрати.

Ми виділяємо такі основні елементи кредитної політики банківської установи: стратегія банківської установи з розроблення напрямків кредитного процесу; тактика банку стосовно організації кредитування; контроль за реалізацією кредитної політики.

Кредитні операції комерційних банків є основним джерелом доходу та стабільності. Сьогодні усі банки повинні проводити дуже зважену кредитну політику, яка б забезпечувала прибуткову діяльність, враховувала як інтереси акціонерів так і позичальників банку.

Розробляючи кредитну політику комерційні банки повинні врахувати як зовнішні та внутрішні фактори. Якщо внутрішні фактори, які залежать від кредитної установи банк може контролювати і впливати на них, то на зовнішні фактори пов'язані з політичною, економічною та фінансовою ситуацією в країні, банк впливу немає. На сьогодні визначальними чинниками є зовнішні.

У зв’язку з пандемією COVID-19 попит і бізнесу, і населення на кредити знижувався, незважаючи на подальше здешевлення кредитів. В результаті відбулося зниження кредитного портфеля банків. Також, портфель без урахування резервів скоротився за І квартал у гривні на 6,3 % та на 3,6 % у доларовому еквіваленті. Портфель чистих кредитів населенню зменшився на 5 % за І квартал вперше з 2017 року. Загалом станом на початок року 2021 кредитний портфель зменшився на 69 875 грн у порівнянні із аналогічним періодом у 2020 р. Визначальним чинником даного скорочення було формування банками резервів за одночасного скорочення попиту на кредити внаслідок погіршення споживчих настроїв [1, с. 844-847].

Відповідно за 2020 рік обсяг NPL у банківській системі знизився на 100,5 млрд грн. В результаті відбулося зниження частки проблемних активів в активах банків до 41%, але показник досі залишається найвищим серед європейських країн, але став значно меншим від свого максимального значення у 2017 році (58%). Варто зауважити, що найвищий обсяг проблемної заборгованості продовжує зберігатися на балансах державних банків (310,2 млрд грн або 57,4% від кредитного портфелю). Обсяг непрацюючих кредитів банків з іноземним капіталом та приватним українським капіталом становить 95,9 та 24,0 млрд грн, відповідно [2].

Головними напрямками розвитку кредитування має стати використання кращих практик у галузі оцінки кредитоспроможності позичальників, законодавче врегулювання відносин поміж суб'єктами кредитного процесу, а саме: між колекторами і боржниками, регуляторні і наглядові підходи Національного банку України у сфері споживчого кредитування мають зосереджуватися на забезпеченні стабільного функціонування банківської системи через зниження ризиків банківської діяльності; формування нормативно-правових документів, правил та умов організації і керування процесом кредитування; забезпеченні дієвого нагляду та контролю якості кредитування.

Підсумовуючи, зазначимо, що надійна банківська система виступає умовою успішного функціонування та розвитку економіки України, необхідною передумовою забезпечення стабільності фінансової системи. З допомогою спостереження за діяльністю банківських установ і контролю за дотриманням регулятивних показників можна здійснювати управління кредитним портфелем. Крім того, контроль за якістю формування кредитного портфеля банку пов'язаний із забезпеченням умов і об'єктивних нормативів Національного банку України, також дана частина відповідальності значною мірою покладена на керівництво комерційного банку. Провідні засади кредитної політики, що включають у себе засади з формування якісного кредитного портфеля, будуються всередині банку на основу рішень, методів, і підходів у відповідності до загальної стратегії діяльності конкретного банку. Управління кредитними ризиками повинно охоплювати всі види діяльності фінансово-кредитної установи, які впливають на параметри її ризиків, становлять безперервний процес аналізу ситуації та відповідного середовища, в яких виникають ризики та/або рівень уразливості фінансово-кредитної установи до таких ризиків.

Список використаних джерел:

1. Солоділова К.В., Шафранова О.В. Сучасний стан кредитування в Україні. *Молодий вчений.* 2019. № 3 (43). С. 844-847.

2. Укрінформ. Режим доступу: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3188729-danilisin-poasnivso-zavazae-virisiti-problemu-nepracuucih-kreditiv-v-ukrainskih-bankah.html (дата звернення: 13.10.2021).

УДК 336.71

ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Половко О.В., студент
Науковий керівник: Файчук О.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Фундаментальною складовою ресурсної бази комерційних банків виступають залучені кошти, а саме депозитні вклади фізичних та юридичних осіб. Ключовою метою реалізації депозитних операцій є залучення банківськими установами грошових ресурсів для можливості проведення активних операцій та для забезпечення ліквідності банку.

Протягом останнього десятиріччя динаміка залучення депозитних коштів на рахунки банків у країні мала тенденцію до зростання [6]. Проте за останні декілька років така тенденція дещо змінюється та супроводжується відносно низькими темпами. Така ситуація пояснюється втратою вкладниками довіри до банківських установ, низкою політичних та економічних змін і, найголовніше затяжною кризою, що виникла внаслідок пандемії Covid-19. За таких умов до управління банківським бізнесом висуваються нові вимоги, які передбачають зосередження більшої уваги на процеси залучення та розміщення банківських ресурсів. Банківський менеджмент охоплює діяльність щодо розроблення та реалізації ефективної та дієвої депозитної політики [8].

Депозитна політика допомагає полегшити процес залучення грошових ресурсів, дає змогу уникнути перебоїв у процесі їх розміщення та використання, невідповідності строків залучення та використання банківських ресурсів. Водночас при формуванні депозитної політики вони передбачають можливість модифікації та адаптації з урахуванням особливостей соціально-економічного розвитку областей та регіонів під час реалізації такої політики.

Ефективне функціонування банківського сектору впливає на розвиток ринкових відносин як циклічного зв'язку між усіма гравцями економіки держави. Ключовою передумовою сталого функціонування банківської системи та надійної реалізації функції фінансового посередника є ефективне конструювання ресурсної бази вітчизняних комерційних банків. Тому роль і місце депозитних коштів у загальній структурі банківських ресурсів сьогодні викликає особливий інтерес.

Депозитна діяльність включає залучення банківськими установами тимчасово вільних грошових ресурсів фізичних та юридичних осіб. Цей процес використовує різні види банківських рахунків. Тимчасово вільні кошти вкладників є залучені ресурси банку, які мобілізовані ним на певних умовах і на певний термін чи до запитання. Ці кошти будуть використані відповідно до системи бухгалтерського обліку та банківського законодавства та зберігатимуться на рахунку вкладника. [5]

Відповідно до Закону України «Про фонд гарантування вкладів фізичних осіб» зазначено, що вклад (депозит) – кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземні й валюті, які відповідно до законодавства

України розміщені вкладником на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку на іменних рахунках у банку – учаснику (тимчасовому учаснику) Фонду гарантування вкладів фізичних осіб чи залучені таким банком у формі випуску (емісії) іменних ощадних (депозитних) сертифікатів і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору [1].

Класифікація депозитів може бути реалізована відповідно до різних ознак. Депозити поділяють залежно від строку, умов внеску та вилучення коштів, виплати процентів, можливістю отримання пільг за активними операціями з банком тощо. Найпоширенішою ознакою класифікації депозитів є їх поділ за економічним змістом на такі групи:депозити до запитання; строкові депозити; ощадні вклади; цінні папери [3].

У банківській практиці клієнтам пропонуються різноманітні види депозитів: депозити з поповненням, які передбачають збільшення суми депозиту в період його зберігання в банку; депозити з пролонгацією, які передбачають продовження строку депозиту; депозити з попереднім повідомленням про вилучення, кошти з яких повертаються лише після попереднього повідомлення власника депозитного рахунку у письмовій формі [7]

Отже, ключовою метою депозитної політики комерційного банку є залучення оптимального обсягу грошових ресурсів, необхідного для функціонування комерційного банку.

Відповідно до статистичних даних НБУ, найбільший депозитний портфель юридичних осіб на ринку станом на 01.01.2021 належить Укргазбанку (96,05 млрд грн), Укрексімбанку (73,44 млрд грн) та Приватбанку (84,24 млрд грн).

Таблиця 1

Топ-10 рейтингу банків щодо вкладів юридичних та фізичних осіб

№	Банк	Вклади юридичних осіб		Вклади фізичних осіб	
		01.01.2021	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2020
1	ПриватБанк	84236878	50195106	225042942	181013289
2	Укрексімбанк	73440438	42228729	125609156	103812775
3	Укргазбанк	96045668	75659711	22143194	10524876
4	Райффайзен Банк Аваль	53583120	40231219	34273123	26257140
5	Креді Агріколь Банк	31969011	21049491	25395950	18248819
6	Укрсибанк	36978753	26100881	43641268	36659508
7	ПУМБ	30158660	21927430	27148082	20625623
8	Альфа-Банк	30445323	22687926	19340579	14564171
9	ОТП Банк	28276558	20615241	28946731	25778783
10	Південний	15825555	10410012	10383585	7234840

Джерело: [2]

За даними НБУ, на 01.01.2021 найбільший депозитний портфель фізосіб на ринку знаходиться в Приватбанку (225 млрд грн). Обсяг вкладів населення в 2020 році найсуттєвіше зріс в Приватбанку (+44 млрд грн, або +24,3%), Ощадбанку (+20,8 млрд грн, або +19,8%).

Організація депозитної діяльності у кожному банку має свої особливості, що визначаються розмірами, можливостями банку, а також потребами його

клієнтів. Діяльність банків на депозитному ринку повинна передбачати узгоджене функціонування відповідних підрозділів і для його забезпечення в банках створюється спеціальний координаційний орган — Комітет з управління активами і пасивами (КУАП), який у сфері депозитних операцій повинен реалізувати таку мету: формує та розробляє відповідну стратегію та політику; затверджує організаційну структуру процесу роботи з депозитами;встановлює напрями диверсифікації депозитного портфеля банку; знаходження додаткових ресурсів для розширення депозитної діяльності; визначення цінової політики банку за депозитними операціями та послугами банку; аналіз та управління ризикам, що є характерними для операцій банку з депозитами [4].

Підводячи підсумок варто зазначити, що процес розроблення депозитної політики комерційного банку та практична її реалізація повинні охоплювати як формування ключових напрямів депозитної діяльності банків, так і визначення необхідного ресурсного забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Закон України про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2740-14#Text (дата звернення 18.10.2021)
2. Основні показники діяльності банків України. Національний банк України. URL: http://www.bank.gov.ua (дата звернення 21.10.2021)
3. Рисін М.В. Адаптація депозитної політики банків до потреб клієнтів / М.В. Рисін // Вісник університету банківської справи НБУ. 2009. № 3 (6). С. 85-88.
4. Руда О.Л., Маркуш К.Г. Депозитна політика банку та механізм її реалізації. Економічна наука. 2018. Економіка та держава №11. С. 81-84. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2018/17.pdf (дата звернення 21.10.2021)
5. Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О. Банківська система: навчальний посібник / за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.
6. Ситник Н.С., Янісів Ю.В. Сучасний стан та тенденції розвитку депозитних операцій «Приватбанку». Ефективна економіка. 2021. №6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/3.pdf (дата звернення 17.10.2021).
7. Третуб Д.В. Тенденції розвитку сучасного ринку депозитів // Фінанси України. 2009. № 10. С. 139-143.
8. Хромушина Л.А. Депозитна політика комерційних банків та її реалізація на регіональному рівні. Економіка і суспільство. 2018. №15. С. 775-779. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/117.pdf (дата звернення 20.10.2021).

УДК 368.1

УПРАВЛІННЯ МЕДИЧНИМ СТРАХУВАННЯМ В УКРАЇНІ

Поцелуйко В.О., магістр
Науковий керівник: Алескерова Ю.В., д.е.н., професор
Вінницький національний аграрний університет

Необхідність загальнообов’язкового державного соціального медичного страхування в Україні зумовлює сучасний стан та порядок фінансування галузі охорони здоров’я, основною вадою якого є використання єдиного вагомого джерела фінансування – бюджетних коштів. Дефіцит фінансових ресурсів накладає суттєві обмеження на розвиток інфраструктури медичних закладів і на рівень якості медичної допомоги. Тому розвиток добровільного медичного страхування є об’єктивною потребою, здатною підняти рівень охорони здоров’я

населення, забезпечити надходження грошових коштів у соціальну сферу. Все це підкреслює актуальність обраної теми дослідження. Обов'язкова форма страхування координується державними структурами.

За інформацією Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, ринок добровільного страхування здоров'я знаходиться в занепаді – в Україні за 9 місяців 2020 року лише близько 10% (2 025,5 млн грн) загальних чистих страхових премій належали до категорії «медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)».

Загальна кількість страхових компаній (СК) станом на 30.09.2020 становила 296, у тому числі СК «life» – 34 компанії, СК «non-life» – 262 компанії, (станом на 30.09.2016 – 323 компанії, у тому числі СК «life» – 43 компанії, СК «non-life» – 280 компаній).

Фактично у 2018 році в Україні почне працювати національна солідарна система медичного страхування. Усі послуги, аналізи, дослідження, ліки, які надаються за державною програмою медичних гарантій, будуть на 100% безоплатними. Перелік таких послуг буде відкритий. У 2018 році зміни торкнулися тільки первинної медичної допомоги. З 2020 року нова система фінансування запрацює для амбулаторного та стаціонарного лікування.

Кожен може вирішувати самостійно, до якого медичного закладу і якого лікаря піти, незалежно від місця проживання чи реєстрації. Пацієнт отримає допомогу й увагу медпрацівника у будь-якому медичному закладі, законтрактованому Національною службою здоров'я України, бо саме за це держава заплатить гроші конкретному закладу. І головне: пацієнт нарешті отримає гарантії того, що надані йому медичні послуги будуть повністю оплачені державою.

Медичні працівники отримають фінансові гарантії та гідний дохід, що залежатиме від їхнього досвіду, професіоналізму та зацікавленості у здорових пацієнтах. За якісну медичну послугу, надану пацієнту, держава заплатить кожному медичному закладу однаково. Тариф включатиме усі видатки для надання медичної допомоги: роботу медичного персоналу, витратні матеріали, ліки, амортизацію обладнання та адміністративні видатки.

24 січня 2018 року Ліга страхових організацій України (далі – ЛСОУ) провела засідання Комітету ЛСОУ з питань медичного страхування. Під час розгляду питань порядку денного учасники засідання опрацювали норми Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» і на- голосили, що підписаний Президентом документ надає широкі можливості для розвитку ДМС, і потребує нової якості взаємодії між усіма учасниками процесів. Учасники засідання Комітету ЛСОУ з питань медичного страхування розглянули оптимальне співвідношення джерел фінансування та їхній розподіл в системі фінансування охорони здоров'я України, а також результати діяльності страхових компаній – членів ЛСОУ з ДМС. Проаналізувавши дані 20 страхових компаній-членів ЛСОУ, Комітет ЛСОУ зазначив, що, порівнюючи дані за 2 квартал 2017 року з підсумками 2 кварталу 2016 року, темпи приросту страхових платежів становлять 12,3%, темпи

приросту страхових виплат – 25,05%. При цьому рівень виплат за даними 6 місяців 2017 року становив 55,66% проти 49,98% за

За рівнем страхових виплат перше місце з показником 92% посідає ПАТ «Універсальна». Друге місце з показником 79% поділили ПАТ «Страхова група «ТАС» та ПАТ «Інго Україна».

Отже, необхідно продовжувати курс на реформи, пов'язані з охороною здоров'я в цілому, включаючи реструктуризацію відповідних установ, ефективне фінансування і облаштування клінік і розвиток медичної інфраструктури по всій Україні, а також вдосконалення якості надання медико-страхових послуг. Необхідним є визначення базової програми обов'язкового медичного страхування шляхом створення зрозумілого переліку медичних послуг, що надаються громадянам безкоштовно, щоб виключити дублювання оплати страхових послуг. Держава має бути зацікавлена в залученні приватної медицини через добровільне медичне страхування до участі в інтегрованій схемі фінансування процесу надання медичних послуг населенню. Нова сучасна модель фінансування системи охорони здоров'я повинна передбачати чіткі прозорі гарантії держави щодо надання медичної допомоги, фінансовий захист громадян у випадку хвороби, ефективний розподіл фінансових ресурсів та скорочення неформальних платежів.

Список використаних джерел:

1. Бідник Н. Б. Розвиток добровільного медичного страхування в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2014. № 2. С. 1025-1029.
2. Білик О. І. Переваги та недоліки введення обов'язкової форми медичного страхування в Україні. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2013. № 767. С. 270-276.
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».
Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1105-14

УДК 336.71

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Смалюх М.С., студентка
Науковий керівник Худолій Л.М., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Сучасна банківська сфера є однією з головних структурних елементів будь-якої національної системи. Банки, виконуючи роль фінансових посередників, обслуговують сферу грошових відносин, і від їх фінансової стабільності і ліквідності залежить макроекономічна рівновага фінансово-економічної сфери держави загалом. На даному етапі однією з головних проблем в світі є пандемія COVID-19, яка почалася в 2019 році. Через поширення пандемії в Україні з 12 березня 2020 року було запроваджено карантин на всій території держави, який періодично повторюється протягом останніх років. В цей період банківська діяльність зазнала організаційних змін щодо умов обслуговування клієнтів, це

дозволило зменшити ризики та мінімізувати фінансові втрати від кризи, спричиненої пандемією, тобто адаптуватися до відповідних умов. Банківські установи адекватно реагували на карантинні обмеження щодо їх діяльності та робили все можливе для їх дотримання [1]. Це врятувало банківську систему від пошкодження на першому етапі, але потребує постійного реагування у наступні періоди.

Мільйони споживачів в даний час знаходяться на карантині, частково перебувають на лікуванні в медичних установах. В результаті вони можуть втратити здатність повернути кредит і сплачувати відсотки по кредиту, особливо за іпотечний. У найгіршій ситуації опинилися малі і середні підприємства, доходи яких різко впали, і у яких виникли труднощі з погашенням зобов'язань по банківських кредитах. Цілі галузі постраждали від карантинних заходів. Наприклад, виробництво і роздрібна торгівля відчувають колосальний спад доходів вже зараз, і можуть сподіватися на зростання активності споживачів тільки тоді, коли все повернеться в норму [2, с.31].

Враховуючи процеси, які відбуваються на світовому ринку банківських послуг, банкам потрібно було ефективно та професійно здійснювати свою діяльність у нових умовах, необхідно було швидко пристосовуватися до них, та прикласти всі зусилля для підтримання власної платоспроможності та стійкості.

Портал «Мінфін» оприлюднив рейтинг стійкості банків за підсумками IV кварталу 2020 р., який враховує бали за показниками: стресостійкості, лояльності вкладників, оцінку аналітиків та місце в рейтингу за депозитами фізичних осіб. У даний рейтинг увійшла 31 банківська установа з портфелями депозитів від 1 млрд грн. За оцінками Міністерства фінансів України за останній квартал 2020 р, лідерські позиції у цьому рейтингу займали Райффайзен Банк Аваль, Креді Агріколь Банк та ОТП Банк.[3]

З метою підтримки економіки України в умовах пандемії Правління НБУ ухвалило рішення знизити облікову ставку спочатку до 8 % (з 24 квітня 2020 р.), а потім до 6 % (з 12 червня 2020 р.). За всю 30 річну історію економіки незалежної України, цей рівень став найнижчим [4]. Це дало можливість здешевити кредити для економіки в тих екстремальних умовах, але спричинило зниження рентабельності активів і капіталу в банківській системі.

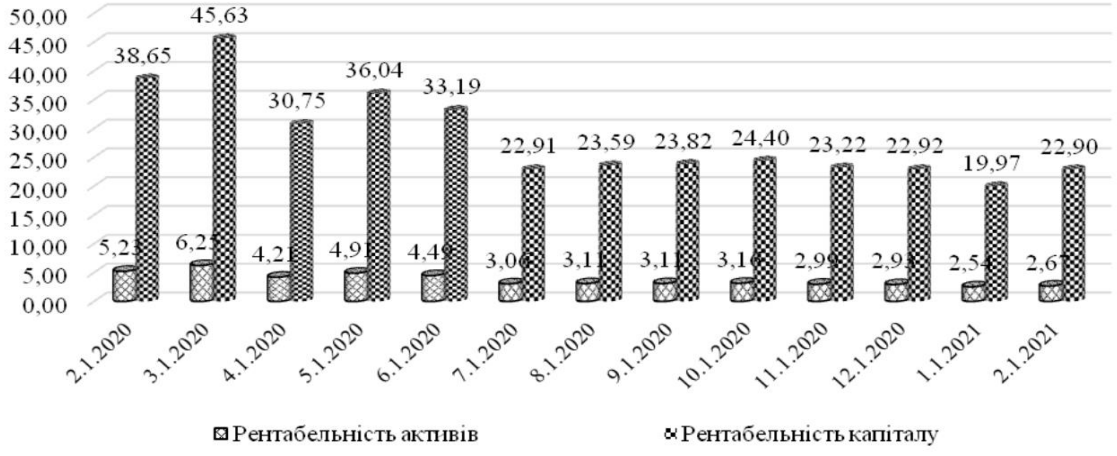

Рис. 1. Динаміка рентабельності активів та капіталу банківських установ у період з 01.02.2020 –01.02.2021 *[5].*

Проаналізувавши дані рисунку 1, можемо побачити, що починаючи з червня 2020 р рентабельність активів та капіталу має тенденцію до зменшення. Така динаміка склалась у зв‘язку з недостатньою ефективністю використання активів банківських установ та управління капіталами через скорочення попиту на банківські кредити з боку бізнесу, зменшенням його економічної активності, які все більше ускладнюють ситуацію та негативно впливають на саму діяльність та на результати діяльності банківської системи.

Логічно було би передбачити, що по мірі послаблення карантинних умов в Україні, НБУ може не тільки підвищити облікову ставку, але й відмінити ін. антикризові заходи. Так і сталося на початку літа 2021 року. При цьому для зниження витрат у банківській системі була запроваджена масова діджиталізація банківських операцій.

Висновки. Отже, проаналізувавши сучасний стан банківської системи України, можна зазначити, що однозначно пандемія має суттєвий вплив на функціонування банківської системи, це можна прослідкувати на основі тенденцій основних показників її діяльності. Проте, відбулися не лише негативні процеси, це сприяло впровадженню та розробці нових фінансових технологій та програм, переходу до масової діджиталізації

Також варто зазначити, що хоч подальший стан розвитку ринку банківських послуг в Україні є складно прогнозованим, проте необхідно вміти передбачити деякі зміни, швидко розробляти та запроваджувати нові механізми функціонування банківських установ в разі їх настання для збереження стабільності і ефективності банківської системи - кровоносної системи країни.

Список використаних джерел*:*

1.А. С. Завербний, Н. Р. Сокульський. Пандемія як каталізатор цифровізації банківської системи в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2021. No 2. С. 5-9. URL:http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7298&i=0 (дата звернення: 07.11.2021).

2.Mcintyre A., Skan J., Abbott M., Gordon F. COVID-19: An Open Letter to Banking CEOs. Accenture. 2020. 31 p. URL: https://www.accenture.co/_acnmedia/PDF118/AccentureCOVID19BankingRapidResponse.pdf(датазвернення12.03.2021)

3.Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/ (дата звернення: 07.11.2021).

4. Офіційний сайт Національного банку України.UR: https://bank.gov.ua/ (дата звернення: 09.11.2021 р.).

5. Показники діяльності банків Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/2021-02/ (дата звернення: 19.03.2021).

УДК 336.71:77

ОСНОВИ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

Собко Д.В., магістр
Науковий керівник: Муравський О.А., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Процес кредитування можна поділити на такі етапи:

1. розгляд заявки на одержання кредиту та інтерв'ю з майбутнім позичальником;
2. вивчення кредитоспроможності та оцінка ризику;
3. підготовка та укладання кредитної угоди;
4. контроль за виконанням умов угоди та погашення кредиту.

У момент звернення клієнтом по кредит до банку йому необхідно подати заявку, в якій будуть вказані такі дані: розмір кредиту, ціль, термін та вид позики та можливе забезпечення. До заявку необхідно прикладати документи та фінансові звіти, пояснюючу записку про причину звернення в банк, які розглядаються на наступних етапах кредитування та допоможуть зробити висновки про кредитоспроможність позичальника.

До супровідних документів що подаються разом із заявкою входять [1]:

- фінансовий звіт за останні 3 роки, який включає в себе баланс банків та рахунок прибутків та збитків;
- звіт про рух касових надходжень;
- внутрішні фінансові звіти, для більш точної характеристики фінансового стану компанії;
- внутрішні управлінські звіти;
- прогноз фінансування;
- бізнес-план.

Заявка надходить до відповідного відділу банку, після її розгляду працівниками банку проводиться попередня бесіда з майбутнім позичальником. Ця бесіда дозволить працівникам банку з'ясувати важливі деталі заявки та скласти психологічний портрет позичальника, реальність оцінок положення та перспектив розбитку бізнесу.

Наступним етапом є інтерв'ю з клієнтом. В процесі інтерв'ю концентрується увага на базових питаннях, які є найбільш цікавими для банку. Такими питаннями є: зведення про клієнта та його бізнес; питання про привід кредитування; питання про погашення кредиту; питання про забезпечення позики та про зв'язки з іншими банками.

Після інтерв'ю кредитний інспектор приймає рішення чи продовжить банк роботу з цією кредитною заявкою чи відмовить. Якщо вирішено відмовити необхідно пояснити клієнту причини такого рішення. Якщо вирішено продовжити роботу з кредитною заявкою інспектор заповнює кредитне досьє та разом з заявкою та всіма документами направляє його у відділ аналізу кредитоспроможності. Там буде проведений ретельний аналіз фінансового стану позичальника. Кредитний інспектор мусить визначити кому саме з працівників даного відділу доручити цю справу, виходячи з галузі в якій працює позичальник.

При аналізі кредитоспроможності використовують такі джерела інформації:

- документи отримані від клієнта;
- матеріали про клієнта взяті із архіву банку;
- зведення від ділових контактів клієнта;
- звіти та матеріали приватних та державних установ та агенцій. [2]

Термін «кредитна політика банків» вказує на основну стратегію банківської установи по залученню коштів та наданні кредитів клієнтам. Кредитна політика базується на вищевказаних принципах.

Кредитна політика банку – це стратегія і тактика банку щодо залучення коштів та спрямування їх на кредитування клієнтів банку (позичальників) на основі принципів: поверненості, строковості, цільового використання, забезпеченості, платності.

Створення кредитної політики полягає у плануванні, регулюванні, контролі та організації кредитних відносин між банком та клієнтом. [4]

Головною метою кредитної політики банку є забезпечення ефективності кредитної діяльності. Завданнями кредитної політики є:

- надання якісних кредитів;

Якісними кредитами вважаються кредити з нормальним відсотковим прибутком навіть при негативних макроекономічних умовах.

- забезпечення прибутковості кредитного портфеля;

Кредитна політика комерційного банку необхідно направити на утворення прибутку від кредитних операцій.

- забезпечення оптимального зростання кредитного портфеля;

Необхідно щоб кредитний портфель зростав при дотриманні достатньої якості кредиту. [3]

Етапи розробки кредитної політики банку вказані на рис. 1.

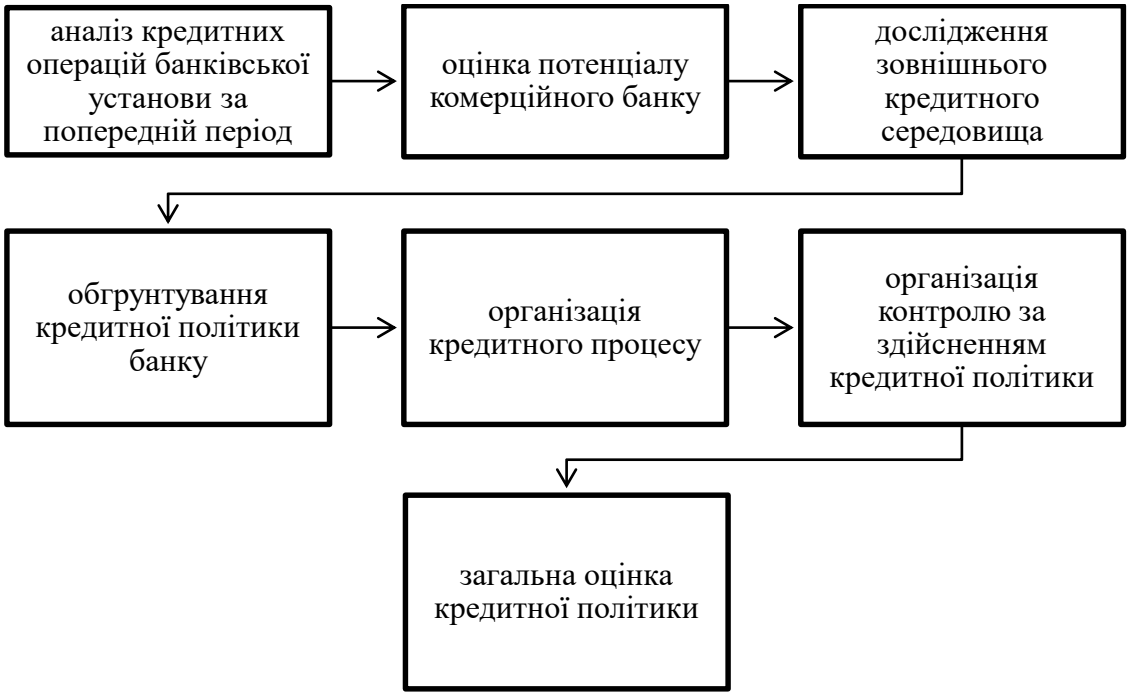

Рис. 1. Етапи розробки кредитної політики банку

При розробці кредитної політики комерційний банк, який виступає кредитором виходячи з цілей сам вибирає для себе направлення кредитування: галузі економіки, фізичні чи юридичні особи.

Список використаних джерел:

1.Косова Т.Д. Аналіз банківської діяльності: [навч. посіб.] / Т.Д. Косова. - К.: Центр учбової літератури, 2008. 486 с.

2.Крупка М., Скаско О. Тенденції та проблеми формування ринку кредитних послуг в Україні // Вісник НБУ. - 2007. - №11. - С. 31-33.

3.Лисенок О. В. Формування стратегії та політики управління кредитними операціями банків / О. В. Лисенок. // Вісник ЖДТУ. 2016. С. 186.

4.Сорока А. В. Кредитна політика банку як основа управління кредитним ризиком / А. В. Сорока, А. Р. Колесникова. // «Молодий вчений». 2017. С. 771.

УДК 336.71

УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ І ВИТРАТАМИ БАНКУ

Стеренчук М.М., студент

Науковий керівник: Костюк В.А., к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ринкова економіка України вимагає від комерційних банків покращення ефективності управління банківською діяльністю. Сьогодні українські комерційні банки знаходяться у скрутному фінансовому становищі, адже проводити прибуткову діяльність під час фінансової кризи досить складно, а від якості управління доходами в банку залежить основна ціль його функціонування – отримання прибутку. Головним фактором стійкості банківських установ є визначення їх надійності і стабільності. Тому аналіз і прогнозування доходів і витрат комерційних банків є актуальним питанням і вимагає детального дослідження.

Проблемам управління доходами і витратами банку присвячено низку наукових праць. Зокрема питання аналізу доходів розглядали такі вчені як В. М. Кочеткова, Т. Д. Косова, Л. О. Савіна та ін. А. М. Герасимович, та І. М. Парасій-Вергуненко досліджували факторні моделі для аналізу дохідності комерційних банків. Серед іноземних вчених дану проблему досліджували Джозеф Ф. Сінкі, С. Роуз, А. Н. Шаталов на інші.

Основною метою діяльності банківських установ, як і будь-якого підприємства, є отримання прибутку. Від якості управління доходами в банку залежить основна ціль його функціонування – отримання прибутку. Комерційним банкам прибуток потрібен для залучення нового капіталу, що підвищить якість надання послуг, буде стимулювати для розвитку нових технологій в банківській сфері. Прибуток – основний показник успішної діяльності банку [1]. Основним чинником, що впливає на прибуток банківської установи є розмір доходів, що отримає банк в процесі своєї діяльності.

За національними стандартами обліку доходами вважається збільшення економічних вигод протягом звітного періоду у формі припливу чи зростання активі або зменшення зобов'язань, що зумовлює збільшення капіталу. Термін «витрати» відповідно до бухгалтерського підходи означає зменшення економічної вигоди у звітному періоді внаслідок проведення банком фінансово-господарських операцій у формі відтоку чи зменшення активів або збільшення заборгованості, що призводить до зменшення капіталу [2].

Доходи банку можна представити наступним чином: процентний дохід (доходи за кредитами та депозитами); комісійний дохід (від операцій, пов'язаних з розрахунково-касовим обслуговуванням); чистий торгівельний дохід (від торгівлі іноземною валютою та цінними паперами) та інші доходи (не пов'язані перерахованими вище операціями) [3].

Процентні доходи становлять близько 70% доходів банку, раніше це значення коливалось в межах 80-85%, іншу частину складають непроцентні доходи. Таким самим чином витрати поділяються на процентні, що зазвичай становлять основну частину витрат та непроцентні.

Прибуток є одним із основних показників який характеризує фінансову діяльність банківської установи, є базою для майбутнього функціонування банку, тому цей показник потрібно завжди тримати на достатньому рівні, що допоможе банку збільшити свій капітал та залучити новий для покращення якості послуг, впровадження нових технологій для мінімізації витрат.

Перш за все необхідно визначити джерела додаткових доходів банку, до яких можна віднести зростання процентних та інших дохідних активів, зміну загального рівня процентної ставки за активними операціями, зміну структури дохідних активів шляхом підвищення питомої ваги ризикованих кредитів. Не меншої уваги потребують напрями видатків, обсяг яких слід мінімізувати. Процес мінімізації та зниження витрат банків і управління ними в практичній діяльності банківських установ є не самоціллю, а одним із факторів забезпечення їх фінансової стійкості та прибуткової діяльності [4].

Отже, ефективне управління доходами і витратами комерційних банків полягає у встановленні прозорих і ефективних механізмів управління фінансами банку, спрямованих на проникнення кредитних установ у зовнішнє середовище з урахуванням проблеми надійності та ліквідності-прибутковості.

Список використаних джерел:

1.Буєвич С. Ю., Королев О. Г. Аналіз фінансових результатів банківської діяльності . Москва. Кнорус, 2005. 160 с.
2.Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності. К.:КНЕУ, 2013. 347 с.
3.Меркулова И. В. Деньги, кредит, банки: учебное пособие. Москва.КНОРУС. 2015. 352 с.
4.Лаврушин О. И. Управление деятельностью коммерческого банка. Учебник. Москва. 2013. 688 с.

УДК 336.771

КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Столбова С.В., студентка
Науковий керівник: Пащенко О.В., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Розвиток малого та середнього бізнесу будь-якої країни є запорукою економічного зростання, розв'язання проблем зайнятості населення, а також насиченості споживчого ринку товарами та послугами. Основними перешкодами його розвитку в Україні є: недостатність фінансового забезпечення; недосконаліть законодавства; нерозвиненість фінансово-кредитного механізму; карантинні обмеження, пов'язані з COVAD-19.

З появою пандемії у світі сталася важка ситуація із бізнесом, частково зупинилися економічні процеси, ВВП скоротився на 7,8%, а рівень безробіття з 8,9% до 9,3% [1, с. 164]. Більша частина підприємців не має достатніх ресурсів, зокрема фінансів, для забезпечення стабільної роботи в умовах карантину, навіть на даний момент. Тисячі підприємств змушені були припинити свою діяльність через світову кризу. Соціально-економічне опитування ООН показало, що майже як у 90% домогосподарств скоротилися доходи, а при наймі у половини населення один член сім'ї втратив роботу [2]. Усі стикнулися з переліком проблем та перешкод у розвитку свого бізнесу – падіння попиту на товари та послуги, скорочення об'ємів виробництва, проблеми з транспортуванням працівників через закриття громадського транспорту, отримання державної допомоги тим підприємствам, які вимушені були взагалі припинити роботу через політику держави щодо стримання розповсюдження вірусу [3, с. 267].

Сучасні умови діяльності малого та середнього бізнесу потребують фінансових інвестицій, одним з яких є банківський кредит. Кредит – це суспільні відносини, що виникають між економічними суб'єктами у зв'язку з переданням один одному в тимчасове користування вільних коштів на засадах зворотності, платності та добровільності. Ці відносини мають низку характерних ознак, які конституюють їх як окрему самостійну економічну категорію, а саме кредит [4, с. 349].

Сучасні наукові дослідження виділяють такі способи фінансування суб'єктів малого та середнього підприємництва: самофінансування, фінансування через механізми ринку капіталу, банківське кредитування, бюджетне фінансування, а також альтернативні способи фінансування (лізинг, факторинг, венчурне фінансування).

Проте, слід пам'ятати, що на кредитні відносини суб'єктів малого та середнього підприємництва з банками пливає: відсутність кредитної історії; низька рентабельність; низька потреба в капіталі, його швидка оборотність обумовлює потребу у «коротких грошах» і мікрокредитах; низька рентабельність кредитування, оскільки надання кредиту пов'язане з певними операційними витратами, розмір яких практично не залежить від суми кредиту; недоступність ринку інвестиційного кредитування; потреба у страхуванні кредитів, чим

юридично займається банк, а фактично виплата страхової премії шляхом збільшення ціни кредиту перекладається на позичальника, що підвищує вартість кредиту; поєднання функцій власності й управління, типове для підприємств малого та середнього бізнесу [5].

Банківський сектор України перспективно дивиться на розвиток кредитування малого бізнесу і тому розглядає розвиток кредитування його за рахунок власних ресурсів банків. Банки конкурують технологіями кредитування підприємництва, що свідчить про високотехнологічні програми кредитування, які впливатимуть на швидкість видачі кредитних ресурсів, строки та ціну.

Станом на 1 жовтня 2020 року кредити малим підприємствам становлять 79,8 % або 963 млн грн, а кредити, надані середнім за розміром підприємствам складають 51,4 % або 1746 млн грн. Привабливість банківських кредитів для малого та середнього бізнесу залежить від запропонованих банками процентних ставок. У 2020 р. відсоткова ставка за кредитами у національній валюті для підприємств малого та середнього бізнесу була 13,2-13,3 %.

Проте банки ще не в змозі задовольнити потреби малого та середнього бізнесу, тому кредитування по програмам за ресурси міжнародних організацій є актуальним. Нині функціонуючими Програми підтримки малого та середнього бізнесу в Україні є: Програма з кредитування ММСП України за пріоритетними галузевими напрямами (Банки-партнери); Програма InnovFin – фінансування інноваційних проєктів. Спільна ініціатива Європейського Інвестиційного Фонду (ЄІФ) та Європейського союзу (ЄС) (АТ «Прокредит Банк); Програма «Жінки у бізнесі» Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) (АТ АКБ «Львів»); Кредитна лінія ЄБРР – EU4Business (фінансові установи-партнери); Програма часткового відшкодування відсоткових ставок за кредитами банків для суб'єктів малого і середнього підприємництва Тернопільщини (Банки-партнери); Програма Європейського інвестиційного банку(ЄІБ): Initiative East в межах поглибленої та всеохопної зони вільної торгівлі (ПВЗВТ) (Банки-партнери); Програма соціального інвестування WNISEF (Банки-партнери); FinancEast: програма з відновлення фінансування інвестиційних проектів малих та середніх підприємств на сході України (Банки-партнери); Програма з підтримки фінансування інвестиційних проектів малих та середніх підприємств за пріоритетними напрямками (Банки-партнери); Спільний з Європейським інвестиційним банком (ЄІБ) Проєкт кредитування МСП та компаній з середнім рівнем капіталізації (АБ Укргазбанк); Програма з рефінансування заходів підтримки системи кредитування у сільській місцевості (АБ Укргазбанк); Програма мікрокредитування (Банки-партнери); Спільний з Європейським інвестиційним банком (ЄІБ) Проєкт підтримки поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВЗВТ) України з Європейським Союзом (ЄС) (АТ Укрекімбанк»); Програма для кредитування малих та середніх підприємств спільно з Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР), що спрямована на підтримку впровадження Угоди про поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі (ПВЗВТ) України з Європейським союзом (ЄС) (АТ Укрекімбанк»); Спільний з Європейським інвестиційним банком (ЄІБ) проект участі у Гарантійному механізмі (АБ Укргазбанк); Проєкт доступу до

довготермінового фінансування спільний з Міжнародним банком реконструкції та розвитку (МБРР) (АБ Укргазбанк) [6].

В умовах кризи, яка викликана пандемією коронавірусної хвороби COVID-19, Національним банком України прийнято заходи щодо надання рекомендацій банкам ввести особливий пільговий період обслуговування кредитів в період дії карантину для населення та бізнесу. Банки мають декілька варіантів реструктуризації кредитів: повне або часткове звільнення від сплати кредиту на час карантину з відповідним подовженням позики; капіталізація відсоткових платежів [7]. Також у зазначених умовах була прийнята державна програма "Доступні кредити 5-7-9%", яка передбачає певні умови, характеристика яких наведена у таблиці 1.

Таблиця 1

Умови державної програми "Доступні кредити 5-7-9 %"*

5 % річних	7 % річних	9 % річних
Для бізнесу з річним доходом до 50 млн грн.	Для бізнесу з річним доходом до 50 млн грн	Для бізнесу з річним доходом більше 50 млн грн
За умови найму не менше 2 працівників протягом одного кварталу	За кожне нове робоче місце відсоткова ставка зменшується на 0,5 % річних, але не менше 5 % річних	За кожне нове робоче місце відсоткова ставка зменшується на 0,5 % річних, але не менше 5 % річних
Мета кредиту		
Кредит на фінансування інвестиційного проєкту МСП (інвестиційний проєкт); Кредит на поповнення обігових коштів, необхідних для реалізації інвестиційного проєкту в розмірі до 25 % від його вартості (надається виключно у поєднанні з інвестиційним проєктом), валюта кредиту – гривня.		

*Джерело: [8]

Для розвитку банківського кредитування малого та середнього бізнесу в Україні, за доцільне є прийняття на рівні держави певних заходів, які б забезпечили зниження процентної ставки за кредитами, сприяння розширенню спектру банківських послуг для представників малого та середнього бізнесу, розробленню нових гарантійних схем фінансово-кредитної підтримки, збільшення частки державних видатків на розвиток малого підприємництва, впровадження законів про мікрокредитування, розроблення програм фінансової підтримки на прикладі зарубіжного досвіду [9], вдосконалення технологій та дистанційного обслуговування під час кредитування суб'єктів підприємницької діяльності.

Конструктивна робота банківського сектора й держави в особі НБУ, Міністерства фінансів можливо прискорить розвиток банківського сектору і малого підприємництва до показників розвинутих країн світу.

Список використаних джерел:

1. Радченко Ю.М., Щебликіна Т.А. Зарубіжний досвід підтримки малого та середнього бізнесу під час пандемії. Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Особливості організації роботи закладів туристичної та готельно-ресторанної індустрії в

умовах пандемії» (Перший етап: 17 березня 2021 р., м. Харків, ХТЕК КНТЕУ, Україна). С. 163-168.
2. Comprehensive assessment confirms devastating impact of COVID-19 in Ukraine. Sustainable development goals. URL : https://www.ua.undp.org/content/ukraine/en/home/presscenter/pressreleases/2020/asse ssment-confirms-devastating-impact-of-COVID-19-in-Ukraine.html.
3. Марченко К.Ю. Функціонування малого та середнього бізнесу в Україні під час пандемії. URL: http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/14061/1/2.pdf.
4. Савлук М., Мороз А., Лазепко І. Гроші та кредит: підручник. Київ: КНЕУ, 2011. 589 с.
5. Коваленко В.В., Радова Н.В. Банківський кредит у формуванні фінансово-інвестиційного механізму розвитку малого та середнього підприємства в України. Економіка та суспільство Вип 22, 2020. http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12382/1/.
6.Банківські програми. Портал для підприємців. URL: https://sme.gov.ua/program_type/kredytni-programyza-pidtrymky-mizhnarodnyh-finansovyh-organizatsiij/page/2/ (дата звернення: 24.12.2020).
7.НБУ рекомендує банкам реструктуризувати кредити позичальникам, які постраждали через пов'язані із пандемією обмеження. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-rekomenduye-bankam-restrukturizuvati-kreditipozichalnikam-yaki-postrajdali-cherez-povyazani-iz-pandemiyeyu-obmejennya (дата звернення: 24.12.2020).
8.Державна програма «Доступні кредити 5-7-9 %». URL: https://5-7-9.gov.ua/ (дата звернення: 24.12.2020)
9.https://www.adm-pl.gov.ua/page/stan-ta-perspektivi-kredituvannya-malogo-ta-serednogo-biznesu-4.

УДК 368.041

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Ткач Д.Е., студентка
Науковий керівник: Мамчур Р.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

2020-й рік виявився знаковим не тільки для всієї країни, але і для кожної галузі, зокрема для страхової. Страховики були змушені переглянути свої бізнес-процеси, структуру продажів, страховий портфель. Усе це і введення карантину вплинуло на ряд видів страхування, продаж яких суттєво зменшився [3].

Згідно з офіційною статистикою Національної комісії з регулювання ринків і фінансових послуг, за дев'ять місяців 2019 року обсяг чистих страхових премій (плата за страхування, яку зобов'язаний сплатити той, хто вирішив будь-що застрахувати) зріс майже на 20%. У той же час за цей період кількість укладених договорів зменшилася на 2,4%. Зокрема, зменшилася кількість укладених договорів страхування від нещасних випадків на транспорті на 6,3%. Також зменшилася кількість укладених договорів страхування від нещасних випадків на 7,1%. Незважаючи на це, зростання ринку того року було істотним, і це не межа [1].

Карантин показав дуже чітко, хто зі страховиків готовий до роботи в онлайн режимі, а кому довелося перелаштовуватися. Навіть статистика моторного бюро стосовно продажів електронних полісів та цивілки показала те, що за останні півроку лише кількість електронних полісів виросла вдвічі, у

порівнянні з попередніми періодами. Тобто більшість страхових компаній, які до цього не продавали або продавали дуже мало електронних полісів, а віддавали перевагу паперовим, стрімко перейшли на продажі електронних полісів, оскільки це зручніше і безпечніше з точки зору виконання вимог карантину [3].

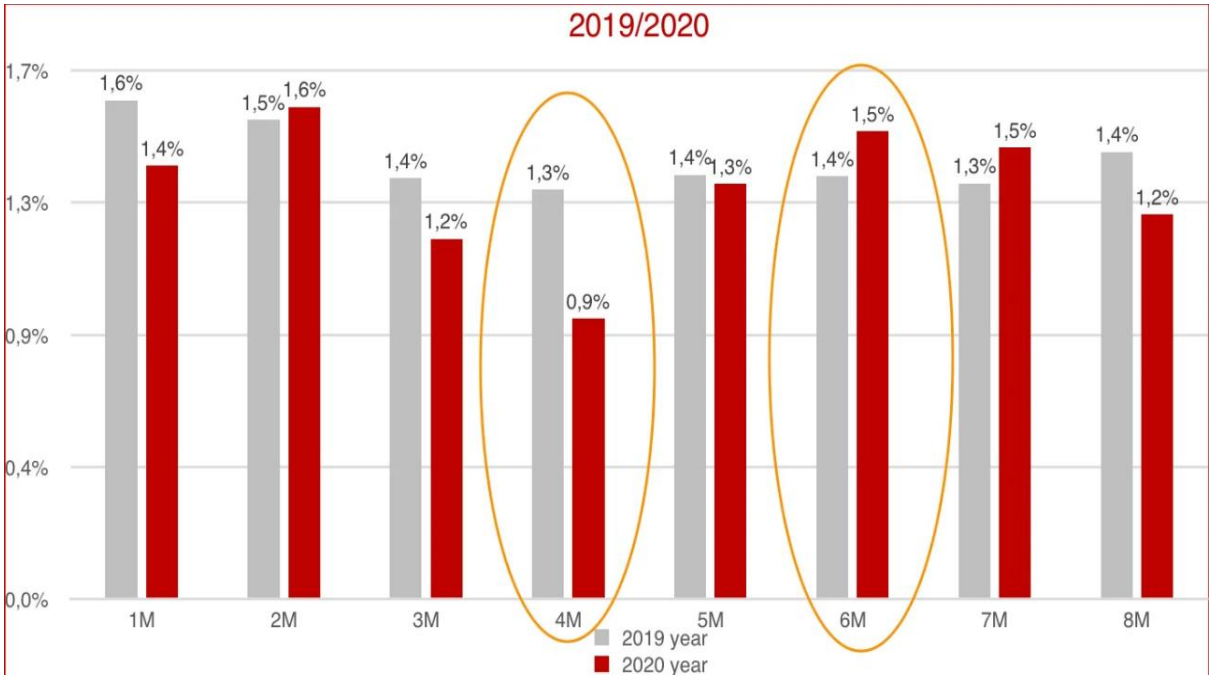

Рис 1. Частота страхових випадків [3]

З розвитком ситуації з хворобою, як і очікувалося, страхові компанії продовжили служити амортизаторами для економіки та суспільства. У фінансовому відношенні індустрія підготувалася до великих страхових випадків, таких як зараження COVID-19, і була у хорошому фінансовому становищу у разі напливу страхових позовів. Страховим компаніям також значною мірою допомогло перестрахування значних частин їхнього клієнтського збитку, що є одним із способів, яким галузь може розподіляти ризики [2].

Список використаних джерел:

1.Авто, майно, життя: що страхують українці і як вплинув карантин. URL: https://economics.segodnya.ua/ua/economics/enews/chashche-vsego-ukraincy-strahuyut-avto-a-rezhe-zhizn-kak-izmenilas-situaciya-posle-vvedeniya-karantina-1426504.html

2.«Делойт»: Потенційні наслідки від COVID-19 для страхового сектора. URL: https://www2.deloitte.com/ru/ru/pages/financial-services/articles /2020/potential-implications-covid-19-insurance-sector.html

3.COVID-19. Як пандемія змінила ринок страхування. URL: https://nv.ua/ukr/biz/experts/covid-i-strahoviy-biznes-v-ukrajini-tendenciji-ta-prognoz-novini-ukrajini-50116198.html

УДК: 368.182.4 : 629.33

ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ НА РИНКУАВТОСТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ

Томашевський В.Ю., студент
Науковий керівник: Худолій Л.М., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Попит на послуги автострахування формується під впливом комплексу факторів. Визначальним з них є загальна кількість автотранспорту у країні. У 2020 р. вона склала 10495 тис. од., відповідно, рівень автомобілізації становив 245 од. з розрахунку на 1000 населення (у 2016 р. – 202 од). Лідером за цим показником є м. Київ – 407, друге місце посідає Волинська, третє – Київська області – відповідно 314 та 311 од. Найменшим цей показник є у Львівській та Закарпатській областях– 200 на 1000 мешканців [1, 2].

За інформацією компанії «Укравтопром», у 2020 році українці придбали 353,4 тис. ввезених з інших країн вживаних легкових автомобілів. Тільки за грудень на українські номери перейшли понад 40 тис. вживаних автомобілів, ввезених з-за кордону (на 31% більше порівняно з груднем 2019 р.). З урахуванням того, що продажі нових автомобілів в Україні за 2020 рік склали 85,5 тис. од., розмитнені вживані екземпляри склали 80% первинного ринку легкових авто - тобто чотири з п’яти вперше зареєстрованих автомобілів були імпортним «секонд-хендом». Найпопулярнішою маркою серед них очікувано була німецька «Volkswagen». У 2020 р. українці привезли і зареєстрували 58,5 тис вживаних автівок цієї марки (рис. 1). Другий результат у «Ford» - власниками ненових автомобілів цієї марки стали 33,8 тис українських автомобілістів. На третьому місці «Skoda» з результатом 28,8 тис розмитнених і зареєстрованих машин [3].

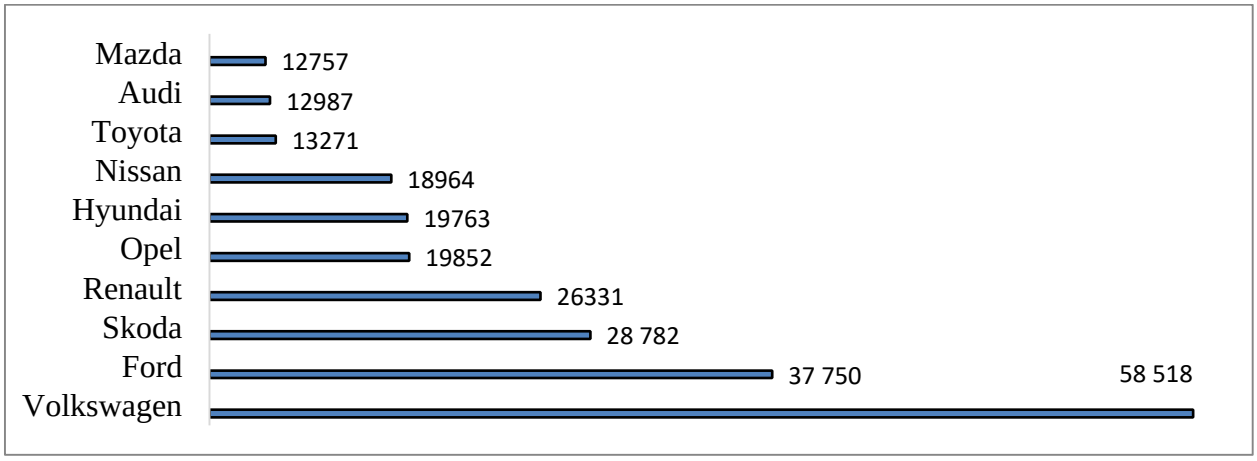

Рис. 1. Топ-10 марок авто з пробігом, імпортованих до України
Джерело: побудовано за: [3].

У порівнянні з іншими європейськими ринками падіння автопродажів в Україні не виглядає драматично. Однак цей фактор призвів до скорочення і без того вкрай низького споживчого попиту на ринку нових авто як через падіння

купівельної спроможності населення, орієнтованого на сегмент недорогих автомобілів у період COVID-локдаунів, так і політикою лібералізації імпорту машин, бувших в експлуатації, яка кардинально змінила структуру попиту на авторинку України. У підсумку в 2020 році тільки 20% продажів припало на нові автомобілі, а 80% - на ті, що були у вжитку.

За підсумками року, перше місце у рейтингу марок на ринку нових легкових авто завоювала «Renault» - 14,4 тис. автомобілів (на 2% менше, ніж в 2019 році). Найпопулярнішою моделлю цієї французької марки став кросовер «Renault Duster». На другому місці «Toyota», продажі автомобілів якої в річному численні виросли на 6% до 13,3тис шт. Найбільш популярним автомобілем марки був компактний кросовер «Toyota RAV-4». Третій результат у «KIA» - 6,1 тис шт. (але на 20% менше в порівнянні з 2019 роком). Найпопулярнішою моделлю бренду очікувано став кросовер Kia Sportage [1].Усі придбані нові авто, вірогідніше всього, сформують пропозицію у автострахуванні на автоцивілку і КАСКО.

Фактором, що впливає на попит на послуги з автострахування є вік транспортних засобів. За інформацією агентства «AUTO-Consulting», станом на початок 2021 року середній вік легкових автомобілів в Україні склав 22,7 років. З таким показником український автопарк - найстаріший в Європі. Для порівняння, середній показник по ЄС для легкових автомобілів складає 10,8 років, зокрема, у Великобританії - 8, у Франції - 9, в Німеччині - 9,5 років. У Нідерландах і Італії - вік в діапазоні 10-11 років. Український автопарк старіє вже 6-й рік поспіль. Мінімальний показник середнього віку легкових автомобілів в парку був на початку 2009 року - 17,7 років, а 10 років тому, на початку 2011 року, вік автопарку становив 18,7 років. Тобто за 10 років український парк легкових автомобілів постарів на 4 роки [4]. До того ж, суттєво вплинуло на вік автомобільного парку в Україні розмитнення вживаних автівок з Європи, які до цього були на єврономерах і не були офіційно зареєстровані в Україні.

Оскільки ризик поломки транспортного засобу, і відповідно ДТП, зростає пропорційно його віку, необхідність у страхуванні цивільної відповідальності і КАСКО є беззаперечною, а відтак , попит на ці послуги зростатиме.

Список використаних джерел

1. За повний 2020 рік українці купили 85,5 тис. нових автомобілів. URL: https://itc.ua/news/za-polnyj-2020-god-ukrainczy-kupili-855-tys-novyh-avtomobilej-eto-vsego-na-3-menshe-chem-godom-ranee-top-10-brendov-vozglavili-renault-toyota-i-kia/ (дата звернення 09. 11. 2021).
2.У Києві рівень автомобілізації перевищив 400 авто на 1000 мешканців. Коли буде як у Європі. URL: https://www.autoconsulting.com.ua/article.php?sid=48496 (дата звернення 08. 11. 2021).
3.У 2020 році українці купили понад 350 тис. б/в автомобілів. URL: https://itc.ua/news/v-2020-godu-ukrainczy-kupili-bolee-350-tys-b-u-avtomobilej-eto-80-vsego-avtorynka-strany-top-10-brendov/ (дата звернення 08. 11. 2021).
4.Український автопарк найстаріший у Європі. URL: https://www.autoconsulting.com.ua/article.php?sid=48524 (дата звернення 09. 11. 2021).

УДК 346.2

АНАЛІЗ РІВНЯ ПРОБЛЕМНИХ КРЕДИТІВ В УКРАЇНІ

Храміхіна А.С., студентка
Науковий керівник: Іванова С.М., викладач
Відокремлений структурний підрозділ «Ірпінський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

Ефективність управління кредитним портфелем залежить від грамотної організації процесу кредитування, яка одночасно і систематично розглядає всі фактори, що впливають на цей процес, наукової концепції сучасного банківського менеджменту в поєднанні із законами про кредит у межах, його методами та принципами. Водночас досягнення якісного кредитного портфеля має бути спрямоване на посилення ролі банківського кредитування у забезпеченні стабільності та сталого розвитку національної економіки.

Слід зазначити, що майже половину обсягу кредитного портфеля банків складають непрацюючі кредити, а саме на 01.01.2021р. їх частка становила 44,6% (або 430,4 млрд. грн), з яких 57%, або 310,2 млрд. грн акумульовано у банках державного сектору. Загалом за 2017–2021 рр. обсяг проблемних кредитів зменшився у 8,7 разів, що свідчить про високу якість кредитного портфеля вітчизняних банків та низький ризик неповернення коштів. Вищезгадана тенденція є позитивною для банків, адже є основною причиною їхньої платоспроможності. Що стосується, формування резервів під кредитні операції, то така операція є необхідною умовою забезпечення ліквідності та платоспроможності банківської установи.

Починаючи з 2017 по 2021 рік, обсяг таких резервів зменшився в 2,3 рази. Протягом усього періоду обсяг позичкових резервів становив 375, 4 млрд грн, що на 116,6 млрд грн менше, ніж у 2020 році. Частка резервів у кредитному портфелі банку у 2021 р. становила 39% (47,6% у 2020 р.), а частка проблемних позик у кредитному портфелі у 2021 р. становила 44,67% (43,79% у 2020 р.) [1].

Сума непрацюючих позик станом на 1 січня 2019 року досягла рівня 53 179 980 млн. грн. та збільшившись на 183 104 млн. грн. або 3,6% з 1 січня 2018 р. Водночас відсоток непрацюючих позик у всьому кредитному портфелі зменшився з 53,4% на початку року до 50,1%, що суттєво зменшилось на 3 083,5 млн. урн. Основною причиною покращення є не погашення безнадійної заборгованості, а відновлення позик, які будуть "розбавлені" новими позиками,.

Крім того, сума непрацюючих позик у 2019 році має тенденцію до зниження, а саме зменшившись на 79130,9 млн. грн., (або на 14,9%) до рівня 452,68,9 млрд. грн., а його частка в кредитному портфелі становить 47,3% проти 50,1%. З 1 січня 2019 р. досягнуто зменшення обсягів непрацюючих позик пояснюється не виплатами позичальниками або погашеннями з інших джерел, а вилученням збиткових банків, амортизацією або продажем непрацюючих позик, посиленням курсу гривні та відсотком непрацюючих позик.

Отже, якщо говорити в цілому про вітчизняний банківський ринок, то банківська діяльність, як і будь-яка інша діяльність, схильна до великої кількості ризиків. Тому, такий показник, як проблемна заборгованість має невизначений

характер зміни, оскільки дуже складно врахувати весь перелік факторів, які можуть на неї впливати. В своїй діяльності кожен банк повинен надавати особливу увагу при роботі з кожним позичальником при видачі кредиту, щоб ймовірність виникнення простроченої заборгованості була мінімальна.

Список використаних джерел:

1. Звіт про фінансову стабільність за 2020 р. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2020-H2.pdf?v=4 (дата звернення: 15.10.2021).

УДК 336.71

СУЧАСНИЙ СТАН РЕФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Шевчук Д.В., студент
Науковий керівник: Муравський О.А., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Станом на сьогоднішній час, очевидно, що висхідну тенденцію розвитку національної економіки нашої держави може забезпечити результативна та міцна, побудована згідно провідних світових лекал банківська система.

Банківська система - це сукупність усіляких видів банків та інших установ кредитних, інституцій у їх взаємозв'язку, яка існує в тій чи іншій країні в певний історичний період і функціонує в межах єдиного фінансового механізму; складова частина кредитної системи [1].

Стабільна банківська система у складі фінансового сектору грає центральну роль у забезпеченні таких важливих дій, що сприяють економічному процвітанню, як: перманентний та водночас швидкий трансфер фінансових ресурсів з однієї точки економіки у іншу; створення привабливих умов для суб'єктів економічних відносин щодо залучення тимчасово не зайнятих фондів для пере направлення їх у місця національної економіки де вони потребуються; убезпечення стабільності та надійності власної валюти, та інші. Все вищеперераховане залежить від рівня якісних характеристик банківської системи. Для досягнення високого рівня якісних характеристик (можливо також і кількісних) держава, в особі компетентних органів провидить процеси реформування та поліпшення банківської системи. Так, наразі відповідальні органи, такі як: Міністерство фінансів, Національний Банк, Фонд гарантування вкладів фіз. осіб та Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку імплементують у реальність наступний документ: «Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року», що включає в себе пункти, які напряму стосуються банківської системи України.

Так, в процесі засідання Кабінету Міністрів України, що проводилось 02.09.2020 р. було схвалено отриманий від Міністерства фінансів України екземпляр Стратегії реформування державного банківського сектору [2], що передбачає основну мети, яка полягає у визначенні шляхів та пріоритетів

проведення приватизації державних банківських інституцій у середньостроковій перспективі. Основними пунктами, що прописані у вищезгаданому документі є:

- створення належних умов задля уможливлення забезпечення стабільного фінансового результату даним установам і відповідно, підвищення їх ціни на ринку, що в майбутньому має сприяти їх процвітанню;
- зниження рівня присутності держави у власності банківських установ.

Сьогоднішній етап (завершення реформи корпоративного управління державних банківських інституцій) характеризується потребою поліпшення та осучаснення стратегічні принципи реформування державних банків щодо покриття певного усвідомлення цілей для нових наглядових рад та правління успішне досягнення яких очікує власник, в особі акціонера.

Також передбачається, розробити алгоритм щодо стабілізації строків проведення реформ у державних банках, оскільки на них мала суттєвий вплив пандемія, що є наслідком корона вірусної інфекції.

Якщо розглядати банківську систему загалом, то даний напрям охоплює Стратегія розвитку фінансового сектору України [3]. Так згідно вищезгаданого документу, який був затверджений Кабінетом Міністрів України, наша держава має в планах здійснити заходи, що передбачені цією стратегією, а саме основною метою виступає: забезпечення наступного поліпшення та розвитку банківської системи України у складі Фінансового сектору України, орієнтуючись на передові приклади встановлені міжнародною спільнотою та угодою про асоціацію нашої держави з Європейським союзом та іншими зобов'язаннями України на міжнародній арені.

Основними заходами, що передбачає вищезгаданий документ є:

- Скоротити частину непрацюючих кредитів, що існують у банківській системі;
- Запровадження різного типу інновацій, що включені до спектру фінтеху;
- Станом на момент досягнення 2025 року, частка державної власності в в банківській системі України має бути знижена з наявної більшості (приблизно 60 %) до рівня ¼ від загального обсягу банківської системи;
- інші

Вищезазначений документ має замінити вже існуючий, а саме «Комплексної програми розвитку фінансового сектору до 2020 року, яка презентувала реформи, які присутні у центробанків протягом попередніх 5-ти років.

28 травня 2019 року Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, а також Національна комісія, що провадить державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (перебуває в процесі ліквідації з 01.07.2020), Фонд гарантування вкладів фізичних осіб та Українське міністерство фінансів завізували та ствердили Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво з питань підготовки та впровадження Стратегії розвитку фінансового сектору до 2025 року. Процес утворення Стратегії проводився з початку березня 2019 р. по кінець грудня 2019 р. Так, до міжвідомчої робочої групи з питань утворення Стратегії включено було більше, ніж двісті осіб, здійснено два кола публічних консультацій зі представниками фінансового

ринку, міжнародних, світових та громадських організацій, профільних асоціацій та експертами.

Також, окрім положень, передбачених вищезазначеними документами, Імплементовано нову систему оцінки банківських організацій згідно з європейською методологією SREP "Supervisory review and evaluation process" та ризик-орієнтований підхід до безвиїзного та виїзного банківського нагляду. Рейтингові оцінки CAMELS посиленні за допомогою нової складової, а саме компонент "Операційний ризик" й актуальними критеріями оцінок. Нормативно окреслені принципи, основні вимоги та цілі щодо утворення системи керування ризиками, управління NPL та системи внутрішнього контролю у банках [3]

Отже, сьогодні наша банківська система характеризується багатьма проблемами, що гальмують розвиток всієї країни. Проте відповідальні за реформування органи, провадять інтенсивні процеси реформування банківської системи, що уособлюються у відповідних розроблених і затверджених згідно усталених процедур документах. Здійснення централізованої та розумно складеної політики з приводу покращення умов в банківській системі України потягне за собою ріст темпів розвитку банківських установ, розширення спектру банківських послуг, заохочення попиту на них і отримання банками доходів, потрібних для подолання наслідків кризи, що мала місце та стану непідготовленості банківської системи України до викликів національної економіки.

Список використаних джерел

1. Кириченко О. Банківський менеджмент / Кириченко О., Геленко І., Ятченко А. К. : Основи, 2000. 672 с.

2. Засади стратегічного реформування державного банківського сектору (стратегічні принципи). URL: https://mof.gov.ua/storage/files/SOB% 20Strategy.pdf (дата звернення: 08.11.2021).

3. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року затверджена рішенням Правління Національного банку від 26 грудня 2019 року № 1010-рш URL: https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy (дата звернення: 02.11.2020).

СЕКЦІЯ 7
«АГРОБІЗНЕС ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ»

УДК 339.172

ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕРНЕТ-ТРЕЙДИНГУ НА БІРЖОВОМУ ФОНДОВОМУ РИНКУ

Алімурадов С.С., студент
Науковий керівник: Яворська В.О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Глобалізація біржової торгівлі спонукає до поширення нових технологій та правил торгівлі на більшості фондових бірж світу. Інтернет-технології сприяли виникненню нових можливостей та прискоренню біржової торгівлі, вивівши її на глобальний рівень.

Сьогодні Інтернет-технології дозволяють придбати біржові акції чи деривативи на фінансові інструменти за лічені секунди і дозволяють ефективно сформувати свої інвестиційні портфелі, а потім здійснювати управління біржовими активами, керуючись необхідною відкритою для всіх аналітичною інформацію (біржові котирування, новини, прогнози).

Попит на використання біржових інструментів з боку інвесторів зростає з кожним днем. Виходячи з цього, інвестиційні компанії потребують освоєння нового перспективного напряму біржової торгівлі – Інтернет-трейдингу.

Економічна сутність Інтернет-трейдингу (з анг. Internet trading) полягає в тому, що це можливість організації біржової торгівлі за допомогою Інтернет-технологій. В останні декілька десятиліть цей спосіб біржової торгівлі має дуже широке застосування, оскільки з проникнення інтернету в усі сфери життя людей та в усі галузі економіки доступ до біржової торгівлі різними активами, у тому числі акціями та облігаціями, став доступним для будь-якого учасника ринку, у тому числі для фізичної особи [1].

Динаміка та глобалізація розвитку сьогодення продовжує диктувати ринковим учасникам нові і нові можливості, інтелектуальні технології Інтернет-трейдингу, як механізм вкладення і збільшення власного капіталу, оскільки вже на даний етап перспективного розвитку суспільства саме ця технологія стала кращою та альтернативною іншим способам примноження інвестиційного капіталу [1].

Інтернет-трейдинг приваблює потенційних біржових інвесторів, насамперед завдяки простоті виконання угод та низьким тарифам на послуги біржових онлайн-брокерів. При цьому, як і в реальному часі, інвестори можуть скористатися багатогранним сервісом, покладаючись на кваліфіковані консультації брокерів та аналітиків, коли відповідальність за прийняті торгові рішення перекладається повністю на інвесторів. Трейдери отримують доступ до бірж за допомогою спеціальних торгових програм і можуть в режимі реального часу відслідковувати ринкові ситуації і приймають обґрунтовані інвестиційні рішення [1].

Перспективи Інтернет-трейдингу полягають у тому, що ним цікавиться значна частина інвесторів, які дбають про свою фінансову стабільність та збільшення свого вільного капіталу та не прагнуть залежати від місця й часу проведення своїх інвестиційних стратегій на біржовому фондовому ринку [1].

Потрібно розуміти, що процедура біржової торгівлі цінними паперами через Інтернет-трейдинг є не досить складною як для інституційних, так і для індивідуальних інвесторів. Наприклад, виконання он-лайн торгівлі цінними паперами можна виконувати навіть на вітчизняних фондових біржах: Перспектива, Українська біржа і ПФТС. Тому, наші національні інвестори можуть здійснити інвестування на ринку цінних паперів завдяки технології Інтернет-трейдингу [2].

З огляду на окреслені вище аспекти, необхідно відмітити основні перспективи розвитку Інтернет-трейдингу в сучасних умовах невизначеностей і ризиків [1-2]:

- підвищення конкурентоспроможності міжнародних біржових майданчиків;
- зростання доступності; високої швидкості проведення біржових операцій;
- зниження затрат на виконання біржових інвестиційних стратегій;
- підвищення ліквідності та прозорості біржових операцій;
- можливість вибору найкращих цін купівлі та продажу;
- універсалізація біржової торгівлі різними активами одночасно (акції, ф‘ючерси, опціони, тощо);
- швидкість відкриття рахунків через он-лайн брокерів з усього світу.

Водночас Інтернет-трейдинг потребує і вищої захищеності від технічних збоїв та атак хакерів, а також регламентованості біржових торгів на законодавчому рівні [2].

Таким чином, Інтернет-трейдинг нині охоплює все більшу частину ринкових учасників, які бажають самостійно інвестувати. Впровадження Інтернет-трейдингу призводить до зміни структури біржової торгівлі в бік використання активів провідних міжнародних фондових бірж, як перспективна технологія біржової торгівлі.

Список використаних джерел:

1. Гладун Д. Перспективи інтернет трейдингу в Україні. *Інвестиції та інвестування в Україні*. 2009. № 6. С.9-25.
2. Семчук О. В. Проблеми розвитку фондового ринку в Україні. *Економіка і право*. 2009. № 2. С.32-51.

УДК 334.012.64

РОЗВИТОК МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Бобошко І.Р., магістерка
Науковий керівник: Нікітченко С.О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів та природокористування

Підприємництво - це динамічна, активна частина бізнесу і за визначенням ініціатива, незалежна діяльність, яку здійснюють громадяни та об'єднання громадян з метою виробництва, ведення бізнесу та надання послуг з метою отримання прибутку, на власний ризик і ризик. . Задіяний лише один підприємець, а не всі учасники ринку. Бізнес є більш широким поняттям, ніж підприємство, оскільки воно охоплює всі відносини між усіма суб'єктами ринкової економіки, включаючи не лише підприємців, а й споживачів, працівників та державні установи. Тобто, підприємство як економічне явище є категорією бізнесу.

У господарській практиці поняття "підприємництво" і "бізнес" часто ототожнюють. Відповідно ототожнюються поняття "мале підприємництво" та "малий бізнес". Так, професор В. Карсекін та інші автори зазначають, що "дійсно, практично повсюдно проходить ототожнення підприємництва з малим бізнесом, широке використання у вітчизняній науці та практиці терміна "мале підприємництво" [00].

Мале підприємництво – це систематична, інноваційна діяльність громадян-підприємців та малих підприємств на власний ризик з метою отримання підприємницького доходу. При визначенні поняття "мале підприємництво" слід ураховувати не стільки кількісні критерії (чисельність працюючих; розміри капіталу, прибутку, грошового обігу; обсяги валової продукції, продажу тощо), скільки якісну характеристику. Передусім слід виділяти такі якісні критерії, як правова незалежність; єдність права власності та безпосереднього управління підприємством; безпосередній характер відносин між власником(господарем) і працівником; повна відповідальність за результати господарювання; невеликий ринок збуту, сімейне ведення справи тощо [0, с. 23]

За статистичними даними в економічно розвинутих країнах найчисельнішим сектором економіки є малий бізнес. Зокрема, в Німеччині 97 % підприємств є малими, в інших країнах Європейського Союзу їх частка дещо більша: у Великобританії – 98 %, в Іспанії, Франції та Італії – 99 %. У найрозвинутіших країнах "великої сімки" – США та Японії – ця частка досягає 99 %. В Україні частка малих у загальній кількості підприємств становила 92,9 % [00, с. 12]

Суб'єктом малого та середнього підприємництва є реальна особа, зареєстрована як комерційне підприємство відповідно до законодавства України, а саме Закону України "Про державну підтримку малого підприємництва" та юридичні особи – малі і середні підприємства, визначені відповідно до Господарського кодексу України.

Звернемо увагу, що в Україні є поділ підприємств на типи згідно зі статтею 55 Господарського кодексу України (у дужках наведено граничні критерії):

суб'єкти мікропідприємництва (до 10 осіб працівників, річний дохід не перевищує суму, еквівалентну 2 млн євро), суб'єкти малого підприємництва (до 50 осіб працівників, річний дохід не перевищує суму, еквівалентну 10 млн євро), середнього підприємництва (до 250 осіб працівників, річний дохід не перевищує суму, еквівалентну 50 млн євро) та великого підприємництва (більше 250 осіб працівників, річний дохід перевищує суму, еквівалентну 50 млн євро). Для розрахунку показників у євро застосовують офіційний курс гривні, що є середнім за період, який розраховують на основі курсів Національного банку України (НБУ), що були протягом відповідного періоду [0].

За якістю вітчизняне підприємство значно відстає від європейського стандарту. І не лише якість продукції, а й її внесок у розвиток економіки, рівень продуктивності праці, наявність доступних робочих місць та соціальних гарантій тощо.

Важливою метою державної політики в секторі малого та середнього бізнесу є розвиток інституційної інфраструктури, яка сприяє розвитку корпоративної сфери бізнес-середовища та сприяє інституціям в отриманні консультаційних послуг, навчання та фінансової підтримки. Це бізнеси. Другий передбачає створення агенції розвитку, бізнес-інкубатори, центри підтримки бізнесу та місцеві кредитні гарантійні фонди. Перед ними також стоїть завдання забезпечити відповідну систему підготовки кадрів, яка підвищує рівень інноваційного розвитку та конкурентоспроможності цих підприємств.

Отже, дослідження ролі малого бізнесу в економіці розвинутих країн доводить його високий рівень розвитку, вагомий внесок у створення валового внутрішнього продукту, забезпечення зайнятості, значну участь в експортних операціях та наявний потенціал зростання завдяки створенню, впровадженню й комерціалізації інновацій. За результатами досліджень іноземних науковців можна виокремити найсуттєвіші чинники, що сприяють розвиткові малого бізнесу в провідних країнах світу [0]: людський капітал, рівень витрат на створення підприємства, галузева структура економіки, розвиненість ринкової інфраструктури, доступ до інформації та інновацій; підтримка малого та середнього бізнесу з боку органів державної влади; позитивне ставлення суспільства до підприємців.

Розвиток малого підприємництва в Україні, зокрема аграрному секторі, дозволить сприяти розвитку заможного суспільства та вирішити ряд соціальних питань пов'язаних з розвитком сільських територій.

Список використаних джерел

1.Яворська Тетяна Іванівна. Малий бізнес у сільському господарстві: теорія і практика: монографія / Яворська Т.І. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – с

2.Варналій З. С. Мале підприємництво: основи теорії і практики / З. С. Варналій. – [3-тє вид.,стер.]. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2005. – 302 с.

3.Радченко А.А., Підвальна О.Г. Організування малого бізнесу в аграрній сфері регіону – Режим доступу: https://snku.krok.edu.ua/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/335/363

4.Аліса Шевченко, Ольга Петренко Сучасний стан розвитку мікро та малого агробізнесу в Україні – Режим доступу: https://ageconsearch.umn.edu/record/302974/

УДК 336.76

ВИДИ ФОРВАРДНИХ КОНТРАКТІВ

Бублик О. А., студентка
Науковий керівник: Панкратова Л.Л., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Одним із видів угод із реальним товаром є форвардні або строкові контракти, якими передбачена взаємна передача прав та обов'язків відносно реального товару з відтермінуванням постачання. Суть такої угоди заключається в тому, що продавець зобов'язується передати у власність закуплені товари покупцеві в строки, обумовлені контрактом. У свою чергу покупець зобов'язується прийняти й здійснити оплату за куплений товар на таких умовах, які зазначені у контракті.

Особливістю строкових угод є, те що момент прийняття зобов’язань і терміни їх виконання не співпадають. Об’єктом форвардних угод можуть бути як товар в наявності ,так і товар, що буде вироблений до термінів поставки.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» № 738-IX, від 19.06.2020 р. став кроком до розвитку організованого товарного ринку та забезпечення прозорості цін. Згідно Закону, форвард відноситься до видів деривативних контрактів.

Форвард - це деривативний контракт, що укладається на організованому ринку або поза ним, за яким одна сторона зобов’язується у визначений момент у майбутньому передати базовий актив іншій стороні, а інша сторона зобов’язується купити базовий актив за ціною та на інших умовах, визначених сторонами під час укладення договору [4].

За всю історію існування біржі, на ринку з’явилося багато різновидів форвардних контрактів, які дали змогу мінімізувати ризики під час здійснення операцій. Найбільш поширені з них це:

- угоди із заставою,
- із премією,
- з кредитом.

Угоди із заставою передбачають, що один контрагент виплачує іншому контрагенту в час укладання договору суму, взаємовизначену між ними. При цьому застава може забезпечувати інтереси як продавця, так і покупця.

Угоди із заставою в свою чергу розрізнять на купівлю та на продаж. В угоді із заставою на купівлю заставу платить покупець, забезпечуючи інтереси продавця. І навпаки в угоді із заставою на продаж заставу платить продавець, який забезпечує інтереси покупця.

Ще один вид форвардних контрактів є *угоди із премією.* Такі угоди являють собою договір, у якому одна сторона на підставі особливої заяви на певний день, за встановлену винагороду, одержує право зажадати від свого контрагента або виконання зобов’язань за договором, або цілком відмовитися від нього. Це не змінює змісту угоди, але зменшує ризики для сторін, які вступають у біржову торгівлю. Угоди із премією поділяють :

- Прості угоди із премією у випадку з якими сторона-платник премії отримує право відступного, тобто контрагент за сплату раніше встановленої суми отримує право відмовитися від виконання умов договору, у разі коли він стає невигідним, або втрачає певну суму, коли договір виконано. Залежно від того, хто є платником премії (продавець чи покупець), вид угод з премією буває двох видів: з умовним продажем, з умовною купівлею.

- Подвійні угоди із премією – угоди в яких контрагент, який сплачує премію отримує право на вибір між позицією покупця і позицією продавця та право відмовитися від контракту, за згодою сторін. Особливістю таких контрактів, є те що збільшуються вдвічі не лише права платника, але і розмір премії.

- Кратні контракти із премією. У таких контрактах одна зі сторін отримує право збільшити в декілька разів кількість товару, що підлягає передачі відповідно до угоди. Кількість товару повинна бути кратною до необхідного мінімуму і перевищувати його у межах установлених в договорі.

- Складні угоди із премією являють собою контракт об'єднання двох протилежних угод з премією, які укладені однією брокерською фірмою з двома іншими учасниками біржової торгівлі [1, с. 56].

Наступним видом форвардних контрактів є угоди з кредитом. Угоди передбачають виконання брокером певних доручень клієнта. Використовуючи кредит, брокер купує на торгах товар, що цікавить клієнта, після цього одержує той товар, що його пропонував клієнт. Оскільки товар зазичай дефіцитний , то брокер самостійно продає його на біржі та повертає кредит до банку. Такі угоди являються по суті бартерними операціями [2].

Отже, у процесі становлення біржової торгівлі було сформовано багато видів форвардних контрактів, що стало перехідним етапом у розвитку біржового ринку до більш складніших і ефективніших інструментів торгівлі. Строкові угоди не відносяться до стандартизованих, оскільки в таких угодах завжди погоджуються умови вигідні лише для двох сторін. Тому можливості продажу-купівлі для таких контрактів на ринку обмежена, так як дуже мала ймовірність знайти клієнта з інтересами, які б відповідали умовам контракту.

Список використаних джерел:

1. Біржова діяльність: навчальний посібник / В. І. Крамаренко, Б. І. Холод, Ю. Н. Воробйов та ін. ; за ред. В. І. Крамаренко. – К. : ЦУЛ, 2017.
2. Дудяк Р. П. Організація біржової діяльності: основи теорії і практикум навчальний посібник / Р. П. Дудяк, С. Я. Бугіль. – 2-е вид., доп. – Львів 2003.
3. Згурська О. М., Сьомкіна Т. В., Гужавіна І. В. Фундаментальні тренди розвитку світової біржової торгівлі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 24. С. 5-9.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів: Закон України від 19.06.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text.

УДК 334.7

СТРАТЕГІЇ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Гнатюк.Ю.Ю, студент
Науковий керівник: Любар Р.П, к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Вибір стратегії розвитку на перспективу є дуже важливим аспектом діяльності підприємства, адже ринкове середовище постійно розвивається, впроваджуються нові технології. Саме, одним із шляхів, який забезпечить протистояння поширенню кризовим явищам та дозволить забезпечити стабільну діяльність, є впровадження та реалізація стратегії диверсифікації, як одного із стратегічних напрямків розвитку підприємства.

Підприємства, які обирають стратегію диверсифікації, намагаються виробляти більше модифікацій продукції, щоб досягти якомога вищого ефекту масштабу. Стратегія реалізується за допомогою стратегії зростання (розширення товарного асортименту) і стратегії розширення ринку (освоєння нових ринків) або на основі комбінування елементів їх обох. Стратегія диверсифікації сприяє унезалежненню підприємства від одного стратегічного господарського підрозділу [1].

Стратегія диверсифікації передбачає розробку нових видів продукції одночасно з освоєнням нових ринків. При цьому товари можуть бути новими для всіх підприємств, що працюють на цільовому ринку, або тільки для даного підприємства. Така стратегія забезпечує прибуток, стабільність і стійкість підприємства у віддаленому майбутньому. Вона є найбільш ризикованою і витратною [2].

Основними факторами, що зумовлюють вибір стратегії диверсифікації є такі:

а) ринки для здійснюваного бізнесу виявляються в стані насичення або ж скорочення попиту на продукцію внаслідок того, що продукт перебуває в стадії вмирання;

б) поточний бізнес дає перевищуючі потреби надходження грошей, що можуть бути прибутково вкладені в інші сфери бізнесу;

в) новий бізнес може викликати синергічний ефект, наприклад за рахунок кращого використання устаткування, сировини тощо;

г) антимонопольне регулювання не дозволяє подальшого розширення бізнесу в рамках даної галузі;

д) можуть бути скорочені втрати від податків;

е) може бути полегшений вихід на світові ринки;

є) можуть бути залучені нові кваліфіковані службовці або ж краще використаний потенціал наявних менеджерів [3].

Розробка стратегії диверсифікації базується на системному аналізі макро- і мікроекономічного оточення підприємства. У зв’язку з тим, що економічне середовище підприємства динамічне і характеризується великою кількістю показників, які неможливо спрогнозувати шляхом простої екстраполяції, тут необхідно використовувати широкий арсенал методів, що виключають побудову

сценаріїв розвитку, аналіз часових рядів і критичних зв'язків, імітаційне моделювання, методи експертних оцінок [4].

Слід відмітити, що для аграрних підприємницьких структур вибір стратегії диверсифікації може стати засобом зниження рівня ризику діяльності, оскільки погодні, кліматичні, природні умови важко прогнозовані й негативні тенденції значно впливають на результати сільськогосподарського виробництва. Використовуючи стратегію диверсифікації, сільськогосподарські підприємства мають змогу компенсувати, наприклад, низьку врожайність одних культур, вирощування яких у даному періоді знаходилося під негативним впливом погодних умов, підвищенням або утриманням врожайності інших, більш стійких до негативних погодних умов, культур [5].

Отже, диверсифікація являє собою один з інструментів забезпечення економічної стійкості господарської діяльності підприємства. Стратегія диверсифікації є однією зі стратегічних альтернатив розвитку підприємства, що дозволяє отримати додаткові економічні вигоди. Диверсифікація дозволить підтримати діяльність підприємства в період економічного спаду та дасть змогу досягти конкурентних переваг середньо- та довгостроковому періодах.

Список використаних джерел:

1.Стратегія диверсифікації як шлях підвищення ефективності діяльності підприємства Забедюк М.С., URL: http:// eforum.lntu. edu.ua/ index.php/ekonomichnyy_forum/article/view/115
2.Шепіцин А.О. Стратегія диверсифікації як основа формування конкурентоспроможності аграрної продукції / А.О. Шепіцин // Вісник Житомирського державного технологічного університету. 2003. №3. С. 256-259.
3.Стратегія підприємства Д.О. Горєлов, С.Ф. Большенко. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2010. 133 с.
4.Стратегія диверсифікації як спосіб підвищення конкурентної діяльності підприємства [Електронний ресурс] / І. Корнієнко, Н. Ільченко // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. - 2014. - Вип. 36(1.1). - С. 72-79. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2014_36(ch
5.Стратегія диверсифікації діяльності сільськогосподарських підприємств як інструмент підвищення ефективності використання трудового потенціалу [Електронний ресурс] / А. М. Пивовар // Економіка та держава. - 2012. - № 12. - С. 67-70. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2012_12_18

УДК 336.763

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Грабіна С.М., студентка
Науковий керівник: Солодкий М.О., к.е.н., професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Технологічним фундаментом розвитку фондового ринку на сучасному етапі є використання інформаційних технологій і техніки для того, що зв'язати національні фінансові і товарні ринки з міжнародними, центр із периферією та проводити операції цілодобово. На розвиток фондового ринку безпосередньо вплинула поява та розповсюдження всесвітньої мережі Інтернет, адже

спростився операційний процес інвестування ресурсів, з'явилися механізми залучення до нього не лише професійних гравців, а й простих громадян [1].

Як елемент ринкової інфраструктури, біржа не повинна мати меж для здійснення торгівлі. Тому, нині є трендом застосування сучасних інформаційних технологій у біржовій діяльності, яке викликає метаморфози біржової торгівлі загалом [2].

Учасники фондового ринку приділяють особливу увагу і постійно удосконалюють програмне та апаратне забезпечення, технології та засоби передачі даних, оскільки саме автоматизація та оптимізація процесу торгівлі цінними паперами дає змогу учасникам фондового ринку отримувати конкурентні переваги [3].

До основних тенденцій віртуалізації світового фондового ринку належать такі [3]:

-зростання обсягів електронної торгівлі фінансовими інструментами, зокрема акціямита деривативами;

-постійне удосконалення програмного та апаратного забезпечення, технологій та засобів передачі даних для отримання переваг під час торгівлі цінними паперами;

-зростання кількості емітентів на фондових біржах, що належать до технологічної, фінансової сфери та організацій, які забезпечують життєдіяльність населення; підвищення ролі технологій штучного інтелекту;

-підвищення попиту на послуги робото-консультування під час формування інвестиційних портфелів;

-відставання регуляторних інструментів від швидких ринкових змін;

-підвищення ризиковості проведення операцій з цінними паперами.

На міжнародних біржах світу застосовують декілька систем електронних торгів. Зокрема, світових ф'ючерсних ринках введено в дію системи Globex та Project A. На тепер системи електронного біржового трейдингу діють за однією схемою, що передбачає поєднання трьох компонентів комунікативного процесу: центральної біржової системи, лінії зв'язку з центральною біржою, робочої платформи члена біржі – трейдера. Новітні інформаційні технології надають можливість в режимі реального часу здійснювати операції як на фондовому так, і товарному ринках [4].

Однією із бірж, що на сьогодні здійснює свою діяльність через інтернет платформи, є Електронна зернова біржа України, яка об'єднує всіх учасників ринку зерна: виробників, трейдерів, елеватори, експедиторів і термінали [5].

На жаль, Україні хоч і має значний товарний потенціал, але біржовий товарний ринок є ще недосконалим та розвивається повільно. Зволікання із розбудовою інфраструктури аграрного ринку може стати причиною значних цінових коливань на ринку, неефективного використання ресурсів, додаткових витрат виробників, переробників і споживачів, втрат державного та місцевих бюджетів. Одним із заходів, що може сприяти розвитку аграрного ринку є структурна перебудова існуючих вітчизняних бірж та застосування сучасних технічних комунікацій [4].

Отже, беручи до уваги все вище сказане, можемо зробити висновок, що доцільно буде і надалі продовжити наукові дослідження в сфері віртуалізації фондового ринку, задля використання учасниками ринків більш нового та постійним удосконаленням наявного програмного та апаратного забезпечення, застосуванням новітніх технологій та засобів передачі даних, адже це забезпечить підвищення ефективності біржової торгівлі та спросить і прискорить процес ведення торгів на фондовому ринку.

Список використаних джерел:

1.Сучасні інноваційні технології як важливий чинник розвитку фондового ринку. URL: http://www.visnyk–econom.uzhnu.uz.ua/archive/7_2_2016ua/15.pdf.
2. Світові тренди та тенденції розвитку біржової торгівлі на сучасному етапі URL: http://journals–lute.lviv.ua/index.php/pidpr–torgi/article/view/52/47.
3. Сучасні тенденції віртуалізації світового фондового ринку. URL: http://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/1187/1292.
4. Тенденції розвитку біржового ринку в умовах глобалізації світової економіки. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2021/92.pdf.
5. Електронна зернова біржа України. URL: https://graintrade.com.ua/birzha.

УДК 336.748.12

ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Гридасов О.Р., студент
Науковий керівник: Панкратова Л.Л., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Інфляція являє собою одну з найбільш гострих проблем сучасного розвитку економіки в багатьох країнах світу, негативно впливаючи на всі сторони життя суспільства. Вона знецінює результати праці, знищує заощадження юридичних і фізичних осіб, перешкоджає довгостроковим інвестиціям і економічному зростанню. Висока інфляція руйнує грошову систему, провокує втечу національного капіталу за кордон, послаблює національну валюту, сприяє її витісненню у внутрішньому обігу іноземною валютою, підриває можливості фінансування державного бюджету.

Інфляція - складне, багатофакторне, соціально-економічне явище, яке негативно впливає на економіку країни. Серед причин його розвитку - внутрішні та зовнішні, економічні та неекономічні [1, с.94].

Інфляційні процеси в Україні є досить таки не стабільними і відповідно до створених умов мають порівняно великий потенціал до розвитку. Тому актуальним і до кінця не вивченим залишається питання дослідження розвитку інфляційних процесів в сучасній економіці України.

Інфляційні процеси в Україні були зумовлені наступними причинами:

- невиваженою первинною емісією, диспропорційністю у структурі економіки, що виникла за часів існування адміністративно-командної системи;

- втратою зацікавленості у продуктивності праці; суттєвим скороченням інвестицій;надмірним розширенням тіньового сектору економіки;

- залежністю українських виробників від імпорту (енергоносіїв, окремих сировинних матеріалів, комплектувальних виробів тощо);

- низьким рівнем спроможності економіки щодо задоволення внутрішнього попиту (значна частина приросту ВВП забезпечується за рахунок компонентів, створених у матеріальній сфері);

- неефективністю безготівкової системи розрахунку, від'ємним сальдо зовнішньої торгівлі;

- зростанням цін на імпортні товари та послуги, необґрунтованим встановленням валютного курсу;використанням неринкових форм розрахунків, зокрема бартеру.

Особливо негативно відбивається інфляція на всіх сторонах соціально-економічного життя в Україні, що є порушенням процесу суспільного відтворення. Вона спричиняє зростання цін, зниження життєвого рівня населення, позбавлення підприємців стимулів, викривлення економічних орієнтирів, загострення економічних і соціальних суперечностей [3,с.244].

Як свідчать дані рис. 1, найвищі темпи інфляції були в Україні в 2014-2015 рр.

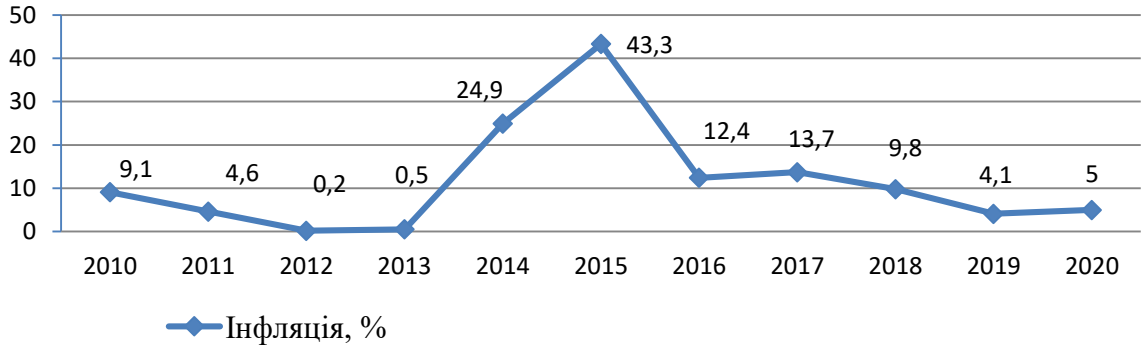

Рис. 1. Темпи інфляції в Україні в 2010-2020 рр.,%

Джерело: за даними офіційної статистики

На наш погляд , досвід розвитку української економіки свідчить, що слід застосувати комплексне впровадження заходів антиінфляційного регулювання. Доцільною є рестрикційна політика – політика стримування та підтримка виробництва, адже саме у виробництві створюються умови для товарного забезпечення грошей і реально ліквідувати тим самим інфляційні чинники. А також слід провести ряд заходів антиінфляційного регулювання інфляції в Україні такі,як:

- розробка та втілення в життя комплексних державних програм розвитку економіки в першу чергу галузей і підприємств ,які сприяють становлення конкурентного, високотехнологічного та наукомісткого виробництва;

- проведення послідовної антимонопольної політики та створення широкої мережі економічної інформації для підприємств;посилення стимулів виробничого накопичення ,включаючи субсидії ,що здатні підтримати процес накопичення коштів у підприємців та населення;

- стимулювання кредитної та інвестиційної діяльності банків та обмеження покриття дефіциту коштів за рахунок банківського кредиту;вдосконалення

податкової системи; підвищення ефективності грошово-кредитної політики,яка повинна забезпечити тісний взаємозв'язок усіх елементів ринкового механізму товарно-грошових відносин.

Список використаних джерел:

1. Вдовиченко Н.Є. Інфляція та її вплив та економіку України. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право.* 2015. №1 (78). С. 93-102.
2. Державна служба статистики. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/
3. Понедільчук Т.В. Аналіз динаміки інфляційного процесу у посткризовий період економіки України. *Науковий вісник Ужгородського університету.* 2014. №2 (43). С. 243-246.

УДК 336.761

СПЕКУЛЯЦІЯ НА БІРЖОВОМУ РИНКУ

Даниленко В.В., студент
Науковий керівник: Яворська В.О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Спекуляція – це біржова торгівля строковими контрактами з метою отримання доходів чи надприбутків за умови раціональних стратегій торгівлі, побудованих на засадах дослідження цінової кон'юнктури. Біржова спекуляція є важливим елементом і виконує наступні функції [1-4]:

-перерозподіл частини цінових ризиків хеджерів;

-можливість для хеджерів вільно входити і виходити з біржового ринку;

-формування конкурентного попиту і пропозиції;

- підвищення ліквідності через забезпечення глибини і ширини біржової торгівлі;

-зростання швидкості входу і виходу з позицій;

-стабілізація цінової волатильності;

-прогнозування цінових ситуацій на ринку.

Дж. Сорос – найвідоміший сучасний філантроп і біржовий спекулянт, який добре відчув результати спекулятивних операцій на фінансових ринках світу, досить вдало аргументував їх позитивну роль в оздоровленні кризової економіки, з іронією зазнаючи про недопустимість негативного ставлення до самого процесу спекуляції, а також і до тих людей, котрі активно беруть участь в ньому. «Я сам – учасник процесу динамічного дисбалансу, оскільки я є міжнародним інвестором. Я – називаю себе біржовим торговцем і жартую, що інвестиції є невдалими спекуляціями, але на фоні розгорнутої кампанії проти біржових торговців – це більше не приносить мені задоволення. Міжнародні інвестори відіграють важливу роль у кризі обмінних валютних курсів. Але створити спільний ринок без міжнародного руху капіталу не є можливим. Звинувачувати у цьому біржових торговців – те ж саме, що вбити посланця, який приніс погану звістку» [1-4].

Можна відмітити, що найбільші ризики – це вкладання капіталу у виробництво, тому без наявності інвестиційного капіталу та спекулянтів виробники не зможуть розширяти свій бізнес. Спекулянти – це інвестори, які

готові ризикувати. Це варто усвідомлювати, що без інвесторів виробники не зможуть відродитися, а інвестиції навіть в стабільну економіку за рівнем ризику теж можна віднести до спекулятивних [1-4].

Спекулянти – це досить чисельна, можливо, інколи менш щаслива група біржових трейдерів на ф'ючерсному ринку. Хоча не має офіційних статистичних звітів щодо успіхів і невдач біржових спекулянтів, проте деякі експерти оцінюють, що лише від 10 до 30% усіх спекулянтів мають щорічний прибуток від біржової торгівлі. Але це не стоїть на заваді новим біржовим трейдерам ф'ючерсного ринку пробувати приймати участь у спекулятивних стратегіях на різних міжнародних біржових платформах [1-4].

Біржовими спекулянтами є учасники, які здійснюють біржові операції, а також не зацікавлені у виконанні операцій на спотовому ринку, вони здійснюють торгівлю біржовими контрактами, сподіваючись заробити прибуток через прогнозування цінової волатильності [1-4].

На відміну від хеджерів, спекулянти сподіваються отримати прибуток від зміни біржових цін, а також вони сподіваються заробити прибуток за рахунок нестабільності та зростання ризиків коливання цін. Спекулятивною стратегією є купівля біржових контрактів за нижчими цінами і продаж за більш високими цінами [1-4].

Більшість спекулянтів планують досить швидко розбагатіти від інвестицій у біржові інструменти, тому вони не думають в першу чергу про добробут економіки чи економічне зростання в країні загалом. Спекуляція виконує на ф’ючерсному ринку багато ринкових функцій, що значно полегшує біржову торгівлю сільськогосподарськими товарами і фінансовими інструментами [1-4].

Першочергово, як уже відмічалось, спекулянти приймають більшу частину ризиків хеджерів. Без них хеджери не могли б легко виконувати свої стратегії, а можливо навіть і не змогли б узгоджувати ціни, адже продавці (трейдери з короткими позиціями) бажають отримати найкращу ціну, коли покупці (трейдери з довгими позиціями) бажають платити по меншій ціні. Врегулювати всі наявні вимоги досить тяжко. Без наявності спекулянтів продавці змушені отримувати пропозиції, не приймаючи до уваги низькі ціни, а покупці – високі. Спекулянти є зв’язуючою ланкою між наявними покупцями і продавцями, іншими словами між попитом і пропозицією [1-4].

Спекуляція є сприятливою умовою для підвищення ліквідності біржового ринку, тобто вона створює такі умови для учасників ринку, коли виникає необхідність швидко купувати і продавати. З виникненням на біржовому ринку спекуляції збільшилась кількість покупців і продавців, а також хеджерів, які не бояться здійснювати хеджування цінових ризиків. На ліквідному біржовому ринку з наявною великою кількістю учасників можна здійснювати біржові операції та стратегії в будь-яких масштабах [1-4].

Список використаних джерел:

1. Солодкий М.О. Біржовий товарний ринок: посібник. К.: В-во ЦП Компринт, 2017. 576 с.
2.Солодкий М.О. Біржовий ринок: посібник. К.: В-во Аграрна освіта, 2012. 565 с.

3.Солодкий М.О., Яворська В.О. Хеджування ф’ючерсами і опціонами: посібник. К.: В-во ЦП Компринт, 2018. 398с.
4. Солодкий М.О., Яворська В.О., Рубан Ю.В. Сільськогосподарське хеджування: посібник. К.: В-во ЦП Компринт, 2021. 595с.

УДК 336.762

ОПЦІОНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ НА БІРЖОВОМУ РИНКУ

Іванов О.Є., студент
Науковий керівник: Яворська В.О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Опціони – це один різновидів строкових біржових контрактів, які мають значно молодшу історію розвитку, аніж форварди і ф’ючерси. Опціони тривалий час були позабіржовими інструментами, хоча вкінці минулого століття їх почали успішно застосовувати на біржах [1-2].

Опціони сьогодні активно торгуються як на біржовому, так і на позабіржовому ринку. Широкі можливості, які забезпечує опціонна торгівля пов’язані з правом вибору, які забезпечуються для покупців опціонів [1-2].

Опціони спочатку почали застосовувати, як і інші види угод, на позабіржовому ринку, тому вони були ризикованими і досить складними. Вихід опціонів на біржовий ринок сприяв їх стандартизації та встановленню базового активу, яким стали ф’ючерсні контракти на сільськогосподарську продукцію [1-2].

Поняття «опціон» походить від англійського слова «option», яке перекладається як «вибір». Опціони є досить стародавнім інструментом. Прототипи опціонів згадуються ще у записах Аристотеля, а також записи про ці інструменти на оселедці знайшли ще у фландрських покупців у XIII ст. Варанти – опціони на акції також були популярними у цей час [3, С.20-21].

Перші опціони у сучасний період біржової торгівлі укладались на фінансові інструменти. Термін опціон має походження від англійської кальки слова «option». У 1973 р. у США вперше була відкрита спеціалізована біржа опціонів, яка зайняла провідне місце за обсягами у топ-10 найбільших світових бірж [1-2].

Необхідно констатувати, що історично на товарних біржових ринках у США торгівля опціонами була зафіксована на початку минулого століття, проте високі ризики виконання цих угод призвели до заборони торгівлі ними в США з 30-х років до 70-х років минулого століття [1-2].

Опціон – це право, але не зобов'язання, придбати або реалізувати будь-які активи за певною, заздалегідь зафіксованою ціною («ціна страйк» або «ціна виконання») в будь-який момент або вкінці у межах певного встановленого періоду дії опціону. Сільськогосподарський опціон, також відомий як опціон на ф'ючерсний контракт на сільськогосподарські активи, надає право купити або продати певний ф'ючерсний контракт на біржі [1-2].

Особливості опціонів дозволяють продавцям сільськогосподарських товарів встановлювати мінімальні ціни реалізації з метою захисту від цінових

падінь у майбутньому, не упускаючи можливість отримати прибуток від підвищення ринкових цін. З іншої сторони, опціони дозволяють покупцям сільськогосподарських товарів встановлювати максимально допустимі ціни покупки і захистити себе від підвищення цін. У той же час залишається можливість отримати прибуток від зниження цін. Ціну за можливість вибору називають «опціонною премією». При цьому, премія виплачується виключно покупцями опціонів [1-2].

Іноді краще здійснити продаж опціонів, аніж купити їх для захисту від цінової волатильності. Незважаючи на те, що реалізація опціонів забезпечує лише обмежений захист від несприятливих цінових падінь чи зростань і не потребує внесення гарантійної підтримки у формі маржі, вона все ж забезпечує додатковий прибуток при стабілізації цін або при можливій зміні їх рівня у сприятливому напрямку для покупця. При цьому, премія завжди залишається у продавців опціонів [1-2].

Опціонна премія – це економічний вираз ціни, яку готові сплачувати покупці за володіння даним видом біржових контрактів.

Іншим важливим елементом, який впливає на розмір премії опціону є страйкова ціна або ціна виконання. Дана ціна є фіксованою і передбачає у майбутньому купівлю чи продаж за нею базового активу. Важливим фактором, який впливає на страйкову ціну є сфера обігу опціонів. Біржові опціони, подібно ф'ючерсам, мають стандартизовані параметри [1-2].

Опціонні контракти сьогодні мають досить широкий спектр використання учасниками біржового ринку сільськогосподарської продукції у різних стратегіях з метою [1-2]:

-спекулятивних інвестицій;

- управління ціновими ризиками на ринку сільськогосподарської продукції або хеджування;

-виконання арбітражних стратегій міжринкового, міжтоварного або календарного арбітражу чи спреду на сільськогосподарську продукцію.

Опціони можуть укладатись не тільки на ф'ючерсні контракти на сільськогосподарську продукцію, а й на іншу групу біржових активів [1-2].

Існує два типи опціонів [3]:

-«опціон кол»;

-«опціон пут».

Опціони на ф'ючерси на сільськогосподарську продукцію є досить затребуваними інструментами для здійснення хеджування цінових ризиків на основні види активів не тільки на американському ринку, а й на інших глобальних аграрних ринках.

Список використаних джерел:

1. Солодкий М.О., Яворська В.О. Хеджування ф'ючерсами і опціонами: посібник. К.: В-во ЦП Компринт, 2018. 398с.

2. Солодкий М.О., Яворська В.О., Рубан Ю.В. Сільськогосподарське хеджування: посібник. К.: В-во ЦП Компринт, 2021. 595с.

3. Саймон Вайн. Опционы. Полный курс для профессионалов/2-е изд., испр. и доп. М.: Из-во Альпина и БизнесБукс, 2007. 466с.

УДК 005.21:631.111

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ НА ОСНОВІ АГРОПРОМИСЛОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Ільченко Д.О., магістерка
Науковий керівник: Нікітченко С.О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів та природокористування

Однією з ознак сучасного глобального економічного розвитку є формування різноманітних міжгалузевих комплексів на основі інтеграційних зв’язків, де агропромисловий комплекс відіграє значну соціально-економічну роль.

Погоджуємо з думкою Андрійчука В.Г., що "агропромислова інтеграція означає певне організаційне поєднання сільськогосподарського і технологічно пов'язаного з ним промислового виробництва з метою одержання кінцевої продукції із сільськогосподарської сировини і досягнення більшої економічної вигоди завдяки взаємній матеріальній зацікавленості й відповідальності всіх учасників агропромислового виробництва за кінцеві результати господарювання" [0].

До основних причин, що сприяють утворення різного роду інтеграційних об’єднань належать [0]:

- дисбаланс відносин в агропромисловому комплексі (АПК);
- домінування посередників у відносинах сільського господарства з іншими сферами АПК та його виробничою інфраструктурою;
- відсутність чіткої державної політики щодо підтримки розвитку підприємств АПК;
- економічний монополізм переробних і сервісних підприємств та неможливість участі аграрного сектору в процесах ціноутворення;
- недостатня насиченість регіональних ринків продукцією власного виробництва.

Інтегровані організації є єдиними виробничо-господарськими комплексами, в яких вся господарсько-комерційна діяльність заснована на вертикальному і горизонтальному співробітництві, спеціалізована та зосереджена на виробництві та переробці сільськогосподарської продукції. У результаті поділу суспільної та територіальної праці інтеграція відбувається як на загальноекономічному рівні, так і на рівні окремих територій, підприємств і господарств.

Інтеграційні процеси сприяють істотному зменшенню втрат сільськогосподарської продукції, передусім тієї, що швидко псується, за рахунок зведення до мінімуму розриву між її збиранням і промисловою переробкою. Крім того, відбувається збільшення обсягу виробництва якісної кінцевої продукції за рахунок утилізації нестандартної сільськогосподарської продукції та побічних відходів, які без інтегрованого виробництва повністю пропадають або використовуються нераціонально (так, тваринам нерідко згодовують нестандартні овочі, фрукти тощо). Зрештою, відбувається скорочення витрат на транспортування продукції до місць переробки на великих переробних підприємствах і на зустрічні завози продовольчих товарів для споживання

місцевим населенням, що особливо важливо в умовах високої вартості енергоносіїв [0].

Агропромислова інтеграція, як будь які інші економічні процеси, може бути описана за допомогою різного роду аналітичних інструментів.

Одним з таких аналітичних інструментів є модель О. Остервальдера та Іва Піньє. Як її можна використати в сільському господарстві, нами показано на прикладі інтеграційного об'єднання ФГ «Олсан» та ТОВ «Рудницький екопродукт» (табл. 1).

Таблиця 1

Шаблон бізнес-моделі агропромислового об'єднання ФГ «Олсан» та ТОВ «Рудницький екопродукт»

<table>
<tr>
<td rowspan="2">Ключові партнери:
- Підприємства об'єднання
- Постачальники посівного матеріалу
- Постачальники мінеральних добрив та ЗЗР
- Підприємства, що надають послуги (обробіток ґрунту, удобрення посівів, внесення добрив, збирання урожаю)
- Банківські установи.
- Постачальники бройлерів
- Соціальні мережі.
- Сайти партнери.
- Установи з оцінки якості продукції</td>
<td>Ключові види діяльності:
- Виробництв, і зберігання продукції рослинництва
- Вирощування курей м'ясної породи
- Виробництво яєць
- Виробництво макаронних виробів та напівфабрикатів
- Вирощування лохини
- Зелений туризм
- Розвиток і підтримка ІТ-інфраструктури і програмного забезпечення</td>
<td rowspan="2">Пропозиції цінності:
- Широкий асортимент продукції.
- Продаж органічної продукції.
- Наявність фірмових магазинів.
- Наявність бази для зеленого туризму.
- Наявність інтернет-магазину.
- Швидка доставка.</td>
<td>Взаємовідносини з клієнтами:
- Онлайн-магазин.
- Оцінка та відгуки клієнтів.
- Історія покупок клієнта.
- База постійних клієнтів (онлайн профіль).
- Автоматизація процесу покупки.</td>
<td rowspan="2">Споживацький сегмент:
- Регіональний та національний споживчі ринки.
- Експорт переробленої продукції та лохини.</td>
</tr>
<tr>
<td>Ключові ресурси:
- Земельні ресурси
- Трудові ресурси
- Фінансові ресурси
- Матеріальні ресурси
- ІТ-інфраструктура і програмне забезпечення.
- Глобальна структура виконання замовлень.</td>
<td>Канали збуту:
- Мережа Інтернет (інтернет-магазин)
- Веб-сайт об'єднання
- Фірмові магазини</td>
</tr>
<tr>
<td colspan="3">Структура витрат:
- Інформаційні-технології і контент-підтримка.
- Орендна плата
- Витрати на мінеральні добрива та ЗЗР
- Оплата робіт та послуг сторонніх організацій
- Витрати на бройлерів
- Складські витрати</td>
<td colspan="3">Потоки надходження доходів:
- Дохід від продажу продукції
- Дохід від зеленого туризму
- Дохід від надання консалтингових послуг</td>
</tr>
</table>

Інформація отримана в результаті побудови даної бізнес-моделі свідчить, що інтеграція аналізованих підприємницьких структур сприятиме полегшенню пошуку каналів збуту продукції та вихід на нові ринки збуту (великі мережі супермаркетів, ресторани, фірмові магазини, інтернет-магазин та веб-сайт і т.д.); забезпечує єдиний процес виробництва, закупівлі та переробки продукції; сприяє впровадженню досягнень науково-технічного прогресу у виробничий процес, зокрема активне використання інформаційних технологій. Як наслідок є можливість отримання додаткових інвестицій в обладнання, людський капітал та розвиток інфраструктури та збільшення каналів надходження доходів. Крім того, сприяє організації виробництва на основі ефективної економії усіх ресурсів і дозволяє розраховувати на будівництво нових виробничих потужностей (комбікормовий цех, забійний цех, цех по виробництву напівфабрикатів).

Окремими напрямами розвитку є відкриття мережі фірмових магазинів та створення бази для агротуризму. Це дозволить залучати працівників одного підприємства для виконання сезонних сільськогосподарських робіт в іншому та сприятиме створенню нових робочих місць. А в цілому інтеграція сприятиме досягненню конкурентних переваг за рахунок доступу до ресурсів, виходу на нові ринки, концентрації на інноваціях.

Отже, інтеграційні процеси в економіці, і особливо в аграрному секторі, зараз є невід'ємною частиною глобалізації. З одного боку, створення інтегрованих сільськогосподарських об'єднань допомагає створити синергетичний ефект від об'єднання ресурсів та масштабів виробництва. Водночас надмірна інтеграція та консолідація в аграрному секторі має низку негативних соціальних та економічних наслідків, зокрема монополізацію аграрного ринку, перешкоджання формуванню конкурентних переваг дрібних виробників, зменшення попиту на робочу силу а, отже, загрозу безробіттю у сільській місцевості У таких умовах важливо, щоб уряд контролював та регулював економіку, а також підтримував інші альтернативні форми для об'єднання зусиль сільськогосподарських виробників.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: підручник. К.: КНЕУ, 2004. 624 с.
2. Горобець Н. М. Перспективи використання цифрових технологій в діяльності аграрних підприємств [Електронний ресурс] / Н. М. Горобець, Д. О. Хомякова, Д. О. Стариковська. 2021. Режим доступу до ресурсу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/92.pdf.
3. Заболотній В.М. Розвиток агропромислової інтеграції на регіональному рівні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.02 «Економіка сільського господарства і АПК» / Заболотній Володимир Миколайович; Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. Київ, 2006. 23 с.

УДК 339.172

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-ТРЕЙДИНГУ, ЯК БІРЖОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ТОРГІВЛІ ДЕРИВАТИВАМИ

Мамєєва Є.І., студентка
Науковий керівник: Солодкий М.О., к.е.н., професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Невпинний розвиток людства, зокрема зі сторони технологій, актуалізує проблематику та можливості мережі інтернету, без якою зараз неможливо уявити життя людства, вона проникла у всі сфери діяльності людей, починаючи від простого спілкування до різноманітних форм електронної комерції. Однією з основних рис в розвитку інформаційного суспільства є прискорений обмін інформацією між його учасниками. У всі часи вигравав той, хто має інформацію – інтернет тепер веде рахунок на секунди, посилюючи значення вміння використовувати технічні можливості отримання й аналізу інформації.

Інтернет-трейдинг – це електронна технологія торгівлі деривативами, яка дозволяє інвестору власноруч отримувати доступ до біржової інформації, а також укладати угоди з купівлі-продажу цінних паперів на біржі в режимі реального часу за допомогою спеціальної сертифікованої програми, встановленої на персональному комп'ютері [1].

Як правило, доступ до торгів надається онлайн-брокером. Онлайн-брокер надає своїм клієнтам програмне забезпечення для зв'язку з біржою для проведення торгів деривативами і здійснює технічну підтримку даної діяльності. У цьому ланцюжку взаємодій онлайн-брокер є невід'ємною ланкою, саме він надає доступ для здійснення торгів деривативами на торговельному майданчику, тобто на біржі [2].

Якщо раніше рішення інвесторів із питань придбання або продажу деривативів зводились до аналізу фінансових "новин" та новин вчорашнього дня, а після цього ще й телефонного дзвінка брокеру, задля реалізації вказівок інвестора, то тепер рішення приймаються на основі як математичних розрахунків, так і на основі останніх новин фінансового світу, а реалізація рішень інвестора проводиться ним самим за декілька секунд [3].

Популярність інтернет-трейдингу пояснюється цілою низкою переваг:

-Доступність. Завдяки дуже низьким тарифам на брокерське обслуговування через інтернет, торгівля на біржі стала доступною всім – від студентів до пенсіонерів.

-Швидкість. Мережа Інтернет дозволяє витрачати менше часу на збір та аналіз більшого обсягу інформації про стан ринку, показники окремого підприємства, галузі чи економіки країни в цілому. А угоди купівлі або продажу можна робити менше, ніж за одну секунду.

-Зручність. Сучасні засоби зв'язку дозволяють мінімізувати кількість паперових документів.

-Рівні умови. Клієнт інтернет-трейдингу, що торгує через брокера, має той самий обсяг інформації і ті ж умови торгів, що й професійні учасники ринку, підключені до біржі безпосередньо.

-Необмежені можливості. Персональні інвестиції – це, по суті, власний бізнес. У цьому бізнесі можна вибрати індивідуальну стратегію. Це може бути довгострокове (кілька років) або середньострокове (до 1 року) інвестування, короткострокові спекуляції, аж до високочастотної торгівлі протягом одного дня, хедж-стратегії, арбітраж, торгівля волатильністю і багато іншого [4].

Поряд із позитивними сторонами завжди є негативні, зокрема інституційні ризики; відносно слабка захищеність від технічних збоїв і атак хакерів; відсутність регламентації використання електронних документів на законодавчому рівні, що може спричинити розвиток фальсифікованих документів та ускладнить працю аудиторів [5].

Таким чином, інтернет-трейдинг вже є невід'ємною частиною електронної комерції, і саме за ним стоїть майбутнє торгів деривативами. Необхідно розвивати і піднімати рівень кібербезпеки, регламентувати електронні документи на законодавчому рівні, а також підлаштовувати мислення під швидкий рух інформаційних потоків. Світ не стоїть на місці і продовжує рухатись у сторону віртуальної реальності з електронними грошима, з електронними документами, з акаунтами, замість реальних людей та з потужним впливом на світову економіку.

Список використаних джерел:

1.Проблеми розвитку фондового ринку України // Економіка і право. 2009. №2. С. 9-12.
2.Українська біржа: Інтернет-трейдинг. URL: http://www.ux.ua/a3258.
3.Б.С. Кіров, Л.П. Іскренко. Інтернет-трейдинг та проблеми його ліквідності на фондовому ринку України. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/3_2012/25.pdf.
4.Інвестиційна Група УНІВЕР. Переваги біржової торгівлі через інтернет. URL:https://web.archive.org/web/20140508061608/http://univer.ua/ua/internet-trading/advantages.
5.Киш Л.М., Слюсаренко А.В. Сучасний стан та перспективи розвитку інтернет-трейдингу в Україні. URL: http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/1864.pdf.

УДК 336.763

ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ ТА ТЕХНІЧНИЙ АНАЛІЗ НА БІРЖОВОМУ РИНКУ

Мигута О.О., магістр
Науковий керівник: Панкратова Л.Л., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Актуальною та малодослідженою проблемою економіки України сьогодні є ціноутворення на основні фінансові інструменти. Фінансові ринки вимагають від учасників високого рівня фахової підготовки. Фінансисти корпорацій, аналітики, торговці фінансових інститутів та біржові спекулянти щоденно приймають багато рішень про купівлю-продаж різних фінансових і матеріальних активів. Для зменшення ризику таких операцій та отримання очікуваних прибутків від своїх вкладень кожен із них повинен знати і аналізувати цілий ряд факторів, що впливають на ринкові ціни та курси і породжують тенденції зростання чи зниженнях [1].

В цілому в країнах з розвиненою економікою поширені три методи аналізу ринку, а саме: фундаментальний, технічний, інтуїтивний. Фундаментальний аналіз вивчає рух цін під впливом макроекономічних чинників. Технічний аналіз можна визначити як метод прогнозування динаміки цін, заснований на математичних, а не на економічних теоріях.

Фундаментальний та технічний аналіз на біржовому ринку є невід`ємною частиною для роботи з фінансовими активами. Ці види аналізу можуть відкрити очі на реальну ситуацію на ринку для прийняття правильних інвестиційних рішень. Зазвичай фундаментальний аналіз , це аналіз новин, які можуть вплинути на діяльність компанії (якщо йдеться про фондовий ринок), або аналіз світових новин, якщо йдеться про ринок Forex [2].

Було досліджено, що застосування фундаментального аналізу на фондовому ринку відбувається в такому порядку:

1.Обирається компанія, яка цікавить трейдера, це можна зробити на скринері, наприклад finviz або на будь-якому іншому.

2. Здійснюється аналіз всіх новини за рік або пів року, відкривши паралельно графік компанії. Після того як ми ознайомились з новинами компанії , у нас уже є представлення чим вона займається та невеликий багаж знань про її проблеми та успіхи.

3. Аналізується останній квартальний звіт та реакція учасників ринку на цей звіт. Зазвичай, ми застосовуємо Tradingview для зручності.

Також важливим аспектом є оцінка експертів , які прогнозують прибуток компанії на акцію. Наприклад на сайті investing.com публікують очікування експертів про прибуток і якщо квартальний звіт вийшов кращий ніж очікування експертів, то це прибавляє шансів на початок або продовження лонгової тенденції. Якщо ж квартальний звіт вийшов з гіршими показниками, ніж очікували експерти, то відбудеться злом тренду або поштовхи до корекції активу [3].

Актуальною темою в 2021 році є крипторинки. На всіх ринках фундаментальний аналіз є важливим елементом для прийняття інвестиційного рішення, та й крипторинок не є виключенням. Більше того, той хайп який здійнявся навколо криптоактивів породив велику кількість новин. Як приклад випуск нової монети і новина про те що binance.com дозволить провести лістинг цієї монети на своїй біржі. За нашими прогнозами, вартість цієї монети виросте в 2-5 разів , адже крпторинок дає набагато більше прибутку, ніж фондовий.

Одним із видів аналізу на фондовому ринку є технічний аналіз, який базується на тому що ринки циклічні і історія моделей повторюється. Тому ми можемо побачити багато паттернів на різних таймфреймах при торгівлі. Спекулянти котрі торгують на ринку, придумали назви цим паттернам. Наприклад популярними моделями є голова та плечі, перевернута голова та плечі, подвійна вершина, потрійна вершина, трикутник та інші. Деякі з них є фігурами, після яких ринок змінює свій тренд або продовжує тенденцію. Іноді ці моделі можуть не працювати, тому потрібно бути уважним і розуміти ситуацію на ринку перш ніж використовувати ці фігури [4, с. 388].

Отже, в результаті аналізу виявлено, що перед тим як займатись трейдингом, потрібно чітко розуміти такі речі як:

1. Мати торгову стратегію.

2. Грошовий менеджмент (Money management).

Адже зазвичай більшість трейдерів нехтують цими правилами через свою жадібність та надмірну емоційність, що призводить до невдалих продаж, які в результаті ведуть до мінусових рахунків. Якщо мати торгову стратегію і чіткий грошовий менеджмент, то успішним можна вважати 3 із 10 торгових операцій, бо це дасть можливість не потрапити в зону збитків.

Використання стоп і лімітних ордерів є дуже зручною опцією для того щоб заходити та виходити з позиції вчасно. Важливо пам`ятати що ліміт ордери не рухають ринок, ринок рухають лише маркет ордери.

Список використаних джерел:

1.Kaldor H. Speculation and Economic Stability. Review of Economic Studies. 1939.Vol. 7. Issue 1, P. 1-27.

2.Андрєєва, Г. І. Роль і місце спекулятивних операцій на ринку похідних цінних паперів. Наукові записки Національного університету Острозька академія. Сер.: Економіка. 2011. №17. С. 449-453.

3.Найман Э. Малая энциклопедия трейдера. 10-е изд. Москва: Альпина Бизнес Букс, 2009. 45с.

4.Pankratova L., Paientko T., Lysenko Y. Using Trading System Consolidated Models in Stock Exchange Price Forecasting. Communications in Computer and Information Science. 2020. vol 1175. Springer, Cham. P. 364-391.

УДК 339.172

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО БІРЖОВОГО РИНКУ

Нагурний В.М., магістр

Науковий керівник: Панкратова Л.Л., к. е. н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

На світовому біржовому ринку в останній десяток років тенденцією є поступове зростання частки товарних активів, що пов’язано з підвищеною зацікавленістю до цих видів інструментів як з боку хеджерів, так і з боку спекулянтів. Частка контрактів товарних видів збільшилась майже у 4 рази у 2020 р.(8,87 мрлд. угод) порівняно з 2010 р. (2,31 млрд. угод). Такі зміни можуть пояснюватись як збільшенням рівня виробництва та споживання продукції, так і тим, що фінансова нестабільність зумовлює динамічний перехід капіталу у товарні деривативи [6].

У товарному секторі торгівля енергетичними ф’ючерсами та опціонами зросла до 3,15 млрд контрактів у 2020 році, в основному за рахунок збільшення торговельної активності на китайських біржових майданчиках. Швидкі темпи нарощення біржового обігу відслідковуються і щодо агропродовольчих товарів. В останні роки обороти товарних та товарно-сировинних бірж також є досить великими, а тому вони також відіграють велику роль та мають вплив на розвиток

економіки. Так, у 2020 р. кількість біржових угод, укладених у світі щодо агро-продовольчої продукції, збільшилась порівняно з 2010 р. у 3 рази [4]. За останнє десятиліття біржовий ринок аграрної продукції досить розширився, адже на світових товарних біржах появляються нові види інструментів [3].

Організаційно-економічні підходи формування та забезпечення ефективного функціонування ринкової інфраструктури агропромислового комплексу України, як системи стабілізації аграрного ринку, збільшення експорту сільськогосподарської продукції, підвищення рівня її конкурентоспроможності насамперед, передбачають організацію оптових ринків, через вдосконалення біржової діяльності [1]. Ці структурні елементи формують ринковий механізм ціноутворення на продовольство і сільськогосподарську продукцію на основі попиту і пропозиції в країні.

Оскільки товарна біржа є найвищою формою організації оптової торгівлі і одним з найважливіших елементів маркетингової інфраструктури аграрного ринку, насамперед слід зосередити свою увагу на шляхах розвитку біржової торгівлі. Адже, основними функціями товарних агропромислових бірж є: формування ринкових цін на основі концентрації попиту і пропозиції, регулювання оптового товарообігу на основі ринкових законів, перешкоджання монополізму на ринку та ін. [6]. Вони не завжди враховуються сучасними біржами, що функціонують на території України, і тому це призводить до неефективної біржової діяльності в цілому.

Біржова діяльність в Україні помітно відрізняється як в економічному, так і в організаційному аспекті від загальноприйнятих у світі стандартів і правил. До нині товарні біржі в Україні не займають належної позиції, як того вимагають нові економічні умови, так як більшість зареєстрованих бірж в Україні повністю не відповідають класичному поняттю біржі [5].

Висновки. Біржовий ринок пройшовши певні етапи своєї еволюції з часом перетворюється на глобальну біржову платформу, на якій основними одиницями є об’єднання декількох інститутів біржової торгівлі. Слід зауважити, що світовою тенденцією сьогодення є поступова трансформація бірж реального товару у ф’ючерсні, опціоні. Стираються розмежування між товарними біржами та фінансовими біржовими інститутами, адже відбувається модифікація біржового товару як предмету біржового торгу.

В Україні на більшості товарних біржа торги відбуваються не регулярно, не укладаються біржові угоди, а отже обмежується формування ринкових цін. Забезпечення умов для функціонування біржової діяльності є необхідним та обґрунтованим заходом задля розбудови інфраструктури аграрного ринку. Принципи розвитку біржового ринку мають базуватися на інтеграції незалежних бірж, відкритості доступу, на консолідації торговельних правил та інформаційних систем, та розширені номенклатури нових інструментів. Доцільним вбачається створення універсального національного біржового ринку, що буде діяти на принципах регульованих міжнародних ринків та зможе інтегруватися у світовий біржовий інтернет простір.

Список використаних джерел:
1.Вавдійчук І. М. Сучасний стан та тенденції розвитку біржової торгівлі в Україні. Електронне наукове фахове видання *"Глобальні та національні проблеми економіки"*. 2017. №15.
2.Державна служба статистики України. Статистична інформація. Внутрішня торгівля. Кількість бірж.
3.Дяченко Ю. А. Сучасний стан та особливості фун кціонування світового біржового ринку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. Вип. 23 С.51-54
4.Згурська О. М., Сьомкіна Т. В., Гужавіна І. В. Фундаментальні тренди розвитку світової біржової торгівлі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 24. С. 5-9.
5.Резнік Н. П. Особливості функціонування вітчизняного біржового товарного ринку у сучасних умовах. *Збірник наукових праць Міжрегіональної Академії Управління персоналом*. 2016. Вип. 50. С. 115-118.
6.Солодкий М.О., Яворська В.О. Біржовий ринок в умовах глобалізації: стан та перспективи розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 31. С. 188-193.
7.Яворська В.О. Сучасні тенденції розвитку світового біржового ринку деривативів. *Економіка і суспільство*. 2017. № 11. С. 42-45.

УДК 33.379.8

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ РОЗВАЖАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Павський В.П., студент
Науковий керівник: Маршалок М.С., к.е.н, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

У сучасному світі в зв'язку з прискореним розвитком конкуренції і запитів споживачів з'являються різні види послуг. Завдяки динамічній модернізації науково-технічного та технологічного прогресу створені нові галузі сервісної діяльності. Підприємства та організації сфери обслуговування за рахунок інтеграції інформаційних технологій і засобів комунікації змогли перейти на якісно інший рівень ведення бізнесу.

Сфера послуг - зведена узагальнююча категорія, що включає відтворення різноманітних видів послуг, що надаються підприємствами, організаціями, а також фізичними особами. Інакше кажучи, це галузі економіки країни, що спеціалізуються на наданні комерційних, професійних і споживчих послуг.

Рівень розвитку сфери послуг забезпечує територіальну і соціальну мобільність населення, освоєння нових господарських територій, підвищення ефективності виробництва і споживання матеріальних благ.

Реалізація величезного потенціалу, закладеного в галузях, що надають послуги, вже в сучасних умовах господарювання перетворює сферу в важливий і динамічно зростаючий сектор економіки, основне джерело нових робочих місць, значимий фактор зростання ділової активності і поширення передових технологій, а головне - в істотну умову, що підвищує рівень і якість життя населення.

У XXI столітті особливий розвиток і цінність набуває інтелектуальна людська праця. Поділ інтелектуальної праці створює величезну кількість спеціальностей і професій, що вимагають високої наукової підготовки, велике

число робочих місць, високий ступінь інтеграції спільних людських зусиль, зростання суспільного добробуту.

Дані тенденції безпосередньо відносяться до сфери послуг і управління, що обумовлює її прискорене зростання щодо старіших сфер діяльності людини. Для сфери послуг характерні більш високі прибутки, ніж для промислового, і тим більше, сільськогосподарського секторів економіки.

Сфера послуг - одна з важливих галузей народного господарства, покликана задовольняти індивідуальні запити і потреби населення в різних видах послуг. Як галузь соціально-економічної діяльності сфера послуг являє собою сукупність організацій, мета яких-надання різноманітних послуг населенню. У своїй основі сфера послуг - це весь комплекс соціально-побутових послуг населенню. Вона функціонує на стику виробничих і невиробничих галузей, неоднорідна за своєю структурою і виступає як третинний сектор соціально-економічної діяльності суспільства, пов'язаний з індустрією послуг.

Список використаних джерел:

1.Подлєсна В. Г. Індикативне планування: сутність та роль у здійсненні інноваційно спрямованого соціально-економічного розвитку Електронний ресурс / В. Г. Подлєсна // Бюлетень Міжнар. Нобелівського ек. форуму. 2010. № 1 (3). Т. 2. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/bmnef/2010_1_2/35.pdf

2. Калиніченко Ю. Стратегічний розвиток підприємства: теоретичні та практичні аспекти / Ю. Калиніченко // Галицький ек. вісник. 2010. №4(29). С. 106-115.

УДК 339.172

ДЕРИВАТИВИ, ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА АГРАРНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Петрикович Є.О., магістр

Науковий керівник: Панкратова Л.Л., к. е. н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Фінансова діяльність сільськогосподарських підприємств залежить від багатьох факторів: рівня урожайності, валових витрат, кліматичних умов, політичного регулювання ринку тощо. Однак жоден аграрій не поставить під сумнів те, що ціна є ключовим елементом, який визначає рентабельність його господарської діяльності, тому її коливання породжує нестабільність доходів для агровиробників, що є ціновим ризиком у сільському господарстві.

Світова практика свідчить, що хеджування є одним із ефективних механізмів управління ризиками. Однак хеджування на українському ринку неможливе через відсутність торгівлі ф’ючерсами та опціонами на аграрну продукцію [3].

Вибір інструментів хеджування або їх комбінація дозволяють учасникам виробити ринкову стратегію, що дає можливість оптимізувати дохід підприємства, продаючи товари за вищою ціною. Перевагами ф'ючерсного ринку перед фізичним є те, що всі контракти на ринку стандартизовані і відповідають встановленим заздалегідь строкам поставки. При укладенні ф'ючерсного

контракту, продавець зобов'язується поставити продукцію на певну дату поставки, а покупець зобов'язується прийняти поставку.

Україна є однією з провідних аграрних країн світу, але у пересічного українського сільгоспвиробника немає прозорого біржового механізму встановлення ціни на свою продукцію і можливості управляти ризиками за допомогою деривативів. Однак зацікавленість в таких інструментах висока, про що свідчать соціологічні опитування учасників ринку [2].

Для успішного використання деривативів аграріями в Україні потрібна надійна фінансова інфраструктура. Аграрії, як і їх контрагенти повинні бути впевнені, що укладені угоди будуть виконані вчасно і в повному обсязі.

Так, соціологічне опитування підтвердило, що взаємодія учасників ринку базується на спотових контрактах. На запитання про розуміння, що таке деривативи, більшість опитаних дали негативну відповідь, а з-поміж тих хто відповів позитивно, не всі дали правильне визначення деривативів.

Дві основні причини не діючого ринку деривативів. Респонденти відповіли: 1) відсутність в Україні біржі з достатнім рівнем ліквідності 2) низький рівень обізнаності учасників ринку й побоювання підвищених ризиків. Як виявилося, 74% українських виробників зацікавлені в отриманні знань, як хеджувати ризики [2].

Після запуску товарної біржі і деривативних контрактів в Україні, учасники аграрного ринку мали б можливість не тільки управляти ціновим ризиком, але і збільшити свою обізнаність про цінові тренди.

Як показує світовий досвід, доступ до ф'ючерсних котирувань дуже простий, чим і забезпечується прозорість ринку. Ризик, пов'язаний із невиконанням зобов'язань сторонами, повністю відсутній: гарантом виконання контрактів виступає клірингова палата ф'ючерсного ринку, яка зобов'язує учасників торгів вносити гарантійні та маржеві внески, і тим самим страхує зобов'язання кожної зі сторін. Ліквідність ринку забезпечується різноманітністю його учасників. Завдяки їм покупець завжди знаходить продавця і навпаки [3].

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» № 738-IX, від 19.06.2020 р. став кроком до розвитку можливостей хеджування в Україні, адже цей закон уніфікує підхід до організації торгівлі активами на товарних ринках з метою забезпечення прозорості цін, які формуються на таких ринках та запобігання маніпулюванню на них. Документ розширює перелік фінансових інструментів шляхом віднесення інструментів грошового ринку до фінансових інструментів, а також запровадження нових видів цінних паперів – депозитних сертифікатів банку, зелених облігацій, опціонних сертифікатів, депозитарних розписок тощо. Законом передбачено врегулювання відносин, що виникають під час розміщення та обігу цінних паперів, укладення й виконання деривативних контрактів та правочинів з ними. Забезпечується захист прав власників облігацій, зокрема шляхом передбачення інституту зборів власників облігацій та колективного представника власників корпоративних облігацій, відповідно до найкращих світових практик [1].

Отже, необхідними передумовами появи ліквідності в торгівлі аграрними деривативами в Україні є прозорий біржовий механізм встановлення ціни на продукцію аграріїв і залучення до ринку якомога більшої кількості гравців. Розвиток таких інструментів як деривативи матиме колосальний вплив на ринки сільгосппродукції та економіку в цілому. Ключовим аспектом запуску організованої торгівлі є системна робота на національному рівні для розвитку деривативів, як інструментів хеджування ризиків на агарному ринку.

Список використаних джерел:

1.Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів: Закон України від 19.06.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text.
2.Презентація результатів дослідження «Перспективи використання деривативів на аграрному ринку України», проекту USAID "Трансформація фінансового сектору", 29 квітня 2020.
3.Яворська В. О. Розвиток біржового ринку деривативів в умовах світової економічної глобалізації. Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. 2014. Вип. 6. Ч. 2(89). С. 123-127.

УДК 336.763

БІРЖОВА ТОРГІВЛЯ ДЕРИВАТИВАМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Сергійчук Н.А., студентка
Науковий керівник: Яворська В.О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

У сучасних умовах глобалізація охопила як товарні, так і фінансові ринки. У зв'язку з цим, нестабільність, цінові коливання характерні не тільки міжнародним, а й національним сегментам ринкової економіки. Тіснота взаємозалежності ринків на глобальному рівні ставить в однакові умови усіх учасників підприємницької діяльності перед щоденними ризиками і загрозами. Особливо це можна щоденно спостерігати при дослідженні динамічного ціноутворення на біржовому ринку сільськогосподарських активів. Тому, особливої актуальності набуває вивчення закономірностей ціноутворення та біржових інструментів, які використовуються з метою прогнозування цінової кон'юнктури на біржовому ринку.

На біржовому ринку сучасна торгівля відбувається в основному строковими контрактами – деривативами. Сучасна біржова торгівлі представлена деривативами на товарні та фінансові активи.

Біржові деривативи сьогодні представляють собою фінансові інструменти, які досить часто виконуються без поставки реального активу, а за допомогою розрахункового способу, так званого офсету.

Інтернет-трейдинг та розрахунковий спосіб закриття біржових деривативів зробили широко доступними та привабливими ці інструменти для інвесторів на міжнародних ринках. Нині інвестувати у біржові деривативи є високодохідним способом акумуляції вільного капіталу.

Особливість біржової торгівлі деривативами передбачає укладання та закриття цих інструментів у майбутньому. Строковість деривативів надає цим інструментам гнучкість у розробці стратегій їх використання різними видами біржових учасників – хеджерів та спекулянтів.

Деривативи досить часто використовуються на товарних і фінансових ринках, що знижує дію різноманітних дестабілізуючих чинників як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках [1, С.7-17].

Міжнародна біржова торгівля деривативними контрактами у багатьох країнах світу пройшла глибокі трансформаційні зміни від простих видів контрактів до інструментів фінансової інженерії. Торговельні стратегії з біржовими деривативами щорічно удосконалюються та охоплюють нове коло учасників як біржових трейдерів, так і фінансових інвесторів пайових інвестиційних компаній, пенс-фондів, хедж-фондів та інших фінансових інститутів. За останні роки торгівля біржовими деривативами розширилась до глобального рівня. Світова біржова торгівля деривативними контрактами за кількістю відкритих позицій підвищилась вже до квадратільйона доларів США [1, С.7-17].

Поняття «деривативу» вже сформовано багато років назад у працях багатьох зарубіжних та вітчизняних економістів. Дослідження деривативів закладені в класичних наукових працях: Дж.М. Кейнса, Дж.Р. Хікса, Дж.В. Гоффмана, А. Маршалла та інших відомих економістів [1, С.7-17].

Особливості використання деривативів у біржовій практиці вимагає визначення поняття «дериватив».

Історія розвитку біржового ринку свідчить про те, що перші деривативи почали укладатись ще кілька століть тому, але сам термін “дериватив” та його трактування використовуються декілька останніх десятиліть. Як бачимо, нині широко відомий термін “дериватив” близько 30-40 років тому не згадується у наукових працях. Біржові деривативи розглядались спочатку у якості “ризикових” або “страхових” біржових інструментів. Інтенсивне використання терміну “дериватив”, його трактування зустрічається у працях з середини 80-х років минулого століття [1, С.7-17].

Історично на біржовому ринку першими виникли товарні деривативи на сільськогосподарську продукцію, а пізніше на енергоресурси та лісоматеріали.

Біржова торгівля деривативами на фінансові активи виникла значно пізніше, але набула досить швидкого поширення на міжнародних біржових ринках.

Фінансовими активами можна вважати: дорогоцінні метали, відсоткові ставки, валютні курси, фондові індекси, боргові, фіскальні, активи та інші.

Великий обсяг різноманітних товарних і фінансових деривативів надає можливість у розробці різноманітних стратегій використання як на біржовому, так і на позабіржовому ринках.

Головною умовою систематичного удосконалення біржової торгівлі деривативами є постійне удосконалення та розвиток промислового виробництва та фінансового сектору економіки країни. Спочатку біржова торгівля та біржові операції на спотовому ринку не відрізнялись від інших форм оптової торгівлі,

проте з часом торгівля деривативами була стандартизована і виконувалась виключно за встановленими правилами торгівлі [1-2].

Таким чином, біржова торгівля деривативами набула значного поширення на біржовому ринку. Водночас, глобалізація прискорила поширення торгівлі деривативами на провідних біржах світу та забезпечила доступ ринкових учасників до торгівлі деривативами на міжнародних біржових майданчиках.

Список використаних джерел:

1. Солодкий М.О., Яворська В.О. Біржова торгівля товарними деривативами: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні: монографія. К.: В-во ЦП Компринт, 2015. 280с.
2.Солодкий М.О., Ільчук М.М., Яворська В.О. Аналіз і прогнозування біржового ринку: навч. посіб. К.: ЦП Компринт, 2020. 650 с.

УДК 339.172

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТРЕЙДИНГУ В УКРАЇНІ

Чебан Є.С., студентка
Науковий керівник: Солодкий М.О., к.е.н., професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Технологія інтернет-трейдингу почала використовуватись на вітчизняному біржовому фондовому ринку декілька десятиліть тому, хоча вже сьогодні стала досить популярною серед біржових трейдерів та інвесторів. В Україні офіційною датою запуску інтернет-трейдингу є 26 березня 2009 року. інтернет-трейдинг вперше був використаний на ринку цінних паперів – ВАТ 'Української біржі', яка запустила цю технологію у розквіт фінансової кризи [1-2].

Економічна сутність інтернет-трейдингу полягає в тому, що – це технологія торгівлі цінними паперами на фондовій біржі через мережу Інтернет. Послугу інтернет-трейдингу надають онлайн брокери (ліцензовані НКЦПФР торгівці цінними паперами). Серед основних он-лайн брокерів на вітчизняному біржовому фондовому ринку є: ПрАТ «Альтана Капітал», СП ТОВ Dragon Capital, ПрАТ «ІФК» АРТ Капітал», ТОВ «Аструм Капітал», ПрАТ «Івекс Капітал», ПрАТ «Мастер Брок» та ТОВ «Онлайн Капітал» [1-2].

Технологія інтернет-трейдингу В Україні має широке застосування у біржовій торгівлі акціями, хоча на фондових біржах також здійснюється і торгівля похідними фінансовими інструментами або фінансовими деривативами – ф'ючерсами та опціонами.

Технологія інтернет-трейдингу має значні переваги у використанні на фондових біржах в Україні, оскільки дає можливість приватним інвесторам з невеликим капіталом самостійно проводити інвестиційні операції на біржі. Інтернет- трейдинг став інноваційною технологією розвитку вітчизняного фондового ринку [1-2].

Перспективи розвитку інтернет-трейдингу в Україні сприяли розвитку в нашій країні такого сектору бізнесу, як інформаційне та програмне забезпечення

біржового фондового ринку. Разом з тим, в Україні цей ринок не досить розвинений і потребує інновацій та напрацювань з боку іноземних компаній [1].

Необхідне також програмне забезпечення для автоматизації звітності торговців, які використовують інтернет-трейдинг та вітчизняні автоматизовані торговельні системи, які б могли використовувати інвестори. На сьогодні почали розвиватись інтернет-портали, які надають все більше інформації з фондового ринку. Враховуючи це, чим ефективніша буде популяризація сучасних технологій, чим більше буде якісних ліній зв'язку, тим більший інтерес з'явиться до інтернет-трейдингу, і тим швидше біржовий фондовий ринок наповниться новими вітчизняними та зарубіжними інвесторами [1-2].

Прибуток інтернет-трейдерів складається зі змін котирувань акцій, а також з отримання дивідендних виплат з них. Однак прихід фізичних осіб до електронної торгівлі все ще стримується відсутністю повного розуміння переваг цього виду торгівлі та наявністю низки міфів про інтернет-трейдинг [1-2].

На сьогодні інтернет-торгівля фінансовими інструментами відбувається за сприяння використання платіжних систем. У нашій країні існує офіційна платіжна система, в якій здійснюються торги. Проте сфера платіжних систем постійно розвивається і з часом їх кількість буде збільшуватися, що позитивно вплине на розвиток і поширення інтернет-трейдингу в Україні [1-2].

Тому, якщо Україна буде здійснювати реформування біржового фондового ринку, переймаючи позитивний досвід провідних міжнародних країн, долаючи результати впливу помилкових стереотипів щодо онлайн-торгівлі та здійснюючи роботу щодо усунення актуальних проблем розвитку інтернет-трейдингу. Тоді перспективи розвитку цієї технології біржової торгівлі будуть досить значними і на вітчизняному фондового ринку будуть всі умови стати одним із провідних міжнародних біржових центрів [1-2].

Список використаних джерел:

1.Інтернет-трейдинг. Поняття. URL: http://www.myshared.ru/slide/1069088/ (Дата звернення:05.11.2021)

2. Sytnyk, Keba A. A. Current issues and prospects of internet trading system and its payment in ukraine. \\ Науковий вісник Ужгородського національного університету URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/7_3_2016ua/23.pdf (Дата звернення 05.11.2021).

УДК 336.762

АЛГОРИТМІЧНА ТОРГІВЛЯ НА БІРЖОВОМУ ФОНДОВОМУ РИНКУ

Чирко М.Ю., студент
Науковий керівник: Яворська В.О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

У сучасних умовах біржова торгівля на фондових біржах значно розширила свої технологічні можливості та стратегії торгівлі. Інтернет-трейдинг та використання електронних біржових майданчиків значно розширили перспективи біржових учасників.

Електронізація біржових майданчиків сприяла розробці нових стратегій торгівлі, які б базувались на певних дослідженням біржової кон'юнктури, тобто руху біржових цін покупців і продавців.

Однією з сучасних технологій біржової спекуляціє є алгоритмічна торгівлі. Алгоритмічна торгівля – це автоматизована біржова торгівля, яка використовує комп'ютерні програми та передбачає дотримання певного набору інструкцій чи алгоритмів для розміщення біржових угод. Дана стратегія торгівлі передбачає отримання прибутків чи збитків за мінімального руху цін з та кою швидкістю та частотою, яка неможлива для біржових трейдерів [1].

Алгоритмічна торгівля передбачає визначені набори математичних моделей торговельних інструкцій, базуючись на термінах торгівлі, ціні, кількості позицій на купівлю чи продаж.

Окрім можливостей для отримання прибутку для біржового трейдера, алгоритмічна торгівля робить біржові ринки більш ліквідними, а торгівлю більш систематичною. Особливість алгоритмічної торгівлі також полягає в тому, що вона повністю виключає вплив людських емоцій на торговельну діяльність на біржовому фондовому ринку [1].

На практиці алгоритмічна торгівля має дотримуватись наступних простих торгових критеріїв: учасник купує 50 акцій, а коли 50-денна ковзна середня перевищує 200-денну ковзну середню. Подальша дія продаж акцій. Учасник має продати акції, коли їх 50-денна ковзна середня опускається нижче 200-денного ковзного середнього [1].

Використовуючи ці дві прості інструкції, комп'ютерна програма автоматично відстежує ціну акцій та індикатори ковзної середньої і розміщує біржові заявки на купівлю та продаж, коли будуть виконані визначені умови. Біржовому трейдеру більше не потрібно відстежувати за реальними цінами та ціновими графіками. Алгоритмічна торгова система робить це автоматично без людського втручання [1].

Алгоритмічний трейдинг нині використовується багатьма учасниками біржового ринку [1]:

- середньо- та довгостроковими інвесторами або компаніями, що займаються інвестиціями – це пенсійні фонди, інвест-фонди, страхові компанії, які використовують алгоритмічну торгівлю для купівлі акцій у великих кількостях;

- короткострокові трейдери – це маркет-мейкери (наприклад, брокерські контори), спекулянти та арбітражери, які отримують переваги від автоматизованого виконання укладених угод, шляхом утворення достатньої ліквідності на біржовому ринку;

- системні біржові трейдери – це прихильники нейтральних торговельних стратегій, зокрема хедж-фонди або трейдери, які поєднують довгу позицію з короткою позицією в парі висококорельованих інструментів, таких як дві акції, біржові фонди (ETF) або валютні курси.

Переваги алгоритмічної біржової торгівлі включає [1]:

- біржові торги здійснюються за найкращими можливими цінами;

- миттєве та точне розміщення торгових заявок на біржовому ринку;

- торги розраховуються правильно та миттєво, щоб уникнути значних змін ціни;

- зниження трансакційних витрат на біржові операції;

- зменшена можливість помилок трейдерів через емоційні і психологічні фактори.

Алгоритмічна торгівля на біржовому фондовому ринку побудована на використанні історичних даних та даних у реальному часі.

Більшість стратегій алгоритмічної торгівлі сьогодні – це високочастотна торгівля (NFT), яка передбачає отримати доходів від розміщення великої кількості заявок на швидких швидкостях на кількох ринках і кількох параметрах рішень на основі заздалегідь запрограмованих алгоритмів торгових стратегій [1].

Таким чином, алгоритмічна біржова торгівля набула значного поширення у міжнародній практиці. Разом з тим, існують переваги та недоліки і в цій торговельній стратегії біржового інвестування. Тому, кожен біржовий трейдер сам має обирати ефективні для нього стратегії і тактики біржової торгівлі.

Список використаних джерел:

1.Basics of Algorithmic Trading: Concepts and Examples.URL: https://www.investopedia.com/articles/active-trading/101014/basics-algorithmic-trading-concepts-and-examples.asp

УДК 658: 330.34

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ МЕТОДІВ ПЛАНУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Кичкирук В.В., магістр
Науковий керівник: Нікітченко С.О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Найважливішим завданням в умовах ринкової економіки для кожної організації є отримання прибутку від господарської діяльності. В процесі ефективного управління підприємством усі витрати, пов'язані з виробництвом повинні окупитися і мати менший вплив на прибуток. Збільшення прибутку є головним завданням, яке необхідно виконати кожному підприємству. Одним з найважливіших умов отримання прибутку з метою розширеного відтворення є його планування. Визначення можливостей підприємства в фінансуванні своїх потреб – найважливіша мета планування прибутку.

Планування прибутку – складний і багатогранний процес, який передбачає проведення глибокого економічного аналізу виробничих і фінансових показників за період, що передував плановому, з метою досягнення максимального узгодження планів виробництва і реалізації продукції, а також її собівартості й рентабельності.

Наразі більшість сільськогосподарських підприємств мають різний рівень рентабельності. Тому, планування прибутку є невід’ємною частиною забезпечення платоспроможності та доходності сільськогосподарських підприємств, що визначає їх конкурентоспроможність і потенціал у бізнесовому співробітництві з іншими суб’єктами господарювання, місце в ринковому середовищі, та рівень розвитку галузі в цілому. Окрім того, планування прибутку забезпечує зацікавленість трудового колективу в рості продуктивності праці, підвищенні ефективності виробництва, що є джерелом для забезпечення розширеного відтворення [2].

Проблема планування прибутку в умовах ринку передбачає жорсткі вимоги до організації управлінської системи підприємства. Постійні зміни економічної ситуації вимагають швидкого реагування управлінського апарату на ризики внутрішнього середовища [3].

В наукових джерелах використовується декілька методів планування прибутку, проте для багатьох з них характерною залишається проблема недостовірності та неточності розрахунків.

На підприємствах, що реалізують незначний перелік продукції, застосовується метод прямого розрахунку, коли за кожною позицією товару визначається обсяг реалізації, витрати, а потім прибуток з урахуванням залишків нереалізованої продукції. Незважаючи на простоту та достовірність, цей метод обмежує можливість визначення внутрішніх ресурсів зростання прибутку в процесі його планування, оскільки показує лише кінцевий результат і не враховує впливу окремих чинників на розмір прибутку [1].

Тоді, як за аналітичного методу, отриманий прибуток у базовому періоді підлягає коригуванню з урахуванням заходів, що пов’язані зі зміною обсягів

реалізації продукції, ціновим та затратним механізмом й рентабельністю продукції підприємства. Цей метод, показує вплив різних факторів на величину прибутку. Проте, така перевага знаходить свій прояв тільки за умови стабільності господарювання. Недоліком запропонованого методу є те, що він [1]:

по-перше, не враховує впливу інтенсивних чинників на процес виробництва таких, як підвищення продуктивності праці, поліпшення використання основних засобів та оборотних активів;

по-друге, дуже складно врахувати зміни цінових чинників на обсяг прибутку і рентабельності підприємства, бо в умовах інфляції ціни на ресурси виробництва, так як і реалізаційні ціни швидко змінюються, причому в нерівноцінних пропорціях ;

по-третє, якщо підприємство в плановому періоді передбачить зміну асортименту продукції більше ніж на 25 %, то розмір прибутку необхідно буде визначати за прямим методом в розрізі асортиментного розрахунку.

Отже, застосування різних методів планування прибутку дає можливість забезпечити якість планування та достовірність визначення ефективності. Ефективне планування прибутку на підприємствах має ключове значення не тільки для сільськогосподарських підприємств, але і для економіки країни в цілому. Економічне обґрунтування розрахунку планового прибутку дозволить здійснювати своєчасне та повне фінансування інвестицій, приріст власних оборотних коштів, необхідні виплати робітникам і службовцям, а також своєчасні розрахунки з бюджетом, банками, постачальниками.

Список використаних джерел:

1. Свінцицька О.М. Планування діяльності підприємства : Навчальний посібник / Свінцицька О.М. [2-е вид., перероб. і доп.]. К. : Кондор, 2019. - 264 с.
2. Кривицька О. Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку / О. Р. Кривицька // Фінанси України. 2015. № 3. С.138-146.
3. Іванова В. Планування діяльності підприємства : Навч. посібник / Іванова В. К. : Центр навчальної літератури, 2016. 472 с.